

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUEEN

SEITSEMÄNNEN EDUSTAJA-
KOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY HELSINGISSÄ
SYYSKUUN 4—10 PÄIVINÄ 1911

HELSINGISSÄ
SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUETOIMIKUNNAN KUSTANNUKSELLA

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma.

Suomen sosialidemokratinen puolue pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorrionalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoimain omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhtä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi*. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekevään kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Yksityistuotannon syrjäytyminen tekkee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi* samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itseties-

toiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannonvälikkappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis Suomen sosialidemokratisen puolueen varsinainen ohjelmana*, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Suomen sosialidemokratinen puolue tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkatietoa ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtain himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Suomen sosialidemokratinen puolue on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet samoin kuin syntyperän, sukupuolen ja varallisuuden etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistäminenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa, sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaatii työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

*

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamarijärjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vaapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämis- ja hylkäämis-oikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikkappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat

erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkinäpu ja lääkkeet sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansapuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajotusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleisempiä yksityisoikeudellisissa suhteissa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi, vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittainen lepoaika viikossa on säädettävä.

5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varteen on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

7. Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, myös käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä, mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojeluskäytännön rikkomisen on estettävä ankaroilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairasa- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat, että ne eivät anna aiheita mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatusta.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.

Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suurella määrällä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asuntoja sekä yksityistä yritteliäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoidon, lääkärinapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomien lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työvälitystoimistoja, joitten hallinnoissa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemissä edustajia.

12. Kunnallinen kieltäoikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäköön vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

(Osaksi muutettu Helsingin kokouksessa v. 1911).

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tamperen torpparikokouksen vaatimusten mukaisesti.

3. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttö-oikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

4. Metsästys ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

5. Torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntäinsä häätö- ja ryöstöpyyteiden kynsistä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuuntaisen pakkolainsäädännön kautta kuin ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) on esitetty.

6. Maatyöväestön kohottamiseksi nykyisestä riistäjäin miellivallan ja kuristuseläinten rasittamasta soralalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille parvillissessa yhteiskunnassa on mahdollista,

pitää puolue lähinnä tarpeellisenä,

että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammatilista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkollisten ja muiden maatyöläisten työsopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeluksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista pääasiallisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) esitettyjen viittausten mukaisesti.

7. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

8. Palkollissääntö on lakkautettava.

9. Valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta on maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin he palkkatyöläisinä voivat päästä,

selitti puoluekokous Helsingissä v. 1911,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vas-

tusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkottavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan saattamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvarien petollisten maanhankintahommain ja talonpoikaisammatin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkotukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maaalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimansa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusta ja torpparien vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjiin maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, kouluolojen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin pientilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanenemmistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämättöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosialidemokrattisen yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

Oulun kokouksessa v. 1906 hyväksytty vaaliohjelma täydentää ja osaksi muuttaa tämän ohjelman — lukuunottamatta maatalousohjelmaa — erikoiskohtia, joten siihen on kiinnitettävä huomiota.

Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt.

Puolueeseen kuuluminen.

1 §. Suomen sosialidemokratiseen puolueeseen saa kuulua henkilö, joka hyväksyy puolueen periaatteet, noudattaa sen sääntöjä ja tehtyjä päätöksiä.

2 §. Puolueen jäsenen on oltava jossakin puolueeseen kuuluvassa järjestössä.

3 §. Puolueeseen kuuluvat järjestöt saavat olla klubeja, seuroja ammattiosastoja, työväenyhdistyksiä, osuuskuntia, minkä nimellisiä yhdistyksiä hyvänsä, jotka hyväksyvät puolueen periaatteet, säännöt ja noudattavat puolueen päätöksiä.

4 §. Osastot liittyvät puolueeseen paikkakunnan työväenyhdistyksen tai kunnallistoimikunnan välityksellä. Puolueeseen liittyneellä järjestöllä on näissä säännöissä nimenä puolueosasto.

5 §. Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

6 §. Puolueosastossa saa olla jäsenenä myöskin henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä siihen niin, että he eivät voi siitä erota eikä heitä voida eroittaa.

Erikieliset liitot.

7 §. Puolueen erikieliset jäsenet saavat muodostaa erikielisiä liittoja.

8 §. Erikieliset liitot saavat

1) asettaa toimikunnan, jonka puoleen liittoa koskevissa asioissa voidaan kääntyä, ja ilmoittaa sen virkailijain osotteet puoluetoimikunnalle;

2) toimittaa viimeistään kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle ja sen kautta puoluekokoukselle esitettäväksi kertomuksen rahastoistaan ja toimistaan;

3) järjestää mielensä mukaan ne asiat, joista ei ole puolueen eikä sen neuvoston tai toimikunnan päätöstä;

4) valita yhteensä neljä varsinaista ja neljä varaedustajaa puolue-neuvoston jäseniksi.

Verojen suoritus.

9 §. Sääntöjen 5:nnessä pykälässä määrätyt verot suorittaa puolueosasto kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta piiritoimikunnalle ja piiritoimikunta puolueoimikunnalle, kuitenkin kukin osasto ja toimikunta pidättäen varoista sen osan, mikä on osaston tai järjestön oma vero.

Erikielisten puolueosastojen piiriverot suorittaa piiritoimikunta, jos niin erikoisesti sovitaan, sille erikielisten liitolle, johon puolueosasto kuuluu.

10 §. Puolueosastojen ja -järjestöjen verojen suuruus määrätään osastojen ja järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot puoluekokouksessa.

Verojen maksutapa määrätään puolueosastojen ja -järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot tilitetään puolivuositain helmi- ja elokuulla. (Verojen tilityksessä huomattava Helsingissä v. 1911 pidetyn puoluekokouksen tulkinta).

Aluetoiminta.

11 §. Maaseudulla olevat puolueen jäsenet, jotka asuvat samassa valtiollisessa äänestysalueessa, perustavat siihen puolueosaston; ellei sitä voida, asettaa lähin puolueosasto kuhunkin alueeseen luottohenkilöitä.

12 §. Kaupungeissa eri äänestysalueilla asuvat puolueen jäsenet kuuluvat työväenyhdistykseen tahti johonkin työväenyhdistyksen ulkopuolella olevaan puolueosastoon.

13 §. Äänestysalueella olevat puolueosastot tai luottohenkilöt

1) toimittavat maaseudulla luettelot puolueen jäsenistä ja niiden asuinpaikasta;

2) tutkivat, ovatko äänioikeutetut puoluetoverit vaaliluettelossa;

3) antavat neuvoja oikaisujen tekemisessä vaaliluetteloihin;

4) avustavat muuten puoluetovereita vaaleissa sekä

5) täyttävät muita heille määrättyjä tehtäviä.

Kunnallistoimikunnat kaupungeissa toimittakoot yllämainitut tehtävät eri äänestysalueissa niissä asuvain puolueen jäsenten välityksellä.

Kunnallistoiminta.

14 §. Samassa kunnassa olevat puolueosastot

1) liittyvät yhteiseen sosialidemokratiseen toimintaan;

2) valitsevat itselleen paikallisen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan ja,

3) jos tarvitsee, osastottain sosialidemokratisen kunnallisneuvoston.

Erikieliset osastot valitsevat edustajansa kunnallistoimikuntaan ja -neuvostoon.

15 §. Kunnallistoimikunta

1) pitää huolta kunnassa olevain sosialidemokratien yhtenäisestä valtiollisesta ja kunnallisesta politiikasta;

2) järjestää vaalien aikana äänestysalueittain agitatsionin ja muun vaalitoiminnan sekä

3) täyttää vaalipiiri- ja puoluekokousten sille antamat tehtävät.

Vaalipiirijärjestö.

16 §. Samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevat sosialidemokratiset puolueosastot yhtyvät kunnallistoimikuntain välityksellä sosialidemokratiseksi vaalipiirijärjestöksi.

17 §. Vaalipiirin asioista määrää lähinnä sen edustajakokous, ylinnä puoluekokous.

18 §. Vaalipiirijärjestön edustajia valitsevat puolueosastot siten, että kunnallistoimikunta toimittaa kunnassa yhteisesti asetetuista ehdokkaista äänestyksen kussakin siinä kunnassa olevassa puolueosastossa.

19 §. Jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin alkavaa 250 jäsentä kohti.

Vaali toimitetaan kunakin vuonna ennen maaliskuun loppua.

20 §. Edustajiksi valitut kokoontuvat kunakin vuonna huhtikuulla ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi.

Sellaisen kokouksen nimenä on sosialidemokratinen vaalipiirikokous.

21 §. Vaalipiirikokous

1) esittää itselleen piirinsä puolueasiain tilan;

2) päättää piirinsä toimikuntain toimintakertomuksista ja tilin-
vapaudesta;

3) määrää piirinsä puoluevaroista ja piiriveron suuruudesta;

4) järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä;

5) järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen;

6) valitsee sosialidemokratisen vaalipiirijärjestön piiritoimikunnan ja piirineuvoston;

7) valitsee yhden jäsenen ja yhden varajäsenen puolueneuvostoon;

8) valitsee lehden, jossa piirin asiat piirin puolesta ilmoitetaan;

9) keskustelee ja päättää muista esitetyistä asioista.

22 §. Vaalipiiritoimikunta

1) ottaa vastaan vaalipiirijärjestön käytettäväksi myönnettyt varat ja vastaa niiden hoidosta;

2) käyttää varoja piirikokouksen ja puoluetoimikunnan määräysten mukaan;

3) kerää vuoden alkupuolella puoluetoimikunnan antaman kaavan mukaan piiristä tilastoa, joka lähetetään toukokuun alussa puoluetoimikunnalle;

4) antaa puoluetoimikunnalle vuosittain selonteot piirissä toimitettujen rahankeräysten laadusta ja tuottavuudesta, piirissä käytettyjen varain paljoudesta ja mihin niitä on käytetty, valtiollisista ja kunnallisista äänestyksistä, ja muista puoluetoimikunnan kysymistä asioista;

5) esittää kertomuksen toiminnastaan piirikokoukselle.

23 §. Piiritoimikunnan tulee asettaa virkailijoita ja ilmoittaa puoluetoimikunnalle ja piirin kunnallistoimikunnille sekä piirin ilmoituslehdessä sen nimi ja osoite, jonka puoleen piiriä koskevissa asioissa käännyttään.

24 §. Erikieliset puolueosastot saavat siinä vaalipiirissä, missä asuvat, pitää vähintään yhden edustajan piiritoimikunnassa ja -neuvostossa.

25 §. Vaalipiirikokousten päätösten tulee olla yhdenmukaisia voimassa olevain puoluepäätösten kanssa.

26 §. Riitaisuuksien ilmettyä vaalipiiritoimikunnan, edustajakokouksen tai valitsijayhdistysten välillä eduskunnan jäsenehdokkaista tai muista tärkeistä asioista, voidaan vedota puoluetoimikuntaan ja sen päätöksestä puolueenuevostoon ynnä vihdoin puoluekokoukseen.

Puolueen määrääjät.

27 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen yleisistä asioista määräävät puolueen jäsenet itse, siten että

1) keskustelevat ja puolueäänestyksellä päättävät niistä;

2) valitsevat edustajia keskustelemaan ja päättämään niistä puoluekokouksessa.

Puolueäänestys.

28 §. Sosialidemokratinen puolueäänestys toimitetaan kahdesta selvästä ehdotuksesta, jos viides osa sosialidemokratista piirijärjestöistä sitä vaatii.

29 §. Äänestämispäivän määrää puoluetoimikunta tai, ellei se siihen suostu, vaativain asettama toimikunta. Äänestämispäivä ynnä äänestys ehdotus on ilmoitettava kunkin piirin ilmoituslehdessä vähintään kuukautta ennen äänestyksen toimittamista.

30 §. Äänestyksessä on kullakin jäsenellä yhtäläinen äänivalta.

31 §. Äänestys tapahtuu puolueosastossa, jonka toimikunta sen järjestää, seuraavassa järjestyksessä:

1) äänestäjät valitsevat kussakin osastossa tulosten laskijat ja äänestyspöytäkirjan pitäjät;

2) pöytäkirjaan merkitään, montako äänestäjää oli kummankin ehdotuksen puolella;

3) pöytäkirjan allekirjoittavat sen tekijät ja tulosten laskijat, jonka jälkeen se viimeistään kolmantena päivänä vaalin jälkeen on pidettävä vaalitulaisuudessa ilmoitettuina aikoina äänestäjien nähtävänä vähintään kolmena päivänä peräkkäin;

4) muistutukset äänestystä vastaan on sen ajan kuluessa tehtävä puolueosaston toimikunnalle;

5) viimeistään seitsemäntenä päivänä äänestyksen jälkeen lähettää puolueosaston toimikunta oikeaksi todistetut otteet äänestyspöytäkirjasta ja äänestystä vastaan tehdyistä muistutuksista kunnallistoimikunnalle;

6) kunnallistoimikunta ratkaisee muistutukset, toimituttaa äänestyspöytäkirjoihin merkittyjen äänten yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenatoista päivänä äänestyksen jälkeen;

7) kunnallistoimikunta lähettää saman ajan kuluessa allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista ja niiden tarkastuspöytäkirjan piiritoimikunnalle;

8) piiritoimikunta toimituttaa niistä yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

9) samassa ajassa lähettää piiritoimikunta allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista puolueoimikunnalle;

10) puolueoimikunta tekee lopullisesti laskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

11) jos tulosten antamisessa on tapahtunut näistä säännöistä poikkeavaa laiminlyömistä, on siitä puolueoimikunnan ilmoitettava tulosten ilmoittamisen yhteydessä ja siirrettävä ratkaisun julkaiseminen siksi, kunnes puuttuvat äänet saadaan, jos puolueoimikunta havaitsee, että ne voisivat asiaan raikaisevasti vaikuttaa;

12) piiritoimikunnan ja puolueoimikunnan ääntenlaskut tulee olla viikon ajan määrätunteina äänestäjien tarkastettavakseen saatavissa;

13) valitukset äänten laskemisesta on saman ajan kuluessa tehtävä puolueoimikunnalle, joka määrää tutkijat ja ratkaisijat.

32 §. Asioissa, joissa ei ole puoluekokouksen päätöstä, pidetään se ehdotus hyväksyttynä, jolle on annettu enemmän äänet.

Puoluekokouksen päätöksen muuttamiseksi tehty ehdotus pidetään hyväksyttynä, jos sitä on äänestyksessä puolustanut puolueen jäsenten enemmistö tai äänestäneiden kaksi kolmannelta.

Jos sellainen ehdotus saa muuten enemmän ääniä, jää se hyväks-

symättä, mutta on otettava äänestettäväksi lähinnä seuraavassa puoluekokouksessa.

Puoluekokouksen edustajain vaali.

33 §. Varsinaisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on piiritoimikunnille ja piirien ilmoituslehdissä valitsijoille annettava valitsemiskehotus vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja kahta kuukautta ennen sitä kokousta, johon valitaan.

Ylimääräisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on valitsemiskehotus annettava vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja puolitoista kuukautta ennen kokousta.

Kiireellisten asiain tähden kutsuttuun ylimääräiseen kokoukseen voi puolueneuvosto kutsua edellisen puoluekokouksen jäsenet, jos uusia ilmeisesti ei ehditä valita ja mikäli entisen edustajan katsotaan edustavan paikkakuntaansa.

34 §. Edustajat valitaan puolueäänestyksellä vaalipiirittäin; äänestyksen määräävät lähemmin piiritoimikunnat.

35 §. Edustajia valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 500 jäsentä kohti.

36 §. Valitseminen toimitetaan puolueoimikunnan määräämänä ja valitsemiskehotuksen yhteydessä ilmoitettuna päivänä.

37 §. Äänestys toimitetaan lipuilla.

38 §. Äänioikeutetut ovat vaalikelpoisia.

39 §. Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavaltakirjat ja puolueoimikunnalle todistetut otteet niistä, viimeistään viikkoa ennen kokousta.

Samassa ajassa on puolueoimikunnalle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset heidän osanotto-oikeudestaan.

Esitykset puoluekokousta varten.

40 §. Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita. Esitys otetaan puoluekokouksessa käsiteltäväksi, jos vähintään kaksikymmentä puoluekokouksen äänivaltaista edustajaa kysymyksen esille ottamista puoltaa.

41 §. Esitys on jätettävä puolueoimikunnalle viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Puolueoimikunta julkaisee niin saapuneitten esityksien ponnet sen ilmoituslehdiksi määrättyssä lehdessä viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä niin julaistuille voidaan jättää puolueoimikunnalle viimeistään kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puolueoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puoluetoimikunta valmista edustajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumään puoluekokouksen päätöksestä.

42 §. Ylimääräiselle puoluekokoukselle esitettävien asiain lähettämisaajasta määrätään kokouskutsussa.

Puoluekokouksen jäsenet.

43 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa ovat puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä

vaalipiirittäin puolueosastojen valitsevat edustajat.

Puheoikeutettuja ovat niiden lisäksi

- 1) puoluetoimikunnan ja -neuvoston jäsenet;
- 2) yksi kunkin piiritoimikunnan valtuuttama;
- 3) sosialidemokratien valitsevat Suomen kansaneduskunnan jäsenet;
- 4) kunkin puoluelehden toimituksen yksi valtuuttama;
- 5) ammattijärjestön yksi valtuuttama;
- 6) ulkomaan sosialidemokratisen puolueen edustaja ja
- 7) henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

Kokouksen muodostaminen.

44 §. Puoluekokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puoluetoimikunnan määrääminä tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

45 §. Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluetteloon ja annetaan heille jäsenmerkit.

46 §. Osanottajiksi hyväksytyt valitsevat kokouksen puheenjohtajat, sihteerit ja muut virkailijat.

47 §. Jäsenyyttä koskevat valitukset jätetään valitusvaliokunnalle, jonka lausunnon saatuaan kokoukseen jäseniksi hyväksytyt äänioikeutetut niistä päättävät.

Puoluekokous.

48 §. Kokouksessa käsitellään ja päätetään seuraavista asioista:

- 1) puoluetoimikunnan toimintakertomus;
- 2) rahastonhoitajan tilikertomus;
- 3) Suomen kansaneduskunnassa olevain puolueen edustajain toimintakertomus;
- 4) puoluelehdet ja kirjallisuus;
- 5) puoluetoimikunnan paikka ja sen virkailijain ynnä jäsenten vaali;
- 6) tilintarkastajain vaali;

7) puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen;

8) vaalipiirijärjestöjen sekä erikielisten liittojen toimittamien puolueuuevoston jäsenten vaalien vahvistaminen;

9) seuraavan puoluekokouksen ajan ja paikan määrääminen ja

10) muut kokoukselle esitetyt asiat.

49 §. Kokouksen kullakin äänioikeutetulla jäsenellä on yhtäläinen äänivalta.

50 §. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.

51 §. Puoluekokouksen alettua valitaan

1) *järjestävä valiokunta*, jonka tulee tehdä ehdotuksia kokouksen järjestämisestä, ja johon kuuluvat puheenjohtajat, sihteerit ja lisäjäseniä, jos kokous niin tahtoo;

2) *äänestysvaliokunta*, joka hankkii kokouksessa tarvittavat äänestysliput ja ääntenlaskijat sekä toimittaa tulokset ja tarkastuspöytäkirjansa puheenjohtajille;

3) *valitusvaliokunta*, jolle jätetään 47 §:n mukaan valituksia kokoukseen osallisuudesta ja sen lisäksi puoluelaitoksista ja henkilöistä tehdyt valitukset ynnä muita sellaisia;

4) *raha-asiaivaliokunta*, jolle jätetään puolueen tilit ja tilintarkastajain lausunto;

5) *lakiasiaivaliokunta*, jolle jätetään pohdittavaksi kokoukselle esitettyjä lainsäädäntöasioita;

6) *menettelytapavalioikunta*, jolle jätetään valmisteltavaksi yleisiä vaaleja ja puolueen taistelutapaa koskevia asioita;

7) *toimitus- ja tarkastusvaliokunta*, joka kokoaa kokouksen päätöksiä, viimeistelee niitä, tarkastaa pöytäkirjat ja toimittaa kokouksen asiakirjat valmiina puoluetoimikunnalle.

Muita valiokuntia asetetaan tarpeen mukaan.

52 §. Valiokunta on velvollinen tekemään kokoukselle kirjallisen ehdotuksen kustakin sen käsiteltäväksi jätetystä asiasta.

53 §. Puoluetoimikunta ja -sihteerit valitaan kokouksen äänioikeutettujen jäsenten enemmistöllä.

Ellei ensi äänestyksessä saada niin valituksi, asetetaan siinä ääniä saaneista äänimääränsä suuruuden mukaan toiseen äänestykseen ehdokkaita puolta enempi kuin valitaan.

54 §. Varsinainen puoluekokous pidetään yleensä määräaikaisten valtiollisten vaalien edellä.

55 §. Ylimääräinen puoluekokous kokoontuu, jos puolueuuevoston jäsenten kaksi kolmannelta tai vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset sitä vaativat.

Jos puoluetoimikunta kieltäytyy kutsumasta näiden sääntöjen mukaan pyydetyn puoluekokouksen tai ei ole kutsunut sitä kahden

viikon aikana sen jälkeen kuin pyynnön sai, saavat ne, jotka ovat siten kokousta pyytäneet, valita sen kutsijat ja valmistajat.

Puoluetoimikunta.

56 §. Puoluetoimikunnaksi valitsee edustajakokous

1) kaksi puheenjohtajaa,

2) yhden sihteerin ja

3) neljä muuta jäsentä, joista puoluetoimikunta valitsee yhden rahastonhoitajaksi; ellei rahastonhoitajaa näistä voida valita, valitaan hänet ulkopuolelta puoluetoimikunnan; ulkopuolelta valitulla ei ole päätösvaltaa toimikunnassa.

Varajäseniä valitaan viisi.

57 §. Puoluekokous määrää puoluetoimikuntaan kuuluvain palkat.

Puoluetoimikuntaan täydellä palkalla palkattu ei saa ottaa sivutointoa muuten kuin puoluetoimikunnan suostumuksella.

58 §. Puoluetoimikunnan virkailija on oikeutettu, ollessaan tilapäisesti estetty hoitamasta tointaan, vastuullaan ja toimikunnan suostumuksella uskomaan tehtävänsä sijaiselle.

59 §. Puoluetoimikunnan palkatun virkailijan tulee ilmoittaa eroamisestaan viimeistään kuukautta ennen eroamispäivää. Eronneen sijaisen asettaa toimikunta siksi, kunnes neuvosto ehtii asiasta päättää.

60 §. Jos raskauttavia asioita ilmestyy, on toimikunta oikeutettu väliaikaisesti pidättämään virkailijan toimesta ja asettamaan toimen hoitajan, mutta on velvotettu tekemään siitä ilmoituksen ja ehdotuksen neuvostolle.

61 §. Toimikunnan jäsenen erottua tulee toimikuntaan äänimäärässä lähinnä oleva varajäsen. Ellei ole varajäsentä saatavissa, valitsee jäsenen neuvosto.

62 §. Puoluetoimikunta on velvotettu

1) pitämään olopaikallaan puolueen jäsenille määräaikoina avoinna olevaa puoluetoimistoa;

2) toimittamaan puoluekokouksen tai -neuvoston hyväksymiä rahain keräämisiä ja maksujen suorituksia;

3) olemaan vastuunalainen puolueen varoista, niiden säilöön laittamisesta ja säilöstä ottamisesta sekä kirjanpidosta;

4) hoitamaan puolueen varoja puoluekokouksen hyväksymän ohjesäännön mukaisesti;

5) tekemään neuvoston varsinaisiin kokouksiin kertomukset lähinnä edellisen puolen vuoden tuloista ja menoista sekä arviot kulu- van puolen vuoden tuloista ja menoista;

6) laittamaan tilit kahden kuukauden kuluessa kunkin tilikauden jälkeen puoluekokouksen asettamille tilintarkastajille;

7) julkaisemaan ja kunnallisjärjestöille jakamaan kuukautta ennen määräaikaista puoluekokousta kertomuksen puoluevaroista ja tilintarkastuksesta, puoluetoimikunnan ja muiden puoluejärjestöjen toiminnasta, puolueen eduskuntaryhmän toiminnasta ja puoluelehdistä.

Poelueneuvosto.

63 §. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat:

- 1) puoluetoimikunnan jäsenet;
- 2) piirikokouksien valitsemat ja puoluekokouksen hyväksymät jäsenet, yksi kustakin vaalipiiristä;
- 3) erikielisten liittojen valitsemat neljä edustajaa.

Puhevalta on neuvostossa:

- 1) ammattijärjestön yhdellä edustajalla;
- 2) sosialidemokratisen eduskuntaryhmän yhdellä edustajalla;
- 3) kunkin puoluelehden toimituksen yhdellä edustajalla;
- 4) kunkin piiritoimikunnan yhdellä edustajalla;
- 5) sosialidemokratisen naisliiton yhdellä edustajalla;
- 6) henkilöillä, joille neuvosto sen eri päätöksellä antaa.

64 §. Puolueneuvosto

- 1) antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista;
- 2) tarkastaa puoluelehtien toimintaa, tutkii niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aihetta olevan;
- 3) päättää väliaikaisesti lehtien puoluelehdiksi julistamisesta;
- 4) sovittelee ja ratkaisee edustajaehdokkaista syntyneitä riitaisuuksia ja neuvottelee ja päättää muista puoluetta koskevista asioista, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä;
- 5) puoluekokouksien väliajalla vahvistaa piirikokouksien ja erikielisten liittojen valitsemat puolueneuvoston jäsenet.

65 §. Neuvosto ei ole oikeutettu muuttamaan eikä rikkomaan puoluekokouksen päätöstä muuten kuin puolueäänestyksen perusteella.

66 §. Neuvosto on oikeutettu

- 1) milloin hyvänsä tarkastuttamaan puolueen rahastot ja kirjanpidon;
- 2) pätevän syyn ilmettyä eroittamaan syyllisen puoluevirkailijan;
- 3) valitsemaan eroitetun tai eronneen tilalle toisen seuraavaan puoluekokoukseen asti.

67 §. Puolueneuvosto pitää vakinaisia kokouksia kerran puolessa vuodessa.

Vakinaisessa kokouksessa tulee sen

- 1) esityttä itselleen kertomus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä puolivuodelta ja

2) hyväksyä menoarvio kuluvalle vuosipuoliskolle.

68 §. Ylimääräisen kokouksen pitää neuvosto, jos sen jäsenten enemmistö tahtoo tai puoluetoimikunta kutsuu.

69 §. Puolueneuvoston pyydettyä tulee puolueen eri järjestöjen toimikuntain saapua sen kanssa neuvotteluihin.

70 §. Puolueneuvosto on toimistaan vastuunalainen puoluekokoukselle.

Erottaminen puolueesta.

71 §. Puolueeseen ei saa kuulua

- 1) puoluetta vastustava;
- 2) vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä
- 3) puoluetta vahingoittava.

72 §. Puolueesta eroittamista saa puoluejäsen esittää jossakin puolueosastossa.

Puolueosasto saa hyljätä eroittamishetimituksen tai lähettää sen sovinto-oikeuteen.

73 §. Eroittamisesityksen lähettäminen sovinto-oikeuteen on ilmoitettava puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta määrää sovinto-oikeden puheenjohtajan, jonka on ilmoitettava asianomaisille, milloin ja missä oikeus kokoontuu.

Sovinto-oikeutta pyytänyt puolueosasto valitsee siihen kolme, eroitettavaksi vaadittu kolme jäsentä.

Saapuneet jäsenet käsittelevät asian.

74 §. Sovinto-oikeuden päätökseen tyytymätön saa vedota asian, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä milloin päätöksestä tiedon sai, puolueeneuvoston tarkastettavaksi. Ellei asiata vedota, on sovinto-oikeuden päätös sen ajan kuluttua noudatettava.

75 §. Puolueneuvoston päätös on täytäntöön pantava heti, kun siitä on asianomaiselle järjestölle tieto annettu.

76 §. Puolueneuvoston päätöksen kumoamista saa sitä haluava pyytää puoluekokoukselta.

Puoluekokoukseen vetoamisesta on ilmoitettava puoluetoimikunnalle ja toiselle riitapuolelle vähintään viittä viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta on velvoitettu pyydettyessä antamaan vetoamiskirjelmästä otteen toiselle riitapuolelle ja liittämään tämän vastauksen puoluekokoukselle meneviin asiapapereihin, jos se jätetään puoluetoimikunnalle kaksi viikkoa ennen kokousta.

77 §. Eroitettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sitte kun hänen puolueessa olemisestaan ei enään ole puolueelle vahinkoa.

Sovinto-oikeuden päätöksellä erotetun ottamisesta jälleen puolueeseen päättää se puolueosasto, jonka pyynnöstä sovinto-oikeus oli asetettu.

Puolueneuvoston päätöksellä eroitetun ottamisesta puolueeseen päättää puolueneuvosto ja

puoluekokouksen päätöksellä erotetun ottamisesta ainoastaan puoluekokous.

Puolueosaston ja puolueneuvoston päätöksistä saa valittaa samassa järjestyksessä kuin erottamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Järjestösääntöjen muutos.

78 §. Muutosehdotuksia näihin sääntöihin saa tehdä kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetöimikunnalle, jonka on julaitava ne kuusi viikkoa ennen puoluekokousta. Muutoksista päättää puoluekokous.

PÖYTÄKIRJA

Ensimmäinen kokouspäivä.

Maanantaina syyskuun 4 p:nä.

Aamupäivänistunto.

Sosialidemokratisen puoluetolimikunnan määräämän henkilön tarkastettua Suomen sosialidemokratisen puolueen 7:nnen edustajakokouksen osanottajain valtuudet, kokoontuivat edustajat klo 9 aamupäivällä Helsingin työväenyhdistyksen juhlasaliin, joka tilaisuutta varten oli aistikkaasti lipuilla koristettu.

Alkajaisiksi soitti Helsingin työväenyhdistyksen soittokunta „Internationalen“, jota seisaaltaan kuunneltiin. Tämän jälkeen lauloi Helsingin t.-y:n soitannollisen osaston mieskööri useita lauluja, jonka jälkeen puhujalavalle astui toveri *J. Pietikäinen* ja Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön puolesta tervehti puoluekokousta seuraavin sanoin:

„Arv. edustajat ja puoluetoverit! Helsingin järjestyneen työväenpuolesta pyydän lausua Teidät tervetulleiksi.

Suuriarvoinen on se työ, minkä puoleemme on olemassaoloaikanaan tehnyt, ja monet vaikeudet on sillä ollut voitettavana maamme työväenluokan oikeuksien puolesta taistellessaan.

Kun tämä 7:mäs edustajakokous tulee tarkistamaan toimintaohjeemme ja menettelytapamme tulevaa toimintakautta varten, toivomme, että edustajat täyttävät tämän vaikean tehtävänsä Suomen työväenluokan ja sen luokkataistelun kuin myöskin kaikkien maiden luokkatietoisen työväen hyödyksi, muistaen, että sosialidemokratien puolue-toiminta ei saa horjua oikealle eikä vasemmalle. Erittäinkin tämän kokouksen huomiota kiinnittänee se, että vallassaolevat luokat ja taantumuksen mustat varjot käyvät yhä uhmaavammin sosialidemokratista toimintaamme vastaan, sekä valtiollisella että taloudellisella alalla.

Kun minä Helsingin järjestyneen työväen puolesta lausun iloni siitä, että olemme saaneet Teidät tänne keskuuteemme vastaan ottaa, toivomme, että te viihtyisitte täällä nämä muutamat päivät, ja että se vaikea työ, joka teille on uskottu, jouduttaisi lähenemistämme sosialidemokratian luokkataistelun päämäärään.

Pyydän vielä kerran lausua Teidät kaikki lämpimimmin tervetulleiksi“.

Edellisen puhujan lopetettua, avasi sos.-dem. puoluetolimikunnan puheenjohtaja *Matti Paasivuori* kokouksen, lausuen seuraavaa:

„Arvoisat puoluetoverit, sosialidemokratisen puolueen edustajat! Puolue toimikunnan puolesta pyydän lausua teidät tähän kokoukseen tervetulleiksi!

Kaksi vuotta sitte oli puolueellamme edustajakokous Kotkassa. Ne päätökset, joita siellä tehtiin, menettelytavat, joita siellä suunniteltiin, ne kaikki eivät ole toteutuneet. Menettelytavassa on ainakin eräillä tahoilla huomattu puutteellisuuksia ja sitä siis tarvitsisi muuttaa, tehdä uusia suunnitelmia, jotka paremmin vastaisivat tarkotustaan. Jo sinä aikana, jolloin Kotkan kokous pidettiin, huomattiin voimakas valtiollinen taantumus. Maamme asema näytti jo silloin uhkaavalta ja te kaikki tiedätte, että tuo taantumus on edelleen kulkenut ripein askelin. Me olemme saaneet kuulla ja kokea yhtä ja toista tuon taantumuksen seurauksista. Olemme tällä välin saaneet olla kaksi kertaa vaalitaistelussa. Eduskunnan hajotukset ovat usein keskeyttäneet sen työn ja on saatu lähteä porvarien kanssa taasen taistelemaan edustajapaikoista. Näissä taisteluissa kylläkin puolueemme on selviytynyt, jos ei suuria voittaneen, niin ei myöskään häviten. Valtiollinen itsenäisyytemme, perustuslaillinen asemamme, se erikoisasema, mikä Suomen kansalla on Venäjän valtakunnan yhteydessä, on nykyisin enemmän kuin ehkä koskaan ennen uhattu. On syntynyt erityinen lainsäädäntö, Venäjän duuman sekä valtakunnan neuvoston yhteistyöstä, mikä laki on oikeastaan valtiokaappauslaki, jonka mukaan riistetään Suomen kansalta sen lainsäädäntöoikeus useilla tärkeillä aloilla. Ja tätä valtiokaappauslakia näytään alkavan vähitellen toteuttaa. Viime viikkoina olemme saaneet yllätyksiä toinen toisensa perään.

Joku viikko sitte kerrottiin Suomen luotsilaitoksen anastamisesta. Ei kestänyt sen jälkeen kauvan, kuin jo kerrottiin, että Viipurin läänistä 2 pitäjää, Uusikirkko ja Kivennapa, riistettäisiin muun Suomen yhteydestä ja yhdistettäisiin Venäjään; ja kaikki tämä tapahtuisi sivuuttamalla lait, sekä perustuslait, että muut! Kun tällaiset toimenpiteet ovat herättäneet vastarintaa, vastalauseita kansalaisten puolelta, vastarintaa tuollaista laittomuutta vastaan, niin on väkivalloin ryhdytty hallintoviranomaisten taholta tukahuttamaan vastalauseiden ilmaisua. Onpa väkivaltaisella tavalla hajotettu sosialidemokratien vastalausekokouksia, piesty ihmisiä, käytetty pamppuja ja sapeleita, ruhjottu hevosilla ihmisiä raajarikkoisiksi, vangitsemisia toimitettu ja karkotuksilla uhataan. Kaikki nämä seikat, jotka tuoreena ja selvänä ovat silmiemme edessä, osottavat meille, että aika nykyhetkellä on erittäin vakava ja uhkaava.

Puolueemme keskuudessa on myöskin ilmaantunut pientä erimielisyyttä, pieniä riitoja, etupäässä menettelytavasta. Tälle kokoukselle ei kuitenkaan erityisenä kysymyksenä ole esitetty menettelytapakysymystä, mutta tälle kokoukselle esitetään useita eri kysymyksiä niin-

kuin alustusvihosta, puolueen toimintakertomuksesta ja sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomuksesta näkyy, niin että kaikissa niissä tulee ilmenemään kysymys menettelytavasta, joten mielestäni suureksi osaksi tämän kokouksen keskustelut tulevat liikkumaan menettelytapakysymyksessä. Minä toivon, että tämä kokous onnistuisi tekemään sellaisia päätöksiä, sellaisia suunnitelmia vastaiseen toimintaan nähden, että ne toteutettuina veisivät työväenliikettä ja sosialidemokratiaa lopulliseen voittoonsa.

Vielä kerran pyydän lausua teidät tervetulleiksi tähän kokoukseen ja toivon että täällä hyvässä yhteistyössä tulemme asioissa onnistumaan. Julistan kokouksen avatuksi ja alkaneeksi.*

Edustajat.

Kokoukselle ilmoitettiin, että seuraavat henkilöt olivat asianomaisella tavalla valtuutetut edustajiksi puoluekokoukseen:

Uudenmaan läänin vaalipiiristä: *Olga Manner, Hj. Siren, H. Hurmevaara, Juho Tainio, Jussi Vatanen, Aura Kiiskinen, Juho Kujala, O. V. Kuusinen, Sandra Lehtinen, J. Lumivuokko, Oskari Lylykorpi, Juho Laakso, Matti Aalto, Aatu Halme, Eino Jalava, Albert Kallio.*
Turun etel. vp.: *Kaarlo Rantala, Juho Kujanpää, J. Merivirta, Aku Attila, J. Pettäjä, Olga Tainio, S. Rönnberg.* **Turun pohj. vp.:** *J. V. Hakkinen, Fanny Ahlfors, Juho Lähti, Frans Rantanen, Nestori Aronen, E. Aromaa, R. Elo, R. Roine, S. Leppä.* **Hämeen etel. vp.:** *Juho Salminen, Ivar Nummenranta, Evert Sampo, Juho Savola, Aksel Lindstedt, Otto Marttila, Juho Virtanen, Heikki Jalonen, Emil Toivonen, Vihtori Huhta, Väinö Kivisalo.* **Hämeen pohj. vp.:** *J. Peura, K. M. Evä, K. Viita, Emil Murto, Emil Viljanen, N. Telkkä, N. Parviainen, E. Paronen.* **Viipurin länt. vp.:** *Riku Penttinen, Jalo Kohonen, Matti Peltola, Hanna Kohonen, Julius Nurminen, Juho Vuoristo, Vilho Hämönen, Paavo Leppänen, E. J. V. Huttunen*), Hjalmar Marttila, Matti V. Karvonen.* **Viipurin it. vp.:** *Eeno Pusa, Johan Rikkinen, Mikko Teräväinen, Hanna Karhinen, Mikko Virkki, Nestori Valavaara.* **Mikkelin l. vp.:** *Pekka Huttunen, A. Kannisto, Matti Manninen, Oskari Orasmaa*).* **Kuopion läntin. vp.:** *Antti Heikkinen, Aaro Pennanen, Otto Püsinen, Ilmari Tossavainen, Antti Mäkelin.* **Kuopion it. vp.:** *Mimmi Turunen, Matti Lonkainen, Severi Kurkinen, Santeri Saarikivi.* **Vaasan it. vp.:** *Oskari Suutala, Emil Raaro, Samuli Rantanen, Huugo Kotiranta, Hilma Koivulahti.* **Vaasan etel. vp.:** *Santtu Vuorio, Rudolf Lahti, Ali Aaltonen.* **Vaasan pohj. vp.:** *Hanna Malm, Kalle Suosalu, Antti Vierimaa.* **Oulun etel. vp.:** *Martti Jokisaari, K. Niemi, Yrjö*

*) Ei ollut läsnä.

Kommu, Janne Hautala. Oulun pohj. vp.: Heikki Marttila, A. Laakonen, Juho Juntikka.

Puheoikeutettuja kokouksen osanottajia olivat puoluejärjestö-sääntöjen 43 §:n mukaan:

Puoluetoimikunnasta ja -neuvostosta: *M. Paasivuori, M. Turkia, I. Hörhammer, K. H. Viik, Miina Sillanpää, Hilja Pärssinen, Väinö Vuolijoki ja V. Lundström. Piiritoimikunnista:* *Kullervo Manner, Uudenmaan vaalip.; Konrad Lehtimäki, Turun etel. vp.; Kaarlo Hellman, Hämeen l. pohj. vp.; Hilda Herrala, Oulun l. pohj. vp. Sosiaalidemokratiasesta eduskuntaryhmästä:* *O. Tokoi* (ryhmän virallinen edustaja), *Ida Aalle, Alma Jokinen, J. Rainio, Anni Huotari, Anton Huotari, S. Nuorteva, Anni Savolainen, Edv. Gylling, Mimmi Kanervo, Hulda Salmi, Taneli Typpö, N. Vättnänen, Oskari Jalava, F. E. Kellosalmi, F. Lehtonen, M. A. Airola, V. Annala, O. Kunnasalo, A. Halonen. Puoluelehdistä:* „Työmiehestä“ *Jussi Railo, „Kansan Lehdessä“ Pekka Lönngrén, „Sosialistista“ K. Harvala, „Työstä“ R. Itkonen, „Raivaajasta“ A. Mattila, „Kansan Tahdosta“ H. Uksila, „Työläisestä“ F. V. Aaltoranta, „Kansan Äänestä“ Aug. Nieminen, „Työläisnuorisosta“ V. Vankkoja, „Arbetet“-lehdessä J. A. Ojala, „Kurikasta“ K. A. Suwanto. Suomen Ammattijärjestöstä:* *K. Heinonen. Ulkomaalaisia edustajia:* *Th. Stauning, Tanskan sos.-dem. puolue; E. Kilpi, Tukholman sos.-dem. suomalainen seura.*

Virkailijain vaali.

Puheenjohtajat. Puoluetoimikunnan puolesta esitettiin, että kokoukselle valittaisiin neljä puheenjohtajaa. Kokous hyväksyi ehdotuksen. Puheenjohtajiksi valittiin yksimielisesti *Matti Paasivuori* ja *O. Tokoi* Helsingistä, *Emil Viljanen* Tampereelta ja *J. Wuoristo* Viipurista.

Sihteerit. Sihteeriksi hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdotuksesta *Anton Huotari* Tampereelta, *Otto Püsinen* Kuopiosta ja *Eero Haapalainen* Helsingistä sekä pikakirjottajaksi *Mauno Puputti* Viipurista.

Järjestävään valiokuntaan valittiin puheenjohtajien ja sihteerien lisäksi *Sandra Lehtinen* Helsingistä, *Santeri Saarikivi* Joensuusta, *Olga Tainio* Turusta ja *Janne Hautala* Oulusta.

Valiokunnat.

Puoluetoimikunta ehdotti kokouksessa esille tulevia asioita varten valittavaksi seuraavat valiokunnat: *ääneystysvaliokunta, 4 jäsentä; menettelytapavalio-kunta, 10 jäsentä; toimitus- ja tarkastusvalio-kunta, sihteerit ja 2 lisäjäsentä; raha-asiainvaliokunta, 5 jäsentä; valitusvaliokunta 5 jäsentä; ohjelmavalio-kunta, 5 jäsentä; sanomalehtivalio-kunta, 5 jäsentä; valistusvaliokunta, 5 jäsentä.*

Nämä kaikki hyväksyttiin.

J. Lumivuokko esitti, että edellisten lisäksi asetettaisiin *eduskunta-asiainvaliokunta*, johon tulisi 8 jäsentä sekä *osuustoiminta- ja kunnallis-asiainvaliokunta*, johon niinkään tulisi 8 jäsentä.

O. V. Kuusinen kannatti Lumivuokon ehdotusta.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

E. Toivonen ehdotti, että eri vaalipiirien edustajat neuvottelisivat keskenään jäsenehdokkaista valiokuntiin ja että tätä varten pidettäisiin loma, jonka aikana myös järjestävä valiokunta kokoontuisi ja asettaisi lopullisesti ehdokkaat valiokuntiin.

Hyväksyttiin otettavaksi tätä varten 1 1/2 tunnin loma-aika.

Loman jälkeen kokoonnuttua ryhtyi puhetta johtamaan *M. Paasivuori*.

Järjestävä valiokunta esitti ehdokkaat eri valiokuntiin, samalla ehdottaen ohjelmavaliokunnan jäsenluvun lisättäväksi seitsemään. Kun tämä muutos oli hyväksytty, valittiin eri valiokuntiin lopullisesti seuraavat henkilöt:

Äänestysvaliokuntaan: *J. Vatanen* (kokoonkutsuja), *O. Lylykorpi*, *Aku Attila*, *V. Kivisalo*.

Menettelytapavalio-kuntaan: *N. Valavaara* (kokoonkuts.), *J. Nurminen*, *J. Peura*, *A. Laakkonen*, *O. V. Kuusinen*, *Kullervo Manner*, *O. Piisinen*, *Matti Turkia*, *J. Rainio*, *O. Tokoi*.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan: *Anton Huotari* (kokoonkuts.), *Otto Piisinen*, *Eero Haapalainen*, *Kullervo Manner*, *Jussi Railo*.

Valitusvaliokuntaan: *V. Lehokas* (kokoonkuts.), *Fanny Ahlfors*, *Mimmi Turunen*, *M. Jokisaari*, *J. Merivirta*.

Raha-asiainvaliokuntaan: *A. Halme* (kokoonkuts.), *N. Telkkä*, *M. Teräväinen*, *I. Hörhammer*, *K. Heinonen*.

Ohjelmavaliokuntaan: *Edv. Gylling* (kokoonkuts.), *M. Lonkainen*, *N. Parviainen*, *M. Virkki*, *J. Hautala*, *I. Tossavainen*, *H. Jalonen*.

Sanomalehtivaliokuntaan: *O. V. Kuusinen* (kokoonkuts.) *J. Kohonen*, *K. M. Evä*, *V. Huhta*, *Santeri Saarikivi*.

Valistusvaliokuntaan: *V. Kivisalo* (kokoonkuts.), *Aura Kiiskinen*, *Riku Penttinen*, *K. Suosalo* ja *V. Lehokas*.

Eduskunta-asiainvaliokuntaan: *J. Lumivuokko* (kokoonkuts.), *E. Murto*, *V. Heimonen*, *Hanna Malm*, *J. Rikkonen*, *J. Vatanen*, *J. Merivirta*, *J. Salminen*.

Osuustoiminta- ja kunnallisasiainvaliokuntaan: *P. Leppänen* (kokoonkuts.), *E. Pusa*, *H. Hurmevaara*, *A. Mäkelin*, *S. Kurkinen*, *K. Viita*, *J. Kujala*, *J. Lähti*.

Tanskan sos.-dem. puolueen edustaja toveri Th. Stauning saapuu kokoukseen.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kokoukseen oli saapunut Tanskan sos.-dem. puolueen edustajana toveri *Th. Stauning*.

Kokouksen puolesta lausui toveri *I. Hörhammer* tanskalaisen veljespuolueen edustajan tervetulleeksi.

Toveri *Stauning* vastasi tähän, tuoden tanskalaisten puoluetoverien tervehdyksen, aluksi pahotellen sitä, ettei voinut lausua sanottaansa kokoukselle sen omalla kielellä. Kiittäen Tanskan puoluetovereille lähetetystä kutsusta lähettää edustajansa tähän kokoukseen, tervehti puhuja kokousta tanskalaisten toverien puolesta, Tanskan työväen puolesta ja koko Tanskan sosialidemokratian puolesta. Tanskan sosialidemokratialla on sama tarkoitusperä kuin sillä sosialidemokratialla, mikä esiintyy Suomessa. Tanska on pienin Skandinavian kansoista, mutta tanskalaiset sosialidemokratit voivat täydellä tyydytyksellä katsella taaksensa 40-vuotiseen toimintaansa. Tämän toiminnan tuloksena on verrattain hyvin järjestynyt työväestö Tanskassa; työväenjärjestöt ovat saaneet siellä yhä enemmän ja enemmän vaikutusvaltaa. Viime vaaleissa äänesti $\frac{1}{3}$ osa äänestäjistä sosialidemokrateja.

Me olemme, lausui puhuja, koettaneet hankkia Tanskan työväestölle lainsäädännön avulla valtaa ja kaiken pyrkimyksemme perimmäisenä päämääränä on ollut sosialismin saavuttaminen. Tanskan työläiset ovat oppineet sen, että heidän on lähestyttävä kaikkien muiden maiden työläisiä ja he tuntevat nyt itsensä syvästi veljen siteillä kiinnitetyiksi toisten maiden työläisiin, he ymmärtävät, että sosialismin täydellinen voitto on saavutettavissa kansainvälisyyden kautta ja he tahtovat olla mukana tätä voittoa saavutettaessa. Me olemme, lausui puhuja, pienet mitättömät suuressa kansainvälisessä armeijassa, mutta me olemme iloiset, että saamme olla tässä nykyajan taistelussa mukana. Varsinkin on tanskalaisten toverien huomio suurella myötätunnolla kiintynyt kaikkien pienten maiden työväestöön ja eritoten Suomen, koska se kovimmin kärsii mahtavan sortajan painon alla. Me emme ole tilaisuudessa, emme pysty, lausui puhuja, auttamaan teitä, mutta me kuitenkin toivomme, että toisten kansojen, jossa mekin olemme mukana, myötävaikutuksella kun käydään taisteluun kapitalismia vastaan, tulee pelastus. Kapitalismi, jota vastaan me kaikki ponnistelemme, on syynä kaikkeen tähän sortoon. Kapitalismin rinnalla kulkee militarismi ja tämän ohella klerikalismi, pappisvalta. Kapitalismi on kansojen kirous ja sitä on yksimielisesti vastustettava, tuhannet ja taas tuhannet työläiset ovat reväistävä terti sen kahleista, nämä työläiset on saatava yhteen liittymään sitä petoa vastaan.

Lopuksi puhuja vielä kiitti kutsusta ja häntä kohdanneesta ystävällisestä vastaanotosta sekä esitti eläköönhuudon kansainväliselle sosialidemokratialle.

Puheen käänsi suomeksi *Eero Haapalainen*. Sen jälkeen yhdyttiin toveri *Stauningin* esittämään eläköön-huutoon kansainväliselle sosialidemokratialle.

Ilmoitus toveri Airoilan karkottamisesta.

Puheenjohtaja ilmoitti, että Viipurista saapuneen tiedon mukaan oli toveri M. A. Airola t. k. 1 p:nä Viipurissa pidetyn Viipurin läänin paloittelemista vastaan kohdistetun vastalausekokouksen johdosta määrätty kolmen päivän kuluessa karkotettavaksi Viipurin linnoitus-alueelta.

Kokous kohotti Airolalle kolmikertaisen eläköön-huodon.

Istunto päättyi klo 2,20.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Alkajaisiksi laulettiin „Työväen marssi“.

Sähkösanoma.

Luettiin seuraava kokoukselle saapunut saksankielinen sähkösanoma: „Paris 3/9 1911. Sydämellisin tervehdys Suomen veljespuolueen puoluepäiville Toivomme kokouksenne työskentelystä parhaita tuloksia.

Venäjän sosialidemokratisen työväenpuolueen keskuskomitean ulkomainen toimisto.“

Kun sähkösanoma oli esitetty, kohotettiin eläköönhuuto kansainväliselle sosialidemokratialle.

Järjestysasioita.

Ruotsinkielisten lausuntojen suomentajaksi hyväksyttiin järjestävän valiokunnan ehdotuksesta *Eero Haapalainen*.

Täysi-istuntojen työsuunnitelmaksi ehdotti järjestävä valiokunta:

„Istuntoja pidetään klo 9— $1\frac{1}{2}$ 12 a.p. sekä 12—2 ja 4—7 i.p., ellei kokous eri tapauksissa toisin päättä.

Puhevuoroja pyydetään keskustelun aikana kirjallisesti. — Yleensä puhutaan lavalta, mutta korkeintaan kaksi minuuttia kestävä lausunnat saa esittää paikaltaan.

Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Poikkeuksia: kysymyksessä, josta ei ole painettua alustusta, saa alustaja puhua ensin. Kysymyksiin, jotka tehdään puoluetoimikunnalle, saa vastata heti. Työjärjestystä koskevia ehdotuksia voidaan lyhyesti tehdä ulkopuolella puhujalistaa.

Alustajan, vastaehdotuksen tekijän ja valiokunnan esittelijän puhe-aika on rajottamaton; muiden puhe-aika korkeintaan 15 minuuttia, ellei kokous sitä eri päätöksellä pitennä. — Samasta kysymyksestä saa puhuja käyttää kaksi puhevuoroa; alustaja saa sen lisäksi yhden puhevuoron toisten loputtua.

Puhevuorot voidaan kokouksen aikana rajoittaa, samoin puhe-aika vieläkin lyhemmäksi kuin edellä on sanottu.

Kun keskustelu on loppunut, saa se, joka jonkun edellisen lausunnon kautta on tullut persoonallisesti loukatuksi, lyhyesti puolustautua, ryhtymättä asialliseen keskusteluun.

Ehdotukset on tehtävä kirjallisesti, elleivät ne koske ainopaastaan työjärjestystä.

Ehdotus, joka ei ole saanut kannatusta, ei tule äänestyksen alaiseksi. Kuitenkin, jos ehdotus on tehty senjälkeen kuin puhevuorot on rajoitettu eikä ole jällellä olevilta puhujilta saanut kannatusta, tulee puheenjohtajan, ennenkuin hän äänestyyttää ehdotukset, kysyä, kannataanko äskenmainittua ehdotusta.

Äänestys toimitetaan kättennostolla. Vähemmän tärkeissä tapauksissa voi jättää äänet laskematta, jos puheenjohtaja muutenkin selvästi huomaa, mikä vaihtopuoli on voittanut eikä hänen ratkaisunsa vastaan tehdä muistutuksia.

Kun äänestys toimitetaan kättennostolla, tulee edustajain istua paikoillaan.

Äänestys on toimitettava nimenhuudolla, jos kymmenen edustajaa sitä vaatii tai jos kokous siitä päättää.

Vaali, joka tapahtuu suljetuilla lipuilla, on myös toimitettava nimenhuudolla.

Puheenjohtajalla pitää olla vieressään vähintään yksi muista puheenjohtajista sekä yksi sihteeri. Nämä ottavat nimiliput vastaan, laativat äänestys ehdotuksen ja ovat muuten puheenjohtajalle apuna.

Tämä ehdotus hyväksyttiin muuten, paitsi puheajan korkein pituus rajoitettiin 20 minuutiksi.

Pöytäkirja.

Järjestävä valiokunta esitti kokouksen pöytäkirjan suhteen, että siihen liitettäisiin: puolueoimikunnan, rahastonhoitajan ja eduskuntaryhmän toimintakertomukset sekä esitysviikko. Lausunnot hyvin supistetussa muodossa jätetään mikäli mahdollista jo kokouksen aikana jokaisen puhujan tarkistettavaksi. Pöytäkirjan painosmäärän ja hinnan määrääminen jäisi puolueoimikunnalle.

O. V. Kuusinen ehdotti pöytäkirjaan otettavista liitteistä päättämisen myös jätettäväksi puolueoimikunnalle.

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin Kuusisen tekemällä muutoksella.

Porvarilehtien kirjeenvaihtajat.

Järjestävälle valiokunnalle olivat muutamat porvarilliset sanomalehtimiehet jättäneet pyyntöjä päästä selostamaan kokousta. Valiokunta ehdotti, että porvarilehtien kirjeenvaihtajille sallittaisiin läsnäolo-oikeus kokouksessa, paitsi milloin kokous päättää jonkin asian käsitellä suljetussa istunnossa.

V. Kivisalo vastusti järjestävän valiokunnan ehdotusta arvelen, ettei tarvita porvarillisia sanomalehtimiehiä vääristelemään kokousta. Kivisalon ehdotusta kannatettiin, jonka vuoksi oli äänestettävä asiasta.

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin suurella enemmistöllä 14 ääntä vastaan.

Läsnäolo- ja puheoikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti puhe- ja läsnäolo-oikeuden myönnettäväksi puolueen puhujalle *Vilho Lehokkaalle* sekä *Eero Haapalaiselle*. Myönnettiin.

Ilmoitettiin, että puhe- ja läsnäolo-oikeutta haluavat pyytäkööt sitä valitusvaliokunnalta.

Päiväjärjestys.

Järjestävä valiokunta ehdotti kokouksessa esille tulevat kysymykset käsiteltäväksi seuraavassa järjestyksessä :

1. Puoluetoimikunnan toimintakertomus.
2. Rahastonhoitajan tilikertomus.
3. Eduskuntaryhmän toimintakertomus.
4. Puoluelehdet ja -kirjallisuus.
5. Verojen kieltokysymys.
6. Puolueen yleinen menettelytapa sekä menettelytapa venäläistä taantumusta vastaan.
7. Osuuskuntien ja valtiollisen työväenliikkeen suhde toisiinsa.
8. Puolueohjelman uudistaminen.
9. Puolueen pää-äänenkannattajan suhde puolueeseen.
10. Sanomalehtiolojen uudistaminen yleensä.
11. Sos.-dem. puolueen ja nuorisoliiton suhtautuminen toisiinsa.
12. Osanotto kunnallisiin vaaleihin.
13. Turun l. etel. piirin niskoittelu.
14. Muita kysymyksiä:
 - Muutoksia puoluesääntöihin.
 - Eduskuntaryhmän sääntöjen vahvistaminen.
 - Esperantokieli.
 - Puolueelle oma pankki.
 - Matkakulujen tasaus.
 - Mahdollisesti kokouksen kuluessa esitettyjä uusia kysymyksiä.
15. Puoluetoimikunnan paikan määrääminen. Puolueen kahden puheenjohtajan sekä sihteerin ja neljän muun jäsenen vaali.
16. Tilintarkastajain vaali.
17. Puolueneuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen.
18. Jäsen ja varajäsen Brysselin toimistoon.
19. Seuraavan kokouksen aika ja paikka.

Ehdotus hyväksyttiin muuten, paitsi 9 ja 10 kysymys päätettiin käsitellä 4:n kysymyksen sekä 13 kysymys puoluetoimikunnan kertomuksen yhteydessä. Eduskuntaryhmän kertomuksesta käsitellään valtiollisia kysymyksiä koskeva osa menettelytapakysymyksen yhteydessä ja suostuntaveroja koskeva osa verojen kieltokysymyksen yhteydessä.

Painattamatta jääneet alotteet.

Alustusvihosta oli jollain tavalla jäänyt pois J. Kujalan alustus kunnallisvaaleihin osanotosta ja Viipurin läänin läntisen vaalipiirin

sos.-dem. piiritoimikunnan alustus puolueen järjestyssääntöjen 34 ja 35 §§:n muutoksista. Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta päätettiin ne monistaa ja jakaa edustajille.

Sanotut aloitteet olivat seuraavat:

Kunnallispolitiikka ja sosialidemokratia. *J. Kujala* esittää:

„että kokous katsoo, että kokemus on osottanut sosialidemokratian osanoton kunnallisiin vaaleihin yleensäkin ja sosialidemokratien omien miesten asettamisen kunnallisiin luottamustoimiin nykyisten kunnallislakien voimassaollessa työväenluokalle vahingolliseksi ja porvareille enempi hyötyä tuottavaksi, ja

asettuu kokous senvuoksi yleisen kunnallisen vaalilakon kannalle, kunnes kansanvaltaiset kunnallislait on saatu voimaan.“

Eikö puoluekokouksen edustajain vaaleihin olisi saatava muutos? Kysymyksen johdosta esittää Viipurin läänin läntinen sos.-dem. piiritoimikunta:

„että kunkin vaalipiirin koko jäsenluku määrää kuinka monta edustajaa vaalipiiristä voidaan valita. (Vaaliperusteen ollessa 300 voitaisiin vaalipiiristä, missä on esim. 3000 puolueen jäsentä, valita 10 edustajaa);

että edustajat valitaan vaalipiireissä vaalialueittain, joiden alueiden rajat määrää piiritoimikunta, ja äänestys toimitetaan kuten nytkin kunnallisjärjestöittäin;

että piiritoimikunnat varsinaisen puoluekokouksen edellä jakavat vaalipiirin niin suuriin vaalialueisiin, että niihin kuuluu vähintään 300 jäsentä ja että ne kunnat, jossa on 300 tai enemmän jäseniä, muodostavat oman vaalialueensa ja pienempiä kuntia yhdistetään 2 tai useampia yhteen samaksi vaalialueeksi sopivaisuussuhteita silmälläpitäen.

Jos puoluekokous yllämainitun järjestelmän hyväksyy ehdotamme puoluejärjestyssääntöjen 34:n ja 35:n §:lien muodon seuraavaksi:

34 §.

Edustajat valitaan vaalipiireissä vaalialueittain, mitkä alueet piiritoimikunnat sitä varten muodostavat. Äänestys toimitetaan kunnallisjärjestöittäin piiritoimikuntain lähempään määräysten mukaan.

35 §.

Edustajia valitaan vaalipiiristä yksi kutakin veronsa täysin maksanutta 300 jäsentä kohti vaalipiirin yhteisen jäsenluvun mukaan.“

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Käsiteltäväksi otettiin puoluetoimikunnan toimintakertomus. Järjestävä valiokunta ehdotti sen käsiteltäväksi eri osissa. Hyväksyttiin.

Ensimmäisenä otettiin esille **puolueopiston perustaminen** (kertomuksen siv. 2—6)

J. Merivirta: Kotkan kokous päätti puolueopiston perustaa ja osotti tarkotukseen varojakin. Varoja olisi ollutkin. Kuitenkaan ei opistoa ole saatu ja puoluetoimikunnan kertomuksen mukaan

on syy siitä O. V. Kuusisen. Taantumus on puolueessa päässyt val-
lalle juuri senvuoksi, että agitatorit ja valistajat eivät ole voineet
tehdä yhteiskunnallisia kysymyksiä kansalle selviksi. Tämä seikka
olisi ollut autettava puolueopistolla. Tahtoi tietää, onko puolue-toimi-
kunta antanut aihetta Kuusisen menettelyyn. Jos niin on, on pahek-
suttava sitä menettelyä, muuten paheksuttava Kuusisen menettelyä.

O. V. Kuusinen: Merivirta teki lystisti pilkkaa puolue-toimi-
kunnan kertomuksesta, josta tosiaankin saattaa saada sellaisen käsi-
tyksen, että yksi mies olisi ajanut koko homman nurin. Minä puo-
lestani olen ollut alusta pitäen homman puolella. Mutta meillä on ollut
sellainen henkisten voimain puute — suurin osa käytettävistä voimis-
tahan on ollut kiinnitetty eduskuntatyöhön — että ei ole voinut tulla
kysymyksenkään sellaisen opiston aikaansaaminen, jota alkuperäisesti
suunniteltiin. Vaillinaisista yrityksistä tällä alalla ei taas ole vastaa-
vaa hyötyä. Esim. ammattijärjestön viime talviset kurssit tulivat siksi
kalliiksi, että niistä tullut hyöty tuskin noita kuluja vastaa. Kun siis
kustannukset sellaisista hommista ovat niin suuret, niin silloin täytyy
olla jotakin tarjottavaa. Jollei tänä syksynä kokoonnu eduskunta, niin
voisi nyt ehkä olla mahdollisuutta opiston aikaansaamiseksi.

R. Lahti: Katsoi, että Kuusinen niin tehdessään kuin nyt sano-
taan, vahingoitti suorastaan puoluetta kieltäytymällä luentojen pidosta.
Muuten hänen mielestään ei jutteleminen revisionismista meillä tässä
kysymyksessä kannata.

M. Paasivuori piti sängen ikävänä sitä, ettei opistoa saatu aikaan.
Mutta eihän puolue-toimikunta ole voinut ruveta tekemään opettajia,
kun niitä ei ennestään ole. Eihän puolue ammattijärjestön tapaan
voinut hankkia porvareita luennoimaan, kun kerran sosialisteja ei ole
saatavissa. Ne toverit, joita kuten Kuusista oli pyydetty luennoimaan
tärkeistä aineista, eivät tulleet ja toisia heidän tilalleen ei saatu, joten
opistohomman täytyi luennoitsijain puutteessa raueta. Puolueneu-
vosto on määrännyt, että ensi syksynä opiston pitäisi alkaa, mutta
näyttää, ettei siitä nytkään tule mitään. On pyydetty toveri Kuusista
luennoimaan, mutta hän ei ole vielä antanut vastausta, tuleeko hän
vai eikö. Hän on luvannut asiaa tutkia. Valpasta on pyydetty luen-
noimaan menettelytavasta ja työväenliikkeen historiasta, mutta hän
kieltäytyi. Toisia on lupautunut, mutta kun puuttuu luennoitsijoita
niin tärkeissä aineissa, on vaikeata panna opistoa pystyyn, sillä kaik-
kein tärkeimmät aineet jäisivät näin ollen pois. Revisionisteja ehkä
saisi, mutta niitä ei uskalla pyytää, sillä täällä Helsingissä pitäisi olla
oikea marxilaisuus vallalla.

O. V. Kuusinen: Minusta pitäisi tällaisen opiston opetuksen ollakin
itsenäisen luokkataistelun kannalla, sillä jos se on kovin herraskaista, niin
siitä on enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Mutta esim. täksi syksyksi suun-

nitellun puolueopiston opettajavoimat ovat niin kirjavaa joukkoa, että jos se niin kirjavana pysyy, niin ei siitä vaan hyvää tule. Kysymyksen ydin on siinä, että puolueopisto on alotettava vasta silloin, kun on varmat edellytykset siitä, että se myös saadaan kunnollinen, niin ettei turhanpäiten houkutella ihmisiä tänne tulemaan. — Huomautti myös, että puoluetoimikunta ei silloin, kun hän kieltäisi, koettanutkaan saada tilalle ketään muuta.

M. Turkia huomautti Kuusisen lausunnon kaipaavan oikaisua siihen nähden, kun hän sanoi, ettei ketään olisi pyydetty Kuusisen sijalle hänen kieltäytyttyään. Sanoi pyydetyn m. m. maisteri Ketoa Kuusisen aineista luennoimaan, mutta oli tämä ilmoittanut, ettei hänellä ole aikaa ryhtyä valmistamaan niin laajaa ainetta. Se on totta, että opistohomman laiminlyönti on tuottanut puolueelle niin paljon vahinkoa, ettei sitä voi rahassa laskeakaan, mutta puoluetoimikunta ei kuitenkaan voi omistaa syytä siihen enempi kuin opistokomiteakaan. Ne ovat pitäneet monta kokousta ja ajatelleet asiaa aivan tarpeeksi, mutta mahdottomaksi sen toteuttaminen lopuksi kävi. Kun Kuusista pyydettiin luennoimaan, selitti hän ettei hän ainakaan opiston nimellä lähde luennoimaan, kun komitean laatimaa suunnitelmaa on täytynyt niin paljon supistaa. Me ehdotimme, että muutetaan nimiluentokursseiksi, mutta hän ei suostunut sittenkään. Me olemme nyt siinä ikävässä asemassa, että meillä on sivistyneestä köyhälistöstä puute. Meikäläisistä on kovin vaikea kehittää täysin pystyviä luennoitsijoita esim. taloustieteestä tai joistakin tärkeistä teoreettisista aineista. Sen tekee jo kielitaidon puute jotensakin vaikeaksi. Suomenkielellä löytyy siksi vähän näitä aloja käsittelevää kirjallisuutta, että sen avulla on arvokkaiden luentojen valmistaminen jotensakin mahdotonta. Puolueeseemme kuuluvilla useoilla tietupuolista sivistystä saaneilla henkilöillä taasen on paljon toisia toimia, niin että heidän on vaikeata käyttää aikaansa luennoiden valmistukseen. Olen vakuutettu siitä, että jos opisto olisi saatu toimeen ja olisi suoritettu se ohjelma, joka oli komitean ehdotuksessa ennen Kuusisen kieltäytymistä, niin kyllä siitä olisi ollut puolueellemme suurta hyötyä ja olisi se yleensä osanottajia tullut tyydyttämään.

Kun nyt uudelleen on pyydetty Kuusista lupautumaan luennoitsijaksi tänä syksynä toimeenpantavaksi ajateltuihin opistokursseihin, on hän ilmoittanut, että kurseille hankittavien luennoitsijain tulisi kaikkien olla saman suunnan väkeä ja koska nyt pyydytyissä luennoitsijoissa on eri suuntien edustajia, niin ei hän ainakaan vielä voi lupautua luennoitsijaksi. Minun mielestäni ei olisi suurta vahinkoa, vaikkapa joku luennoitsijoista olisikin mielipiteitään revisionisti ja toiset jyrkkiä marxilaisia, sillä voidaanhan opistossa keskustella asioista ja siten saattaa suuntakysymyksetkin oppilaille selviksi. Sanot-

takoon myös, ettei selvää suuntajakoa eri suuntien välillä ole vielä havaittavissa eikä siis eri suuntien vivahduksia opiston opetuksessa voida kuitenkaan täydellisesti välttää ja tuskin sen välttäminenkään lie niin kovin tärkeää.

O. V. Kuusinen lausui, että hän olisi voinut luetella useampia henkilöitä, jotka olisivat voineet luennoida. Lisäksi sanoi tahtovansa huomauttaa, että hän kahtena talvena on pitänyt sarjan luentoja ja tämäkin osottaa, että hänellä on ollut halua ottaa osaa tällaiseen toimintaan, niin ettei tässä suhteessa suinkaan ollut kieltäytymisen syy haluttomuudessa.

S. Saarikivi paheksui sekä Kuusisen että puoluetoimikunnan menettelyä asiassa. Luentokurssit olisi voitu toimeenpanna, vaikkapa Kuusinen kieltäytyikin. Luennoitsijoita on kasvatettava ja siksi opisto saatava.

J. Vuoristo: On ollut jonkinlaista kukkotaistelua puolueen pääkortteerissa. Sitä ei voida hyväksyä.

H. Hurmevaara: En missään tapauksessa tahdo myöntää yksityiselle joukkoliikkeessä sellaista merkitystä, että sen takia tällainen aije voisi mennä myttyyn. Kyllä siihen on täytyntä olla muut syyt. Syy on ollut puoluetoimikunnan.

E. Haapalainen: Tulin ottaneeksi puheenvuoron sen johdosta, kun Turkia mainitsi, että meillä on vähän voimia puolueessa, mikä estää, kun Kuusinen kieltäytyi, opistohomman aikaansaamista. Minun mielestäni ei niin voi olla, eikä ole niinkuin Kuusinen sanoi, että täytyy olla niin ehdottoman varma siitä, että se mitä tarjotaan, on täysipainoista. Meillä ammattijärjestön edustajilla tässä opistokomiteassa oli tiedossa se, että me emme voi mitään maailmaa mullistavaa opistoa aikaansaada, mutta siitä huolimatta me panemme sen toimeen. Me olimme mukana toimiessa luentokursseja Turussa ja Lahdessa ja Helsingissä ja niin paljon vähemmällä voimilla kuin mitä oli luvassa tähän opistoon, ja käsittääksemme olisi opisto voitu saada aikaan, jos ei niin perinpohjaisen hyvää, niin olimme kuitenkin vakuutettuja että jonkunlaisen siitä saamme. Kuusinen on tahtonut, että opistosta tulisi mahdollisimman hyvä ja kun sitä ei hänen mielestään saatu kylliksi pätevää, ei hän tahtonut puoluetta vahingoittaa. Kuusinen ottaa liian syvällisesti nämä asiat. Hän arvelee, että kaikki kurseille tulijat ovat siksi tietoisia, että niille on annettava niin raskasta purtavaa, että he saavat tuta olevansa oikeassa korkeakoulussa. Tämä Kuusisen kieltäytyminen on kuitenkin vaikuttanut, että opistoa ei aikaansaatu. Jos Kuusinen ajattelisi toveri Salinin tapaan, joka puheensa alussa sanoi kuulijoistaan, että te olette kaalinpäitä, ja näillä edellytyksillä olisi lähtenyt puhumaan, niin häntä kuultaisiin ja häneltä opittaisiin. Me ammattijärjestön edustajat panimme yksin kurssit toi-

meen, kun puolueopistohomma raukesi ja kaikki meidän kursseilla olleet tunnustavat, etteivät ne niinkään huonot olleet ja ne olisivat olleet paremmat, jos puoluetoimikunta olisi ollut mukana. Käsityseni on, että meidän on tyydyttävä niihin voimiin, mitä on käytettävissä eikä vastakerroilla annettava tällaisten seikkojen vaikuttaa homman raukeamiseen. On toivottavaa että valiokunta, johon tämä asia menee, lausuu sen velvotuksen, että on koetettava saada aikaan opisto tahi kurssit, nimi on tässä sivuasiasa, sellaiset kun voimat kulloinkin sallivat.

M. Manninen: Tämän kokouksen on päätettävä, että opisto on varmasti perustettava.

V. Lehokas: Täällä on sanottu, että puolue ei voi yksityisen henkilön varassa olla, mutta se, joka on ollut mukana siinä hommassa, mikä puoluetoimikunnalle tuli sen jälkeen kuin Kuusinen kieltäytyi luennoimasta, hän tietää, mitä yksilötkin merkitsevät, eikä ainoastaan tähän vaan moniin muihinkin kysymyksiin nähden. Minun täytyy myöntää, että Kuusinen oli innokkaampia tämän asian kannattajia vuoden 1910 kesän keskipaikoille saakka. Minä tiedän, että hän teki parhaansa hommatessaan luennoitsijoita eikä suinkaan puhunut siitä, ettei hän ole tilaisuudessa valmistautumaan. Mutta sitte tuli puolueuuevoston kokous 16 ja 17 p:nä heinäkuuta ja tällöin syntyi tuo onneton Köpenhaminan kongressijupakka. Tämä seikka kai vaikutti Kuusiseen, sillä sen jälkeen hänen innostuksensa kokonaan lakkasi. Sen jälkeen hän vastusti opiston toimeenpanemista, koska se ohjelma, mikä olisi voitu saada, ei mielestään vastannut sitä, mitä opistolla tarkotetaan. Silloin ehdotimme, että pantaisiin puolueopisto pystyyn luentokurssien nimisenä, se ei ole niin vaativainen nimi, joten ohjelmistoa voitaisiin supistaa niissä kohdin, mihin ei luennoisijaa saatu. Kuusinen sanoi, ettei hän suostu siihenkään ja syyksi tähän hän sanoi, ettei hän voi ryhtyä pettämään niitä henkilöitä, jotka tulevat Helsinkiin puolueopistoon, kun opisto ei vastaa tarkotustaan. Selitimme, että kurssien ohjelma kyllä täyttää kipeimmän tarpeen. Sitäpaitsi hänelle huomautimme, ettei kukaan tule nenästä vedetyksi kun sanomalehdissä edeltäpäin ilmoitetaan, mitä aineita opistoon tulee ja kuinka monta tuntia kustakin aineesta. Joka silloin kursseille tulee, hän tietää mitä hänellä on siellä saatavana. Mikään ei auttanut. Kuusinen ei sittenkään suostunut. Näin on asia. Mahdollista on, että olen jotain unohtanut, mutta liitellut en ole. Saarikivi sanoi, että luentokurssit olisi voitu panna toimeen, vaikka Kuusinen kieltäytyikin. Mutta opisto ei silloin olisi kuitenkaan vastannut tarkotustaan, kun juuri kaikkein tärkeimmät aineet, talousoppi ja sosialismin teoria olisivat jääneet pois. Jos tahdotaan puoluetoimikunnalle antaa paheksumislausunto, niin se voidaan antaa siitä, miksi ei siitä huoli-

matta pantu opistoa pystyyn, vaikka nämä aineet jäivätkin pois. Puoluetoimikunta arveli, ettei opisto tällöin vastaa tarkotustaan. Jos Kuusinen olisi tullut luennoimaan, silloin olisi opisto vastannut tarkotustaan, sillä niitä aineita, joista hänen piti luennoida, juuri kipeimmin kaivataan. Muistamme, että Kuusinen piti edellisenä talvena Helsingin työväenyhdistyksessä koeluennoita talousopissa ja nämä luennot olivat tarkotetut hänelle oppiluennoiksi, että hän seuraavana syksynä valmistuisi puolueopistoa varten. Edelleen muistetaan, että näitä luennoita avusti puoluetoimikunta. Kuusinen ei siis suinkaan ollut valmistautumaton. Ja menihän Kuusinen heti sen jälkeen, kuin hän kieltäytyi puolueopistossa luennoimasta, ammattijärjestön kursseille luennoimaan aivan samasta aineesta, mistä hänen piti pitää luennoita puolueopistossa. Eikä tässä ollut syynä se, että ammattijärjestönluentokurssien ohjelma olisi ollut parempi kuin se mikä oli suunniteltu puolueopistolle. Sen jälkeen kuin Kuusinen ammattijärjestön kursseille lupautui luennoimaan, johtui mieleeni, että tässä lienee joitain personallisia syitä, joiden johdosta opistokysymys syrjäytyi. Kuusisen ja ammattijärjestön välit näet olivat paremmat kuin hänen välinsä puoluetoimikunnan kanssa. Hurmevaara sanoi täällä, että Kuusinen jäi juuri siitä syystä pois valtiopäiviltä, että hänen piti valmistaa luennoita puolueopistoa varten. Aivan niin. Mutta sittemmin hänen intonsa laimeni kuvaamalla tavalla.

E. Kälpi vastusti paheksumisen lausumista puoluetoimikunnalle. Toimikunta teki aivan oikein siinä, ettei sen jälkeen kun sosialismin teoria ja talousoppi jäivät ohjelmasta pois, pannut ensinkään lursseja toimeen, sillä monet olisivat todella silloin ohjelman suhteen pettyneet. Opisto on saatava kunnolliseksi.

F. Rantanen: Tämän kokouksen olisi lausuttava vakava velvotus tulevalle puoluetoimikunnalle opiston aikaansaamisesta.

M. Turkia pyysi Kuusista nimittämään, ketä olisi voitu saada luennoimaan, sen jälkeen kun K. kieltäytyi.

O. V. Kuusinen katsoi itselleen liian suureksi kunniaksi ja puoluekokouksen ajan väärinkäyttämiseksi sen seikan, että vain hänestä puhutaan eikä opistosta. Lehokkaan väitteessä „juonittelun“ alkamisajan määräämisessä sattui Lehokkaalle pieni virhe, johon saa todistuksen kyllä puoluetoimikunnan kertomuksesta; siinä olevasta opistokomitean mietinnöstä näkyy näet, että minä ainakin jo toukokuun 6 p:nä viime vuonna olin sitä mieltä, ettei opistoa pitäisi alkaa seuraavana syksynä, eikä siis se mielipiteeni voinut johtua loppukesällä esiintyneestä pikkuriidasta. Ehdotti asiaa valiokuntaan tutkittavaksi.

E. Sampo: Valitteli, että olipa sitte syy Kuusisessa tai puoluetoimikunnassa, on jääty ilman puolueopistoa. Sellainen olisi kuitenkin perin kipeästi tarpeen, etenkin näin taantumuksen uhatessa. Oli sitä mieltä,

että läytyy tyytyä vähän puutteellisempaan niin kauvan, kun täysin hyvää ei voida aikaansaada.

K. M. Evä pani merkille sen seikan, että Kuusinen kyseessä olevista aineista oli ennenkin luennoinut ja olisi sen nytkin voinut tehdä, puhujan mielestä. Piti pääasiallisena syynä K:n kieltoon sen, ettei K. tahtonut mennä revisionistien sakkiiin. Mutta kun ei ole tarkkaan erotettu revisionisteja ja marxilaisia, ei se olisi saanut asiaan vaikuttaa. Tahtoi kuulla, ketä ne Kuusisen pelkäämät revisionistiset luennoitsijat ovat. Katsoi, että puolueen sivistyneen köyhälistön avulla jo pitäisi saada opisto aikaan, mutta niitä on mielivaltaisesti jaettu eri suuntiin ja siitä syystä ei ole opistoa saatu. Opistossa kumminkin näitä suuntia olisi voinut ja voisi selittää.

K. Niemi puolusti opiston tarpeellisuutta, mutta piti myös suotavana, että se saataisiin mahdollisimman hyväksi. Senvuoksi ei Kuusisen menettely ole ollut niinkään paheksuttava.

M. Turkia sanoi pyytäneensä Kuusisen tilalle Lehokastakin, mutta hänen oli mahdotonta ryhtyä sanottuja luentoja valmistamaan. Hän olisi ollut halukas luennoimaan muista aineista. Piti puolueopiston myöhästymisen syynä tietopuolisten voimien puutteen.

V. Kivisalo: Ihmetteli sitä, että Kuusinen ei suostunut luennoimaan puolueopistossa aineista, joista hän kuitenkin luennoi ammattijärjestön kursseilla. Piti opistoa tärkeänä. Revisionismipelko on aiheetonta.

Kysymys lykättiin valistusvaliokuntaan.

Kun oli hylätty nostettu kysymys kokouksen jatkamisesta klo 8 asti, päättyi istunto klo 7,15 illalla.

Toinen kokouspäivä.

Tiistaina syyskuun 5 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Alkajaisiksi laulettiin „Köyhälistön laulu“. *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi E. Huttunen ja O. Orasmaa.

Puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti *puheoikeuden* kokouksessa myönnettäväksi seuraaville henkilöille: *Väinö Hupli, Aug. Vatanen, Ida Kantanen*, kaikki Helsingistä. Sitäpaitsi *läsnäolo-oikeus* ehdotettiin myönnettäväksi useille puoluetovereille. Ehdotus hyväksyttiin.

Hylättäväksi esitettiin virolaisen G. Murun pyyntö läsnäolo-oikeudesta. Tämäkin ehdotus hyväksyttiin.

Eduskuntaryhmän jäsenten puhe-oikeus.

Valitusvaliokunnalta oli pyydetty lausuntoa siitä, millä tavoin oli järjestyssääntöjen 43 pykälää tulkittava niihin sosialidemokratisiin kansanedustajiin nähden, jotka viime puoluekokouksen jälkeen ovat olleet edustajina, mutta eivät kuitenkaan nyt tällä kertaa sitä ole. Valiokunta piti selvänä, että viime puoluekokouksen jälkeen edustajina olleilla on puheoikeus kokouksessa, koska heidän toimintansa voi tulla arvostelun alaiseksi kokouksessa.

J. Laakso hyväksyi valiokunnan tulkinnan sillä muistutuksella, että puolueesta eronneilla entisillä edustajilla, kuten esim. Josua Järvisellä, ei voi olla niitä oikeuksia.

J. Merivirta piti selvänä, että ehdotus koskee vain puolueeseen kuuluvia henkilöitä.

Ehdotus hyväksyttiin edellä kerrotulla huomautuksella.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittelyä. Esille otettiin kappaleet, jotka koskevat

luentokursseja ja puolueen puhujia

(kertomuksen siv. 6—7).

M. Manninen: Kun puolueopistoa ei ole saatu, on järjestettävä kasvattavia luentokursseja mahdollisimman paljon; kiihoitus toiselle tilalle.

K. Rantala: Kannatti edellisen lausuntoa.

J. Kujala: Edelliset ovat kovin yksipuolisella kannalla. On vielä harjoitettava myöskin herätystyötä.

H. Jalonen: Tarpeetonta on asiasta porua pitää. Puolueen kurssit ovat olleet kasvattavia.

Lähetettiin valitusvaliokuntaan.

Työväensihteeristö.

Toimintakertomuksesta esitettiin työväensihteeristöä koskeva osa (siv. 7—9).

J. Merivirta ehdotti kertomuksen tämän kohdan hyväksyttäväksi, toivomuksella että sihteeristö saataisiin pystyyn.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Työväenarkisto.

Kertomuksen tämä osa (siv. 9—12) hyväksyttiin keskustelutta.

Eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan välinen toiminta, Köpenhaminan kongressi, puoluetoimikunnan lausuntoja y. m.

Esitettiin toimintakertomuksesta se osa, joka alkaa selonteolla eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan välisestä toiminnasta ja loppuu menettelytapakysymykseen (siv. 12—15).

K. Viita: Maaseudulla on herättänyt pahennusta se, että eduskuntaryhmä on suostunut myöntämällä asettunut puoluetoimikunnan ja -neuvoston kielteistä päätöstä vastustamaan.

H. Hurmevaara: Miksei kertomuksessa ole mainittu niitä toimikunnan jäseniä, jotka olivat suostuntain myöntämisen kannalla?

M. Turkia: Ei kertomuksessa ole mainittu myöskään kielteisellä kannalla olleita, mutta molemmilla kannoilla olleet on aikanaan mainittu „Työmiehessä“. Asian käsittely muuten olisi siirrettävä toiseen yhteyteen.

Tokoi kannatti edellisen lausuntoa. Ryhmän toimintakertomus antaa laveampia selityksiä.

O. V. Kuusinen: Tämä osa kertomusta eduskuntaryhmän ja puolueen toimikunnan ja -neuvoston välisistä suhteista olisi lähetettävä eduskunta-asiain valiokuntaan. Ryhmä ja muut puoluelaitokset eivät ole kulkeneet niin käsikädessä kuin Kotkan puoluekokouksen menettelytapapäätösten perusteluissa määritellään.

J. Laakso ja *J. Kujala* kannattivat edellisen mielipidettä.

J. Savola: Kansainväliseen kongressiin oli annettu valtuutus Siveniukselle, muka „Raivaajan“ edustajana, vaikkei sellaiselle henkilölle olisi pitänyt antaa, koskei hän ollut oikeutettu „Raivaajaa“ edustamaan.

K. Niemi ja *E. Sampo* kannattivat Kuusisen esitystä.

M. Turkia: Kongressiryhmä ehdotti Siveniukselle valtuuksia. Sen jälkeen puoluetoimikunnan enemmistö (Sillanpää, Wiik, Hörhammer ja Sirola) vahvisti vaalin. Vähemmistö (Paasivuori, Tanner ja minä) liitimme päätöstä vastaan vastalauseemme.

J. Merivirta moitti puoluetoimikunnan jäseniä y. m. tunnetusta kongressijupakasta, jossa henkilökohtaiset riidat menivät paheksuttavan pitkälle. Puolueemme edustajamäärä myös oli kongressissa liian suuri, varsinkin kun useat edustajat eivät kielitaidottomuuden vuoksi voineet kokousta seurata.

F. Rantanen moitti Kuusista, että tämä kieltäytyi menemästä edustajaksi kongressiin siksi, ettei Valpasta valittu.

Mina Sillanpää: Kannatin Siveniukselle valtakirjaa, kun hän oli viranomaisia paossa (majasteettijuttunsa vuoksi) ja kun „Raivaaja“ sai siten ilmaisen edustajan. Merivirrälle huomautan siitä muka liian suuresta puolueemme edustajamäärästä kongressissa, että pitäisikö

puolueen kieltää jäseniään kongressiin menemästä, jos ne omilla varoillaan menevät, kuten tässä suureksi osaksi tapahtui. (Hyvä, naurua).

E. Haapalainen: Sivenius ei ollut kongressissa edustaja, mutta vain kuuntelija omilla varoillaan.

E. Sampo: Miksei tätä aikanaan selvitetty?

M. Turkia: Kyllä Sivenius oli kongressissa täysillä valtuuksilla. Kertomus näiltä osiltaan lähetettiin menettelytapa- ja eduskunta-asiain valiokuntaan.

Menettelytapakysymys.

O. V. Kuusinen ehdotti kertomuksen tältä osaltaan (siv. 15—16) jätettäväksi keskiviikkoon, jolloin menettelytapakysymys kokonaisuudessaan tulee esille. Hyväksyttiin.

Sosialistinen kuukausilehti ja kertomuksen loppuosa.

Esitettiin kertomuksen loppuosa siv. 16—19.

J. Merivirta: Puolueen jäsenmäärästä ja puolueveroista oleva ilmoitus on ristiriidassa. Jäsenluku ei voine olla niin suuri kuin mainitaan, koska ei voine epäillä, että tilikertomus olisi väärä. — Miksei myös puoluetilasto ole ennen joutunut?

M. Turkia: Jos puoluetilastossa on virheitä, on syy pliritoimikunnissa ja sihteereissä. Eivät ne Merivirrankaan tilastot ole olleet selvempiä. Nyt on saatu jo asia jonkunverran parantumaan, kun veroja tiukemmin karhutaan, — eivät näet yhdistykset enää tahdo komeilla suurilla jäsenmäärillä, kun joka jäsenestä on suoritettava vero. Tämä verojuttu muuten tulee myöhemmin laajemmin esille.

K. Manner: Mitä tulee puoluesihteerin kertomuksessa esitettyihin tietoihin puolueen äänestäjien ja jäsenluvun vähenemisestä, niin on siinä kohden jätetty esittämättä sängen tärkeitä seikkoja. Se, että puolueen äänestäjien lukumäärä vuodesta 1907 lähtien on vähentynyt noin 10,000:nella, ei ole kuitenkaan mikään vähäpätöinen asia. Jokainen ymmärtää ilman pitkiä puheita, että tällä puolueella täytyy aina olla pyrkimys eteenpäin ja sen äänestäjien lukumäärän täytyisi aina saada lisääntymään, muuten emme voi porvareita pakottaa myönnötyksiin, mikäli niitä pakottaa voidaan. Kun nyt on kuitenkin tapahtunut vähenemistä, olisi puoluesihteerin mielestäni pitänyt ottaa tutkittavakseen, missä äänestäjämme lukumäärässä on vähennystä huomattavimmin tapahtunut, onko se tapahtunut maaseudulla vai kaupungissa, tehdaspaikoilla vai maanviljelysseuduillako, jotta tuon perusteella voitaisiin tässä kokouksessa tarkastella, onko puolueemme

toiminnassa ehkä löydettävissä vikaa, ja minkälaiseen toimintaan ja agitatsiooniin, mahdollisen epäkohdan poistamiseksi, vastaisuudessa olisi ryhdyttävä. Puoluesihteri voi ehkä sanoa, ettei hänellä ole ollut aikaa eikä tarpeellista aineistoa sellaiseen tutkimukseen. Mutta puoluesihterillä täytyy olla aikaa ja halua sellaiseen mitä lähimmin puoluetta koskevan kysymyksen perinpohjaiseen tutkimiseen. Aineksia on taasen olemassa siinä virallisessa tilastossa, jota on julaistu. Voidaan huomauttaa, että onhan puoluekokouksella ja piireillä tuon virallisen tilaston perusteella tilaisuus tehdä johtopäätöksiä ja ehdotuksia. Onhan tällä kokouksella todella tilaisuus siihen. Mutta asia on niin, että useimmilla tämän kokouksen edustajilla ei ole ollut tilaisuutta tuollaista tilastoa hankkia, eivätkä ehkä osaa sitä käytellä niin, että siitä olisi mahdollisimman paljon hyötyä. Sentähdenhän meillä on puolueen keskusjohto, että se hankkii kaikki mahdolliset selitykset, jotta me niiden perusteella voisimme asioista päättää. Minä kaipasin tästä kertomuksesta juuri niitä koottuja selityksiä vaalien tulosten suhteen, joihin olen viitannut. Uusmaalainen edustajaryhmä on tätä samaa asiaa kokouksessaan käsitellyt ja samoin käivannut niitä koottuja tietoja ja valtuuttanut minut esittämään tämän huomautuksen. — Yhtä lyhyesti on sihteeri esittänyt puolueen jäsenmäärän alenemisen. Me tiedämme kuitenkin, että vuodesta 1906 lähtien on puolueemme jäsenmäärä jatkuvasti ja säännöllisesti alentunut ja juuri sen takia minusta olisi ollut syytä tuotakin seikkaa lähemmin tarkastella. Meillä onkin puolueen keskuudessa pienemmissä piireissä yritetty sitä tehdä. Uudenmaanläänin vaalipiirin sihteeri on viime piirikokoukselle jättämässään kertomuksessa esittänyt aika tarkan ja kiitosta ansaitsevan selityksen puolueen jäsenmäärän vähenemisestä Uudellamaalla. Hän on tutkimuksensa tuloksena esittänyt, että v. 1910 on jäsenluku vuoteen 1909 verraten alentunut maaseudulla 23,9 prosentilla, mutta kaupungeissa sen sijaan ainoastaan 6,9 prosentilla. Puoluesihteri olisi voinut ottaa esimerkiksi piirien pikkuvirkailijoiden harrastuksista ja koettaa valaista puoluekokoukselle jäsenmäärän vähenemistä tuohon tapaan. Ne huomautukset vähenemisen syistä, mitkä puoluesihteri tässä suhteessa kertomuksessaan esittää, lienevät vallan oikeat, mutta lienee ehkä muitakin asianhaaroja, jotka ovat puolueemme jäsenluvun vähenemiseen vaikuttaneet. Ja eräänä syynä lienee myös se, että puolueessamme on viime aikoina esiintynyt eräs herraspuolueita lähentelevä suunta ja se on karkottanut jäseniä pois, toisia ehkä estänyt mukaan liittymästä. Puolue ei minun nähdäkseni, sellaisten asianhaarain vallitessa, ole voinut herättää tarpeeksi voimakasta vastakaikua köyhälistöjoukoissa ja siten köyhälistön ajatuskannan tulkitsemisella voittaa joukkoja niin suurena määränä puolelleen kuin se, asiainhaarain toi-

sella kannalla ollessa, olisi voinut tehdä. — Lisäksi tahtoisin koskella erääseen puolueuuvoston toimenpiteeseen. Puolueuuvostossa esille tulevia kysymyksiä koskevia asiakirjoja annetaan ennen kokousta ainoastaan varsinaisille neuvoksille. Tämän suunnitteen päättökseen on puolueuuvosto tehnyt joku aika takaperin. Sen johdosta jäivät ilman asiakirjoja puolueuuvoston puhevaltaiset jäsenet m. m. sanomalehtimiehet, piiritoimikuntien edustajat, ryhmän edustajat. Tällainen puolueuuvoston päätös lienee johtunut siitä, ainakin mitä sanomalehtimiehiin tulee, että pelätään näiden löpöttelevän puolueuuvostossa esilletulevista tärkeistä asioista ennen aikojaan. Tämä päätös tuntuu sängen omituiselta jo sen tähden, että puolueuuvostossa on varsinaisina jäseninä muutamia sanomalehtimiehiä; olisivatko nämä vaiteliaampia kuin muut puolueen sanomalehtimiehet? Eikö kuitenkin olisi suotava, että puhevallan käyttäjätkin saisivat myöskin perinpohjaisesti tutustua asioihin edeltäpäin, yhtä perinpohjaisesti kuin varsinaiset neuvoksetkin. Sosialidemokratinen sanomalehtimiesliitto oli sitä mieltä, että ainakin sanomalehtimiehille lähettäisiin neuvostossa esille tulevia asioita koskevat asiakirjat, voidakseen niihin tutustua ja voidakseen suuremmalla asiantuntemuksella neuvostossa esille tulevia asioita käsitellä. Omasta puolestani arvelen, että neuvoksilla on tätä päätöstä tehdessään saattanut olla mielessä se, ettei sanomalehtimiehille pitäisi antaa asiakirjoja ennakoita, etteivät nämä pääsisi lehdissään ennen kokousta lausumaan mielipiteitään neuvostossa esille tulevista asioista ja siten vaikuttamaan neuvoston päätöksiin. Jos näin olisi ajateltu, niin kyllä se on puoluetta vahingoittavaa. Jos jostakin asiasta ennen päätöksen tekemistä voidaan mielipiteitä vaihtaa julkisuudessa niin että päätös tulisi puolueelle edullisemmaksi, niin kyllä sellainen julkinen pohdinta silloin on puolueelle hyödyksi ja siis sallittava. Yhtä tärkeätä on lähettää asiakirjat piiritoimikunnille, koska niilläkin kerran on puhevalta ja siten voivat vaikuttaa neuvoston päätöksiin, jos tahtovat. Ehdotan senvuoksi, että puoluettoimikunta velvotettaisiin vastaisuudessa toimittamaan neuvoston kokouksissa esille tulevia asioita koskevat asiakirjat kaikille niille, joilla järjestö sääntöjen 63 pykälän nojalla on puhevalta neuvoston kokouksissa.

J. Merivirta vastasi Turkialle ja väitti että T. hänen tilastojensa suhteen valehtelee. (Turkia: todistan!)

I. Hörhammer: Että puoluettilastot ovat viipyneet, se on minun säästäväisyyspolitiikkani syy. Annoin painatustyön erälle maaseutukirjapainolle, joka on painatusta viivytännyt.

M. Turkia: Minun täytyy sanoa, että kyllä minä säästäväisyysyistä luovuin laatimasta laajempaa tilastoa Mannerin huomauttamista asioista. Minulla oli sentapainen tilasto jo valmiiksi suunniteltu, kun piirisihteerit esittivät kertomuksensa. Piirisihteerien kertomuksissa on useim-

missä esitetty tilasto eri vuosilta, josta käy selville paljonko vaali-piirissä on ollut puolueella äänestäjiä ja paljonko ne ovat edellisiin vaaleihin nähden vähentyneet. Uudenmaanläänin vaalipiiristä ovat luvut esitetyt prosenteissa, Hämeen eteläisestä on aika tarkkoja tietoja. Samoin muistakin piireistä. Näin ollen olisivat asiat tulleet esitetyiksi kahteen kertaan. Ne jotka tahtovat asioita tutkia, saavat tiedot tähän toimintakertomukseen liitetyistä piirien toimintakertomuksista. Niiden tilastojen tähän kertomukseen ottaminen ei olisi ollut kovinkaan vaikeata. Löytyyhän tarkka virallinen vaalitulasto, josta olisi voinut ottaa tietoja hyvin helposti. Puolueen jäsenluvun vähenemisestä olisi kyllä voinut esittää tilastoja, mutta siinä kohden olivat minulla myöskin samat syyt määrävänä ja siksi supistin kertomuksen lyhyeksi. Jotkut piirisihteerit ovat valmistamissaan kertomuksissa maininneet muutamia syitä, mitkä ovat vaikuttaneet vähenemiseen, toiset ovat ne seikat esittäneet tarkemmin. Kun minun olisi pitänyt arvostella, ovatko sihteerit kenties erehtyneet sekä samalla esittää asiasta omia arvelujani, olisi kertomuksesta voinut paisua aika laaja teos. Kertomus olisi ehkä pitänyt laatia paremmin, mutta minä tein niin hyvin kuin osasin.

Muuten tuo neuvoston kokouksessa esille tulevia asioita koskevain asiakirjojen lähettäminen on vähäpätöinen juttu. Se tapa, että joitakin asiakirjoja on lähetetty neuvoston jäsenille vähää ennen kokousta, on ollut käytännössä vähän aikaa. Kirjotuskoneella on lyöty esim. puoluetoimikunnan kertomus, tulo- ja menoarvioehdotus, tilikertomus y. m. ja lähetetty ne viikkoa ennen puolueeneuvoston jäsenille, että he ehtisivät tutustua niihin, jotta puolueeneuvoston kokoukset eivät kestäisi kovin kauvan. Ennen ei mitään sellaisia asiakirjoja ja kertomuksia lähetetty ja siihen tyydyttiin. Nyt ovat vaatimukset kasvaneet. Mielestäni ei tässä ole muuta kuin tuollainen toimituskysymys. Siinä on kyllä jonkun verran enempi työtä, jos puolueen sanomalehtimiehillekin lähetetään nuo asiakirjat, eikä mitään muuta. Mikään ei estä asiaa niin järjestämästä. Joskus voi kyllä sattua niin, ettei noita asiakirjoja saada valmiiksi kuin 2 à 3 päivää ennen kokousta.

I. Hörhammer: Silloin kuin puolueeneuvosto käsitteli asiakirjojen lähettämiskysymystä, oli asiakirjojen monistaminen koneen puutteen tähden kovin hankala; nyt on asia järjestetty toisella tavalla, joten monistus ei tule aiheuttamaan mitään hankaluuksia.

J. Kujala: Tämän kokouksen alustusvihkot ja toimintakertomukset olisi pitänyt painattaa siellä, missä ne olisi paremmin ehtineet valmistua. Selitti syitä jäsen- ja äänestysmäärien vähentymiseen. Moitti siitä, että on liian vähän harjoitettu valistustyötä pikkukirjasten kautta. — Ruotsalaiselle liitolle ei pitäisi antaa puolueen varoja,

mutta piiritoimikuntien pitäisi huolehtia valistuksesta myöskin ruot-sinkielisten keskuudessa. Myöskin toimintavoimia olisi pitänyt enemmän kasvattaa parempien kirjanpito-oppaitten julkaisemisen y. m. kautta. Ehdotti valistusvaliokuntaan lähetettäväksi sen osan kertomusta, joka koskee valistustyötä.

H. Jalonen: Merivirta moitti aivan aiheettomasti p.-toimikuntaa. Tilastot tulevat sellaiset, millaisina yhdistykset ja piiritoimikunnat ne lähettävät.

J. Railo kannatti Mannerin ehdotusta sanomalehtimiehille neuvoston asiakirjain antamisessa.

S. Saarikivi: Merivirran syytökset jäsenmäärien ja verojen suhdattomuuksista rakentuvat asiattomalle pohjalle. — Puhuja todisteli sitä lähemmin.

V. Lehokas vastasi Mannerille. Onko se nyt vaan puoluesihteerin syy, jos jossakin ajankohdassa jäsenmäärä alenee? Selitteli eri syitä alenemiseen. Nyt vaaditaan tarkempaa veronmaksua j. n. e. Puolue-toimikunta on myös tavattomasti väsynyt siihen painostukseen, jota täällä „Työmiehen“ taholta harjotetaan. Ei kukaan jaksakaan eikä viitsi tehdä mitään. Kaikki on puoluesihteerin niskoilla. Mutta hänenkin täytyy toimia aina varoen, että „Työmies“ hyökkää niskaan. Puolue-toimikunta tarvitsee „Työmiehen“ toimittajien apua, eikä se tahtoisi riittää pitää yllä, mutta toimittajat tahtovat. Mainitsi esimerkkinä kongressijutunkin, mitenkä sinne olisi koetettu saada Sirolan ehdotuksen mukaan uuden äänestyksen kautta Valpaskin, jota ajatusta Kuusinen ajoi takaa! — Nyt on valittava sellainen puolueoimikunta, että „Työmiehen“ toimitus voi siihen paremmin suhtautua. „Työmies“ on myös saatava enemmän puolueesta riippuvaksi.

V. Huhta: Suurin puolueen jäsenmäärän ja äänestäjien aleneminen on tapahtunut Uudellamaalla, jossa ei kukaan uskone olevan revisionismia. Vertaili myös muita paikkakuntia. Eikö tämä ole kuvaavaa!

O. Püsinen: Sen lisäksi mitä Manner puhui täällä puolue-neuvoston asiakirjain sanomalehtimiehille jättämisestä, huomautan, että p.-toimikunta voi aina merkitä mistä asioista ei saa ennakolta „lörpötellä“. — Asia oli tuotava puoluekokoukselle, koska se neuvoston jälkeen on ylin määrääjä ja neuvosto oli jo tehnyt kielteisen päätöksensä.

K. Manner: Eivät „Työmiehen“ ja puolueoimikunnan väliset suhteet vapauta puolueoimikuntaa velvollisuudesta antaa sellaisia selityksiä puoluekokoukselle kuin tarvitaan. — Sanomalehtimiesliitto pyytää myöskin kokouksen vapauttamaan lehtimiehet siitä holhuunalaisuudesta, ettei niitten ole annettu edes jälkeinpäin referoida neuvoston kokouksia, vaikka puoluesihteerinkin referaatit ovat myöhästyneet.

O. V. Kuusinen: Mitä on tehtävä sen johdosta, että yli 7,000 jäsentä on puolueesta vähentynyt? Kai se on meille kaikkein tärkeimpiä kysymyksiä, ja lähes kaikkihan myöntänevät, että se puoli on kertomuksessa puutteellisesti valaistu puoluetoimikunnan puolelta; luulen, että on tuskin yhtään ainoata muuta kuin ehkä Turkia ja hänen Lehokkaansa, jotka eivät myöntäisi, että tässä olisi kaikin tavoin haettava keinoja, miten tästä tilasta päästäisiin. Olisi odotanut, että sen helpottamiseksi olisi kertomukseen koetettu hankkia tietoja esim. siitä, missä määrin kaupungeissa on esiintynyt vähenemistä ja missä määrin maalla. Minä luulen, että kaupungeissa se on ollut suurempi, ja se on huono merkki puolueemme kehityksessä ja siihen on syytä tarmokkaasti käydä kiinni. Luonnollisesti ei puoluetoimikunta kokonaisuudessa voi käydä laatimaan sellaisia selonteokoja ja suunnitelmia, sen täytyy olla yhden miehen tehtävä. Mutta mitä on Turkia tehnyt tässä suhteessa? Puolueen jäsenmäärä menee alaspäin ja hän ei valmista ehdotuksia, miten asia olisi autettavissa. Kyllä Turkialla taitoa on ja kyllä hänellä muutamissa asioissa on intoakin, varsinkin personallisissa asioissa; ja rosvosakkien paljastamisessa hän teki innollaan paljonkin hyvää. Mutta tässä olisi ollut vieläkin tärkeämpi asia kysymyksessä. Nyt kun asia on huonosti valmistettu, niin puoluekokouksen valiokunnilla on tässä ylen raskas tehtävä. Ja lisäksi koetetaan asia sotkea personallisiin juttuihin, kuten Lehokas koetti tehdä. Sillä tavalla ei tätä asiata paranneta. Ei kai mitkään personalliset riitaisuudet ole toki puoluetoimikuntaa niin väsyttäneet, ettei se olisi voinut suunnitella edes sitä, miten parannetaan puolueen tilaa.

M. Turkia: Vaikka „Työmiehen“ toimitus ja etupäässä Kuusinen on viiden vuoden aikana valvonut minun toimintaani, eivät ole minua vielä tästä ennen muistuttaneet eikä lehdessä siitä kirjoittaneet. (Kuusinen: on siitäkin kirjoitettu). Ei kai puoluekokous voine vaatia, että keskustelukysymykset puolueen tulevan toiminnan suunnittelusta olisi pitänyt liittää tähän kertomukseen. — Alustusvihkojen ja kertomuksen viipymiseen ovat syynä puoluelehdetkin, kun eivät antaneet painokanteistaan y. m. tietoja aikaisemmin.

Kertomuksen tästä osasta lähetettiin osa menettelytapa-, osa sanomalehtivaliokuntaan.

Yleiskeskustelua toimintakertomuksesta.

Seurasi yleiskeskustelu toimintakertomuksen johdosta.

M. V. Karvonen tahtoi vielä moittia puoluetoimikuntaa siitä, ettei se ole antanut tarpeeksi ohjeita järjestöille menettelytavasta nykyisiä viranomaisten kuristuksia vastaan, kuten iltamalupain anomuksissa y. m.

M. Turkia: Kyllä on annettu ohjeita jo ensi kerran maaliskuun 4 p:nä 1910. Sen jälkeen puoluekalenterissa ja 3 kertaa julkisuudessa muuten, jotapaisi kirjeissä yksityisesti.

Jalo Kohonen: Kivennavan pitäjässä on puolueella paljon kiinteitäkin omaisuutta. Onko puoluetoimikunta antanut ohjeita tästä?

M. Turkia: On asiaa käsitelty, mutta ei ole tahdottu sitä ennen-aikojaan saattaa julkisuuteen. Kyllin päteviä turvaamiskeinoja ei ole, joskin joitakin lainopillisia temppejuja. Tämä asia tulee muuten esille erikoiskysymyksenä, joten pyydän ettei siihen nyt takerruttaisi.

Anton Huotari: Puoluetoimikunta näkyy antaneen Naisliitolle ihanneliittotyötä varten kahden vuoden ajalla 700 mk. Se on liian vähän.

Turun läänin etel. vaalipiirijärjestön ja puolueuuvoston väliset suhteet.

Käsiteltäväksi esitettiin puolueuuvoston lausunto Turun läänin etel. sos. dem. piirijärjestön „niskoittelusta“ (alustusvihko siv. 97).

A. Aaltonen ehdotti asian keskustelutta lähetettäväksi valiokuntaan. (Hyvä!)

J. Merivirta: Tämä puoluetoimikunnan virittämä riitajuttu on tullut puoluekokouksen käsiteltäväksi siitä syystä, että tahdottiin saada puoluekokous lausumaan ankara varotus Turun läänin eteläiselle vaalipiirille siitä, että se on joissakin suhteissa asettunut vastustamaan puoluetoimikuntaa ja neuvostoa. Mitä itse asiaan tulee, on se kai kaikille selvä. Tämä asia ei ole mikään tulkintakysymys, kuten on koetettu uskotella. Onhan puolueen järjestyksäännoissa määrätty, että kunnallis-, piiri- ja puolueverot ovat kannettavat yhdessä sekä että puolueverot suorittaa kukin osasto kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta piiritoimikunnalle ja piiritoimikunta puoluetoimikunnalle, sekä että kukin järjestö päättää näiden verojen kantotavasta itse. Säännöissä nimenomaan määrätään, että verojen kantotavasta ja suuruudesta määräävät järjestöjen vuosikokoukset. Näin määrää kunnallisjärjestön kokous kunnallistoimikunnalle, piirikokous piiritoimikunnalle ja puoluekokous puolueelle tulevat maksut. Nyt on tämä maksujen kantotapa erilainen eri järjestöissä ja siitä johtuu, ettei koko maassa ole kannettu maksuja aivan niinkuin puoluetoimikunta olisi tahtonut. Puoluetoimikunta olisi viimeisessä ukasissaan tahtonut, että maksuja olisi puoluetoimikunnalle tilitetty kuukausittain, vaikka järjestyksäännoissa nimenomaan sanotaan, että puolueverot tilitetään puolivuositain, helmi- ja elokuulla. Sitten, kun kerran piirikokouksella on valta määrätä maksujen kannosta, on Turun läänin eteläinen vaalipiiri päättänyt, että maksut ovat kannettavat 4 kertaa vuodessa.

Tänä on tyydyttänyt puoluetoimikuntaa, eikä sillä viime kesään asti ole ollut mitään sitä tapaa vastaan. Silloin sattui, että jossakin vaalipiirissä, Kuopion läntisessä, jätettiin puolueveroja tilittämättä ja tämä saattoi puoluetoimikunnan ryhtymään sellaiseen toimeenpiteeseen, että nämä puolueverot ovat tilittävät joka kuukausi. Kun tämä määräys tuli Turun läänin eteläisen vaalipiirin piiritoimikunnalle, niin katsoi toimikunta, ettei ole mitään syytä muuttaa ennen käytännössä ollutta tapaa, etenkin kun se perustuu puolueen järjestö sääntöjen nimenomaiseen määräykseen ja että puolue neuvosto on tässä asiassa mennyt toimintavaltansa yli, kun se on mennyt muuttamaan puoluekokouksen hyväksymiä järjestö sääntöjä. Säännöissä nimenomaan mainitaan, että niitä voidaan muuttaa ainoastaan puoluekokouksessa. Myöskin sanotaan, että puolueen jäsenten on noudatettava puolueen päätöksiä sekä järjestö sääntöjä. Kuinka siis me olisimme voineet poiketa puoluekokouksen hyväksymistä järjestö säännöistä varsinkaan kun puolue neuvosto ei ole näyttänyt mitään syytä, mikä olisi pakottanut sen meitä kohtaan turvautumaan poikkeuslakeihin. Kun piiritoimikunta on tullut siihen käsityksen, että sen on noudatettava järjestö sääntöjä, on puoluetoimikunta ehdottanut annettavaksi piiritoimikunnalle ankaran paheksumislausunnon. Mutta eipä puoluetoimikunta ole vielä tyytynyt tähänkään, vaan on se uhannut vielä enemmän. On uhattu, että jos ei puoluekokous olisi niin lähellä, niin olisi Turun läänin eteläinen vaalipiiri erotettu puolueestakin. Tuntuu kummalliselta, että puolueesta erotetaan piiri joka noudattaa puolueen järjestö sääntöjä. Vielä lisäksi eräs juttu! Amerikassa kerättiin rahoja, sitä varten että köyhälistön vaalitaistelu Suomessa saataisiin onnistumaan. Varat oli lähetetty puoluetoimikunnalle jaettavaksi piireille. Näistä varoista olisi tullut 530 mk. 50 p. Turun läänin eteläisen vaalipiirin osalle, mutta puolue neuvosto pidätti ne sen vuoksi, kun mainitun piirin piirikokous ei voinut alistua rikkomaan puolueen järjestö sääntöjä. Tällä tavallako puoluetoimikunta harrastaa puolueen etuja, tällä tavallako se valistaa köyhälistöä? Jos me olisimme erehtyneet, jos olisimme poikenneet pois sos.-dem. periaatteista tai taistelleet niitä vastaan, niin ei olisi sellainen rankaisu tullut silloinkaan kysymykseen, että meiltä olisi kielletty varoja valistustyötä varten. Jos tämä menettely ei ole puoluerikos, niin ei sitte ole mikään.

O. Püsinen ehdotti, että asia lähetettäisiin keskustelutta valiokuntaan. Muuten tästä syntyy tavaton juttu, jossa toistetaan kaikki se mikä alustuksessa ja vastaselityksissä jo on sanottu. Pöytäkirja painuu ja kokouksen aika kuluu. Ja kuitenkin ei suurin osa kokouksen jäsenistä tästä rikastu mitään. Puoluetoimikunnan ja -neuvoston päätös verojen kantotavasta on syntynyt asiain tilan pakosta ja jos siinä olisikin tapahtunut sääntöjen muodollinen ylikäyminen — jota

en myönnä -- on käytäntö varmaan osoittanut miten välttämätön se puolueen talouden kannalta oli. Kun tämä kysymys ennen kaikkea on puoluetoimikunnan ja turkulaisten toverien välinen tilijuttu ja kun valiokunnassa on sekä turkulaisten Merivirta että puoluetoimikunnan kannan edustaja Lehokas, riidelkööt valiokunnassa, ettei tälle kysymykselle tarvittaisi kokouksen aikaa uhrata tärkeimpien asiain kustannuksella. (Hyvä!)

Puheenjohtaja selittää, ettei hän voi puheenvuoroa pyytäneiltä estää puhumisoikeutta. (Joku: luopukoot sitten oikeudestaan!)

H. Jalonen katsoi p.-toimikunnan ja veronjohtajan menettelyn oikeaksi, turkulaisten niskoittelun puolueelle turmiolliseksi.

V. Lehokas: Verojen kantotavan peruskäsitys on siinä, että kukin järjestö ja osasto itse määrää veronsa suuruuden ja ajan, milloin ne kerätään.

Se seikka, että säännöissä määrätään kunnallis-, piiri- ja puolueverot kerättäviksi yhdessä, johtaa siihen, että alimman veroluokan täytyy asettaa veronkantonsa ylemmän veroluokan kantoajan kanssa sopivaksi. Kunnallistoimikunnilla ei ole oikeutta määritellä piiriveroista mitään, vaan sovittaa omat verot kannettaviksi piiriverojen yhteydessä, ei myöskään piireillä ole oikeutta määritellä puolueveroista mitään, vaan sovittaa piiriverot kannettaviksi yhdessä puolueverojen kanssa.

Puolueveroista määrää siis yksin vaan puoluekokous, eikä piirikokoukset ja se on ollut Kotkan puoluekokouksen sääntövaliokunnan tarkoitus, samoin verojen kantotapaa käsittelevän valiokunnan.

Vanhoissa säännöissä määriteltiin samalla puolueverot tilitettäviksi osastoilta tammi- ja heinäkuulla kansallisuusjärjestöjen toimikunnille ja niiltä puolueelle helmi- ja elokuulla, eikä tätä vastaan ole mitään valituksia tehty. Valitukset verojen tilityksistä olivat niitä, että ne tilitettiin osastoilta suoraan puoluetoimikunnalle, joka ei tahtonut käydä säännöllisesti, jonka vuoksi asetettiin puolueverojen kanto kunnallis- ja piiritoimikuntain valvonnanalaiseksi. Toinen valitusaihe oli se, etteivät kaikki osastot, jotka puolueveronsa maksoivat tahtoneet maksaa piiri- ja kunnallisveroja, jonka vuoksi nämä kaikki verot kytkettiin yhteen.

Ainoastaan Turun eteläinen piiri on moittinut sitä, että puolueverot kannetaan osastoilta vain kahdesti vuodessa. Puoluetoimikunnan puolelta tehtiin Kotkan kokouksessa esitys uudeksi verojen kantotavaksi, jossa puolueverojen tilitys osastoilta kunnallistoimikunnille ja piiritoimikunnille ehdotettiin tapahtuvaksi entisten sääntöjen mukaan, tammi- ja heinäkuulla ja piiritoimikunnilta puolueelle helmi- ja elokuulla. Samallaisen ehdotuksen teki Hämeen pohjoisen piirin

piiritoimikunta. Valiokunnan 7 jäsenestä oli varmasti 5 puoluetoimikunnan ehdotuksen kannalla, missä hengessä sääntöjen tämä kohta siis laadittiin.

Etä sääntövaliokunta ei siis tarkoittanut sitä puolueveron kanto-tapaa, jota Turun piiri vieläkin käyttää, vaan sitä jolla kannalla puoluetoimikunta ja -neuvosto ovat, on todistettu. Samoin Kotkan kokouksen verojen kantotapaa käsittelevän valiokunnan (raha-asiaain) ponsissa, pöytäkirja s. 23 § 4 sanotaan: „Järjestö tilittää sanotut verot kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta tilittää puolue- ja piiriverot piiritoimikunnalle, ja piiritoimikunta tilittää puolueverot puoluetoimikunnalle. *Puoluevero tilitetään puolivuositain, piiri- ja kunnallisveron tilitysjajat määräävät paikalliset järjestöt.*“

Tässä ponnessahan selvästi annetaan ohjeet järjestöille. (s. o. osastoille). Ponnessahan sanotaan: „Järjestö tilittää sanotut verot kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta“ j. n. e. Ja sen jälestä heti sanotaan: Puoluevero tilitetään puolivuositain, piiri- ja kunnallisveron tilitysjajat määräävät paikalliset järjestöt.“

Samoin määrätään Suom. Työläisliiton sääntöjen 4 §:ssä liittovero (puoluevero) liiton osastoilta tilitettäväksi kahdesti vuodessa. Jos nyt liiton 1,508 osaston täytyisi tilittää liittoverot, joka on sama kuin puoluevero, neljästi tai useimmin vuodessa, olisi se sääntöjen rikosta. Sitäpaitsi jos puolueelle tulevia veroja kerätään, kuten Turun eteläisessä piirissä tehdään, neljästi vuodessa, mutta tilitetään puolueelle vain kahdesti vuodessa, jäävät puolueverot piirin kassaan loikomaan useiksi kuukausiksi hyödyttämättä ketään ja saattavat tuottaa, kuten on tapahtunutkin, hämmennystä tilityksissä.

Kuvaavaa on, että Turun etel. piirin puolesta ei yritetäkään todistella puoluekokoukselle sääntöjä sellaisiksi kuin he väittävät.

Etä mainittu piiri ylläkerrotulla tavalla pitää vieläkin kiinni siitä kannasta, jonka se on ottanut ja täten joutunut puolueen kokonaisuuden rikkojaksi, ei näytä johtuneen aivan siitä, että heillä olisivat käsitteet sellaiset, vaan enemmän siitä, että siellä on jo ennemminkin asetettu puolue-neuvostoa vastaan, jota tapaa haluttiin edelleen jatkaa. Esimerkki siitäkin. Kun puolue-neuvosto ^{27/2} 1910 teki päätöksen, että eduskuntaehdokkaista äänestettyä piirissä, ei piirikokous saa muuttaa äänestyksen tulosta, paitsi erittäin tärkeissä tapauksissa, teki Turun etel. piiri tässäkin päinvastoin. Piirikokous muutti omavaltaisesti piiriäänestyksen tuloksen ja tätä menettelyä puolustivat useat piiriedustajat sillä syyllä, ettei puolue-neuvostolla ole oikeutta sekaantua heidän piirinsä asioihin. Itse silloinen piirisihteeri J. Merivirta lausui (pöytäkirja s. 36): Puolue-neuvosto ei voi tuntea piirin asioita, joten sillä ei ole ollut oikeutta mennä sellaista päätöstä tekemään. Mielestäni on puolue-neuvosto mennyt tässä kysy-

myksessä päätösvaltansa yli, joten meidän ei ole pakko sitä totella. Mainitut lausunnot johtivatkin siihen, että piirikokous asettui 23 äänellä 13 vastaan puolueuvoston päätöstä vastustamaan. Päätös, ynnä sitä ennen lausutut ajatukset kuvaavat hyvin sitä „arvoa“ jonka puolueuvosto jo silloin sai siinä piirissä. Ei siis kumma jos samaa ymseätä jarrutusta jatkettiin, kun puolueuvosto saman vuoden kesällä teki tuon mainitun verojenkantopäätöksen, joka oli toisellinen kuin mitä siinä piirissä oli käytetty. Sanottu piiritoimikunta päätti heti, ettei totella ja esitti siinä hengessä asian seuraavalle, syksyllä kokoon-tuneelle, ylimääräiselle piirikokoukselle, joka hyväksyi ilman muuta piiritoimikunnan jarrutuskannan. Jos tällainen todistettu niskottelu saapi nyt puoluekokoukselta tunnustuksen, eikä nuhteita, jonka se ansaitsee, tulee kyseenalaiseksi, mitä sen jälestä puolueuvostolla on virkaa. Jos ei puolueuvosto ole se laitos, joka puoluekokouksen väliajoilla ohjaa, päättää ja tulkitsee puolueessa ilmeneviä kysymyksiä, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä, tai joista puoluekokouksen päätös on, mutta ollaan siitä erimieliä, kuten tässä asiassa, niin ei puolueuvostoa tarvita ensinkään. Jos taas sitä tarvitaan, on sen päätöksiä seurattava ja sitten puoluekokouksessa arvosteltava.

Järjestyksääntöjemme 64 pykälässä sanotaankin: „Puolueuvosto antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista“. Kyseessä oleva asia ei ole mitään muuta kuin neuvoston tulkinta siitä, miten järjestyksääntöt ovat tässä kohden ymmärrettävät.

Katsoipa asiaa puolelta tai toiselta, on tulos se, että Turun etel. piirin piiritoimikunta ehdottaissaan piirikokoukselle puolueuvoston päätöksen rikkomista ja piirikokous hyväksyessään sellaisen ehdotuksen ovat tehneet itsensä syyppääksi puoluekurin höllentämiseen. Tämä sitäkin raskaampaa, kun viimeinen puoluekokous oli ankarasti varoit-tanut nurkkaharrastuksista, omavaltaisista menettelyistä ja puoluekurin rikkomuksesta.

Varmaa on, että jos puoluekokous antaa rahtuakaan perää nurkka-politiikalle, saapi se aikaan suuremmissa tapauksissa tavatonta hajaan-nusta ja häviötä.

A. Mäkelin katsoi puolueuvoston päätöksen oikeaksi ja puolueen edun kannalta välttämättömäksi. Asia muuten ei kiistalla parane, olisi huoletti voitu jo keskustelutta valiokuntaan lähettää.

J. Nurminen: Turkulaisten kanta on oikea, — neuvoston päätös piirien itsehallintoa rajoittava.

E. Sampo kannatti paheksumislausuntoa puoluetoimikunnalle ja -neuvostolle.

K. Rantala kannatti kahden edellisen lausuntoja sitäpaitsi olisi pahek-

sultava sitä, ettei turkulaisille ole annettu Amerikasta tulleita avustusvaroja, kun eivät ole taipuneet kyseenalaiseen neuvoston veropäätökseen.

H. Hurmevaara: Kannatan turkulaisten vastarintaa, vaikka Uudella maalla onkin käytännöllisistä syistä taivuttu tuohon neuvoston verojenmaksupäätökseen. (Paasivuori: Tietysti kannatat!)

K. M. Evä: Edellisen puhujan esiintyminen täällä tekee aina sen vaikutuksen, että hän puhuu mitä häneen on puhuttu. Neuvostolla täytyy olla tärkeissä asioissa määräysvalta puoluekokouksen väliajoilla, mutta neuvoston päätöksistä saa sitten tietysti vedota puoluekokoukseen.

M. Turkia: Merivirran tarkoitus on saada paheksumislausunto puoluetoimikunnalle asiassa. Täytyy ottaa huomioon, että se tulee silloin kaikille, jotka ovat hyväksyneet tämän puolue-neuvoston päätöksen, kaikille piirikokouksille, jotka ovat hyväksyneet laikseen, kuten Merivirta sanoo, tämän „rikollisen“ päätöksen. Se on selvää. Jos joku tekee rikoksen ja toinen hyväksyy sen vastaanpanematta, on hän rikollisen osatoveri. Sama on laita piiritoimikuntain ja puoluelehtien jotka ovat tienneet, että neuvosto on tehnyt „rikoksen“, eivätkä ole nostaneet hälytystä tämän estämiseksi ja sen toteuttamista vastaan. Puheenaolevaan päätökseen on puolue-neuvostolla ollut sängen päteviä syitä. Ei ainoastaan mainittu kuopiolaisten menettely ole sitä vaikuttanut. Laiminlyöntiä puolueverojen suorituksessa on tapahtunut monesti ennenkin. Esim. Kotkan puoluekokouksesta oli Helsingin työväenyhdistys jäädä edustajaoikeutta vaille. Ammattiosastot olivat suorittaneet yhdistykselle puolueveronsa, mutta yhdistys, ollen rahapulassa, oli käyttänyt ne omiin tarpeisiinsa ja jättänyt verot suorittamatta. Kun tällaista on tapahtunut, on puolue-neuvostolla puolueen etujen vuoksi ollut syytä kyseessä olevan päätöksen tekoon. Kun tämän päätöksen ovat hyväksyneet puolueen sanomalehdet, useat piirikokoukset ja muut puoluejärjestöt, niin luulen, ettei Merivirran tarkoitus tule täällä onnistumaan.

J Merivirta väitteli vielä Turkiaa ja Lehokasta y. m. vastaan.

Asia lähetettiin valitusvaliokuntaan.

Istunto loppui klo 2,10 i.p.

Itäpäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Laulettiin alkajaisiksi „Työväen joukot“.

Uusia edustajia.

Valitusvaliokunta ilmoitti, että Viipurin läänin läntisestä vaali- piiristä valittu edustaja E. Huttunen ei ollut voinut saapua kokoukseen, jonka vuoksi hänen sijaansa oli kutsuttu ja saapunut varaedustaja *K. Toikko*. Samoin Mikkelin läänin vaalipiiristä valittu edustaja Oskari Orasmaa ei ollut kokouksessa. Hänen sijastaan oli saapuvilla vara-

mies *O. Kunnassalo*. Valitusvaliokunta ehdotti heidät hyväksyttäväksi edustajiksi. Hyväksyttiin.

Tilikertomus

esitettiin keskustelun alaiseksi. (Kertomuksen siv. 20—28).

J. Merivirta. Tilikertomuksessa mainitaan vieraita velkakirjoja, jotka eivät ole selvästi esitetyt. Samoin huomautti myös Amerikasta tulleista rahoista ja agitatsioonimenoista.

I. Hörhammer. Mitä vieraita velkakirjoja ei ole mainittu, ne ovat sellaisia, jotka ovat olleet ennen Kotkan kokousta. Amerikan rahat esiintyvät tasaustilillä, sillä koska ne eivät ole varsinaisia tuloja, niin niitä tietysti ei ole voitu viedä voitto- ja tappiotilille. Mitä agitatsiooniin tulee, niin ei ole tahdottu pitää monia tilejä.

E. Toivonen ehdotti, että asia pitemmittä keskusteluitta lähetetään raha-asiaain valiokuntaan.

A. Vatanen tahtoi, että mielenosotusmerkkejä ei jaeta yksityisille myytäväksi samoilla ehdoilla kuin järjestöille.

I. Hörhammer: $\frac{1}{3}$ merkeistä on myöty yksityisille. Mahdollisesti ovat yksityiset kilpailleet järjestöjen kanssa. Arveli, että menee merkkejä vähemmän jos hyväksytään Vatasen esitys.

S. Saarikivi mainitsi, että oli kahdenlaisia merkkejä liikkeellä, joten tulee valvoa, ettei väärinkäytöksiä synny.

J. Kujala ehdotti valiokuntaan lähettämistä.

E. Murto kannatti Vatasen ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä lähetettiin tilit raha-asiaain valiokuntaan.

Tulo- ja menoarvio 1912—1913.

(Siv. 29—30).

J. Merivirta katsoi, ettei luennoitsijoita tarvita kahta, koska ne vaan ovat työskennelleet $3\frac{1}{2}$ kk. vuodessa ja koska piirit suorittavat pääasiallisimman valistustyön. Jos puolue toimikunta tahtoo avustaa piirejä siinä työssä, niin antakoon avustuksensa rahassa. Samoin on liika suuri summa, 1,500 mk., merkitty kansainv. ja kongressimatkoihin. Samoin myös puolueuuevoston tili, 1,400 mk., on liika suuri.

V. Huhta ehdotti, että nuorisoliitolle myönnetään 1,500 mk. ehdotetun 1,000 mk. sijasta.

R. Elo: Agitatsioni olisi heitettävä piireille ja siten voitaisiin alentaa puolueveroa.

I. Hörhammer: Kans. väliseen ja kongressimatkatiliin kuuluu m. m. vero kans. väl. toimistoon ja ulkomailla oleville tovereille avustusta heidän toimistaan. Kongressimatkakuluja ei ole otettu kuin 500 mk. ja siis vähemmän kuin Kotkan kokouksessa.

M. Turkia tahtoi huomauttaa, että Merivirta johtaa kokousta har-

haan, kun väittää, että puolueen luennoitsijat olisivat vaan 3¹/₂ kuukautta toimineet vaikka tosi on, että he ovat hyvin paljon luennoita pitäneet.

Anni Huotari puolusti, naisliitolle ja ihanneliitolle myönnettäväksi niiden pyytämä summa.

E. Murto kannatti Merivirran ehdotusta mitä luennoitsijoihin tulee. Tahtoi, että tältä tililtä säästetään ja siirretään ihanneliitolle.

A. Lindstedt ehdotti nuorisoliitolle 1,500 mk. ja kirjallisuuteen 500 mk., siis yhteensä 2000 mk.

J. Kujala kannatti naisliitolle 1,500 mk. ja ihanneliitolle 1,500 mk.

Aura Kiiskinen kannatti Kujalan ehdotusta. Muuten ei saada naisia mukaan, ellei uhrata agitatsioniin.

J. Lumivuokko kannatti Huhdan ehdotusta ja mainitsi, että kyllä rahaa on oikeisiin tarpeihin.

A. Mäkelin ehdotti, että piiri- y. m. avustuksia koskevat menot 4,000 mk. korotetaan 7,000 mk:aan.

Jalo Kohonen arveli, että useita tilejä nousee tulopuolella, joten nuorisoliitolle voidaan nostaa avustusta, samoin naisliitolle ja ihanneliittoa varten.

E. Toivonen tahtoi myös nostaa piiri- y. m. avustuksia, samoin nuorisoliiton. Naisliiton toiminnan erillään muusta puolue toiminnasta katsoi tarpeettomaksi. Siis ei mitään eri avustusta olisi annettava, vaan puolue toimikunta antaa miesten ja naisten valistumiseen samalla tavalla. Vaalijulistusten tiliä katsoi liian suureksi ehdotuksessa.

S. Vuorio kiinnitti huomiota ruotsalaisten toverien herättämiseen. Tahtoi myöntää ruotsalaisten agitatsioniin niin paljon, että ehdotetusta 1,000 mk. myös riittää Etelä-Pohjanmaalle. Ehdotti 1,500 mk. Nuorisoliiton ja ihanneliiton avustamiseen tahtoi myöntää enemmän kuin on ehdotettu.

J. Railo tahtoi nuorisoliitolle 2,000 mk. Arveli, että puolue saa sitä mukaa uusia jäseniä kuin nuorisoliitto paisuu ja tästä saa puolue antamansa osan takaisin. Luuli myös, että puoluekokoukustaluuksia voidaan pienentää ja siten säästää varoja. Kannatti myös ihanneliitolle suurempaa avustusta.

K. Niemi tahtoi piirijärjestöjen kehittämiseksi myöntää varoja enemmän kuin ehdotetut 4,000 mk.; ainakin 2,000 mk. enemmän.

E. Kilpi terotti vielä mieliin, että tulee takasin se summa puolueelle, minkä se nuorisoliitolle avustuksena antaa. Siis jos 500 mk. annetaan lisää, ei siitä puolue lopulta kärsi. Sen todistaa Ruotsin esimerkki.

Kannatti myös nais- ja ihanneliitolle myönnettäväksi heidän pyytämänsä avustuksen. Ruotsalaisten agitatsioniin on myös enempi uhrattava, sillä esim. Maarianhaminassa on väestö niin kehittymätön, että ei uskalla tulla edes kokouksiin.

A. Vatanen selitti kuinka paljon hän on luennoinut, todistakseen Merivirran olevan väärässä edellisessä lausunnossaan. Hän on pitänyt 437 luentoa, mutta kun on luento kestänyt 2—6 tuntiin, niin tulee siitä vähintään 874 tuntia, jopa enemmänkin. Luennoista on ollut hyötyä puolueelle, sillä se on saanut uusia jäseniä.

J. Merivirta edelleen väitti, että 3 1/2 kuukauden ajan osottaa kertomus luennoitsijain työskennelleen vuodessa. Puolueluennoitsijain palkkaaminen on perintö vanhalta ajalta. Niitä ei tarvita. Piirijärjestöt voisivat pitää luennot huostassaan.

A. Halonen arveli, että puolueen varat eivät riitä kaikkiin hyviin tarkoituksiin, mitä pitäisi avustaa. Täytyy koettaa sovitella mihin riittävät. Luentotoiminta ennen kaikkea muistettava.

Sandra Lehtinen: Naisten kokous Lahdessa lakkautti piirijärjestöjensä toiminnan, muttatastä on johtunut alaspäinmenoa. Tämä todistaa, että erikoistoiminta naisille on välttämätöntä. Sitäpaitsen on sellaisia kysymyksiä, jotka eivät niin kiinnitä miehiä kuin naisia, mutta jotka kuuluvat puolueohjelmaan. Siltä kannalta katsoen on naisten erikoistoiminta välttämätön. Siellä, missä on ollut naisten agitatorit käynnissä, siellä myös on vaaleihin osanotto ollut runsaampi. Näiden ja muiden syiden perustalla katsoi kohtuulliseksi myöntää naisten erikoistoimintaan 1,500 mk. ja samoin ihanneliitolle.

Olga Tainio ihmetteli, että ihanneliittotyölle ei ole myönnetty enemmän huomiota. Jos sen avustamiseksi ei saada muuten varoja, niin vähennettäköön luennoitsijain lukua. Sitä paitsen ei ihanneliitto saa verotuksella varoja, joten sen on saatava muualta toimintansa apua.

M. Turkia: Merivirta koettiin viimeisessä puheenvuorossaan peräytyä aikasemmista väitteistään, mutta ei kuitenkaan täydellisesti. Hän arveli, että numerot, jotka osottavat Lehokkaan luentojen lukua, olisivat jotenkin erehdyksessä syntyneitä ja virheellisiä! Lehokkaan olisi täytynyt Merivirran ajatuksen mukaan pitää luento joka päivä ennenkuin luentoja olisi karttunut kertomuksessa mainittu luku. Merivirran tietojen mukaan ei nyt kuitenkaan luentoja ole pidetty kuin 3 1/2 kuukauden aikana vuodessa. Merivirta ei näytä käsittävän, että Lehokas on muinakin aikoina käynyt luennoimassa kuin luentokurssi-ajalla. Merivirta kysyy muka tietämättömänä, miten Lehokas on voinut pitää luentoja niin paljon? Onko nyt Merivirta niin typerä, ettei hän käsitä, että Lehokas on voinut pitää 3, 4, jopa 6 luentoa yhdessä päivässä? Kyllä kai Merivirta käsittää tämän, mutta hän kai arvelee, että kun hän tekee tuollaisen viittauksen, ettei Lehokas ole pitänyt niin monta luentoa kuin numerot osottavat, niin ehkä joku jäisi siihen luuloon että numerot ovat vääriä ja Lehokas on laiskotellut.

Täällä on tehty suuri joukko lisäehdotuksia menopuoleen nähden,

mutta tulopuolesta ei ole sanottu muuta kuin että kyllä niitä tuloja saadaan. Onpa eräs puhuja tulopuoleen nähden tehnyt sellaisenkin ehdotuksen, että puolueveroja pienennettäisiin. On ehdotettu, että koetettaisiin säästää siten, ettei vaalijulistusta tästä lähtien painettaisi puoluetoimikannan varoilla, vaan joka piiritoimikunta painattaisi sitä. On myöskin ehdotettu, että säästettäisiin puolueuuvoston kokousmenoja siten, että neuvoston kokouksia pidettäisi entistä harvemmin. Luulen, että kyllä noista tuollaisista säästämisyrityksistä olisi puolueelle enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Puolueen kahden luennoitsijan poistaminen ja niiden palkkaamiseen menevien varojen siirtäminen piireille ei myöskään tuota puolueelle minkäänmoista rahallista tai valistuksellista hyötyä. Eihän sillä säästetä, että nämä kahden luennoitsijan palkkaamiseen tarkotetut varat jaetaan piireille eikä siitä ole mitään muutakaan hyötyä. Toivon, että puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttäisiin muuttamatta.

Keskustelun tähän loppuessa lähetettiin asia raha-asiaain valiokuntaan.

Sähkösanoma.

Kokoukselle luettiin seuraava sähkösanoma:

„Humppila ⁵/₉ 1911.

Seiskaa horjumatta menettelytapakysymyksessä jyrkän, rukoilemattoman köyhälistön luokkataistelun kannalla ja sille tie viittokaa, jota myöten köyhälistö vapauteen kulkee. — Forssa 5 p. Syyskuuta.

Toivo Alavirta, Anton Aaltonen, Oskari Honka, Petter Helle“.

Istunto päättyi klo 7,05 i. p.

Kolmas kokouspäivä.

Keskiviikkona syyskuun 6 p.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Alkajaisiksi laulettiin „Internationale“. *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi Pusa, Kannisto ja Jokisaari.

Puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Valistusvaliokunta ehdotti puheoikeuden kokouksessa myönnettäväksi *A. Karjalaiselle* Helsingistä, *A. Niemiselle* Lappeenrannasta (Niemi-

sellä oli puheoikeus ilmankin „Kansan Äänen“ edustajana) ja Metsäky-
län työväenyhdistyksen puheenjohtajalle (nimeä ei ilmoitettu). Hyväk-
sytettiin.

Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Käsiteltäväksi otettiin sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakerto-
mus vv. 1909—1911 valtiopäiviltä (kertomuksen siv. 54—103).

Yleiskeskustelu:

O. Tokoi oikoi ensin eräitä virheitä, joita kertomukseen oli tullut. Sivulle 93 on yhdistyslakia koskevaan asiaan lisättävä, että ryhmä kolmannessa lukemisessa äänesti lakia vastaan, mutta jäi tässä äänestyk-
sessä vähemmistöön. Sivulla 97 on sekottunut kappaleita toisiinsa. Sen sivun 1:stä kappaleesta on poistettava viimeinen lause, sillä se kuuluu myöhempään paikkaan ja on sanottu samalla sivulla alempana. Eduskuntaryhmän toiminnan arvostelu on kokouksen tärkeimpiä teh-
täviä. Tietysti on ryhmän toiminnassa paljon erehdyksiä ja puutteel-
lisuuksia ja väärin olisi koettaakaan sitä kieltää. Uskon kuitenkin ryhmällä olleen vilpittömät tarkotukset. Kokous voi nyt tutkia ja tuo-
mita sekä vastaisuuden varalle ohjeita antaa.

Hj. Siren: Syksyllä 1909 teki eduskuntaryhmä Kotkan puolue-
kokouspäätöksistä poikkeavan teon, valitessaan tov. Sirolan pankki-
valtuustoon. Äänestysistä poissaolot ovat myös vaikuttaneet vahin-
gollisesti, esim. siviiliavioliittoä käsiteltäessä, samoin menetteli ryhmä
huonosti yhdistyslakiasiansa, kun ei edes käsitellyt istunnoissa lain
yli vaalien lykkäämistä.

A. Vataniemi moitti ryhmää siitä, että edustajat ovat liian paljon
ottaneet lomaa. Huomautti liiallisesta laimeudesta yleensäkin ja äänes-
tyksissä poissaolosta, jota puhujan mielestä todistaa sekin, että yhdis-
tyslaista äänestettäessä lain yli vaalien lykkäämisen puolesta annettiin
meikäläisen ryhmän taholta vain viisikymmentä ääntä.

H. Kotiranta: Vaikka pääasiassa hyväksynkin ryhmän toiminnan,
niin pyydän kuitenkin saada tehdä muutamia huomautuksia, jotka
valitsijaini keskuudessa ovat herättäneet erityistä mielenkiintoa.

Vuoden 1910 valtiopäivillä, jolloin eduskunnalta vaadittiin lausun-
toa ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotuksesta niiden Suomea
koskevain „lakien“ säätämisestä, joilla on yleisvaltakunnallinen mer-
kitys, teki kiusoittavan vaikutuksen, kun ryhmän enemmistö hyväksyi
perustuslakivaliokunnan perusteluissa olevan kohdan, jossa yhdessä
porvarillisten kanssa luvattiin jonkunverran tinkiä maamme oikeuk-
sista. Toivottiin näet saatavan sovinto aikaan nykyisen venäläisen
hallitussuunnan kanssa. Ehdottomasti oli oikeassa ryhmän vähem-
mistö, joka eduskunnassa äänesti tuota makupalaa perusteluista pois.

Yhä hullunkurisemmaksi asia käy kun tietää, että ryhmä oli ensin päättänyt 50 äänellä 19 vastaan ne myöntöväisyysskohdat poistettaviksi ja sitte seuraavassa kokouksessa purki 35 äänellä 12 vastaan entisen päätöksensä.

Samoin syntyi ryhmässä hajaannus ylimääräisillä valtiopäivillä, kun osa ryhmän jäsenistä olisi suostunut antamaan epävirallisen lausunnon. Tämän johdosta pidettiin sitte tarpeettoman suurta melua sanomalehdistössä, etenkin „Työmieheissä.“

Sitten suostuntajutussa viime valtiopäivillä leimasuostunutta myönnettäessä ei ryhmä uskaltanut kokonaisuudessaan seisoa kielteisen kannan puolella, vaan pidättäytyi ratkaisevassa äänestyksessä, jossa tuli $\frac{2}{3}$ osan äänten enemmistöllä päätettäväksi, myönnetäänkö suostunta vai ei, äänestämistä. Ainoastaan 16 sos.-dem. edustajaa lienee silloin äänestänyt kielteisen kannan puolesta.

Entäs sitten se pankkivaltuusmieskysymyksessä tehty konikauppa v. 1909 valtiopäivillä! Silloin osa ryhmän sos.-dem. edustajista teki häpeällisen kompromissin suomettarelaisten kanssa. He äänestivät sitten, Sirolan tultua jo pankkivaltuusmieheksi valittua, suomettarelaista Nevanlinnaa, vaikka ryhmä oli toiseksi ehdokkaaksi asettanut toveri Väinö Vuolijoen. Tuollaiset lehmäkauppiat eivät ansaitseisi sosialidemokratisten edustajain nimeä. Se oli häpeällinen teko, jolla ei edes voitettu puolueelle yhtään mitään.

Viime valtiopäivillä menetteli osa ryhmän jäsenistä vastoin valitsijainsa tahtoa, kun he eivät äänestäneet yhdistyslakia yli vaalien. Samoin tekivät nekin, jotka maatalouskysymyksissä olisivat antaneet sen porvarillisen tilattoman väestön humpuukilakiehdotuksen tulla laiksi. Molemmissa tapauksissa ne ryhmän jäsenet harkitsivat asiaa lyhytnäköisesti.

Ryhmä ei ole ryhtynyt minkäänlaisiin rankaisutoimenpiteisiin, vaikka sen jäsenissä on joukko sellaisia, jotka säännöllisesti loistavat äänestyksistä poissaolollaan, ja niinpä sattuukin usein, että porvarillisten ehdotus näinollen pääsee jonkun äänen enemmistöllä voitolle kuten esim. yhdistymislaista äänestettäessä, jolloin porvarillisten ehdotus voitti 1 äänen enemmistöllä, ja josta äänestyksestä ei meikäläisiä edustajia pois ainakin 4—5.

Samoin ei ole ryhmä ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin, vaikka sen edustajissa on joissakin päässyt juoppouspahe juurtumaan niin syvälle että täällä valtiopäivillä edustajina toimiessaan niiden aika kuluu enimmäkseen ravintoloissa ja muissa edustajille vähemmän sopivissa paikoissa.

Jos sitten valitsijoille sattuu jotenkin tulemaan tiedoksi edustajansa porsasteleva elämä, niin vetäytyvät nämä ryhmän selän taakse sanoen: „Miksi te lähдете minua syyttämään, kun kerran edus-

kuntaryhmä ei minua ole syyttänyt, vaan on antanut toiminnalleni täyden tunnustuksen.“

J. Kujala moitti ryhmää tarpeellisen harkinnan puutteesta, yhtyen edellisten puhujain lausuntoihin.

R. Lahti: Eduskuntaryhmässä on aina vähemmistön alistuttava enemmistön tahtoon, vaikkapa pitäisikin luopua valitsijainsa evästyksistä.

M. Manninen: Eduskuntaryhmä on tehnyt voitavansa köyhälistön tilan parantamiseksi. Eräät edustajat ovat menetelleet huonosti siinä kun eivät ole käyneet valitsijoilleen tekemässä selvää asiain menosta.

N. Valavaara: Puolue panee kokoon eduskuntaryhmän siten, ettei se voi olla yksimielinen. Evästykset myös ovat aivan vastakkaisia. Ja evästyksiä on kunkin noudatettava. Kun puoluekokous nyt moittii eduskuntaryhmää, tarkastakoon se samalla koko puoluetta, sillä ryhmään on pienoiskuva puolueesta. Ryhmä on omannut pikkuporvarillisia harrastuksia, se on väliin hävennyt olla köyhälistön edustaja. Se on luullut siten ajavansa parhaiten köyhälistön asiaa. Mutta nyt on olisikin tehtävä tästä loppu siten, että tehtäisiin koko puolueen suunnassa muutos.

K. Suosalo yhtyi edellisen puhujan lausuntoon.

Yleiskeskustelu päättyi tähän.

Kokouksen työjärjestykseen nähden huomautti *S. Nuorteva*, että olisi pyrittävä enempään lyhytsanaisuuteen, jos mieli kokouksen suoriutua kunnolla tehtävästään.

Eräitä perustuslakiasioita.

O. Tokoi: Kokouksen edustajat huomaavat täältä ryhmän toimintakertomuksesta, että ryhmä on ollut viime valtiopäivillä vankilassa olevan edustajan edustajaoikeuksiin nähden hiukan eri kannalla kuin silloin kun oli kysymyksessä toveri Nuortevan oikeudet eduskunnassa. Vuoden 1909 eduskuntaryhmä omaksui sen käsityksen, joka lausutaan valtiop. järjestyksen 10 pykälässä että edustajaa älköön estettäkö valtiopäiville saapumasta ja edustajatointaan täyttämästä. Ryhmä vetosi tähän pykälään katsomatta siihen, missä edustaja on, onko hän linnassa vai sen ulkopuolella. Silloin osotettiin, että valtiopäiväjärjestyksen henki ei puhu tämän pykälän kautta, vaan että sen henki ja useat muut valtiopäiväjärjestyksen pykälät antavat tukea sille käsitykselle, että edustajaa, joka on suorittamassa vankilarangaistusta ei voida laskea edustajatointaan täyttämään. Rikoslain voimaannpanoasetus sanoo myöskin nimenomaan, että rangaistusta ei saa keskeyttää. Tosin silloin jo oli ryhmässä jäseniä, jotka myönsivät, että valtiopäiväjärjestyksestä tuskin voidaan tulkita tämän pykälän hengessä. On otettava huomioon, että valtiopäiväjärjestys ei ole sosialidemokratien laatima, vaan porvariin, ja ne ovat voineet pitää silmällä tällaisia mahdollisuuksia, että meikäläisiä joutuu vankilaan. Vuoden 1911 valtiopäivillä ryhmä jok-

seenkin yksimielisesti hyväksyi sen käsityksen, että edustajalla, joka on rangaistustaan täyttämässä ei ole oikeutta päästä eduskuntaan. Mutta ryhmä piti kiinni siitä, että edustajalla, on muitakin oikeuksia, hänen osittainen loukkaamattomuutensa ja oikeus edustajapalkan saantiin. Nämä oikeudet eduskunnan enemmistö edustaja Mannerilta kielsi. Tämä kysymys on nyt niitä perustuslain tulkintakysymyksiä joiden perille ei niinkään helposti pääse.

Seuraa sitten juutalaiskysymys. Porvarilliset sanomalehdet pitivät aikoinaan suurta melua siitä, että sosialidemokratit tahtoivat myöntää juutalaisille täydet kansalaisoikeudet. Tässä suhteessa kuvailtiin monenlaisia ikäviä seurauksia koittavan meidän kannastamme. Tässä kysymyksessä ryhmä kuitenkin asettui täysin vapaamieliselle ja sosialidemokratiseille kannalle. Saattaa olla, että ryhmän kanta tässä suhteessa on herättänyt erimielisyyksiä ja jotta mielipiteet saataisiin selville, koska juutalaiskysymys saattaa tulla uudelleen esille, niin olisi syytä sitä käsitellä ettei ryhmä tässä toimisi umpimähkäisesti tietämättä, onko sillä puolueen kannatus tahi ei.

Sitte olisi hyvä tietää mihin suuntaan ryhmän olisi virkamieskysymyksessä toimittava. Täällä kertomuksessa on asian käsittelystä lyhyesti mainittu, mutta on luultavaa, että kokouksen jäsenet ovat seuranneet asian käsittelyä eduskunnassa ja lukeneet asiassa annetut lausunnot sekä mietinnöt. Tämä mietintö päättyy anomusponteen, jossa anotaan virkamieskysymyksen järjestämistä siihen suuntaan kuin mietinnössä on ehdotettu.

Vielä tahtoisin huomauttaa välikysymysasiasta. Yksi kaikkein tärkeimpiä aseita, mitä eduskunnalla on hallituksen suhteen käytettävänä, on oikeus tehdä välikysymyksiä hallitukselle tahi sen yksityisille jäsenille. Tosin meidän valtiopäiväjärjestyksemme antaa eduskunnalle tässä suhteessa sangen rajotetun oikeuden. Eduskunta ei nimittäin voi pakottaa hallitusta vastaamaan hyväksymiinsä välikysymyksiin. Kuitenkin on tätä asetta yritetty käyttää, viime aikoina tosin sillä huonolla tuloksella, että hallituksen jäsenet eivät ole tulleet vastaamaan. Kun nykyinen hallitus astui toimeensa, herätettiin eräissä puoluelehdissä ja -järjestöissä kysymys, olisiko sos.-dem. eduskuntaryhmän asetuttava sille kannalle, että se katsoo nykyisen hallituksen laittomaksi jolle sen ei sen vuoksi edes pidä välikysymyksiä tehdä, vaan jonka kanssa olisi katkaistava kaikki välit. Tässä kysymyksessä tuli ryhmä siihen päätökseen, että on tehtävä välikysymyksiä kaikenlaisille hallituksille, mikä ei suinkaan ole käsitettävä niin, että sillä tunnustettaisiin hallitus lailliseksi, vaan päinvastoin. Ryhmä tahtoi osottaa näillä välikysymyksillä sitä laitonta tilaa, jossa ollaan sekä kannustaa hallitusta, mikäli tällä tavalla voidaan, tekemään jotain köyhälistön eduksi.

Perustuslain muutosta koskevista asioissa on huomattava, että ryhmä ei ole viime valtiopäivillä tehnyt niitä perustuslain muutosta koskevia aloitteita, joita puolueohjelma ja puolueen päätös edellyttää, nimittäin vaalioikeuden laajentamisesta, hallituksen päämiehen vallan supistamisesta, finanssioikeuden laajentamisesta ja muista samansuuntaisista kysymyksistä. Viime valtiopäivillä tehtiin ryhmän taholta ainoastaan yksi perustuslain muutosehdotus, nim. että eduskunnalle myönnettäisiin laajempi välikysymysoikeus. Tämä tapahtui täysin yksimielisesti, sillä on nähty, että nykyoloissa ei näillä aloitteilla saavuteta mitään käytännöllistä tulosta, niillä ei ole edes agitatorista merkitystä. Viime aikoina on ryhmän toiminnassa tässä suhteessa ollut määrävänä se, millä tavalla voitaisiin kiinnittää köyhälistön huomiota, nykyisiin epänormalisiin oloihin ja on huomattu, ettei tässä onnistuta millään sen paremmin kuin ottamalla esille kysymys siitä, miten häikäilemättömällä tavalla nykyinen hallitus polkee sitä perustuslain henkeä, minkä mukaan hallituksen pitäisi olla eduskunnalle vastuussa teoistaan, se kun ei edes vastaa eduskunnan välikysymyksiin. Siitä syystä pidettiin tällaista ehdotusta perustuslain muuttamiseksi tällä hetkellä oikeampana.

Näistä kysymyksistä olisi ehkä syytä keskustella.

Anton Huotari: Ryhmä teki ilmeisen erehdyksen viime valtiopäivillä ryhtyessään perääntymään siltä selvältä ja tinkimättömältä kannalta, jolla se oli vuoden 1909 valtiopäivillä vankilassa olevien edustajain edustajaoikeuksiin nähden. Perustuslaissa on selvä pykälä, että edustajaa ei saa estää valtiopäiville saapumasta ja edustajana toimimasta. Siitä on kiinni pidettävä. Yleisen lain täytyy alistua perustuslain alle, eikä päinvastoin. Ei siis kelpaa vetoaminen rangaistusten täytäntöönpano-asetukseen, kuten Tokoi teki. Toveri Mannerin asiassa luovuttiin varmalta pohjalta ja vajottiin juristeriaan, josta oli seurauksena, että Mannerille voitiin puolustaa vain palkkaa. Pääasia menetettiin ja takerruttiin sivuasiaan. Puolueelle on tietysti tärkeintä, että sen kaikki edustajat saavat olla ajamassa sen asiaa. Palkka on sivuasiasa. Kokouksen ei pitäisi kiittää ryhmää tästä menettelystä.

N. Valavaara: Edellisen puhujan mainitsemassa asiassa muutti ryhmä kantaansa huomattavasti, ettei ole kovinkaan edullista väittää, että porvarien laatima perustuslaki niin hyvin turvaksi linnan tuomittua sosialidemokratia, kun ei se olisi kuitenkaan lopullisesti turvannut.

S. Nuorteva: Jos me asetumme tulkitsemaan lakeja siten, kuin edellinen puhuja esitti, panemme hirttosilmukan omaan kaulaamme. Olen asiaan nähden тов. Huotarin kannalla. Perustuslakia laadittaessa ei liene arvattu esiintyvän sellaisia tapauksia kuin nyt esilläolevat. Meidän on pyrittävä tulkitsemaan lakeja mahdollisimman väljästi.

O. Tokoi sanoi tarkoittaneensa sanoa myös samaa kuin Valavaara.

E. Sampo kannatti Huotarin ja Nuortevan lausuntoja.

Kertomus tältä osaltaan lähetettiin eduskunta-asiain valiokuntaan.

Työväenasiat

lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.

Maataloudelliset asiat

lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.

Erinäisiä lakivaliokunnan asioita.

M. Paasivuori: Tässä kohden ryhmän toimintakertomusta mainitaan yhdistyslaki, josta on niin paljon melua pidetty, moitittu niitä, jotka eivät ole äänestäneet vaalien yli lykkäämisen puolesta. Tässä on siis asia, josta täällä kannattaisi keskustella. Tätä lakia on haukuttu tavattoman paljon. Minä puolestani olen sitä mieltä, ettei se niin huono ole kuin miksi sitä on tahdottu kuvata. Siinä on ensinnäkin mainittu, että yhdistyksiä ei saa perustaa, jos ne ovat vastoin lakia ja hyviä tapoja. Mutta vaikka tämä määräys olisi otettu laista pois, niin se sama määräys on olemassa perustuslaissa. Ja tämä eduskuntalaki ei voi kumota perustuslakia. Toinen moitittu seikka tässä laissa on se, joka koskee ikärajan määrittämistä. Siinä sanotaan, että yhdistyksiin, joiden varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, ei saa kuulua 18 vuotta nuorempia henkilöitä. Tämä on pahin kohta laissa, mutta miksi ette te protesteerata yhdistysten sääntöjä vastaan, joissa on samallinen määräys ikärajan suhteen. Kaikkien työväenyhdistysten säännöissä on olemassa sama määräys. Suurin osa maamme työväenyhdistyksistä kuuluu Suomen Työläisliittoon ja sen säännöissä on olemassa määräys, että siihen eivät saa kuulua 18 vuotta nuoremmat henkilöt. Helsingin työväenyhdistyksenkin säännöissä on tämä sama määräys. Yhden ainoan ammattiliiton säännöissä en ole tätä määräystä tavannut. Mutta tämäkin liitto on laatinut osastoilleen mallisäännöt mihin tämä määräys on otettu. Tämä ikärajamääräys on meillä siis käytännössä, vaikkei sitä olisi lakiin otettukaan. Sitte tässä yhdistyslaissa on määräys, jonka mukaan yhdistys voidaan hajottaa jos se toimii vasten lakeja ja hyviä tapoja. Tämän lain mukaan on tuomioistuimella oikeus sen vuoksi hajottaa yhdistys. Nykyisin kuuluu sama oikeus hallinnollisille viranomaisille, kuvernööreille ja senaatille, onko se sen parempi? Lakivaliokunnan jäsenet selittivät, että kun kahdesta pahasta oli valittava, niin he valitsivat pienemmän pahan, ja antoivat tuon vallan mieluummin tuomioistuimille kuin hallinnollisille viranomaisille. Jos tämä laki olisi äänestetty yli vaalien, niin olisi se tullut esille heti seuraavien vaalien järestä, ja ne vaalit meillä voisivat tulla hyvinkin pian. Silloin ei eduskunta kuitenkaan olisi voinut

muuta tehdä kuin joko hyväksyä tahi hylätä sen lain. Ja sangen todennäköistä on, että porvarit enemmistönä ollen olisivat sen silloin hyväksyneet. Vaalien yli lykkäämisellä ei siis olisi voitettu muuta kuin hiukan aikaa, mutta samalla olisi estetty kaikki mahdollisuudet saada tämä laki menemään läpi parempana. Lisäksi on tätä lakia eduskunnan porvarien puolelta ajettu jonkunlaisena mielenosotuksena Venäjän hallitusta ja yleisvaltakunnallista lakia vastaan, jonka mukaan tämä asia ei kuuluisi Suomen eduskunnalle, vaan Venäjän lainsäädäntölaitoksille. Mustasotnialaislehdet ovat jo nostaneetkin melun siitä, että eduskunta otti tämän asian käsiteltäväkseen. Mutta minun kantaani ei vaikuttanut mikään näistä seikoista, vaan se, ettei eduskuntaryhmä ollut tästä asiasta sellaista päätöstä tehnyt. Ryhmä oli päättänyt hylätä tämän lain ja sen hylkäämisen puolesta minäkin äänestin. Tätä lykkäämisehdotusta ei tehty ryhmässä, jos se olisi siellä tehty, olisin sitä kannattanut. On sanottu, ettei ollut aikaa ottaa ryhmässä esille tätä kysymystä. Se on valetta! Asian toinen käsittely päättyi 16 p:nä toukokuuta ja sen kolmas käsittely oli vasta 22 p:nä samaa kuuta, jolloin lykkäämisehdotus tehtiin. Siinä oli siis kokonaista 6 päivää aikaa ja ryhmä olisi kyllä voinut sillä aikaa pitää kokouksensa. Lykkäämisehdotus otettiin sitte lopulliseen käsittelyyn seuraavassa istunnossa, eli 23 p. toukokuuta. Kun asia on tällä tavalla, ettei siitä ollut ryhmässä päätetty ja minun valitsijani edellisenä vuonna olivat lausuneet paheksumisensa siitä, että olin poikennut ryhmän päätöksistä, ja määränneet, että toisella kertaa ei saa poiketa ryhmän päätöksestä, niin en voinut äänestää ryhmän päätöstä vastaan. Mutta nyt moititaan siitä, että olen pysynyt ryhmän päätöksessä. Jos tahdotte jotain päätöksiä tehdä ja ohjeita antaa, niin olkaa johdonmukaisia. Hulluksihan tässä tulee, jos toisella kerralla pitää poiketa ryhmän päätöksistä ja toisella kerralla ei saa niistä poiketa. Minä olen tässä asiassa esiintynyt eduskunnassa Valpasta vastaan. Mutta hän itse minut siihen provoserasi. En minä ollut Valpasta valtuuttanut puolestani puhumaan, huutamaan, „ettei Paasivuori minun ehdotustani kannata“. Sitten hän lopuksi uhkaa: minä tahtoisin nähdä sen, joka uskaltaa olla toista mieltä kuin hän. Tässä on poika, joka uskaltaa. Päättäkää mitä tahdotte! Tuomitkaa! Tässä olen, enkä muuta mahda.

J. Hautala yhtyi edellisen puhujan lausuntoon ja kannatti ryhmän menettelyä.

Oskari Jalava: Ryhmä ei menetellyt oikein salliessaan tulla hyväksytyksi siviiliavioliittolain. Sekin olisi pitänyt lykätä yli vaalien. Että laki hyväksyttiin niin huonona, vaikutti siihen osaltaan äänestyksistä poissaolo. Lain mukaan siviiliavioliiton solmiminen varsinkin mailla on sangen vaikea. Laki ei ole myöskään pakollinen, vaan

valinnainen, joten ryhmä on menetellyt taantumuksellisten pappien etuja säilyttää tahtovasti.

Yhdistyslakiasiassa yhtyi Paasivuoren lausuntoon. Jos kaikki sosialidemokratiset edustajat olisivat olleet saapuvilla toisessa lukemisessa, olisi laki tullut hylätyksi. -- Jos lain lykkäämistä vaativilla olisi ollut rehelliset tarkoitukset, olisi aikaa sen ehdotuksen tekemiseen ollut kyllin riittävästi, kuten jo Paasivuori sanoi. Mutta lykkäyksen ehdottajat tahtivatkin juuri saada ryhmän esiintymään mahdollisimman rikkinäisesti. Puoluekokouksen pitäisi päättää, ettei kukaan ryhmän jäsen saa enää kolmannessa lukemisessa tehdä uusia, ryhmän päätöksistä eroavia ehdotuksia. Kokouksen olisi myös päätettävä, etteivät edustajat saa ottaa lomaa muuten kuin pätevän laillisen syyn tähden.

J. Kujala: Kun säädetty yhdistyslaki on taantumuksellinen ja ryhmä ei sitä äänestänyt yli vaalien, esitän että kokous hyväksyisi paheksumislausunnoksi Helsingin kunnallisjärjestön seuraavan evästysponnen:

että sos.-dem. eduskuntaryhmä, salliessaan yhdistyksiä koskevan lain tulla eduskunnassa hyväksytyksi, on tehnyt itsensä syyppääksi moitittavaan laiminlyöntiin, sekä

että ne ryhmän jäsenet, jotka äänestivät lain yli vaalien lykkäämistä vastaan, tai pysyttäytyivät poissa äänestyksestä, menettelivät työväenluokan etuja vastaan.

J. Merivirta: Kahdeksantoistavuoden ikäraja työläisliiton sääntöihin tuli senaatissa. Sirolan ehdotuksessa oli kuudentoista vuoden ikäraja. — Kun ryhmä jo toisessa lukemisessa näki, ettei se voi saada lakia hylätyksi, olisi pitänyt kolmannessa lukemisessa äänestää yli vaalien. Seuraavassa eduskunnassa olisi jo voinut eduskunnan kokoonpano olla toinen ja laki tulla hylätyksi. Yhtyi Helsingin kunnallisjärjestön paheksumisehdotukseen.

S. Nuorteva: Mitä itse yhdistyslakiin tulee, niin olen sitä mieltä, että ryhmä menetteli aivan oikein yrittäessään saada tämän lain hylätyksi, sillä siinä oli niin suuria puutteellisuuksia, että ne olisivat tuottaneet järjestöllemme hyvin suurta haittaa nykyisin, kun hallitusvalta on taantumuksellisen porvariston käsissä ja tällainen hallitusvalta voi tulkita työväestölle epäedullisia määräyksiä mielivaltaisella tavalla. Nykyinen tila, jolloin ei ole mitään lakeja, on parempi. Ei ole yleensä hyvä tällaisen taantumuksellisen ajan vallitessa ryhtyä säättämään mitään kansalaisvapauksia koskevia lakeja, sillä tiedetään, että tällöin tulokset tulevat huonoiksi. Sen vuoksi oli oikein, että koetettiin saada tämä epätydyttävä laki hylätyksi ja ottaa asia uudelleen esille sopivamman ajan tullen. Vaalien yli lykkääminen

sitä vastoin ei olisi tuonut suurempia etuja. Tiedetään, että seuraavien vaalien jälkeisessä eduskunnassa tulee laki uudelleen esille ja se on silloin joko muuttamatta hyväksyttävä tahi hylättävä. Silloin olisi varmaankin käynyt niin, että porvaristo enemmistönä ollen olisi lain hyväksynyt semmoisenaan. Lain hylkäämisen epäonnistuminen on paljon suurempi virhe eduskuntaryhmän puolelta kuin se, ettei lakia saatu lykätynsi yli vaalien. Minun täytyy ihmetellä, että Helsingin kunnallisjärjestö ja ne, jotka ovat tästä pitäneet niin suurta ääntä, eivät ole niin paljon moittineet sitä, ettei lakia saatu hylätynsi kuin sitä, ettei sitä lykätty yli vaalien. Tiedetäänhän, että eduskuntaryhmästä oli poissa useita henkilöitä, kun hylkäämisestä äänestettiin ja paljon suurempi rikos oli siis se, ettei laki tullut hylätynsi. Tämä osottaa, että tässä on kysymyksessä ei vain asia, vaan muita syitä. Se on suoraan sanoen sitä juonittelua, jota olemme saaneet nähdä niin monia vuosia Helsingissä olevain toverien puolelta.

Jo aikaisemmin on tullut esille se omituinen tila, missä eduskuntarymä on ollut koko olemassaolonsa aikana. Ryhmän keskuudessa on henkilöitä, jotka eivät henkilökohtaisesti ole tahtoneet yrittääkään vaikuttaa asioihin silloin kuin heillä niihin voisi olla vaikutusta, ennenkuin niistä on ryhmä mitään päätöstä tehnyt. He ovat useinkin pysyneet poissa ryhmän kokouksista silloin kuin tärkeistä asioista on päätetty. Kaikki suunnitelmien ja päätösten teko on lykätty toisten niskoille. Nämä ovat saaneet tehdä kaiken työn eikä useimmissa asioissa ole toiselta taholta saatu kuulla heidän arvoisaa mielipidetään. Mutta sitte, kun ryhmä on jonkun kannan itselleen ottanut, kun se on määrännyt menettelytapansa eri kysymyksistä, on ilmoantunut toinen „suunta“, joka ilmoittaa seisovansa „jyrkällä luokkataistelun kannalla“ ja hyökkää niiden kimppuun, jotka ovat olleet asiasta päättämässä ja tämä hyökkäys tehdään siitä huolimatta, että hyökkääjät eivät ole vaikuttaneet asioihin, vaikka he olisivat voineet niihin vaikuttaa ja vaikka he olisivat saaneet niissä aikaan mieleisiään päätöksiä. Sitte keksitään keinoja, joiden avulla koetetaan saada ryhmä jakaantumaan ja silloin voidaan kehua, että me vasta olemme poikia, me seisomme jyrkällä luokkataistelun kannalla ja nuo toiset, ne ovat yhtyneet porvareihin. Tätä on tehty niin monen monta kertaa, ei ainoastaan tämän viimeisen eduskunnan aikana ja tämän yhdistymislain suhteen, vaan monessa muussa asiassa, melkein kaikissa valtiolista laatua olevissa kysymyksissä.

Minun huomiotani herätti eräs seikka tässä kokouksessa jota en voinut olla merkillepanematta. Kun puheenjohtaja esitti kokoukselle käsiteltäväksi sellaiset asiat kuin työväenlainsäädännön ja maatalouskysymykset, joissa luokkataistelu ja yhteiskunnallinen työ sekä ryh-

män suhtautuminen niihin tulisi esiin, niin kokouksella ei ollut mitään moitetta tässä suhteessa lausuttavana eduskuntaryhmälle. Se on totta, että ryhmä ei ole tehnyt tässä suhteessa itseään syy-pääksi moittimiseen, mikä johtuu siitä, että se ei ole saanut enempää aikaan, mitä on saanut. Mutta toinen seikka, mikä vaikuttaa tähän on se, että toinen, juonitteleva sakki, ei ole voinut niiden kysymysten yhteydessä keksiä mitään sellaista erikoiskantaa, kun nämä kysymykset ovat siksi selviä, jotta sen on ollut mahdoton osottaa erikoiskantaansa, jonka se toisi nähtäväksi ja jonka perusteella se olisi voinut leimata toiset revisionisteiksi, reformisteiksi, porvareita lähenteleviksi ja mitä kaikkia sanoja he käyttävätkään. Mutta kun tulevat valtiollista laatua olevat kysymykset, niin silloin on toisin. Me olemme huomanneet, että tämä eri mielipiteen esille tuominen alkaa tavallisesti sillä, että „Työmies“ kirjoittaa asiasta sen perästä, kun ryhmä on tehnyt päätöksensä, sanomatta sanaakaan ennen. Perästäpäin se julkaisee jumalattoman loistavan haukkumakirjoituksen, joiden kirjoittamisessa sillä on erinomainen kyky. Heti sen jälkeen luetaan Työmiehessä, että Helsingin kunnallisjärjestö kokoontuu (naurua). Siellä esiintyy asian alustajana joku työmies, Vatanen tai muu, ei suinkaan Valpas eikä Kuusinen, ei, jumala varjelkoon, eihän se sovi, että Helsingin proletarisen kunnallisjärjestön alustajana esiintyisi herroja, ja tämä alustus on sitte tavallisesti kopio „Työmiehen“ aikaisemmasta kirjoituksesta ja usein „Työmiehen“ toimittajan käsialalla kirjoitettu. Tämä alustus luetaan sitte julki kokouksessa, johon on tullut parikymmentä henkilöä kantajoukosta oikeita proletarien edustajia. Alustus luetaan ja joukko sen hyväksyy ja se rummutetaan sitte yli koko maan Uudenmaan luokkatietoisien työväestön kantana. (Ei ole totta! Melua.) Se on nähty monta kertaa.

Kun näin on tapahtunut, koetetaan rummuttaa yli koko maan, että täällä Uudellamaalla on päästy sille selvälle luokkataistelun kannalle ja muut kaikki ovat revisionisteja.

Tässä kysymyksessä esiintyy tämä juonittelu varsin selvästi ja se saattaa johtaa sangen nurinkurisiin tuloksiin, se on johtanut siihen, että esim. Matti Paasivuori on joutunut revisionistien joukkoon. Kyllä on meillä huonosti, kun revisionismi on tunkeutunut Työmiehen johtokuntaan. Mihin te lopulta jouduttekaan täällä Helsingissä! Työmies on osakeyhtiön hallussa ja siinä voi olla osakkeita porvareilla ja ne voivat päästä johtokuntaan. (Välihuutoja ja melua sekä naurua.) Ja kun tästä tahdotaan päästä, niin Työmies vastustaa. Tässä yhdistyslaissa esiintyy sama seikka. Ryhmän kantaa tässä asiassa voidaan moittaa, sitä voidaan arvostella, siihen on jokaisella oikeus, mutta tehtäköön se rehellisellä tavalla, sitä voi vaatia. Se

on epärehellistä, kun on arveltu, että tässä erimielisyydessä olisi ilmaantunut joku erikoinen valtiollinen suunta. Mutta ne suuntarajat menevät sekasin ja se riippuu siitä, että juonitteluja ei aina panna toimeen samalla tavalla. Kummallinen on toveri Paasivuoren tekemä huomautus että Helsingin kunnallisjärjestö yrittää antaa hänelle, joka on sen edustaja (ei ole!), no, se on samantekevä, kuitenkin yrittää se antaa epäluottamuslauseen niille edustajille, jotka ovat noudattaneet sen aikaisemmin tekemää päätöstä, että edustaja ei saa äänestää ryhmän päätöstä vastaan. Sama järjestö on moittinut samaa edustajaa ennen siitä, ettei se ole äänestänyt ryhmän päätösten mukaan. Tästä kunnallisjärjestön päätöksestä, äänestää ryhmän päätösten mukaan, kuultaa lisäksi se peitetty ajatus, että sen mukaan on äänestettävä vain niissä asioissa, joissa ryhmän päätös on „Työmiehen“ kannan mukainen (naurua, huutoja). Kyllä tästä kunnallisjärjestön päätöksestä ja menettelystä näkyy, että niin on ajateltu. Tämä helsinkiläisten juonittelu se juuri on vahingoittanut puoluetta ja niin suuressa määrin haitannut koko puolueemme toimintaa. Jos puoluekokous antaa hyväksymisensä tälle kunnallisjärjestön hyväksymälle ja „Työmiehen“ toimituksen ehdottamalle lausunnolle, niin se tekee rikoksen eduskuntaryhmää vastaan. Eikä kukaan tahdo olla eduskunnassa tällaisten juonittelujen alaisena, eikä kukaan sinne mene. (Hyvä! Ei!)

A. Vatanen: Ei ole syytä moittia ryhmää siviiliavioliittolakiin suhtautumisesta. Se laki on tämän ajan tulos, mutta se on suuri uudistus. Yhdistymislaki olisi pitänyt lykätä yli vaalien, vaikka sillä vaan yksikin vuosi olisi voitu sitä väistää.

J. Vatanen: Puhujat ovat täällä tahtoneet kääntää kokouksen huomion kokonaan väärälle tolalle. Kun olisi pitänyt puhua eduskuntaryhmästä ja sen käsittelemistä asioista, onkin puhuttu vaan Helsingin kunnallisjärjestöstä. — Jos yhdistyslain hylkäämisen puolesta äänestäneet luulivat, että porvarit tulevat laskemaan heidät enemmistöksi, erehtyivät, kuten on nähty. Olisi siis pitänyt käyttää toisia keinoja, yli vaalien lykkäystä. Ne jotka hylkäämisen puolesta äänestivät, eivät näytä totta tarkoittaneenkaan, ainakaan puhevuoroistaan päättäneen, koska ovat sitä lakia kiitelleet.

J. Railo: Ryhmä on käsitellyt asiata leväperäisesti, joten se ansaitsee epäluottamuslauseen. Mitä yksityisiin jäseniin tulee, niin tulee noudattaa ryhmän päätöksiä. Mutta jos uskaltaa tehdä päätöstä vastaan, silloin meidän tulee vaan katsoa, onko se ollut oikein tai väärin. Ja minä olen sitä mieltä, että vaalien yli lykkääjät menettelivät oikein sekä kannatan Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön ehdotusta.

Katsoi, että vaikka onkin epäselvät rajat vielä eri suunnilla puo-

luessa, ovat ne suunnat olemassa. Nuortevan puhe juonitteluista voi jäädä omaan arvoonsa.

Rajotettiin puhe aika 5 minuuttiin.

J. Lumivuokko: Pyydän ehdottaa, että Helsingin kunnallisjärjestön ponnit hyväksyttäisiin. Paasivuori on myöntänyt, että tämä yhdistyslaki ei ole mikään muu kuin yhdistysten kuristuskilpi. Mutta nyt hän sanoo, ettei tämä laki ole niinkään huono. — Eduskuntaryhmä on puutteellisesti kiinnittänyt tähän asiaan huomiota. Asianomaisen valiokunnan jäsenet eivät esittäneet ryhmälle mitään tämän lain huonoja enempi kuin sen hyviäkään puolia. Valpas teki ryhmässä kysymyksen miten aiotaan menetellä lakiehdotuksen suhteen, kun se on niin huono, ettei sitä pitäisi hyväksyä. Tästä syntyi keskustelua, jossa ehdotettiin yhdistyslaki hylättäväksi. Seuraavassa kokouksessa oli tämä asia uudelleen esillä ja silloin ryhmä yksimielisesti asettui sille kannalle, että laki on ehdotettava hylättäväksi. Eduskuntaryhmä ei saanut päätöstään lävitse. Ei puuttunut kuin yksi ääni. Se äänestyslippu, joka oli pantu syrjään, oli ei-lippu, niin että jos yksi ääni olisi ollut vielä hylkäämisen puolella, niin se olisi tullut eduskunnan päätökseksi. Tämä johtui siitä, että eduskunnan istunnosta oli poissa 4 sosialidemokratista edustajaa niistä 3 vapaaehtoisesti — ilman ilmoitettua syytä — nimittäin Kotonen, Tainio ja Vuolijoki. Jos nämä herrat olisivat suvainneet olla saapuvilla, niin ryhmän päätös olisi tullut myös eduskunnan päätökseksi toisessa lukemisessa. Kun näin ei tapahtunut, niin Valpas teki ehdotuksen tämän lain lykkäämisestä yli vaalien. Useimmat edustajat ovat myöntäneet, että Valppaan esitys oli heidän käsitystään vastaava, mutta siitä syystä, että ryhmä ei ollut siitä päättänyt, he eivät voineet ryhtyä ehdotusta kannattamaan. He tahtoivat näyttää, että uskaltavat olla toisella kannalla. Meille ei kuulu minkälaista kukkotappelia edustajat käyvät eduskunnassa. Meillä on pääasia arvostella sitä, millä tavalla he suhtautuvat lakiehdotuksiin eduskunnassa.

K. Lehtimäki arveli, että Nuortevan esitykset ovat vaan rikkaan mielikuvituksen tuotteita. Laki siinä kohdassa, jossa kielletään alle 18 vuoden ikäiset yhdistyksiin kuulumasta, on jo periaatteellisesti väärä. Käytännössä myös se vie turmiollisiin seurauksiin. Yhtyi muuten H:gin sos.-dem. kunnallisjärjestön lausuntoehdotukseen.

O. Tokoi: Lumivuokon lausunnot olivat pääasiassa oikein, paitsi erästä päivämäärää. Kyllä asia on, kuten on väitetty, että asianomaiset valiokunnat esittelevät omat asiansa ryhmälle. Tämä asia tuli esille ryhmässä vasta sen jälkeen, kun Valpas oli välikyselynsä tehnyt.

Asiassa on pääsyy lakivaliokunnan ja sen jälkeen järjestyksessä muiden ja lopuksi koko ryhmän.

A. Jalava jatkoi edellistä puhevuoroaan. Ryhmä ei voi pitää kurissa poissaolevia jäseniään. Mutta edustajakokouksen tulee nyt

asiasta päättää, että joka on ilman laillista syytä poissa äänestyksestä, jättäköön varamiehelle paikkansa. Olisi myös päätettävä, että ryhmän jäsen ei saa ryhmää provoseerata.

Hj. Siren: Yhtyi Lehtimäen arvosteluun yhdistyslaiasta. Luuli, että kolmannessa lukemisessa olisi saatu vielä siihen muutoksia. (Valtiopäiväjärjestyksen mukaan ei!) Moitti ryhmää leväperäisyydestä, ei ainoastaan yhdistyslain valmistelussa, mutta muussakin työssä.

A. Halonen sanoi menettelytapaeron tässä asiassa johtuvan siitä, millä tavalla katsotaan eduskuntatyötä, joko opportunistisesti tai äärimmäisen luokkataistelun kannalta. Paasivuoren menettely sopii edelliseen, Valppaan jälkimäiseen. Valiokunnan olisi vertailtava ja punnittava molempia kantoja.

H. Hurmevaara: Eduskunnan hyväksymä yhdistyksiä koskeva laki on epäedullinen työväenjärjestöjen toiminnalle. Sitä on kuitenkin tarpeeton tässä ruveta todistelemaan, sillä minulle voitaisiin huutaa, kuten Paasivuori huusi äsken Vataselle, että „sinä et asiata tunne!“ Lain turmiollisuuden ovat kyllä tunnustaneet nekin eduskuntaryhmän jäsenet, jotka eivät ole äänestäneet lain vaalien yli lykkäämisen puolesta, kuten esim. Tainio. Paasivuorikin on sanonut eduskunnassa: „se on mielestäni täydellinen kuristuslaki“. Senvuoksihan he olisivat tahtoneetkin lain hylätä. Tehokkaampaa hylkäämistä olisi kumminkin ollut äänestää laki yli vaalien. Jos ryhmän vähemmistö niin olisi tehnyt, ei tuo kuristuslaki vielä olisi eduskunnan hyväksymä laki, kuten nyt on.

Täällä on sanottu, etteivät toiset ryhmän jäsenet tienneet Valppaan ehdotusta lain vaalien yli lykkäämisestä ennen kuin muka vasta lain kolmannessa käsittelyssä epuskunnassa, mutta jo toukok. 21 p:n täysistunnossa — jossa istunnossa porvarien „maanhankinta tilatomalle maalaisväestölle“-humpuuki oli äänestetty yli vaalien — useiden ryhmän jäsenten ollessa paluumatkalla asuntoihinsa Siltasaarelle lausui Valpas: „Yhdistyslaki on toinen, joka täytyy saada lepäämään yli vaalien“. Tämän kuuli m. m. ryhmän puheenjohtaja Tokoi. Tämän jälkeen, ennen kolmatta käsittelyä, olisi vielä voinut kutsua ryhmän kiireellisesti koolle tarkistamaan entistä päätöstänsä. Mutta minkätähden lain lepäämään jättämisestä ei kiirehditty ryhmän päätökseksi, ymmärtää kyllä, kun tietää, kuinka vastenmielistä muutamille ryhmän jäsenille on käyttää tuota valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n suomaa „jarrua“. Se ilmeni kyllin selvästi tuon „maanhankinta“-humpuukijutun yhteydessä. He uskovat sitä porvarien pelotusta, että tuo jarru on kaksiteräinen miekka, jonka käyttämistä ei sosialistien pitäisi opettaa porvarille! Niin kuin porvarit muka eivät muuten sitä osaisi käyttää silloin, kun heidän etunsa sitä vaativat ja valitsijainsa vuoksi uskaltavat.

S. Nuorteva: Vatanen koetti sekottaa Kotosen ja minun mielipiteitä yhteen. Se on väärin. Kotonen on puoliporvarillinen mies, jota minä en ole koskaan sosialidemokraattina pitänytkään. Kummastelen, miten sellainen piiri, joka on jyrkällä kannalla, on tällaisen edustajan kuin Kotosen lähettänyt eduskuntaan. Itse lakia pidän huonona ja olisi ryhmän tullut se hylätä, eikä ryhtyä koko yli vaalien lykkäämisepuuhaan.

E. Jalava piti huonoa valmistelua syynä huonoon tulokseen yhdistyslakiasiassa. Vaati päätöstä, että ryhmän jäsenten on käytävä kokouksissa.

M. Paasivuori huomautti eräitten lausuntojen johdosta, ettei ollut äänestänyt yhdistyslain puolesta, vaan sitä vastaan.

O. Tokoi arveli, että voitaisiin kenties hyväksyä ensi kohta Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön lausunnosta, mutta muuten ei saisi tuomita yksityisiä ryhmän jäseniä, vaan koko ryhmä olisi pidettävä yhtenä.

Asia lähetettiin eduskunta-asiain valiokuntaan.

Istunto päättyi klo 2 i. p.

Illapäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Alkajaisiksi laulettiin „Vala“.

Tervehdyskirjeitä.

Luettiin seuraavat kokoukselle saapuneet tervehdyskirjeet.

Norjan sosialidemokratilelta puoluehallinnolta:

„Suomen sos.-dem. työväenpuolue, Helsinki.

Arvoisan pyyntönne, lähettää edustajamme puoluekokoukseenne, olemme saaneet.

Meille olisi tuottanut iloa, jos olisimme voineet lähteä henkilökohtaisesti tervehtimään suomalaisia puoluetovereita, vaan monista syistä on se meille mahdotonta.

Pyydämme täten — sydämellisesti kiittäen kutsustanne — saada lähettää kokouksellenne ja suomalaisille tovereillemme ystävällisen tervehdyksen, toivoen sosialismin maassanne edelleenkin menestyvän ja edistyvän.

Sosialidemokratilalla tervehdyksellä:

Hallinnon puolesta
Magnus Nielsen.“

Ruotsin sos.-dem. puoluehallinnolta:

„Suomen sos.-dem. työväenpuolueen hallinnolle Helsingissä.

Ruotsin sos.-dem. työväenpuolue on kiittollisuudella vastaanottanut Teidän ystävällisen kutsunne ottaa osaa puolueenne seitsemänteen

kongressiin. Olisi ollut meille erikoisen rakasta lähettää yksi tai useampia edustajia Teidän kongressiin näkyväksi todistukseksi meidän veljellisistä tunteistamme ja siitä horjumattomasta solidarisuudesta, joka Suomen ja Ruotsin työväenluokkien välillä on olemassa.

Sen pahempi emme sitä ole voineet tehdä siksi, että meillä Ruotsissa juuri syyskuun alussa ovat valtiopäiväin toisen kamarin vaalit, jotka kiinnittävät voimamme täällä, mutta jotka vaalit me toivomme voivamme läpäistä menestyksellä.

Lähetämme kuitenkin Teidän kongressillenne parhaat onnentoivotukset, ja koko Suomen sosialidemokratilaiselle köyhälistölle ilmaisemme ylpeän ihmettelymme Teistä.

Ruotsin Sos.-dem. puoluehallinnon toimeenpaneva komitea.

Fredrik Ström.“

Saksan sos.-dem. puoluetoimikunnalta:

„Suomen sosialidemokratilaisen puolueen toimikunnalle!

Arvoisat toverit! Olemme saaneet Teidän kutsunne saapua Suomen sos.-dem. puolueen seitsemänteen kongressiin.

On kuitenkin mahdotonta näinä päivinä lähettää edustajaa, sillä puoluekokouksemme alkaa syysk. 10 p:nä ja sen valmistelussa ovat puoluehallinnon jäsenet nykyään kiinni.

Toivomme Teidän puoluekokouksellenne Suomen työväen elin-kysymyksiä ratkaisussa parasta menestystä.

Puoluetervehdyksellä

H. Müller.“

Nämä tervehdyskirjelmät luettua kohotettiin kolminkertainen eläköönhuuto kansainväliselle sosialidemokratilalle.

Asian siirtäminen toiseen valiokuntaan.

Menettelytapavaliokunta ehdotti, että sille toimintakertomuksen yhteydessä lähetetty, kertomuksen 15 sivulla mainittu asia, joka koskee neuvoston lausuntoa eduskuntaehdokkaiden asettamisesta, siirretäisiin valitusvaliokuntaan. Hyväksyttiin.

Menettelytapa valtiollista taantumusta vastaan.

Kysymyksen alusti *O. V. Kuusinen* suullisesti seuraavasti:

Tämä asia on sellainen, ettei siinä suullinen alustus oikeastaan käy päinsä, kysymys on liian laaja. Tästä asiasta tarvitsisi olla kumminkin sellainen alustus kuin alustusviikossa oleva ohjelmakomitean laatima alustus, ennenkuin siinä olisi osaksikaan voitu kysymystä tyhjentävästi esittää. Vasta viime viikon lopulla olen saanut puoluetoimikunnalta tehtäväkseni esittää alustavan lausunnon ja jo silloin sanoin, että minun on mahdotonta esittää sellaista, joka täyttäisi sitä, mitä alustukselta vaaditaan. Voin ainoastaan tuoda esille ne muuttamat ajatukset, jotka minä olisin täällä puheenvuorossani muutenkin esittänyt.

Luulen muuten, että nykyinen valtiollinen hetki maassamme on omiaan kehottamaan meitä käsittelemään tätä erinomaisen tärkeätä kysymystä täysin vakavasti. Minä tarkoitan erityisesti viime aikoina sattuneita hyökkäyksiä kokoontumisvapauttamme vastaan, tarkoitan myöskin viime aikoina kuuluneita uhkauksia viljatullien aikaansaamisesta, tarkoitan myöskin koko sitä äänilajia, millä nykyisin puhutaan Venäjän sortovallan virallisten ja puolivirallisten edustajain taholla maamme työväenliikkeestä. Kaikki nämä merkit viittaavat siihen, että jos meillä Kotkan kokouksen jälkeen ei ole ollut mikään helppo aika, niin emme voi kuitenkaan tuudittaa itseämme sellaiseen uneen, että aika nyt kävisi helpommaksi, vaan paljon pikemmin voimme olla vakuutettuina, että paljon pahempaakin on tulossa.

Viime kesänä koetin „Työmies“-lehdessä julkaista sentapaista johdantoa, kuin mitä tämmöinen kysymys minun mielestäni tarvitsee. Se käsitti parikymmentä kirjoitusta. Teistä tietysti ei ainoakaan ole niitä lukenut, mutta minä ajattelen, että jotta tässä voitaisiin ollenkaan päästä johdantoa pitemmälle, niin ne asiat mitä koskettelin niissä kirjoituksissa, täytyy nyt kokonaan sivuuttaa. Huomautan ainoastaan, että niissä koetin muun muassa esittää, millä tavalla Venäjällä luokkakedut vaikuttavat siellä vallassaoleviin sortopyynteisiin, jotka suuntautuvat tänne Suomeen päin; että koko heidän sortopolitiikkansa on samanlaista kuin se on muissakin maissa, niin sanottua imperialistista kuristuspolitiikkaa, jota kaikki Euroopan suurvallat nykyään ajavat ja jolla noiden maiden vallassaolevat luokat koettavat nylkeä oman maan rajojen ulkopuolella olevia alueitaan. Venäjän vallassaolijat koettavat harjoittaa samanlaista politiikkaa meidän suhteemme, he koettavat meitä nylkeä viimeiseen saakka, ja he ovat luonnollisesti valmiit menemään kuristustoimenpiteissään täällä vieläkin pitemmälle, kuin mitä he siinä suhteessa omassa maassaan harjoittavat, jos se vain heille käy päinsä. Se kuristuspolitiikka kääntyy meidän työväenluokkamme etuja vastaan paljon enemmän kuin meidän porvariston etuja vastaan ja Suomen köyhälistö on pakotettu vastustamaan sitä viimeiseen saakka.

Vastustamistavasta on eri mielipiteitä olemassa meidän keskuudessamme. Ei tahdota yleensä myöntää, että meillä olisi mitään eri suuntia, sanottakoon niitä siis vaikkapa eri mielipiteiksi. Joka-ainoassa tärkeässä kysymyksessä esiintyy keskuudessamme kuitenkin vähintään kahdenlaisia eri mielipiteitä, eikä suinkaan tässä asiassa vähimmin. Eikä se ole ihme. Minkä tähden sitä kielletään! Onhan itse köyhälistön keskuudessa tässäkin asiassa erisuuntaisia pyrkimyksiä. Eikä yksin meillä, vaan joka maassa. Tässä on tunnetun itävaltalaisen sosialidemokraatin Otto Bauerin tutkimus „Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia“. Hän osoittaa siinä erinomaisesti, miten yleensä ja varsinkin sellaisien kansallisuuksien keskuudessa, joita kohtaa vieras sorto, miten siellä juuri köyhälistön joukoissa pyrkii esiin osittain ristiriitaisia vastustuspyrintöjä. Yksi ryhmä esimerkiksi arvelee, että sortakoonpa meitä vieras tai kotimainen sortaja, sama on, kumpi meitä piiskaa ja lyö; yhdellä lailla on vastustettava toista kuin toistakin. Toinen suunta on „isänmaallisempi“, kannattaen yhteistyötä porvariston kanssa, katsellen asioita porvariston silmillä ja pitäen silloin vain vierasta sortajaa sortajana. Köyhälistö elää porvarillisessa ympäristössä, me kaikki elämme porvarillisen yhteiskunnan kehittämien historiallisten olojen ympäröimänä, joiden vaikutuksesta meissä syntyy erisuuntaisia pyrkimyksiä.

Eri suuntien olemassaolo tässä on selvä. Osa meillä nyt tahtoo, että meidän vastarintamme pitäisi käydä yhteistoiminnassa porvariston kanssa. Sanotaan ehkä vieläkin, ettei meillä tällaista suuntaa ole, että on vain yksilöjä, jotka näin ajattelevat. Minä luulen, että näitä on koko paljonkin; toiset ainoastaan ajattelevat siihen suuntaan, eivät edes aivan selvästi, mutta heilläkin on vaistomainen pyrkimys siihen suuntaan, ja minä luulen, että sillä on verrattain paljon pohjaa tuolla suunnalla. Sitä parempi, mitä vähemmän sillä on pohjaa, sillä minä puolestani pidän sitä suuntaa meille onnettomanä.

Esittäökseni lyhyesti sen suunnan käsityksen, mitä sanoin pitävänä onnettomanä, luen täältä Kotkan kokouksen pöytäkirjasta ne menettelytapapönnöt, jotka neiti Vera Ostroumow Kotkassa esitti:

„että puoluekokous katsoo nykyhetken vaativan puolueen tärkeimmäksi tehtäväksi Suomen autonomian puolustamisen ja laajentamisen kansanvaltaiseen suuntaan;

että tässä asiassa puolue antaa siveellisen kannatuksensa ja voi tilapäisesti yhtyä yhteistoimintaan kaikkien niiden ryhmien kanssa eduskunnassa ja tämän ulkopuolella, jotka toimivat saman tarkoituksen hyväksi, kuitenkin suostumatta pysyväisiin, puolueen itsenäisyyttä rajoittaviin liittoihin toisten puolueiden kanssa;

että puolue käyttää tässä taistelussa kaikkia käytettävissä olevia laillisia ja rauhallisia keinoja;

että puolue valtuuttaa puoluetoimikunnan tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin jyrkempien keinojen käytäntöön ottamiseksi, joista toimenpiteistä p.-toimikunta on vastuunalainen puoluekokoukselle ja samalla velvoittaa jokaisen puolueen jäsenen tässä asiassa ehdottomasti noudattamaan puoluetoimikunnan määräyksiä, kuten puoluekuri vaatii;

että Oulun puoluekokouksen päätös solidarisuudesta Venäjän vapausliikkeen kanssa pysytetään voimassa ja myös tehokkaammin toteutetaan; että puheissa ja kirjoituksissa teroitetaan luokkataistelun välttämättömyyttä ei ainoastaan kotimaista porvariluokkaa vastaan, vaan myös rajantakaista, Venäjän hallituksen tukena olevaa virkamies- ja aatelistolukkaa vastaan“.

Tulee myöhemmin puheestani selviämään, missä suhteessa noissa pönnöissä on mielestäni perusvirhe olemassa.

Muistanette myös Yrjö Mäkelinin yhteistoimintakehoituksen viime kesältä. Pohjana siinä oli se, että taistelussa venäläistä taantumusta vastaan tarvitaan porvariston apua; luokkaedut vievät porvaristomme vastustamaan Venäjän hallituksen vaatimuksia; tässä on siis yhteinen etujen pohja täällä olemassa; muissa asioissa pitäisi taistella luokkataistelua porvaristoa vastaan, mutta tässä käydä käsikädessä sen kanssa Venäjän taantumusta vastaan. Sillä tavalla muka saadaa paljon suurempia tuloksia aikaan.

Tahtoisin vielä esittää vanhan turkulaisen puoluetoverin tri af Ursinin esittämät mielipiteet, koska niitä on tieteellisestikin perusteltu. Hän vetoaa useihin merkkimiehiin, Marxiin, Liebknehtiin, Kautskyyin, Bebeliin, Mehringiin, siis lähes kaikkiin suuriin marxilaisiin mitä on ollut olemassa. Minä en lähde häneltä riistämään noita auktoriteetteja, vaikka luulisin, että nuo marxilaiset voisi toki „kääntää“ tukemaan itsenäistäkin taistelua. Ursinin vetoaa myös „kaikkiin suuriin vallankumouksiin“ mitä maailmassa on tapahtunut; sanoo että ne kaikki, Ranskan ensimmäisestä vallankumouksesta lähtien, todistavat, että porvariston ja köyhälistön vältytty toimia yhdessä, kukistaakseen feodalis-

itsevaltiuden ja taantumuksen. Hän jatkaa: „Kun olin Berlinissä Bebelin luona lausui hän minulle suoraan, että hänen käsityksensä mukaan Venäjän vapauden taistelu 1905 vuoden jälkeen meni myttyyn siitä syystä, ettei Venäjän köyhälistö kyllin pontevasti auttanut porvaristoa feodalismia, aatelisvaltaa vastaan“. Hän selittää Venäjän nykyisen hallitusvallan edustavan feodalista aatelistoa ja jatkaa: „Ennen kaikkea täytyy feodalismin kukistamiskysymyksessä kaikkien edistyspuolueitten pysyä koossa; muuten yritys ei onnistu. Ja siihen suuntaan näkyy kehitys Venäjällä käyvänkin julman taantumuksen painostuksesta. Se on sama taantumus, joka varmasti uhkaa meitäkin, suomalaisia. Sitä vastaan on porvaristo yksin voimaton ja — tunnustakaamme se suoraan — köyhälistökin yksin voimaton, voimaton Venäjänkin köyhälistön kanssa yhdessä“. — „Olen Bebelin mieltä, että Venäjällä ja samoin meillä köyhälistön täytyy tehokkaasti auttaa porvaristoa taantumuksen kaatamisessa eikä kumpikaan saa sekoittaa omia saataviaan toinen toiselta tähän tehtävään. Se voi monasti molemmille olla sangen vastenmielistä, mutta se on välttämätöntä, se on ainoa tie pelastukseen!“ „Mutta missä ei tämä taantumuksen kukistaminen ole kysymyksessä, siellä käyvät porvariston ja köyhälistön tiet erilleen yhä edelleen järkyttämättömän luokkataistelun perustuksella“.

Siis ne ovat muka kaksi eri taistelua, luokkataistelu täällä kotona ja taistelu Venäjän sortovaltaa vastaan. Minusta sen rajan vetäminen on kuitenkin aivan keinotekoista. Minusta ei ole olemassa etujen yhteistä pohjaa tuollaista yhteistä toimintaa varten porvarien kanssa tässäkin asiassa. Se on perustuslaillisten itsestään levittämä ennakkoluulo, että he ovat isänmaallisia, että köyhälistöllä on yhteiset edut heidän kanssaan ja että sen takia työväen pitäisi ryhtyä avustamaan porvareita venäläistä sortovaltaa vastaan. Osa porvaristoa, pikkuinen osa siitä, voi kyllä olla hyvin jyrkällä vastustuskannalla. Porvaristolla on etua siitä, että joku osa siitä näyttelee jyrkkää vastustuskantaa. Mutta suurin osa, määräävä osa porvaristoa, ei ole sillä kannalla; sen luokkaedut pakottavat sen matelevaiseksi, pakottavat sen hakemaan sovintoa venäläisen taantumuksen kanssa.

Ursin kirjoituksessaan, tutkiessaan mikä on syynä siihen, että köyhälistölle on vastenmielistä yhtyä yhteistoimintaan porvarien kanssa, lausuu: „Siinähan on syynä porvariston sokeus ja *saaliinhimo*“. Niin juuri. Saaliinhimo! Minä tahtoisin huutaa niin lujasti, että se kuuluisi aina Turkuun asti: Niin juuri, vanha puoluetoveri Ursin, porvariston saaliinhimo sen juuri vaikuttaa. Ja se saaliinhimo on niin pitkälle menevää, että porvaristo turvautuu vieraisiin sortajiin etujensa suojelemiseksi työväestöä vastaan. Se on katalampaa ja pahempaa kuin se, että maalarimestarit lakossa olijain sijalle tuovat rikkureita Venäjältä. Valtiollisessa taistelussa porvarit eivät turvaudu edes Venäjän tietämättömään työväestöön, vaan venäläisiin tietoisin Suomen kansan sortajiin. Ei se ole meidän porvaristomme ryssänpolitiikan pahin vika, että sen vastustus on heikkoa, että se on niin myöntäväistä, että he ovat kieltäneet meidän köyhälistöltä uudistuksia, niin että tässä maassa ei ole saatu ajoissa vahvistetuksi köyhälistön taistelukykyä. Vaan se on pahin vika heidän ryssälaispolitiikassaan, että se suuntautuu yhtä lailla meidän työväenliikettä vastaan, vieläpä enemmän sitä vastaan, kuin mitä se suuntautuu Venäjän sortovaltaa vastaan. Siitä on nähty esimerkkejä, eikä niitä tarvitse luetella, kun ei niitä vain tahdota unohtaa. Suomen työväen-

liike on porvaristolle paljon pahempi vihollinen kuin koskaan Venäjän itsevaltius. Venäjän itsevaltius ja Suomen porvaristo ne voivat vielä jossakin määrin keskenään tasata saalista. Mutta Suomen työväenliikkeen kanssa ei porvaristolla ole muuta edessä kuin taistelu loppuun asti.

Ja niin se käy Venäjälläkin, vaikka toveri Ursin sanoi, että Venäjällä tulevat työväestö ja porvaristo yhtymään. Näyttääkö siellä siltä? Näyttääkö duuman porvaristo tulevan sosialisteja lähemmäksi? Ei suinkaan. Ursinin teoria on vanhanaikainen. Se on niiden vallankumousliikkeiden aikuista teoriaa, jolloin työväestöllä ei ollut vielä itsenäistä merkitystä, vaan se kulki porvarillisten vallankumousten apurina. Sen jälkeen ovat kehittyneet uudenaikaiset luokkavastakohdat, jotka Venäjän vallankumoustaistelussakin v. 1905 löivät itsensä lävitse ja joiden ylitse ei voida rakentaa mitään pysyvistä siltaa.

Meidänkin taistelumme suuntautuu yhtäaikaan venäläistä sortovaltaa ja maamme porvaristoa vastaan. Minkä verran me voitamme taisteluvapautta Venäjän sortohallitukselta, sen verran vahingoitamme meidän porvaristomme etuja.

Sen vuoksi on itsenäisen vastustustaistelun kanta mielestäni ainoa oikea, ja se on tulkittava selvästi. Helsingin kunnallisjärjestön viime kesänä tekemän päätöksen tätä kohtaa koskeva osa on selvä ja kuuluu näin:

„Tässä taistelussa ei työväenluokka havaitse ainoassakaan porvarisryhmässä luotettavaa kanssataistelijaa, sillä eri anastajapuolueet ovat lukemattomia kertoja osottaneet niin valtiollisessa kuin taloudellisessa elämässä, että heillä pohjaltaan on sama tarkoitus kuin ryssäläisten sortajain pyyteilläkin: tukahuttaa työtätekevän luokan työskentely itsensä hyväksi.“ „Kun siis ryssäläissorto, vaikka se epäilemättä äärimmilleen kohonneena eräissä suhteissa vahingoittaa anastajapuolueitakin, riistää se työväenluokalta luokkataisteluvapauden porvariston hyväksi, lausuu kokous, että työtätekevän luokan lähtiesään taisteluun ryssäläissortoa vastaan ei ole turvaututtava porvarisryhmiin, koska ne työväenluokkataisteluvapautta aina ovat vaanineet ja jo estäneet sekä vastakin luokkaetujensa ajamina ovat niin pakotetut tekemään, vaan on työväenluokan nojautuen omiin voimiinsa taisteltava sekä vierasta että kotoista vihollista vastaan.“

Myönnän kyllä, kun on puhe porvarillisiin lähentelemisestä, että yllämainitussa teoriassa se on ilmennyt selvemmin kuin käytännössä. Käytännössä on keskuudessamme esiintynyt pääasiassa vain heikkoja yrityksiä sinne päin, sillä toisella puolen on ollut olemassa vastustusta, joten lähenemisestä ei ole voinut esiintyä läheskään niin pitkälle meneviä ilmauksia kuin teoriassa. Jätän syrjään, miten eduskunnan ulkopuolella on menetelty, vaikka ehkä sieltäkin löytäisi esimerkkejä. Tässä on tarpeellista mainita vain ne pari tapausta, joista eduskuntaryhmän keskuudessa on ollut riitaa.

Vuoden 1910 varsinaisilla valtiopäivillä oli valtakunnanlainsäädäntöasia esillä. Jos olette ryhmän kertomuksesta lukeneet tätä koskevan selostuksen, olette jo jossakin määrin selvillä, missä kohden siinä oli menettelytavassa virhe. En tahdo lähteä saivartelemaan sen lauseen sanamuodosta, jota riita koski, vaan tahtoisin lausua jotakin siitä pyrkimyksestä, mitä ryhmän enemmistön puolelta osotettiin. Useampien ryhmän jäsenten taholta esitettiin ryhmälle ensin perustuslakivaliokunnan mietintöluonnos, jossa oli selvä myöntäväisyys-

lupaus Venäjän hallitukselle, lupaus semmoinen, ettei ryhmässä kukaan voinut sanoa kannattavansa sitä sellaisenaan. Se esitettiin siinä mielessä, että sitä koetettaisiin lieventää, jotta sitte saataisiin se hyväksytyksi. Ryhmä päätti, ettei sellaista hyväksyntä, vaan on mietintö rajoitettava yksin lainopilliseen selitykseen asiasta, eikä mitään myöntäväisyyyslupauksia ole siihen päästettävä. Ryhmä tekee tämän päätöksen ja Mäkelin vie sen perustuslakivaliokuntaan. Hän istuu siellä jaostossa parin porvarin kanssa jauhamassa asiaa. Siellä koetetaan päästä yksimielisyyteen, mutta suomettarelaiset eivät mitenkään luovu myöntäväisyyyslupauksistaan. Perustuslailliset taas eivät luovu suomettarelaisista, ja kun Mäkelin ei luovu perustuslaillisista, täytyy löytää kaikille yhteinen sanamuoto, ja kun sitä ei löydetä selvää, niin yhdytään semmoiseen sanamuotoon, jonka voi tulkita vaikka kuinka vapaasti. Sen puolesta sitte ryhmän enemmistö äänesti. Ja heti eduskunnan päätöksen jälkeen Hufvudstadsbladet ja U. Suometar selittivät, että se sisälsi myöntäväisyyyslupauksen Venäjän hallitukselle. Meidän ryhmän enemmistöläiset taas selittivät, että eipäs, siinä on vain lupaus Venäjän työväelle. Riita ryhmässä oli johdonmukainen seuraus siitä, että pantiin niin suuri arvo yhteistyöhön porvarillisten kanssa. Se pikkuinen etu, minkä ehkä joku kiikarilla katsoen saattoi toivoa olevan yksimielisyydestä porvarien kanssa, se oli johtanut keskinäiseen riitaisuuteen ja sellaisen ehdotuksen kannattamiseen, joka voitiin tulkita myöntäväisyyyslupaukseksi Venäjän hallitukselle. Siis yksimielisyyden tavoittelu porvarien kanssa oli minusta tässä virhe. Luultiin sillä ehkä saatavan eduskunnan sanalle enemmän painoa. Mutta mikä siitä oli seurauksena? Oma joukkomme meni hajalleen. — Edellisilläkin valtiopäivillä käsiteltiin samallaista valtio-oikeudellista juttua. Suomettarelaiset tyrkyttivät silloinkin myöntäväisyyyslupauksiaan. Mutta me sanoimme: ei; me emme suostu minkäänlaisiin lupauksiin; jos semmoisia mietintöön tahdotte, niin me panemme vastalauseen. Seurauksena oli, että suomettarelaiset saivat panna sillä kertaa vastalauseen. Perustuslailliset tyytyivät pelkkään lainopilliseen selittelyyn, kun meidän puolelta heti hylättiin kaikki kei-notekoiset yhteistyöpyrkimykset.

Mitä sitte tulee siihen porvarien „mustaksimaalaamiseen“, niin toveri Ursin sanoo siitä: „Mutta sosialidemokratien puolella täytyy myöskin vaatia, ettei taisteluun yhteistä vihollista vastaan sekoiteta porvariston mustaksi maalaamista, vaikka se olisi kunkakin ansaittua. Ei sovi yhteisessä voimaponnistuksissa mahtavaa taantumusta vastaan — ja yhteinen voimaponnistus on saatava aikaan — huomauttaa, miten kurja toisen liittolaisen menettely on ollut: se muistuttaa liian paljon erään porvarillisen suunnan menettelytapaa monien vuosien kuluessa. Ja sen takia teki viime (viime v:n ylimääräisten) valtiopäivien sosialistisen ryhmän enemmistön menettely täysin tyydyttävän ja eheän vaikutuksen: se oli, julman taantumuksen uhatessa puhtaasti marxilaisessa hengessä tehty päätös, puhtaasti revolutsio-nerinen päätös, muitten puolueitten kanssa tehty, jossa kieltäydyttiin tottelemasta taantumuksen laittomia ehdotuksia --.“

Mutta katsokaamme, miten oikeastaan kävi noilla ylimääräisillä valtiopäivillä, joista Ursin tuossa puhuu. Silloin äänesti porvarien puolella noin 40 sosialistia ja toisella puolen oli saman verran (jotkut ryhmän jäsenet eivät olleet äänestämässä.) Äänestys koski eduskunnan puhemiehen menettelyn hyväksymistä, hän kun kieltäytyi

esittämistä päätettäväksi ryhmämme vähemmistön ehdotusta. Tämän vähemmistön puolelta tahdottiin, että hallitusvallan laittomien aloitteiden suhteen oli esitettävä meidän oman kantamme mukainen arvostelu ja asia sitä varten lähetettävä valiokuntaan. Ryhmän enemmistön puolelta tehty päätös — se oli kai Murroksen ehdottama — oli tavallaan jo muodollisesti ennen sovittu porvarien kanssa, sillä ennakkolta tiedettiin, mitä porvarit tulevat esittämään täysi-istunnossa. Ja niin ei sitä ryhmän päätöstä täysi-istunnossa enää edes esitetty, vaan yhdyttiin porvarien samallaiseen ehdotukseen. Oli kyllä ryhmässä määrätty että pitäisi esittää oma kanta, mutta sitä ei tehty. Vähemmistön puolesta Manner vaati omia mielipiteitä esitettäväksi, mutta enemmistön puolelta sitä vastustettiin.

„Mustaksi-maalaamista“ ei siis tapahtunut sillä kertaa. Nuorteva sanoi silloin eduskunnassa, ettei sitä tarvitakaan, tunteehan meidän kantamme jokainen näissä asioissa. Mutta juuri se mustaksi-maalaminen, se valistus, jota tällaisissa asioissa voidaan levittää, sehän on kaiken meidän menettelytapaamme perustus. Sehän on yksi niitä aseita, joita emme koskaan saa jättää käyttämättä. Milloinika tässä maassa on työväenluokka tarpeeksi oppinut tuntemaan meidän kantamme ryssänpolitiikassakaan? Kun ei kerran työväestöstä ole vasta kuin osa meidän puolueemme mukana, niin ei kai sille asia ole vielä tarpeeksi valaistu, niin ettei siinä olisi ollut silloinkin selitettävää, semminkin kun silloin oli eduskunta ensi kerran koolla sen jälkeen kuin „valtakunnanlainsäädäntö“ oli tullut hyväksytyksi. Samoin oli silloin myös kysymyksessä sellainen asia kuin kysymys Venäjän alamaisten oikeuksista, jossa tiedettiin olevan tärkeätä esittää meidän oma kantamme. Nuorteva kaiketi selittää, ettei se arvosteleminen käynyt laillisesti päinsä, vaikka se menettely, että arvostelu esitetään, oli kaikkien yksimielisesti kannattamana hyväksytty saman vuoden edellisillä valtiopäivillä. Nuorteva väitti silloin, että jos nyt noudatettaisiin samaa menettelyä, niin se olisi laitonta, kielletyn „lausunnon“ antamista. Mutta tuommoinen väite, että se mitä itse edellisillä valtiopäivillä teki ja mitä koko eduskunta teki, että se olisi nyt ollut laitonta, ei paina kerrassa mitään.

Tuonsuuntainen pyrkimys vaikuttaa myös sen, että muut asiat eduskunnassa kuin suurvaltiolliset, alkavat tuntua toisarvoisilta asioilta. Yhdistyslainsäädäntöä käsitellessä huomattiin, että tätä asiaa nyt monet pitivät sellaisena, ettei siitä kunnollisen lain säätäminen nyt niin tärkeätä ollut, vaikka asia on yksi tärkeimpiä elinkysymyksiä Suomen köyhälistölle. Mutta arveltiin vaan, että se on jokseenkin sama, miten se menee. Sellainen menettely on luokkataistelusta luopumista.

Sitä paitsi ei voida jakaa ketään ihmistä kahteen osaan, niin että hän yhtenä päivänä kävisi tiukkaa luokkataistelua ja toisena päivänä yhdessä porvariston kanssa taistelisi valtiollista taistelua. Ei ole sellaista ihmistä, joka sen rajan itsessään selvänä pitäisi. Kun ollaan herrojen kanssa hyviä ystäviä ryssän-politiikassa, niin silloin ollaan muussakin politiikassa. Siinä yhteistoiminnassa meillä ei ole mitään voitettavaa, vaan pelkästään menetettävää.

Nyt on kuitenkin asetettava harkinnan alaiseksi, että vaikkapa me asetummekin täysin itsenäiselle kannalle, niin minkälaista menettelyä meidän muuten on käytettävä. Minä puolestani olisin sitä mieltä, että nykyinen asema vaatii meiltä puolustustaistelun menettelyä. Amma-

tillisessä liikkeessä on meillä opittu kovan kokemuksen kautta tekemään ero hyökkäystaistelun ja puolustustaistelun välillä. Valtiollisen taistelun alalla meillä ei ole siitä vielä kokemusta. Meillä ei ole eletty sosialistilakien aikaa, niinkuin Saksassa vanhemmat toverit ovat eläneet. Ja voidaan väittää, että valtiollisen taistelun alalla hyökkäys on aina parasta puolustukseksikin. Niinpä niin, mutta ennenkuin tuo lause pitää paikkansa sääntönä, niin minusta silloin pitää olla yksi edellytys olemassa, nimittäin se, että taistelevien voimat ovat jossain määrin edes verrattavissa, ettei toinen ole aivan ylivoimainen. Venäjän sortovallan voimat ja meidän työväenliikkeen voimat, jos ne pannaan rinnakkain, niin olemme kai yksimielisiä siitä, että Venäjän sortovallan voimat eivät ole meidän voimiimme verraten ainoastaan ylivoimaisia vaan ne eivät ole edes verrannollisia. Tuon minä merkitsen meidän yhteiseksi mielipiteeksi, koska sen Ursinkin tunnustaa (vaikka tosin sanoen siitä tunnustuksesta pelkäävänsä meidän moitteitamme). Minä en ole edes niin toivorikas kuin toveri Ursin. Juuri tässäkin suhteessa on viime vuosista lähtien mielipiteet näyttäneet käyvän jossain määrin erilleen. Nyt ei ole tarpeen puhua entisistä toiveista, vaan on käsiteltävä niitä, joiden mukaan vastainen toimintamme muodostetaan. Kotkan kokouksesta tähän asti on oikeastaan ollut vielä sellaista aikaa, ettei käytännössä ole tullut kysymykseen tämän puolen pohtiminen, mutta tästä lähtien se nähtävästi tulee.

Toverit Ursin, Mäkelin, Viik, Hörhammer, Turkia ja useat muut kai minun käsittääkseni, jos oikein ymmärrän, ajattelevat siihen suuntaan, että kun me olemme yksin liian heikkoja sortovaltaa vastaan, niin meidän täytyy saada ulkoapain apua. Toiset heistä sanovat selvästi: meidän täytyy hakea apua porvareilta. Toiset heistä ehkä vain ajattelevat mielessään: onhan toki puolellamme osa porvaristoa ja ulkovaltoja j. n. e. Molemmat heistä ajattelevat, että onhan Venäjän vallankumousliike olemassa, luottakaamme siihen. He luottavat siihen. Ajattelevat ehkä myös niinkuin viime puoluekokouksessa esitettiin, että on ryhdyttävä lähempään yhteyteen Venäjän vallankumouksellisten kanssa, ehkä myös Venäjän vapaamielisten porvarien ja sosialivallankumouksellisten kanssa; sillä tavalla kaikkien mahdollisten liittolaisten kanssa yksissä on ryhdyttävä kukistamaan Venäjän sortovaltaa; se on kukistettava ja sen sijalle saatava porvarillis-perustuslaillinen valta, ehkä samantapainen kuin on Ranskassa tahi Englannissa. Sitte muka meidän maamme pääsee rauhaan. — Älköön syytettäkö jos minä tässä ehkä sanon toisten epäselvän ajatuksen vähän selvemmin kuin mitä kenties itse ovat ajatelleet. Minä sanon vaan, että tuohon *suuntaan* monet toverit ajattelevat.

Mutta minun täytyy sanoa, että tuo suunta on liian toivorikas. Petyimme ja toemme väärin, jos määräämme menettelytapamme tuon mukaan, luottaen niihin „liittolaisiin“. Se on vaarallista toivorikkautta. Noista liittolaisista on nykyään paraimmassa tapauksessa sanottava, että: ihmisiä he ovat, eivät he voi ketään auttaa. Omin voimin täällä on koetettava toistaiseksi tulla toimeen, jotenkuten.

Toiselta puolen on tuo toivorikkaus sitäpaitsi perintöä siltä ajalta, jonka minä niin hyvin tunnen, „marraskuun“ ajoilta, Venäjän työväestön suuremmoisen vallankumoustaistelun ajalta. Avatkaa esim. Sosialistinen aikakauslehti vuodelta 1906 ja lukekaa meidän kirjoituksiamme sieltä. Jos minä ottaisin Turkin juridiikan tahi Nuortevan liukkaan kielen, niin minä kenties voisin selittää noista van-

hoista sepustuksista joka lauseen, että se oli kohdalleen puhuttu, ei siitä ole mitään peruutettavaa. Mutta minä sanon suoraan, että sitä yleistä henkeä, mikä niissä esiintyy, en enää hyväksy. Se oli liian toivorikas. Ja kukapa meistä ei olisi aikanaan ollut liian toivorikas Venäjän vallankumouksen suhteen; meillä on siinä suhteessa seurana paljon tovereita ja suuria auktoriteetteja, Kautskyt, Bebelit ja ehkä kaikki ne toveri Ursinin luettelemat ja vielä muita lisäksi. Ja kun esim. viime kesänä luin Kansan Lehdestä T. Korpimaan kirjoituksen „Suuri tehtävämme“, niin oikein oii tulla vedet silmiin vanhasta sukulaisuustunnosta. Tunsin siitä niin elävästi sen voimakkaan, todellisen marraskuun hengen. Siinä uudistettiin se ennen niin monasti lausuttu ajatus, että on käytävä harjoittamaan jyrkempää politiikkaa ja että ryssäläistä sortovaltaa vastaan on yhdyttävä toimimaan venäläisten tovereiden kanssa, siis samaa, jota niin monet meistä nuorista selittelivät vuoden 1905 jälkeisenä aikana. Se on sitä samaa, jota Valpas jo silloin sanoi „sapelin kalistamiseksi“ — hänellä on aina niin ivallisen-sattuvia sanoja.

Mutta tuo toivorikkaus ei ole tulevaa toimintaamme suunnitellussa aivan vaaratonta. Ajatelkaamme, voimmeko todella luottaa Venäjän vallankumoukseen, voimmeko luottaa, että se vallankumous tulee viiden, kuuden tai edes kymmenen tai sanokaamme viidentoista-kaan vuoden päästä. Älkäämme kiertäkö kysymystä sanomalla, että semmoistahan ei voi koskaan varmasti edeltäpäin tietää. Vaan vastatkaamme suoraan: onko vallankumouksen tulo edes sen verran todennäköistä, että sen varaan voitaisi osaksikaan menettelytapamme rakentaa. Minun täytyy omasta puolestani sanoa, kauan tuskalla ja vaivalla harkittuani asiaa, että vallankumoukseen ei nyt voida luottaa, sitä ei voida ottaa lukuun.

Tavattoman vaikeata on meidän sanoa mitään niistä valtiollisten kehitysuuhteista mahdollisuuksista, mitä Venäjällä tulee läheisessä tulevaisuudessa esiintymään ja mitä ei. Vaikeata se olisi, vaikka tunnisimme Venäjän historian ja sen nykyisen taloudellisen ja valtiollisen aseman paljoa paremmin kuin mitä sitä nyt tunnemme. Ei venäläisetkään toverit ole niistä mahdollisuuksista läheskään selvillä. Mutta kun tarkastelemme ja vertailemme v. näläisten toverien kirjoituksia, niin täytyy mielestäni tulla johtopäätökseen: tuo mahdollisuus, että siellä tulisi kohta vallankumous, joka voittaisi ja jonka jälkeen siellä tulisi voimaan kansanvalta tai länsi-euroalainen parlamenttariisuus, se on niistä mahdollisuuksista pienempiä. Sitä ennen siellä voisi tulla musta kumous, jossa aatelisto ja virkavalta ehkä sieppaisivat vallan niin täydellisesti, että suurporvaristokin tulisi potkituksi vallan rappusilta alas. Ja kenties suurin mahdollisuus on se, että Venäjällä yhtyvät suurporvaristo, maa-aateli ja virkavalta pysyväiseen kompromissiin ja luovat preussilaiseen tapaan tilan, jossa kansan niskoilla on sangen paljon puristusta, mutta ei aivan niin suurta, että kansan olisi pakko turvautua väkivaltaisuuksiin, jossa kuristus on niin suuri, että sitä juuri ja juuri voidaan sietää, mutta kuitenkin sen verran vapauksia, että vallankumous ei pian käy välttämättömäksi. Emme siis voi rakentaa toiveitamme läheisen vallankumouksen varaan. Vaan meidän on asetettava toimintamme kaikkien mahdollisuuksien varalle. Meidän on valmistauduttava sellaiseenkin synkään mahdollisuuteen, että nykyinen kuristus tulisi jatkumaan ja yhä pahenemaan; ja kukaties se onkin suurempi mahdollisuus kuin sen paraneminen.

Siitä liiasta toivorikkaudesta, jota keskuudessamme tavataan, siitä joka tapauksessa johtuu menettelytapamme määrättäessä erikoinen rohkeus ja jyrkkyys. Minä myönnän puolestani suoraan, että monet toverit, joiden kanssa en ole samaa mieltä suunnasta valtiollisessa menettelytavassa, ovat rohkeampia ja jyrkempiä taistelussa Venäjän sortovaltaa vastaan määrättäessä puolueemme menettelytapaa, kuin mitä minä olen ja mitä pidän puolueellemme edullisena. Mutta minä väitän jyrkästi, että jos meillä on „rohkeita“, niin vielä paljon rohkeampia ovat jotkin herraskaiset aktivistit. Meillä on niitä, jotka sanovat, että eduskuntataistelu ei ole tarpeeksi jyrkkä keino. Sillä ei muka saada tarpeeksi aikaan; jotain parempaa ja tehokkaampaa tarvitaan. Tosin tuollaisen jutun alla ei todellisuudessa ole tavallisesti muuta kuin sanoja, sanoja ja sanoja. Niitä hyviä tehokkaampia keinoja ei tiedetä esittää. Mutta jo se, että niiden tarvetta painostetaan, jo se voi olla meille vahingollista. Jos tulee pahempi kuristus, silloin voi tämä tulla kysymykseen, sillä kuristus jo itsestään vetää ihmisiä väkivaltaiseen vastarintaan. En tahdo väittää, etteivät sosiaalidem. edustajat ja etteivät ne, jotka istuvat puoluekokouksissamme, ole siksi tietoisia ja ajattelevia, että voivat pidäytyä käyttämään ainoastaan sosialidemokratisia menettelytapoja, voivat ajoissa pysähtyä yhteistoiminnasta porvarillisten ainesten kanssa, niin etteivät antaudu jyrkkiin porvarillisiin menettelytapoihin. Mutta jos meidän sanamme viittaavat tietämättömille, että pyrimme edes siihen suuntaan, niin millä silloin saamme ne köyhälistön joukot pysähtymään, joille ehkä tahtomattamme olemme näyttäneet esimerkkiä. Aina on myös olemassa porvarillisia, jotka tahtovat istua työväen housuilla tuleen. Ja kun porvarilliset meitä mukaansa houkuttelevat, niin miten voidaan erottaa, milloin heillä on edes rehellinen vastustustarkotus ja milloin rumat juonet. Ja jos venäläinen sortovalta ryhtyy täällä järjestelmällisesti meidän työväenliikittämme provoseeraamaan vieläkö silloinkin meidän on julistettava, että menettelytapa on muutettava jyrkemmäksi ja niinkö julistettava, vaikka kukaan ei tiedä, mitä on se jyrkempi menettelytapa.

Suurlakko on yksi jyrkempiä keinoja. Kotkan kokouksen päätökseen otettiin minun mielestäni tarpeettomasti uhkailu suurlakosta. Suurlakko on hyvä aikanaan ja tulee kun se tullakseen on. Mutta sitä ennen voi sen hommaaminen olla vaarallista. Minusta on parempi, että edeltäpäin jokainen luottamusmiehemme tekee voitavansa suurlakon jarruttamiseksi, kuin sen hommaamiseksi. Sillä sen jarrutus ei sen tuloa voi estää, jos se tullakseen on; mutta se voi estää ennenaikaisia turmiollisia yrityksiä.

Antiparlamentarismi, eduskunnat ja eduskuntatyön vähäarvoisena pitäminen tai vastustaminen, on myös „jyrkkä“ kanta. En voi olla mainitsematta, että on ollut sosialidemokratisia edustajiakin, jotka ovat ryhmässä siihen suuntaan pyrkineet. Yksi on ollut toveri Hörhammer, joka ehdotti eräässä ryhmän kokouksessa viime syksynä, että ryhmä lausuisi sen toivomuksen, että puhemies eduskunnan avajaisissa puhuisi „mahdollisimman paljon ja vahvasti, niin että eduskunta, jos mahdollista, puheen johdosta hajotettaisiin“. Tuo ehdotus ei toki saanut ryhmässä muuta kuin 6 ääntä puolelleen, mutta se oli joka tapauksessa pyrkimistä suuntaan, jota tämä kokous ei voi jättää moittimatta, aivan samoin kuin sen suunnan jo hylkäsi Kotkan puoluekokous. Toisen kerran taas toverit Tanner ja Murros ryhmässä

hyökkäsivät kovasti eräitä toisia tovereita vastaan moittien että nämä pyrkivät säilyttämään eduskuntaa ilman että heillä oli pienintäkään syytä edellyttää, että eduskuntaa, olisi pyritty säilyttämään sosialidemokratien periaatteiden vastaisella eikä niiden mukaisella tavalla, joka tietysti on meidän kaiken toimintamme ensimmäinen ehto. Jos sosialidemokratiset edustajat eivät ymmärrä tuon paremmin eduskunnan merkitystä, niin mitä voidaan sitte odottaa muilta työväenliikkeen jäseniltä. Pitäähän meidän käsittää, — vaikkapa olisimme kaikki yhtä innokkaita antiparlamentarismin ihantelihoita kuin esim. toveri Viik Kotkan kokouksessa —, että juuri tässä taistelussa Venäjän taantumusta vastaan on eduskunnalla suuri merkitys. Ja se merkitys on sillä niin kauan kuin sillä on takana elävä kansan kannatus. Mutta jos me toimimme niin, että kansan kannatus eduskunnalta vähenee, silloin myös eduskunnan merkitys vähenee.

Tulevien yksityistapausten mukaan ei puoluekokous tietenkään voi menettelytapaa määrittellä. Yksityistapauksissa tulee puolustusmenettely riippumaan asemasta ja hyökkäysten laadusta. Mutta menettelytavan suunnan voi tämä kokous määrätä. Ja katsoen puolueen ja työväenliikkeen etua on mielestäni nyt sen suunnasta sanottava, että ei ole harjoitettava sapelinkalistamispolitiikkaa, koristepolitiikkaa vaan todellisten voimasuhteiden mittaamista ja niiden mukaista politiikkaa. Ammatillisessakin liikkeessä on opittu, ettei aina ole sopiva aika hyökkäykseen eikä kaikellaisiin hyökkäyksiin. Ja kun esim. eduskunnassa oma kanta esitetään, riippuu meidän harkinnastamme, missä muodossa se esitetään. Toveri Nuorteva y. m. esittivät vuoden 1910 ylimääräisillä valtiopäivillä (joilla minä en ollut) ryhmän vähemmistöä vastaan sen epäluulon, että kun nämä tahtoivat oman kannan esitettäväksi, niin he tarkottivat sellaista jyrkkämuotoista ehdotusta, jolla olisi muka pakotettu muut porvarit äänestämään eduskunnan päätökseksi suomettarelaiten luhui ehdotus, jotta siten olisi säilytetty eduskunta. Se oli jokin tuollainen monimutkainen metku, jota he koettivat esittää vähemmistöläisten tarkotukseksi ja josta aikanaan lehdistä pitivät suurta ääntä. Siihen ei heillä ole ollut minkäänlaista oikeutta, jollei hyväksytty sellaista perustetta, että omista puoluetovereista on ajateltava aina mahdollisimman pahaa. Vähemmistön tarkoituksena oli esittää oma kanta, mutta ei esittää sitä ärsyttävässä muodossa, vaan tehdä se sillä tavalla, että siitä käynyt sosialidemokratien mielipiteet esille ja ettei hallitus olisi saanut tekosyytä eduskunnan hajottamiseen. Niin minä käsitin. Oman kannan esittäminen ei ole tarpeeton menettelytapa, ja oma kanta on se josta lopultakin voidaan täydellisesti itse vastata, kun sen ilmaiseemisessa ei ole tarvinnut ajatuksiamme toisiksi muuttaa, kuten on tarpeen yhteistoinnin saavuttamiseksi porvarien kanssa.

Minusta olisi raskaampia syytöksiä, mitä meitä työväenliikkeen nykyisiä jäseniä vastaan voitaisiin vast'edes esittää, jos meille voitaisiin jollain syyllä kerran sanoa, että emme ole sillä tavalla kuin olisi ollut mahdollista puolustaneet puolueemme itsenäisyyttä, julkisuutta ja vapautta. Näytelmässä „Nummisuutarit“ sanotaan liivarista, ettei ole olemassa ketään, jota hän ei päällelleen ärsyttäisi, eikä ketään, joka pelkäisi hänen kimppuunsa käydä. Tuollainen menettely ei sovi elämässä yksilöllekään ja valtiolliselle puolueelle ei ollenkaan.

Eduskunnan säilyttäminen, äänioikeuden säilyttäminen, on myös tärkeä. Luonnollisesti vastustuskannalta ei silti ole luovuttava. Mutta

ei toisilla tovereilla ole myös ilman syytä oikeutta epäillä, että toiset koettaisivat niitä säilyttää periaatteistamme luopumalla. Kenen toveri Nuorteva epäilee tästä joukosta pyrkivän sovintoon Venäjän sortovallan kanssa? (Nuorteva: ei kenenkään.) Kenen toveri Nuorteva epäilee pyrkivän liittoon suomettarelaiten kanssa? (Nuorteva: en ole koskaan epäillyt.) No sitte voi Nuorteva nyt tarkistaa omia puheitaan vuoden 1910 valtiopäiväin sos.-dem. ryhmän vähemmistöstä.

On toimittava niin, että järjestys meidän omissa riveissämme säilyy, sillä meidän vihollisemme pyrkivät sitä järjestystä kaikin mokin hävittämään. Meidän on väsyttävä sortajamme, niin että jos he jotain voittavat, heidän täytyy voittonsa yhä uudestaan ja uudestaan valloittaa. Jos sittenkin ryhtyisivät kuristamaan äärimmäisyyteen saakka, niin sillä myös kansaa valistavat. Ja valistus on meidän tärkein aseemme. Me emme koskaan voisi yllyttämällä saada syntymään sellaista kansan katkeruutta sortovaltaa vastaan, jota se itsealinomaisella äärimmäisellä kuristuksella synnyttäisi. Ja vaikka taistelu olisikin silloin meille raskaampaa, se on silloinkin oleva yhtä voittonvarmaa.

On myös katsottava ettemme vain itse anna aseita vihollisille. Päinvastoin on heiltä pyrittävä riistämään kiihoitusaseitaan. Niin tehtiin viime valtiopäivillä. Tiedätte että Venäjän taantumukselliset ovat edukseen levittäneet tietoa, ettei venäläisillä täällä ole edes kansalaisvapauksia. Viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä esitettiin sos.-dem. ryhmän perustuslakivaliokunnan jäsenten taholta ja sen jälkeen myös koko ryhmän puolesta se ehdotus, jonka olette nähneet perustuslakivaliokunnan mietinnössä. Valiokunnassa porvarit varottivat meitä esittämästä sellaista. Itse Danielson-Kalmari kuvasi, että sehän on vaarallista teille, ettehan ole vielä edes käsitelleet sitä puoluekokouksessanne. Ja Jonas Castrén syyti sellaisia hävittömyyksiä, että: sosialistit myöntyvät Venäjän hallituksen vaatimuksiin; ja saman syytöksen esittämisen otti ryhmässämme kunniakseen toveri Kotonen. Vastasimme, että emme ole sellaisia valtakunnanlainsäädännön orjia, että emme voisi omien periaatteidemme mukaisia vaatimuksia esittää siitä pelosta, että joku Jonas Castrén kenties tulkitsee sen myöntyvyydeksi. Tarkastettakoon tuota ryhmämme ehdotusta valiokunnassa ja minä luulen, että te tulette sen hyväksymään. Sen esittäminen oli paikallaan; sillä osittain riistettiin vaarallisia aseita Venäjän sortohallituksen käsistä, joita se koettaa käyttää Suomen kansaa vastaan.

Tuo oli mielestäni myös oikea tapa lähestyä Venäjän köyhälistöä. Mutta sitä ei ole se tapa, jos yritetään sotkea meidän puolueemme tšekäläistä vastustustaistelua Venäjän köyhälistön sisäisiin taisteluihin. Venäläiset toverit pitävät itse huolen omasta taistelustaan. Eivät he tarvitse eivätkä pyydä meidän apuamme. Meidän on pidettävä mielessä, että Venäjän sosialidemokratinen köyhälistö on meidän liittolaisemme, mutta ei suinkaan siinä mielessä, että jokainen vallankumouspyräys, mikä Venäjällä nousee, olisi tapaus, johon meidän on osaaotettava. Jokainen onnistunut lakko Venäjällä, jokainen ammattiosastokin, joka siellä perustetaan, ne ovat sellaisinaan, aivan ilman niiden välitöntä apua, meille turvaksi. Työväenliikkeen vahvistuminen Venäjällä on minusta se pohja, josta meille vakava tuki ja turva tulee. Eikä Venäjän hallitus voi estää siellä työväenliikkeen edistymistä, koska se ei voi saattaa luokkavastakohtia olemattomiksi.

Senvuoksi minä uskon puolestani, että vaikka Venäjällä ei koko porvarillisen yhteiskunnan aikana tulisikaan vallankumousta, niin Venäjän työväenluokka on voimistuva ja saava vaikutusvaltaa jonkun ajan kuluessa. Kuluuko siihen 10 vuotta tai vähemmän tai ehkä vähän enemmän, sitä emme tiedä. Mutta joka tapauksessa se on niin voimistuva, etteivät sitä Venäjän vallassaolijat sitte enää yritäkään hävittää, niinkuin nyt vielä yrittävät, vaan ainoastaan vastustaa ja kiertää sitä. Ja siihen ajankohtaan, jolloin se on niin voimakas kuin nykyään on työväenliike esim. Saksassa tahi muissa Keski-Europan maissa, siihen me panemme rajapyykin nykyisille menettelytapasuunnitelmillemme ryssänpolitiikassa. Tuohon toivoon me voimme jotain rakentaa, sillä se on historiallisen kehityksen mukainen. Mutta emme voi rakentaa epävarmoinhin vallankumoustoiveisiin.

Ja ennen kaikkea on meidän määrättävä sellainen menettelytapa, joka vahvistaa meidän rintamaamme. Meidän tulee nyt koettaa pysyä koossa. Älköön moittitako sitä, jos asiallista erimielisyyttä ilmaantuu. Kiisteltäköön, mutta älköön syytettäkö aiheettomasti „juonittelusta“ eikä epäiltäkö sitä joka puolella. Joka näkee pelkässä asiallisessa arvostelussa juonittelua, sillä ei ole oikea asia. Erityisesti nykyhetkellä täytyy meidän tehdä voitavamme pysyäksemme itsenäisellä vastustuskannalla, jotta meidän jokkomme pysyisi koossa. On olemassa yksi varma keino, jolla voidaan hajottaa meidän joukkoamme kahteen toisilleen vihamieliseen leiriin. Se on juuri se, kun pyritään yhteistoimintaan porvarien kanssa.

Katsokaa, miten on Puolassa käynyt. Siellä ei työväenliikkeellä ole ollut julkisen järjestymisen etua. Siellä on kaksi sosialistista puoluetta, jotka samaan aikaan kuin ryssän hallitus kuristaa heitä mitä julmimmin, samaan aikaan riitelevät keskenään, julkaisevat salaisista kirjapainoistaan lentolehtisiä, joissa käydään vain toinen toistensa kimppuun, pitävät hengenvaaran uhalla salaisia kokouksia, joissa ei suunnitella taistelua Venäjän hallitusta vastaan tai sotimaisia sortajia vastaan, vaan — taistelua omassa keskuudessa! Sillä tavalla kylvetään meilläkin erimielisyyttä, jos liitymme porvarien hommiin ja rupeamme arvostelemaan toistemme vaikuttimia huonoiksi. Joka paheksuu sitä, ettei ryhdytä yhteistoimintaan omien sortajien kanssa, joka siitä suuttuu ja lähtee, hän menköön. Siitä ei ole puolueelle mitään vahinkoa, vaan hyötyä. Mutta jos yhdytään porvareihin, niin siitä seuraa lakkaamaatonta riitaa.

Kotkassa on menettelytapavaliokunta tässä suhteessa määritellyt menettelytapamme epäselvästi ja siksi on voinut syntyä helposti pahoja riitaisuuksia. Semmoinen ei ole minusta oikein. Selvää tietä on kulettava, mahdollisimman selvä suunta on otettava. Ainoastaan sillä tavalla vältetään hajaannusta. Selvästi on määrättävä puolueellemme itsenäinen puolustusmenettely. (Hyvä! hyvä!)

Keskustelussa lausui:

M. Turkia: Pyydän kysyä Kuusiselta, milloin ja missä minä olen kannattanut sellaista mielipidettä, että olisi pyrittävä yhteistoimintaan porvarien kanssa. Lisäksi pyydän kysyä Kuusiselta, miten on hänen laitansa, kun hän eduskunnassa vuonna 1909 yhtyi adressi-asiaassa perustuslaillisten kanssa. Miten hän sen selittää? Mitkä näkökohdat lohtivat ryhmämme perustuslakivaliokunnan jäseniä, m. m. Kuusista

sulautumaan perustuslaillisten kanssa? Oliko silloin aivan mahdoton löytää köyhälistön luokkataistelukantaa niiden asioiden yhteydessä, joista adressissa puhuttiin?

Samalla pyydän Kuusista selittämään, miksi ei Työmies asettanut sitä porvareihin sulautumista vastaan, vaan sen sijaan antoi sellaiselle kokoomus-hommalle siunauksensa, ja moitti suomettarelaisia siitä, kun ne eivät sulautuneet sosialistien ja perustuslaillisten porvarien kanssa samaksi kokoomukseksi. Työmies kirjoitti tästä asiasta m. m. näin:

„Suomettarelaiset, vaikka heidän ehdotuksiaan on koko runsaasti otettu huomioon, ovat kuitenkin ilenneet jättää hävyttömän vastalauseen“.

Kun adressi oli tullut eduskunnassa hyväksytyksi, oli heti sen jälkeen Työmiehessä pääartikkelin paikalla toimituksen julkaisema kirjoitus, jossa m. m. on seuraava kohta:

„Tämän kansan suojelustaistelussa ainiaan toisten mieliharmina ollut suomalainen puolue käyttäytyi nytkin surkuttelua ja paheksumista ansaitsevasti. Sitä ei oltu saatu mitenkään yhtymään yhteiseen adressiin, vaikka se oli olevinaan adressin laittamisen puolella. Sen piti väkisin saada näytellä jotakin erikoista kantaa“.

Kuten tässä käy selville, antoi Työmiehen toimitus silloin perustuslaillisten porvarien ja sosialistien yhteistoiminnalle täydellisen siunauksensa, moittien suomettarelaisia, kun ne väkisin tahtoivat „näytellä jotakin erikoista kantaa“.

Pitäisin erittäin tärkeänä, että Kuusinen antaisi selityksen porvareihin yhtymisestä sekä myös Työmiehen toimituksen menettelystä siinä adressi-asiassa ja siksi ehdotan, että kokous myöntäisi Kuusiselle oikeuden vastata heti näihin tekemiini kysymyksiin.

O. V. Kuusinen: Minä luulen, että kokouksella ei ole mitään halua kuulla minua pitemmältä, varsinkin kun Turkin kysymys koskee aikaa ennen Kotkan kokousta. En senkään tähden ryhdy enää tässä pitempiin selityksiin, kun en ollut silloin perustuslakivaliokunnan vakinaisena jäsenenä. Muistelen kuitenkin, että se oli niillä valtiopäivillä, kun minä koetin saada ryhmää esittämään oman kannan. (Paasivuori: Ei Kuusinen ehdottanut mitään). Kyllä siellä oli muistaakseni kovakin riita siitä asiasta. Turkia kysyi, millä minä perustelin väitteeni hänen suunnastaan. Tosin minun täytyykin myöntää, että Turkialla on erityinen taito asettaa niin, ettei hänen mielipiteistään selville pääse, mutta kyllä hän on sille kannalle taipuvainen ollut, kuin sanoin. Siltä kannalta hän ennen yksityisesti on väitellyt kanssani, jota ei hän nytkään tahtone kieltää. Jos hän vaatii julkisia todistuksia, niin kyllä minun täytyy sanoa, että ainakaan tällä hetkellä minulla niitä ei käsisäni ole.

S. Nuorteva: Mielihyvällä voi ryhtyä keskustelemaan toveri Kuusi-

sen alustavan lausunnon perusteella, sillä se on sellainen, että ainakin minä ensimmäisen kerran olen tilaisuudessa niin monipuolisen ja tyhjentävän alustuksen perustuksella näistä asioista keskustelemaan helsinkiläisten kanssa. Kuusisen ja ehkä muittenkin suureksi hämmästykseksi lausun ensinnäkin, että minä täydellisesti yhdyin siihen, mitä hän puhui yhteistoiminnasta porvarien kanssa. Kuusinen lausuntonsa lopussa sanoi, että yhteistoiminta porvarien kanssa saattaa puolueellemme vahinkoa senvuoksi, että se sitä hajottaa ja pirstoo sitä, luo siihen erimielisyyttä. Se on totta. Se on surullinen tosiasia, josta olemme saaneet kokea tavattoman paljon. Se on meitä hajottanut, ei sen vuoksi, että meillä todellakin olisi ilmaantunut itsetietoista, tahi vaistomaista yhtymistä porvaristoon. Vahinkoa on syntynyt enempi sen huodon takia, mitä tästä asiasta on pidetty, siitä luulotellusta yhteistyöstä porvarien kanssa. Tämä huuto on tuottanut tavattoman paljon vahinkoa sen vuoksi, että työväki luokkavaistonsa perusteella kammoo kaikkea tällaista yhteistoimintaa omien sortajainsa kanssa ja vaistomaisesti rupeaa epäilemään niitä, joita tästä yhteistoiminnasta syytetään. Tämä on tosiasia.

Tahtoisin sitte kajota Kuusisen esittämiin yksityisseikkoihin. Väitän, että tällaista pyrkimystä yhteistoimintaan porvariston kanssa ei ole ollut siinä määrässä, kuin on syytetty olevan. Sitä on kenties esiintynyt joissakin yksityisissä tapauksissa ja lausunnoissa, minä en tiedä, millä tavalla se muualla on ilmennyt, vaan sen uskallan väittää, ettei sitä minään varsinaisena virtauksena ole esiintynyt eduskuntaryhmässä. Yhtenä esimerkkinä tuollaisesta yhteistoiminnasta Kuusinen mainitsee vuoden 1910 eduskuntaryhmän menettelyn adressi-jupakassa sekä ryhmän menettelyn ylimääräisillä valtiopäivillä 1910 venäläisten kansalaisoikeuksia ja duuman jäsenten vaalia koskevista asioista. Olen vakuutettu siitä, että näissä kysymyksissä syntynyt ristiriita ryhmissä suureksi osaksi perustuu intrikoimiseen. Sanoin sen aamupäivällä ja uskallan sen väittää vieläkin. Jokainen, joka näitä asioita on seurannut, on pakoitettu sen myöntämään. Olen vakuutettu, että ryhmä hyväksyessään kyseessä olevan, ei tulkinnut sitä sillä tavalla, kun sitä jälestä päin on tahdottu tulkita, syyttäen että se olisi sisältänyt pyrkimystä yhteistoimintaan porvarien kanssa. Minä mainitsen lisäksi valtakunnanlainsäädäntöjupakan. Siinä ei ole ryhmän menettelyä arvoستettava sillä tavalla kuin sitä on tehty. Mitä tulee siihen jupakkaan, mikä syntyi ylimääräisillä valtiopäivillä tehdyn adressin johdosta, niin siitä on sanottava samat sanat. Ryhmän enemmistö yhtyi mietintöön sen vuoksi, että katsottiin tarpeelliseksi siinä rajoittua puhtaasti juriidisiin perusteluihin, minkä vuoksi ei ryhdytty näitä seikkoja asiallisesti käsittelemään.

Toveri Kuusinen on moittinut ryhmää ja samoin Työmies moitti

ryhmää siitä, ettei se esittänyt omaa kantaansa. Sanoin silloin, että onhan meillä tilaisuutta muutenkin porvarien kannan paljastamiseen. Ehkä olisi ollut parempi, jos kysymyksessä olisi meidän kantamme paremmin esitetty, mutta minä yhä edelleen olen sitä mieltä, että mietinnön oli oltava niin lyhyt kuin se oli. Käytettiinhan eduskunnassa puheenvuoroja, joissa meidän kantamme esitettiin. Miten olisi vaikuttanut enemmän, jos kantamme olisi tullut mietintöön. Tulihan se näinkin eduskunnan pöytäkirjoihin ja siis asiakirjoihin, sinne tuo lausunto joka tapauksessa jäi, olipa se lausuttu mietinnössä tahi täysiistunnossa. Ryhmää voidaan moittia siitä, ettei se esiintynyt voimakkaammin keskustelussa. Mutta minun täytyy sanoa, että kun tässäkin asiassa Työmiehen taholta juoniteltiin, — en voi olla tässäkin käyttämättä tätä sanaa, — niin ryhmässä tuskaannuttiin siihen jo siinä määrin, että jo se vaikutti heikon esiintymisen. Mitä tulee siihen, että ryhmä ei silloin antanut lausuntoa kysymyksestä venäläisten kansalaisoikeuksista, jota Kuusinen moitti siitä, selittäen, että minä lausuin että tähän kajoaminen olisi ollut perustuslain vastaista. (Missä täällä sellaista väitettiin?) niin pyydän huomauttaa, että yleisvaltakunnallisen lain käsittely ja tämä toinen ovat kaksi eri asiaa. Yleisvaltakunnallista lakia koskevasta mietinnöstä ainoastaan esitettiin ne juridiset syyt, joiden nojalla tätä lakia ylimalkaan ei otettu eduskunnassa esille. Eduskunta olisi hyväksynyt Venäjän hallituksen vaatimuksen, jos se olisi kajonnut yleisvaltakunnallisen lain yksityiskohtiin ja ruvennut niitä käsittelemään. Jos ylimääräisille valtiopäiville jätetyt lait kansalaisoikeuksista y. m. olisi otettu käsiteltäviksi, niin silloinkin olisi hyväksytty se „laki“, jonka nojalla nämä lakiehdotukset esitettiin eduskunnalle. Kuusinen moitti meitä siitä, että meillä oli sellainen käsitys, ettei yleisvaltakunnallisten lakien perusteella ruvettu yksityiskohtaista lausuntoa antamaan eduskunnalle jätetyistä ehdotuksista täten loukaten sitä perustuslain pykälää, jossa sanotaan, että eduskunnalla on tällaisissa asioissa päätösvalta. En tahdo sen pitemmälle kajota näihin jupakoihin, niistä on jo tarpeeksi riideltä. Minä väitän vieläkin, että eriältä taholta ei ole menetelty ryhmää kohtaan lojaalisesti tässä asiassa.

Toveri Kuusinen äsken selitti, että me silloin tahdomme kierolla tavalla selittää Työmiehen edustamaa kantaa, että me syytämme sitä jonkunlaisesta halusta esiintyä suomettarelaisen kannan ajajana. Minä myös voisin kysyä, kuka tahtoo syyttää niitä puoluetovereita, joita täältäpäin on haukuttu yhteistoiminnasta muka porvarien kanssa, kuka uskaltaa täällä julkisesti ja pätevästi syyttää heitä siitä, että he tahtovat johtaa puoluetta yhteistoimintaan perustuslaillisten kanssa. Työmies on sellaista väittänyt, se on lausunut sen lukemattomalla eri tavalla, se on syyttänyt suurta osaa puoluetta milloin mistäkin, selittäen, että jotkut puoluetoverit tahtovat johtaa työväkeä yhteis-

toimintaan porvariston kanssa. Kaikkea tätä on Työmieheissä sanottu ja edelleen sanotaan. Jotkut puoluetoverit ovat kenties esittäneet jotain sen tapaista, että tässä valtiollisessa kysymyksessä voisi esiintyä tapauksia, joissa työväestö voisi olla yhteistoiminnassa porvariston kanssa, ja siten hyödyttää puoluetta. Mutta ne, jotka ovat tämän tapaisia lausuntoja esittäneet, ne itse niistä vastatkoot. Mutta toiselta puolen en kuitenkaan voi olla lausumatta, että usein on tällaisia lausuntoja tulkittu paljon pahemmin, kuin miksi ne ovat tarkoitettut, niistä on oikein etsimällä etsitty jotakin ilkeätä ja niistä on hyvällä tahdolla sitä löydetty. Mutta kysyn: onko se rikos, jos esim. jonkun työväen sanomalehden puolesta mennään porvarilehtien edustajan kanssa samaan kokoukseen, jossa esim. keskustellaan sanomalehtien pakkokappaleesta. Jos tällaista pidetään puoluerikoksena, niin annettakoon moitelause Työmiehelle, sillä se on sellaisessa yhteistoiminnassa ollut. Minä en pidä sitä rikoksena, sillä se on oikeastaan vaan lehtien taloudellinen kysymys. Toveri Kuusinen myönsi että käytännössä yhteistoimintaa on ilmaantunut vähäisessä määrässä. Voisihan mainita joitakin esimerkkejä. Kuulin äsken, että Tampereen kunnallisjärjestö viime kesänä lähetti edustajansa sellaiseen komiteaan, jossa porvarillisilla puolueilla oli edustajia ja jossa yhdessä pohdittiin jonkin vastalausekokouksen toimeenpanemista. Tämä oli tyhmä teko, mutta tätä lieventää se, että nuo edustajat eivät lopultakaan yhteistoimintaan suostuneet. Vielä pahemmin on, jos on totta, mitä lehdet ovat kertoneet, että jossakin Viipurin läänin kunnassa on valittu komitea, jossa on kaksi s.-d. edustajaa porvarien kanssa yhdessä hommaamassa adressia keisarille. Tällainen yhteishomma on kerrassaan typerää ja väärää. Mitä itse kysymykseen tulee, niin yhdyin kannattamaan niitä ponsia, jotka Helsingin kunnallisjärjestö on hyväksynyt ja jotka Kuusinen täällä esitti.

Kuusinen lausui, että puolueemme voimiaan arvostellessaan on ollut liikaa optimistinen. Se on totta. Ja uskallan väittää, että Työmies-lehti on useissa kysymyksissä ylläpitänyt tällaista liiallista optimismia, ja epäsosialidemokratista valtiollista hosumista. Viittaan vaan niihin kirjoituksiin, niihin suorastaan anarkososialistisiin kirjoituksiin, jotka Työmies on julaissut suurlakon jälkeen. Ja Työmiehen itsestään aina lausuma käsitys, että se on oikealla marxilaisella vastustuskannalla, se on synnyttänyt maaseudulla käsityksen, että tämä kanta vaatii tavattoman jyrkkää esiintymistä, esiintymistä ase kädessä. Nämä käsitykset ovat saaneet paljon kannatusta Työmiehen aikaisemmista kirjoituksista. Hyväksyn sen että meidän on tässä suhteessa punnittava menettelytapamme ja oltava varovaisia, mutta selitettäköön silloin myös se seikka, että meidän toimintamme valtiollisessa asemassa joka tapauksessa perustuu johdonmukaiseen ja lujaan Ve-

äjän hankkeiden vastustamiseen niillä keinoilla ja voimilla, jotka meidän käytettävissämme ovat. Miten tämä vastustus on aikaansaavissa, siitä kai saamme kuulla tässä keskustelussa ehdotuksia.

O. Tokoi: Pyydän aluksi ilmoittaa, että tyydyn täydellisesti ed. Kuusisen alustavaan lausuntoon. Ei ole kiellettävissä se tosiasia, että ryhmän keskuudessa näyttää ilmestyneen joitakin yksityistapauksia, yksityisiä pyrkimyksiä, yhteistoimintaan porvariston kanssa. Itse asiassa ei koko ryhmä kokonaisuudessaan ole siihen syyppää. Kuusinen viittasi muutamaiin sellaisiin tapauksiin, joissa hänen mielestään sitä kaikkein selvemmin on ilmennyt, hän viittasi siihen että on pyritty saamaan eräissä asioissa yhteinen pohja, jotta sitten löydetäisiin yhteinen menettely, jonka perusteella saataisiin aikaan yksimielinen eduskuntapäätös. Minä myönnän, että tämänlainen menettely, jos sitä ilmenee, ei ole oikein. Mutta tätä yhteistoimintaa onkin toisaalta liian suureksi arvosteltu. Jos on ollut kysymyksessä tapaus, missä sos.-dem. luopumatta ajatuskannastaan ja suunnastaan ovat löytäneet yhteisen tien tai toisin sanoen, porvarit ovat hyväksyneet meidän kantamme ja yhtyneet sellaiseen lausuntoon, niin sosialidemokraatit eivät ole kieltäytyneet kannattamasta tällaista lausuntoa siitä syystä, että porvarit ovat siihen yhtyneet. Tällaista on tapahtunut pitkin matkaa koko eduskunnan koossaolo aikana, tällaista ovat nekin tapaukset, joihin Kuusinen viittasi. Vuoden 1910 valtiopäivillä valiokunta hyväksyi ponnin, joka oli sen sisältöinen, minkä ryhmä oli jo v. 1908 hyväksynyt ja missä selvästi ja peittelemättä tuotiin kantamme esille ja eikä se sisältänyt mitään, ei rahtuakaan enempää, kun mitä puolueessa oli jotenkin yksimielisesti hyväksytty. Näin sos.-dem. edustajat eivät katsoneet olevan syytä luopua siitä sen vuoksi, että porvarit olivat sen hyväksyneet. Minä tahtoisin sitte viitata siihen vuoden 1908 valtiopäivillä hyväksytyyn ponteen, jonka johdosta eduskunta sitte hajotettiin.

Puhuja luki otteita vuoden 1908 valtiopäivillä hyväksytyiksi tulleista sos.-dem. vastalauseista, sekä vertasi niitä siihen, mitä 1910 vuoden valtiopäivillä oli eduskunnan lausuntona hyväksytty sekä jatkoi: kaikki hyväksyivät tämän lausunnon. Tässä jälkimmäisessä on se sama kanta, sama käsitys lausuttuna, kuin minkä ryhmä oli aikaisemmin hyväksynyt saamatta siitä minkäänlaista moitelausetta ja näin ollen on sillä ollut puolueen tunnustus, siitä syystä tätä yksityistä tekoa sellaisenaan ei voida pitää virheellisenä. Minä myönnän, että onhan täällä niin yhdessä kuin toisessakin lausunnossa hiukan diplomaattista, sitä on tässä, niinkuin sitä on monissa muissakin mietinnöissä. Tässä suhteessa on saatava parannusta aikaan; määrättäköön, että tällaiset lausunnot eivät vastaisuudessa saa tulla kysymykseen. Vaikka minä olen hyväksynyt vuonna 1908 ja 1910

esitetyt lausunnot, niin minä tunnustan, että olot ovat senjälkeen siinä määrin kehittyneet ja muuttuneet, että minun käsittääkseni siitä köyhälistölle ei ole mitään haittaa, jos luovutaan tällaisista diplomaattisista lausunnoista. Pidettäköön vastaisuudessa rehellisesti kiinni sellaisesta selvästä lausunnotavasta, jonka työväestö voi yksimielisesti hyväksyä, ja jota ei voida väärin ymmärtää. Minä pidän tärkeinä sen seikan, minkä Kuusinen täällä lausuntonsa lopussa sanoi, että työväestön taistelumenettelylle on hyvin tärkeä se seikka, että sos.-dem. puolue on yksimielinen näissä asioissa ja se yksimielisyys on kai paraiten saavutettavissa, kun kaikissa asioissa olemme täydellisesti omalla pohjalla. Tämä pohja on joka tapauksessa oikea ja hyväksyttävä. Tahtoisin vielä viitata muutamaiin tapauksiin, jotka ovat herättäneet yhdessä ja toisessa kohdassa huomiota. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä porvarit tekivät ehdotuksen Suomen asiain esittelyn järjestyksen johdosta. Silloin muun muassa Kuusinen tulkitse ryhmän kantaa evästyskeskustelussa, kun ryhmän taholta ei katsottu tarpeelliseksi oman aloitteen tekemistä. Silloin hän lausui: „voimme ilmoittaa, että me kaikissa pääkohdissa kannatamme ehdotusta ja että se pääasiassa vastaa meidän kantaamme“, vaikka tuohon anomukseen silloin, niinkuin muulloinkin oli tullut eräitä hiukan, liukkaitakin lausuntoja mukaan. Tällaista kun on tapahtunut ja kun sitä ei nyt katsota puolueelle edulliseksi, niin on oikeampaa, että kerta kaikkiaan tehdään selvä ja täysin ymmärrettävä ponsilauselma, jonka perusteella saavutetaan täysin tyydyttävä yksimielinen menettelytapa joka on selvänä ohjeena ryhmälle, ja joka on kaikkiin jäseniin nähden sitova, joten hajaannus ryhmässä ja puolueessa vastaisuudessa olisi vältettävä.

M. Turkia: Kuusisen esittämässä lausunnossa on useita menettelytapaa selventäviä kohtia. En tosin kuullut siinä paljoakaan selaista uutta, joka ei jo sisältyisi Kotkan kokouksen päätökseen. Kotkan kokouksen menettelytapapäätöksessä on joitakuita sellaisia kohtia joita tulisi selventää. Menettelytapakysymyksemme on selvennyksen tarpeessa, kantaamme tulee tarkastaa ja arvostella. Nyt tarkastetaan ennen laadittuja päätöksiä ja seuraavalla kerralla niitä, jotka nyt tulevat hyväksytyiksi.

Olisin toivonut, että Kuusinen olisi hiukan kajonnut kysymyksiini, vaikkapa ne tarkoittavatkin aikaa ennen Kotkan kokousta. Olisihan hän voinut hiukan selittää, mitkä motiivit ovat ohjanneet Työmiehen toimitusta. Se ei olisi vienyt pitkää aikaa ja olisi kaiketi ollut kokoukselle jostakin arvosta. Olen viiden vuoden aikana, jolloin olen ollut puolueen sihteerinä, tehnyt sen havainnon, että meillä pidetään paljon suurempaa ääntä myöntäväsyydestä yhteistoimintaan porvarien kanssa, kuin mitä todellisuudessa olisi tarpeen. Toiset ovat koettaneet

kaikissa kysymyksissä esiintyä jonkinlaisina arvostelijoina, oikean suunnan ajajina, jopa silloinkin, vaikka itse ovat yhtyneet porvarien kanssa samaan adressiin.

Täällä Kuusinen kysyi Nuortevalta, ketä hän epäilee olevan yhteistyössä suomettarelaiten kanssa? Miksi ei hän tehnyt kysymystään Mannerille. Manner on syyttänyt julkisesti, että ryhmän enemmistö keinotteli ja vehkeili herrojen kanssa vähemmistöä vastaan, ja että enemmistö on polkenut työväen luokkaetuja. Viime syksynä lausui Valpas eräässä kokouksessa, että täällä on muodostunut stolypiniläis-mecheliniläis-liiga, joka ylettyy aina Tanneriin ja Hörhammeriin saakka ja jatkoi, että kun tämä liiga on ryöstänyt meiltä eduskunnan, sitte alkaa hirttäminen (ei niin! Se on totta! Melua!) Tuota Valppaan syytöstä eivät asianomaiset ole ottaneet kai vakavalta kannalta. Sitä on pidetty kai sellaisena edesvastuuttomana lausuntona. (Se ei ole totta!) Se on totta. Minun mielestäni olisivat tuollaiset turhanpäiväiset todistamattomat viittaukset ja syytökset jätettävät, kun niitä kerran ei syyttäjät voi todistella. Kuusisen todistelu on myös huomiota herättävää. Hän sanoi, että minä puhuessani joskus hänen kanssaan olen ollut sillä kannalla (Kuusinen: siihen suuntain päin) kuin hän väitti, mutta ettei hänellä ole mitään todisteita. Minä toivon, että luovutaisiin tästä lähtien tuollaisista syytöksistä ja koetettaisiin kasvattaa toverihenkeä. Jos nähdään, että joku on lurjus, niin se todistettakoon samalla, kun syytetään. Pelkäämättä paljastettakoon petturit, mutta ei saa heittää epäilyksen varjoakaan ilman ellei ole todisteita. Jos jatketaan turhanpäiväisiä syyttelemissä ja siten suotta synnytetään katkeruutta, niin ei ole ihmettä, jos puolueen jäsenluku vähenee; ja eikä ole ihmettä, jos meiltä puuttuu todellista toverillisuutta, silloin kun ryssä alkaa meitä lujemmin kiristää. Tämä on tärkeä seikka, mikä on otettava huomioon. Menettelytapaponsissa pitäisi tulla lausuttavaksi myös toverihengen kohottamisesta.

Kun puolueemme järjestöt ovat yleensä keskustelleet eduskuntaryhmän menettelystä ja lausuneet siitä arvostelunsa, ei niin ollen niiden asiain perinpohjainen jauhaminen ole kaikkein tärkeintä. Niistä on riideltä tarpeeksi vaalipiirien kokouksissa; edustajat ovat saaneet evästyksiä, joiden mukaan voivat täällä kantansa määrätä.

I. Hörhammer: Lausuntoni, jonka minä annoin eduskuntaryhmän kokouksessa, jonka Kuusinen täällä on toistanut ja jonka, hänen mielestään, tulisi ansaita moitelause, olen minä jo aikasemmin selittänyt. Kun Kuusinen ei kuitenkaan ole seltystäni ottanut huomioon, olen minä pakotettu tässä vähän tarkemmin toistamaan sen.

Kuusisen siteeraamat sanat sisälsivät ainoastaan ehdotuksen, että me sos.-demokraatit vaatisimme puhemieheltä, että hänen tulisi sanoa mahdollisimman paljon ja voimakkaasti seurauksista huolimatta. Tämä

ajatuksen sisältää ehdotukseni, eikä mitään muuta. Ja ne 6, jotka äänestivät minun kanssani, tiesivät varmaan, mitä he äänestivät, että he eivät tarkottaneet eivätkä tahtoneet että valtiopäivät hajotettaisiin.

Lausuntoni ryhmässä oli suomenkielellä ja sai sanamuodon, joka ei tulkinnut mitä minä ajattelin. Tästä olen minä jo huomauttanut, m. m. Työmiehessäkin olleessa oikaisussa.

Olisi Kuusiselle paremmin sopinut, jos hän jo näitten oikeain asianhaarain perustalla olisi antanut jäädä hyökkäyksensä tekemättä.

Muuten tahdon ilmottaa Kuusiselle, etten minä usko mihinkään yhteistyöhön porvarien kanssa edes poliittisissa asioissa, kuten hän koettaa uskotella. Minä kuulun ruotsia puhuviin sosialidemokrateihin, jotka aina ja yhä edelleen jyrkästi vaativat kaikesta yhteistyöstä erillään pysymistä. Jos Kuusinen olisi seurannut toimintaani ruotsalaisen työväenliikkeen keskuudessa, niin hän ei varmaankaan olisi puhunut minusta sellaisia tyhmyyksiä kuin hän teki.

R. Penttinen: Me viipurilaiset emme ole suostuneet porvarien kanssa yhteistyöhön, vaikka siihen olisi kyllä tilaisuutta ollut. Nuortevan syytökset viipurilaisiin nähden ovat erehdyttäviä. Kivennavalla on asetettu pari puolueen jäsentä erääseen komiteaan ilman heidän omaa lupaansa, eivätkä he ole ottaneet toimintaan osaa.

N. Valavaara: Olen tullut tietämään sen, että eräiden puolueemme johtohenkilöiden välillä on persoonallisia riitoja. Mutta Kuusinen on oikeassa siinä, että nuo riidat eivät ole vaikuttaneet kantoihimme, vaan on meillä ollut olemassa kaksi eri asiallista suuntaa. Meillä on eduskunnassa useammankin kerran esitetty suuntaa, jonka mukaan meidän on saatava valtiollisessa taistelussamme lisävoimia eräiltä porvariryhmiltä ja toista suuntaa, joka on vaatinut omiin voimiin luottamista. Nuo kaksi suuntaa ovat niin selvinä esiintyneet, että on turha niiden olemassa oloa kieltää. Sellainen kieltäminen on puolueellemme vahingollista, sillä rehellisyys on puolueellemme vahvin puoli. Toivoi, että puoluekokous nyt löytäisi yksimielisen menettelytavan edessä olevien vaikeiden olojen varalle.

F. Rantanen koetti osaltaan selvittää niitä suuntavirtauksia, joista keskustelussa on puhuttu. Hänenkin mielestään on ollut kaksi sellaista olemassa, joista toinen on pyrkinyt positiiviseen ja järkipäiseen toimintaan ja toinen ollut mitään tekemättä. Siinä ne suuntaeroavaisuudet. Ei uskonut, että kukaan olisi tahtonut lähennellä porvareita. Puhui keskinäisten riitojen vahingollisuudesta. Tahtoi yhtyä Kuusisen ehdotuks en.

V. Kivisalo yhtyi Kuusisen lausuntoon. Yhteistoimintaa porvarien kanssa eduskunnan ulkopuolella on vältettävä. Eduskunnassa asia on mutkallisempi. Siellä ei voitane välttää joka tapauksessa, sillä jos niin tehtäisiin, ei edes voitaisi edustajia valita. Katsoi, että hyl-

jättävä on toisten puoluetoverien mustaaminen. Katsoi ettei ole tietoista revisionismia. Puolueen koossapysyminen on tärkeätä. Riita hajottaa ja tuottaa puolueelle tappiota. Vähän luokkatietoiset eroavat järjestöistä. Uskoi, että herrassosialistit, jotka ovat lukeneita, eivät muuta kuin omissa tarkoituksissaan laittavat riitoja. Tämä luokkatietoista työväkeä loukkaa, eikä hyödytä.

Manner on syyttänyt herrassosialismia puolueen jäsenmäärän vähentymisestä. Sitä vastaan puhuu se seikka, että jyrkissä piireissä on aleneminen ollut suurin. — Täytyisi olla rehellisiä toiminnassa, mutta sitä ei ole oltu.

Valpaskaan ei saavu edes puoluekokoukseen, vaikka hän niin kärkkäästi käy sitten lehdessä hyökkäilemään.

Ilmoitti yhtyvän Kuusisen alustuksessaan esittämiin mielipiteisiin.

J. V. Hakkinen vaati selvän luokkatiedon määräämää menettelyä.

R. Lahti valitsijoittensa puolesta ilmoitti, ettei missään tapauksessa saa antautua kompromisseihin porvarien kanssa. Etelä-Pohjanmaalla on porvarien taholta tarjottu yhteistoimintaa, mutta onneksi ei työväki siihen yhtynyt. Yhtyi Kuusisen alustukseen.

E. Toivonen tahtoi että asiasta ei enää keskustella.

Nuorteva pyysi, että Kuusinen, selventäisi lausuntonsa sitä osaa, joka koskee suhtautumistamme Venäjän sosialidemokratiaan. Tuntui siltä, että Kuusinen ei tahtoisi menettelytapa ponsissa lausuttavan julki solidarisuutta sen kanssa. Myös olisi yksityiskohtiin menettelytavassa syvennyttävä, kuten esim. miten on meneteltävä työläisten niissä kunnissa, jotka erotetaan Suomesta.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Jatkettiin sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittelyä. Esille otettiin

sivistysasiat.

M. Paasivuori mainitsi, ettei ryhmän kertomuksessa mainita sitä tapausta, jolloin A. Halonen vastusti eduskunnassa kansakoululasten vaatetus- ja ruoka-apua.

O. Tokoi ilmoitti, ettei hän eduskunnan pöytäkirjasta saanut selvää, mikä Halosen kanta oikeastaan tässä asiassa oli. Ei sentähden katsonut voineensa sitä ottaa kertomukseen.

A. Halonen selitti, että hän oli silloin eduskunnassa ollessaan abnormi, sillä hän sairasti hermotulehdusta ja tuli eduskuntaan vastoin lääkärin neuvoa. Hänen silloista menettelyänsä on siis arvosteltava niinkuin sen, joka ei ole vastuunalainen toimistaan.

S. Leppä katsoi, ettei Halosta voida syyttää mistään, sillä hän oli saanut valitsijoiltaan vallan menetellä miten tahtoo.

E. Murto sanoi, ettei Lepän selitys ole oikea. Halonen antoi taas toisenlaisen selityksen kuin ennen. Asia meni eduskunta-asiaainvaliokuntaan.

Kieltolakikysymys

lähettiin valiokuntaan keskustelutta.

Kunnallisasiat

samoin lähettiin keskustelutta valiokuntaan.

Pankkiasiat.

Sandra Lehtinen lausui evästyksenä, että valiokunta mietinnössään asettuisi vastustavalle kannalle pankkivaltuusmiesvaaleihin nähden. Ehdotti, että ehkäistäkseen porvaripuolueiden vehkeilyt pankkivaltuusmiesvaaleissa, mistä aiheutuu sos.-dem. puolueelle jonkun verran häiriötä, päättää kokous,

että sosialidemokratisen eduskuntaryhmän ei ole asetettava omaa ehdokastaan pankkivaltuusmiesvaaleissa ainakaan niin kauvan, kun sillä ei ole eduskunnassa enemmistöä, vaan tulee ryhmän joko kieltäytyä äänestyksestä tai äänestää tyhjillä lipuilla.

M. Paasivuori antoi selityksen, miten ehdotetun menettelyn nojalla olisivat viime kerralla tulleet porvarit yksin pankkivaltuusmiespaikoille.

O. V. Kuusinen kannatti *S. Lehtisen* ehdotusta.

M. Paasivuori vielä huomautti, että jos *S. Lehtisen* ehdotukset hyväksytään, silloin on sitä johdomukaisesti sovellettava myös valiokuntien vaaleissa, jolloin ei saataisi näihin meikäläisiä puheenjohtajia tai varapuheenjohtajia.

Anton Huotari vastusti *Sandra Lehtisen* ehdotusta. Otettakoon osaa vaaliin itsenäisesti, liittoutumatta porvareihin. Jos porvarit äänestävät pankkivaltuustoon meikäläistä, niin äänestäkööt. Pankkivaltuustoa ei ole verrattava hallitukseen, koska Suomen pankki on eduskunnan määräysvallan alainen. Muutenkaan pankkivaltuusto ei ole verrattavissa hallinnollisiin laitoksiin onhan valittu omat miehet eduskuntalokomiteaan.

O. V. Kuusinen: On aivan eriasia, valitaanko pankkivaltuusmies tai talovaliokunnan jäsen. Siitä on vahinkoa, kun porvarit saavat heitetyksi hommilleen sellaisen varjon, että työväkikin on niissä mukana, koska heillä muka on edustaja pankkivaltuustossa.

M. Paasivuori huomautti, että Uudenmaan läänin piirikokouksessa

oli häntä ehdotettu puolueesta erotettavaksi, kun hän oli ollut niin hullu, että otti pankkivaltuusmieστοimen vastaan, kun ryhmä äänesti. Siinä on koko ryhmä rikkonut! Ei hän sanonut menevänsä siellä pilalle, mutta puoluetoverien häikäilemättömät sanat voivat katkeroitaa.

Hj. Siren mainitsi, että Uudenmaan läänin piirikokouksessa ei oltu ehdotettu puolueesta erottamista. Oli vaan lausuttu, että jos se on hallituslaitos, niin silloin on Oulun kokouksen päätös sovellettava sinne menijöihin.

A. Vatanen: Tämä pankki on valtiolaitos, jonka tulee toimia hallituksen tahdon mukaan. Sentähden ei sinne saa työväenpuolue miestä panna.

O. Tokoi oikaisi Vatasta ja selitti että eduskuntaryhmä on aivan johdonmukaisesti koko ajan, ollut sillä kannalla että otetaan pankkivaltuusmiesvaaliin osaa itsenäisesti.

R. Elo: Kuusinen erehtyi kun lausui että työväki pettyy uskomaan Suomen Pankin toimivan työväenkin hyväksi, jos siellä on meidän miehiä valtuustossa. Ei se sotke työväkeä. Näyttää siltä kuin Helsingissä olisi paljonkin pyrkiötä Suomen Pankin valtuustoon. Siksi siitä on riidelty.

Asia lähetettiin eduskunta-asiaivaliokuntaan.

Rautatie-asiat.

Tämä osa kertomusta lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.

Muita taloudellisia ja lainsäädäntökysymyksiä ja ryhmän sisäisiä asioita koskevat: kertomuksen osat (siv. 102—103) lähetettiin niinkään ilman keskustelua valiokuntaan.

Istunto, jota oli päätetty jatkaa vielä jälkeen klo 7, loppui klo 9,15 i. p.

Neljäs kokouspäivä.

Torstaina syyskuun 7 p.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Aluksi laulettiin „Vapauslaulu“. *Nimennehdosta* olivat poissa Pusa ja Aaltonen.

Sähkösanomia.

Luettiin seuraavat sähkösanomat:

Tervehdin

„Berlin 5/9 1911.

Martna“.

„Zyrich 6/9 1911.

Sydämellinen tervehdys ja onnentoivotukset rohkeille suomalaisille taistelutovereillemme.

„Golos Sozialdemokrata“-lehden toimitus.

Kohotettiin lähettäjiille eläköönhuuto.

Läsnäolo-oikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti läsnäolo-oikeuden myönnettäväksi V. Merisaarelle Hämeenlinnasta, J. Viitasaarelle ja J. Jussilalle Helsingistä, Anna Dahlbergille Pietarsaaresta ja Hilma Valjakalle Kotkasta. Myönnettiin.

Sanomalehtiasiat.

Alustavaan keskusteluun otettiin sanomalehtiä koskevat asiat. Ensimmäisenä seurasi

puoluelehtien arvostelu.

M. Turkia oikoi kertomuksen sivulla 52 olevia painovirheitä. Painokanteiden luku v. 1910 pitää olla 62 ja vankeuspäivien luku 823. Sivulla 53 oli oikaistava, että puolueen sanomalehtimiehet ovat tämän toimikauden aikana tuomitut yli 2,000 päiväksi vankeuteen.

Lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestäminen.

S. Nuorteva: Muualla ovat puolueen pää-äänenkannattajat olleet jo pitkät ajat puolueen omaisuutena, eikä siitä ole suinkaan mitään riitaa esim. Saksassa ollut. Sen vuoksi tuntuu merkilliseltä, se vastustus, mikä on syntynyt täällä, kun on herätetty kysymys asiain samaan tapaan järjestämisestä meillä. Tämä järjestäminen on välttämätön, että saataisiin lopetetuksi se epälojalisuus, jolla „Työmies“ on esiintynyt puoluetta vastaan.

A. Mäkelin: Ei tästä kysymyksestä pitäisi tehdä puolueen lehti-miesten keskistä riitakysymystä. Puolue kai pyrkii ottamaan lehtiä haltuunsa. Mutta tässä on lähdetty vääriä teitä ja hätiköimällä. Kuopion sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaakin, että asia jätettäisiin puolue-toimikunnan ja -neuvoston paremmin valmistettavaksi ensi puoluekokoukselle. „Työmies“ nykyiselläänkin on vastannut tarkoitustaan, jota todistaa lehden suuri tilaajamääräkin.

H. Jalonen kannatti „Työmiehen“ puolueelle ottamista. Kurittomuudesta on tehtävä loppu.

J. Hautala: „Työmies“ itse on tunnustanut olevansa puolueen pää-äänenkannattaja, jota todistaa siinä oleva ilmoituskin, jossa kehoitetaan tilaamaan „Työmies, puolueen pää-äänenkannattaja“ Kannatti puolueuuvoston ehdotusta.

J. Lumivuokko ehdotti hyväksyttäväksi Helsingin kunnallisjärjestön päätöslauselman. Järjestöillä on nytkin määrävä valta lehteen nähden; siihen olisi yhä enemmän pyrittävä hankkimalla yksityisiltä osakkeita ja osuuksia järjestöille ja neuvottelemalla edelleen kiinteämmän yhteyden saamisesta järjestöjen ja lehtien välillä. Puolueella ei ole tähän asti ollut pää-äänenkannattajaa, se on paljas korulause. Myöskin „Työmies“ leviää etupäässä Uudellemaalle. Siis „Työmiehen“ erikoisasemaan asettaminenkin olisi keinotekoinen toimenpide.

Kun piirin järjestöille olisi saatava määräysvalta lehtiin yleensä, olisi se sovellettava myöskin toimittajiin nähden siten kuin Helsingin kunnallisjärjestön ehdotuksessa lähemmin määritellään.

E. Sampo kannatti Mäkelinin lausuntoa. Ei puolueen varallisuukaan nyt ole suotuisa tämän lehtiyrityksen toteuttamiseksi. Tanner jo löi päänsä seinään „Työmiestä“ mustatessaan ja niin tulenee käymään toisillekin.

J. Vatanen: Nuorteva on koko kokouksen ajan koettanut valmistaa pohjaa tälle kysymykselle. Mutta tokkohan kokous nyt sentään ilman muuta asiaa päätökseksi nuijii. Puoluetoimikunta järjesti salaa asiaa. Puoluetoimikunnan puheenjohtaja istuu myös „Työmiehen“ hallinnossa, mutta hänkin asiaa salasi. Ensin tahdottiin saada asialle p.-neuvoston siunaus. Eikö tämä ole epätoverillista? Nuorteva on Tampereella uhannut ajaa tämän kysymyksen perille, vaikka Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestö pitäisikin eroittaa puolueesta. Eikö ole kuvaavaa? — Suuntariitaa on meillä, mutta niin on muissakin maissa. Senkö vuoksi pitäisi jyrkkä Työmies nujertaa?

Kun riistäjäin ja riistettävään väliset ratkaisevat taistelut tapahtuvat teollisuuskeskuksissa, annettakoon myös „Työmies“ olla helsinkiläisten käsissä. Taloudellisessa suhteessa ei ole edullista eikä mahdollistakaan, että puolue ottaisi „Työmiehen“ haltuunsa. Kannatti Helsingin kunnallisjärjestön ponsia.

J. Virtanen kannatti puolueuuvoston ponsia osittain.

M. Manninen kannatti puolueuuvoston ponsia.

P. Leppänen: Periaatteessa lienee selvää, että puolueen pää-äänenkannattaja olisi kuuluva puolueelle. Käytännössä se ei nyt käyne päinsä; piirilehtiin nähden sitä vähemmän, sillä ei piireillä ole varaa ostaa lehtiä haltuunsa.

Jos piirien puoluelehdistä tahdotaan tämän yhteydessä jotakin päättää, niin päätettäköön ennemmin,

että näiden leviämisalueilla olevat työväenjärjestöt järjestelmällisesti merkitsevät näitä lehtiä kustantaville osuuskunnille riittävän osuuspääoman, ja

että osuuskuntien sääntöihin koetetaan saada sentapaiset muutokset että nämä järjestöt pääsevät näissä osuuskunnissa määräävään asemaan.

J. Merivirta: Ei mikään todellinen syy puhu neuvoston alustuksen puolesta. Järjestöillä on jo määräysvalta lehtiensä yli. Ehdotti kysymyksestä päätettäväksi seuraavaa:

Koska kehitys on ilmeisesti kulkemassa siihen suuntaan, että puoluejärjestöt tulevat, jos sitä jo eivät ole, puoluelehtien omistajiksi, jonka vuoksi puoluekokous lausuu ainoastaan toivomuksenaan, että järjestöt koittaisivat jouduttaa tätä kehitystä lunastamalla osuuksia puoluelehtiä kustantavista osuuskunnista ja yhtiöistä. Siksi kun puoluelehdet ovat todellisesti puoluejärjestöjen omia riittää puolueelle se valta puoluelehtien yli minkä järjestösääntöjen 64 § 2 ja 3 kohta sille takaa.

M Turkia: On omituista, että tällaiset suuret asiat koetetaan leimata puolueeneuvoston nurkkaharrastukseksi tahi yksityisten taholta nostetuksi keinotteluksi. (Kuusinen: Turkin suuri asia puoluekokoukselle!) Tämä on niin suuri asia, että tästä on 2:si puoluekokousta tehnyt päätöksensä. Kuusinen tietää kai, että Helsingin kunnallisjärjestössä esitettiin sellaisia mielipiteitä, että jos tämä puolueeneuvoston ehdotus tulee päätökseksi, siirtyisi Työmiehen suunnan määräämisvalta revisionisteille, se tahtoo sanoa, että puolueemme enemmistö on revisionisteja. Tuollaisilla syytöksillä ei luullakseni ole todellista perää. Jos taas puolueen enemmistö on revisionistinen niin millä oikeudella puolue sitte komeilee muunvärisellä pää-äänenkannattajalla? Puolue ei saa pitää väärää lippua. Myöskin on sanottu, että jos puoluekokous hyväksyisi tämän ehdotuksen, niin silloin joutuisi puolueen jäsenten sanavapaus Työmiehessä vaaranalaiseksi. Totta puhuen on asia niin, että puolueen on täytynyt esiintyä puolueen jäsenten sananvapauden puolustajana, silloin kun Työmiehen toimittajat ovat sitä sortaneet. Helsingin puoluekokous erikoisella päätöksellä päätti, että „puolueen sanomalehdissä tulee valita puolueen jäseniin nähden mahdollisimman suuri sananvapaus“. Tämän kysymyksen kerätti kokouksessa Eetu Salin ja oli hän pakotettu siihen osittain senkin takia, että hänenkin kirjoituksiaan oli Työmiehessä peukaloittu. Hänelläkään ei siis ollut Työmiehessä sananvapautta. Siis menneisyys osottaa, että puolueen on täytynyt esiintyä puolueen jäsenten sananvapauden puoltajana. Nyt jotkut toverit

selittävät, että puolue muka aikoi lähteä puolueen jäsenten sananvapautta kuristamaan.

Kysymys puoluelehtien saattamisesta puolueen omaisuudeksi, on ollut vireillä aina Viipurissa 1901 pidetystä puoluekokouksesta asti. Viipurin kokous lausui „periaatteellisena vaatimuksenaan, että työväen sanomalehdistö on läheisessä tulevaisuudessa saatava työväenpuolueen omaksi.“ Että esitetty vaatimus tulisi käytännössä toteutuksi, lausui kokous kehoituksena:

„että työväenpuolueeseen kuuluvat yksilöt sekä samoin yhdistykset ja ammattiosastot siirtäisivät omistamansa sanomalehtiosakkeet työväenpuolueelle.“

Katsoen siihen, että päämäärän toteuttaminen saattaa viedä jonkun verran aikaa, lausui kokous toivomuksenaan:

„että työväen sanomalehtiyhtiöt, tehdessään lehtien kantaan vaikuttavia päätöksiä — niinkuin päätoimittajan ottamisessa y. m. antaisivat lopullisen ratkaisuvallan työväenpuolueelle; sekä

että puoluehallinnolle annettaisiin valta antaa tarpeenvaatiessa ja oman harkintansa mukaan muistutuksia ja ohjauksia työväenlehtien päätoimittajille.

Jos uusi lehti tahdotaan puolueen lehdeksi, kuulusteltakoon puoluekokouksen mielipidettä, hyväksyykö se lehden siksi.“

Näin päätti puolueemme edustajakokous Viipurissa 10 vuotta takaperin eikä sitä päätöstä tähän saakka ole kukaan ehdottanut kumottavaksi.

Forssan kokoukselle (pidetty 1903) esitetystä puoluehallinnon toimintakertomuksessa sanotaan, että eri puolueosastot ja yksilöt ovat toteuttaneet edustajakokouksen lausumaa toivomusta, sekä lahjottaneet puoluelehtien osakkeita. Samalla mainitaan kertomuksessa ne määrät, mitkä eri puoluelehtiemme osakkeita on puoluehallinnolle lahjoitettu. Kun Työväen sanomalehti o. y:n johtokunta Helsingissä oli lausunut epäilyksensä siitä, onko puolue oikeutettu omistamaan osakkeita, niin esitti puoluehallinto asian Forssan puoluekokoukselle, joka päätti asiasta seuraavasti:

„1) Että eteenpäinkin on noudatettava Viipurin kokouksen samasta asiasta antamaa päätöstä

2) että puoluehallinto puolueen keskuudessa tunnustetaan juridisella pohjalla toimivaksi hallinnoksi.

3) Että työväen sanomalehtiosakeyhtiöt muodostakoot, jos mahdollista, sääntönsä sellaisiksi, että puolue ja liittohallinnot tulisivat oikeutetuiksi äänestämään niiden kokouksissa osakeluvun perustuksella.“

Forssan kokouksen jälkeen ei asia ole tässä muodossa tullut enää puoluekokouksissa esille. Helsingin kokous 1904 oli ylimää-

räinen. Samoin Tampereen kokous 1905. Jos turkulainen puoluehallinto olisi Tampereen kokoukselle esittänyt virallisen toimintakertomuksensa, niin olisi asia kai jossakin muodossa tullut keskustelun alaiseksi. Siitä huolimatta nousi Tampereenkin kokouksessa esille kysymys puoluelehdistä. Esitettiin puoluelehdille jonkunmoista kontrollikomiteaa. Varsinaista päätöstä ei asiasta kuitenkaan tehty vaan esitti kokouksen puheenjohtaja keskustelun päätyttyä, että „tällä kertaa ei ryhdytä tarkastuskomiteaa valitsemaan, vaan jätetään asia puoluehallinnon valmistettavaksi, seuraavan puoluekokouksen päätettäväksi.“ Voimakkaalla „hyvä“ huudolla hyväksyi kokous tämän, sanotaan kokouksen pöytäkirjassa. Oulun kokouksessa oli taas niin paljon asioita, että tällaiset sisäiset kysymykset silloin syrjäytettiin. Sitäpaitsi ei turkulainen puoluehallinto ollut sillekään kokoukselle esittänyt toimintakertomustaan, eikä siis tiedetty mitä turkulainen puoluehallinto oli toiminut tässä asiassa vuosien 1903—05 välillä. Kysymyksen nyt uudelleen herättäminen on vanhan puoluepäätöksen käytäntöön vaatimista.

Kun Forssan kokous päätti, että työväen sanomalehtiyhtiöiden säännöt tulisi muuttaa sellaisiksi, että järjestöt saisivat äänestää osakeluvun mukaan, niin ei siinä päätöksessä näihin saakka ole kukaan puolueemme jäsen huomannut mitään pahaa. Mutta nyt kun puolue-neuvosto ehdotti aivan samaa, niin Helsingin kunnallisjärjestössä paheksuttiin sitä. Forssan kokouksessa lausui Valpas m. m. näin: „Nyt on jo puoluelehtien osakkeita porvariensa käsissä. Sentähden olisi hyvä saada sääntöihin sellainen muutos, että yhdistykset saisivat äänestää osakeluvun mukaan“. Ne helsinkiläiset toverit, jotka syyttävät, että muka puolue-neuvosto on tehnyt tässä periaatteellisen virheen, voivat myös syyttää Valpasta sekä koko puoluetamme, kun se on yksimielisesti jo aikaisemmin sellaiselle kannalle asettunut.

Hauskin puoli asiassa on nyt kuitenkin se, kun väitetään ettei Työmies ole puolueen pää-äänenkannattaja. Sitä väitöstä ei kai uskone väittäjät itsekään. Onhan asia siksi selvä. Jo Viipurin kokouksessa lausui Valpas, että „puolueen johtavasta lehdestä tulokoon määräämään puoluekokous mutta paikallisista lehdistä ilmestymispaikalla oleva puolueeseen liittynyt yhdistys“. Mikä oli johtava lehti siihen aikaan ja mikä on nykyään? Eikö se ole Työmies? Kansainvälinen sosialistitoimisto ilmoittaa virallisessa kertomuksessaan, että Työmies on Suomen sosialidemokratisen puolueen pää-äänenkannattaja“. Valpas on kansainvälisen toimiston jäsen, eikä hän ole pannut vastalausestaan sitä toimiston ilmoitusta vastaan. Kyllä se on niin, että ylimääräisvalta pää-äänenkannattajansa yli, täytyy olla itse puolueella edustajakokouksensa kautta. (Oikein! hyvä!). Kun puoluekokous valitsee neuvoston, niin se voi luovuttaa neuvostolle valtansa koko-

usten välisellä ajalla ja se; joka sanoo, että tämä on epäkansanvaltaista menettelyä, se loukkaa meidän puoluettamme. (Oikein.) Jos joku pyrkii määrääväksi puolueen yläpuolelle, siltä jalat poikki. Kukaan puolueemme jäsen ei saa asettua puolueen enemmistön yläpuolelle, eikä puolueen päätöksiä vastaan.

Toivoisin, että päätettäisiin, kummanko alustuksen valiokunta ottaa työnsä pohjaksi. Puolueneuvoston alustuksenko, vaiko sen Valppaan kirjoittaman, jonka Vatanen luki Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa ja jonka se järjestö sitte hyväksyi. Kun valiokunta tietää, minkä se ottaa työnsä pohjaksi, niin silloin se tietää myös mille pohjalle sen on rakennettava.

S. Saarikivi: Valitsijani hyväksyvät puolueneuvoston alustuksen Emme hyväksy sitä siksi ettemme hyväksyisi „Työmiehen“ suuntaa, vaan siksi, että se on niin vääristellen kohtelee toisella kannalla olevia.

K. Niemi: Hyväksyen „Työmiehen“ suunnan, vastusti p.-neuvoston ehdotusta.

J. Nurminen ei kannattanut p.-neuvoston ehdotusta kokonaisuudessaan. Ehdotti, että puoluekokous saisi valita „Työmiehen“ johtokuntaan 4 jäsentä.

N. Parviainen kannatti p.-neuvosten ponsia.

J. Juntikka kannatti Saarikiven lausuntoa. „Työmies“ on törkeästi kohdellut toisinajattelevia.

A. Vatanen vastusti puolueneuvoston ehdotusta.

J. Vuoristo kannatti p.-neuvoston ehdotusta.

A. Aaltonen periaatteessa hyväksyi p.-neuvoston ehdotuksen, vaikkakin oikeudelliselta ja taloudelliselta puolen on asia tarkemmin harkittava.

E. Toivonen kannatti p.-neuvoston ponsia.

F. Rantanen puolsi p.-neuvoston ponsia.

R. Roine: „Työmies“ olisi saatava sovinnaisilla toimenpiteillä puolueen haltuun, kuten jo Mäkelin mainitsi.

K. M. Evä kannatti p.-neuvoston ponsia.

R. Elo oli samaa mieltä kuin Roine.

F. E. Kellosalmi: Ei tämä ole suuntakysymys, vaan puolueen vallan keskityskysymys. Jos olisi ennakolta neuvoteltu Työväen Sanomalehti-yhtiön kanssa niin olisi vältetty ennakkoluulojen synnyttämät riitaisuudet. Hyväksyi neuvoston ponnet, kun vaan löydetään varat niitten toteuttamiseen.

J. Tainio: Kyllä Uudenmaan piirijärjestön toivomuksia on otettu „Työmiehen“ johtokunnassa varteen, siis puolue on saanut vaikuttaa asiain menoon.

J. V. Hakkinen kannatti p.-neuvoston ponsia.

E. Murto: On vihdoinkin otettava „Työmies“ puolueelle. Neuvoston ponnet hyväksyttävä.

O. V. Kuusinen: Odotin asiallista arvostelua siitä missä kohden Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön ponnet eivät tyydytä. Sitä kun ei ole tullut, luovun puhevuorostani. Vastustan että asiasta äänestettäisiin ennen kun se on käynyt valiokunnassa.

Asia lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Uusien puoluelehtien perustaminen ja entisten yhdistäminen.

Esitettiin käsiteltäväksi puolue-neuvoston ehdotus uusien puoluelehtien perustamisesta (alustusvihko siv. 93—94, aikakauslehden puolueelle perustamista tarkoittava ehdotus (siv. 102) sekä vastaehdotus n:o 21 (siv. 110—11).

Anton Huotari: Sosialistinen aikakauslehti olisi perustettava ensi vuoden alusta, sillä jos se perustetaan keskellä vuotta ei sillä ole niin hyvää menestymisen mahdollisuutta.

J. Nurminen: Hyväksyi puolue-neuvoston ehdotuksen asiassa. Selitteli ehdotustaan entisten puoluelehtien yhdistämiseksi.

N. Valavaara: Piirilehtien puolueelle ottamisesta ei olisi kokouksen lausuttava mitään.

A. Aaltonen kannatti edellisen puhujan lausuntoa.

Elisabeth Starck: Vastusti sitä että kokous sekaantuisi määrittelemään „Työn“ ja „Kansan Äänen“ suhteita.

E. Sampo kannatti Valavaaran lausuntoa.

A. Nieminen kannatti Starckin lausuntoa. Selitteli „Työn“ ja „Kansan Äänen“ suhteita. Ei „Työ“-lehti voisi taloudellisessakaan suhteessa toteuttaa tätä yhdistämistä, eikä nykyisen taantumuskauden alkaessa voida lehtiä vähentää.

J. Vuoristo: Lappeenrantalaiset ovat turhaan antaneet Nurmisen ehdotuksen houkutellessa hermostuneiksi itseään. Kun lappeenrantalaiset eivät kerran käsitä yhteistä etua, emme me tahdo väkisin sitä yhdistämistä toteuttaa. „Kansan Ääni“ on sisällöltäänkin jo joutunut tarkoituksensa alapuolelle.

F. E. Kellosalmi oli sitä mieltä, että kannattomattomien pikku-lehtien kustantamisesta olisi luovuttava. Seuraavaan puoluekokoukseen valmistakoon p.-toimikunta valaisevan esityksen eri puoluelehtien tilasta, jonka perusteella voidaan jo lähempiä päätöksiä tehdä. Ja velvotettakoon nyt ja puoluelehdet lähettämään tili- ja toimintakertomuksensa p.-toimikunnalle.

E. Sampo: Pelkällä finanssiopillako on ajettava puolueen asiaa; eikä kannata valistuksen hyväksi uhrata jotain.

A. Aaltonen: Velkaisetkin lehdet näkyvät edistyvän, josta minulla on kokemusta.

R. Elo: Vastusti lehtien yhdistämis- ja hävittämisehdotuksia.

O. Piusinen: Tahtoisin asettaa kyseenalaiseksi miten hyvin vastaa tarkoitustaan sellainen puoluelehti, joka ei usein ehdi pitkiin aikoihin puhumaan juuri muusta kuin omasta taloudellisesta ahdinkotilastaan. Tietysti puoluelehtien eteen kannattaa uhrata, mikäli se ei käy ylivoimaiseksi. Mutta surullinen on se asema, mikä muutamilla paikkakunnilla kuuluu olevan vallalla. Jos lehti tahtois kuollakin, ei se voi kun koko piirin omaisuus menisi samaa tietä. Että näin ei voi ijankaikkisesti jatkua, on selvää. Tarvitaan puolueen keskusjohdon kontrollioikeutta, joskin puolueuuvoston ehdotus on liikaa pitkälle menevä esim. lehtien velka-asiaan järjestämiseen nähden. Väkivalloin ei eri lehtien yhdistämistä voida toimittaa.

V. Huhta selitteli „Raivaajan“ ja „Hämeen Voiman“ suhteita. Toivoi, ettei kokous ryhtyisi tekemään yhdistämis- ja lakkauttamispäätöksiä, vaan p.-neuvoston alustuksen mukaisia rajoituksia olisi tehtävä.

J. Kujala selitti, ettei ole hankkinut „Työläiselle“ tilauksia toisten puoluelehtien alueilta, kuten joku on väittänyt. Tämä kokous ei voi määrätä mitä puoluelehtiä olisi tapettava.

K. M. Evä puolsi „Rajavahdin“ siirtämistä Joensuuhun, että lehti tulisi sosialidemokratien hallintoon.

F. E. Kellosalmi selitteli „Eteenpäin“ y. m. puoluelehtien välisiä suhteita ja mielestään epäsoivia kilpailutapoja.

V. Hupli: On selvää että „Raivaaja“ jyrkempänä lehtenä on valloittanut tilaajia „Hämeen Voimalta“.

M. Aalto selitteli myös eri lehtien välisiä suhteita.

A. Nieminen palasi vielä „Työn“ ja „Kansan Äänen“ suhteisiin. Asia lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Uusia puoluelehtiä.

„Työläisnuorison“ ja „Arbetet“-lehden pyyntö riistä puoluelehdiksi lähetettiin valiokuntaan keskustelutta.

Verojen kiello.

Alustavaan käsittelyyn otettiin puoluetoimikunnan alustus verojen kiellosta (alustusvihko siv. 3—14).

Lähetettiin keskustelutta menettelytapavalioikuntaan.

Istunto päättyi klo 1,50 i. p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Alussa laulettiin „Työväen marssi“.

Osuuskuntien ja puolueen välinen suhde.

Esitettiin käsiteltäväksi kysymys osuustoiminnan suhteesta puolueeseen (alustusvihko siv. 15—25).

K. Viita aluksi arvosteli Timo Korpimaan alustusta, tullen siihen lopputulokseen, että Korpimaan osuustoiminnasta antama kuva on liian kaunis ja että hänen ehdottamansa ponnet eivät ole osuneet oikeaan. Arvosteli myös puoluetoimikunnan enemmistön kantaa. Oman kantansa esittämiseen on tilaisuudessa valiokunnassa.

I. Kohonen: Viipurin järjestöt ovat olleet sitä mieltä, että Timo Korpimaan kanta tässä kysymyksessä on liian mieto. Osuustoimintakokouksessa Viipurissa tänä kesänä nähtiin, kuinka porvarillisella „puolueettomuuskannalla“ osuustoimintaväki on. Sitä „puolueettomuutta“ puolusti m. m. Viipurin läänin läntisen piirin edustaja T. Typpö. Ei puoluehallinnon enemmistön mielipidekään tyydytä Viipurin järjestöjä. Sitävastoin puoluehallinnon vähemmistön kanta eri syistä tyydytti viipurilaisia. Ehdotti, että valiokunta ottaisi tämän huomionsa.

J. Kujala katsoi, että Korpimaan ponnet ovat taantumuksellisemmat kuin Forssan kokouksen ponnet. Ehdotti hyväksyttäväksi seuraavat Helsingin kunnallisjärjestön hyväksymät evästysponnet:

„Ollen sitä mieltä,

että työväen osuuskauppatoiminnasta, vaikkakaan sillä ei voida pidättää kapitalistista anastusta eikä muutenkaan muuttaa ryykyistä talousjärjestelmää sosialistisemmaksi, kuitenkin varmasti voi olla työväelle paljon hyötyä ja turvaa, varsinkin tukena ja apuna työväen valtiolliselle ja ammatilliselle luokkataistelulle, jolla köyhälistö on vapauttava itsensä anastajain luokkavallan ikeestä ja siten tekevä sosialistisen järjestelmän toteuttamisen mahdolliseksi, ja silmällä pitäen, miten maamme osuuskaupoista tulisi olemaan työväenluokalle nykyistä enemmän ja mahdollisimman paljon hyötyä eikä mitään vahinkoa,

lausuu puoluekokous olevan tärkeää ja kehottaa:

1) että osuuskaupat, ollen kyllä oikeutettuja pysymään muodollisesti täysin riippumattomina ja vapaavaltaisina suhteessaan sos.-dem. puolueeseen, kuitenkin pyrkikööt toimimaan aina niin, että voittavat ja säilyttävät luokkatietoisien työväen kannatuksen ja luottamuksen eikä niin, että vierottaisivat sitä porvarillisten mielistelemisellä ja työväen vihollisten suosion tavoittelemisella; älkööt sekottako työläisten luokkatajuntaa suosimalla puolueettomuutta luokkavastakohtain suhteen eikä levittämällä harhakäsitystä porvaris- ja työläiskuluttajain yhteisetujen, yhteistyön ja yhteistunnon tärkeydestä; varsinkaan älköön työväen ja riistäjäin välisten taistelujen suhteen pyrkikö pysymään

puolueettomina, vaan mikäli mahdollista käytännössäkkin osottamaan olevansa työväen ja työväenliikkeen puolella; ja sikäli kuin varojen puolesta hyvin kykenevät, osottakoot haluavansa tukea aineellisesti työväen taistelujärjestöjen toimintaa, varsinkin näiden valistustyössä; sekä

2) että sosialidemokratiset työläiset pitäkööt siveellisenä velvollisuutenaan kuulua osuuskauppoihin ja säännöllisesti kannattaa niitä; toimikoot niiden jäseninä siihen suuntaan kuin edellä on viitattu lähentääkseen niitä työväenliikkeen kanssa käsikädessä kulkeviksi; sekä samalla pyrkikööt innolla kasvattamaan osuuskauppoja suuriksi ja voimakkaiksi vetämällä niihin mahdollisimman lukuisasti järjestyneitä ja järjestöjemme ulkopuolellakin olevia työläisiä, selittäen näille työväen osuuskauppain hyödyllisyyttä, samalla kuitenkin myös tehden tosiolojen mukaan tunnetuksi kapitalistisen kehityksen osuustoiminnalle asettamat rajatkin, jotta työväenluokka yhä selvemmin tulisi tuntemaan yhteiskunnallisen vapaustaistelunsa vaikeudet ja mahdollisuudet ja kaikki tehtävät eikä valtiollisella tai ammatillisellakaan alalla laimiinlöisi sen vaatimia lakkaamattomia ponnisteluja.“

J. V. Hakkinen katsoi, etteivät puolueitoimikunnan enemmistön ja vähemmistön ehdotukset ole suuresti toisistaan eroavat.

E. Sampo myös kannatti vähemmistöä.

M. Lonkainen sanoi saaneensa evästyksen, ettei kokous lausuisi mitään tässä asiassa. Katsoi, että enemmistön ehdotus on revisionistinen. Jokainen ehdotus velvottaa ryhtymään osuuskuntiin, jopa olemaan toimitsijoina niissä. Mutta kun niiden mukaan vietäisiin toimihenkilöt pois puolueyhdistyksistä, osuuskauppojen hommiin, vahingoittaisivat ehdotukset puoluetta. Maalla on pikkukauppiaita, jotka samalla ovat maanviljelijöitä ja nämä eivät tarvitse niin paljon hankkia liikevoittoa, joten siis he myövät vähällä voitolla. Ei ole asiasta mitään lausuttava.

O. Püsinen: Kuopion sos.-dem. kunnallisjärjestö, punnitessaan Korpimaan alustusta sekä puolueitoimikunnan enemmistön ja vähemmistön lausuntoja katsoi vähemmistön lausunnon sosialidemokratiselta kannalta pisimmälle tähtääväksi ja lähinnä hyväksyttäväksi. Ei kuitenkaan tätäkään sinänsä katsota tällä hetkellä ehdottmaan edulliseksi. Eritoten mitä tulee velvottukseen yksinomaan järjestyneen työväen käyttämisestä, on huomautettava, että niin paljon kuin siihen onkin pyrittävä, lienee sen pikainen ja ehdoton toteuttaminen kauppojen edun kannalta kyseenalaista, mikäli tämä ulotetaan kaupanhoitajiin. Valaisi esimerkiksi asian tätä puolta. Samoin velvoitus ostojen toimittamisesta ainoastaan mallikelpoisia työehdoja tarjoavilta liikkeiltä asettaa syyjäseutujen kaupat mahdottomaan asemaan, jos mieli kestää kilpailussa. Yleensä voitaneen tätä jo mahdolliseksi ajatella, mutta ei poik-

keuksettomaksi säännöksi, Samoin kauppojen suoranaiseksi veroa maksaviksi luokkataistelujärjestöiksi vaatimisen sijasta riittänee toistaiseksi velvoitus vallata edullisia kauppoja sosialistien johdon alaisuuteen, jolloin on valta käsissämme toteuttaa sosialidemokratista luokkataistelua edistäviä uudistuksia mahdollisimmassa määrin. Sen jälkeen kuin valitsijant antoivat evästyksiään, on tullut julkisuuteen neljäs nim. tov. Kuusisen ehdotus, joka parhaiten vastaa kantaani ja tulen sen puolesta äänestämään.

T. Typpö kannatti edellisen lausuntoa selitteli erästä lausuntoaan Viipurin osuustoimintakokouksessa. Oli muuten asteettaisen kehityksen kannalla ja puolsi Kuusisen ehdotusta.

O. Tokoi katsoi, että H:gin kunnallisjärjestön hyväksymä O. V. Kuusisen ponsi parhaiten vie tarkoituksensa. Kokous tekisi viisaimmin yhtymällä tähän ponteen. Puoluetoimikunnan vähemmistön mukaan pyritään jakamaan tuloja ennenkuin karku on kaadettu.

E. Viljanen: Kaikki ovat luonnollisesti periaatteessa sillä kannalla, että osuuskaupat olisi saatava puoluekaupoiksi. Eri asia on kuitenkin, ovatko osuuskaupat jo siinä asemassa, että ne voitaisiin vallata. Se ei näytä todenmukaiselta. Jos niiden valtauksen käytäisiin, voitaisiin horjuttaa osuuskauppojen luottoa j. n. e. Yhtyi kannattamaan puoluetoimikunnan enemmistön ponsiehdotusta.

P. Leppänen: Viipurin l. länt. vaalipiirin edustajain enemmistö on saanut sellaisia evästyksiä, että ne ovat lähempänä p.-toimikunnan enemmistön ponsia, vaikka sellaisenaan ei niitä hyväksytty. Jos Kuusisen ponnit olisivat jo silloin olleet tunnetut, uskon että olisimme saaneet evästyksen yhtyä niitä kannattamaan. Ne ovat, nähdäkseni, jonkunmoinen yhteenveto p.-toimikunnan enemmistön ja vähemmistön ponsista ja sellaisena lienevät lähinnä niitä evästyksiä, joita meille on annettu.

V. Kivisalo oli puoluetoimikunnan enemmistön kannalla.

A. Vierimaa yhtyi Kuusisen ponsiin.

J. Kujala: katsoi ilahuttavaksi, että ollaan jyrkällä luokkataistelun kannalla.

K. Viita huomautti Piisisen unhottaneen sen, että ammatillisissa järjestöissä ei tarvita ehtona sosialidemokraattina olemista, vaan että hyväksyy järjestymisaatteen. Ja se voidaan kyllä vaatia.

A. Kallio saamansa evästyksen perusteella yhtyi Kuusisen ponsiin.

E. Haapalainen polemiseerasi pitkälti Piisisen lausuntoa vastaan. Ei näissä ponsissa ehdottomasti vaadita osuustoimintahenkilöjä olemaan sosialidemokraatteja, mutta heidän täytyy olla ammatillisesti järjestyneitä. Jos emme sitä vaadi, niin olemme liian pehmeäkou-

raisia tämän asian käsittelyssä. Mitä erikoisesti osuuskauppojen johtajiin tulee, ei heitä ole heti vaadittava järjestyneiksi. Kokemus Tanskassa on opettanut, että porvarillisista osuuskauppojen johtajista on kehitys kasvattanut järjestyneitä jopa sosialidemokraattejakin. Samoin on vaadittava, että osuusliikkeet takaavat työntekijöilleen kunnolliset työehdot ja palkat. Siihen on kehityksen kautta tultu Saksassakin. Yhtyi-pääkohdissa Kuusisen ponsiin. — Huomautti kuitenkin niiden lisäksi että osuustoiminnan avulla olisi myöskin pyrittävä auttamaan niiden työläisten asemaa, jotka työskentelevät kotitöissä. Olisi osuuskauppain koetettava välttää sellaisten tuotteiden myyntiä, jotka valmistetaan kotityönä.

E. Toivonen, katsoi että ilman rahatta ei voida osuusliikettä hoitaa, joten työväki ei voi sitä maaseudulla heti laittaa sosialidemokratiseksi. Muuten voitto-osinkojen jakoon ei meidän kannata huomiota kiinnittää.

O. Piisinen oikoili Haapalaisen vääristelyä lausuntonsa suhteen. Huomauttaessaan parista kohdasta p.-toimik. ehdotuksessa, ei tarkoittanut, ettei olisi *pyrittävä* niitä toteuttamaan, vaan että niitten ehdoton ja pikainen täytäntöönpanovelvollisuus saattaisi joissain paikoin käydä hankalaksi sekä kaupoille että niitten hallinnoissa toimiville puolueen jäsenille. Kun H.lainen sanoi, ettei järjestöihin kuuluminen meidän puheissamme merkitse sosialidemokratisia järjestöjä, niin mitä se sitte merkitsee. Tarkoittaako ent. A.-järjestön puheenjohtaja, että osuuskauppaväen tulisi kuulua suomettarelaiseen työväenliittoon tai perustuslaillisiin yhdistyksiin? Osuuskauppojen myyjäin y. m. palvelusväen me voimme helposti muuttaa luokkataistelujärjestöihimme kuuluvaksi, mutta kaupanhoitajista puheenollessa on hieman toista. H. sanoi etteivät kaupanhoitajat tarvitsekaan olla sosialidemokrateja. Kyllä tämä kanta on liian pehmeä. Kaupanhoitajia, kuten kaikkia toimitsijoita, on meidän puolueen kasvatettava. — En ole koskaan sanonut ettei kauppojen olisi pyrittävä tarjoamaan työläisilleen mallikelpoisia työehtoja, mutta jos kerran tästä puhutaan, on käytettävä tarkempaa sanamuotoa.

J. Hautala lausui että hän sai Oulusta evästyksen kannattaa osuuskauppaasiassa puolue-toimikunnan enemmistön ponsia. Muuten omasta puolestaan katsoi, että Kuusisen ponnit ovat hyväksyttävät. Osuuskauppojen tulee kannattaa työväen yrityksiä.

Asia lähetettiin osuustoiminta- ja kunnallisvaliokuntaan.

Ohjelmakysymys.

Evästyskeskusteluun otettiin ohjelmakomitean mietintö (alustusvihko siv. 26 - 86).

R. Elo katsoi, etteivät perustelut ole tyydyttävät ja kun ponsiehdotuksessa lausutaan, että olisi jätettävä asia avonaiseksi, on se vaingollista, joten toivoi varmempaa lausuntoa.

K. M. Evä: Minulla ei ole mitään muistutettavaa niitä perusteluja vastaan, joita ohjelmakomitean mietinnön teoreettiselle puolelle on esitetty. Mutta viljelyspakon poistamiselle ei ole mielestäni riittäviä perusteita. Ei kai viljelyspakon hyväksyminen tule miksikään hidastukseksi suurviljelyksen edistymiselle. Päinvastoin se sitä kehitystä edistää. Ja kun se sen tekee, ei ole syytä sitä poistaa ohjelmasta eikä lakata sitä käytäntöön vaatimasta. Esitti sitten laajasti, mitä etuja olisi maalaisväestölle saatavana viljelyspakon avulla sille maata hankittaessa. Viljelyspakkovaatimus olisi ohjelmassa edelleen säilytettävä ja sitä tarkistettava.

J. Kujala katsoi sikäli kuin hänellä on kokemusta, että komitean mietintö ja ehdotukset ovat hyvät.

J. Juntikka: Maamme asema on sellainen, ettei voida käyttää kaikkia teknillisen edistyksen suomia apuneuvoja. Pienviljelyksessäkin voi saada leipänsä. Vaikka jäätäisiinkin odottavalle kannalle eri viljelystapain suhteen, ei kuitenkaan viljelys pakkovaatimuksesta olisi luovuttava.

M. Jokisaari oli ollut ennen pienviljelyksen kannalla. Enemmän mietittyään oli kuitenkin tullut toiselle kannalle. Esitti paikkakunnaltaan numeroja, joista kävi ilmi, että pienviljelijän asema on sietämätön. Keskikokoisien viljelijän asema sen sijaan on jo toista. On toivotonta pienviljelystiloihin kiinnittää köyhälistöä. Siitä johtuu kun ovat pakotetut raatamaan aamusta iltaan pysyäkseen hengissä, että he hengisesti taantuvat, kun ei ole aikaa eikä varoja. Porvarilisten ja uskontolahkojen haarojen pyyteet heidän suhteen saavat kyllä kannatusta, vaikka on selvä, että tämä työväen luokka ei ole silti henkisiltä lahjoiltaan heikointa. Nämä työläiset eivät voi lapsiaan kouluttaa ja siitä syystä he koulusivistystäkin katsovat kieroin silmin. Lopullisesti katsoi, että viljelyspakon avulla päästään suotuisiin tuloksiin, mutta muuten on ohjelmakomitean mietinnön kannalla.

Päätettiin rajottaa puhe aika 5 minuuttiin

V. Kivisalo oli evästetty siten, että olisi vaadittava niiden olojen poistamista, jotka pönkittävät pienviljelystä.

A. Aaltonen piti täysin pätevänä sekä ponsia että ehdotusta ja samaa mieltä ilmotti myös hänen valitsijansa olevan.

P. Hultunen huomautti maan hinnan keinotekoisesta korottamisesta, maanhankintahumpuukin tarkoituksena ja lausui, että sosialidemokratien toiminnan tässä maatalouskysymyksessä tulee suuntautua tuota porvariston aietta vastaan. Kannatti ohjelmakomitean mietintöä semmoisenaan.

S. Leppä: Viljelyspakkolaista näen vahinkoa; se vie lopulta pikku-tiloihin. Porvaristo siihen pyrkii kaikin keinoin, sillä sen on helppo siten pienviljelijöitä nujertaa. Olisi luullut voivan ponsissa selvästi lausua, että pienviljely on epäedullisempää kuin suurviljely, mutta se olisi johtanut siihen että olisi täytynyt ottaa pitempi askel maatalousohjelman uudistamisessa kuin mitä tällä kerralla oli mahdollista, joten nykyoloissa sittenkin jää oikeaksi se kanta, jonka ohjelmakomitea on ponsissaan ehdottanut.

K. Suosalo oli ohjelmakomitean mietinnön kannalla.

A. Vatanen katsoi myös että tämä mietintö on paikallansa.

E. Jalava kannatti ehdotusta.

A. Halme katsoi, että molemmat viljelysmuodot kulkevat rinnakkain kauan aikaa. Viljelyspakko olisi edelleen säilytettävä ohjelmassa.

F. R. Rantanen: Me köyhälistö emme tarvitse lähteä kapitalismia edistämään, mutta etupäässä on koettava hankkia elinehtoja maalaisköyhälistölle. On pysyttävä entisessä ohjelmassa.

T. Typpö katsoi, että komitea erehtyy väittäessään viljelyspakon vievän pikkuviljelykseen. Ehdotti, että jätetään vielä toistaiseksi asiasta päättäminen.

J. V. Hakkinen katsoi, että ehdotus jättäisi aukon puolueohjelmaan. Viljelyspakko olisi pysytettävä vaatimuksissa. Edelleen tehtäköön tutkimustyötä asian selvittämiseksi.

M. Peltola hyväksyi mietinnön muuten paitsi, mitä tulee kysymyksen ratkaisuun suur- ja pienviljelyksen muodosta. Tässä ovat pysytettävät Oulun kokouksen päätökset.

O. Marttila hyväksyi mietinnön jos viljelyspakkovaatimus hyväksytään siihen lisäksi.

S. Saarikivi: Joensuun kunnallisjärjestö ajattelee, että ehdotus jättää maalaisköyhälistön ohjelmattomaksi ja se ei saa tapahtua. — Niin kauan kun ei ole todistettu nykyistä ohjelmaa vääräksi, ei ole lähdettävä sitä muuttamaan. Puolueen olisi kiinnitettävä maanviljelystyöväen asunto-oloihin huomiotaan. Viljelyspakolla voidaan pelotella maanomistajia, niin etteivät jätä maitaan hoitamatta.

R. Lahti paheksui sitä että tässä tärkeimmässä asiassa rajotetaan puhevuorot. On saanut kaksipuolisen evästyksen, että ryhmän olisi koetettava jatkaa taannehtivaa asetusta torppari-laissa.

Ehdotti,

että puoluekokous antaisi evästyksenä eduskuntaryhmälle vointinsa jälkeen saada jatkettua n. s. taannehtivaa torppariasetusta niiden torpparijoukkojen tilan parantamiseksi, joka nyt tämän taannehtivan asetuksen loputtua joutuvat lähtemään tiloiltaan;

sekä tilattomien maanhankintakysymyksessä edelleenkin asetettavaksi viljelyspakkoperiaatteen kannalle;

sekä että jos eduskunta tulee ottamaan valtiolainan tilattomille maanhankkimista varten, niin nämä rahat jaettaisiin kunnille, jotka ostaisivat niillä rahoilla tiloja yksityisiltä, ja jotka kunta jakaisi pienempiin palstoihin ja laittaisi niihin asuntoja, joita sitten vuokraoikeuden perusteella luovutettaisiin tilattomien asuttaviksi.

K. Niemi: Puolueen olisi kiinnitettävä huomiota torpparilain taanehtivaan kohtaan. Avoimen ohjelman kannalle asettuminen ei ole nyt sopiva.

Keskustelun päätyttyä lähetettiin asia ohjelmavaliokuntaan.

Muutos työjärjestykseen.

Samalla kun päätettiin jatkaa istuntoa tänä iltana siksi, kunnes evästyskeskustelu on suoritettu kaikista asioista, päätettiin ottaa 15 minuutin kahviloma. Loman jälkeen kokoonnuttua tuli esille

Nuorisoliittokysymys,

josta alustus on esitysvihkon sivuilla 95—96.

J. Railo: Päätäten siitä keskustelusta, joka tästä asista suoritettiin tulo- ja menoarviota valiokuntaan lähetettäessä, ei tässä kysymyksessä enää näytä kovin perinpohjaisia selvittelyjä kaivattavan. Kuitenkin huomautan eräistä seikoista niiden lisäysten johdosta, jotka ptoimikunta on ponsiehdotukseeni tehnyt. Puoluetoimikunta ehdottaa, että nuorisoliiton 20 vuotta täyttäneet jäsenet, jotka eivät kaikki kuuluu puolueeseen pakotettaisiin liittymään puolueeseen. En voi periaatteelliselta kannalta hyväksyä tätä jäsenten pakkoluovutusta, sillä mitä hyötyä on puolueelle tällaisista pakkojäsenistä, jos ne muuten eivät ole jäseniksi kypsyneet. — Jotta ainainen riita tästä kysymyksestä loppuisi, ehdotan kuitenkin, että 21 vuotta täyttäneet nuorisoliittolaiset määrätään kuulumaan myöskin puolueeseen, ja tästä yhtymisestä johtuvat käytännölliset seikat jätetään liiton itsensä järjestettäväksi. Kuitenkin ehdotan tämän lisäksi, että liiton osastoille annetaan oikeus ottaa jäsenikseen yli 21-vuotiaitakin ehdolla, että ne 1 vuoden osastoon kuuluttuaan yhtyvät myös puolueeseen.

Nämä lisäehdotukset on alustukseeni tehnyt Söörnäisten sos.-dem. nuorisosasto ja Hgin kunnallisjärjestö on ne hyväksynyt kokoukselle esitettäväksi, joten sulen ne valiokunnan huomioon.

R. Elo: Jo 20 vuotiaat ovat kykenevät maksamaan veronaa. Määrärahoja ei liitolle tarvitse myöntää; piirijärjestöt hoitakoot agitationia.

J. Savola katsoi, ettei nuorisoliiton raha-avustusta voida asettaa toisten avustuspyyntöjen edelle.

Hanna Malm kertoi, että kun ei ole ollut määrätty, milloin nuorisoliiton jäsenen on yhdyttävä puolueeseen, on siitä ollut seurauksena, että jäseuet puoluejärjestöistä siirtyvät siihen ollakseen vain jossain järjestöissä. Kannatti puoluetoimikunnan rajotusmääräyksiä.

E. Kilpi katsoi, että puoluejärjestöjen vanhollisuus voi aiheuttaa jyrkempään jäsenten yhtymisen yksinomaan nuorisojärjestöihin. Hänen mielestään ei tarvitse suostua ikärajan määräämiseen milloin puolueeseen liittyy. Yhtyi *J. Railon* ponsiin.

R. Lahti myös yhtyi *Railon* ponsiin.

Y. Konnu: Täytyy kiinnittää huomiota maaseutunurison valistamiseen; sen vuoksi olisi kohotettava avustus 1,500 mk:aan.

J. Railo: Merkitsen ilolla sen muutoksen *Kotkan* ja tämän kokouksen välillä, mitä tulee siihen kuinka nuorisokysymykseen huomiota kiinnitetään. Kysymys määrärahan myöntämisestä, jota *Elo* on vastustanut, jo tavallaan on aikaisemmin käsitelty, mutta kun siihen nyt uudelleen on kajottu niin tahdon vaan lyhyesti huomauttaa, että nuorisogaatationi, jota täällä rahalla tehdään, on välttämätön, sillä kyllä kai puolueen jäsenmäärän täytyy kasvaa nurison joukosta eikä sitä voida hauoan partaalla hoippuvista vanhuksista kokoon kerätä.

A. Aaltonen ilmoitti valitsijainsa olevan puoluetoimikunnan kannalla, mutta omasta puolestani ikärajaan nähden voisi hyväksyä *Railon*kin ehdotuksen. Tämä ikärajakysymys muuten on niin pieni, ettei siitä kannata kiistellä.

M. Paasivuori selvitti lopuksi puoluetoimikunnan mielipiteitä asiassa.

Kysymys lähetettiin valistusvaliokuntaan

Kunnalliskysymys.

Esitettiin *J. Kujalan* ehdotus kunnallisesta vaalilakosta (katso edellä tässä pöytäk.) sekä vastaehdotukset 18, 19 ja 20 (alustusvihko siv. 109—110).

Puhe aika rajotettiin 1 minuuttiin.

O. Tokoi esitti Helsingin kunnallisen järjestön asiasta laatimat ponnet, jotka kuuluvat:

Koska kunnallinen toiminta on eräs niistä keinoista, joiden avulla sosialidemokratia voi valistaa ja järjestää työväestöä taisteluun kapitalistista riistoa ja sortoa vastaan, on sosialidemokratisen työväestön käytettävä sitä luokkataistelussaan.

Nykyään voimassaolevat luokkalait kunnallisen elämän alalla kuitenkin turvaavat määräämisvallan riistajaluokille siinä määrin, ettei työväestöllä ole suuriakaan toiveita niiden puitteissa saada taloudellisia parannuksia;

mutta katsoen siihen, että työväki monissa tapauksissa kunnalliseen määräämisvaltaan osalliseksi pyrkimällä nykyisten työväestöä julkeasti sortavien äänioikeusolojen vallitessa, jo yksistään niiden räikeiden vuoksikin, voi voimakkaasti vaikuttaa työväenluokkaan kuuluvien ja muitten kapitalistisen sarron painamien ryhmien valistamiseksi tietoisiksi kunnallisesta luokkasorrosta ja sen syistä, niitten järjestämiseksi luokkataisteluun kunnallista sortoa vastaan sekä niitten yllyttämiseksi herkeämättömään kamppailuun kunnallisen itsehallinnon kansanvaltaistuttamiseksi;

sekä lisäksi ottaen huomioon, että joissakin kunnissa puolueemme järjestöille ei liene nykyäänkään aivan mahdotonta vallata kunnallisen taistelun kautta köyhälistölle eräitä pieniä parannuksia, ja siten lisätä työväen luokan voimaa ja taistelukuntoisuutta, lausuu kokous että kunnallisiin vaaleihin ja yleensä kunnalliseen toimintaan osanotto jätetään kunnittain päätettäväksi.

Kokous kuitenkin terottaa mieliin:

1:ksi että niissä kunnissa, joissa kunnallisvaaleihin päätetään ottaa osaa, on toimittava täysin itsenäisesti, ryhtymättä minkäänlaisiin sopimuksiin tai liittoihin porvaripuolueiden kanssa, sillä sellainen on vaan omiaan sekottamaan köyhälistön luokkakäsitteitä ja siten horjuttamaan sitä taistelussaan kapitalismia vastaan;

2:si että niitten toverien, jotka sosialidemokratisten järjestöjen ehdottamina ja kannattamina tulevat kunnallisiin luottamustoimiin valituiksi, velvollisuutena on sosialidemokratian periaatteitten ohjaimina horjumatta taistella työväestön vaatimusten puolesta;

3:ksi että järjestöjen velvollisuutena on tarkoin valvoa luottamustoimissa olevain toverien toimintaa sekä tarvittaessa heitä toiminnassaan tukea; ja

4:ksi että vallassaolevan luokkajärjestelmän kumoamiseksi ja työväen vaatimuksia vastaavien kunnallisetustusten saamiseksi on työväestön muillakin tavoilla kaikkialla leppymättä taisteltava: voimakkaalla kiihotustyöllä, mielenosotuksilla, vaalilakoilla y. m. tarkotukseen soveltuvilla keinoilla.

J. Nurminen selitteli ehdotuksensa syntyä. Ei pitänyt vaalilakkoa tarkoitustaan vastaavana. Oli edelleen ehdotuksensa kannalla, vaikka ei hänellä ole mitään vastaan, vaikka Helsingin kunnallisjärjestön ponnetkin hyväksytään.

H. Kotiranta ei missään tapauksessa voinut hyväksyä Kujalan lakkokantaa. Toiminnasta on hyötyä. Mainitsi siitä esimerkkejä. Yhtyi Helsingin kunnallisjärjestön ponsiin.

A. Kallio: Eivät ole Kujalan eikä Nurmisen alustukset hyvät. Kannatti osanottoa vaaleihin.

J. Laakso ei myöskään hyväksynyt Kujalan kantaa asiassa.

V. Heimonen yhtyi pääasiassa H:gin kunnallisjärjestön ponsia kannattamaan. Teki niihin kuitenkin seuraavan lisäyksen: „Että semmoisilla paikkakunnilla, joissa työväestö haluaa käyttää kunnallista äänioikeutta kunnallisten virkain täyttämiseksi tapahtuvissa vaaleissa, tulisi puolueen esiintyä vaaleissa omalla puolueeseen kuuluvalla ehdokkaalla, mutta ellei semmoista ole ollut saatavissa, valita virkaa hakeneista sopivin henkilö ehdokkaakseen ja koettaa saada kaikki työläiset äänestämään yhteistä ehdokasta.“

P. Leppänen yhtyi kannattamaan edellisen puhujan ehdotusta.

O. Suutala yhtyi Helsingin kunnallisjärjestön ponsiin.

Hanna Malm kannatti vaalilakkoa ja mielenosotuksia.

I. Nummenranta vastusti Kujalan ehdotusta. On suuria pitäjiä, joissa kunnallisesta toiminnasta on hyötyä.

J. Vuoristo ehdotti, että kaikissa niissä kunnissa tai kunnan osissa (kyläkunnissa tai kansakoulupiireissä), joissa työväestö on enemmistönä päätösvallassa, kunnallistoimintaan osaa otettaisiin sen kaikissa muodoissa, vaan muualla otettaisiin osaa ainoastaan kuntakoukuihin, mutta kunnallisiin luottamustoimiin työväestö ei miehiään antaisi.

R. Penttinen kannatti Vuoriston ehdotusta.

A. Vatanen hyväksyi Helsingin kunnallisjärjestön ponnet. Ei ole tehtävä puoluetta hajoittavia päätöksiä.

R. Roine kannatti Helsingin k.-järjestön ponsia.

J. Lavola kannatti Lappeen k.-järjestön ponsia.

F. Rantanen kannatti H:gin k.-j:n ponsia.

S. Vuorio samoin kuin edellinenkin kannatti H:gin kunnallisjärjestön ponsia.

A. Nieminen ja *E. Stark* yhtyivät H:gin kunnallisjärjestön ponsiin.

K. Niemi kannatti vaalilakkoa ja Kujalan ponsia.

S. Kurkinen kannatti H:gin k.-järjestön ponsia.

O. Marttila kannatti Kujalan alustusta.

R. Lahti yhtyi Malmin esitykseen.

Hilma Koivulahti kannatti asian paikkakunnittain päättämistä.

Toivonen kannatti Lappeen k.-järjestön ponsia.

Y. Komu piti turhana vaaleihin osanoton.

M. Aalto kannatti Helsingin k.-järjestön ponsia.

A. Aaltonen kannatti Oulun kokouksen pontta lisäyksellä, että kompromissit ehkäistään.

E. Viljanen kannatti H:gin k.-järjestön ponsia.

E. Murto: Tamperelaisilla on tässä jyrkkä kanta. Olemme ottaneet vaaleihin osaa puhtaalla listalla. Asia jätettävä kunnittain päätettäväksi.

H. Jalonen kannatti Oulun kokouksen päätöstä.

J. Virtanen kannatti Lappeen k.-järjestön pontta.

J. Lahti: On otettava osaa kunnallisiin vaaleihin.

J. Kujala: Kunnallisiin vaaleihin osanotosta ei ole ollut mitään hyötyä; ei edes kunnanvaltuustoihin osanotosta. On siis oltava vaalilakossa. Ei myöskään kansakoulujen johtokunnissa meikäläisten olosta ole hyötyä, koska porvarilliset kouluasetukset turvaavat kyllä porvarien vaikutusvallan kaikesta huolimatta. Kun Kotkassa sosialidemokratit kohottivat kunnallista elämää, valloittivat porvarit kunnan laitokset takaisin.

S. Saarikivi: Joensuun kunnallisjärjestö hyväksyi vaalilakon, mikäli se koskee kaupunkeja, mutta maalaiskuntien suhteen asettui paikkakunnittain päättämisen kannalle.

Anton Huotari: Kannatan Helsingin kunnallisjärjestön ehdotusta. Jos ehdoton vaalilakko hyväksytään, vähenee maaseudun järjestöiltä työ, jota ei nytkään ole liikaa. Järjestöille on etua, että ne vuosittain saavat asiasta keskustella ja päättää. Samassakin kunnassa voi eri vuosina olla paikallaan eri menettelytapa.

N. Parviainen oli paikkakunnittain päättämisen kannalla. Yhtyi Huotarin perusteluihin.

Kysymys meni osuustoiminta- ja kunnallisasiain valiokuntaan.

Muutosehdotukset puolueen järjestösääntöihin.

Kaikki järjestösääntöjä koskevat muutosehdotukset (alustusviikko siv. 98—102 sekä Viipurin läänin länt. sos. dem. vaalipiiritoimikunnan ehdotus edellä tässä pöytäkirjassa puoluekokouksen edustajain vaalin muutoksesta) lähetettiin keskustelutta valitusvaliokuntaan.

Esperantokieli.

Esitettiin kysymys esperantokielestä (alustusviikko siv. 103). Ehdotettiin hylättäväksi.

J. Merivirta: Esperantokielellä on tulevaisuus, katsoen siihen, että se on saanut suuren merkityksen ulkomailla. Siksi olisi puolueen suhtauduttava kieleen toisella tavalla kuin p.-toimikunta hylkäävässä lausunnossaan ehdottaa Asia olisi lähetettävä valiokuntaan.

E. Sampo kannatti Merivirran ehdotusta.

Kysymys hylättiin valiokuntaan lähettämättä 34 äänellä 27 vastaan.

Pankkiliike ja sos.-dem. puolue.

Käsiteltäväksi esitetään pankkikysymys (alust. siv. 103).

Hylättiin keskustelutta.

Työväenlasten opetusolot.

Esitys työväenlasten opetusolojen parantamisesta ja opetuksen järjestämisestä puoluejärjestöjen toimesta (siv. 104) hylättiin keskustelutta.

Henkivakuutustoiminta.

Puolueemme ja porvarillisten henkivakuutusyhtiöiden välisiä suhteita koskeva ehdotus (siv. 104) hylättiin ilman keskustelua.

Avustusanomukset.

Anomusehdotukset 14, 15 ja 16 (siv. 105—107) sekä naisliiton ja nuorisoliiton avustusasiat lähetettiin raha-asiainvaliokuntaan.

Puoluekokouksen edustajain matkakulujen tasausta

koskeva ehdotus (siv. 107—108) lähetettiin valitusvaliokuntaan.

Muutos työjärjestykseen.

Päätettiin, että valiokuntain työtä varten annetaan huomenna aikaa niin, että kokoonnutaan ensi kerran vasta klo 12 päivällä.

Istunto päättyi klo 10,25 illalla.

Viides kokouspäivä.

Perjantaina syyskuun 8 pnä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Aluksi laulettiin „Sä lippu puhdas“. Nimenhuudosta olivat poissa: Roine, Viita, Heimonen ja Kannisto.

Puhe-oikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti puhe- ja läsnäolo-oikeuden myönnettäväksi *O. Rauhalalle* Helsingistä. Myönnettiin.

Läsnäolo-oikeus

myönnettiin valitusvaliokunnan ehdotuksesta *Y. Lehtiölle* ja *V. Oksaselle* Helsingistä sekä *V. Rauhamäelle* Lohjalta.

Turun l. etel. sos.-dem. piirijärjestön ja puolueuuvoston väliset suhteet.

Esitettiin seuraava valitusvaliokunnan mietintö n:o 1:

Valiokunta on asiata harkittuaan tullut siihen käsitykseen, että nykyisissä järjestösäännöissä oleva puolueverojen kantotapaa koskeva kohta on siinä määrin epäselvä, että se on voinut johtaa erilaiseen tulkintaan.

Tästä kaksinaisesta käsityksestä on seurannut, että puolueverojen kanto järjestöjen kesken muodostui erilaiseksi, johtaen sekaannuksiin, joka on vaikuttanut puolueessa haitallisesti. Näistä syistä on puolueuuvoston täytyntä ryhtyä niihin toimiin, jotka puolueverojen kannon yhtenäiseksi saattaminen on vaatinut.

Mitä sitten tulee siihen tulkintaan, jonka puolueuuvosto on sääntöjen tästä pykälästä lausunut, pitää valiokunta sen oikeampana ja sääntöjen henkeä ja puolueen etua vastaavampana. Erityisesti painostaa valiokunta sitä, että järjestösääntöjen 10 pykälässä määrätään puolueverot tilittäväksi kahdesti vuodessa, eikä mainita piireillä olevan oikeutta kerätä niitä osastoilta useammin. Mutta jos säännöt sallisivatkin puolueveroja kerätä useammin, mutta määräisivät piiri-toimikunnan ne tilittämään puolueelle vain kahdesti vuodessa, aiheuttaisi sellainen tapa niin suuria häiriöitä, että puolueverojen kantotavan muuttaminen puolueuuvoston esittämään suuntaan tulisi sitenkin tehtäväksi.

Ylläolevan perusteella ehdottaa valiokunta puoluekokouksen päätettäväksi:

että puolueuuvoston tulkinta puolueverojen kantotavasta järjestösääntöjen 10 pykälän mukaan on sääntöjen tarkoituksen ja puolueen etujen kanssa sopusoinnussa ja velvoittaa kokous puoluetoimikunnan ryhtymään toimiin, että mainitussa pykälässä oleva epäselvyys tulee korjatuksi.

Valiokunnan mielestä on kumminkin edellämainitun piirin ja puolueuuvoston välsten selkkauksien painavin puoli siinä, että sanottu piiri on tämän asian yhteydessä ja muulloinkin asettunut puolueuuvostoa vastaan. Jo paljon ennen kuin tässä kysymyksessä olevasta puolueverojen kantotavasta oli mitään puhuttu, asettui Turun etel. piiri eräässä toisessa asiassa jyrkästi puolueuuvostoa vastaan. Silloisessa piirikokouksessa muutamat puhujat suoraan vakuuttivat, ettei puolueuuvoston silloin kysymyksessä olevaa päätöstä tarvitse totella ja siihen tulkintaan yhtyi piirikokouskin. Näinollen pitää valiokunta välttämättömänä, että puoluekokous tästä erityisesti

huomauttaa. Onhan puoluekokouksessa niin usein mainittu, että puolueuuevosto on se, joka puoluekokouksen väliaikana päättää puoluetta koskevista asioista. Samaten järjestösääntöjen 64 §:ssä annetaan puolueuuevostolle valta sovelluttaa puoluekokouksen päätöksiä ja tulkita, jos niistä erimielisyyttä on syntynyt. Jos nyt puoluekokous ilman muuta sivuuttaa näin suuressa määrin puolueen kokonaisuutta, kuria, ja yhtenäisyyttä rikkovia tekoja, johtaisi se vastaisuudessa sangen vahingoittaviin seurauksiin, jonka vuoksi valiokunta ehdoittaa, että

puoluekokous vielä kerran teroittaa puoluejäsenten mieliin ehdottoman puoluekurin ja puolueen yhtenäisyyden noudattamista sekä lausuu Turun l. etel. vaalipiirin kolmelle viimeiselle piirikokoukselle ja samaan aikaan toimessa olleelle piiritoimikunnalle varoituksen siitä vastustuksesta, jota sanottu piiri on jatkuvasti puolueuuevoston päätöksiä vastaan harjoittanut sekä myöntää puolueuuevostolle oikeuden, jos jotain tällaista vielä tapahtuu, ryhtyä sitä tai niitä vastaan kaikkiin tarvittaviin keinoihin, vieläpä puolueesta erottamiseenkin.

Mimmi Turunen.

Fanny Ahlfors.

M. Jokisaari.

Vilho Lehokas.

Mietintöön oli liitetty seuraava

Vastalause:

„Koska en mitenkään voi yhtyä valiokunnan enemmistön hyväksymään mietintöön ponsineen, pyydän kokoukselle esittää eroavan mielipiteeni seuraavaisesti:

Koska Turun l. etel. vaalipiiri on täydellisesti noudattanut puolueverojen maksutavassa puoluejärjestösääntöjen selviä määräyksiä, jotka määräykset tarkemmin ovat mainitut sääntöjen 9 ja 10:ssä pykälissä, niin mitenkään ei voi mainittu vaalipiiri olla syyppää puoluerikokseen eikä kurittomuuteen, josta puolueuuevosto sitä tässä kokouksessa on syyttänyt. Päinvastoin on puoluetoimikunta ja neuvosto itse syyppää mainitsemaansa rikokseen, koska se on vaatinut ja uhkauksilla pakottanut järjestösäännöistä poikkeamista, vaikka sääntöjen 1:ssä pykälässä on selvästi määräys, että puoluejäsenen on noudatettava järjestösääntöjä sekä sääntöjen viimeisessä pykälässä on mainittu, että järjestösääntöjä muutetaan ainoastaan puoluekokouksessa.

Samalla kun puoluetoimikunta ja neuvosto on näin menetellyt, on se sen lisäksi Turun l. etel. vaalipiiriltä pidättänyt sille kuuluvat

Amerikassa kerätyt vaaliavustukset viime vaalien ajalta ja siten estänyt ja tavallaan vahingoittanut vaalitaistelua Turun l. etel. vaalipiirissä. Tämän vuoksi valiokunnan vähemmistönä pyydän kokouksen hyväksyttäväksi ehdottaa seuraavaa:

Puoluekokous lausuu paheksumisensa puoluetoimikunnalle ja-neuvostolle turhasta ja puoluetta vahingoittavasta rettelöimisestään Turun l. etel. vaalipiirin kanssa sekä määrää, että ne varat, mitkä puoluetoimikunta on pidättänyt mainitulta vaalipiiriltä, ovat heti maksettava mainitulle vaalipiirille.

J. Merivirta.“

O. Tokoi: En voi hyväksyä mietintöä, enkä vastalauseita. Ehdotan sen vuoksi välimuodon, joka kuuluu:

Kokous on asiata harkittuaan tullut siihen käsitykseen, että nykyisissä järjestösäännöissä oleva puolueverojen kantotapaa koskeva kohta on siinä määrin epäselvä, että se on voinut johtaa erilaiseen tulkinnaan.

Tästä kaksinaisesta käsityksestä on seurannut, että puolueverojen kanto järjestöjen kesken muodostui erilaiseksi, johtaen sekaannuksiin, joka on vaikuttanut puolueessa haitallisesti. Näistä syistä on puolue-neuvoston täytynyt ryhtyä niihin toimiin, jotka puolueverojen kannon yhtenäiseksi saattaminen on vaatinut.

Mutta koska puolue-neuvostolla on, puoluekokouksen väliajoilla ylin määräämisvalta puolueessa sekä oikeus antaa määräyksiä puoluekokousten päätösten soveltamisesta, niin katsoo kokous

että Turun l. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksen ja piiritoimikunnan olisi tullut noudattaa puoluetoimikunnan antamia määräyksiä; ja

jotta järjestösääntöjen 10 §:ssä oleva epäselvyys tulisi poistetuksi, velvoittaa kokous puoluetoimikunnan ryhtymään toimiin, että mainitussa pykälässä ole epäselvyys tulee korjatuksi.

Mitä tulee siihen, että puoluetoimikunta on rangaistukseksi kielittänyt Turun etel. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunnalta heidän osuutensa niistä varoista, jotka Amerikassa oleskelevat toverit ovat keränneet koko Suomen köyhälistön herättämistä varten, katsoo kokous,

että puoluetoimikunnan olisi tullut jakaa nämä varat tehdyn suunnitelman mukaan ilman poikkeusta ja velvottaa puoluetoimikunnan Turun etel. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunnalle heidän osuutensa näistä varoista heti suorittamaan.

Hyvän puoluekurin säilyttämistä ja yhtenäisen toiminnan vakiinnuttamista pitää kokous erittäin tärkeänä ja vastaisen varalle lausuu, että kaikkien sosialidemokratisten järjestöjen on puoluekokousten

valiajoilla puolueuuvoston päätöksiä ja antamia määräyksiä tarkoin noudatettava, siksi, kunnes puoluekokous niistä toisin päättää.

E. Jalava kannatti edellisten ehdotusta.

V. Lehokas ehdotti, että kokous yhtyisi Tokoin ponteen ilman muuta.

V. Annala yhtyi muuten Tokoin ehdotukseen, paitsi siinä kohden, jossa on liiaksi painostettu puoluesääntöjen kyseenalaisen pykälän epäselvyyttä.

Ehdotti kokouksen lausumaan:

Turun l. etel. sos-dem. vaalipiirijärjestön ja puolueuuvoston välisten selkkausten johdosta on puoluekokous tullut siihen käsitykseen, että puolueuuvoston menettely, sen antaessa määräyksensä puolueverojen tilitystavasta niillekin piiritoimikunnille, jotka eivät olleet verojen tilityksen suhteen antaneet muistutuksiin aihetta, oli vähemmän harkittua sekä vastoin puolueen järjestösääntöjen selvää määrystä.

Turun l. etel. vaalipiirijärjestö toimikuntineen on myöskin tehnyt virheen siinä, että ei ole alistunut noudattamaan puolueuuvoston määräystä, joka puoluekokousten valiajoilla on korkein määrääjä, siksi kuin puoluekokous olisi asiasta päättänyt.

Koska nyt kumminkin kaikki muut vaalipiirijärjestöt ovat noudattaneet puolueuuvoston määräämää tilitystapaa, määrää puoluekokous yhtenäisyyden saavuttamiseksi:

että Turun län. etel. sos.-dem. vaalipiirijärjestön on tästä lähtien noudatettava puolueuuvoston määräystä puolueverojen tilitykseen nähden; ja

että puoluetoimikunnan on heti maksettava Turuu l. etel. vaalipiiritoimikunnalle siltä pidättämänsä varat; sekä

että puoluetoimikunta tekee tulevalle puoluekokoukselle ehdotuksen järjestösääntöjen puolueverojen tilitystä koskevan kohdan muuttamiseksi.

J. Vuoristo kannatti Tokoin ehdotusta.

J. Merivirta: Valiokunta ei keskustellut asiasta, mutta hyväksyi ilman muuta Lehokkaan ehdotuksen.

V. Kivisalo ehdotti lausuttavaksi, että puoluetoimikunta ja neuvosto, uhkaamalla erottaa puolueesta kokonaisen vaalipiirijärjestön, on käsittänyt toimintavaltansa suuremmaksi kuin puolueemme kansanvaltaiset periaatteet ja järjestösäännöt edellyttävät.

E. Paronen ehdotti Tokoin ponsien lisäksi:

puoluekokous lausuu, että kaikkien sos.-dem. puolueessa toimivien toimikuntain ja luottamushenkilöiden on ehdottomasti toimittava kansanvaltaisten periaatteiden ja puolueelle hyväksytyjen järjestösääntöjen mukaisesti.

Fanny Ahlfors Merivirran lausunnon johdosta huomautti valio-
kunnan jäsenenä, ettei hän ole vakaumuksetta päätöstä allekirjoittanut.

Kun Annalan ehdotusta oli kannatettu, oli äänestettävä mietinnön,
Tokoin ehdotuksen ja Annalan ehdotuksen välillä. Kivisaloon ja Paro-
sen ehdotukset kannattamattomina raukesivat.

Äänestettäessä Tokoin ja Annalan ehdotusten välillä, voitti ensin-
mainittu 58 äänellä 8 vastaan. Lopullisessa äänestyksessä voitti To-
koin ehdotus suurella enemmistöllä 3 ääntä vastaan, jotka annettiin
mietinnön puolesta. *Tokoin ehdotus hyväksyttiin siis kokouksen päät-
tökseksi.*

Toveri Th. Stauningin hyvästijättötervehdys.

Toveri Stauningin oli täytynyt ennen istunnon alkua matkustaa
pois kokouksesta. Hän oli jättänyt seuraavan kirjallisen tervehdyk-
sen, joka luettiin:

„Kiitos kuluneista päivistä, suuresta sydämellisyydestä, vierasva-
raisuudesta ja huomiosta, jota puolue on täällä minua kohtaan, Tans-
kan sos.-dem. puolueen luottamusmiehenä, osottanut.

Jo yksin osotetun ystävällisyyden johdosta — on saamani vaiku-
tus mitä paras.

Minä en sitä pahempi ole voinut seurata keskusteluja kaikissa
yksityiskohdissaan, kieli on esteenä. Kielieroaivaisuudet voivat vä-
hentää sitä vaikutusta, jota eri maiden sosialidemokratit voisivat
toisiinsa aikaan saada ja siten edistää työvä. liikkeen menestystä, mutta
kielieroavaisuudet eivät kuitenkaan voi estää kansainvälistä yhdessä
oloa ja sentähden tulee kans. väl. yhteistyö lujemmaksi, kun voim-
me käydä toistemme luona ja meidän asiamme voitto kiiruhtaa kul-
kuaan.

Huolimatta kielivaikeuksista olen minä näinä päivinä saanut pal-
jon tietoja ja olen varsin hämmästynyt ikäänsä nähden voimakkaasta
ja hyvin kehittyneestä työvä. liikkeestä, mikä täällä on ja joka on niin voi-
makkaita ilmauksia saanut.

Tämä komea rakennus „Työmies“-talo vierellään, paljon levinyt
lehdistö, kirjankustannukset, poliittiset järjestöt ja 314,000 ääntä val-
tiopäivillä ovat todistuksena työväenluokan mahtavasta noususta. Se
antaa minulle varman uskon, että Suomen työtätekevä kansa pystyy
menemään pitkälle ja että sillä on voimia käydä kovia aikoja vas-
taan.

Sillä eihän voi kieltää, että kovat ajat ovat tulossa.

Vaara uhkaa idästä. Vallanhimoinen, vapauden vihollinen hal-
litus tahtoo iskeä kovasti Suomen kansaa vastaan, mutta silloin on
käytävä taisteluun sillä levollisuudella, voimalla ja varmuudella, jo-
honka järjetyneet työläiset pystyvät.

Kenties vapaus riistetään, mutta oppikaa Saksan työväenluokalta koossapysyminen, *poikkeuslaeista* huolimatta, jotka yrittävät tukahuttaa vapauden.

Työväen luokan vapautus riippuu sen järjestöjen voimasta — paljon voidaan voittaa ja tehokkaasti puolustautua, kun järjestö on voimakas. Ammatillisten järjestöjen ja puolueen tulee innostuksella ja voimalla tehdä voitavansa.

Minä matkustan pois voimakkain ja hyvin tuntein Suomesta. — Minä tulen kertomaan luokkatovereilleni Tanskassa Teidän taistelustanne ja Te voitte olla vakuutetut siitä, että siellä kaikkina aikoina tulee löyty-mään työväenluokka, joka myöskin, jos se on mahdollista, tulee ojentamaan auttavan kätensä Suomen sosialidemokratiaselle työväelle, jos niin tarvitaan.

Kiitos näistä päivistä. Onnea tulevaisuudelle! Eläköön Suomen sosialidemokratia!“

Vastatervehdykseksi päätti kokous lähettää Stauningille sähkösanoman Turkuun.

Tilivapauden myöntäminen puoluetoimikunnalle.

Raha-asiainvaliokunta esitti mietinnössään n:o 1:

„Tilivapauden myöntämisestä Oulun puoluekokouksessa valitulle puoluetoimikunnalle.

Kuten tunnettua päätti Kotkassa vuonna 1909 pidetty puoluekokous tilivapauden myöntämisestä silloin eronneelle puoluetoimikunnalle jättää asian ratkaisemisen nyt koossa olevalle puoluekokoukselle, jolle mainitun puoluetoimikunnan tulisi hankkia täydelliset tilikertomukset. Kuten selviää tilikertomuksesta puoluekokoukselle, ei entinen puoluetoimikunta ole kuitenkaan katsonut tarpeelliseksi hankkia vaadittua tilikertomusta, koska nyt esillä olevasta käy ilmi, osaksi missä määrin Tutkijatoimikunnan laatima kirjanpäättös pitää paikkansa ja osaksi missä määrin puoluekassan asema Kotkan puoluekokouksen aikaan on oikea. Samoin esiintyy v. 1909 tilintarkastajain antamasta tilikertomuksesta, että he ovat ehdottaneet tilivapautta kalenterivuodelta 1909 ja siten myös sitä osaksi entiselle puoluetoimikunnalle.

Kun Kotkan puoluekokous yllämainitulla päätöksellään, joka tehtiin sen perustalla, ettei Tutkijatoimikunnan tekemä kirjanpäättös nähtävästi ollut todellisuuden mukainen, tarkoitti selvästi, että ennenkun kysymystä tilivapauden myöntämisestä voidaan ratkaista, pitäisi täydelliset ja oikeat tilit esittää puolueen korkeimmalle laitokselle, puoluekokoukselle, ja kun nyt sellaiset tilit ovat esitetyt, ei pitäisi olla mitään syytä pitemmälle lykätä kysymyksen ratkaisua.

Kuten käy ilmi puoluerahastonhoitajan tilikertomuksesta, on J. E. Perttilän vajuus lopullisesti määrätty ja nousee Smk. 7,424: 41, mutta kun J. E. Perttilä tämän sijaan on jättänyt puoluetoimikunnalle erikoisia hänen omistamiaan arvopapereita, on puoluekassaa kohdannut häviö noussut ainoastaan Smk. 3,874: 41.

Käsiteltäessä kysymystä missä määrin entiselle puoluetoimikunnalle tahi puolueneuvostolle olisi myönnettävä tilivapaus, on valiokunta katsonut että työväenjärjestöissä yleensä vallalla olevan käsityskannan mukaan puoluetoimikunta olisi velvollinen vastaamaan niistä vahingoista, jotka puolue on kärsinyt rahastonhoitajan toimeensa osottaman huolimattomuuden tähden, mutta koska Puoluetoimikunnan valvontavaltaa on kuitenkin suuressa määrässä vaikeuttanut se, että J. E. Perttilä oli suoraan puoluekokouksen valitsema ja että Perttilä puolueen keskuudessa siihen aikaan nautti täydellistä luottamusta, niin valiokunta on sitä mieltä että puoluetoimikunnan osottama leväperäisyys puolueen rahastonhoitajan toimen valvomisessa, ei ole ollut niin raskauttavaa, että puoluetoimikuntaa tai sen yksityisiä jäseniä voitaisiin vaatia korvaamaan joko kokonaan tai osaksi puolueen kärsimän vahingon.

Asiain näin ollen ja kun lopullinen kirjanpäättös 18. 3. 1909 nyt esitetään, ehdottaa valiokunta tilivapauden myönnettäväksi silloiselle puoluetoimikunnalle.

Tilivapauden myöntämisestä nykyiselle puoluetoimikunnalle

lausuu valiokunta:

Tarkastaen puoluetoimikunnan tilikertomukset, alkaen 18 p:stä maalisk. 1909, 30 p:ään kesäk. 1911, jotka jätettiin raha-asiaain valiokunnalle käsiteltäväksi ja tehtäväksi ehdotus tilivapauden myöntämisestä tai kieltämisestä puoluetoimikunnalle mainitulta ajalta, on valiokunta tullut siihen tulokseen, että mitään esteitä tilivapauden myöntämiseen ei ole. V. 1909 tilintarkastajain kertomuksessa on kyllä pieniä huomautuksia, jotka, kuten tilintarkastajainkin mainitsevat, eivät vähääkään vaikuta tilivapauden myöntämiseen, joten valiokunta saa tilintarkastajain lausunnon perusteella ehdottaa:

että puoluekokous myöntäisi puoluetoimikunnalle ja rahastonhoitajalle täydellisen tilivapauden alussa mainitulta ajalta.

Viimeksi mainitun lausunnon antamiseen ei ole ottanut osaa valiokunnan jäsen I. Hörhammer, koska hän puolueen rahastonhoitajana on siihen esteellinen.

K. Heinonen.
N. Telkkä.

M. Teräväinen.
A. Halme.

I. Hörhammer“.

Mietinnön molemmat osat, erikseen käsiteltynä, hyväksyttiin sellaisenaan.

Puolueopistoasia.

Luettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 1, joka kuului:

„Siitä lähtien kuin puolueopistoasia on ollut puolueessamme vireillä, on opiston tarve tullut yhä tärkeämmäksi. Nopeasti kehittyvä taloudellinen tuotanto ja yhä pitemmälle pyrkivä valtiollinen sorto ovat luoneet työtätekevään väestöön itsenäisiä luokkatunteita, samalla kun jo ennen heränneissä joukoissa aina lisääntyy suurempi tiedonjano. Näin kasvaa valistuksen tarve puolueessa vuosi vuodelta, jota tarvetta puolueemme täytyy kaikin keinoin tyydyttää. Jotta tässä tehtävässä onnistutaan ajan tarvetta vastaavalla tavalla, on valiokunnan mielestä suunnattava suurin huomio kunnollisten luennoitsijain kasvattamiseksi. Puolueemme on jo jättänyt sen ajan, jolloin lentävä agitatsioni täytti yksin tarkoituksen ja joutunut siihen asemaan, jolloin jo herätetyn sos.-dem. tietoisuuden lisääminen näyttää olevan tärkeimpiä tehtäviämme uudistustyössä. Kotkan kokouksessa jo pantiin pääpaino vakaumusta kasvattavalle luentotyölle.

Samasta syystä on puoluetoimikunnan valistustyö kolmena viimeisenä talvikautena muodostunut luontokurssien muotoon ja jokaisessa piirissä on enemmän tai vähemmän toimittu samaan suuntaan. Tosiasiassa voivatkin piirit järjestäessään 4—5 iltaisia luontokursseja tehdä valistustyön parhaiten. Mutta piirittäistä valistustyötä haittaa kunnollisten luennoitsijain puute ja on puolueemme, tältäkin kannalta katsoen, joutunut asemaan, joka ei ole korjattavissa muutoin kuin sellaisen opiston aikaansaamisella, jossa pystytään luennoitsijain tietomäärää ja toimintakykyä kehittämään tarpeen ja ajan vaatimusten tasalle.

Edellä lausuttuihin syihin katsoen pitää valiokunta välttämättömänä puolueopiston perustamisen, ja toivoo, ettei puoluekokous sallisi tässä enää vitkasteltavan, muistuttaen, että valtiollisen asemamme kärjistyminen jo nyt vaikeuttaa ja saattaa tuonnempama ajaksi estääkin joukkovalistustyömme. Ylläolevan perusteella ehdottaa valiokunta puoluekokouksen päättämään,

että puoluetoimikunta kohdistaisi kaikki voimansa siihen, jotta puolueopisto saataisiin toimeen ensi tulevan talven aikana.

Valiokunta puolestaan pitää tarpeellisena, että opisto toimisi jo alusta-alkaen kolmikuukautisen ajan, mutta katsoen puolueemme henkisten voimain puutteeseen ja siihen, että opiston tarve on kärjistynyt aivan äärimmäisiin, voitaisiin nyt ensi aluksi tyytyä kaksikuu-

kautiseenkin oppijaksoon, ellei voittamattomain esteitten sattuessaa laajempaa suunnitelmaa voida sillä kertaa toteuttaa. Missään tapauksessa ei opiston aikaansaamista ensi talven aikana saisi sivuuttaa, jonka vuoksi ehdotamme,

että puolueopiston toiminta-aika määrättäisiin kolmeksi kuukaudeksi, mutta voittamattomain esteiden sattuessaa voitaisiin aluksi tyytyä kaksikuukautisiinkin, ellei opistoa muuten saataisi toimeen.

Jos nämä ehdotukset saavat puoluekokouksen kannatuksen, lausuu valiokunta mielipiteenään,

että puoluetoimikunta oikeutettaisiin järjestämään opistoa koskevat yksityiskohdat, luento- ja oppiaineet pääasiassa sellaisiksi kuin viime syksyksi aiotun opiston työohjelma oli.

Mitä sitten niihin opiston puuhaamista koskeviin arvosteluihin tulee, joita evästyskeskustelussa käytettiin, näytti valiokunnan mielestä niin puoluetoimikunta kuin opistokomiteakin tehneen kaikkensa puolueopiston aikaansaamiseksi vuoden 1910 syksyllä. Ne syyt, jotka puuhan onnistumisen estivät, ovat pohjaltaan luettavat henkisten voimain puutteeksi puolueessamme, jonka auttamiseksi oltiin sillä kertaa voimattomia. Osaksi on asiaa vaikeuttanut yrityksen uu.uus sekä ne suuret vaatimukset, jotka sellaiselle opistolle täytyy asettaa.

K. Suosalo.
Aura Kuisinen.

Väinö Kivisalo.
Riku Penttinen.

Vilho Lehokas“.

O. V. Kuusinen: Esitän ensimmäiseen ponsikohtaan muutosehdotuksen,

että puoluetoimikunta kohdistaisi kaikki voimansa siihen, jotta puolueopisto saataisiin toimeen niin pian kuin puoluetoimikunta suinkin voi katsoa sen tulevan niin kunnolliseksi, että hyöty siitä on suurempi kuin sen vaatimat kustannukset.

On ilahduttava se innostus, mikä tässä asiassa ilmenee, mutta myöskin mahdollisuudet on varteenotettava; opisto kai on tarkoitettu sellaisten tietojen lisäämiseksi, joita ei voi suomenkielisestä kirjallisuudesta saada. On siis tarkoin punnittava, onko meillä nyt opettajavoimia. Vallitsevaa innostusta ei olisi lamautettava huonolla opistoyrityksellä.

Anton Huotari: Tässä asiassa on jo vitkasteltu ainakin viisi vuotta.

Nyt on siitä jo vihdoin tehtävä loppu. Hyväksyttäköön siis valiokunnan mietintö. Ei tämä opistosuunnitelma parhain ole, mutta väliaikaisena olisi sitä yritettävä. Vast'edes olisi pyrittävä asia järjestämään Amerikan Työväenopiston tapaan. Se voisi paremmin tyydyttää Ammattijärjestönkin tarpeita.

Ehdotti toisen ponnen jälkeen lisättäväksi seuraavan uuden ponnen:

Samalla kokous huomauttaa, että tulevaisuuden päämääräksi on asetettava pitempiaikaisen ja laajempikurssisen opiston aikaansaaminen.

E. Haapalainen ehdotti kolmannen ponnen kuulumaan:

että puoluetoimikunta oikeutettaisiin yhdessä Suomen Ammattijärjestön toimikunnan kanssa, jos se sitä haluaa, järjestämään opistoa koskevat yksityiskohdat, luento- ja oppiaineet pääasiassa sellaisiksi kuin viime syksyksi aijotun opiston työohjelma oli.

V. Lehokas kannatti valiokunnan mietintöä. Vastusti Kuusisen ja Huotarin ponsiehdotuksia, samoin Haapalaisen lisäystä.

R. Elo kannatti Kuusisen ehdotusta.

Jalava teki muutosehdotuksen perusteluihin, että sanan „lentävä agitatsioni“ jälkeen lisättäisiin sana „yksin“. (On korjattu edellä mietinnössä).

K. M. Evä kannatti valiokunnan ponsia sekä Huotarin lisäystä.

J. Vuoristo: Puolueen luentokurssit eivät ole täyttäneet tarkoitustaan. Opisto on saatava pystyyn.

Aura Kiiskinen: Tuntien omasta kohdastanikin sen puutteellisuuden, mikä opiston olemattomuudesta on aiheutunut, olen katsonut täytyväni kannattaa valiok. mietintöä.

A. Aaltonen oli sitä mieltä, että opiston lukukauden on välttämättä kestettävä 3 kuukautta, koska sen tulee tyydyttää siksi suuria vaatimuksia, ettei niitä kovin tyypistetyllä ajalla voida tyydyttää.

K. Niemi yhtyi Kuusisen ehdotukseen.

Hj. Sirén vaati, että opisto on saatava kunnolliseksi. Sentähden yhtyi kannattamaan Kuusisen lausuntoa asiasta.

Äänestyksessä hyväksyttiin valiokunnan ensimmäinen ponsi, koskeva puolueopiston alkamista 48 äänellä 23 vastaan, jotka annettiin Kuusisen ehdotuksen puolesta. Mietinnön toinen ponsi hyväksyttiin sellaisenaan. Huotarin lisäehdotus hylättiin 38 äänellä 12 vastaan. Mietinnön kolmas ponsi hyväksyttiin Haapalaisen lisäehdotuksella 60 äänellä 9 vastaan, jotka annettiin mietinnön ehdotuksen puolesta.

Puoluetoimikunnan paikka.

Kun mietintöjä ei ollut valmiina, otettiin esille puoluetoimikunnan paikan määrääminen.

O. V. Kuusinen ehdotti asian lykättäväksi.

Päätettiin määrätä nyt.

Anton Huotari ehdotti p.-toimikunnan paikaksi Helsinkiä.

J. Vuoristo kannatti edellistä ehdotusta.

Puoluetoimikunnan kotipaikaksi hyväksyttiin yksimielisesti *Helsinki*.

Laukon torpparien laina.

Raha-asiaain valiokunta ehdotti, ettei Laukon torpparien 2,500 mkn lainaa voida lahjoittaa, koska muut lainaajat voisivat tulla myöskin lahjoja pyytämään.

S. Nuorteva vastusti valiokunnan ehdotusta. Jos lainaa karhutaisiin takaisin, herättäisi se pahaa verta varsinkin laajoissa torppari-piireissä. Laukkolaiset olivat torppariliikkeenme esitaistelijoita, joten heitä kohtaan ei saisi olla kylmäkiskoisia.

J. Merivirta yhtyi edellisen puhujan lausuntoon.

E. Murto, *N. Telkkä* ja *K. Niemi* puolustivat lainan anteeksi antamista.

I. Hörhammer: Tämä on tilijuttu, eikä ole kysymys, että ne varat laukkolaisilta nyt takaisin riistettäisiin. Ei sitä nyt saisi pois pyyhkiä. Tulo- ja menoarviossa ei saada muuten lyömään tulo- ja menopuolta yhteen.

N. Parviainen Laukon lakkolaisten oloja tuntevana puolusti lainan lahjoittamista.

Nuortevan ehdotus hyväksyttiin 41 äänellä 40 vastaan, joten laina tuli lahjoitetuksi.

Seuraavan puoluekokouksen paikka ja aika.

Puoluekokouksen paikaksi ehdotettiin Tamperetta, Vaasaa, Kuopiota, Joensuuta, Lahtea, Poria, Imatraa, Mikkeliä ja Torniota. Äänestysten alaisiksi tulivat vain Tampere, Kuopio, Joensuu, Vaasa, Lahti ja Pori. Eri äänestysten jälkeen hyväksyttiin tulevan puoluekokouksen paikaksi *Tampere*. Kokousajan suhteen päätettiin yksimielisesti, että se on vuonna 1913 puolueuuevoston lähemmin määrääminä päivinä.

Päätöksen johdosta jätettiin seuraava lausunto:

Seuraavan puoluekokouksen paikan määräämiseen nähden on huomautettava, että niin kauvan kuin puoluekokousten paikkaa ei ole va-

kinaisesti määrätty, olisi pyrittävä suurempaan tasapuolisuuteen eri seutujen välillä. Yleisistä puolueen ja ammatillisten järjestöjemme y. m. kokouksista on ehdottomasti paikallista herättävää ja valistavaa hyötyä, mutta ei ole oikein että tämä y. m. hyöty niin usein sallitaan langeta saman paikkakunnan osaksi, eräitten seutujen jäädessä kokonaan sitä vaille. Varteenotettava on jo myöskin se suurempi taloudellinen rasitus, mikä viimeksi mainittujen osalle kokouksistamme säännöllisesti jää niin kauvan kuin matkakustannukset ovat kunkin piirijärjestön itsensä korvattavat. Kun sitäpaitsi nytkin ehdotettujen ja häljäytyksi tulleitten kokouspaikkojen joukossa oli sellaisia, joihin matkustaminen varsinkin kesäisin on varsin helppoa, on syytä vakavasti toivoa, että nämä seikat tulevat toiste huomatuiksi.

<i>O. Piisinen.</i>	<i>Santeri Saarikivi.</i>	<i>J. Savola.</i>
<i>E. Sampo.</i>	<i>Mimmi Turunen.</i>	<i>A. Pennanen.</i>
<i>Hanna Malm.</i>	<i>Mikko Virkki.</i>	<i>Ilmari Tossavainen.</i>
<i>Antti Heikkinen.</i>	<i>A. Mäkelin.</i>	<i>Matti Lonkainen.</i>
<i>Pekka Huttunen.</i>	<i>S. Kurkinen.</i>	<i>O. Kunnassalo.</i>
<i>A. Laakkonen.</i>	<i>M. Manninen.</i>	<i>J. Juntikka.</i>
	<i>K. Niemi.</i>	

Istunto päättyi klo 2,30 i.p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Aluksi laulettiin „Työväen marssi“.

Muutos valiokunnan jäsenyydessä.

J. Merivirran sijaan valitusvaliokuntaan valittiin A. Vierimaa.

Vastalause turkulaisten asiaan.

Turun l. etel. vaalipiirijärjestöä koskevaan, aamupäivällä tehtyyn päätökseen jätettiin näin kuuluva *vastalause*:

Katsoen siihen, että puolueemme voimassaolevien järjestösääntöjen 10 pykälä selvästi määrää, että puolueverot ovat tilitettävät puolue-toimikunnalle kahdesti vuodessa helmi- ja elokuulla, joten siinä ei voi löytyä tulkintamahdollisuuksia, sekä katsoen siihen, että järjestösäännöt sitovat paitsi puoluejärjestöt ja -jäsenet myös puolue-neuvoston ja -toimikunnan, joten ei muulla kuin puoluekokouksella voi olla sitä valtaa minkä puolue-neuvosto puheenaolevassa kysymyksessä on, järjestösääntöjä rikkomalla uskotellut itsellään olevan, emme voi hyväksyä puoluekokouksen yllämainitun päätöksen ensimmäistä kohtaa perusteluineen.

Sitäpaitsi asettaa päätöksen viimeinen kohta puolueemme järjestöt puolueeneuvoston mielivallasta ja päähän pistoista edelleen riippuvaksi, joten siinäkin suhteessa olemme pakotetut merkitsemään vastalauseemme. Helsinki syysk. 8 p:nä 1911.

Aku Attila.
Juho Petäjä.

J. Merivirta.
Kaarlo Rantala.

S. Rönberg.
J. Kujanpää.

Puolueen ja eduskuntaryhmän välinen suhde.

Esitettiin seuraava eduskunta-asiainvaliokunnan mietintö n:o 1:

„Valiokunta on käytettävissä olevien asiakirjain perusteella tullut huomaamaan, ettei puolueoimikunta ja puolueeneuvosto ole noudattanut Kotkan puoluekokouksen tässä suhteessa antamia määräyksiä, eikä eduskuntaryhmänkään taholta ole mainitussa suhteessa tehty alotetta muuta kuin yhden kerran, jonka vuoksi lausuu kokous:

että puolueoimikunnan ja neuvoston sekä eduskuntaryhmän suhde on saatava läheisempään vuorovaikutukseen, muistuttaen Kotkan puoluekokouksessa tästä asiasta tehdystä päätöksestä.

J. Merivirta.
J. Vatanen.
J. Salminen.

J. Rikkinen.
Emil Murto.
J. Lumivuokko.

Hanna Malm.“

Mietintö hyväksyttiin sellaisenaan.

Eduskuntaryhmän toiminta yleensä.

Eduskunta-asiainvaliokunta esitti mietinnössään n:o 2:

„Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän toimintakertomuksen sekä evästyskeskustelussa annettujen lausuntojen perusteella on valiokunta ottanut sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminnan Kotkan puoluekokouksen jälkeiseltä ajanjaksolta arvosteltavakseen ja sen johdosta lausuu käsityksensä seuraavaa:

Kotkan puoluekokouksessa lausuttiin sos.-dem. eduskuntaryhmälle melkoisen selvät ohjeet. Ryhmä on koettanutkin niitä noudattaa, onnistuen toisinaan paremmin toisinaan huonommin. Joissakin kysymyksissä on ryhmän toiminnassa havaittavissa suoranaista leväperäisyyttäkin. Selvemmin se ilmeni yhdistyslain käsittelyssä.

Yleensä kuitenkin joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, on ryhmän toiminta ollut moitteetonta.

Yksityisten ryhmän jäsenten menettely sen sijaan ei ole sitä läheskään ollut. Useat ryhmään yksityiset jäsenet ovat törkeästi lyöneet laimiin edustajavelvollisuuksiaan, joko siten, että ovat pitäneet tarpeettomasti pitkiä lomia tai olleet ilman pätevää syytä poissa tärkeistä ratkaisevista äänestyksistä, esim. siviiliavioliittolain, yhdistyslain y. m. työväestölle tärkeiden lakien käsittelystä, aiheuttaen siten menettelyllään valitsijoille tuntuvaa tappiota.

Pankkivaltuusmiesvaaleissa v. 1909 valtiopäivillä niinikään jotkut sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenet menettelivät omavaltaisesti vastoin Kotkan puoluekokouksen selvää käsitystä.

Ylläolevan ja sos.-dem. edustajaryhmän toimintakertomuksen perusteella lausuu kokous:

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on osapuilleen toiminnut valitsijoita tyydyttävällä tavalla ja puoluekokous velvoittaa hyväksymänsä lausunnon perusteella sos.-dem. eduskuntaryhmän vastaisuudessakin noudattamaan itsenäistä ja yhä selvempää köyhälistön tinkimätöntä luokkataistelua tulkitsevaa menettelyä.

Edustajatoimensa laiminlyöneiden edustajain suhteen päättää kokous,

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on entistä tarkemmin seurattava yksityisten ryhmän jäsenten edustajainta ja aina epäkohdan tapahduttua se peittelemättä paljastettava, sekä sen lisäksi toimintakertomuksessa yksityikohtaisemmin selostettava, jotta valitsijoilla sen perusteella on parempi tilaisuus arvostella edustajainsa toimintaa.

J. Merivirta.

I. Vatanen.

I. Salminen.

J. Rikkonen.

Emil Murto.

Lumivuokko.

Hanna Malin.

H. Kotiranta: Ehdotti poistettaviksi perusteluista sanan „törkeä“, ja ponnessa muutettavaksi sanan „osapuilleen“ sanaksi „kutakuinkin“.

J. Hautala sanoi, että mietintö halventaa eduskuntaryhmää, joten se on palautettava valiokuntaan siistittäväksi.

M. Turkia: Valiokunta on sivuuttanut ryhmän hajanaisuuden. Ryhmä on hajaantunut kahtia. Enemmistöt ja vähemmistöt ovat siten turnailleet toisiaan vastaan, vaikka useat piirikokoukset ovat sen tuonineet. Ryhmä on saatava ulospäin ehyeksi. Vähemmistön

on alistuttava enemmistön päätökseen. Mietintöön on liitettävä seuraava ponsi:

Katsoen siihen, että eduskuntaryhmän keskuudessa on ilmennyt puoluettamme vahingoittavaa hajaannusta, jopa siinä määrässä, että ryhmän eri osat enemmistönä ja vähemmistönä — ovat eduskunnassa taistelleet toisiaan vastaan ja koska selaisesta hajanaisesta menettelystä jos sitä tulisi yhä edelleen jatkumaan, syntyisi sekavuutta puolueemme toimintaan, tuottaen vahinkoa puolueellemme, niin päättää kokous:

että eduskuntaryhmän tulee huolellisesti harkita eduskunnassa esille tulevat asiat ja tarkasti määrätä kantansa niihin ja,

että ryhmässä vähemmistöön jääneiden tulee alistua enemmistön päätöksiin; olkoon heillä kuitenkin oikeus ilmoittaa eduskunnan pöytäkirjaan eriävä kantansa, ryhtymättä väittelyyn enemmistöä vastaan.

Anni Huotari sanoi mietinnöstä tulevan siihen käsitykseen, että suuri osa ryhmästä löisi laimin tehtävänsä. Se ei ole totta. Sana „useat“ oli muutettava sanaksi „jotkut“.

V. *Kivisalo* ehdotti toisen ponnin kuulumaan:

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on seurattava yksityisten ryhmän jäsenten edustajainta ja aina epäkohdat peittelemättä ilmoitettava piiritoimikunnille sekä sen lisäksi toimintakertomuksessa siitä mainittava, ja jos edustaja ilman hyväksyttävää syytä on ollut poissa köyhälistölle tärkeistä äänestyksistä, niin on hänen jätettävä paikkansa varamiehelle.

J. *Juntikka* kannatti mietinnön palauttamista valiokuntaan aikaisemmin ehdotetussa tarkoituksessa.

O. *Tokoi*: En tahdo erikoisesti puolustaa ryhmää. Toveri Turkialla on hyvä tarkoitus. Vaikka panen suuren arvon ryhmän eheyteen, niin ei olisi hyvä jos se on aivan yhdessä äänessä määkivä lauma. Sitä nyt ei saada aikaankaan, kun valitsijat ovat evästäneet eri tavalla edustajia. Kuitenkin voidaan Turkian ajatussuunta ilmaista mietinnössä, jonka tähden se voidaan valiokuntaan lähettää.

R. *Lahti* katsoi, että pääpaino on pantava ryhmän eheyteen, Turkia on osannut oikeaan lausunnossaan. Tokoi kyllä sanoi oikein edustajain erilaisiin evästyksiin nähden. Mutta se ei saa kuitenkaan ehkäistä ryhmän yhtenäistä esiintymistä. Vähemmistön on alistuttava

enemmistön päätökseen. Eriävää mielipidettä ei saisi merkitä eduskunnan pöytäkirjaan, kuten Turkia ehdottaa, vaan ainoastaan ryhmän pöytäkirjaan.

O. V. Kuusinen: Turkian ehdotus olisi keskusteltava menettelytapavaliokunnassa.

Hilja Pärssinen: Edustajat ovat velvolliset noudattamaan piirinsä evästyksiä. Jos ryhmän vähemmistö pakotetaan enemmistöä noudattamaan, voisi se saata edustajan ristiriitaiseen asemaan. Kukaan ei ole urheilullut lähtiessään enemmistöä vastaan. Vastustan siis Turkian ehdotusta.

A. Aaltonen: Mietintö on sanamuodoltaan epäonnistunut, samoin on se epäloogillinen. Niinpä perustelussa sanotaan ryhmän toimintaa onnistuneeksi, ponsissa taas „osapuilleen“ epäonnistuneeksi. Mietintö on siis palautettava valiokuntaan.

O. Suutala ehdotti, että „törkeä“ sana muutetaan „moitittavalla tavalla“.

J. Lumivuokko: Edelliset puhujat ovat ampuneet yli maalin. Sana „törkeä“ on paikallaan. Ryhmän toimintakertomus on puutteellinen, joten parempaa mietintöä en ole saanut. Aaltonen epäonnistui todistaessaan epäloogillisuuksia mietinnössä. Me voimme sitä kaunistella, mutta silloin ei ole mietintö todellisuuden mukainen.

J. Savola kannatti valiokuntaan lähettämistä Kivisaloon lausunnon huomioonottaen.

J. Vatanen kannatti mietintöä. Vastusti sen valiokuntaan takasin lähettämistä.

K. M. Evä ehdotti ponteen sen suuntaisen lisäyksen, että yksityisten edustajain laiminlyönnit ovat peittelemättä paljastettavat piiri-toimikunnille eikä yleensä vaan paljastettava, kuten ponnessa lausutaan. — Puolusti Turkian ehdotusta, kannatti mietinnön valiokuntaan palauttamista.

J. Rikkonen kannatti Lumivuokon lausuntoa mitä tulee ryhmän muutamain jäsenten laiminlyönteihin. Me emme voi sitoa eri suuntia ryhmässä, kuten Turkia ehdottaa.

J. Merivirta selosti valiokunnan puolesta, ettei riitä se että piirille vain annetaan tieto edustajain toiminnasta. Siitä on mainittava ryhmän kertomuksessakin.

Keskustelun loputtua äänestettiin valiokunnan ja Kivisaloon ehdotusten välillä, jolloin jälkimäinen voitti 22 äänellä 14 vastaan; jonka jälkeen äänestettiin valiokunnan ja Turkian lisäysehdotuksen kesken jolloin Turkian lisäys mietintöön päätettiin lisätä 32 äänellä 22 vastaan.

Sen jälkeen lähetettiin asia valiokuntaan sanottujen muutosten tekoa varten.

Eduskuntaryhmän suhtautuminen yhdistyslaki-kysymykseen.

Eduskunta-asiaivaliokunta mietinnössään n:o 3, lausui:

„Valiokunta käsitellessään viime istuntokaudella hyväksytyksi tullutta Yhdistyslakia lausuu siitä käsityksensä:

Katsoen siihen, että mainittu laki yhdistyksistä ei turvaa työvälle yhdistysvapautta, koska useat lainkohdat antavat virkavallalle ja muillekin vallassaoleville tilaisuuden kuristaa työväen luokkataisteluvapautta,

ja koska eduskuntaryhmä, tuntiessaan tämän lakiehdotuksen kehouden, ei kiinnittänyt siihen sanottavasti huomiota, ei edes senkään jälkeen, kun ryhmän vallan oikea päätös, lain kokonaan hylkäämistä tarkoittava ehdotus kerran toisessa käsittelyssä oli tullut eduskunnassa hylätyksi ja kun miukäänlaisia toiveita ei ollut tämän päätöksen muuttumiseen kolmannessa käsittelyssä, osoitti ryhmä toiminnallaan ilmeistä leväperäisyyttä työväestölle niin perin tärkeässä kysymyksessä ja siten toiminnallaan antoi päteväen aiheen erälle ryhmän jäsenille lakiehdotuksen viime tingassa vaalien yli lykkäämisehdotuksen tekemiseen, jonka kautta ryhmä olisi saanut tämän kuristuslain eduskunnassa hyväksymisen ainakin viivästyttämään, jos ei mahdollisesti kokonaan estetyksikin, lakiehdotuksen valitsijain arvosteltavaksi jouduttua, lausuu kokous,

että sosialidemokratinen eduskuntaryhmä yhdistyksiä koskevan lain käsittelyssä viime istuntokaudella on tehnyt itsensä syyppäiksi moitittavaan laiminlyöntiin. Tähän ovat etenkin syyppäät ne ryhmän jäsenet, jotka eivät käyttäneet kaikkia Valtiopäiväjärjestyksen sille tarjoamia keinoja mainitun lain hyväksymisen ehkäisemiseksi.

J. Merivirta.

I. Salminen.

J Rikkinen.

J. Vatanen.

J. Lunivuokko.

Emil Murto.

Hanna Malm“.

M. Paasivuori: En tahdo lieventää tässä mietinnössä lausuttua tuomiota, mutta tahdon esittää siihen seuraavat lisäponnet:

Kokous tämän lisäksi lausuu vaatimuksenaan, että niiden sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten, jotka tekivät itsensä syyppäiksi viime mainittuun laiminlyöntiin, on heti eduskunnan koonnuttua pyydettävä ero edustajatoimesta ja on varajäsenet kutsuttava heidän sijaansa, ja

jos mainituilla henkilöillä on puolueessa tai puolueeseen kuuluvissa järjestöissä muita luottamustoimia, on heidän niistä heti erottava, ja jos he eivät sitä tee, on järjestöjen heidät erotettava.

Anton Huotari: Jos valiokunnan mietintö hyväksytään, tietää se sitä, että eduskuntaryhmässä ei tarvitsekaan asioita valmistella, vaan kukin saa täysi-istunnossa esittää, mitä haluaa. Jos halutaan tästä menneestä asiasta paheksuminen lausua, on se kohdistettava koko ryhmään, eikä erikoisesti joihinkin sen osiin. Ainakin ponnin viimeinen lause on poistettava.

V. Kivisalo: Ponnin viimeinen lause pois ja sijalle:

Tähän ovat suurimpina syyllisinä pidettävät ne ryhmän jäsenet jotka olivat poissa äänestyksestä, kun toisessa lukemisessa äänestettiin lain hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta.

Perustelut ovat vastaavalla tavalla muutettavat. Törkein laiminlyönti oli se, ettei lakia saatu hylätyksi muutamien omien miesten poissaolon vuoksi.

S. Nuorteva väitteli mietintöä vastaan. Luki Kalle Hämäläisen kirjoituksesta „Savon Työmiehessä“ kohdan, jonka katsoi osottaneen, että n. k. jyrkätkin asiasta ovat eri mieltä. Luettu lausunto oli seuraava:

„Jos siis tästä asiasta joku arvostelu annetaan, on siinä koko ryhmä samalla tavalla arvostelun alainen, vaikkakin ehken Kotonen ja Valpas yksityisistä ryhmän jäsenistä eniten vastuunalaisuudessa. Kotonen lakivaliokunnan jäsenenä ja Valpas siitä syystä, että vaikkakin hän, toisten ollessa kiinnitettynä muihin eduskuntatöihin, käytti aikaansa tutustuakseen tarkemmin tähän yhdistyslakijuttuun, pysyen samalla poissa perustuslakivaliokunnan kokouksista ei kuitenkaan viitsinyt — ehkä ei tahtonutkaan — pitää huolta, että yli vaalien lykkäämistä tahtova kanta olisi tullut eduskuntaryhmän päätökseksi. Varmasti olisi se silloin saavuttanut tarpeellisen äärimäärän eduskunnassakin. Siis oikeastaan tuo Valppaan y. m. asia ajaneitten laiminlyönti vaikutti ratkaisevasti siihen tulokseen, ettei yhdistyslaki tullut lykätyksi yli vaalien“.

Itse puolestaan ehdotti, että valiokunnan ponsista poistettaisiin viimeinen lause, joten paheksuminen kohdistuisi vain yleensä ryhmään.

Ponneksi tulisi:

että sosialidemokratinen eduskuntaryhmä viime istuntokaudella yhdistyslain vaalien yli lykkäämistä tarkoittavassa asiassa on tehnyt itsensä syylliseksi moitittavaan laiminlyöntiin.

J. Hautala: Mietintö olisi palautettava valiokuntaan korjattavaksi siten, että lausuttaisiin ryhmän tosin osoittaneen hieman laiminlyönniä, mutta katsoo kokous sen johtuneen asian käsittelyn yhteydessä vallinneista olosuhteista, joten asia ei tällä kertaa aiheuta toimenpidettä puoluekokouksen puolelta.

O. Tokoi kannatti Paasivuoren lisäehdotusta.

J. Lumivuokko katsoi, että Paasivuoren ehdotus on kukkoilua. Jos ei saa arvostella ryhmää, niin mitä sitten koko tämä kysymys kokousohjelmassa tekeekään.

Olga Manner katsoi valiokunnan lausunnon liian lieväksi. Ehdotti, lausuttavaksi,

että ne ryhmän jäsenet, jotka äänestivät lain yli vaalien lykkäämistä vastaan, tai pysyttäytyivät päätökseen vaikuttamatta, eivät ole toimineet työväenluokan etujen mukaisesti.

J. Vatanen katsoi, ettei mietinnössä ole sanottu liikoja. Mutta kyllä valiokunta voi mietintöä vielä muutellakin.

A. Aaltonen ehdotti Paasivuoren ponnet hyväksyttäväksi sillä lisäyksellä, että se sovelletaan myös niihin, jotka eivät toimineet siihen suuntaan, ettei ryhmä olisi tehnyt moitittavaa tekoa. Erotkoon koko ryhmä! (Hilpeyttä.)

M. Turkia oli aikonut esittää samaa, mitä Aaltonen ehti tekemään. Jos kerran paheksutaan sitä osaa ryhmää, joka ei äänestänyt lykkäämisen puolesta, niin on paheksuttava myös niitä edustajia, jotka eivät toimineet sillä tavalla, että ylivaalien lykkäysehdotus olisi tullut ryhmässä esitetyksi. Todistettavasti Valpas jo ennen asiain toista käsittelyä on yksityisesti lausunut tuon ylivaalien lykkäysehdotuksen. Hän on siis myös syyllinen, koskei esittänyt sitä ryhmässä. Kannatti Nuortevan ehdotusta, jos kerran epäluottamuslausetta annetaan.

H. Hurmevaara katsoi, että Paasivuoren ehdotus on uhmaehdotus. Väitti että ryhmän jäsenet, kuten esim. Tokoi, tiesivät jo edeltäpäin Valppaan mielipiteen. Puhujaa oli evästetty paheksumaan niitä, jotka eivät äänestäneet yhdistyslakia yli vaalien.

K. M. Evä kannatti Nuortevan lausuntoa.

J. Vatanen: „Savon Työmiehen“ kirjoitus ei tässä ole ratksiseva. Siihen ei Nuortevan siis tarvitse vedota. Nuortevan ehdotus ei ole kokouksen arvon mukainen. Jos valiokuntaan asia lähetetään, niin ei sitä tarvitse lähettää samaan valiokuntaan.

O. V. Kuusinen lausui kummastuksensa sen johdosta, että tällais-takin vakavaa asiaa Turkia ja Nuorteva käyttävät hyökätäksään Valppaan persoonan kimppuun. Tosiasia kuitenkin on, että Valpas tässä teki enemmän kuin ehkä kukaan muu. Hän yksityiskohtaisessa lain

käsittelyssä Eduskunnassa teki useimmat ja parhaimmat muutosehdotukset, piti asiasta parhaan puheen ja lopuksi teki ehdotuksen, jonka tärkeyttä ja välttämättömyyttä täällä ei ole kukaan näkynyt uskaltavan kieltää. Siis jokseenkin vähän syytä hyökätä hänen kimppuunsa. Kannatti Olga Mannerin ehdotusta.

Äänestettiin ensin Olga Mannerin ja Kivisaloon ehdotusten välistä. Kivisaloon ehdotus voitti 29 äänellä 9 vastaan. Sen jälkeen Nuortevan ehdotus voitti 31 äänellä 21 vastaan, jotka annettiin Kivisaloon ehdotuksen puolesta. Lopullisessa äänestyksessä, joka suoritettiin nimenhuudon mukaan, voitti Nuortevan ehdotus mietinnön 43 äänellä 37 vastaan. Osa edustajia, jotka olivat myös ryhmän jäseniä, ei äänestänyt. Mietinnön muuttamista varten päätöksen mukaisesti lähetettiin asia takaisin eduskunta-asiainvaliokuntaan.

Eduskuntaryhmän suhde pankkivaltuusmiesvaaleihin.

Otettiin käsiteltäväksi eduskunta-asiainvaliokunnan mietintö n:o 4, joka oli näin kuuluva:

„Kotkan puoluekokouksen hyväksymä lausunto eduskuntaryhmän toiminnasta, velvoittaa ryhmää noudattamaan itsenäistä ja yhä selvempää köyhälistön luokkataistelun kannalla olevaa menettelyä.

Siitä huolimatta v. 1909 valtiopäivillä eräiden eduskuntaryhmän jäsenten menettely on ollut tästä poikkeava.

Katsoen siihen, että köyhälistölle ei ole hyötyä edustajan valitsemisesta pankkivaltuustoon, sillä porvarillisen yhteiskunnan puitteissa toimiva pankkilaitos ei tule köyhälistön etuja ajamaan, vaikka sos.-d. eduskuntaryhmällä olisi tilaisuus pankkivaltuuskunnassa olla edustettuna, päättää puoluekokous,

että sosialidemokratisen eduskuntaryhmän ei ole asetettava omaa ehdokasta, vaan tulee ryhmän joko kieltäytyä äänestyksestä, tahi äänestää tyhjillä lipuilla.

J. Merivirta.

J. Salminen.

J. Rikkonen.

J. Vatanen.

J. Lumivuokko.

Emil Murto.

Hanna Malm.“

K. M. Ecl: Ennen on paheksittu tyhjillä lipuilla äänestämistä. Nyt kehoitetaan ponnessa sellaiseen. Se on poistettava ponnesta.

E. Jalava toivoi mietinnön lähettämistä takaisin valiokuntaan.

F. E. Kellovalmi: Valiokunnan ehdottama ponsilauselma on suorastaan antiparlamentaarinen. Siinä kielletään eduskuntaryhmää täyt-

tämästä valtiopäiväjärjestyksen määräämiä velvollisuuksia. Perusteluissa kyllä sanotaan syy, mikä aiheuttaisi tällaisen kieltäytymisen. Sanotaan, että porvarillisen yhteiskunnan puitteissa toimiva pankkilaitos ei tule köyhälistön etuja ajamaan. Se ei tietysti aja köyhälistön etuja muussa merkityksessä, kuin sikäli, missä määrin me kykenemme vaikuttamaan tämän laitoksen toimintaan. Eihän eduskuntakaan kykene ajamaan eikä aja köyhälistön etuja muuta kuin siinä määrin mikäli me siihenkin kykenemme vaikuttamaan. Kuitenkaan ei tästä ole huomautettu, eikä sanota, että me emme saa ottaa osaa eduskuntatyöhön. Näinkö pitkälle tahdotaan mennä erään yksityistapauksen johdosta. Puolueen pää-äänenkannattajakin on aikasemmin ollut aivan toisella kannalla kuin mille valiokunta on nyt asettunut. Vasta sen jälkeen kun tuo n. s. „konikauppa“ oli tapahtunut on Työmies-lehti tavotellut tässä asiassa toista suuntaa. Itse tuolla kaupalla ei kai ollut mitään puoluetta vahingoittavia seurauksia, siitä ei seurannut mitään luokkataistelua heikontavaa, luokkavastakohtia himmentävää tulosta. Se oli vaan tilapäinen yhtymä sillä hetkellä työväen luokalle edullisimmaksi katsottavan toimenpiteen tavottamista senlaatusessa asiassa. Siten on tämä konikauppa käsitettävä. Sitä kyllä on koetettu tulkita jonkun yksityisen henkilön taloudellisen aseman parantamistoimenpiteeksi. Koetettu selittää yksityisen voitonpyynnöstä johtuvaksi. Sitä se ei kuitenkaan ole ollut. Mutta oli kai siitä jonkunlainen tulos siihen nähden, että se aiheutti vähäisen helpotuksen puolueen taloudellisten yritysten luottotarpeen tyydyttämiseksi. Se oli sillä hetkellä työväen edun kannalta katsoen edullinen teko. Se ei ollut sellainen miksi teoretikoiksi opettelevat kirjoittajat Työmieheissä ja useat piirikokoukset ovat koettaneet sitä tulkita. Tältä kannalta katsoen ehdottaisin, että jos tahdotaan siitä jotain sanoa, niin annettakoon lausunto jo tapahtuneesta asiasta, mutta älköön mentäkö tekemään suorastaan työlakkoon pakottavia päätöksiä eikä vastaisuuteen nähden yksityiskohtaisesti määräämään eduskuntaryhmän menettelyä. Ehdotan siis seuraavaa:

että mietintö palautettaisiin valiokuntaan ja siinä tyydyttäisiin yksinomaan lausumaan puoluekokouksen käsitys kyseessä olevasta asiasta, määrittelemättä sen enempää yksityiskohtaista vastaisiin pankkivaltuusmiesvaaleihin nähden. Ei ainakaan suoranaisesti eduskunnalliseen työlakkoon velvottamista.

A. Vatanen tahtoi kiellettäväksi pankkivaltuustoon menon. Yksilöiden ansiohalu on näytellyt suurinta osaa tässä asiassa eduskuntaryhmässä.

Anton Huotari leimasi edellisen puhujan väitteet rahasyistä mielikuvituksen tuotteiksi. Raha-asia ei ole vaikuttanut muuta kuin sen, että on saatu mies tekemään puoluetöimistössä työtä valtion palkalla. Ryhmä on näet ennen vaalia päättänyt, että valitun tulee samalla palkalla työskennellä puoluetöimistössä. Itsenäisesti vaaliin ottaminen on sallittava entiseen tapaan. Ponneksi ehdotti:

että eduskuntaryhmän on itsenäisenä otettava osaa pankki-valtuusmiesvaaleihin.

M. Paasivuori tahtoi että johdonmukaisesti ponsi ulotetaan muihinkin eduskunnan valiokuntiin.

R. Elo: Evästyskeskustelua ei valiokunta ole ottanut huomioon. Ehdotti, että ryhmä asettaa vaaleissa omat ehdokkaansa ja äänestää niitä.

J. Juntikka kannatti Huotarin lausuntoa.

Anni Savolainen: Mietintö on köykäinen. Olisi pitänyt ensin ratkaista, onko Suomen Pankki hallinnollinen laitos tai ei. Jos on, silloin noudatetaan Oulun kokouksen päätöstä, jos ei, silloin otettakoon vaaleihin osaa.

H. Jalonen kannatti Huotarin ehdotusta.

E. Toivonen: Suomen Pankki ei pilaa luokkarajoja. Kannatti Huotarin ehdotusta.

Sandra Lehtinen selitti Paasivuorelle, että porvarit pyrkivät valiokuntain puheenjohtajaksi, että voisivat ajaa oman ryhmänsä etuja. Kellosalmen ehdotuksia ei katsonut tarvittavan vastustaa koska hän on ehdottanut mietinnön valiokuntaan palauttamista.

F. E. Kellosalmi vastusti Huotarin ehdotusta, koska se on liian yksityiskohtiin menevä.

F. Rantanen: Jos ponsi hyväksytään, on eduskuntatyö mahdoton.

M. Peltola ei tahtonut yksityiskohtaisia määrittelyjä ja kannatti Kellosalmen ehdotusta.

Äänestyksessä voitti ensin Huotarin ehdotus Kellosalmen ehdotuksen 35 äänellä 8 vastaan. Lopullisessa äänestäksessä voitti Huotarin ehdotus 35 äänellä 32 vastaan, jotka annettiin mietinnön puolesta. Mietinnön muuttamista varten tämän mukaiseksi meni asia valiokuntaan takaisin.

Mielenosotusmerkit.

Raha-asiaivaliokunnan mietintö n:o 2 esitettiin ja kuului se:

“Valiokunta on ottanut käsiteltäväkseen puoluekokouksessa tehdyn esityksen että vastedes mielenosotusmerkit nyydään yksinomaan työ-

väenjärjestöjen välityksellä ja että vaan siellä, missä järjestöjä ei ole, saadaan käyttää yksityisiä jälleenmyyjä.

Valiokunta on yksimielinen siitä, että pääasiana on pidettävä mielenosotusmerkkien mahdollisimman runsasta menekkiä, mutta keinot hyvän tuloksen saavuttamiseksi ovat eri paikkakunnilla kuitenkin erilaiset. Niillä paikkakunnilla joissa järjestöt toimivat ripeästi, osaa- vat ne myöskin järjestää merkkien myynnin niin, ettei yksitysten myyjien kilpailua sanottavasti tarvitse pelätä. Toisilla paikkakunnilla taas, joissa järjestöjen toiminta on laimeaa ja leväperäistä, voivat innokkaat yksityismyyjät saada merkkejä kaupaksi enemmän, mutta kun tiedetään että heikot järjestöt eivät välitä eivätkä kykenekään merkkien myyntiä tehokkaaksi järjestämään, niin on suorastaan toivottavaa että sellaisille paikkakunnille saadaan järjestöjen avuksi innokkaita yksityismyyjiä, koska mielenosotusmerkeistä saatava voitto tulee sitä suuremmaksi, mitä enemmän merkkejä myydään. Mitä sitte tulee merkkien myyntipalkkion määräämiseen on valiokunta sitä mieltä että työväenjärjestöjen tulisi saada suurempi myyntipalkkio kuin yksityismyyjiäin, mutta sitä kuinka suuri myyntipalkkion koh- tuuden mukaan yleensä tulisi olla, ei valiokunta voi esittää puolue- kokouksen päätettäväksi. Käsityksemme mukaan täytyy puoluetoimi- kunnalle tällaisissa asioissa jättää täysin vapaat kädet, koska sitovilla ennakkopäätöksillä ja määräyksillä helposti voidaan saavuttaa päin- vastainen tulos, kuin mitä on tarkoitettu. Puoluetoimikunta on kah- tena viime vuotena onnistunut merkkien myynnin järjestämään niin että menekki on entiseen verraten varsin huomattavasti kohonnut, ja tämä mielestämme puhuu sen puolesta että merkkien myynnin jär- jestäminen edelleenkin olisi jätettävä puoluetoimikunnan vapaasti järjestettäväksi.

Edellä esitetyn perustalla ehdottaa valiokunta puoluekokouksen päätettäväksi;

että mielenosotusmerkkien myynnin järjestäminen edelleen- kin jätetään puoluetoimikunnan vapaasti järjestettäväksi, toivo- muksella, että myyjinä käytetään etupäässä työväen järjestöjä siellä missä nämät voivat myynnin hyvin suorittaa, ja että yksi- tismyyjille, milloin näitä käytetään, maksetaan pienempi myyn- tipalkkio kuin työväenjärjestöille.

Helsingissä syysk. 7 p. 1911.

K. Heinonen.
N. A. Telkkä.

M. Terävinen.
I. Hörhammer.

Mietintöön liittyi

Vastalause:

„Kun allekirjoittanut ei voi yhtyä valiokunnan enemmistön tekemään päätösehdotukseen, sillä mielestäni eivät enemmistön perustelut pidä paikkaansa siinä, että merkkien myynti vähentyisi jos ne järjestöjen välityksellä myötäisiin ja kun olen sitä mieltä, että mielenosotusmerkkien myynnistä saatu voitto olisi tuleva kaikki puoluejärjestöille, missä suinkin merkkiä voidaan järjestöjen välityksellä myydä, niin ehdotan, että puoluekokous päättäisi järjestää merkkien myynnin siten;

että mielenosotusmerkit myydään ainoastaan työväenjärjestöjen välityksellä siellä missä se on mahdollista ja että jos merkkejä yksityisten välityksellä myydään, maksettakoon yksityisille myyjille puolta pienempi myyntipalkkio kuin järjestöille.

A. Halme“.

Rajoitettiin kohta puhevuorot ja puheaika 2 minuuttiin.

J. Vatanen ehdotti hyväksyttäväksi vastalauseen.

S. Saarikivi ehdotti lausuttavaksi:

Sen johdosta, ettei viime vapuksi varustetut mielenosotusmerkit olleet tarkalleen semmoisia kun puoluetoimikunta tiedonannossaan esitti ja koska tästä merkkien erilaisuudesta oli jonkunlaista haittaa niiden menekille, kehoittaa kokous, että puoluetoimikunta vastaisuudessa lähettää kaikille tilaajille tarkalleen samanmalliset mielenosotusmerkit.

R. Roine esitti, että mielenosotusmerkkejä myydään kunnallistoi-
mikuntien välityksellä. Siellä missä se ei ole mahdollista, myytäköön merkkejä muiden työväenjärjestöjen välityksellä. Missä tämäkään ei ole mahdollista myytäköön merkkejä yksityisten välityksellä, mutta maksettakoon yksityisille myyjille puolta pienempi myyntipalkkio kuin järjestöille.

K. Heinonen puolsi valiokunnan ponsia.

E. Haapalainen kannatti valiokunnan ehdotusta.

S. Vuorio kannatti vastalauseetta Saarikiven lisäyksellä.

Aura Kuisinen kannatti Halmeen vastalauseetta ja yhtyi myös kannattamaan Saarikiven ehdotusta merkkien valmistamisesta samantavaisiksi.

Mimmi Turunen kannatti Saarikiven ehdotusta.

I. Hörhammer selitti puolueelle koituvan vahinkoa n. 3,000 mk., jos hyväksytään vastalauseessa esitetty ehdotus. Kannatti valiokunnan mietintöä.

Äänestyksessä voitti mietintö ensin vastalauseen 42 äänellä 10 vastaan. Sitten voitti mietintö Roineen ehdotuksen 37 äänellä 5 vastaan. Lopullisessa äänestyksessä voitti mietintö sellaisenaan 44 äänellä 9 vastaan, jotka annettiin Saarikiven lisäyksen puolesta.

Tulo- ja menoarvio.

Esitettiin raha-asiaivaliokunnan mietintö n:o 3.

„Valiokunta on ottanut kaikki anomusehdotukset käsiteltäväkseen tulo- ja menoarvion yhteydessä, sillä siitähän kokonaan riippuu missä määrin puolueen varoista voidaan avustuksia myöntää.

Mitä puolueuuvoston ehdotukseen puolueen tulopuoleen tulee, on valiokunta sitä mieltä, että tuloerät ovat arviossa otetut niin korkeaksi, ettei sitä voida enään mitenkään korottaa, joten menoerät ovat järjestettävät sen mukaan, kuin tulot niihin riittävät.

Pyydetty avustukset ovat taas sellaisia, että niihin olisi kaikkiin suostuttava, sillä valiokunta pitää ne kaikki yhtä tärkeänä. Mutta kun evästyskeskustelussa hyvin valtavasti kannatettiin ehdotusta, että nuorisoliitolle annettaisiin avustukseksi 1,500 mk., on valiokunta ottanut tuon summan menoarvioon, vaikka valiokunta onkin sitä mieltä että nuorisoliitto, johon kuuluu ainakin yhtä maksukykyistä joukkoa kun esim. nais- ja palvelijaliittoihin, saisi tyytyä yhtä suureen avustukseen. Ihanneliitto, jonka jäsenet eivät voi mitään maksaa, tarvitsisi kuitenkin yhtä välttämättömästi avustusta, niin on valiokunta joutunut hyvin tukalaan asemaan koittaessaan pienentää sellaisia menoeriä joissa ei olisi pienentämisen varaa, saadaksensa siten edes vähäisen osan näille avunpyytäjille. Tulopuoli arviossamme on siis aivan samallinen kuin puoluetoimikunnan ehdotus, mutta menopuolelle on tehty pieniä muutoksia, joten ehdotuksemme on kokonaisuudessaan seuraava:

Tulo- ja menoarvio vuosille 1912—13.

Vuotuiset tulot:

Puolueverojen tili	25,000: —
Mielenosoitusmerkki tili	10,500: —
Kevät-julkaisu tili	3,000: —
Työv. kalenterin tili	9,000: —
Kirjatili	1,000: —
Korkotili	1,500: —
Säästövaroista	1,250: —
	<hr/>
	Smk. 51,250: —

Vuotuiset menot:

Agitatsioni tili:

2 Luennoitsijalle	5,400:—	
Matkakuluja	1,100:—	
Luentokurssit eli opisto	5,000:—	
Vaalijulistus	1,000:—	12,500:—

Arustus tili A:

Sos.-dem. nuorisoliitolle	1,500:—	
” naisliitolle	500:—	
Ihanneliitolle	500:—	
Palvelijaliitolle	500:—	
	<hr/>	
Siirto: 3,000:—		12,500:—

Ruotsalaisille, korkeintaan	1,000:—	
Työv. arkistolle, korkeint.	1,000:—	
Piiriavustuksiin ”	4,000:—	9,000:—

Arustus tili B:

Puoluever. piireille 5 ä 7 $\frac{0}{10}$	1,500:—	
$\frac{1}{3}$ mielenosoit. merk. piireille	3,500:—	
$\frac{1}{3}$ ” ” Amm. järj.	3,500:—	
$\frac{1}{2}$ Kevätlehd. voit. lehdille	1,500:—	10,000:—
	<hr/>	
Työv. sihteeristölle	1,000:—	
Kansainväl. ja Kongressimatkatili	1,000:—	
Puoluekokouksen tili	3,000:—	
Puolueneuvoston tili	1,400:—	
Kulunkitili	4,000:—	
Palkkatili	7,500:—	
Inventariotili ja satun. menojen tili	600:—	
Poisto velallisten tililtä	1,250:—	
	<hr/>	
		Smk. 51,250:—

Helsingissä 8 p. syysk. 1911.

A. Halme.

K. Heinonen.

M. Teräväinen.

I. Hörhammer.

N. A. Telkkä*.

J. Vuoristo ehdotti sellaista muutosta, että ihanneliitolle myönnettävä apuraha määrättäisiin 1,000 markaksi ja nuorisoliitolle annettava summa 1,000 markaksi.

I. Hörhammer huomautti, ettei puolueelta voida kaikille tarkoituksille lypsää varoja; ei riitä niitä.

A. Aaltonen ehdotti ohjelmakomitealle annettavaksi 1,000 mk.

S. Nuorteva kummasteli että nuorisoliitolle ehdotetaan yhtäpaljon kuin toisille liitoille yhteensä. Kannatti Vuoriston ehdotusta.

J. Railo kannatti mietinnön ehdotusta nuorisoliiton suhteen. Palvelijaliitolle ehdotettu määrä olisi annettava lisäksi naisliitolle ja naisliitto ja nuorisoliitto velvotettava toiminnassaan harjoittamaan myös agitatioonia palkollisväestön keskuudessa.

Jalo Kohonen ehdotti seuraavan avustusjakojärjestyksen:

Sos.-dem. nuorisoliitolle 1,500 mk., Naisliitto 1,000 mk., Ihanneliitto 1,000 mk., Työv. arkisto 500 mk., Piiriavustuksiin 3,000 mk., Sosialistinen aikakauslehti 500 mk.

K. Rantala ehdotti: luennoitsijalle 3,000 mk., piiriavustuksiin 5,000 mk., nuorisoliitolle 1,200 mk., Ihanneliitolle 1,200 mk.

J. Hautala: Jos kokous asettaa ohjelmavaliokunnan ehdottaman ohjelmakomitean, sen käyttövaroiksi määrätään 1000 mk. ja nämä varat otetaan mielenosotusmerkeistä piireille ja ammattijärjestölle osotetuista varoista 500 mk. kummastakin.

H. Jalonen kannatti Hautalan ehdotusta.

J. Juntikka: Ohjelmakomitealle on varattava 1000 mk. Se on otettava nuorisoliitolle ehdotetusta määrästä, joten sille jää 500 mk.

Hanna Kohonen: Ehdotan, että tulo- ja menoarvioon tehdään sellainen muutos että naisliitolle myönnetään 1,000 mk. ja ihanneliitolle 1,000 mk. Nämä varat otettakoot siitä ylijäämästä, joka jää arvioiduista tuloista. Todennäköisesti tulot ovat suuremmat kun miksi ne ovat arvioidut. Esim. työväen kalenterin tili on arvioitu paljo pienemmäksi kun viime vuonna, samaten puolueverojen tili, joten näistä saatu tulos on suurempi.

I. Tossavainen: Mietintö on palautettava takaisin valiokuntaan ja asia järjestettävä niin, että ohjelman uudistuskomitealle voitaisiin osottaa 1,000 mk. määräraha.

R. Elo: Tulopuolelle lisättävä korkotulot 3,000 mksi. Menopuolella osotettava: vaalijulistukseen 1,500 mk., ihanneliitolle 1,500 mk., ohjelmakomitealle 1,000 mk. Avustus pois kokonaan nuorisoliitolta, naisliitolta ja palvelijaliitolta.

O. Suutala: Ehdotan työväenarkiston menoerään 500 mk. lisäystä. Ja että ne piirit, joissa on ruotsalaista työväestöä harjoittaisivat myöskin niiden keskuudessa valistustyötä ja että puolue näille piireille myöntää enempi avustusta.

A. Vierimaa: Nuorisoliitolle 1,000 mk., palvelijaliitolle ei mitään, ohjelmakomitealle 1,000 mk.

Y. Komu ehdotti,

että, tulo- ja menoarvioehdotusta muutettaisiin siten, että valiokunnan ehdotuksessa piirien avustustilissä oleva 4,000:— mk. kohotettaisiin 6,000 markkan. Lisättävä summa voitaisiin hyvin siirtää siten että vaalijulistustililtä olevasta tuhannesta markasta vähennettäisiin 500 mk. Ruotsalaisille ehdotetusta tuhannesta markasta vähennettäisiin samoin 500 mk. Sen sijaan voitaisiin tuloarvioehdotusta mielenosoitusmerkeistä kohottaa puuttuvalla summalla, joka sittenkään ei vielä ole liian korkeaksi arvioitu.

K. Niemi kannatti Komun ehdotusta.

A. Nieminen ehdotti tulot työväen kalenterista arvioitavaksi

10,500 mkaan. Menopuolelle seuraavat muutokset: Ihanneliitolle 1000 mk., ohjelmakomitealle 1,000 mk.

K. H. Viik vastusti arkistomäärärahan alennusta.

V. Vankkoja vastusti nuorisoliitolle ehdotetun summan alentamista. Ihanneliitolle riittää toistaiseksi 500 mk.

A. Attila kannatti Hanna Kohosen ehdotusta.

Aura Kiiskinen samoin.

Fanny Ahlfors kannatti naisliitolle ja ihanneliitolle korotusta.

A. Halme valiokunnan puolesta mainitsi, että tulopuolella on kenties liian suuret summat. Tuloja ei voida siis lisätä. Avustuksia saamaan pitää valiokunta jokaisen pyytäneen järjestön yhtä hyvänä. Mutta kun evästyskeskustelussa valiokuntaa kehoitettiin antamaan nuorisoliitolle enemmän kuin muille, niin siksi valiokunta esittää sille 1,500 mk. Mutta jos tahdotaan, niin pannaan jokaiselle järjestölle yhtäpaljon.

Kun oli näin paljon tehty eri ehdotuksia, ilmoitti puheenjohtaja, että niistä voidaan äänestää vasta huomenna.

Istunto päättyi klo 10,35 ip.

Kuudes kokouspäivä.

Lauantaina syyskuun 9 pnä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti M. Paasivuori. Alkajaisiksi laulettiin „Työväen joukot“. *Nimenuudosta* poissa: Kallio, Telkkä, Kannisto.

Tulo- ja menoarvio.

Ryhdyttiin äänestämään tulo- ja menoarviota koskevista muutosehdotuksista.

Eri äänestysten jälkeen tehtiin menopuolelle seuraavat muutokset: nuorisoliitolle 1,000 mk., naisliitolle 1,000 mk., ihanneliitolle 1,000 mk., ohjelmakomitealle 1,000 mk., sosialistiselle aikakauslehdelle 500 mk. Muuten hyväksyttiin menoarvioehdotus. Näitä muutoksia varten lähetettiin asia takaisin valiokuntaan.

Kansainväliseen sos.-dem. sihteristöön jäseniksi

valittiin vakinaiseksi *Edvard Valpas*, varalle *O. V. Kuusinen*.

Järjestösääntöjen muutokset.

Esitettiin valitusvaliokunnan mietintö n:o 3, joka kuului:

Puoluekokoukselle on tehty ehdotuksia järjestösääntöjen muuttamiseksi seuraavissa kohdissa:

1. Että varsinaiset piirikokoukset siirretään huhtikuulta syyskuulle.

2. Että puolue-, piiri- ja kunnalliseen toimintaan menevät verot suoritetaan kupongeissa.

3. Että ratkaisevien äänestysten tuloksia yhdistettäessä, tulee olla yksi jäsen kustakin paikallisjärjestöstä kunnallistoimikunnan kanssa sitä suorittamassa.

4. Että edustajia puoluekokoukseen valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 100 jäsentä kohti.

5. Että puoluekokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä. (Takaportit pois.)

6. Että itsekullakin valitsijayhdistyksellä olisi oikeus asettaa eduskuntaehdokkaansa.

7. Että puolueyhdistys ja -osasto saa vakavan harkintansa perusteella maksuista vapauttaa todellisesti maksukyvyttömät henkilöt, ja antaa heille täydelliset jäsenoikeudet kaikissa äänestyksissä y. m. ja että heidät puolueilastossa merkitään erityiseen „maksuista vapautettujen“ sarakkeeseen.

Ehdotuksien suhteen asettui valiokunta yksimielisesti ehdottamaan,

että ne hyljättäisiin niillä perusteluilla kuin puoluetoimikunnan tätä asiaa koskevissa perusteluissa mainitaan.

Siihen ehdotukseen, että jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin järjestöä kohti piirikokoukseen ja että järjestöt suorittavat itse edustajansa palkan, ei valiokunta ole myöskään yhtynyt.

Mainitun ehdotuksen tilalle ehdottavat valiokunnan kaksi jäsentä,

että jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin alkavaa 150 jäsentä kohti.

Valiokunnan kolme jäsentä puolsivat järjestösääntöjä pysytettäväksi ennallaan tässä kohden.

Mimmi Turunen.
Antti Nieminen.

Fanny Ahlfors.
M. Jokisaari.

V. Lehokas.“

Muut osat mietintöä hyväksyttiin yksimielisesti, mutta viimeisestä kohdasta oli äänestettävä. 50 äänellä 7 vastaan päätettiin järjestösäännöt pitää ennallaan tässäkin kohden.

Puolueneuvoston jäsenet.

Puolueneuvoston jäseniksi hyväksyttiin seuraavat piirikokousten asettamat ehdokkaat:

Uudenmaan läänin vaalipiiristä	<i>Aatto Siren,</i>	varalle	<i>Aatu Halme.</i>
Turun eteläisestä	<i>J. Merivirta,</i>	”	<i>V. Annala.</i>
Turun pohjoisesta	<i>V. Laine,</i>	”	<i>N. Aronen.</i>
Hämeen eteläisestä	<i>V. Jokinen,</i>	”	<i>T. Alavirta.</i>
Hämeen pohjoisesta	<i>J. Peura,</i>	”	<i>E. Viljanen.</i>
Viipurin läntisestä	<i>J. Vuoristo,</i>	”	<i>P. Leppänen.</i>
Viipurin itäisestä	<i>M. Miettinen,</i>	”	<i>M. Virkki.</i>
Mikkelin	<i>A. Valjakka,</i>	”	<i>K. Hakala.</i>
Kuopion läntisestä	<i>O. Piisinen,</i>	”	<i>V. Vainio.</i>
Kuopion itäisestä	<i>A. Tammio</i>	”	<i>S. Kurkinen.</i>
Vaasan itäisestä	<i>O. Tuomi,</i>	”	<i>K. Mänty.</i>
Vaasan eteläisestä	<i>J. Ruuskonen,</i>	”	<i>A. Aaltonen.</i>
Vaasan pohjoisesta	<i>K. Suosalo,</i>	”	<i>J. Tuomikoski.</i>
Oulun eteläisestä	<i>Y. Mäkelin,</i>	”	<i>H. Ahmala.</i>
Oulun pohjoisesta	<i>A. Laakkonen,</i>	”	<i>F. Lehtonen.</i>

Ruotsalaisen työväen edustajiksi: Uudeltamaalta: *V. Lundström* ja *K. H. Wiik*, varalle *G. V. Johansson*, Turun etel.vaalipiiristä *J. A. Ojala*, varalle *Hj. Axberg*, Pohjanmaalta *V. Blomqvist*, varalle *J. Sundqvist*.

Eduskuntaehdokkaiden asettaminen.

Käsiteltäväksi esitettiin valitusvaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuului seuraavasti:

„Miten eduskuntaehdokkaat asetetaan, siitä eivät järjestösihtimöt määrää mitään muotoa. Sääntöjen 21 §:n 5 kohdassa sanotaan: (Vaalipiirikokous) järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen.“ Tästä vajanaisuudesta on seurannut, että eduskuntaehdokkaat ovat asetetut eri piireissä eri tavalla. Paikoin asetetaan ja äänestetään ehdokasehdokkaat valitsijayhdistyksittäin, paikoin vaalipiirittäin. Toisissa piireissä arvostelee piirikokous ehdokasehdokkaat jo ennen piiriäänestystä, toisissa vasta piiriäänestyksen jälkeen.

Sitä tapaa, että piirikokous arvostelee järjestöjen ehdottamat ehdokkaat jo ennen piiriäänestystä, käyttää toinen puoli kaikista piireistä ehkäpä pieni enemmistökin, mutta päinvastaista tapaa, että piiriäänestys suoritetaan ensin ja sen jälestä kokoontuu piirikokous äänestettyjä arvostelemaan ja listoille asettamaan, käyttävät myös useat piirit. Valiokunnan mielestä löytyy kummallakin tavalla hyvät ja huonot puolensa. Valiokunta on asiaa harkittuaan asettunut ensinmainitun tavan kannalle ja perustelee tätä seuraavasti:

Kun järjestöt ovat ehdokasehdokkaansa esittäneet piiritoimikunnalle, jolloin piirikokous arvostelee nämät, mutta ei karsi niistä kehtään ehdotettua, paitsi jonkun erityisen syyn vuoksi, on tästä se etu että kunkin ehdokkaan kyky ja sopivaisuus tulee paremmin punnituksi, kuin jos arvostelun suorittaisivat paikalliset järjestöt itse, jolloin paikalliset intressit saattaisivat olla määrääjinä. Vasta älläisen arvostelun jälkeen pitää valiokunta piiriäänestystä sopivana. Piiriäänestyksen jälkeen asettavat piiritoimikunnat tai piirineuvosto eli sitä varten erityisesti valittu toimikunta ehdokkaat listoille saamansa äänimäärän mukaan.

Siitä, ovatko edustajaehdokkaat asetettavat ja valittavat piirittäin vaiko valitsijayhdistyksittäin, on valiokunta asettunut edellisen tavan kannalle. Piirittäin valittaessa tulevat piirin todelliset kyvyt valituksi huolimatta siitä millä paikalla he asuvat. Jälkimmäisessä tapauksessa määräisivät useimmiten paikalliset harrastukset.

Ylläolevan perusteella ehdottaa valiokunta puoluekokouksen hyväksymään ja pöytäkirjan välityksellä puolueen tiedoksi saattamaan sen ponnien, jonka Viipurin läänin läntisen vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunta on ehdottanut ja johon valiokunta on pienen lisäyksen tehnyt:

Vaalipiirikokous järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja järjestöjen ehdottamien sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen puolueäänestyksen alaiseksi vaalipiirissä enemmistö-

vaaleilla, jolloin äänestetään piirikokouksen päättämää määrättyä ehdokaslukua koko vaalipiiriäänestyksessä. Enemmän ääniä saaneet asetetaan listoille niin, että ehdokkaat tulevat valituiksi siinä järjestyksessä kuin heidän saamansa äänimäärä edellyttää.

Tämän lisäksi ehdottaa valiokunta, että piiriäänestyksen perusteella lopullisesti listoille asetettaessa otettakoon huomioon mitä sos. dem. puolueuuevosto on tästä asiasta päättänyt helmik. 27 p:nä 1910 pitämässään kokouksessa ja joka on julaistuna tälle kokoukselle esitetyn puoluetoimikunnan toimintakertomuksen sivulla 15 sovitettuna edellämäinitun mietinnön mukaan.

Mimmi Turunen.
M. Jokisaari.

Fanny Ahlfors.
Vilho Lehokas.

Antti Vierimaa.“

Keskustelu:

J. Merivirta puolsi valiokunnan pontta, mutta puolueuuevoston ennen tekemä päätös on ristiriidassa ponnin kanssa, joten ehdotti mietinnön viimeisen osan poistettavaksi.

O. Suutala: En voi puoltaa valiokunnan pontta, koska se edellyttää kahta piirikokousta edustajan asettamiseksi. On paras, että kunnallisjärjestöt ensin nimittävät ehdokkaat, sen jälkeen toimitetaan piirissä äänestys ja tämän perusteella piirikokous asettaa ehdokkaat.

V. Lehokas puolsi valiokunnan pontta, joka ei velvoita kahden piirikokouksen pitämistä. Puolueuuevoston asiaa koskeva päätös ei myöskään ole ristiriidassa ponnin kanssa, kun vaan se oikein sovelutetaan.

R. Penttinen puolsi valiokunnan mietintöä.

H. Jalonen teki lisäehdotuksen, että listoille asetuksen toimittavat piiritoimikunta ja -neuvosto yhdessä.

R. Elo ehdotti suhteellista vaalilupaa puolueäänestykseen.

H. Kotiranta kannatti Suutalan ehdotusta.

K. H. Wiik ehdotti mietintöä palautettavaksi valiokuntaan muodosteltavaksi siihen suuntaan, että myöskin vähemmistön mielipiteet tulisivat ehdokkaita asetettaessa huomioonotetuiksi.

M. Pellola ehdotti kysymyksen jätettäväksi vaalipiirittäin päätettäväksi.

Äänestyksessä voitti ensin Jalosen ehdotus 21 äänellä 9 vastaan Suutalan ehdotuksen. Sitten voitti mietintö 46 äänellä 13 vastaan Jalosen ehdotuksen. Lopuksi hylättiin Elon ehdotus suhteellisista vaaleista 52 äänellä 11 vastaan. Mietintö oli siis hyväksytty.

Päätöstä vastaan jätettiin seuraava

Vastalause:

Koska en voi hyväksyä puoluekokouksen tekemää päätöstä eduskuntaehdokkaitten asettamisessa, niin ilmoitan täten eroavan kantani yhtyen Suutalan ehdotukseen.

Hugo Kotiranta.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Menettelytapavaliokunta esitti mietintönsä n:o 1, joka kuului:

„Puoluetoimikunnan antaman toimintakertomuksen johdosta.

Puoluekokous, tarkistaessaan puoluetoimikunnan antamaa toimintakertomusta, on lähettänyt siitä eräitä osia, lausunnon antamista varten, menettelytapavaliokuntaan.

Toimintakertomuksen sivuilla 13—14 olevien kansainvälistä edustusta koskevien asian ohella on valiokunta kiinnittänyt huomiota siihen, että kansainvälisen toimiston kokoontumisjulistuksen keralla antamien ohjeiden mukaan on kaikilla luokkataistelun kannalla olevilla valtiollisilla ja ammatillisilla järjestöillä oikeus lähettää kansainväliseen kongressiin edustajansa, jotka yhdessä muodostavat suomalaisen kansallisuusosaston, mille osastolle nykyisen jaottelun mukaan kuuluu yhteensä 8 ääntä.

Kun valiokunta pitää tärkeänä, että maamme tulee näissä kongresseissa edustetuksi luokkatietoisien köyhälistön mielipiteitä vastaavalla tavalla, olisi puolueuuevoston valtuuksia antaessaan katsottava, että maamme edustus, loukkaamatta kansainvälisen sihteeristön antamia ohjeita, tulisi kansanvaltaisella ja köyhälistön etua vastaavalla tavalla järjestetyksi.

Kansainvälisen sosialistitoimiston pyytämässä ja puolueuuevoston antamassa lausunnossa ilmenevää kantaa mailman rauhan turvaamisesta, missä lausunnossaan puolueuuevosto asettui Köpenhaminan kongressissa hyväksytyjen ponsien kannalle, pitää kokous nykyisiä oloja ja voimasuhteitamme vastaavana.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että kansainvälisen sosialistitoimiston tiedonannot ja kansainvälisten sosialistikongressien päätökset tehdään Suomen köyhälistölle mahdollisimman hyvin tunnetuiksi.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen sivulla 17 puhutaan mielenosoituskokouksista. Tämän johdosta tekee valiokunta seuraavan huomautuksen:

Kun puoluejärjestöjen toimeenpanemilla mielenosoituksilla on sitäkin suurempi merkitys, jos niistä ajoissa saadaan tarkat

tilastot, velvoittaa kokous puoluejärjestöjä pitämään huolen siitä että pidettävistä mielenosotuksista kootaan tarkat tiedot mahdollisimman pian ja toimitetaan ne nopeasti puoluetoimikunnalle.

Toimintakertomuksen siv. 17—19 otsakkeella „Yleissilmäys valtiolliseen asemaan ja puolueemme toimintaan“ varustetun kappaleen johdosta huomauttaa valiokunta, ettei ole tarpeeksi laajalti ja seikkaperäisesti kiinnitetty huomiota siihen vakavaan seikkaan, että puolueen jäsenmäärä aina vuodesta 1907 on säännöllisesti ollut alentumassa. Se on sitä valitettavampaa, kun tällainen seikkaperäinen tutkimus syistä puolueen jäsenmäärän alenemiseen epäilemättä olisi huojentanut puoluekokouksen tehtävää vastaisten toimintatapojen ja valistustyön suunnittelemisessa.

Neuvoston kokouskysymysten asiakirjat.

Järjestösääntöjen 63 § myöntää läsnäolo- ja puheoikeuden neuvoston kokouksissa eräitten järjestöjen sekä puoluelehtien edustajille, tarkottaen tietysti, että nämä neuvoston keskusteluihin osaaottaen tulkitisivat parhaan tietonsa mukaan puoluejärjestöjen mielipiteitä ja siten osaltaan vaikuttaisivat puolueelle ja koko työväenliikkeelle edullisten päätösten aikaansaamista. Voidakseen tämän tarkoituksen mahdollisimman hyvin täyttää ja lisäksi välttyäkseen puutteellisen valmistuksen vuoksi erehdyksiltä tulisi näiden saada perehtyä kaikkiin niihin selvityksiin ja tietoihin, joita puoluetoimikunta joko ennen kokousta tai kokouksen aikana varsinaisille neuvoston jäsenille asiain johdosta kirjallisesti jakaa, jonka vuoksi

kokous velvoittaa Puoluetoimikunnan vastaisuudessa toimittamaan kaikille Puolue-neuvoston puheoikeutetuille järjestöjen ja sanomalehtien edustajille kaikki neuvoston kokouksissa esille tulevia asioita koskevat ja neuvoston varsinaisille jäsenille toimitetut asiakirjat.

Neuvoston kokousselostelut.

Koska tähän asti käytännössä ollut tapa, että ainoastaan puoluesihteerin saa laatia selostukset neuvoston kokouksissa käsittelyn alaisina olleista asioista ja tehdyistä päätöksistä puoluelehtiin ei ole tarkoituksen mukainen, sen vuoksi, että sen kautta tiedot tulevat puolueen jäsenten kuuluville jonkun verran myöhästyneinä, eivätkä lehdet siis voi täyttää virkeälle sanomalehdelle pantuja vaatimuksia;

koska tuollainen Puolue-neuvoston kokouksiin osaaottavien puo-

luelehtien toimittajien ammattitoiminnan holhous ei ole tarpeellista eikä hyödyllistäkään; ja

koska neuvosto itse on tilaisuudessa aina erikoisesti päättämään milloin jokin neuvostossa esillä ollut asia on sen luontoinen, ettei sitä ollenkaan saa laskea julkisuuteen tai että vasta jonkun vussin ajan kuluttua siitä saa kertoa, lausuu kokous

että puoluelehtien toimittajien sallitaan itse selostaa Puolueneuvoston kokouksissa esillä olleet asiat ja päätökset, ellei neuvosto ole jonkun asian julkisuuteen laskemisesta toisin päättänyt.

Valiokunnan päätösten tekoon näissä kysymyksissä eivät valiokunnan jäsenet O. V. Kuusinen eikä M. Turkia ole ottaneet osaa.

Helsingissä syysk. 8 p. 1911.

O. Tokoi.

N. Valavaara.

J. Ruinio.

O. Piisinen.

A. Laakkonen.

J. Peura.

J. Nurminen.

K. Manner.“

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Uusien puoluelehtien perustaminen ja jo perustettujen ja puoluejärjestöjen väliset suhteet.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietintönsä n:o 2, joka sisälsi seuraavaa:

„Harkittuaan tästä kysymyksestä puoluekokoukselle jätettyjä eri alustuksia ja niiden pohjalla seurannutta keskustelua, on valiokunta tullut siihen tulokseen, että puolueemme sanomalehti-oloissa on monissa kohden sangen vakavia epäkohtia, joten puoluekokouksen velvollisuus on koettaa keksiä keinoja, miten ne saataisiin puolueen ja puoluelehdistön kokonaisetuja vastaaviksi.

Marraskuun jälkeinen suuri joukkojen nousu teki myöskin välttämättömäksi painetun sanan aseiden hankinnan, joten syntyi puoluelehtiä useihin sellaisiin paikkakuntiin, joissa niillä ei vielä ollut tarpeeksi muokattua maaperää, vaan joka seikka silloin, suuren innostuksen vallassa ollen, ei tullut tarkoin harkituksi. Nytemmin, ja varsinkin taloudellisen elämän kiristyessä on tämä seikka vasta tullut oikein näkyviin. On huomattu se surullinen tosiasia, että jotkut puoluelemme oikeastaan ovat elämisen mahdollisuutta vailla, koska niiden levenemisala osaksi on ollut liian rajoitettu, ja koska niitä

avustavat järjestöt useimmiten ovat olleet liian vähäpätöiset ja harvalukuiset. Sentapaiset sanomalehtihankkeet ovat sitte saaneet taistella ainaisten vaikeuksien kanssa, jotka eivät ole vähentyneet, eystä että ei ole voitu hankkia tarpeeksi pääomaa, riittävää määrää tilaajia. Tämä ainainen taloudellinen pula tekee m. m. sen, että lehdet eivät kykene palkkaamaan itselleen kyvykästä toimittajakuntaa, eivätkä muutenkaan jaksa pitää itseään sillä tasolla, jolla sosialidemokratisen sanomalehden tulisi olla. Samoin seuraa tästä pulasta se, että on liian ankarasti verotettava puoluejärjestöjä ja yksilöitä, joka taasen vaikuttaa heikentävästi puolue toimintaan. Ja mikä pahinta, ahdinkotila joutaa tällaiset lehdet, jos varsinkin samassa vaalipiirissä on useampia puoluelehtiä, vasten tahtoaankin kilpailuun, joka vaikuttaa kaikin tavoin turmiollisesti puolueelämäämme.

Valiokunta katsoo sentähden välttämättömäksi, että tällainen asiain tila olisi korjattava, mutta kun valiokunnalla ei ole niitä välttämättömiä perusteita, joiden nojalla ainoastaan asiaa voitaisi yksityiskohdissaan käsitellä, pitää valiokunta luonnollisena, ettei kokous voi ryhtyä asiaan, vaan jättäisi sen puolue toimikunnan ja -neuvoston sekä asianomaisten järjestöjen tehtäväksi.

Valiokunta ehdottaa siis:

että puolue toimikunta ja -neuvosto ryhtyisivät ensi tilassa ottamaan selvää puolueen sanomalehtioloista ja eri puolue lehtien asemista ja milloin puolueen ja puolue lehdistön kokonaisuuteihin nähden tarpeelliseksi katsoisivat, ensin asianomaisten kanssa neuvoteltuaan, ryhtyisivät tekemään aloitteita eri puolue lehtien yhdistelemisistä, siirtämisistä ja lakkauttamisista piirikokouksille, jotka näistä asioista sitte lopullisesti päättävät.

Jotta neuvoston työ ei tulisi tässä kovin vaikeaksi, päättää kokous,

että jokaisen puolue lehden on vuosittain lähetettävä puolue toimikunnalle selostus tilastaan ja lyhennysote tilikertomuksesta.

Puolue jäsenten liiallisen verotuksen ehkäisemiseksi päättää kokous että

a) Lehtien, jotka aikovat ryhtyä laajempaan avunkeräykseen tai puolueen jäsenien verottamiseen on käännättävä puolue neuvoston puoleen ja pyydetävä sen suositusta.

b) Jos piirikokous on päättänyt verottaa tai pakkolainalla rasittaa järjestöjä puolue lehden hyväksi, on asia alistettava puo-

luetoimikunnan tarkastettavaksi, joka, jollei voi piirikokouksen tekemää päätöstä hyväksyä, jättää sen puolueuuevoston ratkaistavaksi.

c) Sellaisten puoluelehtien suhteen, jotka aikovat ottaa lainoja puolueeseen kuuluvilta osastoilta taikka puoluevelvollisuuteen y. m. vetoamalla kehoittavat osastoja ostamaan suuremman määrän osakkeita tai osuuksia lehteen, jonka taloudellinen asema on jatkuvasti horjuva, on puolueetoimikunnan ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Uusien lehtien perustamisesta päättää kokous

että uusia puoluelehtiä perustettaisiin mahdollisimman tar-
kan harkinnan jälkeen ja ainoastaan puolueuuevoston suostu-
muksella.

Santeri Saarikivi.

Jalo Kohonen.

K. M. Evä.

O. V. Kuusinen.

Vihtori Huhta.“

O. Piisinen ehdotti, että valiokunnan mietinnön ensi ponnen lopuosa muodostettaisiin sellaiseksi, että sama ajatus tulisi sanotuksi vähemmän särmikkäästi. Ei näytä hyvältä, jos kokous nyt tekee niin räikeässä äänilajissa päätöksen varsinkin eräitten lehtien lakkauttamisen mahdollisuudesta. Asia olisi palautettava valiokuntaan.

E. Sampo selitti „Raivaajan“ asioita ja sanoi valiokunnan mietintöä taantumukselliseksi. Kannatti asian valiokuntaan palauttamista.

A. Aaltonen kannatti valiokunnan pontta.

J. Savola vastusti valiokunnan pontta.

V. Huhta kannatti valiokunnan pontta, jota lähemmin selitteli.

E. Jalava ehdotti erään muodollisen korjauksen (korjattu edellä).

O. V. Kuusinen: Kun nimeni on mietinnön alla, huomautan etten ole ehtinyt ottamaan sen laadintaan osaa, mutta pääasiassa hyväksyn sen.

Ensimmäinen kohta hyväksyttiin.

E. Haapalainen ehdotti b) kohtaan seuraavan muutoksen:

— — — — —
on asia alistettava puolueetoimikunnan tarkastettavaksi, joka Ammatti-
järjestön toimikunnan kanssa asian ratkaisee. Ellei näin voida piiri-
kokouksen päätöstä hyväksyä, jätetään asia puolueuuevoston ja
Ammattijärjestön valtuuston lopullisesti päätettäväksi.

O. V. Kuusinen: Ei pitäisi laitattaa kovin ahtaaksi tätä laina-
asioita koskevaa kohtaa. Ehdotti a-kohdan kuulumaan:

Lehtien, jotka aikovat ryhtyä laajempaan avunkeräykseen tai puolueen jäsenien verottamiseen, on neuvoteltava puolueoimikunnan tai neuvoston kanssa.

A. Aaltonen kannatti Kuusisen muutosehdotusta a-kohtaan ja ehdotti että b- ja c-kohta jätettäisiin kokonaan pois.

V. Hupli: Se hyöty mitä valiokunnan ponsi tarkoittaa, tulee vahingoksi käytännössä. Ponnit voivat aiheuttaa niitten lehtien kuperkeikan, jotka eivät saa hankkia avustusta, vaikka tarvitsevat. Ehdotti tällä kertaa asian hylättäväksi.

P. Leppänen kannatti Aaltosen ehdotuksia.

A. Halme kannatti Haapalaisen ehdotuksia.

Äänestyksellä hyväksyttiin

a-kohta Kuusisen ehdotuksen mukaan 57 äänellä 4 vastaan, jotka annettiin mietinnön puolesta.

b-kohtaan nähden hyväksyttiin ensin Haapalaisen ehdotus mietintöä vastaan 36 äänellä 13 vastaan. Lopullisessa äänestyksessä hylättiin se kokonaan.

Samoin hylättiin edellisen päätöksen johdosta c-kohta. Kuusisen ehdotus hyväksyttiin vihdoin 63 äänellä 9 vastaan, jotka annettiin kaikkien ponsien hylkäämisen puolesta. Viimeinen ponsi, joka koskee uusien puoluelehtien perustamista, hyväksyttiin.

Ohjelmakysymys.

Esitettiin seuraava ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 1:

„Valiokunnalla on ollut harkittavana Kotkan puoluekokouksen puolueohjelman tarkistamista varten asettaman komitean mietintö. Puoluekokouksessa tapahtuneessa lähetekeskustelussa ei, yhtä vähän kuin valiokunnassakaan esiintynyt mitään erimielisyyttä komitean niihin ehdotuksiin nähden, jotka koskevat maatyöväen työehtojen ja asuntoolojen parantamista. Valiokunta senvuoksi ehdottaakin, että puoluekokous hyväksyen tässä suhteessa komitean mietinnön, tekemättä muutosta näitä seikkoja koskeviin nykyisen ohjelman kohtiin, päättäisi lausua:

Maalaistyöväestön kohottamiseksi nykyisestä riistäjäin miellivallan ja kuristuslakien rasittamasta sorronalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista, pitää puoluekokous lähinnä tarpeellisena, että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammatillista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkollisten ja muiden maatyöläisten työ sopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeluksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista pääasiallisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja ohjelmakomitean mietinnössä viittausten mukaisesti.

Sitä ohjelmakomitean mietinnön osaa vastaan, joka koskee maalaisköyhälistön jäsenten muuttamista pienviljelijöiksi, tehtiin lähetekeskustelussa joukko vastaväitteitä. Osittain esitettiin, että kunnes pienviljelyskysymyksestä voitaisiin saada varmempaa selvitystä, puolueen nykyinen pienviljelysohjelma säilytettäisiin entisellään, osittain taas, että ohjelmakomitean ehdottamat ponnet olisi muutettavat siten, että puolue edelleenkin pysyisi viljelyspakkovaatimuksessaan. Valiokunta on kuitenkin hyväksynyt ohjelmakomitean ehdotukset sellaisinaan, katsoen, että puolueohjelman ei tule sisältää muuta kuin varmasti perusteltuja ja harkittuja toimenpiteitä, joiden ajamiseen se voi velvoittaa jäseniään, ja että kaikkein vähimmin olisi siinä pysyttävä sellaisia kohtia, jotka nähtävästi eivät ole sopusoinnussa taloudellisen kehityksen kanssa, ja joista voi olla köyhälistölle ajanpitkään vahinkoaakin. Tämä koskee luonnollisesti myöskin sitä ehdotusta, että maalaisköyhälistön nykyisen pula-aseman auttamiseksi säilytettäisiin puolueen ohjelmassa yleinen viljelyspakkovaatimus.

Sitäpaitsi on huomioon otettava, että vaikkakaan puolue ei nyt mielestämme voi ottaa yleistä pienviljelysohjelmaa ajaakseen, voi luonnollisesti kuitenkin esiintyä sellaisia erityisiä pienviljelyksen lisääntymistä aiheuttavia toimenpiteitä, joista olisi tuntuva välitöntä hyötyä maalaisköyhälistölle, eikä sanottavaa vahinkoa miltään puolen. Sellaiset toimenpiteet voisivat kenties tulla kysymykseen maalaisköyhälistön väliaikaisina avustamiskeinoina, eikä mielestämme puolueella ole syytä kieltää jäseniltään oikeutta ehdottaa, kannattaa tai ajaa sellaisia ehdotuksia.

Ehdotamme senvuoksi, että puoluekokous myöskin tässä kohden hyväksyen ohjelmakomitean mietinnön päättäisi seuraavan lausunnon :

Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jätävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeniviksi, kuin he palkkatyöläisinä voivat päästä,

selittää kokous,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vastusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkottavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan saattamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvarien petollisten maanhankintahommain ja talonpoikaisammattin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkoitukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimainsa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusta ja torpparien vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjien maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, koulujen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin

pientilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanenemmistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämätöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosiaalidemokratian yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

Torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista koskeva osa ohjelmakomitean mietintöä on valiokunnassa ilman erimielisyyttä tullut hyväksytyksi ja ehdotamme sen vuoksi, että puoluekokous hyväksymällä tässäkin kohden komitean mietinnön päättäisi, että:

torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntäinsä häätö- ja ryöstöpyyteiden kynsistä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuuntaisen pakkolainsäädännön kautta kuin ohjelmakomitean mietinnössä on esitetty.

Kun on erittäin tärkeää, että ohjelmakomitean ehdotukset, jos puoluekokous ne hyväksyy, tulevat täydellä ponnella edelleen ajetuiksi, katsoo valiokuntakin välttämättömäksi, että asetetaan erityinen komitea valmistamaan esituleville valtiopäiville laajempaa alotetta torpparien vapauttamisesta ja senjälkeen samanlaisia aloitteita maatyöväen suojeluksesta. Komitea olisi oikeutettava tarpeen mukaan työssään käyttämään sihteeriä. Komitean tehtäväksi voisi jäädä myöskin edelleen valmistella maatalousohjelmaa koskevia kysymyksiä. Puolueneuvoston päätettäväksi olisi jätettävä, kävisikö päinsä joko erityisen toisen komitean avulla tai muulla sopivalla tavalla ensitulevalle puoluekokoukselle valmistuttaa uusia tarkistus- ja täydennys-ehdotuksia joiltain muiltakin puolueohjelmamme tärkeimmiltä aloilta. Tähän nähden ehdotamme:

että puoluekokous määrää puolueneuvoston valitsemaan komitean mahdollisimman pian valmistamaan eduskunnassa esitettäviä aloitteita torpparien ja mäkitupalaisten vapautuksesta sekä maatyöväen suojeluksesta.

Kun myöskin sos.-dem. eduskuntaryhmä on päättänyt esituleville valtiopäiville valmistuttaa aloitteen torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamisesta, näyttää sopivalta, että ryhmä ottaa osaa mainitun komitean menojen suorittamiseen. Ottaen tämän huomioon ehdotamme, että:

komitean menoja varten otettaisiin puolueen menoarvioon 1,000 markan menoerä.

H. Jalonen.
Mikko Virkki.
Edv. Gylling.

Nikolai Parviainen.
Janne Hautala.
Ilmari Tossavainen.“

Tätä mietintöä seurasi näin kuuluva

Vastalause:

„En voi hyväksyä sellaista ohjelmatointa olotilaa, mihin jouduttaisiin köyhälistölle tärkeässä maatalouskysymyksessä, jos valiokunnan mietintö tulisi sinänsä hyväksytyksi ja siten viljelyspakkolain vaatimus poistetuksi puolueen ohjelmasta.

Tämän vuoksi ehdotan kokouksen päätettäväksi, että

viljelyspakkolakivaatimus edelleen säilytetään puolueen ohjelmassa, ja että mietintö palautettaisiin valiokuntaan muodostettavaksi ylläesitetyn mukaiseksi.

Matti Lonkainen“.

Syntyneessä keskustelussa lausuttiin:

T. Typpö: Ohjelmakomitean mietinnössä ei ole otettu huomioon niitä seikkoja, jotka puhuvat erikoisen maatalousohjelman puolesta. Kysymys siitä, onko sosialidemokratisen puolueen ajettava erikoista maatalousohjelmaa on kiistanalainen kaikkialla muuallakin. Komitean mietinnössä esiintyy aivan yksipuolinen mielipide. Sen vuoksi ei minun mielestäni tästä asiasta pitäisi tehdä päätöksiä, sillä siitä on järjestöissä liian vähän keskusteltu. Täällä sanotaan edustettavan köyhälistön majesteettia, mutta tässä kysymyksessä, joka on kaikkein tärkeimpiä, tahdotaan tehdä päätös köyhälistöä kuulematta. Tässä tahdotaan ottaa suurelta osalta köyhälistöä pois ohjelma, jonka perusteella se on kokoontunut, ilman että köyhälistö siitä mitään on sanonut. Ainakaan Viipurin läänin läntisessä vaalipiirissä ei tämä kysymys ole järjestöissä ollut keskustelun alaisena. Mitä voivat silloin edustajat päättää näin tärkeässä asiassa, kun ne eivät ole saaneet evästyksiä valitsijoiltaan näin laajakantoisessa kysymyksessä. En tahdo syyttää komiteaa siitä, ettei se ole ajoissa valmistanut tätä mietintöä, mutta sitä enemmän vetoan komitean oikeudentuntoon, että kun se ei ole voinut tätä mietintöä ajoissa jakaa, niin ei sen pitäisi ehdottaa asiaa näin umpimähkään päätettäväksi. Pyytäisin tässä suhteessa tehdä seuraavan ehdotuksen:

Ohjelmakomitean mietinnön kolmas osa (valiokunnan miet. toinen osa) jätetään avoimeksi ja annetaan toimeksi valmistaa siinä olevasta laajakantoisesta ohjelmakohdasta ensi puoluekokoukselle mietintö ja koska kansainvälisen sosialidemokratian kesken on laajaa keskustelua tästä kysymyksestä, selostaa maatalousohjelmaa puolustavan suunnan syyt ja vaikuttimet. Mietintö pitää olla kuusi kuukautta ennen seuraavaa puoluekokousta toimitettu järjestöille keskusteltavaksi.

Siihen saakka, kunnes yllämainitun johdosta puoluekokous on päättänyt, pysyy puolue pääasiassa entisen ohjelmansa kannalla.

Minä puolestani muuten hyväksyn ohjelmakomitean ehdotuksen, mutta en sitä kohtaa, jossa puhutaan maatalousohjelmasta luopumisesta. Valiokunta on ryhtynyt kannattamaan tätä komitean ehdotusta. Valiokunnan mietintöön liitetty toveri Lonkaisen vastalause on epäkäytännöllinen siinä suhteessa, että se yksinomaan tahtoi viljelyspakon pysyttämistä ohjelmassa. Minä puolestani tahtoisin, että ohjelmakomitean mietinnön kolmas kohta kokonaisuudessaan lykättäisiin seuraavaan puoluekokoukseen ja jätettäisiin asia siinä suhteessa nyt päättämättä. Komitean mietinnöstä käy esiin kanta, ettei reformitoiminnalla maatalousalalla päästäisi mihinkään. Mutta sellainen teoretikko kuin Kautsky hylkää tämän kannan. Myönnän puolestani, että suhteellista kurjistumista tapahtuu, mutta reformitoiminnalla on koetettava korjata sitä kurjaa tilaa, mikä maaseudulla vallitsee. On huomattava, että jos maaseudulla olot huononevat, vaikuttaa se kaupunkilaisväestöön siten, että kaupunkiin tulvaa työntekijöitä maalta, vaikeuttaen siten ammatillista taistelua. Siksi kaupunkilaisväestön edut myöskin vaativat kysymyksen perinpohjaista selvittelyä.

Edv. Gylling: Se käsitys, että, jos ohjelmakomitean mietintö hyväksytään, jäädään kokonaan ilman ohjelmaa, ei pidä paikkaansa. Kyllä siitä huolimatta säilytetään maalaisköyhälistön avustamiseksi ohjelmassa useita tärkeitä vaatimuksia. Juuri hyväksytyt ponnet maalaisköyhälistön työehtojen ja asunto-olojen parantamisesta ovat sellaisia ja vielä suurempi uudistus tulee maatalousoloissa syntymään, jos toimeenpannaan sellainen torpparien ja mäkitupalaisien vapautus, mitä ohjelmakomitean mietinnössä on myöskin ehdotettu.

Porvarilliset eivät koskaan kykene tarjoamaan maalaisköyhälistölle läheskään yhtä pitkälle meneviä toimenpiteitä.

Sitäpaitsi on mahdoton velvoittaa koko puoluetta noudattamaan yksipuolista pienviljelysohjelmaa, josta todennäköisesti voi olla maalaisköyhälistölle ajanpitkään vahinkoakin.

Fr. Rantanen yhtyi pääasiassa Typön lausuntoon. Ehdotus on tullut sittenkin yllätyksenä. Se on teoreettinen ja johtaa ohjelmattomuuteen osaksi. Ehdotti toisen osan ponna kuuluvaksi:

Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epävarmaksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin he palkkatyöläisinä voivat päästä,

selittää kokous,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia, sekä paljastamaan porvarien petollisten maanhankintahommain ja talonpoikaisammatin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkoitukset; mutta toistaiseksi kunnes uusi puoluekokous, täydellisempien tietojen perusteella on puolueen kannan tässä asiassa määrännyt, pysyy puolue Forssan ja Oulun kokouksissa hyväksytyin maatalousohjelman kannalla ja yhä edelleenkin voimakkaasti edistää maalaisköyhälistön aseman ja ehtojen turvaamista.

J. V. Hakkinen: Todellista parannusta ei saada, ellei työväki pääse tuotantoon itse käsiksi. Köyhälistön vapautumiseen vie elinvoimainen köyhälistö. Yhtyi vastalauseeseen. -

Päätettiin ottaa päivällisloma ja sitten jatkaa asian käsittelyä.

Kokouksen jatkaminen.

S. Nuorteva ehdotti, että koska näyttää todennäköiseltä, ettei kokous saa työtään valmiiksi tänään, järjestävä valiokunta tekisi esityksen kokouksen jatkamisesta huomenna.

Ehdotus lähetettiin järjestävään valiokuntaan.

Istunto päättyi klo 2,10 i. p. Jälleen kokoonnutaan klo 3 i. p.

Ilmapäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Laulettiin alkajaisiksi „Vala“.

Kokouksen jatkaminen.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että kokous tänään lopetettaisiin klo 6 ja jatkettaisiin huomenna jälleen klo 9:ltä niin pitkälle kuin asioita riittää.

Eri ehdotusten jälkeen päätettiin äänestyksellä 49 äänellä 13 vastaan jatkaa kokousta vielä seuraavana päivänä.

Ohjelmakysymys.

Jatkettiin keskustelua ohjelmavaliokunnan mietinnöstä.

J. Juntikka arvosteli mietintöä ja kannatti vastalauseita.

R. Elo kannatti *F. Rantasen* ehdotusta, ehdottaen siihen pienen lisäyksen.

S. Kurkinen oli vastalauseen kannalla.

P. Leppänen huomautti *Typön* lausunnon johdosta, että komitean ehdotus on kyllä julaiistu siksi ajoissa, että siihen on ehditty tutustua ja jos järjestöt eivät ole siitä keskustelleet merkitsee se kai sitä, että ne kannattavat ohjelmakomitean mietintöä. Viipurin l. läntisen vaalipiirin edustajat ovat mietinnön kannalla pieniä poikkeuksia lukuunottamatta.

J. Hautala piti ikävänä jos ohjelmakomitean ehdotus ei saisi kokouksen hyväksymistä. Puolusteli komitean ehdotusta.

R. Lahti: Ohjelmakomitean mietintö on yksipuolinen. Tähän astinen maatalousohjelma on joka tapauksessa parempi kuin se ohjelmattomuus, mitä komitean mietintö tietää. Maalaisväestö odottaa puolueelta parannusta oloihinsa ja sitä ei tämä mietintö lupaa. Taannehtivan torppariasetuksen suhteen on eduskuntaryhmän tehtävä voitavansa, jotta se saataisiin jatketuksi.

K. M. Evä ei pitänyt pätevästi perusteltuna sitä komitean mielipidettä, jossa lausutaan arvelu pienviljelyksen tulevaisuuden suhteen. Komitea ei ole tehnyt erotusta oston kautta ja viljelyspakon avulla mahdollisesti syntyvän pienviljelyksen välillä ja mitä edellytyksiä näillä kummallakin on. Myöskään ei komitea ole selittänyt, miten on meneteltävä siinä suhteessa jos porvarien homma pienviljelyksen kehittämistä oston kautta tulee laiksi. Lakiehdotus tästä asiasta on lykätty yli vaalien, mutta se voi tulla hyväksytyksi. Toistaiseksi ei ole syytä luopua viljelyspakkovaatimuksesta ennenkuin se toimenpide on riittävästi perusteltu. Ehdotti hyväksyttäväksi seuraavaa:

että viljelyspakko toistaiseksi pysytetään puolueen vaatimuksena ja että ohjelmakomitea velvoitetaan tulevaan puoluekokoukseen mennessä toimittamaan tarkan tutkimuksen viljelyspakon vaikutuk-

sesta syntyneen pienviljelyksen ja yksityisellä omistusoikeudella kehitetyn pikkuviljelyksen suhteesta toisiinsa sekä osuustoiminnan merkitystä pikkuviljelykseen nähden.

Muut ponnet puhuja hyväksyi.

Rajotettiin puhevuorot ja puheaika 5 minuutiksi.

R. Lahti: Ohjelma pysytetään entisellään.

M. Lonkainen: Asian perinpohjainen käsittely tässä kokouksessa on mahdollon. Ihmettelen miksi maatalousohjelmassa nyt ei otettaisi mitään kantaa. Ohjelmakomitean mietintöön ei sitä paitsi ole voitu tutustua tarpeeksi. Katson että pienviljelys- ja suurviljelys muodossa on ohjelmakomitea ajanut ristiin. Ehdotti vastalauseensa hyväksyttäväksi. — Puhuja olisi halunnut jatkaa puhettaan yli 5 minuutin, mutta kokous ei sitä suonut.

M. Jokisaari katsoi että täytyy asettua varmalle kannalle. Yhtyi Evään viljelyspakko asiassa.

E. Pusa: Pienviljelijät, joilla on työvoimaa, voivat tulla toimeen osuustoiminnan avulla, jolloin voidaan hankkia apuneuvoja maanviljelyksessä. Mietinnöstä on keskusteltu vähän maaseudulla. Mitä tulee maahuijaukseen, niin olisi autettava niitä, jotka ovat sen jalkoihin joutumassa. Suurien maatilojen palstottamiseen on kiinnitettävä huomiota, sillä sen kautta joutuu työväkeä riistämisen alaiseksi. Yhtyi Vesan ja Typön lausuntoon.

K. Suosalo: Mainitsematta on jätetty, että pienviljelijäluokka on palkkatyöluokka, sillä se ei yksin elä pientilallisena. Kapitalistit kutsuvat sitä tarpeenvaatiessa avukseen. Pienviljelystä me siis emme voi ilman muuta lähteä edistämään.

A. Halme: Kun ohjelmakomitea ei voi asettaa mitään tilalle maatalousohjelmaan, vaikka tahtoo vanhan ohjelman osittain poistaa, niin on muutoksia tässä kohti vastustettava.

A. Vatanen: Viljelyspakkovaatimusta on kannatettu, mutta se ei yksin riitä. Sitä on laajennettava. Pienviljelijäluokan syntyminen ei ole vihamielinen toimenpide sosialidemokratialle.

T. Typpö: Vaarana pikkuviljelyksestä sanotaan, että se hävittää vallankumouksellisen hengen, mutta tämä ei liene totta, sillä meilläkin on kumouksellista torpparijoukkoa. Leppäsen väite, että koska asiasta ennen ei ole keskusteltu, ei todista, että komitean mietintö hyväksytään, vaan se näyttää kuinka johtomiehet eivät ole siitä koukouksia kutsuneet.

Edv. Gylling: Se oli selvää, että ohjelmakomitean mietinnön tämä osa oli saava ankaran arvostelun osakseen. Jo lähetekeskustelussa suuri joukko tämän kokouksen jäseniä ei ollut ohjelmakomitean ehdotuksen kannalla.

Valiokunta on siitä huolimatta yhtä jäsentä lukuunottamatta ko-

mitean ehdotukseen yhtynyt. Täällä lähetekeskustelussa ovat komitean ehdotuksen vastustajat pääasiassa perustaneet väitteensä siihen, että komitean ehdotus merkitsisi itse asiassa maatalousohjelman hävittämistä puolueemme ohjelmasta, ettei meille tänään jälkeen jäisi mitään todellista ja tehokasta maalaisköyhälistön avustamiskeinoa ohjelmaamme. Tällainen käsitys ei ole oikea. Nämä ohjelmakomitean ponnet merkitsevät ainoastaan, että puolue luopuu nimenomaan ajamasta yksipuolista pienviljelyohjelmaa, mutta ne eivät merkitse sitä, että puolue luopuisi ajamasta maalaisköyhälistön tilan parantamista. Ne ponnet, jotka kokous jo on hyväksynyt sisältävät jo niin tärkeitä maalaisköyhälistön tilaa koskevia parannuskeinoja kuin asunto-olojen parantamisen, maalaistyöväestön suojelemisen. Asuntokurjuus on epäilemättä se, joka kaikissa enemmän synnyttää muuta kurjuutta ja siihen kohdistuvat ponnet ovat jo täällä hyväksytyt. Niinikään ne ponnet, jotka kohdistuvat maalaistyöväestön suojelemiseen kapitalistiselta riistolta maatyöväen suojelulainsäädäntöä kehittämällä. Kaikista suurin vaikutus tulisi epäilemättä olemaan niillä ponsilla, jotka valiokunta on ehdottanut, mutta jotka vielä ovat hyväksymättä ja jotka kohdistuvat torpparien ja mäkitupalaisten aseman parantamiseen. Tämä maalaisköyhälistön suuri osa se on juuri nykyisin erinomaisen vaaranalaisessa tilassa. Kapitalistinen kehitys on jo pitkät ajat uhannut sen omaisuutta ryöstää ja tilattomankin väestön asema riippuu suuresta määrin siitä uhanalaisesta asemasta, jossa torppariväestö on ollut. Se ohjelma, joka tässä esitetään torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamiseksi, merkitsee itse asiassa erinomaisen suurta muutosta meidän maatalousoloihimme ja tulee sillä olemaan suuri vaikutus ei ainoastaan näihin väestökerrokseen, vaan maalaisköyhälistöön yleensä. Kun siis sanotaan, että ohjelmakomitean ehdotus merkitsee kokonaan luopumista maalaisväestön aseman parantamisesta, niin se ei ole paikallaan. Ei myöskään pidä paikkaansa se väite, että täten meiltä riistettäisiin agitatioinase. Porvarien maatalousohjelma ei kykene, eikä voi vetää tilatonta väestöä mukaansa. Se on jo oppinut liiaksi tätä politiikkaa tuntemaan. Sitäpaitsi eivät porvarilliset puolueet koskaan voi saada sellaista maatalousohjelmaa, joka kykenisi kilpailemaan näiden ponsien kanssa, jotka ovat hyväksytyt ja niiden kanssa, jotka tarkoittavat torppariväestön ja mäkitupalaisten aseman parantamista. Eihän porvarien maatalousohjelma juuri muuta tarkoita kuin orpparien ja mäkitupalaisten saattamista omistajiksi. Se hanke, jonka porvarit viime eduskunnassa esittivät, se jättää torpparit ja mäkitupalaiset maakatelistien mielivallasta riippuviksi eikä voi olla torppareille niin edullinen kuin ohjelmakomitean ehdottama torpparien ja mäkitupalaisten aseman parantamista tarkoittava ehdotus. Porvarien ohjelma

ei siis tältäkään kannalta voi käydä meille vaaralliseksi, jos ohjelma-komitean ponnet hyväksytään. En muuten puolestani voisi yhtyä siihenkään että tässä kohden hyväksyttäisiin Typön ehdotus, että ensi puoluekokoukseen saakka säilytettäisiin nykyinen maatalousohjelma. Minä puolestani katson, että ne perusteet mitkä ohjelmakomitea on tuonut esille, ovat sitä laatua, että ne osottavat, että tilattoman väestön saattaminen pienviljelijöiksi, olisi toimenpide, jonka hyöty ja tarkoituksenmukaisuus on sangen epäilyksen alainen. Sellaiset puolueohjelmaan velvottavina määräyksinä otetut ja kaikkia puolueen jäseniä sitovat määräykset, jotka eivät ole täysin perusteltuja ja joiden vahingollisuudesta voi olla epäilystä, eivät ole paikallaan eikä se ole rehellistä. Viljelyspakko olisi mahdollisesti puolustettavissa sen kautta että puolueella pitäisi väliaikaisena toimenpiteenä olla ohjelmassa sellainen vaatimus, mistä olisi välittömästi suurta hyötyä ja joka suuressa määrin parantaisi maalaisköyhälistön asemaa. Viljelyspakkoon nähden tämä seikka, tuo välittömän hyödyn näkeminen, ei todistetavasti ole huomattavissa. Tiedämme, että väliäntä hyötyä ei tästä ole. Se on tullut eduskunnassa 2 kertaa hylätyksi ja varmaa on, ettei sitä pitkiin aikoihin saataisi hyväksytyksi joten väliäntä hyötyä ei siitä ole. Sen liittäminen ohjelmaan ei itse asiassa olisi muuta kuin agitatsioonitarkoituksessa tehty ja sen kautta muuten ylläpidettäisiin turhaa toivetta maalaisköyhälistössä ja siihen ei mielestäni voi olla mitään syytä. Minä siis puolestani kehottaisin kokousta hyväksymään valiokunnan ponnet. Se on kyllä ikävä seikka ettei komitea saanut työtään aikaisemmin valmiiksi, mutta siihen on puolentoista kuukauden aikanakin kyllä ehditty tutustua, joten ei se suinkaan tule yllätyksenä.

Keskustelun tähän loppuessa hyväksyttiin ensimmäinen ponsi yksimielisesti.

Toisesta ponnesta suoritettiin seuraavat äänestykset: Ensin voitti Rantasen ehdotus 33 äänellä 2 vastaan Lehdon ehdotuksen. Sen jälkeen voitti Rantasen ehdotus 24 äänellä 20 vastaan Typön ehdotuksen; sitten Rantasen ehdotus 25 äänellä 16 vastaan Evän ehdotuksen. Tämän psrystä voitti vastalause 24 äänellä 23 vastaan Rantasen ehdotuksen ja vihdoin, nimihuudon mukaan toimitetussa äänestyksessä *hyväksyttiin valiokunnan ponsi* 57 äänellä 36 vastaan, jotka annettiin vastalauseen puolesta.

Kolmas ponsi hyväksyttiin sellaisenaan.

Neljännän ponnin johdosta syntyi vielä seuraava erikoiskeskustelu:

O. V. Kuusinen: Ponnessa jätetään komitean valitseminen puolueuustolle. Eduskunnan kokoontumiseen ei ole enää erittäin pitkä aikaa, joten komitean työ on kiireellistä laatua. On epäiltävää,

tuleeko neuvosto kokoontumaan niin pian. Kuinka käy komitean vaalin siinä tapauksessa?

Anton Huotari: Asian voi järjestää siten, että puoluetoimikunta tiedustele sopivat ehdokkaat ja annetaan neuvoston jäsenten toimittaa äänestys heistä kirjeellisesti.

O. Tokoi: Valitaan komitea täällä. Jäseniksi ehdotan Kuusisen, Gyllingin ja J. V. Kedon.

O. V. Kuusinen arveli näin äkkiä valitsemisen olevan arveluttavaa.

Äänestettiin ensin komitean valitsemistavasta. Huotarin ehdotus voitti 49 äänellä 12 vastaan, jotka annettiin Tokoin ehdotuksen puolesta. Vaali jäi siis puolueuuevoston kirjeellisesti suoritettavaksi, sitenkun puoluetoimikunta on ehdokkaat asettanut.

Neljäs ponsi hyväksyttiin edellämainitulla tulokinnalla. Viides ponsi katsottiin hyväksytyksi jo menoarvion yhteydessä.

M. Lonkainen ilmoitti vastalauseen toisen ponnin johdosta tehtyä päätöstä vastaan. Sen lisäksi jätti hän puheaikansa rajoittamisen johdosta seuraavan

Vastalauseen:

„Puoluekokouksen hyväksymän työjärjestyksen mukaan on puheoikeus rajoittamaton alustajilla ja vasta-esittäjillä. Kuitenkin, vaikka olin ohjelmavaliokunnan mietintöön liittämäni vastalauseen takana yksin, siis vasta-esittäjä, rajoitti kokous puheajan 5 minuuttiin. Tätä toimenpidettä vastaan panen vastalauseeni.

Matti Lonkainen“.

Rahastonhoitajan selitys turkulaisten asiaan.

I. Hörhammer pyysi antaa pöytäkirjaan seuraavan selityksen:

Koska en asiasta päätettäessä ollut saapuvilla, pyydän täten puoluekokouksen lausunnon johdosta koskeva riitaisuuksia Turun l. etel. vaalipiirin ja puoluetoimikunnan välillä, pöytäkirjaan saada merkittäväksi, että mainituista pidätetyistä varoista suurempi osa on mainitulle piiritoimikunnalle kuuluvaa voitto-osuutta mielenosoitusmerkeistä sekä osa puolueveroista, ja että sanottu piiritoimikunta jo v. 1910 on saanut ensimmäisen osan sille tulevasta osuudesta Amerikasta saapuneista varoista.

Mitään Turun l. etel. vaalipiiritoimikunnalle tulevia varoja ei ole pidätetty maksamattomina ennen vaaleja, joten siis vaalitaistelu ei ole tästä kärsinyt.

Hyvästijättötervehdys.

Kokoukselle oli saapunut Tukholman Suomalaisen seuran edustajan toveri E. Kilven hyvästijättökirjelmä, joka esitettiin kokoukselle.

Sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminta.

Luettiin seuraava mietintö, jota kuitenkin ei oltu merkitty min-kään valiokunnan mietinnöksi, eikä allekirjoitettu:

„Sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminta.

Kotkan puoluekokouksessa lausuttiin sos.-dem eduskuntaryhmälle ohjeet. Ryhmä on koettanut niitä noudattaa. Joissakin kysymyksissä on ryhmän toiminnassa havaittavissa kuitenkin leväperäisyyttä.

Sitäpaitsi on eduskuntaryhmän keskuudessa ilmennyt puoluetamme vahingoittavaa hajaannusta, jopa siinä määrässä, että ryhmän eri osat — enemmistönä ja vähemmistönä ovat eduskunnassa taistelleet toisiaan vastaan.

Yksityisten ryhmän jäsenten menettely muutenkaan ei ole ollut moitteetonta. Muutamat ryhmän jäsenet ovat pitäneet tarpeettoman pitkiä lomia tahi olleet ilman pätevää syytä pois tärkeistä, ratkaisevista äänestyksistä.

Edellä olevain perusteella lausuu kokous:

Etä eduskuntaryhmän tulee huolellisesti harkita eduskunnassa tulevat asiat ja tarkasti määrätä kantansa niihin, ja

että ryhmässä vähemmistössä jääneiden tulee alistua enemmistön päätöksiin; olkoon heillä kuitenkin oikeus ilmoittaa eduskunnan pöytäkirjaan eriävä kantansa, ryhtymättä väittelyyn enemmistöä vastaan;

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on seurattava yksityisten ryhmän jäsenten edustajatoimintaa ja aina epäkohdat peittelemättä ilmoitettava piiritoimikunnille sekä sen lisäksi toimintakertomuksessa siitä mainittava, ja

jos edustaja ilman hyväksyttävää syytä on ollut poissa tärkeistä äänestyksistä, niin on hänen jätettävä paikkansa varamiehelle.

Pankkivaltuusmiesvaalit.

Kotkan puoluekokouksen hyväksymä lausunto eduskuntaryhmän toiminnasta, velvoittaa ryhmää noudattamaan itsenäistä ja yhä selvempää köyhälistön luokkataistelun kannalla olevaa menettelyä.

Siitä huolimatta v. 1909 valtiopäivillä eräiden eduskuntaryhmän jäsenten menettely on ollut tästä poikkeava.

Puoluekokous tahtoo uudelleen terottaa Kotkan puoluekokouksen hyväksymää lausuntoa eduskuntaryhmän toiminnasta ja päättää kokous

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on otettava itsenäisesti osaa pankkivaltuusmiesvaaliin.“

Yhteydessä tämän kanssa jaettiin seuraava

„*Vastalause,*

koskeva yhdistyslain käsittelyä.

Koska emme voi yhtyä eduskunta-asiain valiokunnan käsitykseen siinä, että sos-dem. eduskuntaryhmän yhdistyksiä koskevan lain käsittelystä johtuva arvostelu kokonaan sivuutetaan, merkitsemme eroavan kantamme.

Kyseessä oleva viime istuntokaudella hyväksytty laki yhdistyksistä ei turvaa työväelle yhdistysvapautta, koska useat lainkohdat antavat virkavallalle ja muillekin vallassaoleville tilaisuuden kuristaa työväen luokkataisteluvapautta.

ja koska eduskuntaryhmä, tuntiessaan tämän lakiehdotuksen kehouden, ei kiinnittänyt siihen sanottavasti huomiota, ei edes senkään jälkeen, kun ryhmän, vallan oikea päätös, lain kokonaan hylkäämistä tarkoittava ehdotus kerran toisessa käsittelyssä oli tullut eduskunnassa hylätyksi ja kun minkäänlaisia toiveita ei ollut tämän päätöksen muuttumiseen kolmannessa käsittelyssä, osoitti ryhmä toiminnallaan ilmeistä leväperäisyyttä työväestölle tärkeässä kysymyksessä ja siten toiminnallaan antoi pätevän aiheen epäille ryhmän jäsenille lakiehdotuksen viimeingassa vaalien yli lykkäämisehdotuksen tekemiseen, jonka kautta ryhmä olisi saanut tämän kuristuslain eduskunnassa hyväksymisen ainakin viivästyttämään, jos ei mahdollisesti kokonaan estetyksikin, lakiehdotuksen valitsijain arvosteltavaksi jo iduttua, ehdotamme kokouksen hyväksyttäväksi,

että sosialidemokratinen eduskuntaryhmä yhdistyksiä koskevan lain käsittelyssä viime istuntokaudella on tehnyt itsensä syyppääksi moitittavaan laiminlyöntiin. Tähän ovat etenkin syy-päät ne ryhmän jäsenet, jotka eivät käyttäneet kaikkia Valtio-päiväjärjestyksen sille tarjoamia keinoja mainitun lain hyväksymisen ehkäisemiseksi.

J. Vatanen.

J. Lumivuokko.

J. Salminen.“

J. Hautala: Valiokunnan mietintöä sekä vastalausesta vastaan esitän yhdistyslakiasiansa hyväksyttäväksi lausunnon:

„Yhdistyslaki, jonka eduskunta hyväksyi, on työväelle epäedullinen ja siis sen laiksi tuleminen on köyhälistöluokalle vahingollinen. Sosialidemokratinen eduskuntaryhmä päättäessään äänestää lain hylättäväksi tarkoitti epäilemättä työväenluokan parasta. Vieläkin edullisempaa olisi kuitenkin ollut asialle käyttää valtiopäiväjärjestyksen

suomaa oikeutta ja äänestää laki lepäämään yli vaalien, kun kerran ryhmän äänet eivät riittäneet sen hylkäämiseen. Tässä suhteessa olisi siis ryhmä voinut tarkemmin harkita menettelyään. Voi kuitenkin olettaa, että ryhmän menettelyyn vaikuttivat ratkaisevasti asian yhteydessä vallinneet olosuhteet, joten, kun ryhmä ei ole tarkoittanut saat-
taa työväenluokalle vahinkoa, katsoo kokous olevan syytä ainoastaan vakavaan kehotukseen vastaisuudessa ottamaan tarkemmin huomioon kaikki mahdolliset asianhaarat, jotka voivat olla eduksi asian käsitte-
lylle työväenluokalle edulliseen suuntaan.“

Anton Huotari: Kokous on eduskunta-asioista tehnyt jo asialliset päätökset ja on perustelujen sen mukaisesti muuttamista varten sekä mahdollisia kielellisiä korjauksia varten palauttanut asian valiokun-
taan. Uusia ehdotuksia ei siis enää voida tehdä. Korkeintaan voi-
daan entiset päätökset kumota ja jättää asia sillensä. Valiokunta ei ole totellut kokouksen käskyjä, vaan on tullut osaksi uudella ehdotuksella.

J. Salminen yhtyi vastalauseeseen, vaikka valiokunta on pakotettu kirjottamaan mietinnön niinkuin nyt on tehty.

O. Püsinen: Tämä asia on vakava ja se siis ei voi jäädä sen Nuortevan ehdotuksen varaan, jota äänestimme siinä tarkoituksessa, että asia menisi valiokuntaan uudelleen käsiteltäväksi. Yhtyi Hautalaan.

H. Hurmevaara: Valiokunnan enemmistö on omituisella tavalla menetellyt mietintöä laatiessaan. Se on antanut kokoukselle jakaa tällaisen paperin, jossa ei ole lainkaan allekirjotuksia. Kannatan Kallion ehdotusta, että tällainen paperi hylätään ja hyväksytään valio-
kunnan vähemmistön vastalause.

Hanna Malm yhtyi Hautalan lausuntoon.

J. Merivirran, O. Rauhalan y. m. vielä puhuttua ryhdyttiin ää-
nestämään.

Puheenjohtaja tekee äänestysesityksen, jonka mukaan äänestetään tämän mietinnön hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Äänestyksessä hylätään mietintö 30 äänellä 20 vastaan.

Välikohtaus.

Edellisen päätöksen tulkitsemisesta syntyi seuraava keskustelu:

O. Tokoi katsoi, että asia on tällä valmis ja loppuun käsitelty, koska kerran mietintö on hylätty ja eilen illalla hyväksyttiin se pe-
riaate, minkä hylätty mietintö sisälsi. (Hälinää ja vastaväitteitä.)

S. Nuorteva: Kun kokous hylkäsi valiokunnan ponnet, niin se merkitsee, että eilen iltanen päätös on voimassa.

O. V. Kuusinen katsoi, että asia tässä vaiheessa kuin se nyt on, on lopussa. Mutta se ei estä yksityisiä kokouksen jäseniä jättämästä asiasta ehdotuksia valiokunnalle, jonka on ne uudeksi mietinnöksi laitettava seuraavan päivän aamuun mennessä.

M. Turkia katsoi, että kysymyksestä on toimitettava kokonaan uusi äänestys. Sitä eivät estä mitkään säännöt, sillä puoluekokous on sääntöjen yläpuolella.

K. M. Evä: Kun valiokunta ei tahdo uudelleen laatia mietintöä kokouksen mielenmukaan, niin valitaan uusi valiokunta.

E. Murto: Kannatan Kuusisen ja Evän ehdotuksia.

O. Piisinen: Asia meni mielestäni valiokuntaan siinä tarkoituksessa, että se tekee paremman ehdotuksen. Parasta on ottaa asia uudelleen esille.

M. Turkia: Toverit! Nyt on tehtävä niin, että asian jatkaminen joko lykätään huomiseen tai sitte kokous heti ottaa loman, jona aikana järjestävä valiokunta tekee asiasta ehdotuksensa kokoukselle. (Melua ja hälinää.)

Puheenjohtajapaikalle siirtyi Emil Viljasen pyynnöstä *O. Tokoi*, joka nyt noudatettavasta menettelytavasta lausui:

Olen jo lausunut käsitykseni asiasta. Mielestäni ei kokous tässä asiassa voi muuta kuin todeta, tahtooko se pysyä eilen tekemissään päätöksissä vaiko hylätä ne. Ehdotan senvuoksi äänestettäväksi, pysykö kokous niissä päätöksissä, jotka se eilen illalla teki ja jotka ovat pöytäkirjaan merkityt vai tahtooko se ne hylätä.

Änestysehdotus hyväksytään ja 53 äänellä 25 vastaan päätetään pysyä entisissä päätöksissä. Päätökseksi siis tuli:

a) Ryhmän entisestä toiminnasta yleensä:

Sosiaalidemokratinen eduskuntaryhmä on osapuilleen tminut valitsijoita tyydyttävällä tavalla ja puoluekokous velvottaa hyväksymänsä lausunnon perusteella sos.-dem. eduskuntaryhmän vastaisuudessaakin noudattamaan itsenäistä ja yhä selvempää köyhälistön tinkimätöntä luokkataistelua tulkitsevaa menettelyä.

b) Vastaisesta toiminnasta:

että eduskuntaryhmän tulee huolellisesti harkita eduskunnassa tulevat asiat ja tarkasti määrätä kantansa niihin, ja

että ryhmässä vähemmistöön jääneiden tulee alistua enemmistön päätöksiin; olkoon heillä kuitenkin oikeus ilmoittaa eduskunnan pöytäkirjaan eriävä kantansa, ryhtymättä väittelyyn enemmistöä vastaan;

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on seurattava yksityisten ryhmän jäsenten edustajointia ja aina epäkohdat peittelemättä ilmoitettava piiritoimikunnille sekä sen lisäksi toimintakertomuksessa siitä mainittava; ja

jos edustaja ilman hyväksytyä syytä on ollut poissa tärkeistä äänestyksistä, niin on hänen jätettävä paikkansa varamiehelle.

c) Yhdistyslakiasiaista:

että sosiaalidemokratinen eduskuntaryhmä yhdistyksiä koskevan

lain yli vaalien lykkäämistä koskevassa asiassa viime istuntokaudella on tehnyt itsensä syyppääksi moitittavaan laiminlyöntiin.

d) Pankkivaltuusmiesvaaleista:

että sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on itsenäisesti otettava osaa pankkivaltuusmiesvaaleihin.

Vastalause yhdistyslakia koskevan päätöksen johdosta.

Eduskunta-asiain valiokunnan mietinnön yhteydessä jätti *J. Hautala O. Piisisen* kannattamana seuraavan lausunnon:

Koska eduskuntaryhmän toiminnan arvostelu yhdistyslakiasiaassa puoluekokouksen viidentenä päivänä esillä ollut lausuntoehdotus käsityksemme mukaan meni valiokuntaan siinä tarkoituksessa, että asian uudelleen esille tullessa voitaisiin esittää onnistuneempi ehdotus, mutta koska valiokunta ei ole sen jälkeen tehnyt asiassa mitään, tahdomme saada pöytäkirjaan merkityksi seuraavaa:

Yhdistyslaki, jonka eduskunta hyväksyi, on työväelle epäedullinen ja siis sen laiksi tuleminen on köyhälistölle vahingollinen. Sosialidemokratinen eduskuntaryhmä, päättäessään äänestää lain hylättäväksi, tarkoitti epäilemättä työväenluokan parasta. Vieläkin edullisempaa olisi kuitenkin asialle ollut käyttää valtiopäiväjärjestyksen suomaa oikeutta ja äänestää laki lepäämään yli vaalien, kun kerran ryhmän äänet eivät riittäneet sen lykkäämiseen. Tässä suhteessa olisi siis ryhmä voinut tarkemmin harkita menettelyään. Voi kuitenkin olettaa että ryhmän menettelyyn vaikuttivat ratkaisevasti asian yhteydessä vallinneet olosuhteet, joten, kun ryhmä ei ole tarkoittanut saattaa työväenluokalle vahinkoa, katsoo kokous olevan syytä ainoastaan vakavaan kehoitukseen vastaisuudessa ottamaan tarkemmin huomioon kaikki muodolliset asianhaarat, jotka voivat olla eduksi asioiden käsitelylle työväenluokalle hyödylliseen suuntaan.

Tähän lausuntoon yhtyvät lisäksi seuraavat: *Antti Vierimaa, Hanna Malm, K. Suosalo, Heikki Marttila, Vihtori Huhta, J. Juntikka, Ali Aaltonen, P. Leppänen, E. Jalava, A. Kallio, S. Vuorio, Rudolf Lahti, Hj. Siren.*

Istunto päättyi klo 6 i. p.

Seitsemäs kokouspäivä.

Sunnuntaina syyskuun 10 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Alkajaisiksi laulettiin „Työväen marssi“. *Nimenhuudosta* poissa: Merivirta, Lähti, Elo, Roine, Viita, Penttinen, Hj, Marttila, Pennanen, S. Rantanen.

Läsnäolo-oikeus

myönnettiin T. Pietikäiselle Helsingistä.

Tulo- ja menoarvio.

Esitettiin raha-asiaivaliokunnañ uudistettu ehdotus tulo- ja menoarvioksi vuosille 1912—1913:

Vuotuiset tulot:

Puolueverojen tili	25,000:—
Mielenosoitusmerkki tili	10,500:—
Kevät-julkaisu tili	3,000:—
Työv. kalenterin tili	9,000:—
Kirjatili	1,000:—
Korkotili	1,500:—
Säästövaroista	3,250:—
	<hr/>
	Smk. 53,250:—
	<hr/> <hr/>

Vuotuiset menot:

Agitatsioni tili:

Luennoitsijoille	5,400:—
Matkakuluja	1,100:—
Luentokurssit eli opisto	5,000:—
Vaalijulistus	1,000:—
	<hr/>
	12,500:—

Avustus tili A:

Sos.-dem. nuorisoliitolle	1,000:—
„ naisliitolle	1,000:—
Ihanneliitolle	1,000:—
Palvelijaliitolle	500:—
	<hr/>
	Siirto: 3,500:— 12,500:—

Siirto:	3,500: —	12,500: —
Ruotsalaisille, korkeintaan	1,000: —	
Työv. arkistolle, korkeint.	1,000: —	
Piirivastuksiin „	4,000: —	
Ohjelmakomitealle	1,000: —	
Aikakauslehdelle	500: —	
Laukon lakkol. velka: poisto	1,250: —	12,250: —

Arustus tili B:

Puoluever. piireille 5 à 7 %	1,500: —	
$\frac{1}{3}$ mielenosoit. merk. piireille	3,500: —	
$\frac{1}{3}$ „ „ Amm. järj.	3,500: —	
$\frac{1}{2}$ Kevätlehd. voit. lehdille	1,500: —	10,000: —
Työv. sihteeristölle	1,000: —	
Kansainväl. ja Kongressimatkatili	1,000: —	
Puoluekokouksen tili	3,000: —	
Puolueneuvoston tili	1,400: —	
Kulunkitili	4,000: —	
Palkkatili	7,500: —	
Inventariotili ja satun. menojen tili	600: —	
		Smk. 53,250: —

Puheenjohtaja totesi, että mietintö on kokouksen ennen tekemien päätösten mukainen, joten se on katsottava hyväksytyksi sellaisenaan.

M. Turkia ehdotti, että tulo- ja menoarviota ei pidettäisi ehdottomasti sitovana. Jos sattuisi esim., että kalenteri otettaisiin takavarikkoon tahi mielenosotusmerkeistä ei tulisi niin paljon kuin arvioidaan, niin pitäisi puolueuustolle myöntää oikeus poiketa menoarviosta.

Puheenjohtaja huomautti, että tulo- ja menoarvio luonnollisesti laaditaan säännöllisiä oloja varten. Jos jotain odottamatonta tapahtuu, niin silloin luonnollisesti täytyy menot asettaa sen mukaan.

Hyväksyttiin tällä huomautuksella.

Menettelytapa.

Esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 4 puolueen menettelytavasta ja kuului se:

„Valiokunta on ollut sitä mieltä, että tällä kertaa olisi koetettava puoluekokouksen päätöksessä yhä selvemmin ilmaista ja seikkaperäisemmin määritellä puolueemme itsenäisen, jyrkän luokkataistelun kanta. Sitä varten katsoo valiokunta ensiksi olevan syytä ottaa varsinaiseen

päätöslauselmaan lähes sellaisinaan ne ponnet, jotka Helsingin kunnallisjärjestön puolesta ehdotettiin Kotkan puoluekokoukselle ja jotka siinä kokouksessa menettelytapavaliokunta otti kyllä pääasialliselta sisällykseltään ehdotuksensa perusteluihin, vaikka päätöslauselmaan ainoastaan lyhennyksiä niistä. Eräässä kohden on valiokunta nyt lisännyt mainittuihin ponsiin sellaisen selvennyksen, joka tarkoittaa sen terottamista, että nykyoloissa ei taistelumme eduskunnassa yht eiskunnallisten uudistusten saavuttamiseksi suinkaan ole toisarvoinen asia, vaan yhtä tärkeä kuin koskaan muulloin.

Sitä kohtaa Kotkan kokouksen päätöksessä, jossa terotetaan ammatillisen toiminnan tärkeyttä, on valiokunta tahtonut vähän selventää ja jättää siitä pois viittauksen suurlakkoon, koska viimeainittu viittaus mahdollisesti voisi antaa aihetta sellaiseen väärinymmärrykseen, kuin asetettaisi siinä suurlakko periaatteellisesti samallaiseksi, säännöllisissäkin oloissa käytettävissä olevaksi taistelukeinoksi kuin tavalliset ammatillisen liikkeen taistelukeinot, vaikka se lienee yleensä käsitettävä suuressa määrin vallankumouksellisten erikoisolujen tapah- tumaksi, jota ei ole mahdollista synnyttää, milloin halutaan eikä var- sinkaan pitää ennakolta määrättävissä rajoissa ja jonka keinotekoinen hommaaminen on turmiollisiin seurauksiin helposti johtavana vältet- tävää ja varottavaa.

Menettelytapa puolustustaistelussa venäläisten vallassaolijain har- jottaman sorron suhteen on valiokunnan mielestä se puoli menettely- tapakysymystä, joka erityisesti tällä kertaa vaatii tarkkaa määritte- lemistä ja entistä paljon selvemmin itsenäisen kannan ilmaisemista.

Valiokunta katsoo olevan syytä puoluekokouksen päätöksessään terottaa, että tässä taistelussa on tärkein aseemme valistuksen, oikean käsityksen, levittäminen köyhälistön keskuuteen sekä Venäjän sorto- vallon pyyteistä että Suomen anastajaluokkain ja niiden puolueiden kaksinaamaisesta suhteesta niihin.

Jotta Venäjän vallassaolijain kansallisuussortopyyteet eivät jäisi kuvatuksi yksistään oikeuden loukkauksiksi, on valiokunta tahtonut laajentaa sanamuodoltaan Kotkan kokouksen päätöksessä olevaa 2:sta kohtaa, huomauttaen erityisesti suomisyöjäin taloudellisista nylkemis- ja kansanvalistuksen estämispyrinnöistä, joita kaikkia työväen on her- keämättä vastustettava.

Mitä tärkeintä on valiokunnan mielestä panna päätöksessä painoa siihen, että taistelussa vierastakin sortoa vastaan on puolueemme jä- senten toimittava itsenäisesti eikä eksyttävä porvarien talutusnuoraan. Sitä varten on puoluekokouksella syytä lausua, että liittyminen por- variryhmäin kanssa yhteistoimintaan edes tässä taistelussa, jollaista yhtymistä on ehdoteltu, on kerrassaan hylättävää ja vahingollista. Se voisi perustua vain sellaiseen harhakäsitykseen maamme porvarillisten

politiikasta venäläisen sortovaltan suhteen, että he sillä politiikallaan meka puolustavat koko Suomen kansan oikeuksia ja ainoastaan muulla, yhteiskunnallisella ja taloudellisella politiikallaan ahdistavat maamme köyhälistöä. Niin ei kuitenkaan ole laita, vaan on nähty, että heidän tämäkin ryssäläisvastainen politiikkansa on samalla häikäilemättömyyttä luokkapolitiikkaa Suomen köyhälistön vahingoittamiseksi. He vastustavat venäläistä sortovaltaa sillä tavalla toimien, että saisivat sen jättämään Suomen anastajaluokat rauhaan, mutta että se riistäisi täällä köyhälistöltä kaiken uudistusten saannin mahdollisuudet, kuristaisi köyhälistön luokkataisteluvapautta ja jos jotain ryöstäisi, niin ryöstäisi yksin köyhälistöltä. He tahtovat kyllä käydä Suomen työväen avulla suomisyöjien kimppuun, mutta käyvät yhtäaikaa suomisyöjien avulla maamme työväen kimppuun ja viimeainutissa tarkoituksessa pyrkivät suomisyöjien kanssa sovintoon.

Tuon pelin onnistumiseksi on porvarien kuitenkin välttämätöntä koettaa aina salata kansalta ryssäläispolitiikkansa luokkaluonnetta, sillä muuten he eivät voisi säilyttää yleisempää kannatusta eikä sotkea verkkoihinsa osaakaan köyhälistöstä. Siksi he teeskentelevät pelkkää isänmaallisuutta ja epäitsekästä kansanoikeuksien ajamista. Ja joku osa heistä voi ajottain esiintyä oikein yltyöpäisenäkin venäläisten sortajain vastustajana ja kukistajana.

Käsittäen siis, että työväenluokka on nykyisessä valtiollisessa asemassa kahden tulen välissä, on puolueemme lausuttava vastustavansa keskuudessaan kaikkia sellaisia yrityksiäkin porvarillisten lähentelemiseksi ja heidän hommiinsa puuttumiseksi, jotka voisivat tuota porvarien peliä välillisestikään edistää ja estää sen paljastumista. Ja kaikkein pahin puoli sellaisilla yrityksillä on se, että ne synnyttävät omista riveissämme hajaannusta.

Mitä tässä suhteessa tulee erityisesti sos. dem. eduskuntaryhmän monasti hyvinkin vaikeaan tehtävään, niin valiokunta, tahtomatta erikoisemmin lausua tuomiota tai paheksumista ryhmän entisestä menettelystä, vaan silmälläpitäen, mitä viime vuoden molemmilla valtiopäivillä sattuneista, ryhmämme hajaantumiseen johaneista tapauksista olisi vastaisuuden varalle opittava, huomauttaa käsityksensä seuraavaa:

Vastedes on vältettävä oman ryhmän hajaantumisen uhatessa yhtymästä porvarien ehdotuksiin. Sillä tokihan ryhmän koossapysymistä on pidettävä tärkeämpänä kuin minkään porvarien ehdotusten kannattamista, varsinkaan epäselvään, kovin vaillinaisten tai periaatteittemme vastaisestikin tulkittavissa olevain ehdotusten kannattamista jollaista keinotekoisien yksimielisyyden saavuttaminen porvarien kanssa usein vaatii, kuten valtakunnanlainsäädäntöasiassa viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä. Ja kun toiset toverit, niinkuin viime vuoden

ylimääräisillä valtiopäivillä tekevät eduskunnassa ehdotuksen, jota tarkoittaa oman sosialidemokratisen kannan ilmaisemista, ei toisten sovi asettua porvarien kanssa sitä kaatamaan tai sen äänestettäväksi esittämistä estämään, vaan jollei mitenkään voisi sitä puoltaa, on ainakin pidätyttävä silloin äänestämästä täysistunnossa. Silloin kun nähdään porvarien yrittävän sokaista kansan silmiä, peittelemällä todellisia pyyteitään tai venäläisten sortajain heille edullisia, mutta maamme köyhälistölle turmiollisia hommia, ei ole laiminlyötävä niiden paljastamista eikä sos.-dem. puolueen kannan julkisaattamista ja yrittämistä eduskunnan päätökseksi, vaan on koetettava pakottaa porvarit julkisesti ja selvästi näyttämään, miten he suhtautuvat meidän kantaamme. Sillä ei eduskunnan keinotekoisesti hommatuista yksimielisistä päätöksistä lisäännny meidän puolueemme puolustus- ja taisteluvoima, vaan oikean tiedon leviämisestä tietämättömäin ja porvarien pimittämäin köyhälistön syvien rivien keskuuteen.

Toiminnassa eduskunnan ulkopuolellakin on luonnollisesti itsensä, omiin voimiin nojautuvan menettelyn noudattaminen yhtä tärkeää.

Kun nyt valtiollinen sorto näyttää yhä kiristymistään kiristyvän ja suuntautuvan entistä röyhkeämmin köyhälistöämme ja työväenliikettämme vastaan, pitää valiokunta tarpeellisena, että puoluekokous tarkemmin kuin ennen kehottaa vakavaan, tosilojen mukaan harkittuun menettelyyn. Työväen viholliset virittävät ansojaan ja hakevat tekosyitä, päästäkseen kahlehtimaan köyhälistön äänioikeutta sekä yhdistys- kokoontumis- ja sanavapautta. Monella tavoin jo lykyään näitä oikeuksia polkevat. Meidän on meneteltävä sitä ajatellen, että tuo kävisi heille vaikeammaksi eikä ainakaan meidän toimintamme kautta koskaan helpommaksi. Pahimmankin kuristuksen keskellä on koetettava saada järjestys säilymään työväen riveissä. Provokaattorien ja porvarillisten yltiöpäiden hommista on aina varotettava.

Edessämme oleva taistelukausi voi kaikenpuolisen taantumuksen painaessa kyllä käydä raskaaksi. Mutta se ei koskaan voi käydä epätoivoiseksi, sillä puolueemme ei sitä rakenna epävarmain toiveiden, vaan varman historiallisen kehityksen varaan. Valiokunnan mielestä onkin puoluekokouksella syytä päätöksessään ilmaista olevansa vakuutettu siitä, että sikäli kuin Venäjän työväki luokkataistelussaan voimistuu, sikäli on meillä Suomessakin varmaa toivoa vakavasta turvasta. Se on oleva historiallinen välttämättömyys, jota mitkään kansain sortajat eivät voi estää ja jonka jouduttamiseksi ei ole ollenkaan tarvis sotkea meidän taisteluamme Venäjän köyhälistön taisteluihin, jollainen olisi meidän työväenliikkeellemme vaarallista. Venäjän sosialidemokratinen köyhälistö on itse pitävä huolen historiallisesta tehtävästään, ja meidän puolueemme lausuu taaskin julki veljellisen yhteistuntonsa sen kanssa.

Valiokunta ehdottaa, että puoluekokous, hyväksyen pääasiassa edellä lausutut käsitykset, päättäisi sen perusteella hyväksyä näin kuuluvan päätöslauselman:

1:ksi. Vakuutettuna siitä, että anastajain ja työväen välinen luokkavastakohta kapitalistisessa yhteiskunnassa yhä kärjistyy ja niin olen myös luokkataistelu yhä kiihtyy ja laajenee, sekä käsittäen, että työväen aseman auttaminen vähittäisiä parannuksia valtaamalla on välttämätöntä eikä heikonna työväen taistelukykyä, vaan päinvastoin sitä vahvistaa, selittää kokous, että sosialidemokratisen puolueen on edelleen jyrkän luokkataistelun kautta valtiollisella ammatillisella ja osuustoiminnan alalla pyrittävä varmistamaan työväenluokan jo saavuttamia oikeuksia, vapauksia ja etuja sekä uusia vallottamaan, niin että Suomen työväenluokka mahdollisimman pian tulisi kyllin tietoiseksi ja voimakkaaksi voittamaan valtiovallan porvariston käsistä ja yhdessä muiden kapitalististen maiden työväenluokan kanssa toteuttamaan sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, joka on kaiken luokkavallan ja riistämisen lopettaminen.

2:ksi. Käsittäen, että työväen luja ammatillinen järjestäytyminen on kaikelle menestykselliselle luokkataistelullemme välttämätön ehto, terottaa puoluekokous ammatillisen työväenliikkeen edistämisen välttämättömyyttä.

3:ksi. Sensuuntaiset käsitykset ja uskottelut, että vaalitaisteluun ja eduskuntatyöhön osaaottaminen taikka köyhälistön kaipaamain yhteiskunnallisten uudistusten puolesta taisteleva eduskunnassa olisivat nykyoloissa Suomen työväelle toisarvoisia asioita, selittää kokous työväen taistelulle turmiollisiksi sekä päinvastoin katsoo, että puolueen jäsenten on tarmokkaasti puolustettava saavutettuja eduskunnallisia oikeuksia, yhä pyrittävä niiden laajentamiseen ynnä entistä pontevammin otettava osaa vaalitaisteluun ja siinä, tehden selvästi ja peittelemättä tunnetuksi sosialidemokratian periaatteita ja ohjelmaa, kerättävä yhä valtavampia köyhälistöjoukkoja puolueemme vaatimusten taa.

4:ksi. Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on valtiopäivillä, tarmokkaasti toimien ja valtiollista asemaa aina tarkoituksenmukaisesti hyväksyen käyttäen, koetettava yleensä joka tila suudessa vallata työväenluokalle niin paljon etuja kuin kulloinkin suinkin on saavutettavissa.

Mutta älköön eduskuntaryhmä pyrkikö itsenäisyyttään rajottaviin liittoihin eikä porvarillista hallitusta kannattavaksi kokoomuskoplaksi minkään porvaripuolueen kanssa, älköötäkään sosialidemokratiset edustajat tuollaisten liittoumien helpottamiseksi koskaan yrittäkö peitellä tai sekottaa luokkavastakohtia eikä tavoitella nykyoloissa yhteiskunnallisen rauhan harhakuvaa, sillä kaikki senkaltainen pyrkimys edus-

kunnassa, kuten eduskunnan ulkopuolellakin, on työväenliikkeen ek-syttämistä, joka, jos se onnistuisi, muuttaisi sosialidemokraattisen puolueen nykyiseen järjestelmään mukautuvaksi porvarilliseksi uudistuspuolueeksi.

Päinvastoin on sosialidemokratisten edustajain muistettava, että mitä itsenäisemmin he taistelevat, mitä horjumattomimmin he pysyvät aina periaatteellisen vastustuksen kannalla nykyiseen luokkavaltaan nähden ja mitä leppymättömämmin he hyökkäävät kaikkea tähän anastajain hallitsemaan yhteiskuntaan kuuluvaa sortoa, vääryyttä ja turmelusta vastaan, sitä enemmän on tuloksia heidän työstään ja sitä enemmän pienetkin eduskunnasta saavutetut parannukset hyödyttävät ja jouduttavat työväenasian lopullista voittoa.

5:ksi. Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään; ryhmän on säännöllisesti tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan ja puoluetoimikunnan, puolue-neuvoston sekä kaikkien puoluejärjestöjen ynnä puolueen sanomalehtien on aina mahdollisuuden mukaan ryhmän toimia seurattava, valvottava ja arvosteltava sekä myöskin eduskuntaryhmää pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosotuksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

6:ksi. Koska työväen luokkataistelua on nykyään Suomessa porvariston ohella ehkäisemässä Venäjän vallassolevain luokkain ja niitten hallitusvallan taantumukselliset pyrkimykset Suomen kansan lainsäädäntö- ja itseverotusoikeuksien sekä kansalaisvapauksien rajoittamiseksi, koko itsehallinnon hävittämiseksi sekä taloudelliseksi nylkemi-seksi ja kansanopetuksen vaikeuttamiseksi, on työväen herkeämättä jatkettava taisteluaan noita pyrkimyksiä vastaan sekä sanottujen oi-keuksien laajentamiseksi.

7:ksi. Tässä puolustustaistelussaan venäläisten vallassaolijain sor-toa vastaan ei työväenluokalla ole ainoassakaan porvarisryhmässä luotettavaa kansataistelijaa; päinvastoin ovat eri anastajapuolueet lukemattomia kertoja osottaneet niin valtiollisessa kuin taloudellises-sakin elämässä, että heillä on pohjaltaan sama tarkoitus kuin venä-läisten sortajain pyyteillä: tukahuttaa työväenluokan työskenteleminen itsensä hyväksi, vieläpä siinä tarkoituksessa alati turvautuen venäläis-ten sortajain apuun ja pyrkien heidän kanssaan salaliittoon Suomen työväen taistelun kuristamiseksi; vaan on työväenluokan itsenäisesti ja omin voimin taisteltava sekä vierasta että kotoista vihollista vas-taan, muistaen että tärkein aseemme taistelussa kansallisuussortoakin vastaan on oikean tiedon levittäminen köyhälistön keskuuteen sekä vieraitten sortajain pyyteistä että oman maan porvarillisten suhteesta niihin.

Puoluekokous terottaa, että on entistä tarkemmin sekä eduskun-

nassa että sen ulkopuolella kartettava porvarillisten lähentelemistä tässäkin vastarinnassa ja antautumasta heidän vahingollisia ja petollisia hommiaan kannattamaan, sillä sellainen pyrkimyskin jo estää kansan silmien avautumista sekä synnyttää helposti omassa joukosamme epäluuloa, riitaa ja hajaannusta.

8:ksi. Valtiollisen sarron yhä kiristyessä ja suuntautuessa yhä pahemmin Suomen työväenluokan etuja ja luokkataistelua vastaan on entistä välttämättömämpää noudattaa vakavaa, tosiolojen eikä epävarmain toiveiden mukaan harkittua puolustusmenettelyä; on pysyttävä erossa puolueemme hylkäämistä taistelutavoista; samoin ärsyttävistä hyökkäyksistä, joiden seurauksia ei ole punnittu; valvottava vankan puoluekurin noudattamista sekä katsottava aina, millä tavalla toimien voidaan olla mahdollisimman varmoja järjestyksen säilyttämisestä työväen riveissä, pimeäin voimien provokatooristen yritysten häpeään joutumisesta ja edesvastuuttomain yltiöpäiden vaarallisten yllytysten raukeamisesta; sekä muutenkin pidettävä silmällä, ettei minkään meidän oman tai meidän kenties estettävisämme olevan toiminnan kautta työväen nykyisten vähäistenkään luokkataistelu oikeuksien supistaminen tai ryöstäminen käy työväen vihollisille helpommaksi, vaan että se käy yhä vaikeammaksi.

9:ksi. Käsittäen että ainoastaan sikäli kuin Venäjän työväki luokkataisteluvoimassaan kohooa, on varmaa toivoa, että Suomen kansan sisäinen vapaus ja varsinkin Suomen työväen luokkataisteluvapaus tulee vakavasti turvatuksi, lausuu puoluekokous julki veljellisen solidarisuutensa Venäjän sosialidemokratisen köyhälistön kanssa.

Kullervo Manner.

Julius Nurminen.

Oskari Tokoi.

Nestori Valavaara.

Otto Piisinen.

O. V. Kuusinen.“

Mietintöön liittyi seuraava

vastalause:

„Kun allekirjoittaneet eivät ole voineet hyväksyä mietinnön kolmannella sivulla olevia toista ja kolmatta kappaletta sellaisenaan, koska niissä kohdissa tarkoitetaan antaa luottamuslause sille epälojaliselle menettelylle, jota eräs ryhmän osa vuoden 1910 valtiopäivillä harjoitti ryhmän enemmistöä vastaan ja koska samalla niihin kohtiin sisältyy tarkoitus saada eduskunta-asiain valiokunnan mietinnön johdosta kokouksen jo aikaisemmin hyväksymä, ryhmän yhtenäistä esiintymistä koskeva päätös epäselväksi, niin olemme pakoitetut ehdottamaan, että kokous edellämainittujen kappaleitten sijalle hyväksyisi seuraavan lausunnon:

Mitä tässä suhteessa tulee erityisesti puolueemme eduskuntaryhmän monasti hyvinkin vaikeaan tehtävään, niin tahtoo valiokunta, pitäen silmällä tämän kuluneen toimintakauden aikana ryhmän keskuudessa sattuneita hajaantumisia vastaisuuden varalle lausua:

että puolueemme edustajain tulee entistä enemmän panna arvoa ryhmän koossapysymiselle ja sen ehjälle yksimieliselle ja itsenäiselle esiintymiselle eikä tavotella yksimielisyyttä porvarien kanssa. Silloin kun nähdään porvarien yrittävän kansan silmiä j. n. e. kuten mietinnössäkkin on.

M. Turkia.

J. Peura.

A. Laakkonen.

Jussi Rainio.

Päätöskeskustelussa lausuttiin:

O. V. Kuusinen: Valiokunnan esittelijänä on minun tehtävänäni kehua tätä mietintöä. Siinä ovat varsin pitkät ponnet, mutta te myöntänette sen, ettei vieiä ennen edustajakouksissamme ole toki näinkään selviä menettelytaponsia tehty kuin tässä. Paremmat ovat pitkät ja selvät kuin lyhyet epäselvät, sellainen on ollut valiokunnan ajatus. Tosin ei koskaan ponsia saada sellaisiksi, ettei niihin jäisi tulkinnan varaa, muttta on ainakin koetettu saada ne mahdollisimman selviksi, ilmaisemaan selvästi puolueemme luokkataistelukantaa.

Tärkein osa siitä, mitä tässä valiokunnan ehdotuksessa on esitetty, on se osa, joka koskee vastustustapaa vieraan siron suhteen. On koetettu määrittellä suhtautumisemme sekä venäläisiin että isänmaallisiin sortajiin sekä antaa molempien näiden pyyteille selvä valaistus. Köyhälistön valistaminen on sanottu tärkeimmäksi aseksomme taistelussa kansallisuussortoakin vastaan.

Mutta erityisesti tässä taistelussa on varsin vaikea pysytellä oikealla tolalla. Sanotaan, että on pysyttävä erossa porvareista, mutta miten se on tulkittava yksityistapauksissa, joita ei voi ennakolta arvata, se on varsin vaikea tehtävä. Valiokunnan enemmistö, on ollut sitä mieltä, että eduskuntaryhmälle on annettava tässä suhteessa edes niin selvät ohjeet kuin suinkin voidaan antaa. Valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että on otettava oppia entisistä kokemuksista, jotka ovat sängen valitettavan laatuksia, koska ryhmän keskuudessa on tapahtunut horjumista, haparoimista ja hajaannusta; että niistä on otettava oppia ja niiden perusteella nyt annettava selvät ohjeet vastaisen varalle.

Mutta juuri tässä kohden on valiokunta jäänyt erimieliseksi. Enemmistö on tahtonut hyväksyä m. m. näin kuuluvan tärkeän ohjeen: „Vastedes on vältettävä oman ryhmän hajaantumisen uhatussa

yhtymästä porvarien ehdotuksiin.“ Vähemmistö ei ole tahtonut tällä tavalla tulkita sitä yleistä sääntöä, mikä on sanoissa: porvareihin lähentymistä on vältettävä.

Ja miksei tuo ohje kelpaa? Eikö ole nähty jo tarpeeksi, että sellainen on välttämätön? Kun oma ryhmä uhkaa hajaantua ja kun osa ryhmästä sen uhallakin pysyy yhteisessä ehdotuksessa porvarien kanssa, niin onko nyt sellainen eheyden tavoittamista omassa ryhmässä, onko se itsenäisen luokkataistelukannan tavoittamista, onko se oikein ja onko se sallittavaa? Meidän mielestämme ei niin ole. Meidän mielestämme on semmoisessa tapauksessa, kun ryhmä uhkaa hajaantua, luovuttava yhteisestä ehdotuksesta porvarien kanssa siinäkin tapauksessa, vaikkapa sen kannattajat olisivat enemmistönäkin ryhmässämme, ja koetettava äärimmäisilläänkin ponnistuksilla hakea yhteistä kantaa omien toverien kanssa. Se on hyvä ja hyväksyttävä sääntö, että vähemmistön tulee alistua enemmistön päätökseen. Mutta ei enemmistökään saa koskaan käyttää valtaansa väärin. Enemmistölle ei koskaan saa olla porvarien ehdotus rakkaampi kuin omien toverien ehdotukset (Hyvä). Ja jos ei äärimmillä ponnistuksillakaan synny omassa ryhmässä yksimielisyyttä, niin siinä tapauksessa se osa, joka on tahtonut yhtyä porvarien ehdotukseen, hakekoon oman kannan edes porvarien ja omaisten toverien ehdotuksen väliltä. Jos jakaantumista ei voida mitenkään välttää, niin on parempi, että on kaksi sosialidemokratista ehdotusta vastakkain, kuin että toiset sosialidemokratit porvarien kanssa kaatavat toisten sosialidemokraattien ehdotusta (Oikein.). Ja jos tämäkään ei ole mahdollista, niin se osa ryhmästä, joka tahtoi porvareihin yhtyä, pidätköön edes äänestämästä porvarien kanssa tovereitaan vastaan. Kaksi sosialidemokraattista ehdotusta voivat aiheuttaa keskuudessamme väittelyä, kovaakin; mutta kun porvarien rinnalla taistellaan omia tovereita vastaan, niin siitä seuraa puolemmen keskuudessa heikkoutta, epäluuloa ja katkeraa riitaa, ja siitä seuraa iloa ja hyötyä ainoastaan työväenliikkeen vihollisille.

Tämän opetuksen ovat meille antaneet tapaukset molemilta viime vuoden valtiopäiviltä. Tahtoisin vain hiukan vielä kajota näihin tapauksiin. Mikä esti viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä ryhmän enemmistöä, jos se tahtoi ryhmän yksimielisyyttä, yhtymästä toisten toverien kanssa? Mikä esti heitä luopumasta siitä porvarien ehdotuksesta, joka oli perustuslakivaliokunnan mieltinnössä? Vähemmistöhän tahtoi ainoastaan erään kohdan poistamista. Olisiko mietintö siitä tullut huonommaksi? Viime vuoden ylimääräisillä valtiopäivillä taas mikä esti yhtymästä, mikä esti olemasta samalla kannalla? Sanotaan kai: laillisuusyyt estivät. Ryhmässä oli monenlaisia mielipiteitä siitä, mikä tapa siinä oli laillista tai laitonta. Mutta vaikkapa enemmistö olisikin ollut sitä miel-

tä, että laillisuus esti sellaisen ehdotuksen käsittelemistä, jonka vähemmistö teki, niin mikä esti sitä yhtymästä edes siihen ehdotukseen, että puhemiehen kuristava esittelykielto olisi lykätty valiokunnan tutkittavaksi. Kun kerran osa sos.-dem. ryhmää oli katsonut, että puhemiehen menettely oli laiton, niin olisihan asia edes ansainnut tutkimista.

Nämä tosiasiat, joita on ilmennyt ja jollaisia todennäköisesti voi tulla vastakin ilmenemään, nämä tosiasiat silmäin edessä on valiokunnan enemmistö pitänyt tarpeellisena määritellä, mitä on tehtävä, kun samallaisia tapauksia vast'edes sattuu. Valiokunnan enemmistö on katsonut, että olisi tehty väärin tätä kokousta kohtaan, jolle ehdotettaisi tässä suhteessa selvää vastausta. Vähemmistön puhe, että tässä olisi tarkoitus antaa luottamuslause ryhmän vähemmistölle ei ole paikallaan. Missä tässä mietinnössä puhutaan luottamuslauseesta? Vieläpä tässä nimenomaan sanotaankin, ettei ole tahdottu lausua tuomiota entisistä. Ei myöskään ole tahdottu suinkaan tehdä kokouksen entistä päätöstä epäselväksi, vaan selväksi. Pyytäisin kysyä toveri Turkialta, missä tässä on se takaportti, jonka hän muka olisi siitä löytänyt. Vähemmistön ehdotus sitä vastoin on epäselvä. Me olemme koettaneet valiokunnassa saada selvän, mitä sillä on tarkoitettu. Olemme kysyneet sitä Turkialta ja muilta hänen kannallaan olevilta saamatta selvää vastausta. Onko vast'edes, kun tulee samantaisia tapauksia kuin viimevuotiset riidat, onko meneteltävä sillä tavalla kuin silloin meneteltiin? Ei. Ties herra, mitä vähemmistön ehdotus tässä tarkoittaa. Täällä moititaan eduskuntaryhmää hajaantumisesta, mutta eikö tahdottaisi sanoa, että hajaantumisen uhatessa on luovuttava porvareista? Teidän ehdotuksessanne ei ole viittaustakaan siitä, ettei saisi menetellä taas juuri sillä tavalla, kuin ryhmän enemmistö viime kerralla menetteli. Uskon kuitenkin, että tekin tahdotte hajaannusta välttää. Mitä siis on tehtävä mielestänne? Onko silloin kun ryhmän enemmistö tahtoo pysyä yhteisessä ehdotuksessa porvarien kanssa, onko silloin vähemmistön luovuttava omasta kannastaan vai alistuttava yhtymään samaan ehdotukseen porvarien kanssa? Minä pyydän, että tätä kysymystä ei kierretä, sillä se on tärkeä, jos hajaantumista tahdotaan tulevaisuudessa välttää. Kun ne, jotka tahtovat yhdyttäväksi porvarien ehdotukseen, kun he saavat ehkä vain 1 tai 2 äänen enemmistön ryhmässä, niin onko silloin vähemmistön alistuttava? Jos niin määrätään, jos oman sosialidemokratisen kannan aina täytyy tällaisessa tapauksessa väistyä porvareihin yhtymisen tieltä, niin mitä kannattaa meidän silloin puhua siitä, ettei ole pyrittävä yhteen porvarien kanssa! (Hyvä). Se olisi lourua sellainen puhe (Oikein). Tähän ei saa jättää takaporttia. Enkä usko, ennenkuin näen, että tämä kokouksen enemmistö hyväksyisi tuollaisen epä-

selvyden ja ohjeettomuuden ja jättäisi tuollaisen hajaannuksen aiheen poistamatta ja avaisi tien porvarillisten lähentelemiselle, yhtymällä vähemmistön noin sekavaan ehdotukseen.

Mietintömme perusteluissa lausutaan myös: „Silloin kun nähdään porvarien yrittävän sokaista kansan silmiä, peittelemällä todellisia pyyteitään tai venäläisten sortajain heille edullisia, mutta maamme köyhälistölle turmiollisia hommia, ei ole laiminlyötävä niitten paljastamista eikä sos.-dem. puolueen kannan julkisaattamista ja yrittämistä eduskunnan päätökseksi, vaan on koetettava pakottaa porvarit julkisesti ja selvästi näyttämään, miten he suhtautuvat meidän kantaamme“. Tuonkin ohjeen tärkeys on selvä entisen menettelyn valossa.

Olen koettanut miettiä tarkasti, pitävätkö nuo ohjeet paikkansa ja luulen, että kun niitä ei vain tahdota tahallisesti väärin tulkita, niin ne ovat niin hyvin osuneet, että ne voisi ottaa vaikka ponsiin. En tahdo nyt tehdä sellaista ehdotusta, koska ne jo nyt ponsien ajatukseen sisältyvät. Mutta ehkä sentään ansaitseisi tulla ponsiin sellainen lisäys, että edustajain on vältettävä ryhmän hajaantumisen uhatessa liittymästä porvarien ehdotuksiin ja pakotettava heidät selvästi näyttämään, miten suhtautuvat meidän kantamme.

Toverit! Samalla kun siis kehotan teitä yhtymään valiokunnan enemmistön ehdotukseen, huomautan vielä lyhyesti eräistä seikoista. Koko valiokunta on katsonut nyt ajan olevan sellaisen, että on pantava entistä enemmän painoa siihen, että meidän puolustusmenettelymme on täysin vakavata ja tarkoin harkittua; että nykyinen asema ja se edesvastuu, mikä työväenliikkeen miehillä on, vaatii, että on pysyttävä erossa porvarillisista hulluttelijoista ja aktivisteista, että meidän täytyy tarkasti punnita toimenpiteemme ja myöskin, mikäli mahdollista, valvoa sitä toimintaa, jota meidän riviemme ulkopuolella olevan köyhälistön keskuudessa voi syntyä.

Samalla on pantava entistä enemmän painoa siihen, mistä meidän köyhälistöllämme on vakavan turvan toivoa, nimittäin siihen historiallisen kehityksen tosiasiaan, että venäläinen työväenluokka voimistuu, että sen edut kehottavat ja pakottavat sen turvaamaan Suomen itsehallintoa ja Suomen työväenluokan oikeuksia ja luokkataisteluvapautta. Samalla on tahdottu myös huomauttaa siitä, että meidän julkinen yhteistuntomme Venäjän sos.-dem. työväestön kanssa ei ollenkaan vaadi meitä sotkemaan meidän taisteluumme Venäjän työväestön taisteluihin, joista Venäjän työväestö itse pitää huolen. Voidaanpa havaita, että monessa tapauksessa näiden kahden eri maan taistelujen sotkemisyrietyksetkin jo voivat olla meidän työväenliikkeellemme vaaralliset ja Venäjän työväenliikkeelle ja sen taisteluille kerrassaan hyödyttömät.

Sortajillamme ei ole politiikkansa tukena tuollaista historiallisen

kehityksen osottamaa pohjaa. Heidän politiikkansa on vedenpaisumuksen politiikkaa. — Valiokuntamme on myös pannut painoa siihen, että taistelussamme meidän on pääasiassa aina nojaututtava omiin voimiimme ja sen mukaisesti on meidän pakko taistelussa menetellä. Ja kuinka raskaalta ehkä taistelu tuleekaan tuntumaan kaikkein pahimman sorron aikana, niin huoleti voimme kai sentään sanoa: minäkäs he meille voivat. Miks'ei meille yksilöille, miks'eivät he meille voisi; ja sortajillamme onkin usein sellainen ennakkoluulo, että yksilöitä nutistamalla muka nutistetaan myös kansanliikkeitä. Mutta sellaista kansanliikettä, jota me edustamme, sosialidemokratiaa, jota tässä maassa jo yli 300,000 valtiollisesti herännyttä 24-vuotta täyttäneitä kansalaista kannattaa ja jolla vielä sen lisäksi on suuri joukko muita valtiollisesti heränneitä kansalaisia kannattajinaan, sitä ei tukahuteta, sen rientoa ei koskaan estetä kuin korkeintaan hetkeksi. Ja mitä pahemmin he kuristavat — ken tietää, meillekö sillä lopultakin enemmän vahinkoa saattavat, vai itselleen. Suomen työväenliike on menevä voitonvarmana eteenpäin sitä selvää tietä, joka täällä viitotetaan. Tässä maassa kuuluu tulevaisuus tämän maan sosialidemokratialle, meille se kuuluu.

S. Nuorteva: Minä olen sitä mieltä, että etenkin tämän mietinnön ponnet ovat sitä laatua, että ne tyydyttävät kokousta kokonaisuudessaan ja ansaitsevat kaiken tunnustuksen. Niissä on sangen tyhjentävällä tavalla voitu pukea meidän poliittinen tunnustuksemme niin sanoakseni ponsien muotoon. Mutta kyllä sittenkin on valitettava seikka, että valiokunnan enemmistö on tahtonut pilata tämän mietinnön eheyttä sotkemalla sinne tuon viimesykyseisen riidan eduskuntaryhmän enemmistön ja vähemmistön välillä, antamalla sille sellaisen muodon, joka huolimatta toveri Kuusisen vakuutuksista sisältää luottamuslauseen antamisen viime ylimääräisten valtiopäiväin eduskuntaryhmän vähemmistölle ja epäluottamuslauseen antamista enemmistölle, jollaiseen ei ole mitään syytä. Jos asia tässä suhteessa olisi niin selvä, kuin toveri Kuusinen sanoi, nimittäin että eduskuntaryhmän enemmistö todella tavoitteli jotakin keinotekoista yksimielisyyttä porvariryhmien kanssa ja että toiselta puolen ryhmän keskuudessa löytyi todellakin jokin selvästi ja johdonmukaisesti esitetty oma kanta jota esittäjät tahtivat eduskuntaryhmän päätökseksi ja silloin ryhmä olisi valinnut yhtymisen porvarien kanssa, niin silloin se olisi todellakin tehnyt väärin. Me kyllä kaikki tiedämme, että vähemmistön taholta on koetettu tätä juttua selittää sillä tavalla, kuin toveri Kuusinen sen täällä esitti. En tahdo epäillä sitä, että toveri Kuusinen vilpittömästi uskoo itse, että tämä asia olisi sillä tavalla, kuin hän esitti, mutta minä luulen, että hän on ollut siksi paljon syrjässä, ettei hän voi asiasta erehtymätöntä käsitystä lausua. Toveri Kuusinen ei

ollut ryhmän jäsen, ei ollut seurannut tapahtumia niin läheltä, kuin muut olivat pakotetut seuraamaan. Kuusinen on saanut senvuoksi asiasta yksipuolisen käsityksen sillä hän on saanut selityksen tapahtumista siltä taholta, jotka juuri etupäässä saivat hajaannuksen aikaan. En tahdo väittää, että ne toverit, jotka esittivät oman kantansa, että ne todellakin vaistomaisesti tarkoittivat selvempää eristymistä, mutta se tapa, jolla heidän ehdotuksensa tuli ryhmässä esille, ei ollut omiaan sitä selventämään. Näistä asioista on niin paljon puhuttu ja kirjoitettu, että tuntuu äitelältä niihin kajota, mutta täytyy kuitenkin muutamalla sanalla selittää. Ensinnäkin on kumoamaton tosiasia se, että tämän vähemmistön taholta ei koko ajan kuluessa oltu millään ehdottomasti varmalla kannalla. Toveri Mannerkaan ei alkuaan esittänyt asiasta mitään eriävää mielipidettä. Kuvaavaa ryhmän työtavalle oli, että eräs toinen toveri, joka huomattavalla tavalla on antanut aihetta erimielisyyden viriämiseen, ei ollut mukana ollenkaan tätä asiaa ryhmässä käsiteltäessä. Hän oli seurannut tätä asiaa kokonaan sivulta päin. Ja hänen kanssaan oli Manner neuvotellut ja sen jälkeen tehtiin ehdotus adressin lähettämisestä. Tämä ehdotus tehtiin niin epäselvässä muodossa, että koko käsittelyn aikana ei ryhmä saanut vähemmistöltä tietää, mitä se oikein tarkoitti. Viimeiseen saakka oli ryhmä epätietoinen siitä, mihin siltä puolen pyrittiin, mitä sieltä tahdottiin. Sen ehdotus oli puettu epäselvään muotoon eikä sen perusteluja tuotu päteväällä tavalla esiin. Tällaista jatkui viimeiseen saakka ja ryhmällä ei ollut siis mitään selvää ehdotusta, johon olisi voitu yhtyä. Tämä erimielisyys ryhmässä on yksinkertaisesti johtunut siitä yleensä epälojaalisesta hengestä, joka vallitsi n. s. enemmistön ja vähemmistön tahi sanokaamme helsinkiläisten ja maaseutulaisten välillä. Koko eduskuntakauden ajalla ei ole ollut olemassa mitään ehdotonta kanssakäymistä ja luottamusta koko ryhmän keskuudessa ja se juuri on tehnyt tämän sulkeutumisen niin valitettavaksi ja estänyt toverillisen neuvottelun näistä asioista syntymästä. En tahdo kajota siihen kysymykseen, olisiko ollut parempi, jos ryhmä olisi esiintynyt omalla ehdotuksellaan. Minä luulen, että toveri Kuusinen teki kovin väärin eduskuntaryhmää kohtaan kun hän ei näyttänyt panevan arvoa sille enemmistön käsitykselle, että perustuslaki est. ryhmää antamasta yleisvaltakunnallisesta lakitekeleestä lausuntoa.

Oli tärkeätä protesteerata valtakunnanlainsäädäntöä vastaan sillä tavalla, että sen nojalla annettuja muka lakiehdotuksia ei ollenkaan otettu käsiteltäväksi eikä niihin ollenkaan kajottu. Kun vähemmistön ehdotukseen sisältyi m. m. sellainen ehdotus, tosin hyvin hämärästi lausuttu ja esitetty, että pitäisi jotakin lausua, Venäjän kansalaisten oikeuksien suhteen, niin ei sovi torjua sitä käsitystä, että tällaisen lausunnon antaminen olisi ollut juuri sitä, mitä Venäjän hallitus vaati,

nimittäin lausuntoa laittomasti jätetystä ja laittomiin lakeihin perustuvasta lakiehdotuksesta. Toveri Kuusinen huomautti, että eihän tämä mitään merkitse. Sosialidemokratien täytyy kuitenkin seisoa maan valtiosääntöä ja perustuslakia puolustamassa eikä antaa välillisestiäkään aihetta sellaiseen käsitykseen, että me emme pidä niillä mitään väliä. Kaikki nämät seikat ovat otettavat huomioon ja kun niin on asianlaita, niin puoluekokous tekisi väärin eduskuntaryhmää vastaan, jos se antaisi siunauksensa vähemmistölle ja moitelauseen enemmistölle. Mahdollista on, ettei sitä ole tarkotettu. Kuusinen täällä sanoi, ettei tarkoitus ole ollut se. Varmaa kuitenkin on se, että sen valiokunnan ehdotus sisältää. Se voi johtaa vastaisuudessa siihen, että kun eri virtauksia ryhmän keskuudessa syntyy, niin vähemmistö voi epäselvienkin ehdotustensa perusteella, joiden tekemiseen vähemmistöllä ei ole riittäviä perusteita, tulla terroriseeraamaan ryhmän kannattamaan heidän ehdotuksiaan muka ryhmän hajaantumisen uhalla. Minä toivon, että helsinkiläiset toverit tämän kokouksen yhteydessä ovat sen verran oppineet näkemään, että heidän suhtautumisensa puolueeseen on ollut sellaista jota voi sanoa epälojaaliseksi, mutta en ole vakuutettu siitä, että he vastaisuudessa rupeaisivat lojaalisemmiksi.

Kun näin on asianlaita, olisi minusta parempi, että tätä asiaa ei kosketeltaisi laisinkaan. Toveri Kuusinen sanoi, että tällainen lausunto on tarpeellinen eduskuntaryhmän vastaista toimintaa varten. Mutta vastalausekin, joskaan sen sanontatapa ei ole erinomaisen hyvä, sanoo, että puolueemme edustajain tulee entistä enemmän panna arvoa ryhmän koossapysymiselle ja sen ehjälle yksimieliselle ja itsenäiselle esiintymiselle eikä tavotella yksimielisyyttä porvarien kanssa.

Tämän kautta on myöskin annettu selvät ohjeet ryhmän vastaiselle toiminnalle ja minä tahtoisin sanoa saman, kuin Kuusinen sanoi eräässä toisessa yhteydessä, että jollei tätä lausuntoa väärin tulkita niin se kyllä vastaa sitä käsitystä, mikä näissä ponsissa muuten on lausuttu, jotka ponnet kyllä tulevat tyydyttämään kaikkia ja olemaan selvänä ohjeena ryhmälle. Sen vuoksi katson voivani kannattaa vastalauseetta siinä muodossa kuin se on. Tähän katson olevani oikeutettu sitä suuremmalla syyllä, kun tiedän, ja sen on jokainen nähnyt, että mainittu muutamien ryhmän jäsenten epälojaalisuuden takia syntynyt hajanainen menettely eduskuntaryhmässä on saanut puolueelta tuomion; useat piirit ovat lausuneet siitä ankaran moitteen ja minun käsittäkseni tämän kokouksen enemmistössä on ollut sellainen käsitys vallalla, että sellainen tapa, jolla asioita silloin ajettiin vähemmistön taholta, ei ole lojaalista. Se meidän eilinen kahakkamme, jossa eräs tämän kokouksen vähemmistö asettui kokonaan anarkistiselle kannalle kokoukseen nähden, ja sai aikaan sen metakan, mikä syntyi.

oli tavallaan samallaista, kuin mikä silloin tapahtui eduskuntaryhmässä. Muuten pidän näitä ponsia erittäin onnistuneina ja voin niitä sinänsä kannattaa. Tahtoisin kuitenkin lyhyesti kajota muutamiin kohtiin.

Täällä sanotaan 7:ssä ponnassa: On entistä tarkemmin eduskunnassa ja sen ulkopuolella kartettava porvarillisiin lähentelemistä j. n. e. Tässä ilmeisesti tahdotaan kyllä antaa pikkuletkauskauk aikaisemmille eduskuntaryhmille. Annettakoon vaan, kun se kerran näyttää antajia huvittavan, en tahdo sitä poistettavaksi, sitä suuremmalla syyllä kun mahdollisesti sellaista lähentelemistä on ollut, josta saat-
taa lausua moitelauseen. 8:ssa kohdassa lausutaan ohjeet vastaiseen politiikkaamme nähden, ja pääkohdissa osutaankin oikeaan; olisi kuitenkin ollut syytä, että siinäkin, samalla kun lausutaan kehoitus vaka-
vaan menettelyyn, olisi erikoisesti alleviivattu, että sortoa vastaan taistellessamme taistelemme sitä vastaan kaikissa ilmenemismuodoissa.

8:nnen ponnien loppupuolesta en voi olla muutamaa sanaa sanomatta. Se on jonkun verran epäselvä. Siinä sanotaan: „on kuitenkin pidettävä silmällä, ettei minkään meidän oman tai meidän kenties estettävänämme olevan toiminnan kautta työväestön nykyisten vähäistenkään luokkataisteluoikeuksien supistaminen ja ryöstäminen käy työväen vihollisille helpommaksi, vaan että se käy yhä vaikeammaksi“. Mutta saattaa esiintyä tapauksia, jolloin meidän sortoa vastustaaksemme täytyy ryhtyä toimenpiteisiin, jotka voivat antaa aihetta vallassaolijoille sekaantua meidän toimintaamme tahi sitä vahingoittaa. Tämän ponnien sanoja voidaan tulkita jonkinlaisiksi lupauksiksi alistuvaisuuteen. Huonolla tahdolla voi niitä siksi tulkita.

Valaistakseni asiata jollakin esimerkillä, mainitsen senaatin antaman määräyksen, joka koskee ensi sunnuntaiksi aiottujen vastalausekokousten kieltämistä. Nämä kokoukset saattavat muodostua sellaisiksi, että niissä syntyy yhteentörmäyksiä valtiiovallan kanssa ja nämä yhteentörmäykset saattavat antaa aihetta valtiiovallalle löytää tekosyyntä järjestöjen vahingoittamiseksi. Nyt ehdotettu ponsi voi antaa aihetta sellaiseen tulkintaan, että meidän, välttääksemme tällaistakin aiheen antamista järjestöjen vahingoittamiseen, pitäisi peruuttaa kokousten pitämiskehoitus. Sitä toki ei kukaan tarkottane vaan ollaan yksimieliset siitä, että tässäkin asiassa on valtiovalla kaikista uhkauksista huolimatta pantava vastalausekokouksen pitämisen kautta, olivatpa seuraukset mitkä tahansa. Sanon tämän vaan yhtenä esimerkkinä, miten päin tätä ehdotusta voidaan tulkita. Mutta kun edellytän, ettei kukaan ehdotusta tällä tavalla tahi tähän suuntaan tulkitse eikä miksi-
kään alistumiseksi käsitä, voin ponnien hyväksyä.

M. Turkia: Koetin valiokunnassa vaikuttaa yksimielisyyden aikaan saamiseksi ja tahdoin ettei tästä eduskuntaryhmän menettelystä olisi

kokouksessa enää kysymystä tehty, koska siitä jo eilen päätettiin. Siinä päätöksessä sanottiin, että vähemmistön on aina alistuttava enemmistön päätöksiin. Kuusinen kysyi minulta valiokunnassa, onko vähemmistön aina yhdyttävä enemmistöön. Siihen täytyy vastata, että yhtenäisen esiintymisen saavuttamiseksi ei voi muuten menetellä. Kuka meidän puolueessa määrää toiminnan. Eikö se ole enemmistö? Sitä tapaa noudattavat meidän järjestömme, sitä seurataan tässä kokouksessa eikä ole mahdollistakaan muuten menetellä. Se on todellisuus. Siitä syystä ei tässä voida hyväksyä Kuusisen ehdotusta, koska se vähemmistölle antaisi oikeuden johtaa enemmistöä. Huomautti myöskin siitä, että 12 vaalipiirin edustajakokoukset ovat hyväksyneet ryhmän enemmistön käsityksen. Ehdotti hyväksyttäväksi vastalauseen.

Puhevuorojen aika rajoitettiin 5 minuuttiin.

S. Leppä ei voinut yhtyä vastalauseeseen, mutta piti suotavana, että perusteluista 3 sivulla poistetaan se kohta missä arvostellaan eduskuntaryhmän aikaisempaa toimintaa.

F. Rantanen pani vastalauseensa sitä vastaan, että tässä kysymyksessä rajotetaan puheaikaa. Mainitsi Kuusisen esityksen johdosta, että v. 1910 ylimääräisillä valtiopäivillä ryhmän vähemmistön ehdotus oli samanlainen kuin mitä suomettarelaiset aikoivat ehdottaa, mutta jonka hekin kelpaamattomana panivat romukoppaan.

N. Valavaara puolusti valiokunnan kantaa. Nuorteva on sitä aivan väärin tulkinnut. Enemmistökkään ei saa pakottaa vähemmistöä kannattamaan päätöksiä, jotka ovat epäsosialidemokratisia. Kannatti Kuusisen lisäysehdoista.

R. Penttinen kannatti mietintöä Lepän muutosehdotuksella.

J. Rikkonen väitteli Nuortevan lausuntoa vastaan. Yhtyi valiokunnan mietintöön.

J. Kohonen yhtyi Penttisen lausuntoon. Ei yleisvaltakunnallisessa asiassa ryhmän enemmistö yhtynyt porvareihin vaan päinvastoin. Olisiko silloin pitänyt meikäläisten luopua kannastaan?

A. Mäkelin huomautti, että eduskuntaryhmässä usein vedotaan puoluekokouksien päätöksiin. Sen vuoksi on saatava selvät ohjeet. Kannatti valiokunnan mietintöä sellaisenaan. Vastalause on epäselvä, joten sitä yhä voisi tulkita jokainen mielensä mukaan.

J. Lumivuokko kannatti mietintöä ja Kuusisen lausuntoa, ehdottaen seitsemänten ponteen seuraavan lisäyksen:

eduskunnassa on erityisesti vältettävä oman ryhmän hajaantumisen uhatessa yhtymästä porvarien ehdotuksiin ja koetettava pakottaa porvarit julkisesti ja selvästi näyttämään, miten he suhtautuvat meidän kantaamme.

O. V. Kuusinen: Näkyy taas, että niin kauan kuin pysytään yleisten lauseitten takana, ollaan kyllä jotenkin yksimielisiä, mutta kun

tulee eteen tosiasialliset esimerkit ja yksityistapaukset, niin silloin ovat valmiit suunnat todellisuudessa olemassa. Nyt on selvinnyt että Turkian vastalauseessa oleva ehdotus jättäisi ryhmän enemmistölle vallan pakottaa vähemmistönkin yhtymään porvarien ehdotuksiin. Valiokunnan enemmistön ohjeet ovat sellaiset, että ne pakottavat ryhmässä sekä enemmistön että vähemmistön hakemaan yksimielisyyttä keskenään eikä porvarien kanssa. — Lumivuokon ehdotus on sellaiseenaan otettu mietinnöstä, joten voin sen täydellisesti hyväksyä.

K. M. Evä: Mietinnössä tahdotaan antaa siunaus vähemmistön niskoittelulle siitä huolimatta vaikka tahdotaan pyrkiä yksimielisyyteen. En usko, että sellainen edistää yksimielisyyteen pyrkimystä. Kannatti vastalauseetta.

H. Jalonen: Hyväksyn mietinnön muut kohdat, paitsi seuraavat lauseet, jotka tahtoisin poistettaviksi: „Ja kun toiset toverit, niinkuin viime vuoden ylimääräisillä valtiopäivillä tekevät eduskunnassa ehdotuksen, joka tarkoittaa oman sosialidemokratian kannan ilmaisemista, ei toisten sovi asettua porvarien kanssa sitä kaatamaan tai sen äänestettäväksi esittämistä estämään, vaan jollei mitenkään voisi sitä puoltaa, on ainakin pidätyttävä silloin äänestämästä täysistunnossa.“ Vastalauseetta en voi kokonaisuudessaan kannattaa. Ehdotti edelläolevaa kohtaa poistettavaksi.

O. Tokoi: Olen yhtynyt kannattamaan valiokunnan enemmistön mietintöä siksi, että ainoastaan sillä pohjalla on saavutettavissa yksimielisyys puolueessa. Riitaisuudet ovat jo kauvan kalvaneet kuin syöpätauti puoluetta. Annettakoon ryhmän vähemmistöllekin nyt jonkinlainen tunnustus, ei se kohdistu yksilöille vaan suunnalle, eikä se ole myöskään ketään terroriseeraava.

Keskustelun tähän päättyessä ryhdyttiin äänestämään. Ensin asetettiin vastakkain vastalause ja Jalosen ehdotus. Jalosen ehdotus voitti 39 äänellä 15 vastaan, jotka annettiin vastalauseelle. Toisessa äänestyksessä voitti Penttisen ehdotus 35 äänellä 11 vastaan, jotka annettiin Jalosen ehdotukselle. Lopullisessa äänestyksessä voitti mietintö 53 äänellä 31 vastaan, jotka sai Penttisen ehdotus. Viimein oli äänestettävä Lumivuokon lisäyksestä 7:nteen onteen. Se hyväksyttiin 41 äänellä 23 vastaan.

Mietintö oli siis tullut hyväksytyksi sellaisenaan 7:nteen onteen tehdyllä Lumivuokon lisäyksellä, ja 7:äs ponsi kokonaan tuli kuulumaan seuraavasti:

7:ksi. Tässä puolustustaistelussaan venäläisten vallassaolijain sortoa vastaan ei työväenluokalla ole ainoassakaan porvarisryhmässä luotettavaa kanssataistelijaa; päinvastoin ovat eri anastajapuolueet luke mattomia kertoja osottaneet niin valtiollisessa kuin taloudellisessakin elämässä, että heillä on pohjaltaan sama tarkoitus kuin venäläisten

sortajain pyyteillä: tukahuttaa työväenluokan työskenteleminen itsensä hyväksi, vieläpä siinä tarkoituksessa alati turvautuen venäläisten sortajain apuun ja pyrkien heidän kanssaan salaliittoon Suomen työväen taistelun kuristamiseksi; vaan on työväenluokan itsenäisesti ja omin voimin taisteltava sekä vierasta että kotoista vihollista vastaan. muistaen että tärkein aseemme taistelussa kansallisuussortoakin vastaan on oikean tiedon levittäminen köyhälistön keskuuteen sekä vieraitten sortajain pyyteistä että oman maan porvarillisten suhteesta niihin. Eduskunnassa on erityisesti vältettävä oman ryhmän hajaantumisen uhatessa yhtymästä porvarien ehdotuksiin ja koetettava pakottaa porvarit julkisesti ja selvästi näyttämään, miten he suhtautuvat meidän kantaamme.

Puoluekokous terottaa, että on entistä tarkemmin sekä eduskunnassa että sen ulkopuolella kartettava porvarillisten lähentelemistä tässäkin vastarinnassa ja antautumasta heidän vahingollisia ja petollisia hommiaan kannattamaan, sillä sellainen pyrkimyskin jo estää kansan silmien avautumista sekä synnyttää helposti omassa joukosamme epäluuloa, riitaa ja hajaannusta.

Venäjän alamaisten oikeudet Suomessa.

Esitettiin seuraava menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 2:

Kokous on sitä mieltä, että Suomen porvaristo sillä tähänastisella sokean itsekkäällä ja ahdasmielisellä lainsäädännöllä, jonka seurauksena on se, että Suomen asukkaaksi asettuneitten Venäjän alamaisten on perin vaikea päästä Suomen kansalaisiksi ja nauttimaan ilman haittaa itselleen Suomen kansalaisen oikeuksia, on harjottanut vääryyttä ja häikäilemätöntä sortoa Suomessa olevia Venäjän kansalaisia ja eritoten venäläisiä työläisiä kohtaan ja samalla tarjonnut Venäjän kuristushallitukselle sekä sen maan taantumuksellisille ja kansalliskiihkoisille valtaryhmille kiihotusaseen kansaamme vastaan. Kun sosialidemokratia, vaikkakin se puolustaa kansojen itsemääräämisoikeutta, kuitenkin voimakkaasti kehottaa kansojen veljestykseen ja jyrkästi vastustaa kussakin maassa vähemmistönä olevain kansallisuuksien luonnollisten oikeuksien ja vapauksien sortamista ja kehitysmahdollisuuksien estämistä, on luonnollista, että Suomenkin sosialidemokratia ryhtyy poistamaan moista edellä mainittua räikeää epäkohtaa.

Suomessa olevain Venäjän alamaisten nykyinen lukumäärä tekee täysin oikeutetuksi, että heidän oikeuksiaan maassamme laajennetaan. Sitä vaatii myös kansamme erikoinen valtiollinen, taloudellinen ja sivistyksellinen yhteys Venäjän kansan kanssa sekä, Suomen ja Venäjän työväen yhteinen luokkataistelu yhteistä vihollista vastaan.

Tämän vuoksi ja yhtyen niihin mielipiteisiin, joita Sosialidemo-

kratischen Eduskuntaryhmän jäsenet Perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa adressin lähettämistä hallitsijalle v:n 1911 varsinaisilla valtiopäivillä, ovat esiintuoneet, lausuu kokous hyväksyvänsä

ryhmän vaatimuksen Suomen asukkaiksi asettuneitten Venäjän alamaisten Suomen kansalaisiksi pääsyn helpommaksi tekemisestä; sekä

ryhmän esityksen siitä, missä määrin ja missä suhteissa Suomen asukkaiksi asettuneitten Venäjän alamaisten oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä olisi uudistettava.

Helsingissä syysk. 8 p:nä 1911.

O. Tokoi.

N. Valavaara.

O. Püsinen.

J. Nurminen.

K. Manner.

O. V. Kuusinen.

M. Turkia.

J. Laakkonen.

J. Peura.

J. Rainio.

Asian johdosta syntyneessä keskustelussa lausuttiin:

S. Nuorteva katsoi mietinnön sanamuodon olevan epätarkan. Ehdotti ponsissa lausuttavaksi, että valtio-oikeudellisia oikeuksia, kuten äänioikeutta ja virkamiesoikeuksia ei myönnettäisi venäläisille, elleivät nämä rupea Suomen kansalaisiksi. Eduskunta ryhmän perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa adressin lähettämistä hallitsijalle tämän vuoden varsinaisilla valtiopäivillä oli tuo kohta altis väärälle tulkinnalle ja sellaista väärää tulkintaa on tapahtunutkin, josta syystä puoluekokouksen olisi sitä ylläolevalla tavalla selvennettävä.

Anton Huotari luki ryhmän vastalauseesta asianomaisen kohdan ja katsoi, ettei sitä voida sillä tavoin tulkita kun tov. Nuorteva oli maininnut.

O. V. Kuusinen huomautti Nuortevan lausunnon johdosta, että on tosiasiaa vaikea vetää aivan tarkkaa rajaa kaikkien niinsanottojen „kansalaisoikeuksien“ ja kansalaisten „valtio-oikeudellisten oikeuksien“ välillä. Lähempi määrittely kuin mitä eduskuntaryhmän ehdotuksessa oli, vaatisi yksityiskohtaista tutkimista. Mutta perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseestamme kävi kyllä ilmi, ettei ehdotuksellamme suinkaan tarkotettu samojen virkαιοikeuksien eikä ylipäänsä samojen „valtio-oikeuksellisten“ oikeuksien myöntämistä Venäjän alamaisten, kuin mitä Suomen kansalaisille kuuluu.

S. Nuorteva tyytyi Kuusisen selitykseen.

Hanna Malm toivoi, että Kuusisen tämä selitys tulisi pöytäkirjaan. Mietintö hyväksyttiin sellaisenaan.

Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteitten järjestäminen.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietinnössään n:o 1 seuraavaa:

„Sosialidemokratinen puolue, pyrkiessään yhdistämään maan kaikki työläiset voimakkaaseen luokkataisteluun, on aina katsonut tärkeimmäksi tehtäväkseen keskittää koko toimintansa järjestyneen työväen valvonnan alla olevien keskusorganien käsiin. Köyhälistö, puoluekokouksensa edustamana suunnittelee toimintansa pääpiirteitä ja velvoittaa asettamansa keskusjohdon pitämään huolta siitä, että puolueen toiminta koko maassa muodostuu näitä köyhälistön päätöksiä vastaavaksi sekä puolueen eheyttä ja lujutta edistäväksi. Tärkein osa toiminnastamme on köyhälistön herättämistä ja valistamista tarkoittava agitatiooni — suullinen ja kirjallinen.

Edellisen valvominen on aina ollut puoluejohtomme asiana, tavaltaan myöskin jälkimäisen, ei kuitenkaan aivan riittävässä määrässä. Sanomalehtemme ovat yksityisluontoisia liikeyrityksiä, joiden yli ratkaiseva sananvalta on ollut niiden liikejohdolla. Tosin kyllä on paikallisjärjestöillä ja vihdoin puoluekokouksella ollut tilaisuus arvostellullaan vaikuttaa lehtien toimintatapaan, mutta siinä ei vielä ole riittäviä takeita siitä, että tämän kautta puolueen kokonaisuus tulee varteenotetuksi. Saattaa nimittäin esiintyä tapauksia, jotka aiheuttavat jossain määrin eriäviä mielipiteitä ja harrastuksia, mitkä taas synnyttävät kahnausta eri seuduilla ilmestyvien puoluelehtien välillä, pirstovat aiheettomasti puolueen yhtenäistä ja voimakasta esiintymistä puolueen yhteisedun vahingoksi. Ei sekään, että piirijärjestöt sellaisenaan saisivat määräysvaltansa alaisiksi kukin omassa piirissään ilmestyvän puoluelehden, takaa yhtenäistä, puolueen kokonaisedun mukaista esiintymistä, koska piirin puoluejäsenten joko enemmän tai vähemmän tilapäisen enemmistön mielipide ei aina voi olla sama kuin puolueen enemmistön mielipide ja koska tuollaisessa piirissä muutamat yksilöt saattavat, vaikkapa vaan tilapäisestikin, saada enemmistön esiintymisen määräysvaltansa alaiseksi. Piirijärjestöjen valvonta voi kyllä olla riittävä kun on kysymys piirin lehdestä, joka edustaa sen järjestöjen mielipiteitä ja mahdollisia erikoisharrastuksia. Mutta se on kokonaan riittämätön kun on kysymys puolueen yhtenäisyyttä valvomaan asetetusta pää-äänenkannattajasta, joka ei saa olla riippuvainen vaan joistakin paikallisista harrastuksista tai muutamien yksilöitten määräysvallasta. Ellei puolueella ole välittömästi puolueen oman johdon alaista pää-äänenkannattajaa, puut-

tuu tällä alalla keskittävää organia, joka voisi olla yhteisen menettelyn sekä esiintymisen ohjaajana.

Luonnollisesti ei tällöinkään ole estettävä puolueen virallisesta suunnasta poikkeavia suuntavivahduksia eri lehdissä, mikäli ne eivät sodi sosialidemokratiata vastaan eivätkä tarkoita sen vahingoittamista. Niinpä ei siltäkään piiriltä, jonka paikallisena lehtenä puolueen pää-äänenkannattaja samalla tulee olemaan, tule estetyksi tilaisuutta edellämäinituissa rajoissa esittää paikallisia harrastuksia vastaavia mielipiteitä puolueen pää-äänenkannattajan palstoilla.

Kuten puolueen neuvoston kokoukselle laatimasta alustuksesta selviää, on ulkomailla, missä sosialidemokratian puolueen toiminta jo on vakiintuneempi, puolue ottanutkin pää-äänenkannattajansa kaikin puolin välittömän määräysvaltansa alaiseksi ja missä ei vielä ole näin pitkälle ehditty, pyritään samaan päämaaliin. Tämä kysymys on jo meilläkin ollut keskustelun ja harkinnan alaisena Viipurin kokouksessa v. 1901 ja Tampereen ylimääräisessä puoluekokouksessa v. 1905, mutta ei vielä ole päästy käytännöllisiin tuloksiin. Nyt onkin jo puolueella aika ryhtyä toteuttamaan tätä aijetta, kun puolueen sisäiset kysymykset ovat astuneet päiväjärjestykseen ja nykyinen aika vaatii puolueelta entistä ehompa esiintymistä.

Osaksi taloudellisten ja osaksi juridillisten syitten vuoksi on meillä kuitenkin vielä toistaiseksi parasta pysyttää puolueemme pää-äänenkannattaja nimellisesti osakeyhtiön hallussa. Mutta lunastamalla etupäässä yksityisillä olevat osakeyhtiön osakkeet ja kehoittamalla järjestöjä tavalla tahi toisella luovuttamaan niitä puolueelle, sekä tekemällä osakeyhtiön sääntöihin sellaisia muutoksia, että yhtiössä olisi osakkeiden omistajilla ääniä osakeluvun mukaan, voi puolue päästä määrääjäksi yhtiössä. Vaikkakin osakeyhtiön sääntöihin tehtäväksi mainittuja muutoksia voidaan pitää epäkansanvaltaisena yksityisessä yhtiössä, niin katsoen siihen, että tässä tapauksessa puolue kokonaisuudessaan tulisi osakeluvun mukaisen¹⁶ äänestysvoimien tuottaman määräysvallan käyttäjäksi, ei yllämainittua seikkaa näinollen voida katsoa kansanvaltaisuuden periaatteita loukkaavaksi.

Päästäkseen alulle näissä toimenpiteissä, olisi puoluekokouksen luovutettava tätä tarkoitusta varten puolueen neuvostolle harkintansa mukaan käytettäväksi ensi aluksi 10,000 markan suuruinen määräraha. Sen lisäksi voi puolue jo nyt, saadakseen haluamansa määräysvallan pää-äänenkannattajansa yli kehoittaa Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön kokousta antamaan puolueen neuvostolle määräämisvallan pää-äänenkannattajan toimittajain ottamisessa ja eroittamisessa, myöntämään neuvostolle oikeuden esittää kolme ja Uudenmaan l. sos.-dem. piirikokoukselle samoin oikeuden esittää 1 jäsenen valittavaksi yhtiön johtokuntaan, sekä päättämään että yhtiön mahdollisesti tuottama voitto an-

netaan puolueelle, käytettäväksi puoluetarkoituksiin. Siten saisi puolue määraysvaltaa pää-äänenkannattajansa yli, joka tällöin myös saisi koko puolueen jakamattoman kannatatuksen ja voisi tuottaa taloudellistakin hyötyä puolueelle.

Ylläolevan perusteella ehdottaa valiokunta puoluekokoukselle,

että puoluekokous katsoisi välttämättömäksi puolueen pää-äänenkannattajan saamisen lähimmässä tulevaisuudessa puolueen välittömän vaikutuksen ja määraysvallan alaiseksi.

Lähimpänä tehtävänä edellämainitun päämäärän saavuttamiseksi päättää puoluekokous:

että puoluetoimikunnan on ryhdyttävä toimenpiteihin osakkeiden hankkimiseksi yksityisiltä osakkeiden omistajilta puolueelle Työväen Sanomalehti-osakeyhtiössä joko oston kautta korkeintaan osakkeiden nimellisarvosta tai muulla sopivalla tavalla, jota varten puoluekokous osoittaa 10,000 markan suuruisen määrärahan, ja

että puoluetoimikunta tehköön Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön vuosikokoukselle ehdotuksen:

1) että yhtiösäännöt muutettaisiin niin, että osakkeen omistajilla olisi yhtiössä sikäli ääniä kuin on osakkeita;

2) että yhtiökokous myöntäisi määräämisvallan lehden toimittajain ottamisessa ja erottamisessa puoluenevostolle, jolle samoin kuin puoluekokoukselle nämä olisivat vastuunalaiset lehden kannasta;

3) että yhtiökokous suostuisi valitsemaan yhtiön johtokuntaan 3 puoluenevoston ja yhden Uudenmaan läänin sos.-dem. piirikokouksen esittämää henkilöä, ja

4) että yhtiön mahdollisesti tuottamasta voitosta varoja luovutettaisiin ainoastaan puolueelle puoluetarkoituksiin.

Samoin pitää puoluekokous erittäin tärkeänä, että piirijärjestöt ryhtyvät piirinsä puoluelehtien suhteen samansuuntaisiin toimenpiteisiin.

Samalla uudistaa kokous Helsingin ylimääräisessä kokouksessa tehdyn päätöksen puoluejäsentien oikeudesta saada esteettömästi se-
lostaa käsityksiään puoluelehdissä, mikäli ne eivät sodi sosialidemokratiaa vastaan eivätkä ole puoluetta vahingoittavia.

Santeri Saarikivi.
Jalo Kohonen.

Viktori Huhta.
K. M. Eva.

Mietintöä seurasi näin kuuluva

vastalause.

„Kun en voi yhtyä valiokunnan enemmistön mielipiteeseen, olen pakotettu omasta puolestani esittämään seuraavaa:

Suomessa on ja tulee edelleen olemaan erilaisia taloudellisia oloja. Välttämättä johtuu niistä erilaisia mielipiteitä. Näitä ryhmittyy sosialidemokratisen puolueen sisälläkin eri suunniksi. Puolueessa on ja tulee olemaan enemmistöjä ja vähemmistöjä. Niiden eri mielipiteillä on oikeus päästä julkisuuteen. Puoluepäätöksen mukaan tulee puoluelehdissä vallita puolueen jäseniin nähden mahdollisimman suuri sananvapaus. Periaatteessa eriävät mielipiteet ovat päästettävät julkisuuteen, milloin ne ovat varustetut kirjoittajan nimellä tai tunnetulla nimimerkillä. Tämä puoluepäätös ei voi käytännössä kuitenkaan merkitä sitä, että puoluelehdessä pitäisi julkaista kaikki julkaistaviksi tarjotut sepustukset. Lehden tila estää sen. Käytännössä antaa toimitus oman mielipiteensä mukaisille tai siitä poikkeaville sepustuksille tilaa ainoastaan rajoitetussa määrässä. Toimituksen on pakko valita, mitä eri mielipideryhmiä edustavia sepustuksia julkaisee. Epäilemättä kirjoittaa toimitus, hankkii ja julkaisee oman kantansa mukaisia sepustuksia isommassa määrässä kuin muita. Siten muodostuu lehden pääsuunta.

Miten ryhtyy puolue määräämään, mikä puolueen sisällä sallittavista eri mielipideryhmistä saa olla puoluelehden pääsuuntana? Sitä määrännevät eräissä tapauksissa puoluepäätökset. Puoluepäätöksen tekee tavallisesti edustajakokouksen enemmistö ja sen määräämien rajain sisällä puolueeneuvoston enemmistö ynnä noiden valtuuden mukaan puoluetoimikunnan enemmistö. Puolueeneuvoston kokouksista on kokemusta, että enemmistö niissä voi vaihtua milloin yhden milloin toisen mielipideryhmän puolelle. Siitä johtuu kysymys: olisiko neuvoston kulloinkin vallitsevan enemmistön määrättävä kaikkien puoluelehtien pääsuunta ja sen mukaan erotettava ja otettava toimitajat? Sitä eivät tahdo edes nekään, jotka vaativat Työmiehen tuon enemmistön siten hallittavaksi. He päinvastoin näyttävät suojelevan omia lehtiään neuvoston enemmistön vallan alle joutumasta! He tahtovat joko pysyttää ne entisissä oloissa tai korkeintaan siirtää ne paikallisten puoluejärjestöjen tai koko piirinsä järjestöjen hoidettaviksi. Siten halutaan säilyttää lehti mahdollisesti toisella kannalla olevilla kuin on puolueeneuvoston enemmistö, pitää noiden toisinajattelevien kanta lehden pääsuuntana. Siten varataan puolueessa oleville vähemmistöillekin mahdollisuus pitää puoluelehteä. Määräysvallan siirtyessä piireille tulisivat esim. Mikkelin piirissä noin 1,700 toveria lehden määrääjiksi.

Sen periaatteen hyväksyttäjä pitäisi tietenkin myöntää noin 10,000:lle Uudenmaan piirin puoluetovereille vähintään sama oikeus kuin tulisi Mikkelin piirin 1,700:lle. Uudenmaan edistymielisillä sosialidemokraateilla tai näiden enemmistöllä pitäisi olla lupa pitää piirissään enimmän leviävän puoluelehden pääsuuntana sitä sosialidemokratista suuntaa, mitä he pitävät työväen luokkataistelulle edullisimpana, eikä olisi annettava puolueuuevoston enemmistölle mahdollisuutta muuttaa sitä.

Aijottaessa siirtää puoluelehtiä järjestöille, on otettava huomioon näiden asema. Prokuraattorin väärän laintulkinnan mukaan on hallituksella valta hajoittaa yhdistys, joka toimii hallituksen mielestä lakia ja hyviä tapoja vastaan. Eduskunnan tilapäinen enemmistö on hyväksynyt tuon väärän selityksen. Sen mukaan olisivat yhdistykset hallinnollisesta mielivallasta riippuvia. Eduskunnan hyväksymän yhdistyslain mukaan jaettaisiin yhdistykset rekisteröityihin ja rekisteröimättömiin. Rekisteröimisluvan anto kuuluisi hallinnollisille herroille, joilla olisi valta kieltäytyä antamasta sitä. Rekisteröimättömät jäisivät omaisuuden hallintoon nähden oikeusturvaa vaille. Molemmantlaatuisia yhdistyksiä voisivat tuomioistuimet tappaa mielivaltansa mukaan. Yhdistykset eivät tulisi uudenkaan lain mukaan olemaan niin vakavalla pohjalla, että olisi turvallista siirtää suuria liikeyrityksiä välittömästi niiden varaan. Puoluelehtien välillisinä omistusmuotoina on toistaiseksi pakko käyttää osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Ne ovat luoton saannin kannaltakin edullisempia.

Puoluekokouksella ei ole syytä määrätä, kumpaa noista muodoista olisi käytettävä, vaan pitäisi valinnan saada jäädä asianomaisille piirien tai paikkakuntien puoluetovereille.

Forssassa pidetty puoluekokous määräsi, että työväen sanomalehti-yhtiöiden tuli mikäli mahdollista, muodostaa sääntönsä sellaisiksi, että puolue- ja liittohallinnot tulisivat oikeutetuksi äänestämään osakeluvun perusteella. Työmiehen kustannusyhtiön harkittavana on ollut tuon perusteella ehdotus, että järjestölle, jolla on useita osakkeita myönnettäisiin enempi valtaa kuin yksityisille, mutta on moisen ehdotuksen laillisuudesta esitetty niin suuria epäilyjä, että se on rauennut. Laillista sitä vastoin olisi, että kaikille osakkaille myönnettäisiin valta äänestää osakemäärällä. Siitä koituisi se paha, että yksityinen osakas voisi äänestää useammalla kuin yhdellä äänellä, mutta muutos voitaisiin epäilemättä panna toimeen yhtiössä, jonka osakkeita on paljon yhdistyksillä. Muutoksen tarpeen ja mahdollisuuden arvioiminen olisi kuitenkin jätettävä osakkeita omistaville järjestöille.

Voiton jakamisesta osakkaille on T. S. O.-Y:n säännöissä määräys, ettei saa jakaa 6 % enemmän. Tuo yhtiö ei ole yleensä jakanut mitään. Viime vuosikokoukselle tehtiin osakkaana olevan järjestön taholta vaatimus, että kun järjestön rahoja on kiinni yhtiön osakkeissa,

niin pitää yhtiön jakaa osakkaille voittoa. Vaatimusta perusteltiin sillä, että järjestöt voivat saada muualta korkoa rahoilleen. Yhtiön enemmistö myönsi silloin ensi kerran 6 % osakepääomalle. Määräaikaina ei peritty kuitenkaan edes 600 markkaa. Nostetusta summasta meni vain joku osa yksityisille. Puoluekokouksen ei liene tarvis määrätä, ettei voitosta saa jakaa osakepääomalle, vaan voisi kokous ehkä määrätä, että puolueyhtiön voitosta ei saa jakaa yksityisille osakkaille korkeampaa kuin 6 prosentin voittoa osakepääomalle, mutta puoluekokous voi jättää kunkin yhtiön itsensä muuten päätettäväksi, jakaako vai ei.

Voimassa olevien puoluepäätösten mukaan on puolue-neuvostolla valta valvoa puoluelehtiä. Se saa tutkia, mitkä edustajakokousten väliajoilla puoluelehdiksi pyrkivät soveltuvat niiksi, ja myöntää tai kieltää sen arvon. Puolueen jäsen saa esittää neuvostolle epäilyksiään, ellei luule puoluelehden noudattavan sosialidemokratista ohjelmaa ja hyväksytyä menettelytapaa, ja neuvosto on velvotettu „tutkimaan asian ja siitä antamaan lausunnon“, jonka neuvosto voi julaista asianomaisessa lehdessä. Ilman sellaista ulkoa tullutta ilmoitustakin tarkastaa neuvosto, kuten järjestösääntöjen 64 § määrää, puoluelehden toimintaa ja antaa lausuntoja, jos havaitsee syytä olevan. Neuvostolla on vielä valta peruuttaa antamansa puoluelehden arvo lehdeltä, jolle katsoo sen sopimattomaksi. Puoluekokouksen vakinaiseen ohjelmaan kuuluvat myös puoluelehdet ja kirjallisuus. Kokous voi siis antaa niistä arvostelunsa ja tehdä tuomioita, ottamalla puoluelehden arvon pois lehdeltä, jota ei pidä puoluelehtenä. Puolueäänessityksellä voidaan se ottaa edustajakokousten väliajalla semmoiseltakin lehdeltä, jolle edustajakokous on sen antanut.

Nykyinen puoluekokous voisi siis mielestäni tyytyä lausuntoon: kokous pitää entisten puoluekokousten päättämät valvontakeinot toistaiseksi riittävinä.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty ehdotan kokouksen hyväksyttäväksi,

että puoluekokous ei asettaisi Työmies-lehteä puolueeseen nähden toisenlaiseen asemaan kuin se asettaa muut puoluelehdet.

Mitä tulee puoluelehtien taloudelliseen järjestelyyn, ehdotan kokouksen hyväksyttäväksi,

1) puolueeseen kuulumattomille ei olisi myötävä puoluelehtiä omistavien yhtiöiden osakkeita eikä osuuskuntien osuuksia ja olisi heiltä koetettava saada pois ne osakkeet ja osuudet, joita heillä on;

2) puolueeseen kuuluvillekaan yksityisille ei olisi myötävä osakkeita eikä osuuksia, ellei se ole välttämätöntä, ja heiltä olisi koetettava saada heillä jo olevat osakkeet ja osuudet pois, mikäli tämä on taloudellisesti mahdollista ja mikäli täten ei saateta vaaraan puolueeseen kuuluvien jäsenten enemmistöä yhtiössä tai osuuskunnissa;

3) puoluejärjestöjä kehoitetaan rupeamaan varsinkin omalla paikkakunnallaan ja omassa vaalipiirissään olevien puoluelehtiä omistavien yhtiöiden ja osuuskuntien jäseniksi ja ostamaan mahdollisimman paljon niiden osakkeita ja osuuksia;

4) vaalipiiritoimikuntia kehoitetaan neuvottelemaan lehtiyhtiöiden ja -osuuskuntien kanssa, olisiko mahdollista ja edullista lopettaa lehtiyhtiöt ja -osuuskunnat sekä siirtää niiden varat, velat ja liike järjestöille tai miten muuten järjestettäisiin puoluejärjestöjen sekä noiden yhtiöiden ja osuuskuntien taloudellisen vallan suhteet kuin myöskin tekemään seikkaperäisten selvittelyjen pohjalla ehdotuksia tarvittavista ehdotuksista.

Lopuksi ehdotan toimittajien valintaan nähden kokouksen hyväksyttäväkai seuraavat ohjeet:

1. Lehtiyhtiö tai -osuuskunta valitsee itse hallintonsa ottaen harkintansa mukaan huomioonsa ne ehdokkaat, joita puoluejärjestöt tai muut puoluelaitokset mahdollisesti tekevät.

2. Piirikokous määrää piiritoimikunnan tai asettaa erityisen tarkastuslautakunnan valvomaan piirissä ilmestyviä puoluelehtiä.

3. Puoluelehden toimittajan ottamisesta ja erottamisesta päättävät lehden hallinto ja piirin tarkastuslautakunta joko yhteisessä kokouksessa tai erikseen.

Helsingissä syysk. 9 p. 1911

O. V. Kuusinen.“

Päätöskeskustelu:

O. Piisinen: Ehdotan valiokunnan mietinnön sijasta hyväksyttäväksi seuraavaa: Koska tämä kysymys laatuunsa nähden on liian hätäisesti ja osittain myöskin sovinnaisuussuhteita syrjäyttävästi valmisteltu, jättää kokous asian lähemmän järjestämisen vastaiseksi, velvoittaen puolue-toimikuntaa neuvottelemaan asiasta Uudenmaan vaalipiirin sosialidemokratisen piiritoimikunnan, piirineuvoston, piirikokouksen ja „Työmiehen“ yhtiön kanssa sekä tämän jälkeen puolueuuvoston kanssa yhteisesti valmistamaan uuden ehdotuksen seuraavalle puoluekokoukselle.

J. Vatanen: Ellei vastalauseetta voida kannattaa, yhdy Piisisen ehdotukseen.

A. Aaltonen ehdotti, että kokous lausuisi periaatteessa olevansa sillä kannalla, että puolueen olisi saatava määräämisvaltaa pää-äänenkannattajansa suhteen; ja että puoluetoimikunta velvoitettaisiin laatimaan seuraavalle puoluekokoukselle uuden ehdotuksen.

K. M. Evi kannatti valiokunnan mietintöä.

J. Kujala oli vastalauseen kannalla.

A. Vatanen samoin kuin edellinenkin kannatti vastalauseetta.

P. Leppänen kannatti Aaltosen ehdotusta.

O. V. Kuusinen puolusti vastalauseetta.

E. Sampo yhtyi vastalauseeseen.

S. Vuorio kannatti Aaltosen ehdotusta.

S. Nuorteva yhtyi valiokunnan mietintöön. Puolueen on saatava sananvalta äänenkannattajainsa suhteen. Tämä olisi hyvä alku.

I. Hörhammer raha-asiainvaliokunnan enemmistön puolesta ilmoitti, että 10,000 mk:lla voidaan kyllä ostaa noita osakkeita koska varoja löytyy. Lisäksi se ei olisi mikään meno vain vaan varojen siirtämistä toiselta tililtä toiselle, tässä tapauksessa pankkitililtä osaketilille. Yksityisesti oli H. sitä mieltä, että epävarmaa on, olisiko suotavaa, että juuri nyt kiinnitetään 10,000 mk. osakkeisiin, katsoen epävarmoihin valtiollisiin oloihin, joissa puolue mahdollisesti tulee tarvitsemaan paljonkin rahaa.

Äänestyksessä ensin voitti Piisisen ehdotus 55 äänellä 22 vastaan vastalauseen. Toisessa äänestyksessä jälleen pääsi Piisisen ehdotus voitolle 45 äänellä 35 vastaan, jotka annettiin Aaltosen ehdotuksen hyväksi. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin *Piisisen ehdotus* 54 äänellä 34 vastaan, jotka sai valiokunnan mietintö.

Osuuskuntien suhde puolueeseemme.

Osuustoiminta- ja kunnallisasiain valiokunta esitti mietintönsä n:o 2, joka kuului:

Valiokunta, ottamalla huomioon evästyskeskustelussa lausutut toivomukset ja tehtyään vertailuja sille jätettyjen eri ponsiehdotusten välillä, on katsonut syytä olevan muodostaa käytettävissään olevasta aineistosta itsenäiset ponsiehdotukset. Käytettävissä olevan ajan niukkuus ja se seikka että valiokunnan mietinnöt ovat laadittavat mahdollisimman lyhyeen muotoon, ovat pakottaneet jättämään perustelut lähes kokonaan pois. Sanottakoon kuitenkin että valiokunta on koettanut laatia ehdotuksensa pitäen silmällä etupäässä osuuskauppa-toimintaa, vaikkakin luulee tämän lausunnon useissa kohdin pitävän paikkansa muihinkin osuustoimintamuotoihin nähden. Kun meillä on

porvarillisten osuustoimintamiesten taholta osuustoiminnan merkitystä suuresti liioteltu, siten vierottaakseen pois työväestön huomiota omasta luokkataistelustaan, on syytä mitä selvemmin saada sanotuksi: mitä osuustoiminta ei voi saada aikaan. Mutta meillä on syytä antaa osuustoiminnalle kaikki se tunnustus minkä se todella ansaitsee. Kun kuitenkin siinä suhteessa mielipiteet vielä suuressa määrin vaihtelevat, on syytä mainita ainoastaan ne seikat jotka ovat täysin selvillä tai lähes kokonaan riidattomia. Kun me tunnustamme osuustoimintaliikkeen yhdeksi yhteiskuntaa uudistavista liikkeistä, jota köyhälistö voi käyttää itsensä ja luokkataistelunsa hyväksi, on meidän velvollisuutemme kehottaa köyhälistöä sitä kaikin keinoin edistämään. Mutta samalla kun me kehotamme köyhälistöä sitä edistämään, on meillä täysi syy lausua: mitä me köyhälistöä koskevalta osuustoiminnalta odotamme ja mihin suuntaan, missä hengessä on köyhälistön siellä toimittava. Samalla on kuitenkin kaikkien väärinkäsitysten välttämiseksi huomautettava että me kernaasti suomme osuustoimintaliikkeelle täyden itsenäisyyden, mutta toivomme että se vapaaehtoisesti, osuustoimintäväestössä tapahtuvan kehityksen vaikutuksesta lähentyy oikeata kutsumustaan.

Valiokunta ehdottaa kokouksen lausunnoksi:

Kokous tunnustaa osuustoiminnan, sikäli kun se koskee köyhälistöä, yhdeksi yhteiskuntaa uudistavista liikkeistä, mutta samalla lausuu, että senkin merkitys riippuu etuväessä siitä missä määrin sitä käytetään köyhälistön luokkataistelun edistämiseksi. Sillä ei voida pidättää kapitalistista anastusta eikä muutenkaan muuttaa nykyistä taloudellista järjestelmää sosialistisemmaksi, joten köyhälistön ei ole jättäydyttävä yksinomaan sen uudistuksen varaan, eikä käytettävä sitä itsekkäässä tarkoituksessa.

Osuustoiminnan merkitys on köyhälistölle etupäässä siinä, että sitäkin tietä vedetään köyhälistöä järjestettyyn joukkotoimintaan, että sen avulla pyritään liikoja keinoelijoita syrjäyttämällä hankkimaan hyvää tavaraa mahdollisimman halvalla, ilman itsekkästä keinottelutarkoitusta, ja että sen avulla voidaan saada käyttövaroja työväenluokan edistyspyrkimyksille.

Osuustoiminnan merkitykseen katsoen kokous kehottaa sosialidemokratista työväestöä liittymään kannattavina ja toimivina jäseninä työväestölle soveltuviin, terveellä pohjalla toimiviin osuuskuntiin, jos niihin kuulumisesta vähemmistönäkin ollessa on yleisempää hyötyä odotettavissa.

Samalla lausutaan osuuskuntiin kuuluville sosialidemokratisille

työläisille, että niiden on osuustoimintaliikkeen mukana toimittava sosialidemokratisessa hengessä: lähentämällä osuustoimintaa työväenliikkeeseen, vastustamalla valtaan päässeitä harhakäsityksiä osuustoiminnan merkityksestä tekemällä tunnetuksi kapitalistisen kehityksen osuustoiminnalle asettamat rajat, sekä vastustamalla toiminnassa ilmenviä itsekkäitä pyyteitä.

Köyhälistön kannattamien osuuskuntien päämääriin nähden lausuu kokous:

Niiden on tunnustettava olevansa osana köyhälistön liikkeestä ja toimittava siinä hengessä;

Ne eivät saa tavotella puolueettomuutta luokkavastakohtien suhteen, eikä levittää harhakäsitystä porvaris- ja työläiskuluttajien yhteisetujen tärkeydestä;

Niiden on, ottaen huomioon sääntöjensä määräykset, käytettävä osa voittovaroistaan työväenliikkeen hyväksi, varsinkin sivistystarkoituksiin;

Niiden on edistettävä työ- ja palvelusväestön ammatillista järjestäytymistä käyttämällä yksinomaan järjestynyttä väestöä, myöntämällä mallikelpoiset työolot, hyväksymällä ammattikuntien työsopimukset, olemalla myymättä kurjissa työsuhteissa valmistettuja ja työväestönsä kanssa rettelöivien laitosten ja liikkeiden tuotteita.

Kokous selittää, että sosialidemokratinen puolue ei pyri alistamaan osuustoimintaliikettä johtonsa alle eikä osuuskuntiin pääsyä rajoittamaan, vaikka toivoo mitä läheisintä vuorovaikutusta kaikkiin köyhälistöliikkeen eri toimintahaarojen välille.

E. Pusa.

A. Mäkelin.

K. Viita.

T. Kurkinen.

Juho Lähti.

P. Leppänen.

Valiokunnan vähemmistön ehdotus:

Koska edelläoleva valiokunnan enemmistön mietintö eräissä kohdin on jopa harhaanjohtavakin myöskin useissa kohdin epätarkka siinä määrin, ettemme siihen ole voineet yhtyä, niin ehdotamme että puoluekokous tässä asiassa hyväksyisi seuraavan lausunnon;

Ollen sitä mieltä,

että työväen osuuskauppatoiminnasta, vaikkakaan sillä ei voida pidättää kapitalistista anastusta eikä muutenkaan muuttaa nykyistä talousjärjestelmää sosialistisemmaksi, kuitenkin varmasti voi olla työväelle paljon hyötyä ja turvaa, varsinkin tukena ja apuna työväen valtiolliselle ja ammatilliselle luokkataistelulle, jolla köyhälistö on vapauttava itsensä anastajain

luokkavallan ikeestä ja siten tekevä sosialistisen järjestelmän toteuttamisen mahdolliseksi, ja silmällä pitäen, miten maaamme osuuskaupoista tulisi olemaan työväenluokalle nykyistä enemmän ja mahdollisimman paljon hyötyä eikä mitään vahinkoa, lausuu puoluekokous olevan tärkeää ja kehottaa:

1) että osuuskaupat, ollen kyllä oikeutettuja pysymään muodollisesti täysin riippumattomina ja vapaavaltaisina suhteessaan sos.-dem. puolueeseen, kuitenkin pyrkivät toimimaan aina niin, että voittavat ja säilyttävät luokkatietoisien työväen kannatuksen ja luottamuksen eikä niin, että vierottasivat sitä porvarillisten mielistelemisellä ja työväen vihollisten suosion tavoittelemisella; älkööt sekottako työläisten luokkatajuntaa suosimalla puolueettomuutta luokkavastakohtain suhteen, eikä leviämällä harhakäsitystä porvaris- ja työläiskuluttajain yhteistujen, yhteistyön ja yhteistunnon tärkeydestä; varsinkaan älköön työväen ja riistäjien välisten taistelujen suhteen pyrkikö pysymään puolueettomina, vaan mikäli mahdollista käytännönsäkin osottamaan olevansa työväen ja työväenliikkeen puolella; ja sikäli kuin varojen puolesta hyvin kykenevät, osottakoot haluavansa tukea aineellisesti työväen taistelujärjestöjen toimintaa, varsinkin valistustyössä; sekä

2) että sosialidemokratiset työläiset pitäkööt siveellisenä velvollisuutenaan kuulua osuuskauppoihin ja säännöllisesti kannattaa niitä; toimikoot niiden jäseninä siihen suurtaan kuin edellä on viitattu lähentääkseen niitä työväenliikkeen kanssa käsikädessä kulkeviksi; sekä samalla pyrkikööt innolla kasvatamaan osuuskauppoja suuriksi ja voimakkaiksi vetämällä niihin mahdollisimman lukuisasti järjestyneitä ja järjestöjemme ulkopuolellakin olevia työläisiä, selittäen näille työväen osuuskauppain hyödyllisyyttä, samalla kuitenkin myös tehden tosilojen mukaan tunnetuksi kapitalistisen kehityksen osuustoiminnalle asettamat rajatkin, jotta työväenluokka yhä selvemmin tulisi tuntemaan yhteiskunnallisen vapaustaistelunsa vaikeudet ja mahdollisuudet ja kaikki tehtävät eikä valtiollisella tai ammatillisellakaan alalla laimiinlöisi sen vaatimia lakkaamattomia ponnisteluja.

H. Hurmevaara.

J. Kujala.“

P. Leppänen teki pienemmän muodollisen huomautuksen. Valiokunta on tarkoin harkinnut kaikkia sille jätettyjä ponsiehdotuksia, mutta ei mitään ole voinut niistä hyväksyä. Siksi on tehnyt kokoa van mietinnön.

O. Piisinen: Jos on totta, kuten Leppänen kertoili, ettei valiokunnassa ole ollut riitaa muusta kuin siitä, onko osuustoiminta yhteiskuntaa uudistava liike vai ei ja jos vähemmistön ehdotus syntyi vaan tämän vuoksi, niin täytyy tunnustaa että äänestän vähemmistön ehdotuksen puolesta laajemmilla perusteilla kuin ehdotuksen tekijän mielessä on ollut. Enemmistön ehdotonta sanamuotoa tapaileva mietintö voi olla hyväksyttävä joskus myöhemmin, vaan nyt tulisi siitä laki, joka mahdollisuudellaan tekisi itsensä merkityksettömäksi. Kehoitän edustajia lukemaan varsinkin mietinnön loppuosan yhä uudelleen ja harkitsemaan ennenkuin päätöksen tekevät.

O. V. Kuusinen puolsi vähemmistön ehdotusta. Siihen voitaisi kuitenkin ensimmäiseen ponteen sanojen „osottamaan olevansa työväen ja työväenliikkeen puolella“ jälkeen lisätä enemmistön ponnesta lause „pyrkimällä aina käyttämään yksinomaan järjestynyttä väestöä, myöntämään mallikelpoiset työolot, hyväksymään ammattikuntien työsopimukset, olemaan myymättä kurjissa työsuhteissa valmistettuja ja työväestönsä kanssa rettelöivien laitosten ja liikkeiden tuotteita.“

H. Hurmevaara: Leppänen antoi täällä tämän asian valiokunnakäsittelystä vääriä tietoja, kun hän väitti, että valiokunnassa olisi vaan siitä oltu eri mieltä tunnustetaanko osuustoiminta „yhdeksi yhteiskuntaa uudistavaksi liikkeeksi“ vai ei. Eri mieltä kumminkin oltiin mietinnön monesta kohdasta, kuten esim. että „valiokunnan etupäässä osuuskauppoja silmälläpitäen tehty lausunto pitäisi useissa kohdin paikkansa *muhinkin osuustoimintamuotoihin nähden.*“ Aivan siis tuotanto-osuuskuntiinkin! Niinikään „osuustoimintahenkeä“ uhkuva lausetta, että „osuustoimintaliike vapaaehtoisesti, *osuustoimintaväestössä* tapahtuvan kehityksen vaikutuksesta lähentyy *oikeata kutsumustaan*“, tahdottiin jotakin asiallista sanottavaksi, mutta äänestyksessä, tässä kuten useissa muissa kohden, vähemmistö hävisi.

„Itsenäisyyttä“ osottaen ei valiokunnan enemmistö voinut hyväksyä, ei edes käsittelynsä pohjaksi ottaa hyväikään kokoukselle evästyskeskustelussa ehdotettuja ponsiehdotuksia, vaan teki omansa, josta ei tullut hyvä. Valiokunnan vähemmistön ehdotus, kun siihen lisätään vielä Kuusisen äsken tekemä lisäys, on kyllin tarkoitustaan vastaava tullakseen puoluekokouksen päätökseksi.

Äänestyksessä voitti valiokunnan *vähemmistön ehdotus Kuusisen lisäyksellä* 54 äänellä 19 vastaan, jotka sai mietintö.

Kokouksen päätös siis kuuluu:

Ollen sitä mieltä

että työväen osuuskauppatoiminnasta, vaikkakaan sillä ei voida pidättää kapitalistista anastusta eikä muutenkaan muuttaa nykyistä talousjärjestelmää sosialistisemmaksi, kuitenkin var-

masti voi olla työvälle paljon hyötyä ja turvaa, varsinkin tukena ja apuna työväen valtiolliselle ja ammatilliselle luokkataistelulle, jolla köyhälistö on vapauttava itsensä anastajain luokkavallan ikeestä ja siten tekevä sosialistisen järjestelmän toteuttamisen mahdolliseksi, ja silmällä pitäen, miten maamme osuuskaupoista tulisi olemaan työväenluokalle nykyistä enemmän ja mahdollisimman paljon hyötyä eikä mitään vahinkoa,

lausuu puoluekokous olevan tärkeää ja kehottaa:

1) että osuuskaupat, ollen kyllä oikeutettuja pysymään muodollisesti täysin riippumattomina ja vapaavaltaisina suhteessaan sos.-dem. puolueeseen, kuitenkin pyrkivät toimimaan aina niin, että voittavat ja säilyttävät luokkatietoisien työväen kannatuksen ja luottamuksen eikä niin, että vierottaisivat sitä porvarillisten mielistelemisellä ja työväen vihollisten suosion tavoittelemisellä; älkööt sekottako työläisten luokkatajuntaa suosimalla puoluettomuutta luokkavastakohtain suhteen, eikä levittämällä harhakäsitystä porvaris- ja työläiskuluttajain yhteisetujen, yhteistyön ja yhteistunnon tärkeydestä; varsinkaan älkööt työväen ja riistäjien välisten taistelujen suhteen pyrkikö pysymään puolueettomina, vaan mikäli mahdollista käytännössäkkin osottamaan olevansa työväen ja työväenliikkeen puolella; edistäkööt ne työ- ja palvelusväestönsä ammatillista järjestäytymistä pyrkimällä aina käyttämään yksinomaan järjestynyttä väestöä, myöntämään mallikelpoiset työolot, hyväksymään ammattikuntain työsuopimukset, olemaan myymättä kurjissa työsuhteissa valmistettuja ja työväestönsä kanssa rettelöivien laitosten ja liikkeiden tuotteita; ja sikäli kuin varojen puolesta hyvin kykenevät, osottakoot haluavansa tukea aineellisesti työväen taistelujärjestöjen toimintaa, varsinkin valistustyössä; sekä

2) että sosialidemokratiset työläiset pitäkööt siveellisenä velvollisuutenaan kuulua osuuskauppihin ja säännöllisesti kannattaa niitä; toimikoot niiden jäseninä siihen suuntaan kuin edellä on viitattu lähentääkseen niitä työväenliikkeen kanssa käsikädessä kulkeviksi; sekä samalla pyrkikööt innolla kasvattamaan osuuskauppoja suuriksi ja voimakkaiksi vetämällä niihin mahdollisimman lukuisasti järjestyneitä ja järjestöjemme ulkopuolellakin olevia työläisiä, selittäen näille työväen osuuskaupain hyödyllisyyttä, samalla kuitenkin myös tehden tosiolojen mukaan tunnetuksi kapitalistisen kehityksen osuustoiminnalle asettamat rajatkin, jotta työväenluokka yhä selvemmin tulisi tuntemaan yhteiskunnallisen vapaustaistelunsa vaikeudet ja mahdollisuudet ja kaikki tehtävät eikä valtiollisella tai ammatil-

lisellakaan alalla laiminlöisi sen vaatimia lakkaamattomia ponnisteluja.

Kunnallinen menettelytapa.

Osuustoiminta- ja kunnallsiasiaien valiokunnan mietintö n:o 1 esitettiin ja kuului se:

Nykyään voimassaolevat luokkalait kunnallisen elämän alalla turvaavat määräämisvallan riistäjäluokille siinä määrin, ettei työväestöllä ole suuriakaan toiveita niiden puitteissa saada taloudellisia parannuksia;

mutta katsoen siihen, että työväki monissa tapauksissa kunnalliseen määräämisvaltaan osalliseksi pyrkimällä nykyisten työväestöä julkeasti sortavien äänioikeusolojen vallitessa, jo yksistään niiden raikeyden vuoksikin, voi voimakkaasti vaikuttaa työväenluokkaan kuuluvien ja muitten kapitalistisen sarron painamien ryhmien valistamiseksi tietoisiksi kunnallisesta luokkasorrosta ja sen syistä, niitten järjestämiseksi luokkataisteluun kunnallista sortoa vastaan sekä niitten yllyttämiseksi herkeämättömään kamppailuun kunnallisen itsehallinnon kansanvaltaistuttamiseksi;

sekä lisäksi ottaen huomioon, että joissakin kunnissa puolueemme järjestöjen ei liene nykyäänkään aivan mahdoton vallata kunnallisen taistelun kautta köyhälistölle eräitä pieniä parannuksia ja siten lisätä työväenluokan voimaa ja taistelukuntoisuutta, lausuu puoluekokous Oulun puoluekokouksen päätöksen mukaisesti,

että kunnallisiin vaaleihin ja yleensä kunnalliseen toimintaan osanotto jätetään kunnittain puoluejärjestöjen päätettäväksi.

Kokous kuitenkin terottaa mieliin:

1:ksi että niissä kunnissa, joissa kunnallisiin vaaleihin päätetään ottaa osaa, on toimittava täysin itsenäisesti, ryhtymättä minkäänlaisiin sopimuksiin tai liittoihin porvaripuolueiden kanssa, sillä sellainen on vaan omiaan sekoittamaan köyhälistön luokkakäsitteitä ja siten horjuttamaan sitä taistelussaan kapitalismia vastaan;

2:ksi että niitten toverien, jotka sosialidemokratisten järjestöjen ehdottamina ja kannattamina tulevat kunnallisiin luottamus-toimiin valituiksi, velvollisuutena on sosialidemokratian periaatteitten ohjaamina horjumatta taistella työväestön vaatimusten puolesta;

3:si että järjestöjen velvollisuutena on tarkoin valvoa luottamustoimissa olevain toverien toimintaa sekä tarvittaessa heitä toiminnassaan tukea; ja

4:ksi että vallassaolevan luokkajärjestelmän kumoamiseksi ja työväen vaatimuksia vastaavien kunnallisasetusten saamiseksi on työväestön muillakin tavoilla kaikkialla leppymättä taisteltava: voimakkaalla kiihotustyöllä, mielenosotuksilla, vaalilakoilla ja muilla tarkotukseen soveltuvilla keinoilla.

Helsingissä 8 p:nä syysk. 1911.

K. Viita.
S. Kurkinen.

Juho Lähti.
P. Leppänen.

H. Hurmevaara.

Valiokunnan vähemmistön vastalause:

„Koska emme voi hyväksyä valiokunnan enemmistön kantaa tässä asiassa, niin esitämme eroavan mielipiteemme seuraavasti: Nykyisien kunnallisasetuksien aikana kunnallisiin vaaleihin osanoton ja puolue-tovereiden kunnallisiin luottamustoimiin rupeamisen pidämme köyhälistölle hyödyttömänä vieläpä turmiollisenakin ja luokkaraajoja himmentävänä. Sillä useissa paikoin maata porvaristo suorastaan haluaa saada muutamia köyhälistön edustajia erilaisiin kunnallisiin luottamustoimiin valituiksi ja sitten sillä alalla ilmenevään vähävaraisten tyytymättömyyteen vastaavat vedoten siellä oleviin köyhälistön valitsemiin luottamushenkilöihin sanoen että: eihän sille mahda mitään teidänkään miehenne, siis ottavat köyhälistön edustajia luottamustoimiin saadakseen tyytymättömyyden syntyessä vetäytyä niiden selän taa. Muutenkin varsinainen osanotto kunnalliseen toimintaan muussa, kuin agitatorisessa tarkoituksessa, on aivan hyödytöntä, jonka tähden ehdotamme kokouksen päätettäväksi:

että nykyään voimassaoleviin kunnallisiin luottamustoimiin rupeaminen katsotaan köyhälistön luokkataistelua vahingoittavan ja muun osanoton kunnalliseen toimintaan muussa kuin agitatorisessa tarkoituksessa, hyödyttömäksi,

ja asettuu kokous sen vuoksi yleisen vaalilakon kannalle sekä kehoitetaan puoluejäseniä herkeämättömään taisteluun työväestön vaatimuksia vastaavien kunnallisasetusten aikaansaamiseksi voimakkaan valistustyön, mielenosoitusten y. m. tarkoitusta vastaavien keinojen avulla.

E. Pusa.

J. Kujala.

A. Mäkelin.

Keskustelussa

J. Kujala puolsi vastalauseettaan. Ei ymmärtänyt, miten nykyisten kunnallislakien aikana voitaisiin vaaleihin ottaa osaa.

Mietintö hyväksyttiin 55 äänellä 16 vastaan, jotka annettiin vastalauseen puolesta.

Päätöstä vastaan jätettiin seuraavat

vastalauseet:

„Kun nyt tehty päätös on mielestämme sellainen, että se vaan hidastuttaa yleisen ja yhtäläisen kunnallisen äänioikeuden saantia, samalla kun se on omiaan poikkeamaan siitä selvästi menettelytavasta, jota kokous on muissa menettelytapaa koskevissa asioissa noudattanut, niin panemme vastalauseemme tehtyä päätöstä vastaan.

A. Mäkelin.

Ilmari Tossavainen.

A. Heikkinen.

J. Tainio.

Riku Penttinen.

Juho Rikkinen.

M. Teräväinen.

J. Kujala.

E. Pusa.“

Allekirjoittaneet yhtyvät vastalauseeseen.

Hanna Malm.

K. Suosalo.

Antti Vierimaa“.

Sos.-dem. puolueen ja sos.-dem. nuorisoliiton suhtautuminen toisiinsa.

Esitettiin näin kuuluva valistusvaliokunnan mietintö n:o 3:

„Katsoen siihen taloudelliseen kekitykseen, joka yhä lisääntyvän konetuotannon avulla vetää työläisnuorison jo lapsuuden iässä kapitalismin palkkaorjaksi taistelemaan jokapäiväisestä leipäpalasta täysi-ikäisten rinnalla, on työläisnuoriso joutunut samaan palkkatyöläisluokkaan, varsinaisten työläisten joukkoon ja siis samojen etujen ja sarron alaiseksi koko työväenluokan kanssa. Mutta koska työläisnuorison elämänkatsomus ja ikä vaativat heille erikoisesti soveltuvaa herätys- ja yhteistyötä, pitää valiokunta välttämättömänä, että sos.-dem. puolue kaikin keinoin avustaa ja suosii sos.-dem. nuorison herätys- ja järjestäymistyötä.

Tämän toiminnan helpottamiseksi toivoo valiokunta, että sos.-dem. puolue auttaa nuorisotyötämme sopivalla raha-avustuksella, jonka raha-asiaain valiokunta lähemmin ehdottaa kokoukselle. Valiokunta ehdottaa,

1) että puoluekokous tunnustaa sos.-dem. nuorisotyön aikamme tarpeen vaatimaksi ja puolueen etujen edistäjäksi ja antaa sille siveellistä ja aineellista kannatusta;

2) että sos.-dem. nuorisoliittoa ei vaadita liittona puolueeseen kuulumaan.

Sen sijaan on välttämätöntä,

3) että sanotun liiton jäsenet 21 vuoden ikään tultuaan ja sitä vanhemmat, ehdolla että ovat jo kuuluneet yhden vuoden liittoon, ovat velvolliset liittymään sos. dem. puolueeseen.

Tämän lisäksi ehdottaa valiokunta:

4) Kokous velvoittaa liiton ylläesitettyä määräystä noudattamaan ja kaikin puolin pitämään huolta siitä, että liiton jäsenet seuraavat sos.-dem. puolueen päätöksiä kaikissa toimissaan ja tunnustaa Suomen sos.-dem. nuorisoliiton sen perusteella sosialidemokratiseksi järjestöksi sekä oikeuttaa sen kuulumaan kansainväliseen sosialistiseen nuorisosihteeristöön ja olemaan edustettuna kansainvälisissä edustajakokouksissa.

K. Suosalo.

Aura Kiiskinen.

Riku Penttinen.

V. Kivisalo.

Vilho Lehokas."

V. Lehokas korjasi erään mietintöön tulleen virheellisyyden (otettu edellä olevassa huomioon).

J. Railo: Valiokunnan mietinnön mukaan nuorisoliitto tahdotaan alistaa liijaksi holhoukseen, jos mietintö sellaisenaan kyväksytään. Puoluepäätöksien seuraamista velvoittavasta kohdasta olisi poistettava sanat „kaikissa toimissaan“.

O. Rauhala kannatti edellisen ehdotusta.

Aura Kiiskinen kannatti Railon ehdotusta.

Ali Aaltonen: Ainoastaan kansainväliseen nuorisokongressiin pitäisi nuorisoliitto oikeuttaa edustajansa lähettämään, eikä sosialistikongressiin, kuten mietinnön mukaista päätöstä voitaisiin tulkita.

V. Lehokas: Railon lausunto oli lijoiteltu. Ei puolue tahdo määrittellä „mitä on syötävä ja juotava“.

Mietinnön kolme ensimmäistä pontta hyväksyttiin sellaisenaan. 4:s ponsi hyväksyttiin Aaltosen korjauksella, että liitto oikeutetaan „olemaan edustettuna kansainvälisissä nuorisokokouksissa“. Muutos tehtiin 51 äänellä 7 vastaan. Railon ehdotus sanojen „kaikissa toimissaan“ poistamisesta hylättiin 45 äänellä 12 vastaan.

Puoluelehdet ja -kirjallisuus.

Sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 6 esitettiin ja oli se näin kuuluva:

Kun puolueen järjestösääntöjen 48:n §:n 4:n kohdan mukaan puoluekokouksessa esitettävien asioiden joukkoon kuuluvat myös puoluelehdet ja kirjallisuus, joista puoluekokouksen pitäisi lausua arvosteleva sanansa, ja kun evästyskeskusteluun ryhdyttäessä ei annettu minkäänlaisia evästyksiä, niin lienee tällöin johdonmukaista, että puoluekokous hyväksyy sen toiminnan, jonka puoluelehdistö on suorittanut puoluekokousten välisenä aikana.

Täten valiokunta ehdottaa päätettäväksi,

että puoluekokous on tyytyväinen puoluesanomalehdistön toimintaan luokkataistelurintamassa viimeksi kuluneena toimintakautena.

Jalo Kohonen.
Vihtori Huhta.

K. M. Evä.
Santeri Saarikivi.

O. V. Kuusinen."

Hyväksyttiin keskustelutta.

Puoluetoimikunnan toimet sosialistisen kuukauslehden perustamiseksi.

Esitettiin sanomalehtivaliokunnan näin kuuluva mietintö n:o 4:
„Mitä puoluetoimikunnan ja puoluenevoston suhtautumisesta sanottuun kysymykseen tulee, niin valiokunta esittää seuraavaa:

Vaikka olisikin ollut suotavaa, että sosialistinen kuukauslehti olisi ollut jo perustettu toiminta-aikana 1910—1911, niin katsoen siihen, että puolueen rahavarat näinä aikoina olivat melkoisen pienet, jolloin kuukauslehden rahallinen kannattaminen ja avustaminen ei voinut tulla kysymykseen ehdotamme

että puoluekokous hyväksyy toimintakertomuksessa mainitut puoluetoimikunnan ja -nevoston toimenpiteet ylläolevassa asiassa.

Santeri Saarikivi.
Vihtori Huhta.

Jalo Kohonen.
K. M. Evä."

Mietintö hyväksyttiin sellaisenaan.

Aikakauslehden perustaminen puolueelle.

Sanomalehti valiokunta esitti mietinnössään n:o 5 asiasta seuraavaa.

„Sen jälkeen kun muutamien yksityisten kustantama Sosialistinen Aikakauslehti lakkasi ilmestymästä on tällaisen lehden puute ollut tuntuva. Sitä osoittaa sekin, että tälle kokoukselle tehtyä ehdotusta aikakauslehden perustamisesta puolueelle ei ollenkaan ole vastustettu. On vaan ollut erimielisyyttä siitä, onko lehti saatava ilmestymään jo tulevan vuoden alusta vaiko vasta myöhemmin tulevan vuoden aikana. Lehden levenemismahdollisuuden sekä siihen yksimielisyyteen nähden, jolla sen perustamisedotus on otettu vastaan, olisi lehti saatava ilmestymään jo tulevan vuoden alusta. On kuitenkin otettava huomioon, että sopivan toimittajan löytäminen aikakauslehdelle voi kohdata vaikeuksia, jonka vuoksi lehden perustamisesta päätettäissä olisi tuokin mahdollisuus otettava huomioon. Ottaen huomioon senkin, että puoluekokous jo on osoittanut 500 markan suuruisen rahaerän aikakauslehden mahdollisesti tuottaman tappion peittämiseksi, ehdottaa valiokunta,

a) että puoluekokous päättää perustaa puolueelle toistaiseksi kerran kuussa ilmestyvän aikakauslehden, joka kustannetaan puolueen varoilla, ja

b) että puoluetoimikunnan ja -neuvoston huoleksi jätetään ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin lehden säännöllisen toiminnan aloittamiseksi vuoden 1912 alusta.

Jos kuitenkin kyvykkään toimittajan saamisessa aikakauslehdelle ilmenisi suuria vaikeuksia, niin ehdottaa valiokunta,

että kokous valtuuttaa puoluetoimikunnan ja -neuvoston ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin aikakauslehden säännöllisen toiminnan aloittamiseksi v:n 1912 aikana.

Jalo Kohonen.
Viktori Huhta.

Santeri Saarikivi.
K. M. Evä.“

Päätöskeskustelu:

O. V. Kuusinen: Ei pitäisi tehdä yllätyspäätöksiä. Niiden täyttämässä voi syntyä vaikeuksia. Aikakauslehteen tarvitaan runsaita henkisiä sekä aineellisia voimia. Liikaa niitä meillä ei ole. Ehdotti,

että mietintö hylättäisiin ja asia lähetettäisiin puoluetoimikunnalle ja -neuvoston edelleen valmisteltavaksi ja harkittavaksi.

Anton Huotari piti aikakauslehden välttämättömänä; sen on koko puolue tunnustanut. Ei uskonut henkisten voimien olevan niin vähissä, ettei lehteä saataisi toimitetuksi. Aineellista kannatustakin voitulla riittävästi. Valiokunnan mietintö on hyväksyttävä.

I. Hörhammer kannatti periaatteessa lehden perustamista, mutta perustamisaikaa ei ole kiinteästi määrättävä. Ehdotti päätettäväksi, että puolue toimikunta valtuutettaisiin, niin pian kun se on mahdollista, aloittamaan aikakauslehden julkaisemisen.

O Piisinen kannatti Hörhammerin ehdotusta.

Äänestyksessä voitti ensin Hörhammerin ehdotus Kuusisen ehdotuksen 54 äänellä 14 vastaan. Loppuäänestyksessä tuli Hörhammerin ehdotus hyväksytyksi 48 äänellä 18 vastaan, jotka annettiin mietinnön hyväksi.

Valistustyön järjestäminen.

Esitettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 2, joka oli näin kuuluva:

„Katsoen siihen merkitykseen, joka sos.-dem. valistustyöllä on puolueelle kuin myös koko työväenluokalle, tahtoo valiokunta uudelleen terottaa, että valistustyötä on tehtävä entistä tehokkaammin. N. s. herättävää työtä tarvitaan vieläkin, etenkin vaaliaikoina kuin myöskin erityisinä mieltäkiinnittävinä tapahtuma-aikoina sekä yleensä piirien syrjäosissa, kuitenkin huomioonottaen, että tätä agitatioinmuotoa on kehitettävä ja parannettava.

Valistustyötä järjestettäessä parhaiten onnistutaan syksy- ja talvikautena, mutta voi erinäisissä tapauksissa kesälläkin onnistua.

Pääpaino on pantava kasvattavalle valistustyölle, jolle Kotkan puoluekokous tunnustuksensa antoi.

Valiokunta ehdottaa siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi:

Valistustyötä on tehtävä entistä tehokkaammin. N. s. lentävää agitatsiota suositetaan vaaliaikoina ja mieltäkiinnittävien tapahtumien sattuessa sekä muulloinkin syrjäseuduilla.

Kasvattavalle luentotyölle on annettava entistä suurempi merkitys ja on semmoinen toiminta järjestettävä mahdollisimman soveliaaksi vuodenaajaksi.

Piirit voivat luentotoiminnan parhaiten järjestää 4—5 iltaa kestäviksi kurseiksi eri paikkakunnille. Piirittäisillä luentokurseilla on se etu verrattuna puolue toimikunnan viimeisinä vuosina järjestämiin kurseihin siinä, että yhä useammat seudut saavat valistuksesta osansa, mikä puoli ei ole vähäksi arvosteltava.

Puolueen on yhä edelleen pidettävä vähintään kaksi luennoitsi-

jaa; näiden on köyhemmissä piireissä piirien omien luennoitsijoiden kanssa tai yksinäänkin luennoitava noin 5—6 viikon ajan, siirtyen sitten toiseen samallaiseen piiriin. Raha-avustustakin voitaisiin antaa puoluetoimikunnan harkinnan mukaan. Kuitenkin varakkaammat piirit saisivat toistaiseksi jäädä avustusta vaille.

Luentoaineina tulisi pääasiallisesti olla sos.-dem. maailmankatso- muksen ja -teorian selvitystä, maatalous-, kunnallis- ja veroituspoli- tiikkaa.

Sos.-dem. kirjallisuutta on runsaasti levitettävä samoin puolue- lehtien tilauksia valistustyön yhteydessä.

Valiokunta ehdottaa siis:

että piirit järjestäisivät 4—5 iltaa kestäviä paikallisia luen- tokursseja.

Piirien olisi pyrittävä järjestämään luennoitsijoiden toimen saattamista vakinaiselle kannalle.

Puoluetoimikunnan on avustettava köyhempiä piirejä luen- noitsijoilla ja jos mahdollista raha-avullakin.

Puoluetoimikunnan on pyrittävä yhä enemmän täyttämään piirien luennoitsijakysyntää järjestämilleen kursseille.

On ehdotettu myös puolueen luentotoiminnan lopettamista. Va- liokunnan mielestä tuo ehdotus on hyljättävä. Niillä varoilla, jotka näin kertyisivät eri piireille, ei mainittavampaa aikaan saataisi.

Valiokunta siis ehdottaa:

että puolueen varsinainen luennoitsijamäärä pysytetään ennallaan.

Ruotsinkielisen herätystyön järjestämisen toimittaa puolue- toimikunta ja Suomen ruotsalainen työväenliitto.

K. Suosalo.

Riku Penttinen.

Väinö Kivisalo.

Vilho Lehokas.

Aura Kiuskinen.“

Hanna Kohonen ehdotti, että kurssien aikamäärä muutetaan 3—4 iltaa koskevaksi.

V. Lehokas: Eihän se mietinnössä mainittu 4—5 iltaakaan ole mikään sitova.

Hyväksyttiin valiokunnan mietintö.

Järjestösääntöjen muutokset.

Esitettiin valitusvaliokunnan mietintö n:o 4:

„Viipurin lään. länt. sos.-dem. piiritoimikunnan puolesta on puoluekokoukselle ehdotettu, että puoluekokouksen edustajat valittaisiin kussakin piirissä sitävarten määrättyjen vaalialueitten mukaan ja että piirin koko jäsenluku määräisi kuinka monta edustajaa valitaan sekä että vaaliperuste määrättäisiin 300:ksi, kun se nyt on 500.

Yllämainitun perusteella ehdottavat järjestösääntöjen 34 §:n muutettavaksi näin kuulumaan:

„Edustajat valitaan vaalipiireissä vaalialueittain, mitkä alueet piiritoimikunnat sitä varten muodostavat. Äänestys toimitetaan kunnallisjärjestöittäin piiritoimikuntain lähempäin määräysten mukaan.“

Sääntöjen 35 § ehdotetaan seuraavaksi:

„Edustajia valitaan vaalipiiristä yksi kutakin veronsa täysin maksanutta 300 jäsentä kohti vaalipiirin yhteisen jäsenluvun mukaan.“

Valiokunta on asiasta keskusteltuaan tullut siihen yksimieliseen tulokseen, että ehdotus olisi useista syistä hyljättävä.

Jos puoluekokoukseen edustajia valittaisiin yksi kutakin 300 jäsentä kohti, tulisi siten liian suuri edustajajoukko. Valiokunta uskoo puolueen jäsenmäärän olevan nykyisin alimmillaan, joten, jos jäsenmäärä kasvaa, tulisi nyt voimassa olevan valintatavan mukaan puoluekokouksen edustajalukumääräkin entisestä lisääntymään. Ei valiokunta pidä sopivana sitäkään ehdotusta, että puoluekokouksen edustajat valittaisiin sitävarten määrättyjen alueitten mukaan. Onhan sillä ehdotuksella tosin hyvätkin puolensa, mutta kun nyt voimassa oleva tapa piirittäin valita otettiin vasta Kotkan puoluekokouksessa käytäntöön ja siis nyt ensi kerran sitä kokeiltu, tuntuu paremmalta odottaa vielä seuraavaan puoluekokoukseen.

Näillä syillä ehdottaa valiokunta,

että esitys hyljättäisiin ja järjestösääntöjen 34 ja 35 §§:t pysytettäisiin ennallaan.

Mimmi Turunen.

Antti Vierimaa.

Fanny Ahlfors.

M. Jokisaari.

Vilho Lehokas.“

J. Nurminen vastusti mietintöä. Edustajain vaalia varten olisi muodostettava erityiset vaalialueet, vaikkapa edustajaperuste pysytettäisiinkin ennallaan.

Mietintö hyväksyttiin 56 äänellä 12 vastaan, jotka sai Nurminen ehdotus.

Päätöstä vastaan jätettiin seuraava

„vastalause:

Puoluekokouksen päätöksiin Viipurin l. läntisen piiritoimikunnan ja J. Nurmisen ehdottamiin muutoksiin puoluejärjestösääntöjen 34 ja 35 §:liin, s. o. puoluekokouksen edustajain vaalitavan muuttamisesta emme voi yhtyä, koska nykyinen vaalitapa on synnyttänyt ilmeistä tyytymättömyyttä valitsijoissa, jota poistamaan ehdotetut muutokset olivat tarkotetut ja kokous tälle seikalle ei kiinnittänyt riittävää huomiota ja ilmaisemme täten vastalauseemme mainittuihin päätöksiin.

M. V. Karvonen.

K. Toikko.

M. Peltola.

Emil Toivonen.

Julius Nurminen.“

Edustajain matkakulujen tasaus.

Valitusvaliokunnan näin kuuluva mietintö n:o 5 esitettiin kokoukselle:

„Jo Oulun puoluekokous hyväksyi periaatteessa sen ajatuksen, että puoluekokouksen edustajain päivärahat ja matkakulut olisivat tasattavat koko puolueen jäsenten kesken yhteisesti. Asiasta tehtiin sitten Kotkan puoluekokoukselle esitys uudelleen. Tällöinkin hyväksyttiin asia periaatteessa, mutta käytännöllisten vaikeuksien vuoksi ja siksi kun samaan kokoukseen oli tehty ehdotus puoluekokouksen edustajain piirittäin valitsemisesta, jolloin myös matkakulutkin piirittäin suoritettaisiin, siirtyi kysymyksessä oleva ehdotus tälle kokoukselle.

Valiokunnan mielestä on kysymys vieläkin valmistumaton ja ennen-aikainen.

Suurimpana vaikeutena mainittakoon, että ehdotus edellyttää puolueen maksamaan edustajain päivä- ja matkarahat etukäteen jo puoluekokouksen alussa, joka vaatisi sellaisen summan, jota puolueen on vaikea tai mahdotonkin aina yhtäaikaa saada. Ellei näitä varoja siis etukäteen järjestöiltä kerätä, ei ehdotettua tapaa täydellisesti voida toteuttaa.

Valiokunta on kyllä kiinnittänyt huomiota siihen, onko mahdollista näitä varoja jo etukäteen järjestöiltä kerätä. Sellainen kävisi päinsä vaan puolueverojen korottamisella esim. 10 pennillä jäsentä kohden vuodessa. Mutta hyvin luultavaa on, että puolueverojen korotus vaikuttaisi vastenmielisesti verotettaviin, kuin myös osaltaan estäisi puolueeseen liittymistä. Sekaannusta tuottaisi sekin jos ylimääräisiä puoluekokouksia välillä sattuisi, jolloin edustajain matkakulut läytyisi piirittäin kuitata.

On kyllä ehdotettu sitäkin, että puolue-toimikunta maksettuaan puoluekokouksen edustajain määrättyt kulut, keräisi ne ylimääräisellä

verotuksella järjestöiltä takasin, mutta valiokunnan mielestä tuottaisi keräys niin suuren puuhan ja kestäisi vuosikauden, että muutoksesta ajateltu hyöty koituisi päinvastaiseksi verrattuna koko puolueeseen.

Jo käytännössä olevana pikkuparannuksena mainittakoon, että parhaillaan on piireissä käytännössä tapa tasottaa piirin puoluekokouksen edustajain päivä- ja matkarahat tasan, jota tapaa sietäisi vielä ainakin seuraavaan puoluekokoukseen jatkaa.

Vaikkakin siis valiokunta periaatteessa tunnustaa puoluekokouksen edustajain matkakulujen tasauksen koko puolueen jäsenien kesken olevan tasapuolisen ja ainoan oikean tavan, on sen nyt käytäntöön ottaminen edellämäinuituista syistä liian vaikea, jonka vuoksi valiokunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluekokouksen edustajain määrättyjen matkakulujen tasaus koko puolueen jäsenten kesken on ainoa oikea tapa, mutta vielä tätä nykyä liian vaikeata toteuttaa, jonka vuoksi esitys toistaiseksi hyljätään. Sen sijaan kehoittaa kokous, että puoluekokouksen edustajain määrätyt matkakulut tasattaisiin edelleenkin piirittäin.

Mimmi Turunen.

Antti Vierimaa.

Fanny Ahlfors.

M. Jokisaari.

• *Vilho Lehokas.*“

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Päivällislomaa päätettiin pitää vain yksi tunti.

Istunto päättyi klo 2 i.-p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Alussa laulettiin „Vala“.

Puoluesihteerin vaali

esitettiin suoritettavaksi nyt valiokuntain mietintöjä odotellessa.

A. Laakkonen ehdotti toimeen edelleenkin valittavaksi *M. Turkian*.

M. Turkia kieltäytyi sihteeriksi rupeamasta. Toimi on raskas. On hoitanut sitä jo yli 5 vuoden. Nyt voidaan vaihtaa miestä.

K. Rantala ehdotti *O. Tokoita*.

O. Tokoi kieltäytyi ehdottomasti ja lopullisesti.

I. Tossavainen ehdotti *N. Valavaaraa*.

S. Nuorteva ehdotti *O. V. Kuusisen*. Jos hän ei suostu, on vaali lykättävä vähän myöhemmäksi.

O. V. Kuusinen kieltäytyi.

M. Turkia kannatti Kuusista valittavaksi. Kuusinen on jo ollut kyllin kauvan puolueessa, tuntee puoluelämämme ja on periaatteellisista kysymyksistä selvillä.

Omasta puolestaan toisti edelleenkin kieltäytymisensä. Neuvottelua varten voitaisiin ottaa pieni loma.

Päätettiin ottaa 15 minuutin lomahetki. Sen jälkeen jatkettiin asian käsittelyä.

Aura Kiiskinen kannatti Valavaaran valitsemista sihteeriksi. On ihme, ettei Turkia jyrkemmin kieltäytynyt.

P. Leppänen kannatti Turkin valitsemista puoluesihteeriksi.

O. Piisinen: Olen Turkiasta puoluesihteerinä jo kerran ennen sanonut julkisuudessa mielipiteeni, joten voin sen puolen asiasta sivuuttaa tällä merkinnällä. Mutta tämä uusmaalaisen oppositiosi näyttää olevan mahdoton sammuttaa. Sen vuoksi olisi sekä sihteerin että toimikunnan vaali sietänyt ensin yleiskeskustelun, ei suinkaan Turkin syrjäyttämiseksi, vaan edes jonkinlaisen sulaantumisen aikaansaamiseksi.

A. Aaltonen kannatti Turkin ehdokkuutta.

J. Luonivuokko ilmoitti Uudenmaan edustajien kannan, mikäli se koski *O. V. Kuusisen* valitsemista puoluesihteeriksi. Sen mukaan voi Kuusinen paremmin hyödyttää puoluetta nykyisessä toimeensa, kuin tulella kytkeytyksi kuiviin kansliatehtäviin.

K. M. Evä kannatti Piisisen lausuntoa yleiskeskustelun aikaansaamisesta ja ehdotti Kuusista sihteeriksi valittavaksi. Ei olisi jätettävä toimikunnan vaalia sattumasta riippuvaksi.

M. Teräväinen kannatti Tokoin valitsemista puoluesihteeriksi.

Sandra Lehtinen paheksui sitä, ettei Turkia ole tarpeeksi jyrkästi kieltäytynyt. Kannatti Valavaaran ehdokkuutta.

M. Turkia kieltäytyi jyrkästi ja kannatti edelleen Kuusista sihteeriksi. Tämä on vakava asia. Sovinto puolueessa on saatava aikaan. Minä puolestani koetan hyödyttää puoluetta toisella alalla.

O. Tokoi uudisti jyrkästi kieltönsä.

O. Suutala, E. Murto, M. Manninen, H. Jalonen ja R. Penttinen puolustivat Turkiaa valittavaksi.

M. Aalto kannatti Tokoita.

Ryhdyttiin äänestämään asiasta.

Äänestyksessä sai *M. Turkia* 53 ääntä. *O. Tokoi* sai 14, *O. V. Kuusinen* 6, *N. Valavaara* 6 ja *M. A. Airola* 1 äänen. Tyhjiä lippuja jätettiin 5. Kun Turkialla oli ehdoton äänten enemmistö, oli hän näin tullut valituksi edelleen puoluesihteeriksi.

M. Turkia vaati uuden vaalin toimittamista.

Kokous ei ottanut Turkin vaatimusta huomioon.

Vaalin tuloksen johdosta jätettiin näin kuuluva

vastalause:

„Koska emme mitenkään voi hyväksyä sitä että Matti Turkia valittiin puoluesihteeriksi, kun pidämme häntä entiseen toimintaansa katsoen sellaisena, että on edelleen odotettavissa paitsi lamaanantumista puolueessa myös tyhjäänpäiväisiä rettelöitä puolueen ja sen johdon välillä, jonka vuoksi panemme vaalin tulosta vastaan vastalauseemme.
Helsinki, syysk. 10 p:nä 1911.

Aku Attila.

Kaarlo Rantala.“

Verojen kielto.

Menettelytapavaliokunta esitti asiasta näin kuuluvan mietintönsä n:o 3:

Ryhtymättä yksityiskohtaisemmin selostelemaan tätä asiaa koskevan alustuksen perusteluja, pitää valiokunta niitä pääsisällykseltään oikeaan osuvina, josta syystä valiokunta ehdottaa kokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Katsoen siihen, että puolueemme varsinaisena ohjelmana on köyhälistön järjestäminen, sen valistaminen tehtävästään ja asemastaan tietoiseksi, sen kohottaminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi ja onnistuakseen tässä tehtävässään, on aivan luonnollista,

että puolueemme järjestämis- ja valistamistyönsä yhteydessä taistelee tarmokkaasti köyhälistön riistämistä vastaan, tapahtuisipa se riistäminen sitten työvoimain tai oikeudettoman verotuksen muodossa ja että köyhälistö siten leppymättömän luokkataistelun kehittämänä mahdollisimman pian voimistuisi valtaamaan valtiovallan käsiinsä toteuttaakseen sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, kaiken luokkavallan, sorron ja riistämisen lopettamisen.

Kun puolueemme kaikkien pyrkimysten tulee olla sopusoinnussa edellä sanotun tarkotuksen kanssa, niin silloin on selvää,

että puolueemme voimiensa mukaan vastustaa köyhälistön häikäilemätöntä verotusta ja koettaa estää, ettei köyhälistöltä veroina kiskottuja varoja käytetä vallassaolevan luokan valta-aseman vahvistamiseksi tahi muihin köyhälistölle epäedullisiin tarkotuksiin.

Kun tämän lisäksi muamme vallassaoleva luokka hallituksineen on puolueemme vastustamisesta huolimatta mitä tunnottomimmin tuhannut kansamme varoja tarpeettoman suuren virkamieslauman koh-

tuuttoman korkeisiin palkkoihin ja eläkkeisiin, luonnottoman lukuisan poliisiarmeijan, venäläisen santarmiston, painoylihallituksen ja laittomasti nimitettyjen virkamiesten palkkaukseen ja ylläpitoon y. m. samanlaisiin tarkoituksiin, sekä kaiken sen lisäksi ovat siirtäneet kansamme varoja kymmenmiljoonittain köyhälistön kansainvälistä veljeyden tunnetta loukkaavaan tarkotukseen ja,

koska sitä tuhlausta tulee hallitus kaikesta päättäen yhä edelleenkin jatkamaan, suurimmaksi osaksi eduskunnan enemmistönä olevan porvariston myötävaikutuksella ja osittain eduskunnan tahtoa vastaan ja siten aiheuttaa valtiomenojen yhä suuremmaksi kasvamista ja samalla säästössä olevien varojen vähenemisen ja,

koska kaiken tämän tuhlauksen perusteella tulee hallitus pyytämään eduskunnalta suostuntaveroja, vaikka vakinaiset valtiovarat kylläkin riittäisivät „maan hyödyksi ja parhaaksi“, kun ei niitä edellä osotetulla tavalla tuhlattaisi, niin tähän nähden ja ottaen huomioon,

että hallitus saadakseen yhä edelleenkin väkijuomaveroina kannettavia varoja, on jarruttanut ja yhä vastustaa eduskunnan säätämää kieltolakia eikä ole ryhtynyt verotusolojemme uudistusta tarkottaviin toimenpiteisiin, sen vähemmin esittänyt eduskunnalle sitä tarkottavia esityksiä, vaan sensijaan on yrittänyt sotkea kansamme itseverotusoikeutta, supistamalla perustuslain vastaisesti eduskunnan finanssivaltaa, siten saadakseen tilaisuuden kansamme varojen yhä suurempaan väärinkäyttämiseen, niin päättää kokous,

että puolueemme eduskuntaryhmän tulee asetua jyrkän kiellon kannalle kaikkeen verotukseen nähden, johon eduskuntamme suostumusta tarvitaan ja haetaan ja,

että ryhmän tulee pysyä veronkiellossa, huolimatta hetkelisistä, epämääräisistä tahi näennäisistä tappioista, mitä tämä kielto ehkä voisi näyttää tuottavan, siihen asti kunnes puolue toisin päättää.

Helsingissä syysk. 8 p:nä 1911.

O. Tokoi.

K. Manner.

M. Turkia.

N. Valavaara.

J. Rainio.

J. Peura.

J. Nurminen.

A. Laakkonen.

O. Piisinen.“

S. Nuorteva huomautti, että tämänkin kysymyksen johdosta on puolueen keskuudessa pidetty vireillä suuntariitoja. Hauskaa on, ettei niitä ole nyt mietintöön sekotettu. Eri mielipiteet puolueessa ja eduskuntaryhmässä ovat johtuneet pääasiassa siitä, että Kotkan kokous ei sanallakaan huomauttanut asiasta, vaikka ryhmä oli myöntänyt suostunnat, vieläpä korottanutkin väkijuomasuostuntoja. Tämän on tahtonut huomauttaa, samalla kun on valmis hyväksymään mietinnön.

E. Paronen ehdotti asian jätettäväksi eduskuntaryhmän kullakin kerralla päätettäväksi ja saakoon ryhmä suostunut myöntääkin, jos katsoo siitä hyötyä olevan.

K. Niemi ilmoitti Oulun läänin eteläisen piirin sos.-dem. piirikokouksen olleen suostuntain myöntämisen kannalla. Piirikokouksensa oli asiasta hyväksytty ponneksi: että ehdotusta nykyään kannettavain suostuntaverojen kieltämisestä, varsinkaan mikäli se koskee mallas- ja viinaveroa, ei olisi näissä oloissa toteutettava.

Omasta puolestaan puhuja oli suostuntain myöntämistä vastaan. Puhe aika rajoitettiin yhdeksi minuutiksi.

A. Manninen oli kielteisellä kannalla.

M. Aalto samoin kuin edellinen.

Y. Komu yhtyi Niemen lausuntoon.

M. Jokisaari samoin.

E. Toivonen kannatti Parosen ehdotusta.

Äänestyksessä hyväksyttiin mietintö 66 äänellä 5 vastaan, jotka sai Parosen ehdotus.

Luokkatuomiot.

Esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 5, joka kuului: „Työväenluokan vahvistuttua ja järjestyttyä kapitalistista riistämiskäytännön vastaan taistelevaksi luokkapuolueeksi, eivät anastajaluokat vallanpitäjinään luokkasortonsa välikappaleina häikäile käyttä mitään keinoa köyhälistön vapautumispyrkimyksiä vastaan. Porvarilliset oikeuslaitokset ja luokkatuomioistuimet ovat aina palvelleet ja yhä palvelevat anastajaluokkain tarkoituksia, vaikka uskottelevatkin jakavansa puolueetonta oikeutta. Varsinkin köyhälistöä luokkatietoiseksi herättävää ja sitä tietoisuutta kasvattavaa valistustyötä ovat vallassaolijat vainonneet. Anastajaluokkien menettelyä paljastavat vapaan sanan palvelijat ovat aina olleet noitten luokkain taholta enemmän uhattuja ja vainottuja. Varsinkin viime aikoina, jolloin meillä anastajaluokat ovat saaneet venäläisestä taantumuksesta vahvan selkänogan ja avustajan köyhälistön joukkoliikettä vastaan, on tämä vaino painetun ja puhutun sanan edustajia kohtaan röyhkeästi yltynyt. Kaikenlaisten verukkeiden ja tekosyiden perustuksella raastetaan köyhälistön tarmokkaimpia taistelijoita tuomioistuinten eteen, jotka useinkin kovin hataraan, epäselvään ja kieroön laintulkintaan nojaten, tuomitsevat näitä ankariin rangaistuksiin. Eipä ole enään harvinaista, että köyhälistön taistelurintamassa olevia tuomitessa, ei edes yritetä perustella sitäkään mihin porvariensa omaan luokkalakiin nämä tuomiot perustuvat, onpa viime aikoina jo alettu sovelluttaa sellaisiakin ase- tuksia, joilla ei koskaan ole ollut lainvoimaa Suomessa tai jotka ovat jo voimastaan kumotut, vieläpä turvauttu suoranaiseen mielivaltaan-

kin. Kaikki nämä anastajain ja niitä edustavain vallanpitäjain luokkakoston ilmaukset ovat sitä laatua, että ne uhkaavat koko köyhälistön järjestyneen luokkataistelun säännöllistä jatkumista, jopa koko luokkataisteluvapauttakin, josta syystä koko köyhälistön ja erittäinkin tämän kokouksen velvollisuus on kiinnittää siihen vakavaa huomiota, minkä vuoksi ehdotamme, että kokous yhtyisi lausumaan seuraavaa: Puoluekokous toteaa:

että porvarilliset oikeuslaitokset ja tuomioistuimet, jotka aina ovat palvelleet anastajaluokkain tarkoituksia, luokkataistelun kärjistyessä ovat tulleet ja tulevat yhä enemmän anastajain luokkasorron toteuttamiskeinoiksi.

Tämän vuoksi

kokous panee vakavan vastalauseen kaikkia köyhälistön kuristamista tarkoittavia luokkatuomioita ja niitä hommaavain riistäjäin katalaa menettelyä vastaan; sekä

kehottaa köyhälistöä kaikkialla pitämään tarkkaan silmällä luokkatuomioistuinten toimintaa ja anastajain luokkakoston uhreiksi joutuneita tovereita tarmokkaasti tukemaan.

Helsingissä syysk. 9 p:nä 1911.

O. Tokoi.

K. Manner.

O. V. Kuusinen.

M. Turkia.

J. Rainio.

A. Laakkonen.

N. Valavaara.

O. Piisinen.

J. Peura.

J. Nurminen."

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Tervehdyskirjelmia luokkatuomioiden uhreille.

J. Lumivuokko ehdotti, että luokkatuomioiden johdosta vankiloissa istuville sosialidemokratisille sanomalehtimiehille lähetettäisiin kokouksen puolesta tervehdyskirjelmät.

Ehdotus hyväksyttiin.

Vaalit.

Puoluetoimikunnan 2 puheenjohtajan vaalissa saivat ääniä *O. V. Kuusinen* 75, *Matti Paasivuori* 52, *E. Valpas* 22, *O. Tokoi* 11, *J. Vatanen* 4; *J. Lumivuokko* ja *J. Pietikäinen* 1 äänen.

Puheenjohtajiksi tulivat siis valituiksi *Kuusinen* ja *Paasivuori*.

Puoluetoimikunnan jäsenten vaali.

S. Ruotsalaisen työväenliiton ehdokkaana hyväksyttiin puoluetoimikuntaan A. Öhmann 40 äänellä 13 vastaan, jotka annettiin Hurmevaaran ehdottaman G. V. Johanssonin hyväksi.

Muiksi jäseniksi valittiin *Kullervo Mannner* 61 äänellä (ensimmäisessä äänestyksessä), *J. Pietikäinen* 34 ja *Mina Sillanpää* 33 äänellä (toisessa äänestyksessä).

Puoluetoimikunnan varajäseniksi

hyväksyttiin lähinnä ääniluvussa olevat *Edv. Valpas*, *Aura Kiiskinen*, *Sandra Lehtinen*, *J. Lumivuokko* ja *A. Halme*.

Tilintarkastajiksi

valittiin *A. Karjalainen* 49 ja *E. Ponteva* 29 äänellä vakinaisiksi sekä *T. Hallamäki* 19 ja *T. Salmi* 17 äänellä varatarkastajiksi.

Vaalien jälkeen ilmoitti *E. Pusa*, ettei hän ollut ottanut osaa puoluetoimikunnan vaaliin.

Virkailijain palkka.

Puoluesihteerin ja puoluetoimikunnan rahastonhoitajan palkka päätettiin pysyttää ennallaan eli 3000 mk. vuodessa kummankin. Puolueuuston jäsenten palkkio suoritetaan entisellä tavalla. Muille mahdollisesti tarvittaville toimitsijoille sopimuksen mukaan.

Puolueen tiedonantolehdeksi

hyväksyttiin edelleen „*Työmies*“.

Uusia puoluelehtiä.

Kokoukselle esitettiin sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 3, joka kuului seuraavasti:

„Kun Turussa ilmestyvä ruotsinkielinen „Arbetet“-lehti ja Tampereella ilmestyvä Suomen sos.-dem. nuorisoliiton viikkolehti „Työläisnuoriso“ ovat olemassaolonsa aikana johdettavat sosialidemokraattisessa hengessä ja ovat edustaneet sosialidemokraattisia periaatteita, niin ei liene syytä olla hyväksymättä niitä puoluelehdeksi. Näistä on „Arbetet“-lehti jo puolueuuston kokouksessa 16—17 p:nä heinäkuussa vuonna 1910 hyväksytty puoluelehdeksi, joten puoluekokoukselle jää vaan sen muodollinen hyväksyminen. Toinen on asianlaita „Työläisnuorison“ kanssa. Lehti on Suomen sos.-dem. nuorisoliiton, joka Kotkan kokouksen päätöksen mukaan saa olla puolueen ulkopuolella, äänenkannattaja. Mutta kun nuorisoliitto on velvoitettu noudattamaan puolueen ohjelmaa ja toiminnassaan on alistettu puolue-

toimikunnan ja puolueuuvoston määräysten alle, niin on tältä puolen katsottuna luonnollista, että nuorisoliiton äänenkannattajakin tunnustetaan puoluelehdeksi.

Edellä esitetyn nojalla ehdottaa valiokunta,

että „Arbetet“- ja „Työläisnuoriso“-lehdet hyväksytään puoluelehdiksi toimenpiteestä johtuvine velvollisuuksineen ja oikeuksineen.

Jalo Kohonen.

K. M. Evä.

V. Huhta.

O. V. Kuusinen.

*S. Saarikivi.**

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta.

Vastalause Viipurin läänin silpomista ja kokouskieltoa vastaan.

Puheenjohtajan ehdotuksesta lausui kokous ankarana paheksumisen ja vastalauseen niiden Venäjän hallituksen aikeiden johdosta, joiden tarkoituksena on kahden Viipurin läänin pitäjän, Kivennavan ja Uudenkirkon, liittäminen Venäjän keisarikuntaan. Samalla lausui kokous vastalauseensa viranomaisille, jotka ovat lainvastaisesti ryhtyneet ehkäisemään kansalaiskokousten pitämistä asian johdosta.

Kokouksen lopettaminen.

Kun kokouksen tehtävät nyt olivat loppuun suoritettut, lopetti puheenjohtaja *O. Tokoi* kokouksen lausuen:

Tämä kokous on nyt päättynyt. En voi olla lausumatta muutamaa sanaa niistä tunteista, mitä minä ja kenties monet muut tämän kokouksen osanottajat ovat tässä kokouksessa tunteneet.

Täytyy myöntää, että eri mielipiteet eri asioista keskusteltaessa ovat törmänneet vastakkain hyvinkin leiskuvalla ja loimuavalla tavalla. Mutta kaikesta huolimatta me emme myös voi salata itseltämme sitä, että me olemme oppineet täällä kokouksessa tuntemaan toisiamme aika paljon. Me olemme huomanneet kuitenkin olevan yhteisenä pyrkimyksenämme löytää Suomen sos.-dem. puolueen yhteinen hyväksyttävä menettelytapa. Me olemme nähneet, olemme olleet huomaavinaamme toisissamme kaikellaisia puutteita ja kaikellaisia, ehkä saattaa sanoa, harhaanjohtamispyrkimyksiä, mutta kuitenkin kaikesta siitä huolimatta minä olen vakuutettu siitä, että tämä kokous ja ne päätökset, joita täällä on tehty, ovat sellaiset, että niiden ympärille on todella mahdollisuus Suomen köyhälistöllä yhtyä. Joskin eri mielipiteet ovat törmänneet voimakkaasti toisiaan vastaan, joskin saattaa

olla, että nämä päätökset eivät yksityiskohtia myöten kaikkia tyydytä, niin pääpiirteissä, periaatteessa olen vakuutettu niiden tyydyttävän. Minä ainoastaan toivon, että me kaikki kohdastamme pyrimme näitä päätöksiä myös toteuttamaan, ei ainoastaan sanoissa, vaan myös käytännössä, pyrimme todella viemään Suomen köyhälistöä siihen päämäärään, mihinkä me pyrimme, nimittäin kaiken luokkasorron hävittämiseen ja köyhälistön saattamiseen siihen asemaan, mikä sille yhteiskunnassa kuuluu. Minä toivon, että kokouksen päätökset eivät jäisi paperille, vaan että me, niinkuin jo sanoin, toteuttaisimme ne ei vain sanoissa, vaan myös käytännössä. Minä ehdotan, että kokous lopettajaisiksi laulaisi Internationalen.

Laulettua Internationale ja kohotettua kolmikertainen eläköönhuuto kansainväliselle sosialidemokratialle loppui kokous klo 6,10 i.-p.

Edellä oleva pöytäkirja on tarkastettu ja kokouksen menon mukaiseksi havaittu.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta:

O. Püsinen.
Jussi Railo.

Anton Huotari.
Kullervo Manner.

Eero Haapalainen.

Painovirheitä.

- Siv. 61 puuttuu väliotsikko „Perustuslakiasiat“.
- „ 70 alh. 2 r. on: A. Jalava, pitää olla: *O. Jalava.*
- „ 105 ylh. 9 „ „ I. Kohonen, „ „ *J. Kohonen.*
- „ 112 „ 10 „ „ Y. Konnu, „ „ *Y. Komu.*
- „ 114 „ 17 „ „ J. Lavola, „ „ *J. Savola.*
- „ 115 „ 2 „ „ J. Lahti, „ „ *R. Lahti.*
- „ 130 alh. 10 „ „ I. Salminen, „ „ *J. Salminen.*
- „ 130 „ 11 „ „ I. Vatanen, „ „ *J. Vatanen.*
- „ 146 „ 11 „ „ J. Ruuskonen „ „ *J. Ruuskanen.*
- „ 164 „ 12 „ „ Lehdon, „ „ *Lahden.*
- „ 166 ylh. 19 „ „ vähemmistöissä jääneiden, pitää olla: *vähemmistöön jääneiden.*
- „ 187 alh. 18 „ on lisättävä Penttisen puhevuoroon: „Poistaminen on kuitenkin aloitettava vasta lauseesta: „Ja kun toiset toverit“ j. n. e.
- „ 188 „ 13 „ on: Penttisen ehdotus, pitää olla: *Lepän ja Penttisen ehdotus.*

LITE

Kertomus

Suomen sosialidemokratisen Puoluetoimikunnan toiminnasta

13 p:stä syysk. 1909—15 p:n heinäk. 1911.

Laatinut *Matti Turkia*.

Puoluetoimikunta.

Kotkasta 8—13 p:nä syyskuuta 1909 pidetyssä puolueemme edustajakokouksessa valittiin puoluetoimikuntaan Matti Paasivuori ja Yrjö Sirola puheenjohtajiksi ja Matti Turkia sihteeriksi sekä muiksi puoluetoimikunnan jäseniksi O. V. Kuusinen, A. B. Mäkelä, Hilja Pärssinen ja K. H. Wiik. Varajäseniksi valittiin Miina Sillanpää, V. Tanner, J. Järvinen, V. Vuolijoki ja I. Hörhammer. Edellä mainitun kuun 17 p:nä pitämässä kokouksessaan päätti puoluetoimikunta pitää entisen rahastonhoitajan I. Hörhammerin toistaiseksi yhä edelleen rahastonhoitajana vuoden loppuun saakka. Joulukuun 22 p:nä pitämässä kokouksessaan valitsi sitte puoluetoimikunta I. Hörhammerin vakinaiseksi rahastonhoitajaksi.

Puoluetoimikunnan jäsen O. V. Kuusinen ei saapunut kertaakaan puoluetoimikunnan kokouksiin. Helmik. 26 p:nä 1910 lähetti hän kirjeen puoluetoimikunnalle, jossa pyysi, että hänet vapautettaisiin puoluetoimikunnan jäsenyydestä. O. V. Kuusisen kirje esitettiin edellä mainitun kuun 27 p:nä pidetylle puolueuuvoston kokoukselle, joka käsiteltään asiaa, ei katsonut Kuusisen esittämiä syitä sellaisiksi että ne antaisivat aihetta hänen eroamiseensa, vaan koska Kuusinen ei ollut ottanut osaa puoluetoimikunnan kokouksiin, niin päätti puolueuuvosto, että lähimmän äänimäärän saanut varajäsen Miina Sillanpää on kutsuttava puoluetoimikuntaan O. V. Kuusisen sijalle. A. B. Mäkelän sijalle, joka viime vuoden toukokuun 18 p:nä matkusti Amerikkaan. kutsuttiin varajäsen V. Tanner. Yrjö Sirolan sijalle, joka samoin viime

vuoden syyskuun 27 p:nä matkusti Amerikkaan, kutsuttiin V. Vuolijoki.

Puoluetoimikunnalla on tämän toimintakauden aikana ollut yhteensä 70 kokousta, joissa läsnä ovat puoluetoimikunnan jäsenet olleet seuraavasti: M. Turkia joka kokouksessa, M. Paasivuosi 62, I. Hörhammer 62, K. H. Wiik 54, M. Sillanpää 52, H. Pärssinen 43, Y. Sirola 33, V. Tanner 22, A. B. Mäkelä 17, V. Vuolijoki 4 ja J. Järvinen 2 kokouksessa. Pöytäkirjat sisältävät yhteensä 505 §:lää, joihin kuuluu 120 liitettä.

Puolueneuvosto.

Puolueneuvostossa jäsenenä on tämän toimintakauden aikana olleet Uudenmaan l. vaalipiiristä Aatto Sirén, varajäsenenä O. Lylykorpi ja ruotsinkielisten edustajina V. Lundström ja C. Öhman, varajäsenenä A. Öhman, Turun ja Porin l. etel. vaalipiiristä Seth. Heikkilä, varajäs. V. Lehtonen. Turun ja Porin l. pohj. vaalip. V. Laine ja varajäs. F. Rantanen. Hämeen l. etel. vaalip. A. Sivenius, varajäs. K. Kopila, joka Siveniuksen puolueesta erottua on ollut vakinaisena jäsenenä. Hämeen l. pohj. vaalip. Emil Viljanen, varajäs. J. P. Paunu. Viipurin l. länt. vaalip. E. J. V. Huttunen, varajäs. J. Vuoristo. Viipurin l. it. vaalip. Antti Hyyrynen, varajäs. M. Virkki, joka Hyyrysen puolueesta erottua on ollut vakinaisena jäsenenä. Mikkelin l. vaalip. O. Orasmaa, varajäs. A. Valjakka. Kuopion l. länt. vaalip. A. J. Partanen, varajäs. T. Hiekkaranta, joiden kumpaisenkin paikkakunnalta pois siirrettyä on sieltä ollut jäsenenä T. Lapveteläinen. Kuopion l. it. vaalip. S. Kurkinen, varajäs. O. Hiltunen. Vaasan l. it. vaalip. M. Hätinen, varajäs. K. Mänty, joka Hätisen siirrettyä pois paikkakunnalta on ollut vakinaisena jäsenenä. Vaasan l. etel. vaalip. K. Saari, varajäs. J. E. Lillnix, ja ruotsinkielisten edustajana V. Blomqvist, varajäs. K. Halldin. Vaasan l. pohj. vaalip. K. Suosalo, varajäs. J. A. Silander ja ruotsinkielisten edustajana H. Backlund, varaj. J. Sundqvist. Oulun l. etel. vaalip. Y. Mäkelin, varajäs. M. Jokisaari. Oulun l. pohj. A. Laakkonen, varajäs. F. Lehtonen. Puolueneuvosto on pitänyt 4 kokousta. Pöytäkirjat sisältävät 56 §:lää, joihin kuuluu 12 liitettä.

Toiminta.

Puolueopiston perustaminen. — Kotkassa pidetty puoluekokous määräsi 2,000 mk. puolueen varoista puoluetoimikunnan käytettäväksi vuosittain puolueopistoa varten. Kun 27—30 p:nä syyskuuta 1909 pidetty Suomen ammattijärjestön edustajakokous päätti uhrata Ammattijärjes-

tön varoista saman suuruisen summan puolueopiston hyväksi, niin näytti siltä kuin esteet opiston perustamisen tieltä olisivat poistuneet ja että opisto saadaan piakkoin perustetuksi. Lokakuussa 1909 valitsi puolue toimikunta ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhteisen opistokomitean, jonka tuli laatia suunnitelma opetusaineista, tiedustella luennoitsijat ja harjoitusaineiden opettajat ja opiston johtaja, pitäen silmällä puoluekokouksen antamia ohjeita ja opistoa varten myönnettyä määrärahan suuruutta. Tämä opistokomitea, johon puolue toimikunnan valitsemina kuuluivat O. V. Kuusinen, E. Gylling ja M. Turkia, sekä ammattijärjestön toimikunnan puolesta E. Haapalainen, A. Räsänen ja J. Pietikäinen, ryhtyi sille määrättyyn tehtävään. Helmi-kuussa 1910 pidetylle puolueuuevoston kokoukselle esitti opistokomitea lausuntonsa, ehdottaen, että opiston perustaminen siirrettäisiin ensi syksyyn. Puolueuuevosto hyväksyi komitean ehdotuksen.

Toukokuun 6 p:nä 1910 pidetylle puolue toimikunnan kokoukselle esitti komitea seuraavan mielinnön:

„Harkittuaan tulevaa puolueopistoa varten sopivaa oppiainesuunnitelmaa ja tiedusteltuaan saatavissa olevia luennoitsijoita sekä arvioituaan opiston taloudellisia ylläpitämismahdollisuuksia, ovat komitean useimmat jäsenet tulleet siihen johtopäätökseen, että 3 kuukautta kestävä opistokurssit, joihin tulisi osaa-ottamaan noin 50 oppilasta, voidaan kohtuullisia vaatimuksia tyydyttävällä tavalla saada pidetyksi ensi syyskuun aikana. Tosin valmistautumisaika luennoitsijoille jää kovin lyhyeksi, mutta tuskin sentään tällaiset opistokurssit vielä ensi vuonnakaan ensi kerran toimeenpantaessa voisivat niin paljoa paremmin onnistua, että sitä silmällä pitäen enää voitaisiin toistaiseksi lykätä opiston alkamista, jota luullaksemme asiaa harrastavissa toveripiireissä jo kiireellisesti odotetaan. Komitean jäsen Kuusinen on kuitenkin ollut sitä mieltä, että saatavina olevain opettajavoimain heikkouden takia ei pitäisi ehdottaa opistoa vielä ensi syksynä aloitettavaksi.

Oppisuunnitelman on komitea yksimielisesti päättänyt ehdottaa seuraavanlaiseksi:

Luentoaineita:

Taloushist. ja sosialismin teoriaa	50 tuntia
Suomen yhteiskuntataloudellista historiaa	50 „
Tilastotieteen perusteita	10 „
Kansainvälisen työväenliikkeen historiaa ja sos.-dem. menettelytavan periaatteita	40 „
Ammatillisesta työväenliikkeestä	50 „
Valtio-opin alkeita	10 „
Valtionaloutta ja verotus- ynnä kauppapolitiikkaa	25 „
Maatalous- ja metsäpolitiikkaa	20 „
Kunnallissosialismia	15 „

Siirto 270 tuntia

	Siirto 270 tuntia
Työväensuojeluksesta ja -vakuutuksesta	25 ”
Lainopillisiä neuvoja	20 ”
Osuustoiminnasta	5 ”
	Yhteensä 320 tuntia

Harjoitusaineita:

Ammatillista kirjenvaihtoa, työsopimusehdo-	
tusten laat. y. m. s.	15 tuntia
Ainekirjotusta	40 ”
Laskentoa	25 ”
Kirjanpitoa	25 ”
Puhetaitoa, sanomalehtityötä y. m.	10 ”
	Yht. 115 tuntia.

Yhteensä tulisi siis olemaan 435 oppituntia, jotka ehkä sopivimmin jaettaisiin 3 kuukauden ajalle siten, että kunakin viikkona olisi neljänä päivänä opetusta 6 tuntia päivässä ja 2 päivänä 5 tuntia päivässä.

Seikkaperäistä *menoarviota* ei komitea ole vielä voinut valmistaa, kun opistokurssien alkamisaika on vielä päättämättä. Mutta kun komitean suunnittelemat kurssit laajuudeltaan olisivat jotenkin samallaiset kuin siinä viime sos.-dem. puoluekokoukselle jätetyssä ehdotuksessa suunnitellut kurssit, joiden menot oli arvioitu kaikkiaan 4,500 markaksi, niin pitää komitea aivan todennäköisenä, että menot eivät tulisi tuosta määrästä paljoa nousemaan. Jonkun verran niitä voisi korottaa opistolle hankittavan huoneuston vuokra sekä yhden vakinaisesti ehkä opistoon kiinnitettävän opettajan palkkio, mutta missään tapauksessa menot tuskin nousisivat päälle 5,000 markan, jonka summan sos.-dem. puoluekokous ja Ammattijärjestön edustajakokous ovat yhteensä myöntäneet tähän tarkoitukseen korkeintaan käytettäväksi.

Jos Suomen Ammattijärjestön ja sos.-dem. Puolueen puolelta hyväksytään komitean ylläoleva ehdotus opintokurssien alkamisesta ensi syksynä, on komitea valmis heti ryhtymään tarpeellisiin valmistuksiin tämän ehdotuksen toteuttamiseksi sekä seikkaperäisen kulunkiarvioehdotuksen laatimiseksi.

Helsingissä 12 p:nä huhtikuuta 1910.

Puolueopistokomitea.“

Puoluetoimikunta hyväksyi opetussuunnitelman sekä muut mieltinnössä olevat kohdat, samalla asettuen opistokomitean enemmistön mielipiteen kannalle että opiston olisi alettava toimintansa ensi syksynä. Opistokomitealle päätettiin huomauttaa, että se ryhtyisi tarpeellisiin valmistuksiin sekä laatisi seikkaperäisen kulunkiarvion. Puolueneuvoston kokoukselle päätettiin ehdottaa, että se hyväksyisi oppisuunnitelman muuttamatta.

Heinäkuussa 1910 pidetylle puolueneuvoston kokoukselle antoi taas opistokomitea lausuntonsa, ehdottaen, että opiston toiminta-aika saataisiin supistaa kahdeksi kuukaudeksi, perustellen tätä supistus-

ehdotustaan luennoitsijain puutteella. Puolueneuvosto, käsitellyään asiaa, hyväksyi supistusehdotuksen, päättäen samalla, että opiston on, ellei voittamattomia esteitä ilmaannu, alettava toimintansa saman vuoden lokakuun puolivälissä.

Kolme kuukautta kestäväää opistoaikaa varten laadittu oppiainesuunnitelma, kuten edellä olevasta mietinnöstä näkyy, sisälsi 320 luentotuntia 14:ta eri aineesta ja 115 harjoitustuntia 6:sta eri harjoitusaineesta. Yhteensä siis 435 tuntia. Kaksikuukautista opistoaikaa käsittävä oppiainesuunnitelma sisälsi 223 luentotuntia, samoin 14:sta eri aineesta ja 86 harjoitustuntia 6:sta eri aineesta. Yhteensä 309 tuntia.

Opistokomitea ei nyt kuitenkaan onnistunut saamaan luennoitsijoita kaikkiin niihin aineisiin, jotka luontosuunnitelmaan oli otettu. Seuraaville aineille ei saatu luennoitsijoita:

Maatalouspolitiikka	8 tuntia
Metsäpolitiikka	5 „
Valtio-opin alkeet ja Suomen valtiollinen asema	12 „
Valtionalous, verotus ja kauppapolitiikka	18 „

Yhteensä 43 tuntia.

Kun ponnistuksista huolimatta ei opistokomitea onnistunut saamaan luennoitsijoita ylempänä mainittuihin aineisiin, niin heräsi komitean keskuudessa kysymys voitaisiinko ehdottaa opisto alettavaksi ilman edellä mainittuja puuttuvia luentoaineita. Opistokomitean jäsenistä olivat E. Haapalainen, A. Räsänen, J. Pietikäinen ja M. Turkia sitä mieltä, että opisto voidaan alkaa kun kerran on tiedossa 180 luentotuntia, jotka jakautuvat 10:neen eri aineeseen, sekä 86 harjoitustuntia. O. V. Kuusinen ja E. Gylling vastustivat opiston alkamista sanotulla luentomäärällä. Kun komitean jäsenten enemmistö tahtoi päätettäväksi, että opisto ehdotetaan alettavaksi, ilmoitti O. V. Kuusinen, ettei hän suostu luennoimaan ennen lupaamastaan aineesta. (Taloushistoria ja sos. teoria 20 tuntia.) Tämän ilmoituksen kuultuaan ja pitäen edellämainitun luentoaineen kovin tärkeänä, katsoi komitean jäsenten enemmistö olevansa pakotettu luopumaan opiston alkamisehdotuksesta. Syyskuun 15 p:nä pidetylle puoluetoimikunnan kokoukselle ilmoitettiin, että opistoa ei saada perustetuksi puolueneuvoston määräämänä aikana. Asian johdosta ehdotti M. Turkia, että puoluetoimikunta ilmoittaisi aivan ensitilassa puolueen jäsenten tiedoksi, että puolueopistoa ei saada kuntoon vielä tänä syksynä ja että samalla selostetaan ne syyt, jotka ovat olleet esteenä siihen. Puoluetoimikunta hyväksyi ehdotuksen ja julkaisi tiedonannon puoluelehdissä.

Yhä edelleenkin on opiston perustaminen ollut puoluetoimikun-

nassa käsittelyn alaisena. Tämän vuoden kesäkuussa valitsi puolue-toimikunta ammattijärjestön toimikunnan kanssa opistokomitean, johon puolue-toimikunnan puolesta tuli valituksi K. H. Viik ja M. Turkia ja ammattijärjestön toimikunnan puolesta E. Haapalainen ja J. Pietikäinen. Viime heinäkuun 9 p:nä pidetty puolue-uuevoston kokous lausui opistokomitealle, että se toimisi mahdollisimman nopeasti opiston tai oppikurssien aikaansaamiseksi lähimmässä tulevaisuudessa.

Luentokurssit. Kun puolueopiston perustaminen on lykkäytynyt yhä tuonemmaksi, niin sitä suurempaa painoa on pantu puolueen luentokurssien järjestämisessä. Luentokurssien avulla on koetettu edes osittain korvata sitä tappiota joka tietopuolisessa kasvatustyössä on opiston perustamisen lykkäytymisestä mahdollisesti aiheutunut puolueellemme. Niinpä järjesti v. 1909 puolue-toimikunta ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhteiset luentokurssit, jotka alkoivat marraskuun 15 p:nä ja päättyivät maaliskuun 3 p:nä 1910. Puheena olevat luentokurssit pidettiin seuraavissa paikoissa: Rovaniemellä, Ylivieskassa, Pietarsaaressa, Seinäjoella, Inhassa, Tampereella, Porissa, Hämeenlinnassa, Turussa, Mikkelissä, Pielisjärvellä, Antreassa, Viipurissa, Kuopiossa ja Kajaanissa. Puolue-toimikunnan luennoitsijoina oli V. Lehokas ja ammattijärjestön, E. Haapalainen ja H. Saxman. Nämä luennoitsijat viipyivät yhteensä 8 päivää kullakin paikkakunnalla ja siirtyivät vuorotellen paikasta toiseen. Kurssien loppuajalla, kun ammattijärjestön luennoitsijat eivät voineet käydä kaikissa niissä paikoissa, joihin kurssit oli ilmoitettu, lähetti puolue-toimikunta toiseksi luennoitsijaksi A. Riipisen. Luentoja suoritettiin noin 6 luentoa keskimäärin päivässä, joten niitä tuli noin 36 luentoa kutakin paikkakuntaa kohti. Useissa paikoissa olivat piiritoimikunnat järjestäneet oppikurssit näiden luentokurssien yhteyteen, joissa annettiin opetusta kirjanpidossa, laskennossa y. m. aineissa, joten niissä paikoissa kestivät kurssit noin parin viikon ajan.

Viime vuonna järjesti puolue-toimikunta samanlaatuiset luentokurssit. Ne alkoivat marraskuun 15 p:nä ja päättyivät tämän vuoden maaliskuun 2 p:nä. Nämä kurssit pidettiin seuraavissa paikoissa: Kemissä, Ruukissa, Pietarsaaressa, Vaasassa, Iiroilla, Jämsänkoskella, Forssassa, Lahdessa, Kotkassa, Viipurissa, Tainionkoskella, Sor-tavalassa, Joensuussa, Pielisjärvellä, Savonlinnassa, Heinolassa, Kuopiossa, Iisalmella, Kajaanissa ja Lauttakylässä. Luennoitsijoina olivat V. Lehokas, O. Tokoi ja Aura Kiiskinen. Kun Tokoin matka keskeytyi, niin lähetettiin hänen sijalleen Miina Sillanpää. Kurssit kestivät 7 päivää kullakin paikkakunnalla ja suoritettiin noin 6 luentoa keskimäärin päivässä.

Luentokursseja järjestäessään on puolue-toimikunta kääntynyt kiertokirjeillä piiritoimikuntien puoleen ja pyytänyt niiden lausuntoja

kursseja koskevista asioista. Annettujen lausuntojen mukaan on sille puoluetoimikunta koittanut järjestää kurssit niin hyvin kun se on ollut sille mahdollista.

Puolueen puhujina on tämän toimintakauden aikana ollut V. Lehokas ja A. Vatanen, joista edellä mainittu on pitänyt yhteensä 698 puhetta, luentoa ja esitelmää. Suurin osa niistä on suoritettu puolueen luentokursseilla. Puoluesihteerin loma-aikana on V. Lehokas toimittanut sihteerin tehtäviä ja kun puoluetoimistossa on ollut tavallista runsaammin töitä, on hän ollut joitakin aikoja sihteerin apulaisena. A. Vatanen on liikkunut puhujana Turun ja Porin l. pohjoisessa, Viipurin läänin molemmissa vaalipiireissä, Oulun l. molemmissa, ja Vaasan l. kaikissa kolmessa vaalipiirissä, Mikkelin läänissä ja Kungion molemmissa vaalipiireissä, pitäen yhteensä 437 puhetta, joista 424 maaseuduilla ja 13 puhetta kaupungeissa. Tämän lisäksi on puolueen luentokursseilla puoluetoimikunnan luennoitsijoina O. Tokoi pitänyt 129 luentoa, Miina Sillanpää 98 ja A. Riipinen 41 luentoa. Yhteensä on puoluetoimikunnan kustannuksella pidetty 1,403 luentoa, esitelmää ja puhetta.

Työväensihteeristö. — Lokakuussa 1909 valitsi puoluetoimikunta ja ammattijärjestön toimikunta yhteisen komitean, jonka tuli laatia seikkaperäinen ehdotus työväensihteeristön perustamisesta. Mainittu komitea, johon puoluetoimikunnan valitsemina kuuluivat V. Tanner ja T. Korpimaa ja ammattijärjestön toimikunnan valitsemina E. Haapalainen ja K. Heinonen, esitti puoluetoimikunnalle lausuntonsa saman vuoden joulukuun lopulla. Siinä lausunnossaan esitti komitea, että kun se oli harkinnut, onko mahdollista perustaa työväensihteeristönimistä lakiasiaintointia sos.-dem. puolueen ja ammattijärjestön päätösten mukaisesti, niin oli se tullut huomaamaan, että sellaisen toimiston perustaminen on mahdoton kahdesta syystä, joina ovat: rahavarain puute ja voimien vähyys. Tätä tulosta, johon komitea tarkaan harkinnan jälkeen oli tullut, perusteli se seuraavasti.

„Kotkassa pidetty sos.-dem. puoluekokous tosin myönsi tarkoitukseen käytettäväksi 4,000 mkaa vuosittain, mutta ammattijärjestön edustajakokous vaan 2,000 mkaa — vaikka se myös lausui, „että Suomen ammattijärjestö ottaa osaa perustettavan työväen sihteeristön kustannuksiin 50 %:lla“. Vaikka molemmat järjestöt käyttäisivät tarkoitukseen kaiken myönnetyn rahamäärän, ei tuolla 6,000 markan summalla kuitenkaan voitaisi ajatella mahdolliseksi oman lakiasiaintointimiston perustamista, jossa tulisi olla työssä ainakin yksi lakimies, jota ei saisi 600 mk. kuukausipalkkaa halvemmalla sekä pystyvä apulainen ainakin 250 mk. kuukausipalkalla. Palkkoihin jo tarvittaisiin vuodessa ainakin Smk. 10,200: — ja lisäksi huoneusto, matka, toimisto y. m. kustannukset, jotka nousisivat varmaan Smk. 4,800 ja

tekisi siis koko menot vuodessa Smk. 15,000. Toimiston tulot sen sijaan olisivat epävarmat sanoa, kun ei ole mitään kokemusta. Joka tapauksessa ei tuloja voitaisi arvioida niin suuriksi, että ne peittäisivät myönnettyjen 6,000 mk. kanssa toimiston menot. Rahallinen puoli osottautuu siis erittäin vaikeaksi. Ja vielä tulee työvoimain puute. Komitea on kääntynyt yksityisten lakimiesten puoleen, joita ajateltiin mahdolliseksi tällaiseen toimeen, mutta saatiin kieltävä vastaus.“

Komitea katsoi kuitenkin, että sen tulisi yrittää asiain järjestämistä toista tietä, että saataisiin työvälle hankituksi apua lakiasioissa. Tässä tarkoituksessa komitea kääntyi Helsingin kaupungissa olevan parin lakiasiaintoyhdistyksen omistajan puoleen kysymyksellä voisiko nämä suostua tekemään sopimusta työvälän asiain ajamisesta. Tuloksena tästä oli, että toinen niistä ilmoitti suostuvansa ja jätti sopimusehdotuksen, jossa määriteltiin palkkaehdot asiain ajosta. Komitea puolestaan ehdotti sopimusta hyväksyttäväksi.

Sen sopimusehdotuksen mukaan olisi asianajajalle pitänyt suorittaa 400 mk. kuukausipalkka ja tämän lisäksi olisi hän ollut saapa kaikista suullisista neuvoista 1—3 mk. kerralta, paitsi jos asia olisi ollut erityisen laaja, työn laajuuden mukaan. Kirjallisista neuvoista 2—5 mk. kerralta; jos asia on laaja, niin enemmän. Esiintymisestä Helsingin raastuvanoikeudessa 10 mk. kerralta. Kirjelmän laatimisesta alioikeuteen 10—20 mk.; hoviin tai senaattiin 10—30 mk. Matkoista palkkio 50 mk. päivältä; matkakustannukset lisäksi, j. n. p.

Puoluetoimikunta tarkastettuaan komitean lausunnon ja siihen liitetyn sopimusehdotuksen päätti esittää asian puolueuuevostolle oman lausuntonsa yhteydessä. Helmikuun 27 p:nä 1910 pidetyssä puolueuuevoston kokouksessa käsiteltiin asia. Puoluetoimikunta ehdotti puheena olevaa sopimusehdotusta hylättäväksi, koska sellaisen sopimuksen teko poikkeaisi suurella määrällä siitä, mitä työvälensuhteistökysymyksellä on alustavasti tarkotettu ja ehdotti puolueuuevoston hyväksyttäväksi seuraavan lausunnon:

„Että puoluekokouksessa työvälensuhteistöä varten myönnetyt varat 4,000 mk. vuodessa siihen saakka kunnes oma itseenäinen työvälensuhteistö voidaan perustaa, säilytetään rahastona, josta puoluetoimikunnan harkinnan mukaan voidaan antaa tilapäistä oikeudenkäyntiavustusta pulaan joutuneille puoluejärjestöille ja puoluetovereille milloin se nähdään välttämättömäksi. Mahdollinen ylijäämä säilytetään työvälensuhteistöön perustamiskustannusten varalle“.

Ehdotettu lausunto tuli kokouksessa hyväksytyksi.

Tämä päätös, mikäli se koski erityistä sihteeristörahaston perustamista, seuraavassa puolueuuevoston kokouksessa peruutettiin. Puolueoimikunta oli lähemmin harkittuaan asiaa tullut siihen tulokseen, ettei erityisen sihteeristörahaston perustamiseen ollut mitään erikoista syytä koska tehdyt säästöt tulo- ja menoarviossa lankeavat luonnollisesti puoluekassaan, jota voidaan milloin hyvänsä käyttää niihin tarkoituksiin, jotka puolue hyväksi näkee, siis myöskin sihteeristönkin perustamista varten. Asian johdosta päätettiin,

„että myönnettyistä varoista mahdollisesti syntyvät säästöt työväensihteeristön tiliä varten merkitään puolueen tileihin säästönä“.

Työväensihteeristön perustamisessa ei siis ole päästy entistä pitemmälle. Oikeusapua puoluejärjestöille ja joillekin puoluetovereille on myönnetty puolueoimikunnan ja puolueuuevoston harkinnan perusteella. Puolueoimikunta on myös tiedustellut ja hankkinut asianajajia puoluejärjestöjen pyynnöstä, niitä vastaan nostetuissa oikeusjutuissa. Samoin myös yksityisille puolueemme jäsenille. Myönnetyt avustukset käyvät lähemmin selville tilikertomuksesta.

Työväen arkisto. — Kotkan puoluekokouksen päätös Työväen arkiston perustamisesta nojautui sellaiseen käsitykseen, että arkiston omistajina tulisivat olemaan Suomen sosialidemokratinen puolue ja Suomen ammattijärjestö, jotka kumpikin keskinäisen sopimuksen mukaan antavat yhtä paljon varoja sen laittamis- ja ylläpitokustannuksiin. Syyskuun 27–30 p:nä v. 1909 pidetty Suomen ammattijärjestön edustajakokous ei nyt kuitenkaan myöntänyt varoja arkiston perustamis- ja ylläpitokustannuksiin, joten puoluekokouksen päätöstä aivan sellaisenaan ei ole voitu toteuttaa. Vaikka ammattijärjestön edustajakokous ei myöntänytkään varoja arkiston perustamiseksi, niinkuin olisi ollut suotava, niin päätti puolueoimikunta siitä huolimatta ryhtyä arkiston perustamispuuhiin. Lokakuun 8 p:nä 1909 pitämässä kokouksessaan asetti puolueoimikunta arkistokomitean, jonka tuli tehdä suunnitelma arkiston perustamisesta ja hoidosta. Maaliskuun 12 p:nä 1910 pidetylle puolueoimikunnan kokoukselle esitti komitea laatimansa mietinnön arkiston perustamisesta sekä ehdotuksen arkiston hoidon ohjesäännöiksi.

Laatimassa mietinnössään selosteli komitea niitä toimenpiteitä joihin on arkiston perustamiseksi ryhdyttävä ehdottaen m. m., että vaikka ammattijärjestö ei ottanutkaan osaa arkiston perustamiseen ja rahalliseen kannatukseen, niin katsoen kuitenkin siihen, että ammattijärjestön toimikunta voi tehokkaasti ottaa osaa arkiston ainehaston kokoamiseen, niin annettaisiin ammattijärjestön toimikunnalle oikeus

ehdottaa kaksi jäsentä arkiston hallintoon ja näille yhden varajäsenen, jotka puoluetoimikunta sitten arkiston hallintoa valitessaan hyväksyisi. Puoluetoimikunta hyväksyi komitean mietinnön ohjesääntöineen, päättäen kuitenkin esittää säännöt puolueuuvoston vahvistettavaksi. Kun ammattijärjestön arveltiin lähimmässä tulevaisuudessa myöntävän rahallisen kannatuksensa arkistolle, niin päätettiin komitean ehdotuksen mukaan kehoittaa ammattijärjestön toimikuntaa ehdottamaan kaksi jäsentä arkiston hallintoon. Seuraavassa kokouksessaan valitsi sitte puoluetoimikunta arkiston hallinnon, johon tulivat valituiksi E. Gylling ja M. Turkia ja ammattijärjestän toimikunnan ehdottamina E. Haapalainen ja J. Suominen. Varajäseniksi valittiin K. H. Viik ja K. Vartiainen. Saman vuoden heinäkuussa pidetty puolueuuvoston kokous vahvisti arkistolle edellä mainitun komitean laatimat, alempana seuraavat säännöt:

Suomen Työväen arkiston säännöt.

1 §.

Suomen Työväen arkiston tarkoituksena on:

1. Koota ja säilyttää kaikenlaisia Suomen työväkeä koskevia sekä tärkeämpiä ulkomaalaista työväkeä koskevia kirjoitettuja ja painettuja asiakirjoja, pöytäkirjoja, kertomuksia, kirjoja, lentolehtisiä, pilalehtiä, aikakauslehtiä, kuvia y. m.

2. Pitää niitä erikoisten määräysten mukaan halullisten käytettävissä.

2 §.

Arkiston omistaa Suomen sosialidemokratinen puolue.

3 §.

Arkiston hallinnoksi valitsee sos.-dem. puoluetoimikunta 4 henkilöä, sekä niille 2:si varajäsentä.

4 §.

Arkiston hallinto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, keskuudestaan tai ulkopuolelta kirjurin ja rahastonhoitajan ja ulkopuolelta arkistonhoitajan sekä päättää muista arkistoa koskevista asioista näiden sääntöjen ja sos.-dem. puolueen antamien ohjeiden mukaan.

5 §.

Hallinto on päätösvaltainen jos sen kaikille jäsenille tai vakinaisen ollessa estettynä sen varajäsenille ilmoitetussa kokouksessa on kolme saapuvilla ja tehdään hallinnon päätös läsnäolevain yksiuker-

taisella enemmistöllä. Äänten mennessä tasan raukeaa ehdotus. Jos hallinnon jäsenet eivät ole yksimielisiä päätöksestä saavat kaksi hallinnon jäsentä alistaa asian sos.-dem. puoluetoimikunnan ratkaistavaksi.

6 §.

Arkiston tilit tarkastaa kaksi sos.-dem. puolueen valitsemää tilintarkastajaa, joiden tulee antaa kertomus tilintarkastuksesta ja arkiston varain hoidosta sos.-dem. puoluetoimikunnalle tämän toimikunnan määräämässä ajassa.

7 §.

Sos.-dem. puoluetoimikunta päättää tilivapauden myöntämisestä arkiston rahastonhoitajalle ja arkiston hallinnolle.

8 §.

Nämä säännöt astuu voimaan sos. dem. puolueenvaltuuston vahvistamina ja ovat voimassa, kunnes sos.-dem. puoluetoimikunta, -neuvosto tai puoluekokous toisin päättää.

Työväen arkiston hallinnon puheenjohtajana on ollut E. Gylling, rahastonhoitajana J. Hörhammer ja arkistonhoitajana Y. Sirola ja myöhemmin K. H. Viik. Hallinnon sihteerinä on toiminut arkiston hoitaja. Hallinto on koontunut tarpeen mukaan.

Kun Y. Sirola muutti pois syksyllä 1910 ja kun K. H. Viik oli eduskunta- ja muiden kiireellisten töiden takia estetty heti ryhtymästä työhön, on arkisto vasta tämän kesän kuluessa saatu lopulliseen kuntoon. Sitä varten on Työväen talolta vuokrattu mukava huone, joka tyydyttäneen monta vuotta. Mukavia hyllyjä, tätä tarkoitusta varten tehtyjä, on ostettu. Arkiston järjestämisessä on käytetty niitä kokemuksia, jotka Viik'illä oli tilaisuus saada käydessään Tukholman, Kööpenhaminan ja Berliinin puoluearkistoissa. Luettelon suhteen on käytetty n. s. decimali-järjestelmää, joka m. m. on käytännössä Brysselin sosialistitoimiston arkistossa ja joka muutenkin on saavuttanut kansainvälistä merkitystä. Sen tuottamista eduista mainittakoon, että sitä voidaan rajattomasti kehittää ja soveluttaa, vaikka arkistomme kehittyisi kuinka suureksi ja monipuoliseksi tahansa, sekä vielä, että se on varsin käytännöllinen yhteistoiminnassa ulkomaiden samanlaatuisten laitosten kanssa.

Arkistoon on tähän saakka kerätty kaikellaista työväenkirjallisuutta: teoreettisia esityksiä, toimintakertomuksia, pöytäkirjoja, lentolehtiä, sanomalehtiä, tilapäisiä julkaisuja j. n. e., vieläpä kuvia, käsikirjoituksia, sanomalehtiartikkeleita, sääntöjä y. m. Puolueen kustannuslaitokset ja järjestöt ovat, joskin epäsäännöllisesti, lähettäneet julkaisemiaan painotuotteita arkistoon. Myös on ulkomailta saatu ilmai-

seksi siellä ilmestyneitä pienempiä painotuotteita. Ruotsin työväenarkiston sekä Amerikan suomalaisten järjestöjen kanssa on sovittu kahdenpuolisesta kirjallisuuden vaihdosta. Eri virastoilta on saatu niiden julkaisemaa kirjallisuutta ilmaiseksi (tilastoa ja valtiopäiväin asiakirjat). Toistaiseksi on koetettu mikäli mahdollista tulla toimeen vapaaehtoisilla lahjoilla; kuitenkin on annettu arkistonhoitajalle oikeus ostaa semmoisia halvempia kirjasia, joilla vastaisuudessa voi olla suuri historiallinen merkitys (toimintakertomuksia, pöytäkirjoja y. m.), jos niitä ei olisi lähetetty ilmaiseksi.

Mikäli aikaa riittää, tulee arkistonhoitaja laatimaan luettelon myöskin semmoisista kirjoista ja aikakauslehtiartikkeleista (koti- ja ulkomaisista), jotka eivät ole arkistossa, mutta muuten Helsingissä käytettävänä. Koska kaikki luettelot järjestetään aineiden mukaan (eikä kirjailijain tahi otsikkojen), niin voidaan heti antaa tietoja, mitä kirjallisuutta on joka eri aineesta olemassa. Tällöisiä tietoja voidaan myös lähettää maaseudulle. Koska arkistoon kootaan mikäli mahdollista, muiden maiden työväen sivistyspyrintöjä koskevaa kirjallisuutta, niin voi arkisto tällöisissä kysymyksissä antaa neuvoja. Vielä on ajateltu, että se tulisi antamaan ohjeita arkistojen ja kirjastojen perustamista ja ylläpitoa varten, samalla kuin näiden perustajat voivat itse arkistossa perehtyä sen kokoonpanoon ja hoitoon sekä tutustua siinä olevaan työväenkirjallisuuteen. Tämä olisi hyvinkin tärkeätä, katsoen siihen alkuperäiseen kantaan, jolla kirjasto-olomme toistaiseksi yleensä ovat. Josko ja missä määrin arkisto myöhemmin myös voisi ruveta välittämään kirjan-ostoja ja n. e., riippuu siitä kuinka paljon voimia ja varoja sillä tulee olemaan käytettävissä. --

Rahallista avustusta on arkisto saanut eduskunnalta vuosiksi 1910—12, nim. 1,000 mk. joka vuodelta.

Puolueemme eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan välinen toiminta on tämän toimintakauden aikana ollut paljon vilkkaampaa kuin edellisenä. Eduskuntaryhmä on kääntynyt puoluetoimikunnan puoleen useissa tärkeissä kysymyksissä, joista erityisesti mainittakoon *verojen kieltokysymys*. Huhtikuun alussa 1910 pyysi eduskuntaryhmä puoluetoimikunnan lausuntoa: „Olisiko ryhmän puolestaan kielletävä tai myönnettävä joko osaksi tai yleensä kaikki ne suostuntaverot, joista koossa olevan eduskunnan on päätettävä“.

Puoluetoimikunta käsiteltyään asiaa, antoi jo saman kuun 7 p:nä eduskuntaryhmälle lausuntonsa, jossa se kehoitti eduskuntaryhmää asettumaan jyrkän kiellon kannalle kaikesta verosta, johon eduskunnan suostumusta tarvitaan ja haetaan, sekä pysymään verokiellossa, huolimatta niistä hetkellisistä, epämääräisistä tahi näennäisistä tappioista mitä tämä kiello ehkä näyttäisi tuottavan. (Tämä lausunto hyväksyttiin puoluetoimikunnassa 5 äänellä 2 vastaan.) Kuten tunnetaan, ei

eduskuntaryhmä asettunut puoluetoimikunnan lausunnon kannalle. Saman vuoden heinäkuussa pidetty puolueuuevoston kokous hyväksyi puheenaolevan puoluetoimikunnan lausunnon 14 äänellä 7 vastaan. Tämän vuoden helmikuussa päätti puolueuuevosto, että verojen kieltokysymys esitetään puoluekokoukselle. Alustuksen toimittaminen jätettiin puoluetoimikunnan huoleksi.

Venäjän hallituksen valtiokaappaushankkeiden tunnetuksi tekemisessä muitten maitten puoluetovereille on puoluetoimikunta eduskuntaryhmän kanssa ollut yhteistoiminnassa. Huhtikuussa 1910 lähetti puoluetoimikunta eduskuntaryhmän kanssa yhdessä toimittaman laajanpuoleisen selostuksen kansainväliselle sihteeristölle. Mainittakoon, että kansainvälinen sihteeristö on toimittanut julistuksen Venäjän hallituksen sortotoimenpiteistä, kehoittaen kaikkien maitten sosialistisia eduskuntaryhmiä vaikuttamaan maansa eduskunnassa asiamme eduksi sekä yleensä toimimaan mielenosoituskokouksia Venäjän hallituksen valtiokaappaushankkeita vastaan. Niinkuin tiedetään seurattiin yleensä sihteeristön kehoitusta.

Puoluetoimikunnan taholta on myös koetettu vaikuttaa, että ulkolaisiin puoluelehtiin saataisiin asiallisia kirjoituksia maamme valtiollisesta asemasta ja Venäjän hallituksen turmiollisista toimenpiteistä.

Kertomuksen puolueemme toiminnasta kansainväliselle sosialistitoimistolle Köpenhaminan kongressia varten lähetti puoluetoimikunta kesäkuussa 1910. Kertomuksen, joka oli laajanpuoleinen, käännätti puoluetoimikunta saksaksi. Samalla pyydettiin, että sosialistitoimisto toimittaisi siitä tarvittavat käännökset ja painattaisi puolueemme kustannuksella. Toimisto täytti pyyntömmme.

Köpenhaminan kongressi. Kansainväliseltä sihteeristöltä sai puoluetoimikunta toukokuun loppupuolella 1910 kirjelmän, jossa kehoitettiin puoluettamme ottamaan osaa kansainväliseen sosialistien edustajakokoukseen, joka ilmoitettiin pidettäväksi elokuun 29 — syyskuun 3 p:nä. Kirjelmän johdosta julkaisi puoluetoimikunta tiedonannon edustajain valinnasta ja kongressissa esille tulevista asioista.

Heinäkuun 17 p:nä pidetty puolueuuevoston kokous päätti kongressiin valita 5 edustajaa. Toimitetulla lippuäänestyksellä tulivat valituiksi Y. Sirola 17, O. V. Kuusinen 15, M. Turkia 13, ja M. Paasivuori 9 äänellä. Kun viidennen edustajan suhteen jakautuivat äänet siten, että I. Hörhammer, Ida Aalle ja Hilja Pärssinen saivat kukin 8 ääntä, toimitettiin uusi äänestys. Sen tuloksen mukaan tuli viidenneksi edustajaksi valituksi Ida Aalle ja varalle I. Hörhammer, H. Pärssinen, Y. Mäkelin ja K. H. Viik.

Samalla ilmoitettiin kokoukselle, että eduskuntaryhmä oli valinnut edustajakseen V. Tannerin ja varalle S. Nuortevan. Näille edustajiksi valituille kuin myös ryhmän valitsemalle valtuutti puolueuuevosto

puoluetoimikunnan antamaan edustajavaltakirjat; samoin myös niille edustajille, joita mahdollisesti jotkut muut puolueemme järjestöt tai puoluelehdet valitsevat. Toivomuksenaan lausui puolueenuevosto, että ammattillisten järjestöjen edustajille antaisi ammattijärjestön toimikunta valtakirjat. Samalla lausui puolueenuevosto, että valittu edustajaryhmä käyttäisi puolueellemme myönnettä 8 ääntä suhteellisesti ryhmässä ilmenevien mielipiteiden mukaan.

Kun O. V. Kuusinen kieltäytyi edustajan toimesta, niin valtuutti puoluetoimikunta hänen sijalleen ensimmäisen varajäsenen I. Hörhammerin. Ruotsalainen Työväenliitto valitsi edustajakseen K. H. Viikin ja palvelijaliittoa edusti Miina Sillanpää. Puoluelehtien edustajia ilmoittautui 3, joille kaikille puoluetoimikunta antoi valtakirjat. Ammattijärjestön ja eri ammattiliittojen edustajia oli kaikkiaan 8, ammattijärjestön valtuuttamina. Kongressin jälkeen julkaisi edustajaryhmä puoluelehdissä selostuksen suhtautumisestaan esillä olleisiin eri kysymyksiin. Puoluetoimikunta julkaisi myös kehotuksen puoluejärjestöille, että ne koettaisivat tehdä jäsenilleen kongressin päätökset tunnetuiksi.

Saksan sos.-dem. puolueen edustajakokoukseen, joka pidettiin syyskuun 18—24 p:nä, lähetti puoluetoimikunta Suomen kysymystä selostelemaan K. H. Viikin.

Jäseninä kansainvälisessä sihteeristössä ovat olleet puoluekokouksen valitsemat, E. Valpas ja Y. Sirola. Viime helmikuussa pidetty puolueenuevoston kokous valitsi varajäseneksi K. H. Viikin.

Maailmanrauhan turvaamiskysymys. Viime joulukuussa saapui kansainväliseltä sihteeristöltä kirje, jossa pyydettiin puoluetoimikunnan lausuntoa Vaillant'in ja Keir Hardien lisäehdotuksen johdosta maailman rauhan turvaamista koskevaan kysymykseen. Kuten muistetaan jätti Köpenhaminan kongressi puheena olevan lisäehdotuksen kansainvälisen sosialistitoimiston tutkittavaksi. Kirjelmän johdosta valitsi puoluetoimikunta ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhteisen komitean, jonka tuli valmistaa lausuntoehdotus asiasta.

Kun puoluetoimikunnassa oli kysymyksen suhteen kaksi vastakkaista mielipidettä ja samoin lausuntoa laatimaan valitussa komiteassakin, niin päätettiin kuulustaa asiasta puolueenuevoston ja ammattijärjestön valtuuston mielipidettä. Puolueenuevosto käsitteli asiaa 5 p:nä viime helmikuuta ja ammattijärjestön valtuusto 27—29 p:nä viime huhtikuuta pitämässä kokouksessaan. Niissä kokouksissa lausuttujen evästyksien mukaan laati sitte komitea lausunnon, joka esitettiin heinäkuussa pidetylle puolueenuevoston kokoukselle ja joka hyväksyi sen sellaisenaan. Lausunnossa asetuttiin Köpenhaminan kongressissa asiasta hyväksytyjen ponsien kannalle, jotka katsottiin toistaiseksi riittävän ilman Keir Hardie—Vaillant'in lisäehdotusta.

Muita lausuntoja. Puolueneuvoston kokoukselle 27 p:nä 1910 esitti puoluetoimikunta lausunnon *eduskuntaehdokkaiden asettamisesta*. Siihen toimenpiteeseen oli antanut aihetta se, kun eräissä vaalipiireissä oli poikettu piirin järjestöjen kesken toimitetun puolueäänessytyksen tuloksista edustajaehdokkaita asetettaessa. Yhdennmukaisen menettelyn aikaansaamiseksi eri vaalipiireissä, ehdotti puoluetoimikunta että puolueneuvosto lausuisi yleisenä ohjeena pidettäväksi:

„että piiriäänestyksen tuloksista on perin varovasti ja ainoastaan pakottavain asianhaarain vallitessa poikettava.

Tämän kansanvaltaisen menettelyn noudattamiseksi:

1) on ehdokkaiten esittäminen ja perinpohjainen henkilökohtainen arvostelu hyvissä ajoin ennen piiriäänestystä toimitettava kaikissa vaalipiiriin kuuluvissa puoluejärjestöissä, ja

2) näin tapahtunut ehdokkaiten arvostelu on puoluelehdissä asiallisesti ja yksityiskohtaisesti selostettava toisten toverijärjestöjen tiedoksi,

3) piiriäänestyksen hyväksymän ehdokkaan on piirikokous oikeutettu poistamaan listoilta:

a) jos ehdokas hyväksyttävillä syillä kieltäytyy ehdokkuudesta,

b) jos ehdokas ei ole vaalikelpoinen.

c) jos ehdokasta vastaan piirikokouksessa esiintuodaan ja todistetaan sellainen syyte, jonka johdosta hänet on järjestöääntöjen nojalla puolueesta erotettava.

4) Milloin piirikokous katsoo täytyvänsä muista täysin riittävästä syistä, jotka se varmasti otaksuu järjestöjen hyväksyvän kun ne vaan tulevat tietyksi, poiketa piiriäänestyksestä joko jonkun ehdokkaan poistamalla tahi asettamalla hänet epäedullisemmalle sijalle kuin piiriäänestys aiheuttaisi, on kiireimmiten toimeenpantava uusi piiriäänestys, jonka tuloksien mukaisesti sitte piiritoimikunta täyttää ehdokassijat. Ellei tähän enään aika riitä, ei piirikokous ole oikeutettu tällaista muutosta tekemään muitten kuin listojen kolmannella sijalla olevain ehdokkaiten suhteen.“

Keskusteltuaan asiasta hyväksyi neuvosto tämän lausunnon.

Menettelytapakysys oli puolueneuvoston kokouksessa 16—17 p:nä heinäkuuta 1910 käsittelyn alaisena. Kysymys otettiin neuvoston kokouksessa esille juuri niihin aikoihin puoluelehdissä olleen välttelyn johdosta *yhteistoiminnasta porvarispuolueiden kanssa*, n. k. valtakunnallainsäädännöstä johtuvista toimenpiteistä. Kysymyksen alusti kokoukselle Y. Sirola. Laajanpuoleisen keskustelun päätyttyä annettiin Sirolalle, Turkialle ja Mäkelinille toimeksi laatia päätösehdotus ja esitivät nämät, että puolueneuvoston kokouskertomuksessa julaistaisiin selostus keskustelusta ja siinä esitettyjen näkökohtain nojalla neuvosto lausuisi:

„että puolueemme järjestöjen on Kotkan puoluekokouksessa hyväksytyjen menettelytapapäätösten mukaisesti jyrkän luokkataistelun kannalla pysyen tehtävä vastarintaa laittomia ja mielivaltaisia kuristustoimia vastaan; niin,

että julkisissa kokouksissa, joita on itsenäisesti pantava toimeen, tulkitaan köyhälistön kanta n. k. valtakunnanlainsäädännön suhteen;

pannaan vastalauseita kansalaisvapauksien kuristuksia vastaan, koetetaan vetää niiden toimeenpanijat edesvastuuseen ja kieltäydytään laittomia mahtikäskyjä noudattamasta, kuitenkin niin, että viranomaisten väkivallalla uhatessa ei aseteta kansanjoukkojen turvallisuutta vaaranalaiseksi, vaan menetellään niin, että jos väkivaltaa tapahtuu, siveellinen edesvastuu siitä lankeaa viranomaisille; ja

yleensä esiinnyttään itsenäisesti sekä yhtenäisesti puolueen eri järjestöissä, ryhtymättä yhteistoimintaan porvarispuolueitten kanssa ennenkuin puoluekokous on asiasta ratkaissut tai äkkiarvaamattomissa tapauksissa neuvosto sen hyväksynyt ja sille ohjeet määrännyt.“

Ehdotus hyväksyttiin.

Sosialistisen kuukauslehden perustamisesta antoi puolue neuvosto lausuntonsa 16—17 p:nä heinäkuuta 1910 pitämässä kokouksessaan. Ylioppilaiden sos.-dem. yhdistys oli kääntynyt puoluetoimikunnan puoleen esityksellä, että puolue joko itse ryhtyisi julkaisemaan samanlaista aikakauslehteä kuin pari vuotta sitten kuollut Sosialistinen Aikakauslehti tahi ainakin tulisi läheiseen rahalliseen yhteyteen tätä tarkoitusta varten muodostetun yhtiön kanssa, joka muun puoluekirjallisuuden julkaisemisella keräisi tarvittavia varoja aikakauslehden ulosantamiseen.

Asian johdosta esitti puoluetoimikunta lausuntoehdotuksen edellä mainitulle neuvoston kokoukselle, joka ehdotus päättyi seuraavaan ponteen:

„että Puolue neuvosto pitää tarpeellisena sosialistisen aikakauslehden aikaansaamisen nyt tai vastedes, mutta että puolue ei ainakaan toistaiseksi voi ruveta rahallisesti sitä kannattamaan.“

Ehdotus hyväksyttiin.

Tämän lisäksi on puoluetoimikunta julaissut lausunnon, julkisista huveista menevistä maksuista (julaistu maaliskuussa 1910). Saako puolueen jäsen kuulua muihin kuin sosialidemokratiisiin yhdistyksiin? (Julaistu tammikuussa 1910). Puolueveron suorittamisesta. (Julaistu heinäkuussa 1910.) Sitäpaitsi on puoluetoimikunta antanut lausuntonsa useista asioista, joista piiritoimikunnat tai puolueosastot ovat lausuntoa pyytäneet. Samoin on puoluetoimikunta antanut pyydet-

täessä lausuntonsa eduskuntaehdokkaiden asettamisesta johtuneista erimielisyyksistä sekä muista puoluejärjestöjen ja yksityisten jäsenten välisistä selkkauksista.

Mielenosoituskokouksia, paitsi Vappujuhlia, on puoluetoimikunnan kehotuksesta pidetty:

N. k. yleisvaltakunnallisen lainsäädännön johdosta, 27 p. lokak. 1909 ja 20 p. heinäk. 1910.

Työväen suojeluslakien tuhoamista tarkottavan teollisuushallituksen lausunnon johdosta, 13 p:nä marraskuuta 1910.

Eduskunnan porvariston menettelyn johdosta, kun se esti puolueemme eduskuntaryhmän laillisuusanomuksen esittämisen, helmikuussa 1911.

Kehotuksia puoluejärjestöille, paitsi edellä mainittuja mielenosoituskokouksia koskevia, on puoluetoimikunta joutaissut:

Kehotus vaalivalmistuksiin (julaistu 13 p:nä lokakuuta 1910.)

Kehotus puoluekokoukselle tarkotettavien asioiden valmisteluun. (Julaistu 20 tammikuuta 1911.) Näiden lisäksi on puoluetoimikunta julaissut kehotuksia puoluekalenterin, kevätjulkaisun ja mielenosoitusmerkkien levittämisestä.

Tiedonantoja ja ohjeita on puoluetoimikunta julaissut puoluelehdistä, kuten luontokurssien toimeenpanosta, puolueuuvoston ja toimikunnan päätöksistä, yhdistysten puolueeseen liittymisestä, y. m.

Puoluetilastoa v. 1909 painettiin 2,500 kpl. jaettavaksi puolueosastoille ja järjestöille. V. 1910 tilasto on tätä kirjoitettaessa paraillaan ladottavana. Puolueen muita julkaisuja koskevat asiat käyvät selville puoluetoimikunnan tilikertomuksesta.

Puoluelehdeksi hyväksyi puolueuuvosto 16—17 p:nä heinäk. 1910 pidetyssä kokouksessaan Turussa ilmestyvän „Arbetet“-nimisen ruotsinkielisen lehden.

Yleissilmäys valtiolliseen asemaan ja puolueemme toimintaan. Valtiollinen asema tämän toimintakauden aikana on entisestään yhä kiristynyt. Taantumus on voittanut yhä enemmän alaa. N. k. valtakunnanlainsäädäntö, jota viime toimintakauden lopulla tiedettiin Venäjän hallituksen suunnittelevan, on nyt tämän toimintakauden aikana Venäjän duuman ja ministerineuvoston hyväksymänä sekä hallituksen vahvistamana jo periaatteessa julistettu voimaan. Sen käytäntöön sovittamista ja Suomessa toteuttamista tarkoittava lakiesitys on jo jätetty valtakunnan duuman käsiteltäväksi. Valtiokaappaus on siis suoritettu periaatteessa, s. o. paperilla ja sen täydellinen toteuttaminen riippuu ainoastaan Venäjän taantumusvallan voimasta.

Jo aikasemmin alkanut kansalaisvapauksien kuristaminen on yhä vaan kiihtynyt, varsinkin työväen järjestöjen toimintaa on yhä useammin ryhdytty häiritsemään. Perustuslailla turvattu sananvapauden

käyttö on joutunut poliisin mielivallasta riippuvaksi. Poliisi on useoilla paikkakunnilla, työväen juhlatilaisuuksissa, häirinnyt juhlapuhujia, jopa useita kertoja on keskeyttänyt ja estänytkin puheen pidon. Arpajaisluvan saannille on asetettu este, kieltämällä puheiden ja esitelmien pito arpajaisten yhteydessä. Ruotsin suurlakkoa avustaneilta järjestöiltä on kielletty arpajaisluvat. Itämienkin toimeenpanoa ovat viranomaiset koettaneet vaikeuttaa. Samalla ovat viranomaiset ryhtyneet painovapautta rajottaviin toimiin. Tuomioistuimetkin ovat tukenneet painovapauden rajotussyrityksiä ja kuvernöörit määräilevät uhkaksakkoja kun kirjapainot kieltäytyvät lähettämästä vapaakappaleita painokannisille. Majesteettirikosjutut kuuluvat aivan päiväjärjestykseen, jopa erittäin huomiota herättäviä valtiopetoskanteitakin on nostettu puolueemme kahta jäsentä vastaan.

Eduskunnan kautta saavutetut uudistukset ovat supistuneet verrattain vähiin. Kotimaiset sekä rajantakaiset taantumukselliset voimat ovat olleet yhteistyössä työväelle edullisten uudistusten vastustamisessa ja tuhoamisessa. Kaksi kertaa on eduskunta hajotettu tämän toimintakauden aikana ja kaksi kertaa on myös puolueemme täytynyt käydä voimia ja varoja kysyvään vaalikamppailuun riistäjäpuolueita vastaan. Puolueemme äänimäärä, samoin kuin porvarispuolueittenkin käy selville seuraavasta taulukosta:

	Annettuja hyväksytyjä vaalilippuja				
	v. 1907	v. 1908	v. 1909	v. 1910	v. 1911 *)
Sosialidem. puolue	329,946	310,826	337,685	316,951	320,289
Suomalainen ”	243,573	205,892	199,920	174,661	173,362
Nuorsuomal. ”	121,604	115,201	122,770	114,291	118,298
Ruotsal. kansan ”	112,267	103,146	104,191	107,121	106,289
Maalaisliitto	51,242	51,756	56,943	60,157	62,660
Kristill. työväenliitto	13,790	18,848	23,259	17,344	17,289
Hajalistat	18,568	3,772	1,703	1,034	782
Koko maa	890,990	809,441	846,471	791,559	798,969

Puolueemme jäsenluku on puoluetilaston mukaan tämän toimintakauden aikana alentunut tuntuvasti. V. 1908 olis puolueessamme 71,266 jäsentä, v. 1909 oli 58,293 ja v. 1910 tilasto osottaa olevan 52,120 jäsentä. Jäsenluvun laskeutumista arvosteltaessa on nyt kuitenkin otettava huomioon se puolueemme jäsenmäärän suuri kasvaminen joka tapahtui suurlakon vaikutuksesta. V. 1904 oli puolueessamme ainoastaan 16,610 jäsentä, mutta jo 1906 oli 85,027 jäsentä,

*) Numerot v. 1911 otettu sanomalehtitietojen mukaan.

Siis kahdessa vuodessa oli puolueemme jäsenluku kasvanut yli 5 kertaa entistä suuremmaksi. Sellaista äkkipikaista jäsenluvun kasvamista on seurannut tasainen jäsenluvun aleneminen. Sitäpaitsi on otettava huomioon myös, että vuosina 1906, 1907 ja 1908 puoluetilastoon jäsenlukua kerättyä ei pidetty kovinkaan tarkkaa kontrollia siitä, oliko kaikki yhdistysten kirjoissa merkityt jäsenet myöskin puolueveronsa suorittaneita. Vasta v. 1909 alettiin karhuamaan yhdistyksiltä puolueveroja sen mukaan kun ne olivat edellisenvuoden puoluetilastoon ilmoittaneet jäseniä. Se tietysti vaikutti tarkemman jäsenluettelon laatimiseen yhdistyksissä sekä myös v. 1909 puoluetilastossa ilmenevään jäsenluvun alenemiseen. Kun Kotkan puoluekokouksessa määrättiin piiriverojen ja kunnalliseen toimintaan menevien maksujen suoritus puolueeseen kuulumisen ehdoksi, niin on sekin kai ainakin näin ensi alussa vaikuttanut puolueen jäsenluvun vähenemiseen.

Puolueemme jäsenluvun alenemista arvosteltaessa on myös otettava huomioon taloudellisessa tuotannossa havaittavissa ollut lamaanus ja siitä johtuva työttömyys; saavutettujen eduskunnallisten uudistusten vähäisyys ja yhä kasvanut valtiollinen taantumus. Nyt näyttää taas teollisuuden nousuaika lähestyvän. Se voi osaltaan vaikuttaa puolueemme jäsenluvun kasvamiseenkin.

Yhdistyksien luku, samoin niiden omistamien talojen luku ja ylipäänsä puolueemme varallisuus on kasvanut tämänkin toimintakauden aikana tuntuvasti. Se osoittaa, että puolueemme on varmalla pohjalla koska jäsenluvun vähentyminen ei ole vaikuttanut heikontavasti puolueemme sisäiseen toimintaan. Taantumuksen mustien mahtien kuristustoimenpiteistä huolimatta ponnistakaamme rohkeasti eteenpäin. Tulevaisuus on meidän.

Puoluetoimikunnan tilikertomus

18:sta p:stä maaliskuuta 1909 30:een p:ään
kesäkuuta 1911, sekä ehdotus tulo- ja
meno-arvioksi vuosiksi 1912 ja 1913.

Kun puoluetoimikunta ei ollut tilaisuudessa esittämään Kotkan puoluekokoukselle täydellistä tilikertomusta 18:sta p:stä huhtik. 1909 puoluekokoukseen saakka, niin käsittää tämä kertomus, vaikkapa se oikeastaan koskee myöhempää toimintakautta, myös äskenmainitun ajan.

Se tilinpäätös, jonka n. s. Tutkijatoimikunta laati Kotkan puoluekokousta varten ja joka käsitti edellisen puoluetoimikunnan toimintaa 18:een p:ään maalisk. 1909 saakka, osotti varoja Smk. 75,942: 05 ja velkoja Smk. 4,062: 28; puhdas omaisuus oli siis Smk. 71,879: 77. Tässä tilinpäätöksessä ei kuitenkaan oltu tehty tarpeellisia poistoja, josta syystä puoluekokous päättikin niiden tekemisestä ensitulevan tilinpäätöksen yhteydessä. Puoluekokouksen päättämät poistot tekivät Smk. 16,465: 50, jonka summan puoluetoimikunta myöhemmin havaitsi liian pieneksi. Varsinkin kirjatili vaati suuria poistoja, koska varasto suureksi osaksi oli semmoista kirjallisuutta, jota ei enää voitu muuttaa rahaksi, mutta joka kuitenkin oli merkitty inventariossa täysarvoiseksi. Mutta paitsi sitä, että siis Tutkijatoimikunnan laatima tilinpäätös ei vastannut todellista asianlaitaa, oli se eräissä suhteissa suorastaan väärä, josta syystä puoluetoimikunta tilinpäätöstä varten laati oikaistun inventarion, joka osotti

varoja	Smk. 75,978: 24
velkoja	„ 5,725: 16
puhdasta omaisuutta	Smk. 70,253: 08

Tilinpäätöksessä tehtiin sittemmin arvioiduista varoista seuraavat poistot:

kirjatililtä	Smk. 6,011: 25
kalustotililtä	„ 4,235: —
osakkeidentililtä	„ 1,312: —
saatavia eri järjestöiltä ja yksityisiltä	„ 14,824: 89
J. E. Perttilän tililtä	„ 3,874: 41
yhteensä	Smk. 30,257: 55

Poistetuista saatavista on puoluetoimikunta sittemmin koettanut karhuta sisään niin paljon kuin suinkin mahdollista, mutta vallan huonolla tuloksella. On nimittäin käynyt ilmi, että suurin osa näistä „saatavista“ ei ollut olemassa, ja niitä kun on ollut, ei ole voitu asianomaisilta saada; oikeudenkäyntiin puoluetoimikunta taas ei ole tahatonut ryhtyä, varsinkin koska tämä olisi maksanut enemmän kuin mitä sen kautta mahdollisesti olisi voitu saada.

Mitä erittäin tulee J. E. Perttilän vajaukseen, niin nousi tämä Tutkijatoimikunnan tekemän tilinpäätöksen mukaan Smk. 3,686:11. Sittemmin on käynyt ilmi, että sanottu vajuus todellisuudessa on ollut suurempi, sillä Perttilä oli jättänyt kirjoihin viemättä eri hänen nostamiansa varoja, joiden olemassa olo ei ollut Tutkijatoimikunnalle tunnettu. Näillä lisäyksillä nousi vajuus Smk. 7,424:41. Vastikkeena tähän oli puoluetoimikunnalla erinäisiä J. E. Perttilän jällelle jättämiä arvo-papereita, joiden arvo nousi Smk. 3,550. Nämä on myöhemmin suurimmaksi osaksi muutettu rahaksi. Puolueen suoranainen tappio tuli siis olemaan Smk. 3,874:41; tämä summa on, kuten jo mainittiin, poistettu tileistä.

Kotkan puoluekokous päätti jättää tilinvapaudesta päättämisen entiselle puoluetoimikunnalle ensi puoluekokoukseen, johon mennessä sanotun puoluetoimikunnan oli hankittava täydelliset tilikertomukset. Kun edellä olevasta selonteosta käy ilmi, missä määrin Tutkijatoimikunnan tekemä tilinpäätös ei pidä paikkaansa ja kun puoluekassan tila J. E. Perttilän karkuun lähtemisen aikana nyttemmin on täysin selvä, ei entinen puoluetoimikunta ole katsonut tarpeelliseksi laatia mainitunlaista tilikertomusta, joka pääasiassa tulisi sisältämään mitä jo tässä yhteydessä on esitetty. Yllä olevien asianhaarojen sekä 31 p:nä jouluk. 1909 tehdyn tilinpäätöksen nojalla, joka tietysti tullaan seikka-peräisesti esittämään asianomaiselle valiokunnalle nyt tulevalle puoluekokoukselle, voidaan helposti tehdä lopullinen päätös siitä, onko entiselle puoluetoimikunnalle myönnettävä tilivapaus vai ei.

Puoluetoimikunnau toiminta ei ole taloudellisessa suhteessa ollut tulokseton. Kustannustoimi on yleensä antanut tyydyttäviä, osaksi oikein hyviäkin tuloksia, mikä kyllä on ollut tarpeellistakin, kun puolueverot ovat vähentymällä vähentyneet, mutta puoluekassalle on siitä huolimatta asetettu yhä suurempia vaatimuksia. 1909 vuoden tilinpäätös osotti kyllä 25,671 mk:n 59 p:n suuruisen vähennyksen, mutta kun poistot kuten sanottu nousivat 30,257 markkaan 55 p:iin, olivat tulot todellisuudessa 4,585 mk. 96 p:iä suuremmat kuin menot. Vuodesta 1910 alkaen astui Kotkan puoluekokouksen hyväksymä tulo- ja menoarvio voimaan, ja puolueuuevosto sekä -toimikunta ovat koettaneet

seurata sitä niin tarkasti kuin mahdollista. Se asetti suuria vaatimuksia puoluekassalle, kun se määräsi melkoisia määrärahoja annettavaksi eri järjestöille ja komiteoille. Samalla oli sisääntulevien puolueverojen summa, niinkuin myöhemmin on käynyt selville, arvioitu liian suureksi. Kaiken tämän johdosta on puoluetoimikunta saanut taistella suurien vaikeuksien kanssa saadakseen tulo- ja menopuolet menemään tasan. Tämä on kuitenkin onnistunut; vieläpä on puolueen puhdas omaisuus lisääntynyt, vuodelta 1910 7,458 markalla 41 pennillä sekä 1911 vuoden ensi puoliskolta 1,922 markalla 14 pennillä, ja kuitenkin on tarpeelliset poistot tehty. Että tämä on käynyt mahdolliseksi, riippuu siitä, että puoluetoimikunta useimmilla tileillä on voinut tehdä säästöjä.

Puoluetoimikunnan tulot ja menot ovat olleet:

	1909		1910		1911	
	Menot	Tulot	Menot	Tulot	Menot	Tulot
Kulunkitili	3,316 74	—	3,748 77	—	1,629 77	—
Palkkaustili	6,953 —	—	8,116 —	—	3,960 —	—
Agitationitili	8,771 31	—	16,648 97	—	7,418 22	—
Kansainvälinentili	303 60	—	1,673 77	—	333 32	—
Puolueuuvostontili	1,989 75	—	1,171 70	—	364 10	—
Kongressimatkatili	—	—	1,025 —	—	—	—
Puoluekokouksentili	6,594 50	—	2,000 —	—	2,000 —	—
Tutkijatoimikunnantili	2,130 11	—	—	—	—	—
J. E. Perttilän tili	3,874 41	—	—	—	—	—
Satunnaisten menojen tili	1,033 66	—	110 15	—	269 55	—
Epävarmojen saatavien tili	3,157 50	—	—	—	—	—
Kirjatili	6,859 50	750 —	—	1,770 26	161 43	—
Kalustotili	4,235 —	—	211 90	—	180 50	—
Arkistontili	—	—	780 —	—	500 —	—
Työv. sihteeristön tili	—	—	1,760 34	—	345 —	—
Osakkeidentili	1,312 —	—	—	—	—	55 40
Eri arvopaperientili	2,637 60	—	—	—	—	—
Eri henkilöidentili	11,109 89	2,155 90	—	—	201 02	—
Vier. velkøkirjaintili	75 80	—	—	—	951 85	—
Puolueverojentili	—	22,567 93	—	26,934 77	—	12,360 59
Mielenosoitusmerkientili	—	2,779 55	—	1,853 —	—	4,567 44
Työväen kalenterintili	—	8,554 65	—	11,515 40	—	—
Ruots. kalenterintili	—	—	—	904 68	—	—
Kevätjulkaisujentili	—	—	—	131 32	—	2,268 42
Epävarmojen saatavien tili	—	—	—	195 65	—	—
Korkotili	—	1,874 75	—	1,399 98	—	985 25
Pääomatili	—	25,671 59	7,458 41	—	1,922 14	—
Smk.	64,354 37	64,354 37	44,705 01	44,705 01	20,237 10	20,237 10

Huomautuksia edelläolevan johdosta.

Kulunkitili: Kuten näkyy ovat kulungit vuosi vuodelta vähentyneet. V. 1909 tekivät ne keskimäärin 350 mk. kuukaudelta, v. 1910 312: 50 ja tänä vuonna 270 mk. Kotkan puoluekokouksen hyväksymässä tulo- ja menoarviossa olivat kulungit arvioituit 4,250 markaksi vuodessa.

Palkkaustili: Tälläkin tilillä on voitu tehdä säästöjä. Kotkan puoluekokous laski palkat yhteensä 8,500 markaksi (sihteerille 3,000, rahastonhoitajalle 3,000 ja konttoriapulaisille 2,500). Nykyään on, paitsi sihteerää ja rahastonhoitajaa, kaksi naisapulaista puoluetöimiston palveluksessa.

Agitatsioonitili: (Kotkassa hyväksytyssä menoarviossa yhteensä 16,000 mk.) kuten näkyy, ovat menot vuodesta 1910 alkaen suuresti kasvaneet. Paitsi puoluetöimikunnan omat agitatsioonikulut on tälle tilille viety erinäisiä avustuksia, kuten Suomen ruots. työväenliitolle, Sos.-dem. naisliitolle, Sos.-dem. nuorisoliitolle, Suomen maanvuokraajain liitolle y. m., kuin myös piiritoimikunnille menevät avustukset sekä kaikki kustannukset vaaliagitatsiooniam varten.

Kongressimatkatili: (Smk. 1,000.) Tälle tilille on viety kustannukset puolueen edustamisesta Köpenhaminan kansainvälisessä kongressissa sekä K. A. Wiikin lähettämistä Saksan sos.-dem. puolueen kongressiin Magdeburgissa.

Puoluekokouksen tili: (Smk. 1,000). Kuten näkyy, niin kustannukset Kotkan puoluekokouksesta eivät nousseet vähempään kuin 6,594: 50. — Tällä tilillä löytyvät menoerät vv. 1911 ja 1911 ovat rahoja, jotka ovat varattu 1911 vuoden puoluekokousta varten. Kotkan puoluekokouksen arvioima määrä on ollut liian pieni.

Satunnaisten menojen tili: Suurin osa tällä tilillä löytyvä suuri menoerä on puolueemme maksama suurlakkoavustus Ruotsin ammattijärjestölle (Smk. 1,000).

Epävarmojen saatavien tili: Poistoja.

Kirja-tili: Kuten mainittu tehtiin 1909 vuoden tilinpäätöksen yhteydessä melkoisia poistoja; mitään voittoa mainittu vuosi ei siis voinut osottaa. Vuonna 1910 syntyi sitä vastoin voittoa, mutta v. 1911 taas pienempi tappio, riippuen siitä, että melkoisia poistoja taas on tehty. Varastossa on nimittäin n. 30,000 laulukirjaa, jotka tilattiin jo v. 1907 ja joiden menekki on ollut sangen huono. Luultavasti varastoa ei voi koskaan loppuunmyydä, ja tästä syystä on täytynyt tehdä poistoja. Myöskin on poistettu osa arvosta Oulun ja Kotkan puoluekokousten pöytäkirjoista, joita vielä on sangen paljon jälellä.

Kalustotili: V. 1909 tehdyt suuret poistot riippuvat siitä, että aikaisempaan inventarioon, jota kuitenkin ei ole voitu löytää J. E.

Perttilän papereista, luultavasti oli viety myös Työvään arkiston omistamain kirjain arvo. Puoluetoimikunnan tekemään inventarioon on viety ainoastaan toimiston todellisesti omistamaa omaisuutta, ja sitäkin alhaisista hinnoista. — Tällä tilillä vuosina 1910 ja 1911 löytyvät menoerät ovat poistoja.

Työvään sihteeristön tili: Tällä tilillä olevat menoerät ovat puoluejärjestöille ja yksityisille puoluetovereille myönnettyjä oikeusavustuksia.

Osakkeidentili: Tulot vuodelta 1911 ovat „Työvään Sanomalehti-O.-Y:ltä“ nostettuja voitto-osuuksia.

Eri henkilöidentili: Menoerä vuodelta 1909 on poistoja, tuloerä sisäänmaksettuja saatavia, joita ei aikaisemmin oltu viety kirjoihin. — Menoerä vuodelta 1911 on poistoja, jotka on katsottu tarpeelliseksi tehdä.

Vier. velkakirjaintili: Poistoja.

Puolueverojentili: Tulot tällä tilillä ovat alituisesti, joskin hiatasti, vähentyneet, eivätkä ole, kuten jo aikaisemmin on mainittu, tehneet läheskään 35,000 markkaa vuodessa, niinkuin Kotkan puoluekokous oli edellyttänyt.

Mielenosoitusmerkkientili: Merkityt tuloerät ovat puoluekassaan langennut osa voitosta vappumerkkien myynnistä. Miten tämä liike on kolmena viimeisenä vuotena kehittynyt, käy selville seuraavista numeroista:

vuosi	myytyjä merkkejä	puhdas voitto
1909	30,958	5,500: —
1910	58,472	6,000: —
1911	111,346	13,487: 44

Aikaisemmin on puolet langennut Suomen ammattijärjestölle, mutta vuodesta 1910 alkaen on Kotkan puoluekokouksen päätöksen mukaan $\frac{1}{3}$ jaettu vaalipiirijärjestöille siinä suhteessa kuin eri piireissä on myyty merkkejä, $\frac{1}{3}$ on langennut Suomen ammattijärjestölle ja $\frac{1}{3}$ puoluekassaan.

Työvään kalenterin tili: Tämäkin liike on vuosi vuodelta antanut yhä parempia tuloksia. 1908 vuoden painos oli 35,000 kappaletta, ja puhdas voitto teki n. 7,500 markkaa (J. E. Perttilän kirjojen mukaan n. 9,000 markkaa, mutta tämä summa ei ollut oikea). V. 1909 painettiin 40,000 kapp., joista myytiin n. 38,000 (voitto 8,554: 65), ja v. 1910 oli painos 45,000 kapp., joista myytiin n. 44,000. Että voitto viime vuonna tuli niin suuri (Smk. 11,515: 40) riippui osaksi siitä edullisesta ilmoituskontrahdistä, josta puoluetoimikunta onnistui sopia erään asioitsijan kanssa.

Ruotsalaisen kalenterintili: Kokeeksi julkaisi puoluetoimikunta v. 1910 ruotsinkielisen kalenterin, joka käsitti 80 sivua; myyntihinta oli 75 p:ää. Tämäkin onnistu hyvin; koko painos, 3,000 kapp., myytiin loppuun muutamissa päivissä. Odottamattoman suuri voitto syntyi, riippuen sekin, osaksi, edullisesta ilmoituskontrahdista. — Tähän onnelliseen tulokseen nähden tulee puoluetoimikunta jatkamaan tämän kalenterin julkaisemista.

Kevätjulkaisujentili: Keväällä v. 1910 päätti puolueuuevosto puoluetoimikunnan ehdotuksesta julaista kevätjulkaisun. Voitosta lankeasi puolet Suomen Ammattijärjestölle. Eri asianhaarojen johdosta, suureksi osaksi siitä syystä, että päätös julkaisun aikaansaamisesta tehtiin liian myöhään, tuli taloudellinen tulos siksi vähäpätöinen (voitto oli vain 131: 32). Sitä paremmin onnistui sama julkaisu tänä vuonna. Pääsyyinä tähän lieene puolueuuevoston päätös, että voitosta annettaisiin puolet sanomalehdille, sillä tämän johdosta edistivät nämä julkaisun levittämistä. Melkein koko se suuri painos myytiin loppuun. Tähän vaikutti tietysti hinnan halpuus, julkaisun arvoon verraten. Runsaasti kuvitettu, 64 sivuinen kevätjulkaisu vain 50 pennin hinnasta, oli aivan uutta. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että „Punainen Viesti“, jonka koko laajuus oli sama, maksoi kaksi kertaa enemmän. Samalla kertaa kuin tämä julkaisu ilmestyi, julkaisi puoluetoimikunta myös ruotsinkielisen kevätjulkaisun, ulkonäöltään ja sisällöltään melkein samallinen kuin suomalainen. Tulot ruotsalaisesta julkaisusta korvasivat kyllä kustannukset, mutta voittoa se ei antanut.

Epävarmojen saatavien tili: Tuloerä on sisäänmaksettuja saatavia, jotka aikaisemmin oli poistu.

Varoja ja velkoja.

Pueluekassan varat ovat kyseessä olevissa tilinpäätöksissä olleet:

	18/3 1909	31/12 1909	31/12 1910	30/6 1911
Kassa	2,436: 50	70: 44	298: 20	790: 95
Pankkitalletuksia	8,000: —	20,494: 93	29,253: 51	32,715: 13
Kalusto	4,885: —	1,135: —	1,432: 50	1,358: —
Vieraita velkakirjoja	11,112: 10	8,693: 24	9,738: 24	22,084: 64
Osakkeita	2,470: —	1,158: —	1,158: —	1,140: —
J. E. Perttilä	4,020: 81	3,550: —	381: —	206: —
Kirjavarasto	15,268: 22	9,692: 49	8,148: 21	6,407: 18
Ulkona olevia saatavia	22,822: 31	7,283: 79	12,815: 64	3,504: 17
Epävarmoja saatavia	—	1: —	1: —	1: —
Sekalaisia	4,963: 30	6,962: 55	35: —	2,774: 86
Smk.	75,978: 24	59,041: 44	63,261: 30	70,981: 93

Huomautuksia edelläolevan johdosta.

Vieraita velkakirjoja: Oulun puoluekokouksessa tehdyn päätöksen mukaan on puolueuuvostolla oikeus myöntää lainoja. Kuten näkyy, on 1911 vuoden ensi puoliskolla lainattu melkoisia summia, niin että suuri osa puolueen varoista on sijoitettu vieraisiin velkakirjoihin. Suurimmat myönnetyt lainat ovat olleet Suomen Ammattijärjestölle Smk. 15,000 kirjaltajain ja kirjansitojain avustamiseksi. Tästä lainasta maksettiin 30 p:nä kesäkuuta 5,000 mk. takaisin. Mäntän t.-y:lle annettiin lainaksi 2,000 mk., Keuruun t.-y:lle 1,000 mk. ja Kalliosahan t.-y:lle 1,000 mk. Kaikki nämä lainat on annettu täysin riittäviä takuita vastaan ja määrätyn, lyhyeksi ajaksi, Mäntän t.-y:n laina kuitenkin 2:n kuukauden irtisanomisajalla. On sentähden luultavaa, että tämä tili tulee ennen pitkää tuntuvasti alenemaan.

Vanhempia lainoja on osaksi maksettu takaisin, niin että niiden loppusumma on jossain määrin pienentynyt.

Puoluekassan *velat* ovat olleet:

	18/3 1909	31/12 1909	31/12 1910	30/6 1911
Painokannerahasto	2,089: 95	1,939: 45	1,159: 45	949: 45
Opistorahasto	1,568: 43	2,336: 93	2,336: 93	2,340: 23
Kuoll. Yhd:ten varoja	403: 90	787: 18	1,248: 26	1,358: 62
Sekalaisia	1,662: 88	9,456: 39	1,260: —	—
Puoluekokousta varten varattu	—	—	2,000: —	4,000: —
Amerikasta lahjoitettuja, käyttämättömiä rahoja	—	—	3,216: 76	7,841: 09
Maksam. avustuksia	—	—	—	530: 50
Smk.	5,725: 14	14,459: 95	11,221: 40	17,019: 89
Puhdas omaisuus	70,253: 08	44,581: 49	52,039: 90	53,962: 04
Smk.	75,978: 24	59,041: 44	63,261: 30	70,981: 93

Huomautuksia ylläolevan johdosta.

Painokannerahaston tili: Tästä rahastosta, joka aikoinaan keräyksen kautta saatiin aikaan, on maksettu avustuksia puoluetovereille, jotka „painorikosten“ johdosta on tuomittu vankeuteen. Avustukset ovat olleet 30—45 mk. kuukaudessa siltä ajalta kun vankeus on kestänyt.

Amerikasta lahjoitetut varat: Amerikasta on agitatsionin edistämiseksi lähetetty yhteensä Smk. 15,191: 76, josta summasta vielä on

käyttämättä Smk. 7,841: 09. Näistä varoista on puolueuuvosto puolestaan päättänyt, että ne on varattava tulevaa vaalitaistelua varten.

Maksamattomat avustukset ovat Turun l. etel. vaalipiirille kuuluvia avustuksia, joita ei ole maksettu, kun piiri ei ole noudattanut puolueuuvoston päätöstä, koskeva piiritoimikunnan ylöskantamien puolueverojen sisäänmaksamista puoluekassaan. Tämä päätös tietää myös, että kyseessä olevat avustukset maksetaan ulos, niin pian kuin piiritoimikunta suostuu noudattamaan puolueuuvoston päätöksiä.

Kun ei voitto- ja tappiotilistä selvästi käy ilmi, mitkä puoluetoimikunnan todelliset tulot ja menot ovat olleet, ei liene tarpeetonta esittää vielä seuraavia numeroita, jotka osaksi ovat yhteenveto voitto- ja tappiotilistä.

Sillä ajalla, jonka tämä tilikertomus käsittää, on puoluetoimikunta

Ylöskantanut puolueveroja . . .	Smk.	61,863: 29
Sekä korkoja ja satunnaisia tuloja	„	4,510: 98
Ansainnut kustannustoimilla . .	„ 26,993: 30	
„ mielenosoitusmerkeillä	„ <u>24,987: 44</u>	51,980: 74
Vastaanottanut vapaaehtoisia lahjoja, jotka suoranaisesti ovat langenneet puoluekassaan .	„	<u>2,769: 59</u>
		121,124: 60
<i>Tappio</i>	„	<u>16,291: 04</u>
		<u>Smk. 137,415: 64</u>

Menot ovat olleet:

Puoluetoimikunnan itse harjottamaa agitatsionia, kustannuksia vaaliagitatsionia varten, erinäisiä avustuksia ja satunnaisia apumaksuja	Smk. 42,304: 32
Voitto-osuuksia S. Ammattijärjestölle, piiritoimikunnille ja sanomalehdille	„ <u>17,797: 45</u> 60,101: 77
Kustannuksia Kotkan puoluekokouksesta ja varalta Helsingin puoluekokousta varten	„ 10,594: 50
Kustannuksia osanotosta ulkomaisiin kongresseihin	„ 1,025: —
Siirto:	<u>Smk. 1,025: — 70,696: 27</u>

	Siirto	Smk.	1,025 —	70,696: 27
Tutkijatoimikunnan kustannuksia				
y. m.	„	2,130: 11		
Sekalaista	„	413: 36	3,568: 47	
Poistoja	„		31,901: 07	
Kustannuksia puolueuuvoston ko-				
kouksista	„	3,525: 55		
Palkkoja	„	19,029: —		
Puoluetoimikunnan kustannuksia				
sekä puoluetilaston painatta-				
minen y. m.	„	8,695: 28	31,249: 83	
			<u>Smk. 137,415: 64</u>	

Kuten yllä olevasta näkyy, tekevät puolueverot vain puolet kaikista tuloista, mutta agitatsiooniin ja avustuksiin on mennyt lähes yhtä paljon kuin mitä sisäänmaksetut puolueverot tekevät. Tulot puoluetoimikunnan liiketoiminnasta taas korvaavat ei ainoastaan kaikki kustannukset puoluetoimikunnan ja -neuvoston toiminnasta, vaan ovat vielä antaneet 20,000 suuruisen ylijäämän.

Paitsi ylläolevia tuloja ja menoja on puoluetoimikunnan hoitamilla eri rahastoilla ollut omat tulonsa ja menonsa. Painokannerahastosta on maksettu ulos avustuksia yht. Smk. 1,140: 50, ja opistorahasto on eri tahoilta saanut vastaanottaa lahjoja yht. Smk. 771: 80.

* * *

Tilintarkastajat ovat määrättyssä ajassa tarkastaneet puoluetoimikunnan tilejä, nim. vuodelta 1909 Teppo Hallamäki, A. Halme ja Valmari Ponteva sekä v. 1910 Teppo Hallamäki ja Valmari Ponteva sekä v. 1911 Valmari Ponteva ja K. Heinonen, viime mainittu puolueuuvoston valitsemana, koska muut vakinaiset tilintarkastajat sekä varamiehet ajan puutteen vuoksi olivat kieltäytyneet. Heidän lausuntonsa ovat liitetyt tämän kertomuksen loppuun. Vuoden 1909 tilintarkastajain lausunnossa olevien huomautusten johdosta on puoluetoimikunta aikoinaan antanut selvityksen puolueuuvostolle, joka yksimielisesti sen hyväksyi ja puolestaan päätti etteivät huomautukset aiheuta mitään toimenpiteitä.

Kotkan puoluekokous velvoitti puoluetoimikunnan esittämään ensi puoluekokoukselle ehdotuksen tulo- ja menoarvioksi seuraavaa toimintakautta varten. Puoluetoimikunta on tätä varten laatinut ehdotuksen, jonka puolueuuvosto on pienillä muutoksilla hyväksynyt ja joka näin muutettuna on seuraava:

Puolueneuvoston ehdotus tulo- ja menoarvioksi v. 1912—13.

Vuotuiset tulot:

Puolueverojentili	Smk. 25,000:—
Mielenosotusmerkkientili	" 10,500:—
Kevätjulkaisujentili	" 3,000:—
Työväen Kalenterintili	" 9,000:—
Kirjatili	" 1,000:—
Korkotili	" 1,500:—
	Yht. Smk. 50,000:—

Vuotuiset menot:

Agitatsioonitili:

2 vakinoitsijaa luennoitsijaa (3,000 mk. ja 2,400 mk.)	Smk. 5,400:—
Matkakuluja	" 1,100:—
Luentokurseja tai opisto tai molem- mat, korkeintaan	" 5,000:—
Vaalijulistus (keskimäärin)	" 1,500:—
	13,000:—

Avustustentili A:

Sos.-dem. Nuorisoliitolle	Smk. 1,000:—
Ruotsalaista agitatsiona varten	" 1,000:—
Työväen Arkiston, korkeintaan	" 1,000:—
Piiri y. m. avustuksia puoluoneuvoston harkinnan mukaan korotettu	" 4,000:—
	7,000:—

Avustustentili B:

5 ja 7 % puoluevaroista piiritoimi- kunnille	Smk. 1,500:—
1/3 mielenosoitusmerkkien voitosta piiri- toimikunnalle	" 3,500:—
1/3 Suomen Ammattijärj.	" 3,500:—
1/2 Kevätjulkaisun voitosta lehdistölle	" 1,500:—
	10,000:—
Työv. Sihteeristön tili, korkeintaan	Smk. 2,000:—
Kansainv. ja kongressimatkatili	" 1,500:—
Puoluekokouksentili	" 3,000:—
Puolueneuvostontili	" 1,400:—
Kulunkitili	" 4,000:—
	41,900:—

Siirto Smk. 41,900:—

	Siirto Smk. 41,900:—
Palkkaustili	” 7,500:—
Inventaariontili	” 350:—
Säästö	” 250:—
	<hr/>
	Yht. Smk. 50,000:—
	<hr/>

I. Hörhammer.
Rahastonhoitaja.

Tilintarkastajien lausunnot.

Kotkassa vuonna 1909 pidetyn Sosialidemokratisen puolueen puoluekokouksen valitsemina puolueen tilintarkastajina, on meillä tarkastuksen tänäpäivänä loppuun suoritettuumme kunnia antaa seuraava tilintarkastuslausunto kalenterivuoden 1909 tilien johdosta.

Kun mitään tilinpittoa ei löydy vuoden 1909 alusta maaliskuun 18 päivään asti, on meillä johtena tarkastusta alottaessamme ollut puolueuuvoston asettaman tutkialautakunnan elokuun 7 päivänä 1909 allekirjoittama painettuna puoluekokoukselle jaettu lausunto, joka pitäisi käsittää puolueen tiliaseman sinä päivänä, kun nykyinen puolueen rahastonhoitaja sai puolueen varat ja velat hoitoonsa eli siis 18 päivä maaliskuuta, mutta jonka lausunnon kumminkin tarkastusta toimittaessamme joissakuissa kohdissa, olemme huomanneet virheelliseksi, siten nimittäin:

että kassassa olevat käteiset rahat ovat tilijulkaisuun otetut 334 mk. 70 p:ää suuremmaksi, kuin ne todellisuudessa oli silloin kun kassakaappi Perttilän poistuttua avattiin, jos kohta rahoja mainitun Perttilän kätköstä jälkeempään muualta löydettiinkin,

että tilijulkaisussa on veloista pois jäänyt „Savon Työmiehen“ saatava puolueelta Smk. 1,662: 88, ja siitä puhumatta, että varoista on poisjäänyt joku pienempi saatava (esim. J. Mömmö, Suomenjoki Smk. 36: 75), jotka vuoden lopussa olisi saatu poistaa tileistä, on yhteenlaskuvirheen takia, varat tilijulkaisussa Smk. 75,942: 05 p. vaikka ne pitäisi olla Smk. 75,978: 24 p., joten siis lausunnon oikaistuna puolueen puhdas omaisuus maaliskuun 18 p:nä olisi pitänyt olla Smk. 70,253: 08 p., eikä 71,879: 77 p., kuten tutkialautakunnan lausunnossa esitetään.

Tulopuolta tarkastettaessamme ei vuodelta 1909 löydy, pankkituloja lukuunottamatta, juuri muita todisteita kuin „Työmiehessä“ julaistut kuittaukset, mutta kun olemme havainneet, että kuittaukset joissakuissa tapauksissa ovat olleet virheellisiä, joko siten että tileissä on löytynyt kuittaamattomia lähetyksiä tahi että on kuittattu sellaisia joita ei tileissä löydy, toivoisimme puolueen velvoittavan puoluetoimikunnan ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että kai-

kista tuloeristä, sen ohella että kuittaukset julaistaan „Työmiehessä“ ynnä myös muissa puoluelehdissä, puoluekokouksen ennemmin määräämällä tavalla, ja joissa myöskin jälestäpäin tehdyt oikaisut mainittaisiin, sitäpaitsi olisi „tulotodisteet“ tilintarkastajille annettavissa.

Menopuolella esiintyvä vähäpätöinen virhe korjattiin esityksettämme vuoden 1910 tileihin. Kuitenkin lausumme toivomuksena, että kaikki tileissä esiintyvät laskut, joka lasku erikseen, olisi puoluetoimikunnan puolesta hyväksyttynä allekirjoitettava, ennenkuin ne tileissä löytyvinä tilintarkastajille esitetään.

Otettuumme myöskin selvän, että puoluekokouksen määräämä rahastonhoitajan takaus on puoluetoimikunnan puheenjohtajan huostassa, tarkastettuumme kassassa löytyvät rahat ja arvopaperit, kuin myöskin inventaarioon sisältyvän kaluston, jonka arvosta vuoden lopussa tileissä on puoluetoimikunta tehnyt suuremman poiston, kuin se on minkä puoluekokous on määrännyt, mutta josta emme katsoisi kuitenkaan mitään haittaa olevan. Sitävastoin emme katsoisi sopivaksi sitä tilitysmuotoa, että puoluetoimikunta vasten puoluekokouksen päätöstä, on poistanut tileistä „voitto ja tappio tileissä“ esiintyvän summan, asettamatta sitä epävarmoina saatavina nähtäväksi.

Kun puoluekokous jo ennemmin on huomauttanut puoluetoimikuntaa varoihin sisältyvistä maksamattomista lainoista ja niiden koroista, toivomme tämän riittävän niitten järjestykseen saattamiseksi.

Lopuksi, tunnustamalla puoluetoimikunnan työn asioiden järjestykseen saattamiseksi, saamme ehdottaa, että puoluekokous myöntäisi puoluetoimikunnalle tilivapauden kalenterivuodelta 1909. Helsingissä 22 p:nä marraskuuta 1910.

Teppo Hallamäki.

A. Halme.

Wolmari Ponteva.

Suomen Sos.-dem. puolueen vuoden 1910:n tilintarkastuksen johdosta saamme mainita; että tuloiksi merkityt summat ovat varmennetut suurimmaksi osaksi kuittauksina „Työmiehessä“ kuin myöskin osaksi tulotodisteiden nojalla,

menoerät todistetut kuitatuilla laskuilla,

kassassa olleet rahat luettuumme havaitsimme ne vastaavan päivän saltoa. Näiden johdosta saamme esittää, että puoluekokous myöntää puoluetoimikunnalle tilivapauden vuodelle 1910. Helsingissä, 20 päivänä Tammikuuta 1911.

Teppo Hallamäki.

Wolmari Ponteva.

Valittuina tarkastamaan Suomen Sosialidemokratisen puolueen ti-

lejä tämän vuoden tammikuun 1 päivästä heinäk. 1 päivään, olemme tarkastuksen toimittaneet ja saamme sen tuloksena esittää seuraavaa:

1) että kirjoihin merkityt tuloerät ovat suurimmaksi osaksi varmennetut kuittauksina „Työmiehessä“, kuin myöskin osaksi tulodisteiden nojalla. Menoerät ovat varmennetut kuitatuilla laskuilla.

2) että kirjanpito on yleensä huolellisesti hoidettu ja tilinpäätös oikeen tehty.

3) että kassassa, jonka olemme laskeneet, löytyy varoja kassakirjan tänäpäivänä näyttämä määrä.

Kaiken edellä luetellun perusteella voimme ehdottaa asianomaisille tilivelvollisille täydellistä vastuunvapautta ylempänä mainitulla ajalla. Helsingissä heinäk. 14 p. 1911.

K. Heinonen.

Wolmari Ponteva.

Alustuksia ja ehdotuksia

**Suomen sosialidemokratisen
puolueen edustajakokoukselle**

**Joka pidetään Helsingissä
4—9 p:nä syyskuuta 1911**

**Kotkassa 1911
Kymnlaakson Työväen kirjapaino**

Verojen kieltokysymys.

Puoluetoimikunnan alustus puoluekokoukselle.

I.

Valtiollisia ja laillisia näkökohtia.

Kansamme itseverotusoikeus on maamme perustuslaeissa kovin epämääräisesti ja vaillinaisesti määritelty. Eduskunnan valta veronmääräämisessä ja yleensä valtiovarain hoidon valvonnassa on paljoa ahtaampi kuin muissa perustuslaillisissa maissa. Niinpä tulliverotus, joka tekee yli 70 % kaikesta verotuksesta on jäänyt hallitusvallan määrättäväksi. Sellainen asiointi johtuu siitä, että tärkeät osat perustuslaeistamme ovat syntyneet nelisäätyisen eduskunnan ja miltei yksinvaltaisen hallitusmahdin välisenä kamppailuajana, jolloin viimeksi mainittu mahti suoriutui voittajana. Kustaa kolmannen valtiokaappausaikana, jolloin voimassaoleva hallitusmuotomme säädettiin, näyttää sellainen tulkinta ja käsityskanta päässeen valtaan, että tulliverotus ei kuulu eduskunnan vaikutuspiiriin. Sellaisella poikkeuksella ei sinä aikana Suomessa ollut juuri sanottavaa merkitystäkään, kun tullitulot olivat silloin vielä kovin vähäpätöiset. Sen jälkeen on tulliverotus aikojen vieressä muodostunut valtion tärkeimmäksi tulolähteeksi. Esimerkkinä tulliverotuksen kasvamisesta mainittakoon, että vajaan vuosisadan kuluessa on se verotus kasvanut, laskettuna kutakin yksityistä asukasta kohti, viisikymmenkertaiseksi.

Eduskuntamme ei ole saanut takaisin sitä päättämistä valtaa tulliverojen suhteen, joka oli Ruotsin säätyeduskunnalla ennen Kustaa kolmannen valtiokaappausta. Säätyeduskunnan aikana tehtiin kyllä yrityksiä sen päättämisoikeuden saamiseksi ja näyttipä hallituskin joskus olleen suostuvainen siihen. Ne yritykset eivät kuitenkaan vieneet perille, vaan raukesivat, osittain suomalaisten byrokraattien vastustuksesta ja osittain taantumuksellisen katsantokannan voitolle pääsemisestä hallituspiireissä.

Tullitulot ovat siis jääneet eduskunnan verotusoikeuden ulkopuolelle. Samoin myös valtion omaisuuksista ja laitoksista saatavat tu-

lot, kuten esim. valtion maataloista, metsistä, kanavista, majakka- ja postilaitoksista. Näitä tuloja, sekä sellaisia veroja, jotka ovat osaksi ikivanhoja, osaksi valtiopäiväin tai maakuntapäiväin myötävaikutuksella syntyneet, kuten kruununvero, eli n. s. henkivero, maavero ja elinkeinovero, nimitetään valtion vakinaisiksi tuloiksi. Näin kerättyjä vakinaisia tuloja saa hallitus käyttää ainoastaan „maan hyödyksi ja parhaaksi“, ja tulee sen jokaisen verojen hoitokauden jälkeen koontuvalle eduskunnalle näyttää valtiovarain tila, „jotta eduskunta saisi tietää miten kruunun tulot on maan hyödyksi ja parhaaksi käytetty“. Tämän valvonta- ja tarkastusoikeutensa perusteella on eduskunnalla oikeus lausua mielipiteensä valtiovarain käyttämisestä, joko se sitte lausuu hyväksymisensä varojen käytön suhteen, tai tekee muistutuksia, jos se sellaisiin näkee aihetta olevan.

Hallitsijan ja eduskunnan rahainkäyttöoikeutta koskevat periaatteet ovat ilmilausutut Hallitusmuodon 45 ja 50 §§:ssä, Yhdistys- ja Vakuutuskirjan 5 kohdassa sekä Valtiopäiväjärjestyksen 26, 27 ja 43 §§:ssä. Näiden mukaan on hallitsijalla kyllä laaja oikeus käyttää valtion varoja maan hyödyksi, mutta tätä oikeutta vastaa yleensä hallitsijan velvollisuus pitää huoli valtion tarpeista valtion vakinaisilla varoilla ilman suostuntoja tai valtiolainoja.

Eduskunnan oikeus verojen kieltoon.

Jos vakinaiset valtiovarat eivät riitä maan tarpeisiin ja siis verojen myöntämistä eduskunnan puolelta tarvitaan, on eduskunnalla kieltämätöin oikeus, ennenkuin se myöntää suostunnan tai antaa luvan valtiolainan ottamisesta, tutkia kaikki ne menot, jotka hallitus on aikonut suorittaa, sekä tämän harkinnan nojalla joko myöntää pyydetty varat tai julistaa jotkut aiotut menoerät tarpeettomiksi ja sen johdosta kieltää pyydettyjen varojen myöntäminen tai myöntää pienempi määrä kuin on pyydetty.

Jos eduskunta täten tutkittuaan hallituksen ehdottamat menoerät myöntää suostuntoja vähemmän kuin on pyydetty tai kieltää ne kokonaan ja samalla julistaa jotkut aiotut menoerät tarpeettomiksi niin hallitus ei siten poistettuja eriä saa suorittaa. Jos taas eduskunta suostuntoja myöntäessään tekee muistutuksia joitenkin menoerien supistamiseksi tai lausuu varojen hoitoon nähden joitakin toivomuksia, niin tulee hallituksen ottaa tehdyt muistutukset ja lausutut toivomukset huomioon.

Silloin kun eduskunta myöntää varoja hallitukselle mutta samalla tekee joitakin muistutuksia varojen hoidon tai käyttämisen suhteen, niin silloin on varojen myöntäminen tapahtunut ikäänkuin sellaisella nimenomaisella ehdolla, että tehdyt muistutukset on otet-

tava huomioon. Mutta jos hallitus käyttää sille myönnettyt varat eduskunnan tekemiä muistutuksia varten ottamatta tai menettelee varojen käyttämisessä eduskunnan päätösten vastaisesti, niin silloin on seuraavalla kerralla eduskunnan velvollisuus kieltää pyydyt varat.

Ensimmäisenä ehtona varojen myöntämiseen täytyisi olla se, että hallitus olisi vastuuvollinen eduskunnalle myönnettyjen varojen käyttämisestä; ainakin täytyisi olla pätevä varmuus siitä, että hallitus todella käyttää sille myönnettyt varat eduskunnan määräämiin tarkoituksiin ja että se noudattaa varojen hoidossa ja niiden käyttämisessä sille annettuja ohjeita ja toivomuksia.

Onko sellaista varmuutta varojen myöntämiseen?

Sellaista varmuutta ei ole. Lukuunottamatta sitä, ettei edes lain määräykset tässä suhteessa ole riittävästi selviä ja sitovia, on viime aikoina valtiovarojen käyttämisestä, samoin kuin muistakin maamme asioista päättämivalta vastoin perustuslakejamme anastettu Venäjän ministerineuvostolle, ja se ei suinkaan varojen käyttöä määrittellessään välitä maamme perustuslaeista tai maan hyödyistä ja parhaasta vaan rientää laittomuudesta toiseen. Samaa menettelytapaa seuraa n. s. „kotimainen hallitus“, Suomen senaatti, jonka esikädessä pitäisi olla vastuunalainen maan asioista. Se seuraa taantumusvallan viitauksia, välittämättä sen enempää eduskunnan päätöksistä ja eduskunnan antamista ohjeista ja muistutuksista, tai niistä ehdoista, joiden perusteella varat on myönnetty. Se ei ole osottanut tuntevansa pienimmästäkään määrässä edes siveellistä vastuunalaisuutta eduskuntaa kohtaan valtiovarain hoidossa, vaan on menetellyt niiden suhteen mielivaltaisesti, jopa tuhlanut niitä aivan tarkoituksellisesti kansaamme vahingoittaviin ja sille turmiollisiin tarkoituksiin eduskunnan muistutuksista huolimatta, jopa sen nimenomaista kieltoakin vastaan. Sellaiseen tuhlaukseen ei ole syynä yksin nykyinen hallitus, mutta myös edellisetkin. Mainittakoon tässä muutamia esimerkkejä:

Kun eduskunta raha-asioita käsitellessään teki hallitukselle huomautuksen, vaatien „valtion rautatielle sijoitettujen venäläisten santarmien poistamista“, niin hallitus sensijaan, että se olisi ryhtynyt muistutuksen mukaisiin toimenpiteisiin, esitti taas seuraavana vuonakin menoarvioehdotuksessaan myönnettäväksi 120 tuhatta markkaa santarmiston palkkaamiseksi. Kun eduskunta taas uudelleen kehottaa „hallitusta kiinnittämään huomiota tähän lain vastaiseen yhä jatkuvaan epäkohtaan“, niin ilkeää hallitus esittää taaskin seuraavana vuonna myönnettäväksi kansamme varoja entistä suuremman sum-

man santarmiston palkkaukseen! Ja vaikka eduskunta on huomauttanut yhä jatkuvasta laittomuudesta, niin samalla se on myöntänyt yhä edelleenkin hallitukselle varoja.

Kun eduskunta samoin raha-asioita käsitellessään teki hallitukselle sellaisen tärkeän huomautuksen, että painoasiain ylihallitus „v. 1906 annetun perustuslain säätämisen jälkeen oikeastaan olisi pitänyt tarpeettomana lakkauttaa“ ja että sellaisen tarpeettoman viraston ylläpidoksi varojen käyttäminen „ei ole maan hyödyksi ja parhaaksi“, niin vastaa hallitus tähän huomautukseen sillä, että käyttää yhä suurempia summia sen viraston hyväksi ja ryhtyy palkkaamaan yhä uusia virkailijoita sen laitoksen palvelukseen, aivan bobrikoffilaisajan malliin. Ja niinikään kun eduskunta lausui, että kenraalikuvernöörin kanslian kustannuksia olisi vähennettävä ja „että nykyisiä suhteettoman korkeita poliisimenoja on hetimiten ryhdyttävä tuntuvasti alentamaan“, niin hallitus tekee päinvastoin. Se lisää sanottuja kansliakustannuksia ja korottaa poliisimenoja! Ja mainittakoon vielä, että kun eduskunta lausui siitä moniin miljooniin nousevasta varain tuhlauksesta, joita haaskataan virkamiesten eläkkeisiin, „että noin suuri valtiomeno yksinomaan niin tuottamattomaan tarkoitukseen kuin valtion virkamieseläkkeisiin, on katsottava aivan kohtuuttomaksi“, ja „että pikainen ja perinpohjainen korjaus tässä suhteessa on kipeän tarpeen vaatima“ ja että sen tuhlauksen estämistä „tarkottaviin toimenpiteisiin on mahdollista ryhtyä ilman asiaa koskevien asetusten uudistamistakin“, sekä kaiken tämän nojalla kehoitti hallitusta noudattamaan oikein „erityistä säästäväisyyttä“, niin hallitus vastasi tähän eduskunnan kehotukseen, tuhlaamalla yhä suuremmassa määrin valtiovaroja, myöntäen eläkkeitä entistä „auliimmin“ ja apurahoja bobrikoffilaisajan virkamiehille y. m. kätyreilleen. Sensijaan taas harjoittaa nykyinen hallitus säästäväisyyttä, pienentäen eduskunnan sivistystarkotuksiin sairashoitoon y. m., määräämiä varoja ja vähentäen köyhien kansakoululasten ravitsemiseen ja vaatetukseen tarkotetuista rahoista, siten osottaakseen ettei se edes yritäkkään seurata eduskunnan tekemiä päätöksiä tai sen asettamia ehtoja. Niinpä pyyhki hallitus ilman muuta eduskunnan hyväksymiä menoja vuoden 1909 tulo- ja menoarviosta noin 6,300,000 markan edestä. Vuoden 1910 menoarviosta vähennettiin jo noin 10,150,000 markkaa eduskunnan hyväksymiä menoja ja kuluvan vuoden menoarviosta on jo Senaatti ehdottanut poispyhittäväksi lähes 14 miljoonaa sellaisia menoja, jotka eduskunta oli hyväksynyt ja jotka huomioon ottaen se oli suostunut täksi vuodeksi myöntänyt. Näistä poispyhityistä menoista oli noin 3 miljoonaa n. s. sivistystarkotuksiin hallituksen pyynnöstä myönnettyjä määrärahoja.

Hallituksen edesvastuuttomasta menettelystä huolimatta on edus-

kunnan enemmistönä oleva porvaristo vuosi vuodelta yhä uudelleen hyväksynyt hallituksen entistä suuremmaksi kasvaneen menoarvion ja siten on sysännyt yhä suurempia summia kansamme varoja virkamiesten palkkoihin ja niiden eläkkeihin y. m.

Se on paheksinut yhä jatkuvaa laittomuutta, mutta siitä huolimatta yhä uudelleen ja entistä enemmän myöntänyt kansamme varoja hallitukselle joka tuhlaa niitä venäläiselle santarmistolle, painoasiain yllhallitukselle ja perustuslainvastaisesti nimitetyille kenraalikuvernöörin kanslian virkamiehille, ja ikäänkuin hankkiakseen hallitukselle yhä suuremman varojen väärinkäyttämismahdollisuuden, on eduskunta kerta toisensa jälkeen hyväksynyt suostuntaverot, vaikka vakinaiset valtiovarat olisivat aivan hyvin ilman suostuntojakin riittäneet. Eduskunnan porvaristo näyttää vähin erin mukautuvan niihin laittomuuksiin, jotka ovat olleet valtiovarain hoidossa huomattavissa, ja jotka laittomuudet näyttävät yhä vaan kasvavan. Porvariston mukautuminen ei nyt kuitenkaan ole mitään uutta. Sehän on aina nöyräniskaisena osottanut taipuvaisuuttaan Venäjän virkavallan edessä. Sehän oli kotimaisista porvareista muodostettu senaatti, joka taipui laittoman mahtikäskyn toimeenpanijaksi ja suoritti ensimmäiset määrärahat venäläiselle santarmistolle. Kotimaisia hallitusherroja olivat nekin, jotka juoksisivat routavuosien loppupuolella niitä sotilasmiljoonia kaupalla Pietarissa, ja eduskunnan enemmistönä oleva porvaristo taipui laittomuuteen, myöntäessään niitä kymmenmiljoonia Venäjän valtion sotilasarhastoon.

Se hallituksen mielivaltainen menettely valtiovarojen käyttämisessä, vastoin eduskunnan antamia ohjeita ja sen tekemiä päätöksiä, ei ole mitään tyhjämpäväistä uhittelua, vaan sillä menettelyllä on edeltäpäin suunniteltu vissi tarkoitus. Kun hallitus käyttää valtiovaroja eduskunnan päätösten vastaisesti ja siten käytännössä osottaa ettei se alistu eduskunnan päätöksiä noudattamaan, niin samalla se siten menetellen kieltää eduskunnan määräämisoikeuden valtiovarojen käyttämiseen nähden. Hallituksen mielestä eduskunnalla on ainoastaan suostuntaverojen myöntämisoikeus, vaan ei mitään määräämisvaltaa vakinaisten valtiovarain käyttämiseen. Mutta hallituksen pyrkimys eduskunnan finanssioikeuden polkemisessä ei rajoitu vielä tähän vaan se tähtää yhä kauemmaksi.

Samalla kun hallitus osottaa käytännössä ettei se noudata eduskunnan tekemiä päätöksiä valtiovarain käyttöön nähden, niin samalla se koettaa suostuntaverot saada sellaisiksi pakkoveroiksi, joiden kieltäminen kävisi eduskunnalle aivan mahdottomaksi. Kuten tunnetaan hommaa hallitus parhaillaan valtiovarojen jakamista kahteen eri osaan: „hallituksenrahat“ ja „eduskunnanrahat“. Hallituksen määrättäväksi jäisi sitten muka mitä menoja jokaisesta rahastosta suoritettaisiin. Valtiorahastosta, johon virtaisi melkein kaikki valtion va-

kinaiset tulot ja johon kuuluisi ne tähänastiset säästöt, suorittaisi hallitus mielensä mukaan etupäässä pistinmiljoonia y. m. sellaisia menoja, joita eduskunta ehkä nimittäisi laittomiksi ja suostuntarahastosta suoritettaisiin taas etupäässä yleishyödyllisiin ja sivistystarkoituksiin menevät erät. Jos tuollainen perustuslakien vastainen suunnitelma voisi toteutua, niin muuttuisi eduskunnan lähes koko finanssivalta suostuntaverojen myöntämisvelvollisuudeksi.

Hallituksen laittomuuspyrinnöt valtiovarojen hoidossa sekä sen suunnaton varojen tuhlaamishalu, johtunee kai osittain myös siitä, että suostuntoja on myönnetty yli tarpeen. Kuten tunnettu, myönsivät säätyvaltiopäivät niitä niin runsaasti ettei hallitus ennättänyt edes kaikkia tuhлата. Siten karttui valtiorahastoon n. s. „säästövaroja“, joita nykyään on noin 70 miljoonaa markkaa. Näistä on 28 milj. obligatsioonien muodossa, 16,5 milj. Suomen Pankissa talletettuna, 17,5 milj. pitkäaikuisia lainoja j. n. e. Niitä suostuntaveroista säästyneitä varoja on hallitus katsonut voivansa käyttää eduskuntaa kuulematta ja kun niitä on ollut useampia kymmenmiljoonia, niin on hallitus tuntenut olevansa eduskunnasta tavallista riippumattomampi. Jo eduskunnan vaikutusvallan laajentamista silmälläpitäen, olisi pyrittävä siihen, ettei hallituksella olisi ylimääräisiä säästövaroja käytettävänä vaan että sen täytyisi olla eduskunnasta ja eduskunnan verotusoikeudesta niin suuressa määrin riippuvainen kuin suinkin mahdollista.

II.

Veropoliittisia ja periaatteellisia näkökohtia.

Suostuntaveroina on nykyään käytännössä viina- ja mallasjuoma-suostuntaverot, sekä pelikortti- ja leimasuostuntaverot. Tältä kuluvalta vuodelta on arvioitu viinaveroina saatavan 13 miljoonaa mk. ja mallasjuomaveroa 2,400,000 mk. sekä leima- ja pelikorttiveroina noin 2 1/2 miljoonaa mk. Yhteensä siis noin 18 miljoonaa markkaa.

Näistä ovat viina- ja mallasverot välillisiä veroja, joiden epäoikeudellisuus, samoin kuin kaikkien välillisten verojen, on etenkin siinä, ettei niitä suoriteta tulojen suuruuden mukaan, vaan kulutuksen. Suurilukuisuutensa vuoksi joutuu köyhälistö suorittamaan suurimman osan niistäkin veroista, vaikka se pieniin tuloihin nähden on vähimmin verokykyinen. Puolueemme on jo aikaisemmin asettunut täysin selvälle kannalle kaikkiin välillisiin veroihin nähden. Yksimielisiä olemme olleet siitä että ne ovat oikeudettomina ja kansamme enemmistölle vahingollisina poistettavat. Sen siedettävimmiksi ei ole julistettu viina- ja mallasverojakaan. Niidenkin oikeudettomuus

ja taloudellinen turmiollisuus on kyllä puolueemme kesken ollut tunnettua. Niinpä Viipurissa pidetty puolueemme edustajakokous lausui verotuskysymyksen perusteluissa viina- ja mallasveroista m. m. seuraavaa:

„Valmistus- ja myyntiveron korotus ainoastaan lisää köyhälistön verokuormaa ja tekee juoppouden seuraukset taloudellisessa suhteessa yhä turmiollisemmaksi, ollenkaan lähentämättä sitä siveellistä tarkoituserää, johon on oltu pyrkivinään.“

Mainittu puoluekokous ei nyt kuitenkaan tuossa lausunnossaan tarkottanut sitä, että hallitus olisi ollut edes „pyrkivinään“ väkijuomien käyttämisen rajoittamiseen niiden verottamisella. Hallituksen voimakkaimpana sonnustajana väkijuomien verottamiseen on ollut verojen saalistamishimo.

Hallitukselle, samoin kuin yleensä vallassaolevalle luokalle on edullisinta pitää väkijuomaverojen korkeus siinä asteessa ettei se estäisi väkijuomien kulutusta ja siksi juuri hallitus vastustaakin kovin korkeaa verotusta. Jos taas eduskunta korottaisi niitä veroja vielä nykyistä korkeammiksi, niin siitä olisi seurauksena ulkomaisten väkijuomien yhä suurempi maahan tuonti, kun hallitus ei korota niille tuontitullia. Väkijuomien käyttäminen ei siten juuri sanottavasti vähenisi. Ja ulkolaisten väkijuomien maahan tuonnin lisääntyessä kasvaisi hallituksen niistä saamat tullitulot, vaikka kotimaisen väkijuomaliikkeen supistumisesta sen tulot hiukan pienentyisivätkin.

Samalla kun väkijuomat ovat vallassaolevalle luokalle ja sen hallituksille varojen kiskomiskeinona, niin samalla ne ovat myös niille vallassapysymis- ja hallitsemisvälineenä. Näinollen on väkijuomaliikkeestä vallassaoleville kaksinkertainen hyöty. Ja siksi he vastustavat kovin korkeaa väkijuomaveroa ja siksi he myös vehkeilevät kieltolakia vastaan.

Myöhemmin on kyllä Viipurin puoluekokouksessa ilmausuttu periaate saanut osittain väistyä toisen periaatteen tieltä. On katsottu korkean paloviina- ja mallasjuomaveron olevan voimakkaana esteenä väkijuomatulvan paisumiselle. Sentähden on myös sos-dem. eduskuntaryhmän myötävaikutuksella säädetty nykyään voimassa olevat korkeat verot. Tuloksena on nyt kuitenkin ollut se, että juuri näitä korkeita veroja säättämällä on yhä enemmän tehty valtiotalous riippuvaksi näistä välillisistä veroista ja kieltolain suurimmaksi esteeksi näyttää muodostuneen väkijuomien verotuksesta hallitukselle kertyvät tulot. Hallitus ei nähtävästi tahdo luopua sille mukavasta ja omistaville luokille niin edullisesta verotuksesta kuin väkijuomain verotus on, joten näyttää aivan toivottomalta kieltolain saavuttaminen niinkauan kuin hallitus saa väkijuomista tuloja.

Pelikorttivero kuuluu myös välillisten verojen joukkoon ja niin ollen on myös poistettava.

Leimasuostuntaverot ovat verotekniseltä kannalta katsottuna kovin kehoja ja lukuunottamatta varsinkin kiinteistö- ja perintöveroa ovat ne useimmat periaatteellisesti vääriä. Useita ennen käytännössä olleita leimaveroja on eduskuntaryhmän tarmokkaalla toiminnalla saatu poistetuksi.

Vaikka perintövero voidaan periaatteellisesti katsottuna pitää oikeana, niin nykyisessä muodossaan se ei kuitenkaan lähimainkaan vastaa tarkoitustaan. Sen suuruus on aivan riittämätön, ja suuremmille pesille määrättyt korotukset ovat mielivaltaisesti valitut. Myös kokemus antaa aihetta olettamiseen, että laki nykyisessä muodossaan antaa asianomaisille mahdollisuuden oleellisesti vetäytymään veroa maksamasta. Tämäkin verotustapa kaipaa siis pikaista ja perinpohjaista korjausta.

Kiinteistöjen verottamista nykyisen leimaveron kautta ei myöskään voida hyväksyä, kun sillä sen nykyisessä muodossa on välillisen veron luonne eikä se millään tavalla voi poistaa rakennuslalla vallitsevia epäkohtia; se ei myös tarkoita ansioittoman arvonnousun verottamista, ja kun voidaan panna kyseenalaiseksi, eikö se tulisi rasittamaan juuri yhteiskunnan taloudellisessa suhteessa heikoimpia jäseniä, niin sitä tuskin veropoliittiseltakaan kannalta katsoen voidaan puolustaa.

Millä syillä sitte suostuntojen kieltämistä vastustetaan?

Porvarillisten taholta on väitetty ettei muka eduskunnalla olisi oikeutta viinaverojen kieltoon, vaan voisi eduskunta ainoastaan sitä veroa joko ylentää tai alentaa. Tuollainen väitös johtuu voimassa olevan paloviina-asetuksen 1 §:n väärästä tulkitsemisesta. Mainitussa pykälässä sanotaan, että paloviinaa on oikeutettu polttamaan jokainen hyvämaineinen Suomen kansalainen määrättyjä sääntöjä noudattamalla ja *veroa vastaan*. Kun nyt sanottu asetus on syntynyt eduskunnan ja hallitsijan yhteisvaikutuksesta ja kun siinä myönnetään viinanpolto-oikeus nimenomaan veroa vastaan, niin silloin ei muka väittäjien mielestä voi eduskunta sanottua veroa yksipuolisesti kieltää, vaan se kielto pitäisi tapahtua mainitun asetuksen kumoamisen kautta, johon taas vaaditaan eduskunnan ja hallitsijan suostumus.

Asia ei nyt kuitenkaan ole noin, sillä viinaverohan säädetään aina määräajaksi ja eduskunnasta riippuu hyväksyykö se sitä veroa tahi ei, ja hyväksyessään sen veron, määrää se myös sen suuruuden. Voimassaoleva paloviina-asetus ei ole mikään eduskunnan verotusoikeutta rajoittava laki, vaan se rajoittaa viinan valmistusoikeuden

asettamalla ne ehdot, joita noudattamalla sen valmistus on luvallista. Jos eduskunta ei määrää minkäänmoista veroa viinalle, niin siitä täytyisi lain kirjaimen mukaan seurata se, ettei kukaan Suomen kansalainen olisi oikeutettu valmistamaan paloviinaa, koska sen valmistusta voidaan sallia ainoastaan veroa vastaan. Jos siis maamme oikeuslaitokset ja viranomaiset tulisivat tulkitsemaan lakia oikein, niin viinaveron kiellosta seuraisi viinapolton lakkauttaminen. Kun nyt oikeuslaitokset samoin kuin virastotkin ovat yläluokan käsissä ja virkaryssäin vaikutusvallan alaisina ja kun viinapolton lakkauttaminen tuottaisi heille suurta vahinkoa, niin silloin ei tietystikään ole suuria toiveita siitä että oikeuslaitokset tai virastot tulkitseisivat lakia yläluokan etuja vastaan. Voimme siis jo etukäteen ottaa huomioon sen mahdollisuuden, että verokiellosta huolimatta tulee viinan valmistus jatkumaan.

Mallasjuomasuostuntaan nähden lienevät kaikki suomettarelaisematkin juristit sitä mieltä, että eduskunnalla on riidaton oikeus se kieltää. Ei myöskään ole väitetty etteikö eduskunnalla ole täysin laillista oikeutta leimasuostunnan kieltämiseen. Pelikorttisuo- stunnan suhteen on huomioonotettava, että hallitus on 1859 vuoden yksipuolisella asetuksella asettanut pelikorteille 10 kop. (nykyisessä rahassa 40 penniä) leimaveron leikiltä. 1863 ja 69 vuosien valtiopäivillä liisäsivät Säädyt tätä veroa puolestaan 60 pennillä. Siitä alkaen on katsottu eduskunnalla olevan oikeus alentaa ja korottaa tätä veroa ja yhtähyvin voi eduskunta sen myös kokonaan poistaa, jolloin korteille jäisi tietysti tuo 40 p:n hallinnollinen vero.

Osa puolueemme jäsenistä kannattaa suostuntojen myöntämistä peläten, että jos ne kielletään, niin halpenee viinan ja oluen hinta ja se aiheuttaa juoppouspaheen kasvamista, josta kärsii valistustyö ja köyhälistöä uhkaa siten siveellisen rappion vaara. Tämä on yksi niistä vakavimmista väitteistä, joita suostuntojen myöntämisen puolustukseksi on esitetty, vaikka silläkään ei ole ratkaisevaa merkitystä. On nimittäin otettava huomioon se yhteiskunnallinen ja valtiollinen kehitys, jonka Suomen kansa on viime vuosikymmenen kuluessa läpikäynyt ja joka suuremmissa määrin kuin ennen tekee sille mahdolliseksi käydä itse suoranaista taistelua väkijuomia vastaan. Nykyiseen voimakkaaseen työväen- ja raittiusliikkeeseen nähden ei väkijuomien verovapaus voi tuottaa läheskään niin suurta vahinkoa kuin mitä se olisi voinut tuottaa joitakuita vuosia tätä ennen. Toisaalta voidaan myös panna kysymyksen alaiseksi kelpaako verojen korotus kansan raittiuden, valistuksen ja siveellisyyden pohjaksi.

Suostuntojen myöntämisen kannattajat vastustavat myös niiden kieltämistä peläten, että jos ne kielletään, niin voi hallitus sen kiellon johdosta ryhtyä yhä uusiin laittomuuksiin. Se voi esim. yrittää

laittomien suostuntaverojen voimaan panemista ja jättää kansakoulut valtion avustuksetta ja kieltää muihin sivistystarkoituksiin tarvittavat varat. Se ei siirtäisi vakinaisista valtiovaroista kulkulaitosrahastoon, johon suostuntain kiello siten aiheuttaisi vajuusta ja josta seuraisi keskeytys rautateiden rakentamisessa sekä sen kautta työttömyyttä. Ja kaiken tämän lisäksi voisi se verokiellon kostoksi nostaa voimassa olevia elintarpeiden tulleja sekä asettaa niitä yhä uusia; se voisi haaskata kruunun metsät, korottaa posti- ja rautatiemaksuja sekä tehdä monta muuta koiruutta ja laittomuutta.

Suostuntojen myöntämistä kannattavat eivät nyt kuitenkaan ole voineet esittää minkäänmoisia takeita siitä, tulisiko hallitus laillisella tavalla tyydyttämään maan sivistys- y. m. tarpeet jos sille suostunnat yhä edelleenkin myönnettäisiin. Kokemus on nyt kuitenkin osottanut että suostuntojen myöntämisestä huolimatta on hallitus rientänyt laittomuudesta toiseen. Luultavaa myös on, että osa niistä turmiollisista seurauksista, joita on uskoteltu suostuntojen kieltämisestä seuraavan, on odotettavissa vaikka suostunnat myönnetäänkin. Sellainen katsantokanta, että eduskunnan pitäisi hyvittää hallitusta tarpeettomia veroja sille myöntämällä siinä pelossa, että hallitus muussa tapauksessa suuttuu ja ryhtyy laittomuuksiin, ei ole sosialidemokratian kannalta oikea, eikä niin ollen hyväksyttävä. Venäläinen virkavalta toteuttaa kuristussuunnitelmiaan voimiensa ja etujensa mukaan. Suostuntoja myöntämällä ei sen kuristusaikeita suinkaan ehkäistä.

Kuten tunnetaan aikoo hallitus omavaltaisesti yhä edelleenkin anastaa n. s. sotilasmiljoonia valtiorahastosta. Tätä silmällä pitäen tulisi eduskuntaryhmämme selvän vastarinnan ilmetä ei ainoastaan siinä, ettei se myönnä kansamme varoja sellaiseen tarkoitukseen, mutta sen tulee myös kaikilla käytettävissä olevilla toimenpiteillä yrittää ehkäistä ja estää kansamme varojen omavaltaista anastamista. Sellaisena ehkäisytoimenpiteenä on suostuntojen kieltäminen edullisempi kuin myöntäminen.

Hallitusvalta on vallassaolevan luokan vahvin valtakeino. Sen tukemisesta ja rahavaroilla vahvistamisesta pitää sortajaluokka huolen. Puolueemme eduskuntaryhmän tehtäviin ei kuulu nykyisen valtiiovallan vahvistaminen ja kaikkein vähemmin juuri silloin, kun sen vallan taholta on odotettavissa kansaamme kuristavia ja etenkin köyhälistölle turmiollisia toimenpiteitä.

Edellä esitetyn perusteella ehdottaa puolue toimikunta puolueemme edustajakokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Katsoen siihen, että puolueemme varsinaisena ohjelmana on köyhälistön järjestäminen, sen valistaminen tehtävästään ja ase-

mastaan tietoiseksi, sen kohottaminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi;

ja onnistuakseen tässä tehtävässään, on aivan luonnollista,

että puolueemme järjestämis- ja valistamistyönsä yhteydessä taistelee tarmokkaasti köyhälistön riistämistä vastaan, tapahtuisipa se riistäminen sitte työvoimain tai oikeutettoman verotuksen muodossa ja,

että köyhälistö siten leppymättömän luokkataistelun kehittämänä mahdollisimman pian voimistuisi valtaamaan valtiovallan käsiinsä toteuttaakseen sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, kaiken luokkavallan, sarron ja riistämisen lopettamisen.

Kun puolueemme kaikki pyrkimykset tulee olla sopusoinnussa edellä sanotun tarkoituksen kanssa, niin silloin on selvää,

että puolueemme voimiensa mukaan vastustaa ja koettaa estää ettei köyhälistöltä veroina kiskottuja varoja käytetä vallassaolevan luokan valta-aseman vahvistamiseksi, tahi muihin köyhälistölle epäetullisiin tarkoituksiin.

Kun tämän lisäksi maamme vallassaoleva luokka, hallituksineen on puolueemme vastustamisesta huolimatta mitä tunnottomammin tuhannut kansamme varoja tarpeettoman suuren virkamieslaurman kohtuuttoman korkeisiin palkkoihin ja eläkkeisiin, luonnottoman lukuisan poliisiarmeijan, venäläisen santarmiston, painoylihallituksen ja laittomasti nimitettyjen virkamiesten palkkaukseen ja ylläpitoon, y. m. samallaisiin tarkoituksiin, sekä kaiken sen lisäksi ovat siirtäneet kansamme varoja kymmenmiljoonittain köyhälistön kansainvälistä veljeyden tunnetta loukkaavaan tarkoitukseen ja

koska sitä tuhlausta tulee hallitus kaikesta päättäen yhä edelleenkin jatkamaan, suurimmaksi osaksi eduskunnan enemmistönä olevan porvariston myötävaikutuksella ja osittain eduskunnan tahtoa vastaan ja siten aiheuttaa valtiomenojen yhä suuremmaksi kasvamista ja samalla säästöissä olevien varojen vähenemisen ja

koska kaiken tämän tuhlauksen perusteella tulee hallitus pyytämään eduskunnalta suostuntaveroja, vaikka vakinaiset valtiovarat kylläkin riittäisivät „maan hyödyksi ja parhaaksi“ kun ei niitä edellä osotetulla tavalla tuhlattais, niin tähän nähden ja ottaen huomioon,

että hallitus saadakseen yhä edelleenkin väkijuomaveroina kannettavia varoja, on jarruttanut ja yhä vastustaa eduskunnan sää-

tämää kieltolakia, eikä ole ryhtynyt verotuslojemme uudistusta tarkottaviin toimenpiteisiin, sen vähemmin esittänyt eduskunnalle sitä tarkottavia esityksiä, vaan sensijaan on yrittänyt sotkea kansamme itseverotusoikeutta, supistamalla perustuslain vastaisesti eduskunnan finanssivaltaa, siten saadakseen tilaisuuden kansamme varojen yhä suurempaan väärin käyttämiseen, niin päättää kokous,

että puolueemme eduskuntaryhmän tulee asettua jyrkän kiellon kannalle kaikkeen verotukseen nähden, johon eduskuntamme suostumusta tarvitaan ja haetaan ja,

että ryhmän tulee pysyä veronkiellossa, huolimatta hetkellisistä, epämääräisistä tahi näennäisistä eduista taikka tappioista mitä tämä kiello ehkä voisi näyttää tuottavan, siihen asti kunnes puolue toisin päättää.

Osuuskuntien ja valtiollisen puolueen välinen suhde.

Osuustoimintaliikkeen suuremmin kehitys viimeisinä aikoina on saattanut kaikkien maitten sosialistit yhä innokkaammin pohtimaan kysymystä sosialismin ja valtiollisen sosialidemokratian puolueen suhtautumisesta osuustoimintaan. Osuuskunnat itse ovat eri maissa eri tavalla järjestäneet tämän suhteensa, pääasiallisesti kahdella tavalla: ne ovat joko muodostuneet sosialidemokratiksi puoluejärjestöiksi tahi pysyneet puolueettomina, sallien mitä erilaisimpia aatteita omaavien ihmisten liittyä keskenään yhteistoimintaan. Nämä kaksi suuntaa isivät yhteen viime vuonna pidetyssä Köpenhaminan kansainvälisessä sosialistikongressissa, jossa neuvoteltiin kansainvälisen sosialismin suhteesta osuustoimintaan. Kongressi laati onnistuneen sovittelupöytäkirjan, jossa selitettiin osuustoiminnan — oikeastaan osuuskauppojen — taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys, kehoitettiin kaikkia puoluetovereita liittymään osuuskauppoihin ja toimimaan niiden saattamiseksi työvälle mahdollisimman hyödylliseksi sekä kehittämään niitä yhä solidarisemmiksi työvälisen valtiollisen ja ammatillisen taistelun kanssa. Kongressi jätti kuitenkin jokaisen maan osuustoiminnallisten järjestöjen ratkaistavaksi „onko ja missä määrin osuuskuntien suorastaan omista varoistaan tuettava valtiollista ja ammatillista liikettä“.

Köpenhaminan kongressi jätti siis kunkin maan puoluetoverien päätettäväksi, millä tavalla on parhaita kussakin maassa järjestää osuuskuntien ja valtiollisen puolueen välinen suhde. Tämän puoluekokouksen tehtäväksi on tullut määrätä meidän maamme sosialidemokratian taktiikka tässä kysymyksessä. Ennenkuin kuitenkaan lähdemme mitään ehdotuksia tekemään, katsokaamme ensin mitä Suomen työvälisen ja sosialidemokratian edustajat ovat aikaisemmin arvelleet tästä asiasta.

Osuuskuntakysymys on ollut esillä jo Turun ja Forssan puoluekokouksissa. Turun kokoukseen oli tohtori Aug. Hjelt laatinut alustuksen „ravintoyhdistyksistä“, ja kokous päätti että ravintoyhtiöitä olisi perustettava kaikkialle työvälisen keskuuteen sekä hyväksyi muu-

tamia käytännöllisiä ohjeita niiden noudatettaviksi. Huomattava oli kokouksen lausunto, että näitten yhtiöitten tuli puhtaasta liikevoitostaan antaa 25 % työväen aatteen hyväksi. Forssan puoluekokouksessa oli työväen osuuskauppakysymys sangen innokkaan huomion alainen. Alustuksia olivat laatineet tohtori Hannes Gebhard ja M. W. Wuolukka. Edellinen vaati osuuskauppojen säilyttämistä puolueettomina, sallien kuitenkin, että jäsenet yleishyödyllisiin tarkoituksiin luovutettavasta osasta vuosivoittoa voivat käyttää työväenliikkeen hyväksi niin suuren prosentoin kuin sitä äänestävien jäsenten ostojen yhteenlaskettu summa tekee. Wuolukka taas, epäillen Pellervon herrojen työväen asian harastuksen vilpittömyyttä, tahtoi kieltää sosialistien tunnustuksen ja kannatuksen sellaisilta osuusliikkeiltä, jotka eivät tukisi valtiollista työväenliikettä vähintään 10 %:lla vuosivoitostaan. Lisäksi hän vaati, että työväen osuuskauppojen tulisi perustaa oma tukkukauppansa, erillään porvarillisten hommista. Kokous hyväksyi sovittelavan ponnin, jonka mukaan osuusliikkeelle annetaan sosialidemokratian puolueen taholta asianomainen tunnustus ja kannatus, lukemalla osuusliike yhdeksi „yhteiskuntaa uudistavaksi“ liikkeeksi, sillä vakavalla toivomuksella, että osuusyhdistyksen sekä henkisesti että aineellisesti ryhtyvät kannattamaan sosialidemokratista työväenliikettä. Kannatuksen suuruutta ei kuitenkaan tahdottu lähemmin määrätä. Työväen osuusliikkeitten tuli yhtyä kannattamaan koko maata käsittävää yhteistä välityksiliikettä, kunnes ehkä toisin päätetään. — Turun ja Forssan kokouksissa enempää kuin muissakaan työväenyhdistysten edustajain kokouksissa ei ole keskusteltu varsinaisesti muista osuuskunnista kuin osuuskaupoista.

Tässäkin alustuksessa voimme sanottavamme muista osuuskunnista supistaa vähiin. Työväen huomiota ansaitsevina osuuskuntamuotoina osuuskauppojen rinnalla kannattaa mainita tuotanto-osuuskunnat ja maataloudelliset osuuskunnat. Aikaisemmat sosialidemokratit, m. m. Lassalle ja Marx ovat antaneet tuotanto-osuuskunnille suurimman merkityksen työväen osuuskuntamuodoista. Kokemus on kuitenkin osottanut näille osuuskunnille sangen vaatimattoman sijan. Monet seikat, kuten pääoman, liiketaidon, kurin ja menekin puute ovat saattaneet tuotanto-osuuskunnat yleensä epäonnistumaan. Hyvin menestyvät tuotanto-osuuskunnat ovat taas tavallisesti muuttuneet kapitalistisiksi yhtiöiksi, kun niiden jäsenet ovat alkaneet voittoa saavuttaakseen ottaa palvelukseensa palkkatyöväkeä. Kokemus on edelleen vielä osottanut, että osuuskaupat ja niiden tukkuliikkeet voivat suurella menestyksellä harjottaa osuustoiminnallista tuotantoa. Näistä syistä tulee työläisten tarkkaan harkita ryhtyessään tuotanto-osuuskuntia perustamaan.

Maataloudelliset osuuskunnat, kuten osuusmeijerit, osuuskassat,

koneosuuskunnat y. m. ovat sensijaan näyttäytyneet sangen elinvoimaisiksi ja niitä on Suomessakin lyhyen ajan kuluessa perustettu hyvin lukuisasti. Nämä osuuskunnat toisaalta merkitsevät kapitalistisen suurtuotannon kehittämistä maataloudessa, toisaalta ne hankkivat vähäväkisillekin maataloutta harjottaville tilaisuuden yhteistoiminnan avulla päästä osallisiksi kehittyvän tekniikan ja suurtuotannon tarjoamista eduista. Ne merkitsevät siis tuotannollista ja yhteiskunnallista edistystä, ja sosialidemokratia voi niitä sentähden myötätunnolla katsella. Mitä tulee n. s. viljelysosuuskuntiin, on niistä vaikeata sanoa mitään, koska niitä ei juuri ole olemassa.

Osuuskaupat ovat työväen tärkein osuuskuntamuoto. Yksinomaan niitä koskivat Köpenhaminankin kongressin ponnet. Ja niiden merkitys työväelle kasvaa päivä päivältä sikäli kun osuuskauppaliike laajenee ja kehittyy ja sikäli kuin palkkatyöväenluokka yhä lisääntyy.

Osuuskaupat tarjoavat jäsenilleen useita taloudellisia etuja, kuten voitto-osuutta, hyvää tavaraa ja vapautumista velkakaupasta ja vahvistavat siten työväenluokkaa. Ne kasvattavat työläisiä yhteistoimintaan ja kansanvaltaiseen itsehallintoon. Järjestämällä kulutusta ne syrjäyttävät välikauppaa ja yhteiskunnallistuttavat vaihdon ja tuotannonkin välineitä, muodostuen yhdeksi sosialistisen talousjärjestelmän toteuttamiskeinoksi. Osuuskaupat ovat siis vaikuttava ase työväen luokkataistelussa, vaikkakaan ne yksinään eivät koskaan voi aikaansaada työläisten vapauttamista. Kaikkien valtiollisesti ja ammatillisesti järjestyneiden työläisten velvollisuus on liittyä jäseniksi osuuskauppoihin ja vaikuttaa niissä sosialistisessa hengessä, toimimalla siten, että niistä koituu työväelle mahdollisimman suuri hyöty.

Tähän suuntaan käyvät myöskin Köpenhaminan kongressin ponnet. Osuuskauppojen merkitykseen ja niiden sisäiseen järjestämiseen nähden voi Suomenkin sosialidemokratinen puolue ilman pitempää harkintaa hyväksyä Köpenhaminan kongressin hyvin yleispätevät ponnet. Sitävastoin tulee meidän ottaa omia erikoisolojamme silmälläpitäen erityisen pohdinnan alaiseksi kysymys osuuskauppaliikkeen ja valtiollisten sekä ammatillisten järjestöjen suhteista sekä onko ja missä määrin osuuskuntien suorastaan omista varoistaan tuettava valtiollista ja ammatillista liikettä.

Näihin kysymyksiin nähden on kansainvälisen sosialidemokratian keskuudessa olemassa kaksi eriävää suuntaa, joita voisimme nimittää belgialaiseksi ja rochdalelaiseksi suunnaksi. Belgialaisen suunnan kannattajat vaativat Belgian osuuskauppojen esimerkkiä seuraten, että osuuskuntien tulee liittyä puolueeseen ja luovuttaa osan voitostaan kiihotus- ja valistustyöhön sekä työväenluokan vapautustaisteluun. Rochdalelaiset, n. s. Rochdalen tienraavajien periaatteiden puolustajat haluavat taas osuuskauppojen puolueettomuutta, vastustaen kaikkea

uskonnollisista, kansallisista tai valtiollisista syistä tapahtuvaa osuustoimion hajottamista. Köpenhaminan kongressissa esiintyivät etenkin saksalaiset tämän suunnan kannattajina.

Belgialaisen järjestelmän puoltajat katsovat, että osuuskauppojen on oltava luokkataistelujärjestöjä. Osuuskunta ei itsessään ole sosialismia; se ei rahallisessa, teollisessa tai kaupallisessa suhteessa ole muuta kuin kapitalistinen laitos. Vasta silloin kun osuuskuntien ja puolueen välinen suhde on elimellinen, merkitsee osuustoiminta sosialismia. Lakoissa ja muissa taloudellisissa samoinkuin valtiollisissakin taisteluissa täytyy osuuskuntien kannattaa työväenpuoluetta. Valtiollisen vallan vallottaminen on päämääränä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että osuuskunta edistää tätä päämäärää, on sitä suositeltava. Tämä merkitsee oikean paikan osottamista osuuskunnille. Osuuskuntien on siis liityttävä puolueeseen ja luovutettava osa voitostaan valtiollisille ja ammatillisille järjestöille. „Pieni sosialistien muodostama osuuskunta on parempi kuin suuri osuuskunta, jonka jäseniltä saa odottaa sosialismia maailman loppuun saakka“, lausui eräs edustaja Köpenhaminan kongressissa.

Toisen suunnan kannattajat ovat päinvastoin sitä mieltä, että osuuskunnat voivat ainoastaan silloin tehdä jotakin sosialismin hyväksi, kun ovat suuria. Senvuoksi ei saa keneltäkään sulkea tietä osuuskuntiin, vaan kaikki kuluttajat ovat liitettävät yhteen katsomatta valtiolisiin, taloudellisiin, uskonnollisiin t. m. s. eroavaisuuksiin. Juuri Belgian osuustoiminta on varottavana esimerkkinä siitä että puolueitaistelun ulottaminen osuuskauppoihin heikontaa suuressä määrässä niitten toimintaa. Siellä ovat maan osuuskaupat jakaantuneet sosialistisiin, vapaamielisiin, klerikalisiin y. m. osuuskauppoihin, ja seuraus on se, että minkään puolueen osuuskauppaliike ei ole voinut kohota korkealle muitten maitten osuuskauppaliikkeeseen nähden. Vasta v. 1900 perustivat sosialistiset osuuskaupat oman tukkuosuusliikkeensä, joka on pysynyt verrattain vähäisenä. Eräs saksalainen tutkija on laskenut, että kahden Saksin kaupungin, nim. Dresdenin ja Leipzigin osuuskaupoilla on yhteensä yhtä suuri menekki kuin kaikilla Belgian sosialistisilla osuuskaupoilla yhteensä. Yhdellä ainoalla osuuskaupalla Englannissa, Leedsin osuuskaupalla on suurempi menekki kuin kaikilla Belgian erisuuntaisilla osuuskaupoilla yhteensä! Tällaiset tosiasiat puhuvat osuuskauppojen puolueettomuuden hyväksi.

Puolueettomuus ei kuitenkaan merkitse kaiken politiikan hylkäämistä eikä sosialidemokratian hylkäämistä tai sen vastustamista. Kuluttajien edut saattavat osuuskunnat toimimaan yhdessä sosialidemokratisen puolueen kanssa esim. työväen suojeluksen ja tullipolitiikan alalla. Puolueettomat saksalaiset osuuskaupat käyttävät ainoastaan järjestynyttä työväkeä ja ovat tehneet työ sopimuksia seumois-

tenkin ammattiliittojen kanssa, jotka eivät omalla voimallaan olisi saaneet vaatimuksiaan toteutetuiksi, kuten esim. leipuriliiton kanssa. Mutta on aina otettava huomioon, että valtiollisella, ammatillisella ja osuustoiminnallisella liikkeellä on kullakin oma erikoinen tehtävänsä, ja puoluetta, joka on asetettava kaikkien toisten edelle, ei ole saatettava riippuvaisuuteen ammattiyhdistyksistä ja osuuskunnista. Jokaisen työläisen on tunnettava itsensä velvolliseksi tekemään rahallisia ja aatteellisia uhrauksia kaikkien näiden kolmen liikkeen hyväksi. Ne ovat täytettävät sosialismin hengellä, mutta sallittava niiden itsenäisesti pyrkiä päämääriinsä.

Tähän suuntaan väittelevät puolueettomuuskannan edustajat. Tässä mielipiteiden eroavaisuudessa ilmenee osaksi vauha riita marxilaisten ja revisionistien välillä, osaksi eri maiden erilaisista oloista johtuva vastakkaisuus. Saksassa esim. ovat osuuskaupat alunpitäen olleet puolueettomia, koska osuustoimintalaki kieltää siellä osuuskuntia liittymästä mihinkään puolueeseen. Ei voi sentähden vaatia kaikkialla noudatettavaksi ehdottomasti samaa menettelytapaa.

Mitä tulee Suomeen, näyttää siltä että belgialainen järjestelmä sopii meille paremmin päämääräksi kuin nyt heti toteutettavaksi. Kaikki osuuskauppamme noudattavat puolueettomuusperiaatetta sikäli että ne sallivat jäsenyysoikeuden kaikille kansalaisille. Jos sosialidemokratinen puolueemme nyt ryhtyisi vaatimaan, että osuuskauppojen tulee liittyä puolueeseen, ennenkuin puolue voi antaa niille tunnustusta, saisi se varmaankin aikaan vahingollisen hajaannuksen osuuskauppaliikkeessämme ja suuresti lamaannuttaisi koko liikettä. Meillähän ovat osuuskauppat vielä nuoria, omaavat pienen pääoman ja usein vähän liiketaitoa ja lisäksi olemme juuri joutuneet keskelle taantumuskautta osuuskauppaliikkeessäkkin, keskelle konkurseja ja pysähtymistä. Puoluesyistä aiheutuva hajaantuminen, riitaisuudet ja jäsenten eroaminen osuuskauppojesta sekä erikarvaisten puolueosuuskauppain syntyminen olisi sentähden sangen vaarallista nuorelle osuuskauppaliikkeellemme. Ja tuskinpa puolueellekaan olisi mitään hyötyä menettelytavasta, joka näin jakaisi osuuskauppat. Puolue saisi ehkä enemmän varoja valtiolliseen taisteluun, mutta niiden vastapainona olisi huomioon otettava se vahinko, joka syntyisi osuuskauppatoiminnan heikkenemisestä ja sen työkansalle tuottamien etujen vähenemisestä.

Tässäkin kysymyksessä tulee menetellä käytännöllisesti. Sallikaamme osuuskauppaliikkeen kehittyä itsenäisesti ja yhtenäisesti, jolloin siitä ajan pitkään koituu sosialismillekin mahdollisimman suuri hyöty. Toisaalta, katsoen osuuskauppaliikkeen hengenheimolaisuuteen sosialismin kanssa sekä päämäärään että toimintaperiaatteisiin nähden, on lausuttava, että osuustoimintaliikkeen ja valtiollisen sosialidemo-

kratian tulee yhä lähentyä toisiaan ja muodostua vähitellen solidarisiksi osiksi työväen yleisestä vapautusliikkeestä. Tarvitsematta pakottaa osuuskauppoja varsinaisiksi puoluejärjestöiksi käy tämä kehitys luonnollisella tavalla siten että kaikki sosialistiset työläiset pitävät velvollisuutenaan olla toimeliaina jäseninä osuuskaupoissa. Siten osuuskauppaliike vähitellen tulee sosialistien käsiin ja täyttyy sosialistisella hengellä. Osuuskauppojen sosialistiset jäsenet voivat sitten valvoa, että osuuskauppojen vuosivoitosta myönnetään osa yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja että tästä summasta annetaan työväenliikkeelle niin suuri prosentti kuin sitä äänestävien jäsenten ostojen yhteenlaskettu summa tai sellaisten jäsenten lukumäärä tekee. Jos jossakin osuuskaupassa jäsenet ovat melkein poikkeuksetta tai ainakin valtavalla osalla sosialisteja, on sellaisella osuuskaupalla syytä liittyä puolueeseen. Siltä voi joka tapauksessa odottaa työväen valtiollisen ja ammatillisen taistelun voimakasta avustamista. Sellaisen osuuskaupan säännöissä voi kuitenkin olla myönnytys, että osuuskaupan jäseniksi pääsevät ei-socialistitkin, joiden ei tarvitse suorittaa puolueelle tulevia maksuja. Siten jäävät osuuskaupat edelleen avoimiksi kaikille.

Näin menetellen lähennetään osuuskauppaliikettä valtiollista sosialidemokratiaa kohti, mutta samalla vältetään hajaantumisesta osuuskauppatoiminnalle johtuva vaurio. Toisaalta myönnetään osuuskauppaliikkeen toteuttavan sosialismia omana tarkotusperänään sikäli kuin se saa vallattua kauppaa ja tuotantoa omaan haltuunsa, toisaalta näemme siinä ennen kaikkea välikappaleen työväenliikkeen muiden muotojen edistämiseksi. Toistettakoon sentähden vielä että kaikkien sosialidemokratisten työläisten *velvollisuus* on liittyä jäseniksi osuuskauppoihin. Silloin syntyy itsestään kiinteä yhdysside osuuskauppojen ja valtiollisten järjestöjen välillä, ja työväenluokan lisääntyessä ja sen henkisten voimien kasvaessa osuuskauppaliike silloin täyttyy yhä enemmän sosialismin hengellä ja tunte yhä läheisempää solidarisuutta työväentaistelun muiden muotojen kanssa.

Saan lopuksi esittää puoluekokouksen h väkсыttäväksi seuraavan ponsilauseلمان:

Osuuskauppaliikkeen suureen merkitykseen nähden työväen luokkataistelussa katsoo puoluekokous kaikkien puoluetoverien velvollisuudeksi liittyä toimeliaiksi jäseniksi osuuskauppoihin ja vaikuttaa niissä siihen suuntaan, että osuuskauppojen suhde valtiolliseen sosialidemokratiaan tulee yhä läheisemmäksi. Osuuskauppojen tulee aineellisestikin tukea työväentaistelun muita

muotoja kuitenkin silmällä pitäen ettei tämän kautta synny vahingollista hajaannusta osuuskauppaliikkeen keskuudessa.

Timo Korpimaa.

Puoluetoimikunnan lausunto edelläolevan alustuksen johdosta.

Puoluetoimikunta, vaikka tahtoo nimenomaan torjua sen joskus esiintyneen väärinkäsityksen, että osuustoiminta yksinään riittäisi köyhälistöluokan vapauttamiseksi, katsoo osuustoiminnan merkityksen köyhälistölle olevan siinä:

1) että voi kehittää jäsenissään sitä yhteistunnetta, joka on sosialismin pohjana, mikä seikka on erittäin tärkeä semmoisten kansainesten mukaansaamiseksi, jotka yleensä sivistyksellisen tai taloudellisen kehittymättömyyden vuoksi hitaammin omaksuvat sosialistisen katsantotavan,

2) että ne, samalla kun ne käytännössä todistavat kollektiivisen talousjärjestelmän mahdollisuuden, kasvattavat työläisiä yhteistoimintaan ja taloudelliseen itsehallintoon sekä näin valmistavat niitä ottamaan käsiinsä sen taloudellisen vallan, jonka valtiollinen työväenliike on riistävä vallassaolevan luokan käsistä,

3) että ne, käyttämällä vain järjestynyttä työväkeä sekä myöntämällä sille mallikelpoisia työehtoja ja ostamalla tarpeensa ainoastaan samallaisia työehtoja myöntäviltä tavaranhankkijoilta, voivat voimakkaasti tukea ammatillista työväenliikettä, jonka ohella ne voivat lakon tai sulun sattuessa raha-avustusten tai luoton antamisella suoranaisesti vaikuttaa luokkataisteluun,

4) että ne, luovuttamalla osan vuosivoitostaan rahastojen perustamiseksi jäsentensä ja henkilökuntansa hyväksi, sekä sen lisäksi yleishyödyllisiin, työväen etuja edistäviin tarkoituksiin — kirjastoihin, lukusaleihin, raittius- y. m. esitelmiin j. n. e. — voivat tarmokkaasti edistää työväen aineellisia sekä sivistyksellisiä pyrkimyksiä,

5) että ne, tekemällä jäsenensä jossakin määrin riippumattomiksi kapitalistisen järjestelmän luomista välikäsistä ja vastustamalla porvarillisten suuranastajain keinotekoisesti aikaansaamia hinnankorotuksia, voivat helpoittaa jäsentensä toimeentuloa.

Jotta näitä tuloksia saavutettaisiin, on kuitenkin välttämätöntä, että osuuskunnat täytyvät sosialistisella hengellä, niissä tähän saakka enimmäkseen vallinneen pikkuporvarillisten harrastusten sijaan, niin että jäsenet eivät, kuten enimmäkseen tähän asti on tapahtunut, katso tärkeimmäksi mahdollisimman suuren yksityisen voiton saavuttamista.

Kaikkeen tähän nähden on tarpeellista,

että luokkatietoinen työväki lukuisasti liittyy osuuskauppoihin ja toimii niissä luokkatoveriensä valistamiseksi, sekä yllämainittujen päämäärien saavuttamiseksi.

Mitä sitte tulee kysymykseen varojen luovuttamisesta valtiollisen ja ammatillisen liikkeen hyväksi, on tämä kysymys Köpenhaminan kansainvälisen sosialistikongressin päätöksen kautta jätetty „jokaisen maan osuustoiminnallisten järjestöjen ratkaistavaksi“. Puoluetoimikunnan mielestä on tässä otettava huomioon, että taloudellinen kehitys maassamme on vielä monessa paikoin niin takapajulle jäänyt sekä myös osuustoiminta niin kehittymätöntä, että se voidakseen edistyä, vaatii eri kansalaisryhmien yhteistyötä. Semmoisissa oloissa voisi sos. dem. taholta tehty yritys pakottaa osuuskunnat suorittamaan rahallisia avustuksia puolueelle tai ammatilliselle liikkeelle, aikaansaada hajaannusta osuustoimintaliikkeessä, synnyttäen erivärisiä osuuskuntia, mikä useissa seuduin voisi pitkiksi ajoiksi lamauttaa osuustoiminnalliset pyrkimykset työväen keskuudessa.

Kun kuitenkin on pyrittävä köyhälistön kaikkein voimain keskittämiseen, katsoo puoluetoimikunta, että

niillä osuuskunnilla, joiden valtava enemmistö on sosialisteja, on siveellinen velvollisuus voimakkaasti tukea työväen luokkapyrkimyksiä, ja

muissa osuuskunnissa olisi sos. dem. jäsenten vaikutettava siihen suuntaan, että heidän lukumääräänsä vastaava suhteellinen määrä vuosivoitosta luovutetaan työväen pyrkimysten hyväksi.

Puoluetoimikunnan vähemmistön lausunto edelläolevan alustuksen johdosta.

Kun allekirjoittaneet eivät ole voineet edellä olevaa alustusta hyväksyä sellaisenaan, eikä yhtyä puoluetoimikunnan enemmistön lausuntoon, niin olemme täten pakotetut esittämään eroavan mielipiteemme:

Puoltaessaan osuustoiminnalle ja erittäinkin osuuskauppaliikkeelle sosialidemokratisen puolueen tunnustusta, on alustaja asettanut ylen määrin kiitteleään osuustoiminnan merkitystä aseena köyhälistön luokkataistelussa ja keinona sosialismin toteuttamiseksi. Mekin myönnämme, että osuustoiminta kasvattaa työläisiä yhteistoimintaan ja itsehallintoon sekä että sen avulla visseillä edellytyksillä voidaan muodostaa yksityisomistuksellisesta tuotannosta poikkeavia yleisön omistamia tuotantolaitoksia. Jonkin verran voinee myös osuuskauppojen vaikutus velkakaupan poistamiseksi ehkä kiihottaa työ-

läisiä palkkataisteluun. Näitä seikkoja jo silmällä pitäen voi puolueemme antaa tunnustuksensa osuuskaupoille. Turhaa kuvittelua on nyt kuitenkin sellainen uskottelu, että osuustoiminta olisi sosialistisen tuotantotavan toteuttamiskeinona. Siihen päämäärään johtaa vain köyhälistön valtiovallan valtaaminen.

Mitä sitten osuustoiminnan tarjoamaan voitto-osuuteen tulee, ei sitä voi arvioida mainittavaksi taloudelliseksi eduksi, koska nuo voitto-osuudet ovat kovin vähäpätöisiä ja työläiset jatkuvan riistojärjestelmän avulla yhä jäävät valtion ja kapitalistiluokan nyljettäviksi. Sitäpaitsi ei osuuskunnan jäsenten tulisi pitää tärkeimpänä päämääränä mahdollisimman suuren yksityisen voiton saavuttamista. Sen sijaan olisi tässäkin pidettävä työväen yhteiset edut lähemmin määrävänä ja koottava voimia ja varoja työväen luokkataistelua varten, sillä ainoastaan itse nykyisen järjestelmän kukistaminen vie työntekijän taloudellisten etujen turvaamiseen.

Asian periaatteelliseen puoleen nähden eroamme alustajasta siinä, että mielestämme on osuustoimintaan suhtauduttava ei asettamalla osuustoimintaliikkeen etuja johtaviksi vaan köyhälistön luokkataistelun eli sosialidemokratian edut. Alustaja tosin tahtoo, että osuuskauppojen on aineellisesti tuettava työväen valtiollista ja ammatillista liikettä, mutta samalla asettaa tälle kuitenkin ehdoksi sen, ettei tämän kautta synny vahingollista hajaannusta osuuskauppaliikkeen keskuudessa. Kun nyt kuitenkin jokaisessa sellaisessa työväen osuuskauppaliikkeessä, jossa on myös porvarillisiin puolueisiin kuuluvia jäseniä, tulisi ehdotus aineellisen kannatuksen myöntämisestä puolueellemme saamaan porvarillisten jäsenten taholta ankaraa vastustusta ja mahdollisesti osuuskunnasta eroamisuhkauksiakin, ja kun sitä tultaisiin kai selittämään vahingollisen hajaannuksen synnyttämiseksi, niin jäisi avustukset myöntämättä. Alustajan asettamaa aineellisen kannatuksen myöntämisehtoa emme siis voi hyväksyä.

Emme mekään, silmällä pitäen köyhälistön osuustoiminnan mahdollisuuksia maassamme, pidä asian nykyisessä vaiheessa puollettavana työväen osuuskuntien puolueeseen liittämistä siten, että niiden jäseniksi otettaisiin vain sosialidemokratisen puolueen jäseniä. Olemme puolestamme sitä mieltä, että sosialidemokratisen puolueen jäseniä on velvoitettava osuuskunnassaan ehdottomasti ajamaan sosialidemokratian tarkoituksia ja huolehtimaan että sosialidemokratista valistustyötä osuuskunnan jäsenten keskuudessa harjoitetaan ja vuotuisesta voitosta tuntuvia eria köyhälistön valtiollisille ja ammatillisille järjestöille myönnetään. Kun sosialistinen henki tunkeutuu osuuskuntiin ja ne tuntevat yhteenkuuluvaisuutta työväen luokkataistelun kanssa, niin voidaan niiden avulla lujittaa työväen voimaa kapitalistiluokkia vastaan. Mutta vain sikäli kuin ne lujittavat tätä voimaa

onkin niillä merkitystä. Osuustoimintaliikkeen puolueettomana pitämisen vuoksi ei kannata tehdä minkäänmoisia uhrauksia, koska sellainen menettely heikentäisi työväen voimaa, jonka kasvattaminen tulee olla kaiken työväen yhteistoiminnan tarkoituksena, koska vain sen avulla köyhälistön vapautustyö ja sosialidemokratian toteutuminen on mahdollinen.

Edellä esitetyn perusteella ja viitaten alustajan esittämiin, tässä kajoamattomiin näkökohtiin, ehdotamme puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Siihen nähden, että osuuskauppojen tarkoitus on välikaupan syrjäyttäminen ja määrättyä kulutusta varten toimivan itsetuotannon järjestäminen ja siten vastustaa porvarillisten anastajien keinotekoisia hintainkorotuksia ja sillä tavalla helpoittaa työväestön toimeentuloa ja,

että osuuskaupat kasvattavat niihin kuuluviin työläisiin yhteistunnetta ja kehittävät heitä omaan asiainsa itsenäiseen johtoon, selittää puoluekokous,

että osuustoimintaliike, vaikkakaan sitä ei voida pitää sosialistisen talousjärjestelmän toteuttamiskeinona, niin voi se kuitenkin olla vaikuttava ase luokkataistelussa, jota järjestynyt köyhälistö käy, saavuttaakseen aina muistossa pidettävän päämääränsä — tuotannon ja vaihdon välineiden yhteiskunnallistuttamisen — jonka se tulee saavuttamaan valtiollisen vallan valloittamisen kautta, ja,

että osuuskaupat kehittämis- ja järjestämispyrinnöineen voivat tuottaa työväenluokalle yhä tuntuvampia etuja jos niitä johdetaan sosialistisessa hengessä ja kehitetään niistä köyhälistön luokkataistelujärjestöjä.

Tätä silmällä pitäen kehoittaa puoluekokous puoluetovereita liittymään jäseniksi osuuskauppoihin ja toimimaan niissä sosialistisen yhteenkuuluvaisuuden hengen ja kurin kasvattamiseksi, sekä velvoittaa liittyneet toverit vaikuttamaan osuuskauppoissaan,

1) että ne käyttävät kaikissa tehtävissään vain järjestynyttä työväkeä ja myöntävät sille mallikelpoisia työehtoja ja ostavat tarpeensa ainoastaan samallaisia työehtoja myöntäviltä tavaranhankkijoilta,

2) että ne lakon tai sulun sattuessa joko raha-avustusten tai luoton antamisella tukevat työväestöä taistelussa.

3) että ne luovuttavat osan vuosivoitostaan rahastojen perustamiseksi jäsentensä ja henkilökuntansa hyväksi, sekä sen lisäksi myöntävät voittovaroistaan sosialidemokratistisille järjestöille, käy-

tettäväksi työväestön aineellisten ja sivistyksellisten yhteispyrintöjen edistämiseksi.

Samalla kun kokous kehoittaa puoluejärjestöjä tekemään työläisille tunnetuksi osuustoiminnan edut, niin samalla on myös tehtävä tunnetuksi kapitalistisen kilpailun osuustoiminnalle asettamat rajat, jotta työväen luokka yhä selvemmin tulisi käsittämään yhteiskunnallisen taistelun vaikeudet, eikä laimiinlöisi niitä lakkaamattomia ponnistuksia, joita sekä ammatillinen että valtiollinen toiminta siltä vaatii, kohotakseen sarron ja riiston alaisesta asemastaan valtiolliseen vapautteen ja taloudelliseen hyvinvointiin.

Matti Turkia,

Hilja Pärssinen,

Matti Paasivuori.

Ohjelmakomitean mietintö.

Sen komitean jäsenenä, jonka Kotkan puoluekokous 1909 asetti valmistelemaan puolueemme nykyisen ohjelman tarkistamista, esitämme seuraavaa.

Laajan tehtävämme suorittamista on estänyt ja vaikeuttanut se seikka, ettei kukaan komiteaan valituista ole voinut käyttää aikaansa edes paria kuukautta yksinomaan tai pääasiallisestikaan tähän työhön, vaikka tällainen tehtävä olisi vaatinut järjestelmällistä tutkimustyötä, vieläpä sangen useilla talous- ja yhteiskuntapolitiikan eri aloilla. Lisäksi on tällä välin kaksi komitean jäsentä muuttanut maasta pois, ja muut jäsenet olivat viimeksi eduskuntatyön takia valitettavasti estetyt niin ajoissa valmistamasta tätä selontekoa, että sen julkaiseminen olisi voinut tapahtua ennakolta määrätyn ajan kuluessa.

Kun puoluekokous velvoitti meidät ensimmäiseksi käsittelemään maatalousohjelmakysymystä, pyydämme seuraavassa kiinnittää kaiken päähuomion juuri tähän tärkeään kysymykseen.

I. Maatalousohjelma.

Johdatukseksi yleensä maatalousohjelmaa koskevain kysymysten asettamiseen on mielestämme hyödyllistä tässä aluksi edes viittaillen, mutta kumminkin vähän laajemmin kuin mitä alempana esitettävät varsinaiset ehdotuksemme välttämättä edellyttäisivät, kuvata, minkälaisella taloudellisella pohjalla ja millä tavoin maamme maalaiskylä- ja talonpoikaisten pulatila on kehittynyt ja minkäläuntoinen se nykyään on.

1. Johdanto.

Suomen maaseutuolojen nykyiseen muodostukseen on parin kolmen viime vuosisadan kehitys ratkaisevasti vaikuttanut. 1500-luvulla ja alulla seuraavaakin vuosisataa oli Suomen maaseutuvaestö puhtaasti talonpoikaista, talollisia, jotka saivat toimeentulonsa maanviljelyksen, mutta kenties vielä enemmän kaskenpolton, metsästyksen ja kalas-

tuksen kautta. Maanomistusolot olivat kehittymättömät; peltomaihin nähden oli suuressa osassa maata vallalla sarkajako, takamaihin nähden yleensä yhteisomistus. Maanviljelystuotanto oli suuntautunut pelkästään kotitarpeen tyydyttämiseen ja oli sen johdosta yksinomaan pientuotantoa.

Seuraavain vuosisatain aikana vakiintui maanviljelys maan päälinkeinona sekä siitä syystä, että asutuksen levitessä oli pakosta voimaperäisempään maankäyttöön siirryttävä, että myöskin sen kautta että Suomi näihin aikoihin muodostui viljaa vieväksi maaksi. Suomen maanviljelyksen päätarkoituksena pysyi viljan viljeleminen aina äskenkuluneen vuosisadan toiselle kolmannekselle. Näiden olosuhteiden vallitessa alkoi osittain tavaratuotantoon nojautuva alkukapitalistinen suurviljelys Suomessa saada jalansijaa. Maanomistusoiloihin tämä kehitys heti alusta alkaen toi tuntuvia muutoksia mukanaan. 1600-luvulla tapahtunut aatelisvallan ja aatelisten suurviljelyksen kehitys oli vähällä saattaa Suomessa asiat samanlaiseen ratkaisuun kuin jo ennen oli käynyt keski-eurooppalaisissa maissa, joissa talonpojat kokonaan menettivät omistusoikeutensa, muuttuen suurviljelyksiksi kehittyneiden aatelistartanoiden työvelvollisiksi alustalaisiksi. Tämä kehitys keskeytyi meidän maassamme kuitenkin 1600-luvun lopulla tapahtuneen aatelistilain peruutuksen kautta kruunulle. Mutta seuraavalla vuosisadalla vanhemmat omistussuhteet tulivat kuitenkin lopullisesti syrjäytetyiksi, vaikkakin toisenlaisella tavalla.

Kuten kaikissa Itämeren ympärillä olevissa maissa, niin Suomesakin 1700-luvun keskivaiheilta uudelleen alkava maataloustuotteiden, varsinkin viljan hintain nousu tarjosi edullisen tilaisuuden viljatuotannon harjottamiseen vientiä varten ja kiihotti osittain lisäämään uutisviljelysten kautta viljatuotantoon käytettyä viljelysalaa, osittain paremmin ja voimaperäisemmin käyttämään entistä peltomaata. Tänä tavara- ja vientituotantoon pyrkivä virtaus Suomen maataloudessa vei kuitenkin ehdottomaan ristiriitaan vallitsevain maanomistusoilojen, sarkajakoon perustuvan kyläjärjestyksen ja takamaiden yhteisomistuksen kanssa. Sarkajako peltomaihin nähden esti parannukset peltoalan hoidossa, se kun teki niiden toimeenpanemisen riippuvaksi kylän osaksten suostumuksesta ja yhdessä takamaiden yhteisomistuksen kanssa haittasi se tuntuvasti uutisraivausten tekoa ja peltoalan laajentamista. Kuten muuallakin, niin Suomessakin alkava puolkapitalistinen suurviljelys pyrki työvoiman tarvettaan tyydyttämään ilmaisella alustalaisten taksvärkkityöllä. Mutta yhteiset takamaat olivat voimakkaana esteenä torpparilaitoksenkin kehittymiselle.

Ne uudistukset maanomistusoiloissa, jotka näitä seikkoja silmällä pitäen, suureksi osaksi suurviljelyksen edustajain vaatimuksesta ja heidän etujaan valvoen Suomessa 1700-luvulla pantiin toimeen ja joiden

kautta yksityinen omistusoikeus maahan suureksi osaksi toteutettiin, osaltaan suoranaisesti raivasivat tietä sille tavaratuotantoon melkoisessa määrin nojautuvalle maataloudelliselle kehitykselle, joka näiltä ajoilta alkaen maassamme alkoi päästä entistä suurempaan vauhtiin.

Isonjaon kautta 1700-luvun puoliväliltä alkaen poistettiin sarkajako kylien pelloilta ja jaettiin nämä suurin kappalein kylien osakasten, s. o. talollisten kesken. Samalla tavalla jaettiin takamaat ja suuren osan anasti niistä kruunu n. s. liikamaiden nimellä. Tällaisten muutosten kautta omistusoloissa oli tie raivattu sekä taajemman asutuksen syntymiselle että suuripiirteisemmän ja voimaperäisemmän maanviljelyksen kehittymiselle. Aina 1800-luvun toiselle kolmannekselle jatkuikin senjälkeen maan taloudellinen kehitys maanviljelyksen ja uutisraivaustyön varassa verrattain nopeasti.

Naapurien estämättä voivat talolliset nyt mielinmäärin laajentaa peltojaan ja tehdä uutisraivaustöitä takamailla. Mutta viljelysmaiden alan laajeneminen ja suuremman maanviljelyksen kehitys ei ollut ainoa muoto maataloudellista edistystä. Sitä mukaa kuin suurviljelys kehittyi kasvoi talojen takamaille torppia, joiden päivätöillä päätilojen viljelykset yleensä lounaisosassa maata ja varsinkin suuremmilla tiloilla hoidettiin. Ja kun torpan perustamiseen ei aina ollut tilaisuutta ja toiselta puolen maatyöväen tarve yhä lisääntyi, kasvoi aikaa myöten yhä lukuisammaksi kylien kupeisiin asettuneiden mäkitupalaistenkin lukumäärä. Missä suurviljelys ei saanut jalansijaa, laajeni asutus talon halkomisten kautta, jolloin takamaille asettuneet uutisviljelijät pääsivät oikeudellisesti vanhasta asutuksesta riippumattomiksi. Kruunu puolestaan verotulojen lisäämistä silmälläpitäen asutti varsin pontevasti sen haltuun joutuneita „liikamaita“.

Näissä muodoissa levisi asutus tavatonta vauhtia ennen harvaan asuttuihin osiin maata, joten 1700-luvun puoliväliltä 1800-luvun puolivälille harvaanasutuissa maan sisäosissa väkiluku oli ennättänyt kasvaa 8-10 kertaiseksi. Vanhastaan tiheämmin asutuilla mailla oli lisäkasvu hitaampi, saman ajan kuluessa siellä väkiluku vain lisääntyi alle puolella tai hiukan siitä yli.

Vaikkakin tällä tavoin asutuksen käydessä tiheämmäksi pellonviljelys yhä ratsaisevammin muuttuu väestön toimeentulon lähteeksi, on kuitenkin väärin päättää, että maaseutuväestö olisi yksin tämän elinkeinon tuotteisiin talouttaan perustanut. Ainoastaan paraiten asutuilla seuduilla ja pääasiassa vain suuremmilla, etupäässä herrassäätyisten tiloilla, oli näin asianlaita. Ja täälläkin kotona tuotettiin melkein kaikkea, mitä kotitaloudessa omiksi tarpeiksi tarvittiin. Talonpoikailla, ennen kaikkea syrjäseuduilla, ei ainoastaan kotitalous vieläkin täydellisemmin tyydyttänyt tarpeitaan omilla tuotteilla, vaan oli myöskin pellonviljelyksen merkitys väestön toimeentulon lähteenä

suhteellisesti pienempi. Jo yleiseen harjoitetun kaskepolton kautta oli asukkaiden toimeentulo suuressa määrin metsän varassa, mutta sen ohella muodosti kotona harjoitettu lankun- ja laudansahuu, postaskan valmistus, tervanpoltto y. m. metsäntuotteiden jalostamisen muodot hyvin tärkeän osan väestön toimeentuloa.

1800-luvun keskivaiheille oli tämä kehitys tuntuvasti ennättänyt muuttaa olevia oloja maaseudulla. Asutus ja viljelys oli levinnyt entistä paljoa laajemmalle ja samalla oli myöskin maaseudun entinen yhtenäinen talonpoikainen luonne hävinnyt. Maan lounaisosissa olivat suurviljelys ja talonpoikainen keskikokoinen viljelysmuoto saavuttaneet huomattavan laajuuden, ja päinvastoin taas oli maanomistajaluokan alapuolelle kasvanut uusia väestöluokkia, nim. torpparit ja näkitupalaiset, jotka jo tähän aikaan laajoissa osissa maata olivat maaseutuväestön enemmistönä. Nämä väestöryhmät muodostivat sen työvoiman, jota yhä enemmän kapitalistiseksi käyvä suurviljelys käytti viljelystensä hoitamiseen. Luonteeltaan tämä työvoima oli vielä kiinteää, ja varsinkin oli niin torpparien ja niiden suorittaman taksvärkityön laita. Tilatonta väestöä sanan nykyisessä merkityksessä, s. o. irtainta väestöä ilman vakinaista toimeentuloa, oli sensijaan suhteellisesti vähän. Lakikaan ei tällaisen väestön olemassaolooikeutta tunnustanut säättäessään vielä v. 1852, että ne, joilla ei ollut omaa elinkeinoä tai ammattia, olivat vuosipalvelukseen pakotetut sotapalveluksen ja pakkotyön uhalla. Tämä säädös kumottiin lopullisesti vasta v. 1883.

1800-luvun jälkipuoliskolla, on sitten tuo vanhempi maanviljelyksen varassa tapahtunut kehitys lakannut ja maan taloudellisen kehityksen painopiste siirtynyt aivan toisille aloille.

Puutavarain kapitalistinen maasta vienti pääsee 1860-luvun lopulta alkaen suurpiirteiseksi kehittymään. Metsäntuotteiden kotona jalostaminen, kuten esim. lankkujen sahaus, lakkaa, ja sahatteollisuus muodostuu kapitalistiseksi suurteollisuudeksi, joka keskittyy enimmäkseen rannikolle, suurten lauttausväyläin suulle. Kaikkialla, missä metsäntuotteiden jalostaminen oli tapahtunut talollisen tai torpparin talouden sivutoimena, merkitsee tämä kehitys tärkeän toimeentulolähteen poisjäämistä. Samanlainen vaikutus on kulkuneuvojen kehittyessä ollut myöskin tehdastuotannon vaurastumisella yleensä. Yhä uusia kotitarvetuotannon haaroja vallottaa kilpailussa suurteollisuus, jonka tuotteita aletaan yhä enemmän kotitaloudessa ottaa käytäntöön. Talonpoikainen talous muuttaa tämän kehityksen kautta kokonaan luonnetta. Entisiä tärkeitäkin kotoisen toimeentulon lähteitä putoo toinen toisensa jälkeen pois. Talouden rahan tarve taas kasvaa, kun ennen kotona tuotettuja tavaroita yhä suuremmissa määrin on rahalla ostettava. Samoihin aikoihin kasvaa talonpojan rahan tarve senkin

kautta, että ensin maaverot muuttuvat rahassa maksettavaksi ja niiden lisäksi alkavat varsin suuriksi kasvaa kunnallisverot, jotka ovat melkein yksinomaan rahassa suoritettavia. Maanviljelijän on pakko yhä täydellisemmin perustaa taloutensa varsinaiseen maanviljelykseen ja karjanhoitoon, vieläpä on järjestettävä nämä siten, että ne tuottavat hänelle rahatuloa. Laajoilla alueilla tämän kehityksen kautta kokonaan häviää taloudellinen pohja entiseltä asutukselta, ja lukuisasti suistuu sen johdosta sekä talollis- että torppariväestöä pois konnuiltaan.

Toiselta puolen kapitalistinen metsäntuotteiden vienti huimasti kasvattaa metsien arvoa, jollaista niillä aikaisemmin ei ollut juuri lainkaan ollut, varsinkaan kaukaisemmillä seuduilla. Takamaat saavat nyt metsää kasvavina maina suuren arvon, sen sijaan kun niiden arvo aikaisemmin pääasiassa oli riippunut siitä, olivatko ne viljelykseen raivattuja tai oliko niillä asumassa veroa suorittavia alustalaisia. Yhtä suurella innolla kuin maanomistaja ennen oli harrastanut takamaiden uutisviljelykselle ottamista, yhtä penseäksi käy hän tähän nyt, kun hän muulla tavoin voi maistaan paremmin hyötyä. Maanomistajille metsät tänä murroskautena tuottavat ainakin ajaksi ne rahatulot, jotka hänen taloutensa vaatii. Takamailla olevain torpparien asema käy sensijaan suorastaan huonommaksi sen kautta, että metsien arvon kohottua aikaisemman tavan ja vuokrasopimusten mukaan metsänkätöoikeutta aletaan supistaa, ja samasta syystä torppia kokonaankin hävittää. Eikä talollinenkaan läheskään aina ole saanut metsänarvon kohoamista hyväkseen nauttia. Tämä arvonnousu tapahtui ainakin aluksi hyvin suureksi osaksi ilman että hänellä oli siitä aavistustakaan. Alituisessa rahantarpeessa öllen hän senvuoksi helposti joutui metsäkeinottelijain verkkoihin, ja metsät, pahimmassa tapauksessa koko kontukin, ovat silloin aivan polkuhinnoista hänen käsistään luisuneet. Jokaista tilapäistäkin hätätilaa ovat keinottelijat järjestelmällisesti osanneet hyväkseen käyttää ja varsinkin katovuosien aikoina on tämä talollisten puijaus saanut oukkoilmiön luonteen. Suurina katovuosina 1867—68 suistui täten joukottain talollisia tiloiltaan pois, ja viimeksi ovat Salmin kuuluisat metsähuijausjutut, jotka nekin ovat saaneet enimmän virikettä juuri vuosien 1892—93 katojen johdosta, räikeällä tavalla paljastaneet tämän kapitalistisen anastuksen peitettyimpiä menettelytapoja. Jyrkimmässä muodossa nämä metsäkapitalismin vaikutukset nykyisin esiintyvät siellä, missä puutavara-liikettä harjoittavat suurkanapitalistit ovat maaomaisuutta itselleen hankkineet. Tällaisilla tiloilla on yleisesti talot jätetty rappiolle, pelot kylvämättä, rakennukset häviölle, torpat häädetty ja entiset asukkaat kokonaan viskattu tiloiltaan ja tölleistään.

Mutta myöskin maanviljelyksen suunnassa tapahtuneet muutokset

ovat olleet omiaan samanlaisia muutoksia aikaansaamaan. Suothen maanviljelys ja ennen kaikkea suurviljelys olivat aina 1860- ja 1870-luvuille miltei yksinomaan perustuneet viljanviljelykseen. Mutta varsinkin juuri viimeainitulta ajalta alkaen muuttuu suunta jyrkästi. Viljan hinnat alenevat, viljan vienti lakkaa ja maanviljelys, joka jo alkaa siirtyä rahatalouden kannalle, alkaa suuntautua paremmin kannattavan karjanhoidon ja voinviennin alalle. Tämän kehityksen mukana tapahtuu siirtyminen kaksi- ja kolmivuoroisesta viljelistavasta monivuoroiseen viljelistapaan, jossa heinän viljelyksellä on suuri sija. Tämä puolestaan on vienyt peltoalan nopeaan lisäämiseen ettei viljan viljelyksen käytettyä alaa olisi ollut pakko liian paljon supistaa. Luonnonniittyjä otetaan senvuoksi juuri tähän aikaan pelloksi ja talon peltoalan lisäämiseksi hävitetään joukottain torppia tieltä pois. Uudenmaan läänissä, jonka suhteen on mahdollista tätä kehitystä tarkemmin tilastollisesti seurata, esiintyvät nämä seikat 1800-luvun lopulla räikeän selvästi. Toiselta puolen muuttuu karjanhoitoon perustuvan maatalouden työntarve tuntuvasti entisestäään. Tarvitaan enemmän vakinaista, kartanon töissä työskentelevää työväkeä, etenkin karjanhoito-töiväkeä, jonka sitäpaitsi usein on oltava ammattitaitoista. Myöskin ulkotöiden laatu muuttuu suuresti, varsinkin sen kautta, että koneita yhä suuremmassa laajuudessa aletaan käyttää. Alustalaisten, torpparien ja mäkitupalaisten päivätöiden arvo menettää tällöin paljon entistä merkitystään; niiden avulla ei, kuten ennen oli asianlaita, voida nyt enää melkein yksinomaan hoitaa maatilaa taloutta. Torpparityövoiman rinnalla aletaan yhä enemmän käyttää vakinaista maatyöväkeä, muonamiehiä ja muonarenkejä. Tavallisesti vuoroviljelykseen siirtyminen myöskin melkoisessa määrin vähentää maatyövoiman tarvetta yleensä.

Kaikkissa näissä muodoissa kapitalistinen kehitys Suomen maaseudulla kokonaan pyrkii seisauttamaan vanhan kehityksen suunnan. Utistilain ja torppain perustaminen niin hyvin harvaanasutuilla metsäseuduilla kuin vanhoilla maanviljelysseuduilla lakkaa ja entiseltään olevaakin asutusta suuressa määrin häviää. Sekä yksinomaan palkkатыöstä elävän että siitä pääasiassa toimeentulonsa saavan tilattoman väestön luku on näin ollen vuosi vuodelta maaseudulla huomattavasti noussut. Samalla kun täten kapitalistinen anastus maalaisväestöön nähden jatkuu, käy toiselta puolen tämän väestön asema muutenkin yhä huonommaksi ja vaikeammaksi, etenkin senkautta että samalla sen rahamenot tuntuvasti nousevat. Verot, varsinkin kunnallisverot, vaativat yhä kasvavan summan rahoja. Ja yhä leveämpänä virtana onkin tämä väestö vuosi vuodelta alkanut maaseudulta virrata pois, osittain siirtolaisina oman maan rajojen ulko-

puolelle, osittain muuttolaisina oman maan kaupunkeihin ja tehdaspaikkoihin.

Lähempi katsaus maaseudun eri väestöryhmiin nykyhetkellä on omiaan valaisemaan sekä tuon kuvailemamme kehityksen aikaansaamia tuloksia maaseutuväestöomme nähden että myöskin tämän väestön nykyistä olotilaa.

Vakinaista työväenluokkaa, joka koko ikänsä tässä asemassa pysyi, ei aikaisemmin Suomen maaseudulla tunnettu. Talonpoikain ja herraskartanoittenkin palkolliset kuuluivat monessa suhteessa varsin läheisesti isännän perheväkeeseen eikä palkollis-asema sitä paitsi ollut mikään pysyväinen elämäntehtävä, vaan ainoastaan toimi, jossa nuorella iällä, osaksi opin vuoksi varakkaampainkin talollisten lapset, olivat muutamien vuosien ajan, mutta josta varsin pian siirtyivät itsenäiseen asemaan joko uutistorpan tai mäkituvan haltijaksi, käsityöläisiksi ja parhaissa tapauksissa talonpitäjiksikin. Nykyisin ei palkollinen enään voi toivoakaan tällaista tulevaisuutta, palkollisena olo osoittaa taipumusta varsinkin suuremmilla tiloilla kehittyä pitempiaikaiseksi ja milloin siitä luopuvat, joutuvat palkolliset säännöllisesti varsinaisen palkkatyöväen riveihin. Rahatalouden valtaapäätössä höllenee myös tuo entinen palkollisen „perheeseenkuuluvaisuus“, jota m. m. vielä nykyäänkin voimassaoleva palkollissääntö edellyttää, ja yhä enemmän valtaapäasevä rahapalkka osottaa sekin puolestaan, että palkollissuhde muuttuu lähemmäksi selvää palkkasuhdetta. Palkollisluokakin osottaa siis kehitystä vakinaiseksi työväenluokaksi. Maatalouspalkollisten luku on viime aikoina maanviljelyksen alalla myöskin ollut vähenemässä, nousten nykyisin noin 130—140,000 henkeen.

Sen sijaan on muonamiesten ja muonarenkien luku tuntuvasti lisääntynyt. Tämä työväenryhmä, joka suoraan johtaa alkunsa palkollissuhteesta, on yleensä Lounais-Suomen suurviljelysseuduilla saanut laajalti jalansijaa suurtilojen vakinaisena maatyövoimana.

Muonamiesruokakuntien luku laskettiin jo v. 1901 olleen 14,311 ja koko väkiluku, perheet mukaan otettuina, nousi 59,895 henkeen. Mutta kun yhä yleisemmäksi on tullut, että maanomistajat tekevät muonamiessopimuksia myös muutaman viikkotyöpäivän suorittamisesta sellaisten mäkitupalaisten kanssa, joilla itsellään on oma töllinsä voi katsoa tämän työläisryhmän lukumäärän olevan todellisuudessa melkoisesti suuremman. Se orjuuttava ja riippuvainen asema, jossa tämä työmiesluokka on, on yleiseen tunnettu, ja kun palkollissääntö käsittää ainakin pääasiassa nämäkin työväenryhmät, ovat valitukset muonamiesorjuudesta meidän maaseudullamme hyvin ymmärrettävissä.

Muonamiesten palkka, joka suurimmaksi osaksi suoritetaan luonnon-tuotteissa, on teollisuustyöväen palkkoja ainakin puolta pienempi. Varsinkin on kokemus osottanut, että sellaiset mäkitupalaiset, jotka ovat olleet pakotetut muonamiessopimuksia tekemään, ovat aivan nylkypalkalla. Sitä paitsi muonamiessopimus usein velvoittaa myöskin muonamiehen vaimon työtä tekemään, sitoen perheen täten yhä lujemmin sopimukseen kiinni. Muonamiesten asunto-olot ovat toinen musta puoli heidän asemassaan, eikä vain siellä, missä heitä pidetään suurissa kasarmeissa. Kenties vieläkin huonommaksi voivat nimittäin muodostua niiden mäkitupalaisten asunto-olot, jotka muonamiessopimuksia ovat tehneet.

Jonkun verran edullisemmassa asemassa kuin varsinaiset muonarengit, varsinkin mitä palkkaukseen tulee, ovat ne vuosipalveluksessa olevat maatyöläiset, joilla on jonkun verran ammattitaitoa, kuten karjanhoitajat, samoin kuin erilaiset työnjohtajat y. m., joita v. 1901 oli 3,002 ruokakuntaa, perheet mukaan otettuina 12,210 henkeä.

Mainittuja työväenryhmiä lukuunottamatta ei Suomessa muuta vakinaisesti palkattua maatyöväenluokkaa olekaan. Yksistään rahapalkalla olevaa vakinaista työväkeä ei, harvoja poikkeuksia (työnjohtajia y. m. s.) lukuunottamatta, ole ollekaan. Vakinaisesti saman työnantajan työssä olevaa työväkeä ovat kyllä teollisuus, tukkiliike, rautatiet y. m. kulkuneuvot sekä kauppaakin maaseudulle kasvattaneet. Jo teollisuustyöväen luku on maalla vuodesta 1886, jolloin se oli 18,633, kasvanut 57,214:ään v. 1908 ja perheet mukaan otettuina voidaan koko maaseudun teollisuustyöväestä laskea viimeainittuna v:nä noin 170,000 henkeen. Mutta maatalousköyhälistöön verrattuna on näiden väestöryhmän asema jotenkin sama kuin kaupunkilaistyöväen.

Näiden työväenluokkien rinnalla, joilla kaikilla on enemmän tai vähemmän vakinainen toimi elinkeinonsa alalla, on yksinomaan palkkatyöstä riippuvan, mutta pääasiallisesti tilapäisestä sekatyöstä, milloin maanviljelyksen, milloin metsätöiden, milloin muun työn avulla leipäänsä hakevan työväen luku nykyisin jo hyvin suuri. Vuonna 1901 koottujen tilastotietojen mukaan oli tällaista työväkeä, jolla ei ollut mitään omaa viljelystä tai töllä, 63,910 ruokakuntaa, käsittäen 181,105 henkeä, jotka saivat toimeentulonsa pääasiassa tilapäisestä maatyöstä, ja jotenkin sama määrä, n. 63,000 ruokakuntaa, käsittäen noin 160—170,000 henkeä, tilapäisen työn tekijöitä pääasiassa muiden elinkeinojen alalla. Henkikirjain mukaan ilmoitetaan taas vuoden 1906 alulla henkilöiden luku, joilla ei ollut vakinaista tointa eikä omaa asuntoakaan, koko maaseudulla 508,334 hengeksi.

Tämän suuren väestöryhmän taloudelliset olot ovat tunnetusti huonot. Varsinkin on Savossa ja Pohjois-Karjalassa vanhoilta ajoilta lukuisa loisväestö sortunut taloudellisesti sellaiseen puutteenalaisuus-

teen ja sen kautta niin suureen riippuvaisuuteen maanomistajista, joiden tuvannurkissa he elävät, että tämä väestö selvään muodostaa maalaisväestön alimman kerroksen koko maassa. Se työnpuute, joka ajottaisin, varsinkin syys-myöhään ja alkukevästä, maaseudulla valitsee, aiheuttaa myöskin vuosittain uusiintuvaa työttömyyttä tämän tilapäisestä työnsaannista riippuvan työväen piirissä.

Taloudellisen toimeentulonsa puolesta varsinaisesta palkkatyöväestä eivät paljoakaan tosioloissa eroa mäkitupalaiset, pikkutorpparit, pikkukäsityöläiset ja muut, joilla kyllä on jonkun verran itsenäistä elinkeinoakin, maanviljelystä tai käsityötä, mutta, jotka suurimman osan toimeentulostaan saavat yhtäkaikki palkkatyöllä. Mäkitupalaisia ja pikkutorppareita, jotka tämän köyhälistöryhmän pääosana ovat, voidaan vuoden 1901 tilaston mukaan laskea olleen noin 70,000 ruokakuntaa käsittäen noin 290,000—300,000 henkeä. Talonhaltijoista vain pieni osa, noin 4,000—5,000 oli sellaisia, joilla viljelys maata oli alle 3 ha ja joiden siis sivuansioista tuli saada pääasiallinen tai ainakin tuntuva osa toimeentuloaan. Käsityöläiset mukaan laskettuina nousee koko tämän köyhälistöryhmän väkiluku kuitenkin arviolta vähintään 350,000 hengen vaiheille. Henkikirjat taas ilmottavat v:n 1906 alulla henkilöiden luvun, joilla ei ollut vakinaista tointa, mutta oma asunto, koko maassa 411,884 hengeksi. Sidottuina kun omaan viljelystensä kautta ovat kotikuntaansa, ovat nämä kääpiöviljelijät pakotetut hakemaan töitä lähistöltä, metsätöistä ja kartanojen maantöistä, jolleivät, kuten suuri osa torppareista, jo päivätyöveron muodossa ota osaa suurtilain viljelysten hoitamiseen. Samoin kuin loiset muodostavat Savon ja Karjalan maaseudun sekatyöväen pääosan, on taas edellämainittu mäkitupalaisväestö enemmän Länsi-Suomen maaseuduille kotiutunut.

Kaikki edellämainitut väestöryhmät ovat asemaltaan ja taloudelliseen toimeentuloonsa nähden työväkeä. Yhteensä voidaan niihin kuuluvan väestön luku, vuoden 1901 tietojen perusteella, arvioida vähintään 1,200,000 hengen vaiheille. Jos teollisuusväestö y. m. s. jätetään laskusta pois, jää varsinaisen maanviljelysköyhälistön lukumääräksi runsaasti 900,000 henkeä, josta vain hiukan yli 200,000 kuuluu vakinaisen maatyöväen, palkkolisten ja muonamiesten ryhmään; jäljellä olevat sensijaan muodostavat tilapäisellä työllä elävän sekalaisen työväen suurilukuisen armeijan.

Varsinainen pienviljelijäluokka, jonka selvänä pääelinkeinona on maatalous, vaikkakin sivuansioitakin tilapäisesti etenkin talvisaikaan ja ennen kaikkea metsätöistä haetaan, käsittää ensinnäkin isommat torpparit. Vuonna 1901 laskettiin olevan noin 42,000 tällaista torpparia, kruununmetsätorpparit mukaanotettuina, ja koko ryhmän henkiluku nousi noin 240,000 henkeen. Henkikirjain mukaan oli taas

samana vuonna n. s. maatorppareita noin 67,000 ja kaikkiaan maanviljelyksestä vuokraamalla elävää väestöä noin 385,000 henkeä. Nämä torpparit, joilla jotenkin säännöllisesti on raskas työvero maanomis-tajalle suoritettavana, käyttävät jo usein hekin palkattua työvoimaa, nimittäin vuosipalkollisia.

Varsinainen talollisväestö, kokonaisten tilain vuokraajat siihen luettuina, käsitti v. 1901 kaikkiaan noin 750,000 hengen suuruisen väestöryhmän, jaettuna noin 115,000—120,000 ruokakuntaan. Suuri osa talonpitäjistä on kuitenkin tavallisia pienviljelijöitä. Sellaisia tiloja nimittäin, joissa viljelysmaata oli vain 3—25 hehtaaria, asui v. 1901 noin 80,000 talollista. Noin 27,000 viljeli keskikokoisia 25—100 hehtaarin suuruisia tiluksia, käyttäen siis jo säännöllisesti palkattua työvoimaa, ei vain palkollisia, vaan myöskin muonamiehiä; useimmissa tapauksissa on tällaisella talollisella jo muutama torppari ja mäkitupalainenkin alustalaisena. Varsinaisia suurtiloja muonamies-kasarmeineen ja tavallisesti myös laajoine torpparilääneineen, oli v. 1901 1,855. Runsaasti kaksi kolmannesta koko viljellyn maan alasta kuului v. 1901 näihin suur- ja keskikokoisiin viljelyksiin, keskikoosiin yksinään enemmän kuin puolet kaikesta, pienviljelyksillä oli noin neljännes ja kääpiöviljelyksillä (alle 3 ha viljelysmaata) suhteel-lisesti mitätön osa (vain 3,5 %) siitä hallussaan.

Maanviljelijä-väestön lukumäärä voidaan näin ollen laskea noin yhdeksi miljoonaksi hengeksi, josta suurin osa on pienviljelijöitä.

Virkamiehet, kauppiaat, tehtailijat, muut säätyläiset ja syytingillä eläjät y. m. muodostavat sitten lopun maaseutuväestöä. Näiden ryh-män lukumäärä, syytinkiläisiä lukuunottamatta, on kyllä ripeästi li-sääntymässä, mutta tilasto ei kykene niiden lukumäärää erikseen tar-keemmin selvittämään.

*

Jo tämä yleiskatsaus on osottanut, miten valtavan osan maaseutu-väestöä varsinainen työväki ja pääasiassa työansiosta elävät pienvil-jelijät muodostavat. Ennen kaikkea on ilman vakainaista tointa ole-vain lukumäärä suuri. Viimeisten vuosikymmenien kehitystä koske-vat tilastolliset tiedot näyttävät, että juuri näinä kapitalistisen kehi-tyksen murroskausina mainitut väestöryhmät ovat ripeasti kasvaneet. Ilman vakainaista tointa olevaa väestöä oli Suomen maaseudulla hen-kikirjain mukaan:

v. 1880	514,891	henkeä	eli	27,6	0/10	koko	maalaisväestöstä
„	1890	693,385	„	„	32,6	„	„
„	1900	857,095	„	„	36,4	„	„

Erään toisen lähteen, nimittäin vuosien 1880 ja 1890 väenlaskujen mukaan voidaan ilman vakainaista työtä olevan maaseutuväestön lu-

kumäärä laskea v. 1880 noin 402,000 hengeksi ja v. 1890 noin 505,000 hengeksi. Vuonna 1901 nousi edellä esitettyjen lukujen mukaan tämä väestö noin 640,000 hengen vaiheille.

Sen sijaan on maatorpparien luvun entinen ripeä lisääntyminen viime vuosisadan jälkipuoliskolla pysähtynyt. Molempina viime vuosikymmeninä on torpparien luku suorastaan vähentynyt. Talollisten luku on kyllä lisääntynyt, mutta vain hitaasti, palkollisten vähentynyt. Joskin samoihin aikoihin muonamiesten ja teollisuustyöväen sekä kaupunkilaisväestön luku on nopeasti kasvanut, ei tämä kuitenkaan näytä voineen tapahtua samalla vauhdilla, kuin kapitalistisen anastuksen vaikutuksesta tilatonta väestöä maaseudulle on kasvanut. Yhä suurilukuisempi tällainen „liikaväestö“ on senvuoksi Suomen maaseudulle muodostunut ja olosuhteet tämän väestön keskuudessa ovat käyneet yhä sietämättömämmiksi. Rahapalkan kohoamista, jota viimeisinä vuosikymmeninä maaseudullakin on tapahtunut, ei voida käyttää todistuskappaleena tätä käsitystä vastaan. Se kohoaminen useimmissa tapauksissa ei liene voinut korvata edes samana aikana tapahtunutta kaikkien elinkustannusten, paitsi syömäviljahintain, kohoamista. Ja sitä paitsi on huomioon otettava, että omistavain luokkain asemaan verraten on maalaisköyhälistön asema jäänyt räikeän kurjaksi, siis suhteellisesti kurjistunut. Selvimpänä todistuksena tästä on se tavaton voima, jonka väestön maaseudulta poissiirtyminen on saavuttanut. 1880-luvulla menetti maaseutu kaupunkeihin muuton kautta 44,506 henkeä, 1890-luvulla 59,732 ja kuluvan vuosisadan kahdeksan ensimmäisen vuoden kuluessa jo 61,076 henkeä. Samaan aikaan myöskin maaseudun teollisuuspitäjiin on suuntautunut huomattava muuttoliike, yksin Viipurin läänin länsiosan teollisuuspitäjiin on maan muista lääneistä vuodesta 1881 alkaen muuttanut noin 44,000 henkeä. Tämä muuttoliike lähtee maanviljelysalueilta; Mikkelin ja Kuopion lääneistä on kysymyksessä olevan ajan kuluessa muihin lääneihin muuttaneita noin 61,000 henkeä, joka suuri muuttoliike silmännähtävästi osaksi ainakin on lukuisan loisiväestön piiristä lähtöisin. Samoihin aikoihin on siirtolaisuus Amerikkaan, joka sekin etupäässä lähtee maaseudulta, Pohjanmaan maanviljelysalueilta, myöskin saavuttanut melkoisen laajuuden. Lähteneiden siirtolaisten luku vuoteen 1909 voidaan laskea noin 236,000 henkeen, joista kuitenkin noin 80,000 on kotimaahan takaisin palannut.

Suomen yhteiskunnallinen kehitys on täten paraillaan vasta sillä asteella, joka suunnilleen vastaa kapitalismin syntyäikojen oloja taloudellisesti edistyneemmissä maissa esim. Englannissa, Ranskassa, Saksassa. Niissä Euroopan maissa, joissa kapitalistinen kehitys vielä nykyisin ei ole niin korkealle kehittynyt ja maanviljelysväestö vielä on enemmistönä kuten Itävalta-Unkarissa, Italiassa, Ruotsissa, huoma-

taan niinkään liikaväestöä maaseudulla, ja niistä maista myöskin siirtolaisuus merentakaisiin maihin on suuri. Mutta vielä näissäkin maissa teollisuus ja kaupungit yleensä ovat suhteellisesti paljoa voimakkaammin kasvaneet kuin meillä. Venäjällä on teollisuuden kehitys kyllä ollut verrattain nopea, mutta kokonaisuudessaan on siellä kansantalous vielä sängen yleisesti talonpoikaistalouden kannalla, eikä niin ollen maaseudun yhteiskuntaoloihin läheskään kaikin paikoin ole edes kapitalismin hajottavat vaikutukset tuntuneet.

Se maamme maalaisköyhälistön pula, jonka kehittymistä ja luonnetta on edellä lyhyesti kuvattu, on työväenliikkeessämme alusta alkaen kiinnittänyt huomiota puoleensa. Sen lieventämiseksi on lähes kaikissa puolueemme puoluekokouksissa harkittu keinoja ja hyväksytty joukko ohjelmavaatimuksia.

Kun näitä ohjelmavaatimuksia ryhdytään tarkistamaan, tulee siinä nähdäksemme ennen kaikkea kysymyksen kaksi sosialidemokratian keskuudessa yksimielisesti tunnustettua periaatetta, joiden kannalta entisiä ohjelmakohtia on arvosteltava ja uusia suunniteltava. Kaikkien hyväksytyissä tai suunnitelluissa toimintaohjeissa esiintyvien keinojen kelpaavaisuutta on koeteltava kysymällä: onko sellainen työväenluokan etujen mukaista? ja tokko sellainen on yhteiskuntataloudellisen edistyksen vastaista? Sillä ensiksikin sosialidemokratia on köyhälistön luokkaetujen ajaja. Mutta sosialidemokratia ei myöskään tahdo hidastuttaa yhteiskuntataloudellista kehitystä, joka valmistaa edellytyksiä köyhälistön pääsemiselle valtiolliseen valtaan, luokkavallan lopettamiselle sekä sosialistiselle tuotanto- ja yhteiskuntajärjestykselle. Köyhälistö ei porvarillisessa yhteiskunnassa voi päästä vapaaksi sorrosta ja orjuudesta. Ja talouselämän edistymisestäkin ryöstävät anastajaluokat välittömän hyödyn itselleen. Mutta sen edistyksen vastustamisesta koituisi köyhälistölle vain yhä pahempia kärsimyksiä ja pitempää orjuutta. Sen vuoksi tahtoo sosialidemokratia luokkataistelussa porvarillisessa yhteiskunnassa koettaa lieventää köyhälistön kärsimää sortoa ja auttaa köyhälistöä kohoamaan kurjuudesta sellaisilla keinoilla ja toimenpiteillä, jotka eivät hidastuta välttämättömiä yhteiskuntataloudellista kehitystä.

Maamme maalaisköyhälistön nykyinen hätäasema on kapitalistisen kehityksen synnyttämä. Mutta toisaalta myös tämän köyhälistön aseman lieventäminenkin riippuu nykyään paljon teollisuuden ja kaupunkien kehityksestä. Sikäli kuin tämä kehitys nopeasti voittaa alaa, aukeaa uusia ansiotyön tilaisuuksia maalaisköyhälistönkin jäsenille. Ja niin hitaanpuoleista kuin kapitalistinen kehitys yleensä meidän maas-

saamme onkin, ei kuitenkaan ole mitään syytä epäillä, ettei kaupungit kasvaisi nopeammin kuin maaseutu ja ettei myös vuosittain yhä edelleen osa maaseudun köyhälistöä joutuisi palkkatyöhön teollisuudessa, kaupassa j. n. e. maatalouden ulkopuolella. Päinvastoin osottaa kokemus, että kaupunkien kehitys Suomessa jatkuvasti on käynyt nopeammaksi, joten nykyisin jo runsaasti kolmannes koko maan vuotuisesta väenlisäyksestä tulee kaupunkien osalle. Samaten on muutto maaseudulta kaupunkeihin ja muuannekin teollisuusseuduille käynyt vilkkaammaksi vuosi vuodelta. Kaupunkeihin muutto käsittää nykyisin vuosittain jo lähes 10,000 henkeä.

Tätä olojen kehitystä ei tietenkään ole vastustettava, mikä olisi turhaakin. Maalaistyöläisille, jotka joutuvat teollisuuspalkkatyömiehiksi, merkitsee tämä muutos useimmiten kurjuuden lievenemistä. Entiselle ammattityöväelle tuottaa tämä sisäänmuutto maaseudulta usein vaikeatakin nälkäkilpailua; mutta siitä kilpailusta on yleensä mahdoton päästä. Jos kaupunkien ja teollisuuden kehitys meillä olisi nopeampaa voisi tämän kehityksen kautta itsestään maalaisköyhälistön pula ja maaseudun liika-asutus vähentyä, kuten esim. Englannissa ja Saksassa jo on käynyt.

Näin voimakasta kapitalismin kehitystä meillä tuskin kuitenkaan läheisessä tulevaisuudessa on odotettavissa. Kaupunkien ja teollisuuden kehitys nähtävästi kyllä jatkuvasti voimistuu. Metsäkapitalismin kehittyttyä ensimmäistä metsänryöstöaskelta edemmä on senkin pakosta voimaperäisemmin ruvettava metsäpääomaa hoitamaan ja käyttämään, jonka kautta, kuten osittain jo on tapahtunutkin, runsaasti uusia työtilaisuuksia maaseudullekin avautuu. Vieläkin enemmän voi niitä avautua, niin pian kuin kruununmetsäin nykyinen hoito muuttuu kelloisemmaksi ja järkipäisemmäksi. Kulkuneuvojen kehittyessä aina myöskin liikenne ja teollisuus elpyvät. Ja tällä tavoin epäilemättä kykeneekin taloudellinen kehitys paikallisesti lieventämään maalaisköyhälistön vaikeata asemaa. Varsinkin on todenmukaista että näin tulee käymään maan etelä-osissa, ennen kaikkea Viipurin läänissä, jonka edullinen asema suuren miljoonakaupungin läheisyydessä on omiaan taloudellista kehitystä ja kapitalistista teollisuutta edistämään. Mutta auttamaan yleensä koko maassa maalaisköyhälistön asemaa on Suomen kaupunkien ja teollisuuden kehitys toistaiseksi silminnähtävästi vielä liian heikko, semminkin kun vielä maamme valtiollinen ahdinkotila on omiaan vaikuttamaan hidastuttavasti tähän kehitykseen.

Yhtä vähän näyttää voitavan odottaa, että palkkatyöväkeä käyttävän maatalouden ja sen sivuelinkeinojen kehitys tulisi olemaan niin ripeää, että se osa maalaisköyhälistöä, jolla nykyään ei ole vakinaista palkkatyötä, saisi tuntuvasti suuremmassa määrässä pysyvää palkka-

työn tilaisuutta siedettävillä työehdoilla maataloudessa Tosin maatalouskin kehittyvä vaikkakin hitaammin kuin teollisuus. Mutta sen kehitys tuo varsinkin suurtiloilla käytäntöön koneita, jotka arvattavasti saman verran tekevät ihmistyövoimain käyttämistä tarpeettomaksi, minkä verran talouden laajentuminen tai voimaperäistyminen vaatisi työvoiman lisäämistä. Tilastollisten lukujen vahvistama kokemus osottaakin, että huolimatta maanviljelyksen kehittymisestä voimaperäisemmäksi ja sen tuotannon kasvamisesta, tämän tuotannon alalla työväestö on viime aikoina useimmissa Euroopan maissa suorastaan vähentynyt. Myöskin Suomessa on kehitys käynyt samaan suuntaan.

Mikäli siis lähintä yhteiskuntataloudellista kehitystä voidaan nyt edeltäpäin arvata, näyttää se kyllä tulevan jossain määrin lieventämään maamme maalaisköyhälistön nykyistä pulaa, mutta todennäköisesti ei suinkaan niin tuntuva määrässä, ettei siinä tarmokkaan yhteiskunnallisen toiminnan apu ole tarpeellista.

Niiden avustuskeinojen tarkastaminen, jotka sisältyvät nykyiseen puolueohjelmaamme, käynee selvimmän päinsä siten, että seuraavassa esityksessä jaamme ne luonteensa mukaisesti kolmeen eri ryhmään ja käsittelemme kutakin erikseen. Ensimmäiset ne jotka tarkoittavat *maatyöväen suojelusta* sitte niitä jotka koskevat *maalaisköyhälistön jäsenten muuttamista pienviljelijöiksi* ja lopuksi niitä, jotka tarkoittavat erityisesti *torpparien ja mäkitupalaisten aseman parantamista*.

2. Maatyöväen työehtojen ja asunto-olojen parantaminen.

Alusta alkaen on puolueessamme luonnollisesti täysin käsitetty maanviljelystyöväen, yhtäläillä kuin teollisuustyöväenkin, työehtojen parantamisen ja työvoiman suojelemisen kuuluvan puolueen tehtäviin. Kun puolueohjelmaan on hyväksytty työväensuojelusuvaatimuksia, ovat ne koskeneet yhtäläillä maatyöläisiä kuin muitakin. Mutta kun puolueohjelmaamme lainsäädännöllisiä parannuksia tarkoittavien vaatimusten toteuttaminen oli ennen yleistä äänioikeutta mahdotonta ja nyt vieläkin aivan alussa, ja kun maatyöläisillä ei näihin asti ole juuri ollenkaan ollut sitä turvaa, joka teollisuustyöväellä on ammatillisista järjestöistään ollut, niin ovat he jääneet työ- ja elinehtojensa puolesta kovin turvattomina riistäjäin mielivaltaan ja kurjuuteen. Osittain onkin maalaisköyhälistön hätä juuri tämän turvattomuuden takia voinut käydä niin ahdistavaksi.

Tämän maatyöläisten turvattomuuden vähentämiseksi on työväenliikkeessämme koetettava ylläpitää tarmokasta toimintaa. Tähän asti on puolueemme toiminnassa useinkin ehkä jonkun verran yksipuoli-

sesti kohdistettu huomio siihen, miten maalaisköyhälistön jäseniä saataisiin autetuksi sellaiseen asemaan, jossa he eivät olisi enää varsinaisia maanviljelyksen palkkatyöläisiä, vaan ainakin päätoimeltaan maanviljelyksen harjoittajia. Mutta yhteiskuntataloudellinen kehitys on maataloudessakin tehnyt vakinaisen palkkatyöväestön välttämättömäksi; ja miten maatalouden kehitys vast'edes käyneekään, niin se näyttää selvältä, että aina on porvarillisessa yhteiskunnassa osa maalaisköyhälistöä pysyvä suurtilain ja keskisuuruisten palkkatyöväestönä ainakin pääammatiltaan. Heitä on siis siinä asemassaan, palkkatyöläisinä, koetettava avustaa ja suojella niin paljon ja niin pian kuin mahdollista eikä suinkaan jätettävä heitä nykyisessä turvattomuudessaan odottamaan sitä epävarmaa tulosta, että jonkun suuren uudistuksen kautta saataisiin koko „maatalouskysymys“ ratkaistuksi ja siten koko maalaisköyhälistö yhdellä kertaa autetuksi toiseen parempaan asemaan.

Työpalkkain parantaminen nykyoloissa saattaa käydä päinsä pääasiassa vain ammatillisten järjestöjen taistelun kautta. Maatyöläistenkin palkat ovat tosin jonkun verran parantuneet viime vuosikymmeninä, varsinkin köyhälistön maastamuuton sekä kaupunkeihin ja teollisuustöihin siirtymisen johdosta. Mutta vieläkin ovat tavalliset maatyöläisten palkat kaikkein kurjimpia nälkäpalkkoja. Ja maatyöläisten ammatillinen järjestyminen on aivan alussaan. Maalaistyöväenyhdistykset ovat vuoden 1905 jälkeen jossain määrin ajaneet ammatillisia asioita, ja sille kannalle jäänee niiden asiain hoito edelleenkin useilla syrjäisillä harvaanasutuilla seuduilla. Mutta tiheämmin asutuissa kunnissa, varsinkin suurviljelysseuduilla, olisi epäilemättä jo nykyään työnjako tässä suhteessa sekä tarpeellinen että mahdollinen. Työväenyhdistysten rinnalle olisi perustettava maatyöläisten ammattiosastoja, joiden päätehtävänä tulisi olemaan maanviljelystyöväen palkkain ja muiden työehtojen parantaminen, ja jotka yhtyisivät yleiseksi maatyöväen liitoksi ja kuuluisivat Suomen Ammattijärjestön yhteyteen. Täten olisi koetettava saada järjestymään etupäässä päiväläisiä, muonamiehiä, palkollisia, mökkiläisiä, pieniä torppareita y. m. s. Voisivatko näiden maatyöläisryhmäin järjestöt samalla täyttää yleensä niitäkin tehtäviä, joita varten varsinaiset pienviljelijät, isommat torpparit ja pientilalliset, tarvitsevat keskinäistä ammatillista yhteistoimintaa, sen voisi käytäntö paraiten osottaa. Ainakin tuntuisi siltä, että eräät niistä tehtävistä, jotka on ajateltu viime vuosina puuhattujen erityisten „torppariosastojen“ asiaksi, sopisi yhdistää maatyöläisjärjestöjen toimintaan. — Maatyöläisjärjestöjen olisi luonnollisesti koetettava saada myös joukkotyösopimuksia aikaan maatalouden alalla. Sitäpaitsi olisi tällaisilla järjestöillä suuri merkitys maatyöläisiä koskevien lakien ja työsopimusten noudattamisen valvojina.

Puoluekokouksella olisi mielestämme syytä kehottaa puoluejärjes-

töjämme suosimaan ja edistämään tuollaista maatyöläisten järjesty-
mistä.

Ammatillinen järjestyminen ja työtaistelu on kuitenkin maalla
maanviljelyksen alalla aina vaikeampaa kuin kaupungeissa ja teolli-
suuskeskuksissa. Sen takia on toiminnassa maatyöläisten suhteen
pääpaino pantava valtiolliseen taisteluun lainsäädännöllisen avun ja
suojeluksen aikaansaamiseksi.

Ne yritykset, joita tällä alalla on tähän asti puolueemme taholta
tehty eduskunnassa, ovat jääneet tuloksettomiksi. Useat kerrat on
vaadittu voimassaolevan palkollissäännön kumoamista, mutta porva-
rillinen enemmistö on saanut vielä sen säilytetyksi. Niinikään tuli
vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä hyljättyksi ryhmämme ehdotukset,
että maanviljelystyöläisetkin otettaisiin yleisten työväen suojelusa-
kien alaisiksi. Samoin viime valtiopäivillä porvarilliset päättivät jät-
tää edes anomatta tapaturmavakuutuslakiesityksen ulottamista palkol-
lisia ja muita maatyöläisiä turvaavaksi.

Kun vast'edes nämä kysymykset jälleen otetaan esille eduskun-
nassa, olisi epäilemättä asialle hyödyksi, jos puolueemme edustajilla
olisi silloin esitettävänä yksityiskohtaisesti valmisteltuja ehdotuksia
uusiksi työsopimus- ja suojeluslaeiksi, joissa olisi otettu huomioon
maanviljelyksen ja maatyöläisten erikoiset olot ja työsuhteet, mikäli ne
mahdollisesti erikoisluontoisia säännöksiä kaipaavat. Sellaisten ehdo-
tusten pohjalla voisi maatyöläisten turvaamisasia tulla täydellä pon-
nella ajetuksi eduskunnassa. Sen vuoksi olisi puolueemme toimesta
koetettava valmistaa sellaisia aloitteita eduskunnassa esitettäväiksi.

Vaikka emme tässä kohden pidä tarpeellisena minkäänlaisten
muutosten ehdottamista nykyiseen puolueohjelmaan, tahdomme kui-
tenkin asian valaisemiseksi tässä lyhyesti viitata, minkä suuntainen
sisällisyys pitäisi mielestämme puheenaoleville eduskunta-alotteille laa-
tia kehittämällä nykyisen puolueohjelmamme tätä asiaa koskevia kohtia.

Uuden lainsäädännön kautta olisi koetettava saada maatyöläiset
mahdollisimman vapaiksi feodalisesta orjuuttavasta riippuvaisuudesta.
Sellaista riippuvaisuutta on vielä paljon heidän asemassaan, varsinkin
palkollisten asemassa. Mahdollisesti on osottautuva tarkoituksenmu-
kaiseksi koettaa saada kotitalouspalkolliset jossain määrin toisenlais-
ten lainsäädännösten alaisiksi kuin ne palkolliset, joita pidetään pää-
asiallisesti maanviljelys- ja karjanhoitotöissä y. m. ulkotöissä. Edel-
listen asema näet on maalla pääasiassa samallinen kuin kaupungeis-
sakin. Jälkimäiset sitävastoin, maanviljelysrennit, karjanhoitajat y.
m. s. ovat ammattiasemaltaan varsinaisia maatyöläisiä, kuten esim.
päiväläiset, muonamiehet ja mäkitupalaiset. Mutta kun maatalouspal-
kollisetkin elävät enimmäkseen isäntäväen kotitalouden yhteydessä,
ovat he siten useimmiten muissakin oloissaan kuin työnteossa riistä-

jäänsä valvonnan ja komennuksen alaisina. Kokonaan ei tätä riippuvaisuutta voidakkaan toistaiseksi poistaa. Sillä ei voida aikaansaada eikä voitane vaatiakkaan, että yht'äkkiä kiellettäisiin palkollisten pitäminen talossa asumassa ja talon ruu'assa. Ja niin kauvan kuin he asuvat talon nurkissa, eivät he ole „vapaita työläisiä“ siinä merkityksessä kuin esim. teollisuustyöläisiä sanotaan vapaiksi. Mutta voitaisiin ja pitäisi vaatia, ettei heitä saisi siinä määrin kuin nykyään sitoa pitkäaikuisilla kontrahdeilla; että heillä olisi mahdollisimman tarkasti määrätty työ- ja loma-ajat ja vapaapäivät; ja ettei isäntä saisi rajoittaa heidän yhdistys- ja kokoontumisvapauden käyttöönsä vapaa-aikoinaan eikä sekaantua heidän yksityisiin asioihinsa. Muiden kuin palkollisten suhteen olisi mahdollisuuden mukaan koetettava heti saada rajoitetuksi ruoka-, asunto- ja muun luontaispalkan käyttämistä, ainakin niin, ettei sitä voitaisi enää ilmeisesti käyttää puutteessa olevain työläisten vahingoittamiseksi ja nylkemiseksi.

Työajan yleinen rajottaminen lainsäädännön kautta on maataloudestakin varsin kipeän tarpeen vaatima; työpäivä on varsinkin kessällä yleisesti tavattoman pitkä ja siitä johtuva liikaräsitys suuri. Tätä epäkohtaa korjattaessa lienee kyllä syytä jättää työpäivän pituus maataloudessa jonkun verran vapaammin järjestettäväksi kuin teollisuudessa. Mutta siitä vaatimuksesta on luonnollisesti aina pidettävä kiinni, ettei vuoden keskimääräinen työaika saa nousta yli 8 tunnin vuorokautta kohti, eikä mikään työpäivä yli 10 tunnin, lukuunottamatta harvinaisissa poikkeustapauksissa sallittava ylityötä korotetulla palkalla. Työ- ja loma-aikain suhdekin voi jäädä jossain määrin muuteltavaksi eri vuodenaikain ja eri tehtävien mukaan; mutta rajat pitää siitä saada lainsäädännössä viitotetuksi ja säännöt siitä olla aina ennakolta työntekijäin tiedossa. Seikkaperäistä työkirjaa on vaadittava pidettäväksi joka talossa sekä kunkin palkollisen että muun työläisen työ- ja loma-ajoista y. m. tärkeimmistä työehdoista.

Naisten ja lasten työssä pitäminen on luonnollisesti maataloudestakin asetettava erityisten tiukempien suojelussäännösten alaiseksi, samansuuntaisten kuin mitä teollisuustöissä vaaditaan. Varsinkin pienten lasten työssä näännyttämisestä maalla tunnetaan yleisesti niin paljon mitä sääliävimpiä tapauksia, että lainsäädännöllisen turvan kiireellisyys on tässä suhteessa kaikille selvä. Ammattivaaroilta suojelemiseksi tarvitaan myös maataloustöissäkin monia erikoissäännöksiä, eikä ainoastaan lasten ja naisten, vaan täysikäisten miestenkin suhteen. On suureksi osaksi vain vanhoillisten levittämää ennakkoluuloa se, että ne työt olisivat muka kaikin puolin „terveellisiä“; sitäpaitsi koneiden käytäntöön tuleminen maanviljelystöissäkin huomattavasti lisää ammattivaaroja.

Maatyöväen asunto-olojen korjaaminen vaatii erityisiä huomioita.

sillä asunto-kurjuus on maalaisköyhälistön kaikkein pahimpia vit-sauksia. Se kurjuus on maalaistyöväestölle alituisena suurena ter-veyden ja hengen vaarana, ja se kurjuus myös useimmiten vähim-min lisää maatyöläisten orjuuttavaa riippuvaisuutta riistäjistään.

Tehokkaiden parannustoimenpiteiden aikaansaaminen on tällä alalla varsin vaikeaa. Palkollisten asuntoja ja yleensä työläisten asuinsijoja talon huoneissa voidaan kyllä lainsäädännöllisellä pakolla jossain määrin parantaa, vaikka tuskin yleisesti läheskään tyydyttä-viksi. Mutta vaikeampaa on saada kunnollisemmalle kannalle muiden maatyöläisten asunto-oloja. Ainakin vähäisen voidaan ehkä vielä saada lainsäädäntö sekaantumaan kaikkien vuokramökkien kurjuuteen. Mutta siitä ei ole apua silloin, kun työläinen asuu omassa mökissään kuten maalla usein on laita. Jos tässä tapauksessa mökki on vuok-ramaalla, voidaan koettaa lainsäädännöllä jonkun verran rajoittaa edes maanvuokran nylkemistä ja eräissä suhteissa turvata mökkiläisen oikeutta palstaansa ja palstalla olevain rakennustensa ja muiden työnsä tulosten arvoon, sillä tavoin kuin myöhemmin (4:nnessä lu-vussa) tulee osotettavaksi. Mutta sen enempää ei juuri voitane yleensä työläisten omien mökkien suhteen välitöntä parannusta aikaan-saada.

Asuntopalstan ja oman mökin hankkiminen saattaa nykyään mon-nessakin yksityistapauksessa olla perheelliselle maatyöläiselle miltei välttämätön turvaksi äärimmäistä hätää vastaan ja toisinaan muuten-kin hyödyllinen. Mutta useimmiten oma mökki sama'la tuntuvasti rajottaa maatyöläisen siirtymisvapautta huonommilla työpaikoilta pa-remmille, lisää hänen riippuvaisuuttaan lähellä olevista riistäjistä ja heikontaa hänen luokkataistelukykyään. Toisinaan voi täten oman mökin hankkiminen ajan mittaan lisätäkin työläisen kurjuutta pahem-maksi kuin mitä se muuten olisi. Kaupunkilaistyöläisilläkin, jotka kaupunkien lähistöön hankkivat omia asuntoja, on niistä useimmiten samantapaista haittaa; mutta maatyöläisille, jotka elävät etäällä liike-ja teollisuuskeskustoista, on ilmeisesti omaa mökkiä seuraava riippu-vaisuus paljoa pahempi. Mutta kun riippuu kokonaan yksityistapauk-sissa vaikuttavista erityisistä asianhaaroista, onko työläisen oman mö-kin hankkimisen tarpeellisuus ja hyödyllisyys suurempi kuin siihen liittyvä haitallisuus, ei sosialidemokratinen puolue mielestämme voi asettua sitä edistämään eikä sinänsä myöskään vastustamaan. Vaan on jätettävä eri tapauksissa, milloin esim. eduskunnassa tulee tätä asiaa koskevia kysymyksiä esille, puolueen jäsenten vapaaksi asiaksi, ehdotettujen toimenpiteiden hyviä ja huonoja puolia vertailemalla arvostella, millaisia toimenpiteitä tässä on kannatettava ja millaisia vastustettava.

Jos kunnat ryhtyisivät hankkimaan maita, esim. sellaisia alueita,

joihin taajenpaa mökkiasutusta on kehittynyt tai kehittymässä, ja vuokraamaan niitä asuntopalstoiksi maatyöläisille, olisi sellaisille palstoille lähteminen ainakin vähemmän arveluttavaa kuin antautuminen yksityisten anastajain ja keinottelijain kauppoihin. On mahdollista, että lainsäädännöllä ja vast'edes myös kunnallisella taistelulla voitaisiin vaikuttaa kuntain palstavuokraukseen siihen suuntaan, että ainakin vuokrasuhde olisi näiden palstain haltijoilla vähemmän orjuuttava kuin muilla. Kansanvaltaisemmissa kunnallisissa oloissa voisi ehkä tämänsuuntainen kuntain toiminta tulla erittäin hyödylliseksikin. Työläisten riippumattomuuden kannalta olisi kuitenkin toivottavinta, että vähitellen saataisiin maallakin kunnat rakentamaan työväenasuntoja, kelvollisia ja riittävän paljon eri puolille kuntaa, vuokrattaviksi mahdollisimman vapailla ehdoilla. Tällainen kunnallinen asuntotoiminta pitäisi järjestää itsensä kannattavaksi, niin ettei sen kautta tulisi muita kunnassa asuvia työläisiä verotettavaksi yksityisten hyväksi eikä myöskään kiskomista harjoitettavaksi vuokralaisten suhteen. Kunnallisen taistelun kautta ei kuitenkaan tässäkin asiassa ole paljon menestystä odotettavissa ennen kuin saadaan yleinen yhtäläinen kunnallinen äänioikeus. Siksi kunnes se tulee voimaan, olisi koettava lainsäädännöllä saada kunnat veloitetuksi tällaiseen toimintaan.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, ehdotamme, että puoluekokous, tekemättä muutoksia näitä seikkoja koskeviin ohjelmakohtiin, päättäisi lausua:

Maalaistyöväestön kohottamiseksi nykyisestä riistäjäin mielivallan ja kuristuslakien rasittamasta sorronalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista,

pitää puoluekokous lähinnä tarpeellisena,

että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammattilista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkollisten ja muiden maatyöläisten työsopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeluksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista päätäsiällisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja edellä esitettyjen viittausten mukaisesti.

3. Kysymys maalaisköyhälistön jäsenten muuttamisesta pienviljelijöiksi.

Toisenluontoisia toimenpiteitä, joita puolueessamme on myöskin alunpitäen ajateltu maalaisköyhälistön jäsenten avustamiseksi, sisältävät ne ohjelmanvaatimukset, jotka tarkoittavat heidän auttamistaan pienviljelijöiksi etupäässä hankkimalla heille maita viljeltäväksi.

Jo Työväenyhdistysten edustajain ensimmäistä kokousta varten Helsingissä 1893 oli hankittu alustus (J. Boldtin) „irtonaisten väestön asemasta“ sekä kysytty asiasta työväenyhdistysten mielipiteitä, joiden mukaan oli aluksi tarpeellista asettaa komitea asiaa pohtimaan. Työväenyhdistysten edustajain toisessa kokouksessa Tampereella 1896 oli tilattoman väestön asia eli „irtolais- ja torpparikysymys“ käsitellyn alaisena suomettelaisen kamreeri A. Liliuksen (nyk. Liston) alustuksen perusteella. Tärkein kohta kokouksen päätöksestä tuli kuulumaan: „että valtio yhä enemmän myöntäisi lainoja kohtuullisilla ehdoilla palstatilojen hankkimiseksi ja että kunnat tässä olisivat avustajina ja välittäjinä“. Puolueemme perustavassa kokouksessa Turussa 1899 pohdittiin pääasiassa vain torppariasiaa. Viipurin puoluekokouksessa 1901 käsiteltiin torpparien ja maalaistyöväen asiaa tomittajain Kaarlo Sandelinin ja K. F. Hellstenin alustusten perusteella. Kokous asettui samalle pienviljelysten perustamista edistävälle kannalle kuin Tampereenkin edustajakokous ja päätti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti: „että joko valtion tai yksityisten pikkuviljelijäin omaisuudeksi jäävien palstojen ostamista, rakennusten ja maanviljelyskalujen hankkimista y. m. viljelyksen perustamisen mahdolliseksi tekemistä varten vuosittain valtionvaroista myönnettäisiin vähintään 2 miljoonaa markkaa edullisina kuoletuslainoina jaettaviksi“.

Forssan kokouksessa 1903 hyväksyttiin sitte nykyinen varsinainen puolueohjelmamme. Ohjelman periaatteellinen osa, joka laadittiin etupäässä Itävallan sosialidemokratisen puolueen ohjelman mukaan, tuli sisältämään m. m. sellaisen kuvauksen kapitalistisesta kehityksestä, että sen kehityksen vaikutuksesta maalla „yhä suuremmat joukot ennen itsenäisiä pientilallisia menettävät tuotantovälikkappaleensa ja joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi“.

Puolueen lähintä toimintaohjelmaa varten oli samassa kokouksessa erikseen käsiteltävänä kysymys tilattoman väestön aseman parantamisesta. Evästykseskustelu siitä oli pääasiassa vain Kössi Koskisen vanhoillissuuntaisen aluksen arvostelemista. Valiokunta esitti kokoukselle Tampereen työväenyhdistyksen ehdottamat vaatimukset, jonkun verran muutettuina ja lisättyinä, ja kokous ne enempiä kes-

krustelematta hyväksyi ohjelmaan otettavaksi. Ne olivat periaatteellisesti aivan saman kannan ilmaisuja kuin Tampereella ja Viipurissa tehdyt päätökset. Samansuuntaisia olivat myös kolme vuotta myöhemmin Oulun puoluekokouksessa vaaliohjelmaan hyväksytyt tilattomia ja pienviljelijöitä koskevat vaatimukset, jotka päätettiin Väinö Vuolijoen alustuksen sekä hänen ja valiokunnan ehdotusten perusteella.

Ne tässä kysymykseen tulevat lähimmät uudistusvaatimukset, jotka täten Forssan ja Oulun kokouksissa hyväksyttiin puolueohjelmaan, sisältävät pääasiassa seuraavaa:

Tilattomalle maalaisköyhälistölle on hankittava maita pienviljelyksen harjoittamista varten (Forssan maatal. ohj. 2 ja 5, Oulun II ja III kohta). Sitä varten on varsinkin valtion (myös kuntain) omiksi hankittava lisää maita oston, pakkolunastuksen ja pakkoluovutuksen kautta; valtion ja kuntain omistamia asumattomia maita on sitte annettava tilattomille viljeltäväksi; myös yksityisten ynnä yhtiöiden ja seurakuntain maita, jollei omistajat itse niitä viljele (Forssan ohj. 3 ja 4, Oulun II ja III). Niille, jotka täten on pienviljelijöiksi autettu, on taattava suojattu hallinta- tai vuokraoikeus viljeltäväkseen samaansa maahan (Forssan ohj. 2, Oulun II ja III). Valtioavulla on edistettävä pienviljelystä ja avustettava köyhimpiä tilattomia uutisviljelysten perustamisessa (Forssan ohj. 6, Oulun IV kohta).

Näissä ohjelmavaatimuksissa on ilmeisesti tarkotettu vähän isompain viljelysmaiden kuin asunto- eli kääpiöpalstain hankkimista. Vaaliohjelman viljelyspakkokohdassa on määriteltä, että yksityiselle viljelijälle annettava maa-ala olkoon korkeintaan 25 hehtaaria viljelyskelpoista maata. Eräissä puolueemme jäsenten esittämissä viljelyspakkoehdotuksissa on taas mainittu perustettavain viljelysten suurimaksi alaksi yleensä 6 ha, pohjois-Suomessa kuitenkin 10 ja 12 ha. Viipurin puoluekokouksen valiokunta lausui mietinnössään, että pienviljelysten perustamislainoja olisi annettava ainoastaan suuruudeltaan sellaisten maa-alueitten hankkimiseksi, „joista (lainan) hakija perheensä omalla työllään voi saada riittävän elantonsa“. Tuo ajatus näyttääkin aina olleen näiden uudistussuunnitelmain pohjana.

Mutta onko tuon ajatuksen käytännössä toteuttaminen mahdollista nykyisessä yhteiskunnassa, sitä ei ole puolueessamme perusteellisesti harkittu näitä uudistussuunnitelmia päätettäessä. Maan hankinta tilattomille ei tietenkään sinänsä ole mikään käytännöllisesti mahdoton vaatimus. Mutta että pienviljelijät sitte heille hankituilla tiloilla, miten sopivan suuruisilla tahansa, yleensä voisivat työllään saada riittävän elantonsa se voi olla mahdotonta nykyisessä yhteiskunnassa.

Ennen kuin sosialidemokratinen puolue voi varmalla vakaumuk-

sella toimia saadakseen maalaisköyhälistön jäseniä, jotka eivät entuudestaan ole pienviljelijöitä, hommatuksi pienviljelijän asemaan, sitä ennen täytyy puolueen olla selvillä siitä, ettei sellainen toiminta missään tapauksessa ole yhteiskuntataloudellisen edistyksen vastaiseen suuntaan eksynyttä ponnistelua, ja ettei se toiminta ole pitemmällekkään katsoen vahingollista, vaan hyödyllistä pienviljelijöiksi hommataville köyhälistön jäsenille itselleen tai heidän ehkä palvelukseensa tarvitsemille työläisille taikka työväenluokan luokkataistelulle. Mutta juuri näistä peruskysymyksistä on tässä asiassa keskuudessamme nykyään olemassa epäselvyyttä, epävarmuutta ja osittain aivan vastakkaisia mielipiteitä.

Näyttää siltä, että puolueessamme on pitkät ajat lähes yleisesti osittain pidetty näitä perusseikkoja itsestään selvinä, osittain jätetty ne huomioon ottamatta, pitäen silmällä vain sitä lähintä toimeentulon paranemista, jota pienviljelijäksi joutumisen on katsottu pulassa oleville maalaisköyhälistön jäsenille nykyhetkellä merkitsevän. Ei ole ryhdytty riittävän perusteellisesti tarkastamaan niitä uusia ehtoja joiden alaiseksi pienviljelijä on kapitalistisen kehityksen vaikutuksesta joutunut. Viipurin puoluekokouksessa 1901 kyllä E. Valpas-Hänninen toi perustellussa lausunnossa esiin näistä seikoista olevia epäilyksiä ehdottaen että „kun tilastollisten tietojen puutteessa ei voida tosiasiaan nojalla määrätä puolueemme kantaa pikkuviljelykseen, jätettäköön päätökset tekemättä ja ruvettakoon hankkimaan perusteellisempia tietoja ensi kokoukseen“. Kokous kuitenkin päätti asian niin kuin edellä on mainittu. Oulun kokoukselle laaditussa Väinö Vuolijoen alustuksessa mainittiin erimielisyyttä olevan tässä asiassa muiden maiden sosialidemokratisten tutkijain keskuudessa; mutta samalla alustaja siinä asettui päättävästi pienviljelys-suunnan teoreetikkojen kannalle selittämään ja perustellen sitä kantaa. Viime puoluekokoukselle laaditussa O. V. Kuusisen alustuksessa taas etupäässä tehtiin selkoa n. s. marxilaisen suunnan eräiden tutkijain moniaista yleisteeoreettisista vastaväitteistä pienviljelys-suunnan kannattajia vastaan ja tarkotettiin osoittaa, että maatalousohjelmamme tällä alalla on vielä useita tärkeitä kysymyksiä tutkimisen ja harkinnan tarpeessa. Puolueneuvostokin yhtyi tällöin puoluekokoukselle ehdottamaan maatalousohjelman ottamista perinpojaisen valmistavan tarkastelun alaiseksi sekä samalla m. m. sellaisen selityksen lausumista, „että siihen saakka, kunnes uusi puoluekokous on maatalous- ja maalaistyöväen kysymyksessä kantansa määrännyt, ei puolue ole ehdottomasti sidottu Forssan eikä Oulun kokousten hyväksymäin maatalousohjelman vaatimuksiin“. Kotkan puoluekokous hyväksyi edellisen ehdotuksen yksimielisesti, mutta hylkäsi jälkimmäisen melkoisella ääntenenemmistöllä.

Taloustieteellisten tutkimusten nykyisten tulosten ei voida suinkaan sanoa vielä antavan riittävää selvitystä siihenkään peruskysymykseen, josta pienviljelyksiä lisäävä toiminta lähinnä edellyttäisi selvitystä, toisin sanoen siihen, onko sellainen toiminta sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa vai ei. *Onko suurtuotanto vai pientuotanto nykyisessä yhteiskunnassa osottautuva taloudellisen edistyksen vaatimuksia paremmin vastaavaksi tuotantotavaksi*, siis tuo kysymys, joka useimmilla teollisuuden aloilla on jo aikoja sitten saanut suurtuotannon valtavasta voitosta niin päivänselvän vastauksen, se on *maatalouden* alalla vielä sekä tieteen että käytännön kannalta varmaa ratkaisua vailla. Muissa maissa se yleensä on nykyään jatkuvain tutkimusten ja keskustelujen alaisena. Suomessa on tämän kysymyksen selvittämiseksi tarvittava tutkimustyö vasta aivan alullaan.

Tiedot eri kokoisten viljelysten lukumäärän ja niiden maa-alan tähänastisesta lisääntymisestä ja vähenemisestä eivät sinänsä, kuten alempana lähemmin selvitellään, sanottavasti valaise edellämainittua kysymystä, toisin sanoen, ne eivät sinänsä riitä todistamaan sen kokoisten viljelysten etevämyyttä, jollaisten lukumäärä on lisääntynyt eikä myöskään sen kokoisten huonomuutta, joiden lukumäärä on vähentynyt. Mutta tällaisiakaan tietoja sisältävää yleistä tilastoa ei Suomesta ole olemassa. Aikaisemmilta ajoilta on talollisten, torpparien ja mäkitupalaisten lukua osottavien tilastollisten tietojen nojalla voitu saada vain jotain epämääräistä yleiskuvaa suur- ja pienviljelyksen esiintymisestä. Eikä edes viime vuosikymmeniltä, jolloin kapitalistinen maanviljelys vasta on ruvennut jalansijaa saamaan, ole olemassa erikokoisten viljelysten lukumäärän muutoksista juuri mitään selvitystä.

Eiestyneemmistäkin Europan maista on tällaisia tietoja vasta viime vuosikymmeniltä. Ne eivät osota suur- ja pienviljelysten lukumäärän muuttuneen aivan yhdenmukaisesti eri maissa.

Saksassa on viime vuosikymmeninä pien- ja keskikokoisten viljelysten (2—5 ja 5—20 ha viljelysmaata) sekä lukumäärä että viljelysmaan ala selvästi lisääntynyt. Kääpiöviljelmien (alle 2 ha) luku on myös lisääntynyt, mutta niille kuuluvan viljellyn maan ala on vähän vähentynyt. Sen sijaan ovat siellä suurviljelykset (yli 100 ha) ja suuremmat keskikokoiset viljelykset (20—100 ha) vähentyneet, ja samoin on niille kuuluva viljelysmaan ala vähentynyt. Vuosien 1882 ja 1895 välisenä aikana ei tämä suunta vielä näin selvänä esiintynyt. Sinä aikana nim. kasvoi Saksassa kaikkiin suuruusluokkiin kuuluvain viljelysten luku, mutta viljelysmaan ala suureni vain ryhmässä 2—20 ja yli 100 hehtaaria. Viimeinen v. 1907 toimitettu tiedustelu on sen sijaan osottanut 2—20 hehtaarin suuruisten viljelysten yhä lisäänty-

neen suurempain yleisesti vähentyessä. Englannissa, jossa pääasiassa vain suurviljelys on vallalla, ovat kaikkein suurimmat viljelykset (yli 300 ha) ja kaikkien pienimmät vähentyneet, muut jonkun verran lisääntyneet. Ranskassa ovat vuosien 1882 ja 1892 välisenä aikana pien- ja keskikokoiset viljelykset vähentyneet, kääpiöviljelmäin ja suurimpain viljelysten lisääntyessä. Vuosien 1892—1908 välisenä aikana lisääntyi taas 10—40 hehtaarin suuruisten viljelysten, samoin kuin nähtävästi yli 100 hehtaaria suurempain viljelysten luku. Muut sensijaan ovat vähentyneet. Belgiassa lisääntyi vuodesta 1846 vuoteen 1866 yleensä 20 hehtaaria pienempäin viljelysten luku. Viime-mainitun vuoden jälkeen vuoteen 1880 osottaa vain 2 hehtaaria pienempäin viljelysten luku lisääntymistä; kaikkien sitä suurempain viljelysten luku on vähentynyt. Uudempia tilastollisia tietoja ei tästä maasta ole saatavissa. Alankomaissa on keskikokoinen talonpoikainen viljelysmuoto voittanut jalansijaa.

Kääpiöviljelysten lisääntyminen, joka edellämaituista tiedoista käy ilmi, voidaan tässä jättää huomioon ottamatta, koska maatalous on kääpiöpalstain haltijoilla vain sivutoimena, eikä mainittu lisääntyminen sen vuoksi ole yhteydessä tässä käsiteltävän pienviljelyskysymyksen kanssa. Mitä taas tulee muiden viljelysten lukumäärän muutoksiin, eivät ne ole niin suuria eivätkä niin yhdenmukaisia, että niiden nojalla voitaisiin varmuudella päättää tosiasiallisen kehityksen yleisesti käyvän sen vähemmän suur- kuin pienviljelykseenkään päin. Mutta ainakin sen osottavat yllämainitut tiedot, ettei suurviljelysten ratkaisevasta voitolle pääsystä viime vuosikymmeninä voi olla puhetta, vaan että päinvastoin pien- ja keskikokoiset talonpoikaiset viljelykset useissa maissa eivät ainoastaan ole säilyttäneet entistä lukumääräänsä, vaan vieläpä voittaneet jalansijaa.

Näitä tilastotietoja tarkastettaessa on kuitenkin huomioon otettava, että taloudellinen kehitys suur- ja pientiloilla nykyisin on aivan eri asteilla. Suurviljelys, joka jo kauan puolikapitalistisena on ollut tavaratuotannon kannalla, on paljon aikaisemmin muuttunut täysin kapitalistiseksi, kun sensijaan pienviljelys, jonka tuotanto aikaisemmin pääasiassa on suuntautunut kotitarpeen tyydyttämiseen, vielä nykyisin suuressa määrin on tällä asteella ja vain vähitellen siirtyä tavaratuotannon asteelle. Ja täten eivät viljelysten lukumäärää koskevat luvut varsinaisesti ilmaise sitä, onko suur- vai pienviljelys kapitalistisen tuotannon vallitessa kehityskykyisempi.

Toisella puolen on myöskin otettava huomioon, että maanviljelys yleensä on kärsinyt pääoman puutetta syystä, että kapitalismin tähänastinen kehitys pääasiallisesti on suuntautunut teollisuuden alalle, jossa pääomalle on tarjoutunut suuremmat voittomahdollisuudet. Eri-tyisesti on näin ollut asianlaita kolmen tai neljän viime vuosikym-

menen aikana, jolloin Euroopan ulkopuolisten maiden kilpailu kuluneuvojen parantuessa on etenkin viljan hintoja tuntuvasti alentanut. Tämä on Euroopan maissa paljoka enemmän koskenut jo tavara-tuotantoa harjoittavaa suurviljelystä, jonka erikoisalana juuri vilja-viljelys oli, mutta sensijaan vain vähän tunnut pienviljelijäin talou-denhoidossa, jossa ei varsinaista tavaratuotantoa, varsinkaan viljatuotantoa harjotettu. Ja kuten sanottu, on käytettävänä olevaa suur- ja pienviljelyksen kehitystä eri maissa valaisevaa tilastollista ainehistoa ainoastaan näiltä viime vuosikymmeniltä olemassa.

Viljelysten lukumäärän muutoksia koskevat tiedot eivät myöskään senvuoksi ilmaise hyvin eroavaisuutta erikokoisten viljelysten tuot-tavaisuudessa, koska maanviljelyksen alalla kilpailulla ei ole lähes-kään yhtä ratkaiseva vaikutus erikokoisten viljelyksien keskinäiseen suhteeseen kuin teollisuudessa. Teollisuuden alalla kieltämättä kannattavampi suurtuotanto kykenee rajattomiin saakka laajentamaan tuotantoaan sen mukaan kuin menekki sallii ja täten huokeampain tuotantokustannusten kautta valtaamaan markkinat ja nujertamaan sen kanssa kilpailevan pientuotannon. Maataloudellinen tuotanto ei ole niin laajenemiskykyinen; suurviljelys ei voi mielin määrin tuo-tantoaan laajentamalla ratkaisevasti vaikuttaa markkinoihin eikä ko-konaan lyödä pienviljelystä laudalta. Kilpailu siinä merkityksessä kuin teollisuudessa, on maanviljelyksen alalla esiintynyt vain silloin, kuin laajoja ennen viljelemättömiä aloja on voitu ottaa viljelykseen kuten viime vuosikymmeninä Amerikassa on tapahtunut. Kun eri kokoisten viljelysten parempi tai huonompi kannattavuus täten kilpailun kautta vain epätäydellisesti kykenee niiden keskinäisiin suhteisiin vaikuttamaan, riippuvat ne sensijaan suuressa määrässä muista seikoista, jotka eivät ole maataloudellisen tuotannon kanssa välittömässä yhteydessä. Vallitsevat olot siten voivat paljoka sitkeäm-min säilyä entisellään kuin teollisuuden alalla. Suurviljelyksiä on omiaan säilyttämään m. m. velkaantuminen, joka estää tilojen halko-mista ilman velkojain suostumusta. Sitä vielä edistää m. m. help-pous saada lisämaata suurtilain alustalaisia häätämällä siellä, missä entisajan alustalaisolot muodossa tai toisessa ovat säilyneet. Pien-viljelyksiä taas on omiaan lisäämään se vallitseva perimys-tapa että tila jaetaan perillisten kesken, ja niiden säilymistä tukee se seikka, että talonpoikainen maanviljelijä ja varsinkin sellainen, jolla on työnansiota ulkopuolella maanviljelyksen, ei tavallisesti niin tarkal-leen laske viljelyksen kannattavuutta, vaan pitää lähinnä silmällä sitä, että maanviljelys turvaa hänelle ja hänen perheelleen totutun toimeentulon. Tällaisten seikkain ohella vaikuttaa erikokoisten vilje-lysten keskinäiseen suhteeseen yhteiskunnan yleinen taloudellineu kehitys, kuten edempänä vielä erityisesti tulee esitettäväksi. Esimer-

kiksi suurten pääomain keskittyminen yksiin käsiin edistää suurviljelystä, kun taas pääomain puute ja teollisuustyöläisten, käsityöläisten y. m. pienet säästöt ovat omiaan kehittämään pientilojen kysyntää.

Edellä esitetystä käynee selville, että suurviljelysten ja pienviljelysten lukumäärän muutosten nojalla ei ilman muuta voida tehdä johtopäätöksiä eri kokoisten viljelysten kannattavuudesta. Siis se seikka, että pienviljelykset erinäisissä maissa ovat lisääntyneet ja suurviljelykset vähentyneet, ei myöskään oikeuta vielä tekemään sellaista johtopäätöstä, että pienviljelystä on suurviljelykseen verrattuna pidettävä maatalouden kehityksessä elinvoimaisempana ja etevämpänä, yhtä vähän kuin sitäkään, että kehitys pienviljelystä kohden merkitseisi taloudellista edistystä. Monet tärkeät seikat viittaavat pikemmin toisenlaiseen johtopäätökseen.

Entisajan maataloudessa ei suurviljelys yleensä ollut pienviljelystä teknillisesti etevämpi. Suurtilan verovelvolliset alustalaiset silloin enimmäksi osaksi toimittivat kaikki tilan hoidossa tarvittavat työt, omine hevosineen, työkaluineen ja muine tarpeineen. Vain työnjakoon nähden oli suurviljelyksellä siihen aikaan pienviljelykseen verraten eräitä etuja. Meillä Suomessa ehkä useampain suurtilain hoito on, kuten tiedetään, vielä näihin päiviin asti, torpparilaitoksen varassa jäänyt suureksi osaksi tuollaiselle feodaliselle kannalle. Ja silminnähtävää on, etteivät sellaiset takapajulla olevat, tavallaan pakkotyöhön tuomittujen torpparien hoitoon jätetyt suurtilat voi tu'la toisin eikä ehkä edes niinkään hyvin hoidetuiksi kuin pientilat, joilla viljelijä itse tekee enimmäkseen työt.

Mutta uudenaikainen maatalous kehittää työnjaon suurtiloilla olenaisesti korkeimmalle kannalle, kun kartanon työt teetetään kartanon työkaluilla ja pääasiallisesti vakinaisella työväellä, sekä saattaa käytäntöön joukottain teknillisiä ja muita parannuksia joita yleensä suurviljelyn kykenee paljon helpommin ja täydellisemmin hyväkseen käyttämään kuin pienviljelys. Uudempi yksityiskohtainen tutkimus eri maista, osittain meiltä Suomestakin, mutta etupäässä ulkomailta, onkin monessa suhteessa juuri puheenaolevalta puolelta luonut uutta valaistusta suur- ja pienviljelysten keskinäisten tuottavuus- ja kannattavuussuhteiden selvittämiseksi.

Jo kauan ollut tunnettua, että rakennuksiin kiinnitettävä pääoma yleensä on pientiloilla suhteellisesti melkoista suurempi kuin suurtiloilla. Uudemmat tutkimukset näyttävät tämän seikan myös osottavan.

Meidän maamme vähän tutkitusta maataloudesta on prof. Enckell julkaissut erään tiedustelunsa tulokset, jotka sisältävät tietoja tosin vain 63 suomalaiselta maatilalta, mutta tarjoavat maataloudenhoidosta niillä moniaita asiaa valaiseviakin havaintoja. Tässä tutkimuksessaan

on hän todennut muun muassa yllämainitun seikan ja samanlaiseen tulokseen ovat kaksi muuta suomalaista tutkijaa Viklund ja Musikka viime vuosina tulleet. Suurviljelyksellä on tässä suhteessa sama etu kuin teollisuudessa suurtuotannolla, jonka etevämyys pientuotantoon verraten juuri osaksi on siinä, että rakennuksiin kiinnitetyksi jäävä pääoma voi olla suhteellisesti melkoista pienempi kuin pientuotannossa. Tämä suurviljelyksen etu saattaa kuitenkin melkoloilla supistua sen kautta, jos yleensä rakennusten korjauskustannukset kuten muuan saksalainen tutkija eräästä tiedustelusta on havainnut, pientiloilla ovat suhteellisesti alemmat kuin suurilla.

Tunnettu tosiasia myöskin on, että työtä säästäviä koneita suurviljelyksessä käytetään suhteellisesti paljoa enemmän kuin pientiloilla, joilla niiden käytäntö usein viljelysten pienuuden vuoksi suureksi osaksi on mahdotonta, ja silloin milloin niitä käytetään, ne tavallisesti kuitenkin eivät voi päästä täyteen käytäntöön, jääden täten osittain teottomina rasittamaan pienviljelijän taloutta. Koneiden käytöstä eri suuruisilla viljelyksillä ei Suomesta toistaiseksi ole yleistä tilastoa olemassa, mutta useista edistyneimmistä Euroopan maista on tilasto mainitun seikan mitä kouraantuntuvimmalla tavalla toteennäyttänyt. Eräiden koneiden käyttämisen näyttää kyllä pienviljelys osuustoiminnan kautta voivan tehdä itselleen mahdolliseksi, mutta ainakaan toistaiseksi ei tämä käytännössä ole juuri suuressa määrin toteutunut. Tämän ohella ovat yksityiskohtaiset tutkimukset kuitenkin osottaneet, että kalustoon kiinnitettävä pääoma, laskettuna viljelysmaan hehtaaria kohden, koneiden suurilukuisuudesta huolimatta ei ole suurtiloilla suurempi kuin pientiloilla, vaan pikemmin päinvastoin pienempi. Enckellin tutkimuksen mukaan Suomesta ei erikoisilla viljelyksillä tässä suhteessa varmaa eroa voi huomata. Eräs saksalainen tutkija sensijaan (Stumpfe) nimenomaan on tullut siihen tulokseen, että kalustopääoma pientiloilla on noin puolta suurempi kuin suurtiloilla. Kaluston korjauskustannukset olisivat kuitenkin saman tutkijan mukaan pientiloilla vähemmät kuin suurtiloilla, joka seikka tietysti jossain määrin korvaisi asian pienviljelykselle edullisemmaksi.

Vetojuhtia, ennen kaikkea hevosia, käyttää pienviljelijä tuntuvasti enemmän kuin suurviljelijä. „Kun jättiläistilalla (yli 50 ha) ei tarvita kuin 7—8 hevosta 100 ha kohti“, mainitsee Enckell edellämainitussa Suomen oloja koskevassa tutkimuksessaan, „tarvitsevat muut suurviljelijät ja keskikokoisten tilojen omistajat noin 10 hevosta 100 ha kohti. Tavallinen pienviljelys tarvitsee jo 14,2 hevosta ja kääpiöviljelijä 22,9 hevosta 100 ha kohti“. Kun Enckellin mukaan suurtilallisen hevonen keskimäärin on vain hyvin vähän arvokkaampi kuin pientilallisen, joutuu täten pientilallisen taloutta rasittamaan suhteellisesti melkoista suuremmat vetojuhtamenot. Ainakin osaksi ovat nämä menot, kuten

rakennustenkin vaatimat varat tuottamattomiksi jääviä menoja, kun pienviljelijä ei voi viljelyksissään täydelleen käyttää hyväkseen hevosensa työvoimaa.

Hyötykarjaa, varsinkin lehmiiä, sikoja ja siipikarjaa, pidetään pientiloilla myöskin suhteellisesti paljoa enemmän kuin suurtiloilla. Enckellin mukaan oli hänen tutkimillaan tiloilla 100 viljelysmaan hehtaaria kohden keskimäärin seuraava lukumäärä hyötyeläimiä (nautoja, lampaita ja sikoja):

suurtiloilla	(yli 100 ha)	oli niitä	55
keskikokoisilla	(25—100 ha)	„ „	56
pientiloilla	(1—25 ha)	„ „	79

Pääsyyksi karjan suureen lukumäärään selittää Enckell pienviljelijäin tarkemman rehunhankinnan sekä sen seikan, että pienviljelijä käyttää pienrotuista karjaa, joka ei tarvitse niin paljon ruokaa kuin suurirotuinen. Hän huomauttaa kuitenkin, ettei suurempi karjaluku ole suinkaan „varmana merkinä siitä, että maatalous yleensä ja erittäinkin peltoviljelys pienviljelyksellä olisi voimaperäisempää, ei ainakaan meidän maassamme“. Sitäpaitsi on otettava huomioon, että suurtilallisen karja on arvokkaampaa, joten ero karjan arvoon ja sen tuotantokykyyn nähden ei ole läheskään niin suuri kuin sen lukuun nähden.

Nämä seikat on tutkimus ulkomaillakin toteen näyttänyt. Joka tapauksessa on siis merkille pantava, että pienviljelys kykenee pitämään suhteellisesti suuremman määrän tuottavaa hyötykarjaa ja näin ollen tuottamaan enemmän karjantuotteitakin, kuin suurviljelys yhtä suurelta alueelta.

Kun sen lisäksi, mitä edellä on esitetty, ottaa huomioon, että tosioloissa suoritettava maanhinta on jotenkin säännöllisesti sitä suurempi, kuta pienempi ala on kysymyksessä, on aivan epäämätön ja tutkimusten toteennäyttämä seikka, että pienviljelystä on rasittamassa viljelysmaan hehtaaria kohden laskettuna huomattavasti suuremmat sekä perustuskustannukset että kalustomenot kuin suurviljelyksellä. Ja näistä suuremmista kustannuksista vain osa, nimittäin hyötykarjaan kiinnitetty, ovat tuottavia, muu osa sitävaston kokonaan tai ainakin suurimmaksi osaksi tuottamatonta.

Mitä taas tulee työvoiman kulutukseen erikokoisilla tiloilla, niin myönnetään joksinkin yleisesti että pienviljelyksessä käytetään työvoimaa viljelysmaan alaan nähden melkoista runsaammin kuin suurviljelyksessä. Yksityiskohtaiset tutkimukset ovat tämän seikan yhä uudelleen osoittaneet todeksi. Saksan liike- ja ammattilaskun mukaan v:lta 1907 esim. oli erikokoisilla viljelyksillä vakinaista työ-

väkeä keskimäärin 100 viljelysmaan hehtaaria kohti seuraava lukumäärä:

Viljelyksen ala	Työväkeä 100 ha kohti
alle 2 ha	124
2—5 „	63
5—20 „	34
20—100 „	17
yli 100 „	12

Suomessa taas Enckell'in tutkimilla tiloilla oli käytettyjen työpäivien luku viljelysmaan hehtaaria kohti keskimäärin seuraavanlainen:

Tilojen suuruusryhmät	Työpäiviä 1 ha kohti	Työtuntien luku 1 ha kohti ¹⁾
1--10 ha	117	1,433
10—25 „	64	761
25—50 „	51	594
50—100 „	43	475
100—200 „	43	508
200—500 „	40	447
yli 500 „	37	419

Tällöin on kuitenkin huomioonotettava, että suurviljelyksessä yleensä käytetään yksinomaisemmin täysikasvuisten miesten työtä, pienviljelyksessä sensijaan paljon runsaammin naisten ja alaikäisten henkilöiden työvoimaa, että suurviljelyksessä ammatinoppinutta työvoimaa on suhteellisesti runsaammin, samoin kuin työnjohtajia y. m., joita pienviljelyksessä ei käytetä ja että jo tästäkin syystä suurviljelyksessä yleensä maksetaan suurempia palkkoja kuin pienviljelyksessä. Mutta vaikkakin tällaiset seikat ovat omiaan kohottamaan suurviljelyksen työkustannusten määrää, ovat eräät saksalaiset tutkimukset kuitenkin osoittaneet, että työkustannukset (niihin mukaan laskettuna pienviljelijäin omaa työtä vastaava arvo) suurviljelyksellä ovat viljelysmaan hehtaaria kohti huomattavasti alemmat kuin keskikokoisilla viljelyksillä ja lähes puolta pienemmät kuin varsinaisilla pientiloilla.

Kieltämätön tosiasia täten on, että pienviljelys yleensä käyttää suhteellisesti paljon enemmän ihmistyötä kuin suurviljelys, ja että pienviljelyksen työkustannukset tästä syystä ovat suhteellisesti isommat. Eikä ainoastaan viljelysmaan alaan verrattuna työnsuorituksen määrä ole pienviljelyksessä suurempi kuin suurviljelyksessä. Myöskin työvoimaa ja karjalukua keskenään verrattaessa on tulos samansuuntainen. Mikäli Saksan ammattilaskun luvut v:ltä 1907 osoittavat, pidetään pien-

1) Työtuntien lukumäärää osoittavat luvut on saatu laskemalla Enckell'in ilmoittamista tiedoista.

tiloilla vain siipikarjaa ja osaksi sikoja työntekijäin lukumäärään nähden runsaammin kuin suuremmilla tiloilla, sarvikarjaa ja lampaita sensijaan melkoista vähemmän. Edullisimmassa asemassa karjanpitoon nähden eivät kuitenkaan saman tilaston mukaan tässä suhteessa ole olleet suurtilat, vaan keskikokoiset ja sitä suuremmat talonpoikaistilat (20–100 ha). Ja kuitenkin ei saksalaisen suurviljelyksen pääala ole karjanhoito, vaan viljanviljelys, jota vastoin pienviljelyksen erikoisala juuri on karjanhoito.

Vaikkakin pienviljelyksen suhteellisesti runsaampi työvoiman kulutus on toisaalta taloudellista tuhlausta, niin kuitenkin, kuten pienviljelyksen puoltajat väittävät, voi siitä johtua itse viljelykselle huomattavia etujakin. Nämä edut johtuisivat osittain pienviljelysten työvoiman runsaudesta sinänsä, osittain myös siitä, kun pienviljelyksen työt -- suurimmaksi osaksi, usein lähes kokonaan, tekee viljelijä itse perheensä jäsenten avustamana ja ainoastaan vähemmässä määrässä palkkatyöväen avulla. Näistä syistä on pienviljelijän mahdollista toimittaa kiireelliset, sääsuhteista ja vuodenaajoista riippuvat työt sopivampaan aikaan ja vähemmällä vahingoilla kuin suurviljelijän. Niinikään erinäisissä töissä voi pienviljelijä omintakeista työtä suorittaessaan suuremmalla huolella ja tarkkuudella vaikuttaa edullisesti tuotantoon. Mutta toiselta puolen voidaan taas huomauttaa, kuten edellä on viitattu, että suurviljelyksessä käy päinsä helpommin kuin pienviljelyksessä, ottaa käytäntöön uusia edistyskellisempiä työtapoja ja teknillisiä apuneuvoja, saada työnjohtoon ammattitaitoisempaa väkeä, rakentaa tarkotuksenmukaisia tuotteiden säilytyspaikkoja j. n. e.

Se tuotemäärä, joka saadaan pienviljelyksestä, näyttää viljelysmaan pinta-alayksikköä kohti yleensä olevan suurempi kuin suurviljelyksestä saatu. Viljanviljelyksessä ero kyllä ei liene suuri, väitetäänpä että edistynyt suurviljelys kykenisi saavuttamaan suurempiakin viljasatoja kuin pienviljelys. Mutta karjatalouden alalla pienviljelyksen tuotemäärä yleensä nousee melkoisessa määrin suurviljelyksen tuotemäärä suuremmaksi. Sveitsissä, missä maatalouden pääosana on karjanhoito, on olemassa tarkkoja noin 1,500 taloutta käsittäviä numero-tietoja maatilojen vuotuisesta tuotemäärän arvosta (vuosilta 1901—08) ja ne osottavat tuotteiden kokonaisarvon olleen keskimäärin hehtaaria kohti tällaisen:

Tilusten ala	Tuotannon arvo
3— 5 ha	842 Smk.
5—10 ”	727 ”
10--15 ”	631 ”
15—30 ”	595 ”
30—70 ”	489 ”

(Varsinaisiin suurtiloihin ei tämä tutkimus lainkaan ulottunut).

Sellaiset vertailut, kuin edellä on esitetty, joissa on pidetty silmällä kuinka suuri on keskimäärin *viljelysmaan pinta-alayksikköä kohti* suur- ja pientilain rakennusten ja kaluston arvo, karja, työvoiman kulutus j. n. e., eivät kuitenkaan sinänsä voi suuresti osottaa suur- tai pienviljelysten varsinaista kannattavuutta. Ne selvittävät kyllä seikkoja, jotka kannattavuuteen vaikuttavat, esim. missä määrin pientiloilla on havaittavana työvoiman hyödytöntä tuhlausta, missä määrin erikokoiset viljelykset kykenevät käyttämään koneita hyväkseen j. n. e. Mutta vaikka näitä tutkimuksia olisi enemmänkin ja tarkempiakin saatavissa kuin nykyisin on asianlaita, eivät tällaiset vertailut riitä todistamaan suur- tai pienviljelyksen parempaa kannattavuutta ja etevämyyttä. Niinpä saattaa kyllä pienviljelys esim. karjatalouden alalla tuottaa viljelysmaan hehtaaria kohti suuremman määrän tuotteita kuin suurviljelys, mutta viimeainittu siitä huolimatta voi tuottaa niin paljoa pienemmällä tuotantokustannuksilla, että lopputulos jää suurviljelykselle edullisemmaksi. Ja päinvastoin taas, vaikka pienviljelijä esim. saa maksaa enemmän maastaan ja rakennuksetkin tulevat hänelle suhteellisesti kalliimmiksi, niin saattaa sittenkin tuotteiden kokonaisuus hänen tilaltaan nousta niin suureksi, että hänen taloudenhoitonsa jättää suhteellisesti suuremman nettovoiton kuin suurtilallisen maatalous.

Enemmän tähän kannattavuuskysymykseen nähden todistaisivat suoranaiset tiedot suur- ja pienviljelysten nettovoitoista tai edes sellaiset tutkimukset, joissa tuotteiden määrää olisi verrattu niiden tuottamiseen käytetyn ihmistyövoiman kulutukseen. Tämänlaatuisia tutkimuksia ei kuitenkaan ole juuri nimeksikään olemassa. Ne toistaiseksi vähäiset tiedot, joita on olemassa työvoimankulutuksen suhteesta tuotteiden määrään, näyttävät kyllä viittaavan siihen, että suurviljelyksessä ihmistyö antaisi suurempia tuloksia kuin sama määrä työtä pienviljelyksessä, yksinpä karjanhoidonkin alalla. Niinpä Sveitsissä edellämainittujen tutkimusten mukaan oli eri kokoisilla tiloilla tuotteiden raha-arvo, laskettuna keskimäärin kutakin niiden tuottamiseen käytettyä työpäivää kohti seuraavan suuruinen:

Viljelysten ala

3— 5 ha	3: 37 Smk.
5—10 ”	3: 25 ”
10—15 ”	3: 37 ”
15—30 ”	4: 15 ”
30—70 ”	4: 70 ”

Varsinaisilla suurtiloilla ja ennen kaikkea viljan viljelyksessä, olisi tulos epäilemättä melkoista enemmänkin suurviljelyksen eduksi.

Tuotantokustannuksista ja nettovoitosta suur- ja pientiloilla ei ole juuri ollenkaan suoranaisia tietoja olemassa; joka seikka on hyvin ymmärrettävissä, kun tiedetään että talouskirjanpitoa maatilain hoidosta vain aniharvoin on olemassa ja sitäpaitsi sellainen on osittain varsin vaikeasti järjestettävissäkään tieteelliseen käsittelyyn sopivaksi. Sen vuoksi ei nykyisin suur- ja pienviljelysten suhteen voidakkaan mitään varmaa sanoa siitä suurviljelyskö vai pienviljelys tuottaa suhteellisesti enemmän nettovoittoa.

Niiden seikkain ohella, joista edellä on huomautettu, vaikuttaa suur- ja pienviljelysten keskinäisiin kannattavuussuhteisiin myös tuntuvasti se, kumpiko, suur- vai pienviljelys, on tilaisuudessa edullisemmin myymään tuotteitaan ja ostamaan taloustarpeitaan. Kieltämättä näyttää suurviljelijä tässä suhteessa olevan edullisemmassa asemassa. Hänellä on parempi mahdollisuus seurata markkinain tilaa ja järjestää tilansa hoito sen vaatimusten mukaiseksi. Kaikissa näissä suhteissa on pienviljelijän asema heikko. Hän on sekä ostaessaan että myydessään useimmiten pakotettu olemaan tekemisissä keinotekollevain välikäsien kanssa. Ja vain erityisen edullisissa tapauksissa, esim. kun hän asuu kaupungin tai suuremman liikepaikan läheisyydessä, voi hän suorastaan kuluttajille myydä tuotteensa hyvästä hinnasta. Myöskin luoton saanti on pienviljelijälle vaikeampaa kuin suurtilalliselle, ja jos hän velkaa saakin, on hänen siitä maksettava melkoista suurempi korko.

Tosin toivotaan ja väitetäänkin, että pienviljelijät kehittyvän osuustoiminnan avulla kykenevät näillä kuten eräillä muillakin aloilla saavuttamaan samat edut kuin suurviljelijällä on tarjona. Ei käykään kieltäminen, ettei maataloudellinen osuustoiminta yleensä olisi omiaan helpottamaan pienviljelijän menestymistä, ja varsin huomattavaksi on sen merkitys osottautunut vanhan talonpoikaistalouden mukaannuttamisessa kapitalistisen talouselämän vaatimusten mukaan. Mutta liioittelulta tuntuu sentään luulo, että pienviljelijät voisivat osuustoiminnan avulla saavuttaa täydellisesti samat kauppa- ja luototodut, yhtä vähän kuin saman konetekniikan avun ja saman ammattitaidon kuin suuria pääomia liikuttelevat suurviljelijät.

Lopuksi on vielä huomautettava siitä erikoisedusta, jonka suurviljelykselle, kuten yleensä suurtuotannolle pientuotantoon verrattuna luonnostaan suo se seikka, että tuotteiden ja voiton kokonaismäärä on suuri. Edellyttäen että suur- ja pienviljelyksestä saataisiin suhteellisesti yhtä paljon (sama prosenttimäärä) nettovoittoa, niin olisi kuitenkin suurviljelyksen harjoittamisen katsottava tuottavan edullisemmän kokonaistuloksen. Suurtilan kymmenkertainen tai useampi-kymmenkertainen tuotanto voisi antaa tavallisen kapitalistisen netto-

voiton vielä sellaistenkin markkinahintain aikana, jolloin pientalollisen suhteellisesti yhtä korkea, mutta määrältään vähäinen „liikevoitto“ sulaisi pian hänen taloudessaan tuntumattomiin, liikennemättä säästöön tai talouden laajennuksiin ja parannuksiin.

Kun siis pidetään silmällä kehittyneen nykyaikaisen maanviljelijän talouden eri puolien kokonaisuutta, niin se mahdollisuus, että pienviljelyksen harjottaminen olisi edullisempaa kuin suurviljelyksen, se näyttää pikemmin pienemmältä kuin päinvastainen mahdollisuus.

Kun saatavissa olevat tiedot kannattavuussuhteista ja työn tuottavuudesta, jollaiset tiedot yleensä teollisuuden alalla, jo kehityksen kulkua katsomattakin, osottavat suurtuotannon eikä pientuotannon olevan taloudellisen edistyksen vaatimaa tuotantoa, kun ne eivät maatalouden alalla osota selvästi kummankaan etevämyyttä, niin on sitäkin enemmän syytä koettaa tarkastaa, näyttääkö suur- tai pienviljelyksellä kehittyessään konkreettisessa ympäristössään olevan joitakin erityisen suotuisia edistymismahdollisuuksia edessään. Olisi erityisesti tärkeätä arvioida, missä määrin luontaiset edellytykset ja muiden maiden kilpailu ja ennen kaikkea kapitalismin yleinen kehitys meidän maassamme näyttävät lisäävän tai rajoittavan pienviljelyksen edistymismahdollisuuksia, siten etsiäksemme selvempää vastausta kysymykseen, tuleeko pienviljelys olemaan maataloudellisen edistyksen edellyttämää tuotantoa vai ei. On näet selvää, että vastauksella tähän kysymykseen on aivan erilaiset edellytykset meillä, kun esim. sellaisissa oloissa kuin Venäjällä tahi toiselta puolen sellaisissa uusissa maissa kuin Argentiinassa tai Australiassa.

Suomen itä- ja sisäosissa näyttävät luonnon syyt, kuten kivinen ja karu maaperä, mäkisyys ja viljelyskelpoisen maa-alan vähyys ja useimmiten tällaisen maan pirstautuminen kovin pieniin kaistaleisiin asettavan tuntuvia esteitä suurviljelyksen ja osaksi myöskin yleensä maanviljelyksen kehitykselle. Toisin paikoin maata, missä on olemassa verrattain laajoja ja viljavia savitasankoja, ei suurviljelyksen kehitystä ainakaan siinä määrin ole tällaiset luonnon syyt vaikeuttamassa. Viime aikoina yhä enemmän alaa voittanut soiden viljelykseenottaminen näyttää myöskin tarjoavan suurviljelykselle erittäin hyvin soveltuvia laajoja, tasaisia maita, joissa suurviljelyksen edut voivat päästä täyteen merkitykseensä. Ilmasto taas ja osittain eräät muutkin luonnonedellytykset meidän maassamme epäilemättä suosivat jonkun verran enemmän karjanhoitoa kuin viljanviljelystä, joista edellinen, kuten olemme nähneet, on pienviljelykselle hyötyisämpää kuin jälkimmäinen.

Juuri viimemainittu seikka, karjanhoidon ja viljanviljelyksen suhde, riippuu kuitenkin suuresti ja vast'edes yhä enemmän kansainvälisistä tuotanto- ja kilpailuehdoista. Ne ovat valtameren takaisen kilpailun takia jo monia vuosikymmeniä olleet useimpain Euroopan maiden viljatuotannolle ylivoimaisen ahdistavat. Viime aikoina ovat kuitenkin viljanhinnat jälleen alkaneet Euroopassa kohota, vaikka epävarmaa vielä on, kuinka pysyväiseksi ilmiöksi se kohoaminen tulee jäämään. Karjantuotteiden alalla taas näyttää kansainvälinen kilpailu käyvän yhä kiivaammaksi. Eikä ole ollenkaan mahdotonta, että vast'edes maailmanmarkkinain hintasuhteet olisivat omiaan tekemään Suomessa maatalouden yleensä epäedullisemmäksi kuin se nykyään on. Ja ainakin se näyttää varsin epäilyksenalaiselta, tuleeko Suomessa tulevaisuudessa tarjoutumaan maataloudelle niin edullisia olosuhteita, että voimakas ja hyvin kannattava, yhtä vähän pien- kuin suurviljelyksenkään muodossa tapahtuva maataloudellinen kehitys olisi luultava. Ne seudut, jotka ovat suurten kaupunkien, teollisuuspaikkojen y. m. kulutuskeskustain vieressä, silmännähtävästi tarjoavat kyllä voimaperäiselle maataloudelle, myöskin pienviljelykselle, edullisempia ehtoja kuin ne osat maata, joiden on tuotettava tavaroita kaukaisia markkinoita varten kilpailemaan siellä sellaisten suurten maanviljelysmaiden tuotteiden kanssa, joiden tuotanto tapahtuu verrattomasti edullisemmissa oloissa kuin meillä.

Maassamme tapahtuva *yleinen kapitalistinen kehitys* näyttää pääsuunnaltaan olevan epäedullinen pienviljelijöille. Tekniikan kehitys ja yleensä tieteen edistyvä soveltaminen maanviljelykseen koituu pääasiassa suurviljelyksen hyödyksi. Toisaalta taas jatkuva tavara-tuotannon yleistymisen ja etäisten markkinain merkityksen lisääntyminen sekä pääomain kasaantuminen ja keskittyminen ovat tekijöitä, joiden mukaan suurviljelijät voivat paremmin mukautua, mutta jotka pienviljelijöitä saattavat monella tavoin vaikeuksiin ja ahdistukseen.

Viimeksi mainittu seikka ei tosin ole yleisesti tunnustettu. Päinvastoin käy useiden pienviljelyssuunnan puoltajain selitystapa siihen suuntaan, että kapitalistisen kehityksen edistyessä pienviljelys kehittyy ja voittaa alaa ja pienviljelijät vaurastuvat ja kohoavat. Tällainen selitys voi nähdäksemme kyllä perustua yksityisten tositapausten huomioonottamiseen, mutta yleisen kehityssuunnan kuvaukseksi se on kerrassaan harhaanjohtava.

Puolueohjelmamme periaatteellisessa osassa ei kuvata maataloudellistenkaan pientuottajain asemaa kapitalistisessa kehityksessä suinkaan menestykselliseksi ja tyydyttäväksi, vaan päinvastoin huonoksi ja yhä huononevaksi. Siinä sanotaan:

„Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden ja kaiken taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että yhä suuremmat joukot ennen itsenäisiä pikkuteollisuuden harjottajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikkapaleensa ja joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi.“

Tässä ei tarvinne käydä tarkastamaan, onko tuo periaatteellisen ohjelmamme kuvaus mikäli se koskee pientilallisten oloja niin täydellinen, ettei siinä kosketeltua kehitystä voitaisi jo nykyäänkin saatavissa olevien tietojen mukaan kuvata vähän tarkemmin meidän maamme oloja vastaavasti. Tässä riittää aluksi sen seikan toteaminen että tuossa periaatteellisessa ohjelmassamme on kehityksen *pääsuunta* kuvattu tosiolojen mukaan.

Se kuvaus sopii lähinnä vaikka ei suinkaan yksinomaan niihin pientalonpoikiin, joiden talous on vielä tuntuvasti vanhan luontais-talouden eikä tavaratuotannon kannalla. Että se niihin sopii, siitä on Suomenkin maaseutuolujen tähänastisessa kehityksessä todistuksena koko se suuri ja järkyttävä kovien kohtalojen sarja, jonka kapitalismi tullessaan toi talonpoikaisluokan niskaan, ja siinä sarjassa räikeimpänä todistuksena se talonpoikaisväestön omaisuuden anastus ja tiloiltaan sortaminen, jota on nyt maassamme puoli vuosisataa herkeämättä jatkunut. Tässä emme kuitenkaan enää puutu koskettelemaan mennyttä kehitystä: sen suhteen viittaamme edellä johdannossa mainittuihin ilmiöihin. Useimpain pientalonpoikain nykyinenkin asema näyttää olevan monessa suhteessa vaikea ja monien varsin epävarma ja tulevaisuudentoiveet mitä heikoimmat.

Sitä että koko talonpoikaisluokka tulisi kapitalistisen kehityksen jaloissa koskaan muuttumaan maattomaksi köyhälistöksi, sitä ei ole odotettavissa eikä sitä periaatteellinen ohjelmamme väitä. Ei myöskään sitä, ettei pientalonpoikiin kohdistuva anastus olisi nykyään useimmiten muodoltaan toisenlaiseksi muuttunutta verrattuna alkukapitalismin ryöstötapoihin. Mutta että yleensä anastusta yhä edelleen jatkuu, vieläpä tavaratuotannon vaatimuksiin monipuolisesti sopeutuneittenkin pientilallisten keskuudessa, ja että sen anastuksen jatkuminen välttämättä seuraa yleisestä kapitalistisesta kehityksestä, sitäkään ei nähdäksemme voida kieltää.

Yleisesti tunnetaan, että pientilallinen nykyään miltei välttämättä velkaantuu. Tosin muutkin maanviljelijät nykyään tuppaavat velkaantumaa, eikä velan lisääntyminen suinkaan aina merkitse maanviljelijän köyhtymistä, vaan voi se usein olla merkinä maatalouden muuttamisesta kapitalistiseksi. Mutta pientilallisen suhteen se yleensä on merkkiä köyhtymisestä, sillä hänen velkansa johtuu ja lisään-

tyy varsin suureksi osaksi tuottamattomista menoista. Hän-
 saa maa enemmän ja samoin rakennukset suhteellisesti enemmän
 kuin suuremmille tilallisille. Samoin pientilallisen verot ja rasituk-
 set ovat suhteellisesti suuremmat kuin muiden. Prof. Enckellin edellä-
 mainitun tiedustelun mukaan oli erikoisilla tiloilla verot ja rasituk-
 set 1 hehtaaria kohti laskettuna seuraavan suuruiset:

Tilojen ala	
yli 500 ha	5: 54 Smk.
200—500 „	6: 74 „
100—200 „	6: 86 „
50—100 „	6: 13 „
25—50 „	7: 40 „
10—25 „	7: 81 „
1—10 „	11: 65 „

Pientilallisille on myös lainaraha kalliimpaa kuin suurille. Ja
 pientilallisille velka matkaansaattaa paljon pahempaa riippuvaisuuden
 ja velanantajan nylettäväksi joutumisen vaaraa jota eivät osuuskas-
 satkaan voi poistaa, sillä neidän eivät yleensä voi antaa luottoa mui-
 hin kuin tuotantotarkoituksiin.

Tuollaisista syistä johtuu useimmille pientilallisille miltei ainai-
 nen rahapula. Maan saannin käydessä vaikeammaksi aiheuttaa myös
 porvarillinen perimystapa osaltaan talonpoikaistilojen pirstoutumista
 usein niin pieniksi, ettei niissä enää senkään takia voi tulla kun-
 nolla toimeen. Samalla käy luokka-aseman erilaisuus pientilallisten
 ja muiden kapitalistiseen elämään paremmin sopeutuvain luokkain
 välillä yhä kourautuntuvammaksi. Tämä yhteiskunnallinen eli suh-
 teellinen kurjistuminen lisää pientilallisissa tyytymättömyyttä ase-
 maansa.

Seuraukset ovat sitte tunnetut. Osa pientilallisia lähtee vuosit-
 tain maasta pois. Ja vielä useammin, vaikka pientilallinen itse ei
 lähde, lähtevät hänen lapsensa. Talollisten ja torpparien lapsethan
 muodostavat varsinaisen tilattoman väen rinnalla esim. Pohjanmaa-
 laiselta pienviljelysalueelta lähtevän siirtolaisvirran pääosan. Osa
 siirtyy kaupunkeihin tai maalla muihin toimiin. Osa taas, joka jää
 tilanhoitoon, hankkii sivusta maatalouden ulkopuolelta muuta ansiota
 joko itsenäistä pikkutointa tai useimmiten palkkatyötä, rahdinajoa,
 metsätöitä y. m. s. Yhä useammille pientalonpojille siis lakkaa maan-
 viljelys olemasta toimeentulon lähteenä tai ainakaan päälähteenä, yhä
 harvemmille se jää ainoaksi ammatiksi.

Tällaisissa muodoissa jatkuu yleensä nykyaikana auastusta pien-
 tilallisten keskuudessa. Eikä ole syytä epäillä, ettei se olisi suurim-

maksi osaksi aikamme kapitalistisen kehityksen välttämätöntä seurausta, jollaiseksi se periaatteellisessa ohjelmassamme kuvataan.

Mutta vaikka tosiasiat osottavat kehityksen pääsuunnan olevan yleensä tuollaisen, ei niistä kuitenkaan ole tehtävä yksipuolista johtopäätöstä. Sen rasittavan ja hajottavan kehityksen ohella, jota edellä on kuvattu, on maamme pientilallisten oloissa havaittava myös osittain paikallaanpysymistä ja osittain pientä edistymistäkin. Tosin se seikka, että uusiakin pientiloja yhä perustetaan ja että paikoin pientilallisten lukumäärä lisääntyy, ei sinänsä todista pientilallisten aseman paranevista; kapitalismin jaloissa työntyy sen ahdistamia maalla, kuten kaupungeissakin n. s. „itsenäisiin“ pikkurytyksiin, vaikkapa he niissä joutuisivat hyvinkin ahtaisiin oloihin. Mutta joka tapauksessa osa pientilallisista, se osa, joka heistä parhaiten toimeen tulee, näyttää säilyttävän asemansa köyhtymättä ja moniaat jonkun verran vaurastuvankin. On kieltämätön tosiasia, että tällaisiakin pientilallisia on maassamme nykyään olemassa, edellisiä paikoin verrattain lukuisastikin. Heillä on tietenkin tavallisesti pitänyt alusta alkaen olla taloudelliset perusehdot, joiden alaisina ovat tilan pitoon ryhtyneet, ainakin keskinkertaisen edulliset. Kun viljelijä on saanut tilan velattomana käsiinsä tai kun perusvelka on ollut vähäinen ja muuten helppo; kun tilan asema on tuotteiden myyntiehtoihin nähden verrattain edullinen; kun on vähän omaa metsääkin turvana; kun omassa perheessä on ainakin kaksi täysikasvuista henkeä työkykyisiä ja ehkä vielä lapsistakin apua; ja kun tila ei ole mitättömän pieni, niin sellaisessa tapauksessa voi useinkin nähdä pientilallisen tulevan köyhtymättä toimeen yksinomaan tai lähes yksinomaan maatalouden varassa. Samallinen paikallaanpysyvä tai hiukan kohoava toimeentulo on kyllä myös mahdollinen, vaikka jokin tuollainen perusehto olisi sattunut olemaan epäedullinenkin, jos sitte muut ehdot ovat erityisen hyvät. Millaiseksi näissä paremmissa ja parhaimmissa oloissa elävään pientilallisten asema pitemmän päälle muuttuneekaan, ainakaan toistaiseksi se ei näytä huononevan, jollei sanottavasti paranevankaan muuta kuin poikkeustapauksissa.

Mitä edellä on puhuttu pientilallisista, soveltunee suunnilleen kaikkienkin pienviljelijäin, siis myöskin vuokratiloja pitävään pienviljelijäin asemaan. Erotusta lienee vain siinä, että jälkimäisten asema on tavallisesti vaikeampikin kuin pientilallisten, johtuen luonnollisesti niistä ehdoista, joiden alaisia he vuokramiehinä ovat.

Niinmuodoin eivät nykyään saatavissa olevat tiedot nähdäksemme osota pienviljelykselle eikä pienviljelijöille sellaista tulevaisuuttakaan, että ylipäänsä maataloudellisen edistyksen voitaisiin katsovan vaativan pienviljelyksiä lisäävää toimintaa. Pikemmin näyttävät vain

useimmat seikat viittavan siihen suuntaan, ettei sellainen toiminta olisi täysin sopusoinnussa taloudellisen edistyksen kanssa.

Mutta voidaanko sitä toimintaa *työväenluokan etujenkaan kannalta* nykyään riittävästi puolustaa puolueemme ohjelmaan sisältyväksi? Tältä kannalta sitä on keskuudessamme yleisimmin puolustettu. On ajateltu, että olipa miten tahansa noiden riidanalaisten kannattavaisuus- ja työntuottavaisuusvertailujen laita, olipa vaikka suurviljelys etevämpää ja edistyksellisempääkin ja olipa pienviljelijäin vaurastumisen toiveet miten heikot tahansa, niin joka tapauksessa on pienviljelijäin asema parempi kuin maalaisköyhälistön asema; siis köyhälistön jäsenten asemaa autetaan ja kohotetaan, jos heille hankitaan pientiloja viljeltäväksi. Siten maanhankintatoimenpiteet merkitseisivät sosiaalidemokratian periaatteiden mukaista köyhälistön kurjuuden lieventämistä.

Sitä ei voidaakaan kieltää, että nykyään on maassamme suuri osa maalaisköyhälistöä huonommassa asemassa kuin keskimäärin pienviljelijäin tai yleensä pienviljelijät. Eikä myös käy kieltäminen sen mahdollisuuden todennäköisyyttä, että jos nykyisen ohjelmamme mukaisesti maalaisköyhälistön jäseniä muutettaisiin pienviljelijöiksi, niin sen kautta iso osa heistä joutuisi ainakin aluksi nykyistä siedettävämpään asemaan. Mutta mielestämme ei voida riittäväillä perusteilla osottaa, että sitä aseman paranemista tapahtuisi yleisesti tahi että se tulisi olemaan pysyväistä taikka ettei pitemmälle katsoen samoilla köyhälistön jäsenillä työntekijöinä pysyessään tulisi olemaan parempi kohoamisen tilaisuus.

Edellä esitetyssä kehityskatsauksessa jo havaitsimme, miten nykyään useimmissa tapauksissa pienviljelijällä, jota painaa koko kapitalistinen järjestelmä, on edessään ahdinko ja taloudellisen uupumisen vaara. Ja kun lähemmin katsotaan niidenkin pienviljelijäin elämisehtoja, jotka näyttävät köyhtymättä tulevan toimeen, niin havaitaan, että helppoa ei se toimeentuleminen ole. Sen myöntänevät yleisesti sekä he itse, että myös sivulliset tunnolliset asiantuntijat.

Vanhoilliset maatalouspolitiikoitsijat puhuvat ihailen pienviljelijäin „uutteruudesta“, „sitkeydestä“ ja „tyytyväisyydestä vähään“. Se merkitsee tosiasiaa sitä, että pienviljelijän on yleensä pakko ponnistella varsin raskaassa työnraadannassa sekä tyytyä puutteelliseen elantoon. Monissa töissä ovat pienviljelijät yleisesti liikarasituksen alaisina. Jollei talvella ole palkkatyötä, on työpäivä silloin lyhempi, mutta muina vuodenaikoina kovin pitkä semminkin kun usein vielä sivutyöt ovat sitä pidentämässä. Työ on osittain kyllä terveellisemmissä olosuhteissa tapahtuvaa kuin moniaissa pahemmissa teollisuusammateissa: mutta osittain taas hyvinkin terveydelle vahingollista: usein märkää

ja vilustuttavaa ulkotöissä, toisinaan taas rasittavaa hellettä ja toisinaan kovin likaavaa.

Liikaräsiä ja muu työolojen vaiva kohtaa tavallisesti myös pienviljelijän vaimoa ankarasti. Samoin hyvin usein hänen alaikäisiä lapsiaanakin. Nämä joutuvat monasti aivan varhaisesta iästä alkaen raskaaseen ruumiilliseen työhön. Ravinto sen ohella on huonoa ja yksitoikkoista. Kun karjantuotteiden tarkka varaaminen myytäväksi on käynyt pienviljelijälle yhä välttämättömämmäksi, on se parin viime vuosikymmenen kuluessa tuntuvasti huonontanut hänen perheensä saaman ravinnon laatua. Kaupunkilainen ammattityömies ei tavallisesti hevillä tyytyisi sellaiseen ravintoon.

Yleensä täytynee sanoa, että työrasituksen ja elannon puolesta ei itsenäiselläkään pienviljelijällä nykyään ole ainakaan tyydyttävämät olot kuin tavallista paremmassa asemassa elävällä maatyöläisellä. Saman työn he tekevät, saman leivän syövät ja samoin itsensä vaattavat. Se heistä jolla on palkkatyö pääansiona, ei voi olla varma työn saannista ja saattaa sen puutteessa ajottain joutua pahaan hätään; se taas, joka pitää itse maataloutta, ei voi olla varma hyvästä sadosta eikä tulojen riittämisestä menoihin sekä vähänkään huonomman vuodontulon sattuessa saa haalia velkaa tai vähentää karjaa, pinnistää yhä raatamistaan lähes „ympyriäisiin työpäiviin“ ja elää perheineen yhä täperämmin näppiä nuollen.

Niinmuodoin pienviljelijäkin elää nykyään yleensä sellaisissa oloissa, jotka työrasituksen ja elannon puolesta ovat huonommat kuin mitä maamme järjestyneen työväen nykyisten alhaisten vaatimusten mukaan pidetään tavalliselle ammattityöläiselle kutakuinkin siedettävänä tai mitä työväki on jo useissa teollisuusammateissa saavuttanut. Tämä seikka ei pane vanhoillisia maatalouspolitikoitsijoita ollenkaan arvelemaan uusmuotisissa pienviljelysten lisäämishommissaan, sillä heidän tarkoituksenaan on pienviljelijä-ammatin säilyttäminen, vieläpä usein sen ohella juuri halvan sidotun työvoiman turvaaminen suurtiloille ympärille hommatuista pienviljelijöistä. Sosialidemokratialle sitävastoin on toiminnassaan maataloustyön, kuten teollisuustyönkin suhteen työn suorittajain ammattiasema sinänsä yhdentekevä, mutta tärkeää se, että saadaan heiltä työtaakkaa vähennetyksi, heidän elantoansa parannetuksi, heidän riippumattomuuttansa ja sivistystarpeitensa tyydyttämismahdollisuuksia lisätyksi j. n. e. Sosialidemokratialle on siis tärkeää heidän työvoimansa ja ihmisellisen elämänsä suojeleminen ja kohottaminen. Ja tältä kannalta katsoen ei pienviljelijän asemaa nykyoloissa käy kehuminen. Tosin toiselta puolen on myös totta se, että nykyään suuri osa, kenties runsas enemmistö, maaseudun palkkaköyhälistöä elää vielä paljon huonommissa oloissa kuin tavallinen pienviljelijä. Mutta jos meidän on mahdollista aikaa

myöden saada taistelullamme palkkatyöläisten kohtaloa kevennetyksi ja jos se ei olisi mahdollista pienviljelijäin suhteen, jos siis edes tuollainen mahdollisuus on olemassa, niin jää pitemmälle katsoen kysymyksenalaiseksi, onko ylipäänsä köyhälistön jäsenten hommaamista pienviljelijöiksi oleva näille enemmän hyötyä kuin vahinkoa.

Mutta jokaisen puolueohjelmaamme kuuluvan vaatimuksen suhteen täytyy meidän olla vakuutettuja ainakin siitä, ettei sen toteuttamisesta voi koitua työväelle enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Puheenaolevassa asiassa siis meidän täytyisi olla selvillä siitä ettei maatyöläiset pienviljelijöiksi joutuessaan joudu umpikujaan, jossa heidän uusi ammattiasemansa estää heidän työ- ja elinehtojensa edelleen parantamista niin siedettävälle kannalle kuin niitä heidän työläisinä pysyessään voitaisiin saada parannetuksi. Mutta tuosta nyt ei olla selvillä eikä tunnollisesti harkitessa voida olla vakuutettuja.

Että useinkin tilattomat maalaisköyhälistön jäsenet itse uskovat voivansa hyvin menestyä pienviljelijöinä ja pelkin valoisin toivein pyrkivät pientilan haltijoiksi, se on tunnettua. Mutta tämä seikka ei yhtään vähennä puolueemme edesvastuullista velvollisuutta tosilojen mukaan tarkasti harkita, millainen kohtalo heillä olisi edessä sitten kun puolueemme toimesta heidät olisi pienviljelijöiksi muutettu. Heidän oma käsityksensä siitä asemasta, johon he pienviljelijöinä joutuisivat, on usein helposti ymmärrettävistä syistä todellisuutta valoisampi. Siihen vaikuttaa sekä muisto entisestä pientalonpojille paremmasta ajasta että myös heidän nykyinen pula-asemansa ja sen pakottama toivo päästä siitä vapaaksi millä keinolla tahansa. Kullakin yksityisellä köyhälistön jäsenellä onkin luonnollisesti oikeus koettaa ohjata omaa kohtaloaan toiveittensa mukaan epävarmankin menestyksen teille; monenmonia työläisiä nykyaikana hätä pakoittaakin tavantakaa sellaiseen kokeilemiseen. Mutta työväenluokan puolue ei tietenkään saa kokeilla kenenkään kohtalolla eikä ajaa takaa epävarmoin toiveisiin perustuvia päämääriä. Sen täytyy olla varma jokaisen ajamansa toimenpiteen hyödyllisyydestä. Kun porvaripuolueet omien pyyteittensä toteuttamiseksi ja muusta mistään piittaamatta yllyttävät maalaisköyhälistön jäseniä sokeasti pyrkimään pienviljelijöiksi millä ehdoilla tahansa, niin sellainen on tunnotonta keinottelua jolta sosialidemokratian on maalaisköyhälistöä koetettava suojella.

Puheenaolevassa kysymyksessä ei myöskään voida harkitsematta sivuuttaa paria muuta näkökohtaa.

On otettava huomioon myös niiden työläisten asema, joita uudet pientilalliset tulisivat osittain töissään tarvitsemaan. Tosin on pienviljelysten lisäämistä puoltavan teorian kannalta usein päätelty, ettei pienviljelijä tarvitsisikaan töissään vierasta apua. Mutta jollei vilje-

lys ole riittämättömän pieni, ei hänelle näytä ainakaan toistaiseksi olevan yleensä käytännössä mahdollista olla käyttämättä vierasta apua. Kun pienviljelijän perheenjäsenissä sattuu olemaan tavallista enemmän työkuntoista väkeä, voi hän töissään tulla kokonaan omin voimin toimeen, mutta muulloin pienviljelijä, jos vain maatalous todella on hänen toimeentulonsa pääasiallisena lähteenä, käyttää yleensä nykyoloissa apunaan myös vierasta työvoimaa, ainakin tilapäisesti, mutta usein myöskin pitäen yhtä tai kahta vakinaista palkollista. Saman verran apua tulisivat todennäköisesti uudetkin pienviljelijät tarvitsemaan, ja jotakuinkin samallaisessa asemassa tulisivat olemaan meidän hommaamaimme, kuin muidenkin pienviljelijäin työläiset. Ja jos suurtilan työläisillä nykyään on huono asema, niin ei ainakaan sen parempi näytä olevan olo pienviljelijäin hommissa, pikemmin monasti vain vielä hucnompia. Pienviljelijät näyttävät pitävän suhteellisesti enemmän naistyöväkeä ja nuorempaa työväkeä, siis halvempaa ja vähemmän vastustuskykyistä kuin muut maanviljelijät. Työpäivä tup-paa olemaan pientiloilla keskimäärin pitempi kuin keskisuuruisilla ja suurilla. Yleistä tilastoa ei tästä seikasta tosin ole olemassa. Enckellin tutkimilla tiloilla oli työaika suuremmilla keskimäärin 11-tuntinen ja hiukan sitä pitempi, pienemmillä sen sijaan noin 12-tuntinen. Työpalkkatkaan eivät pientiloilla tietävästi ole ainakaan suuremmat kuin muilla. Sikäli kuin tietoja tässä suhteessa on olemassa, maksetaan pientiloilla pienempiä palkkoja kuin suurtiloilla. Pientilallisten ja varsinkin torpparien palkollisten osaksi tuleva kohtelu on kyllä useimmiten tavallista inhimillisempää, mutta pienviljelijä-isännän hyvä tahtokaan ei voi estää hänen palkollistensa työrasitusta ja elantoa pysymästä sellaisella kannalla, ettei ainakaan sen perusteella voi pienviljelystä kehua. Huomattava on myös, että meidän ajamamme maatyöväen työehtojen parannukset ja suojelusuudistukset tulevat koskemaan kipeimmin pienviljelijöihin, ainakin sellaisiin heistä, joiden on pidettävä vakinaista apuväkeä. Heidän on ilmeisesti vaikeampi kuin suurten, korottaa palkkoja, vaikeampi lyhentää työpäivää tai järjestää työaika säännölliseksi sekä vaikeampi toimittaa palkollisilleen kunnollista asuntoa ja kunnollista ravintoa, joita he eivät yleensä voi suoda itselleenkaan. Siis sikäli kun saamme toteutetuksi tuollaisia parannusvaatimuksiamme, joutuvat siitä pienviljelijät entistä ahtaammalle. Ja me voisimme kenties joutua osittain ristiriitaisuuksiinkin koettaessamme samalla kertaa saada aikaan mahdollisimman hyvin menestyviä pienviljelyksiä sekä palkollisille ja muille työläisille mahdollisimman tehokasta suojelusta ja tyydyttäviä elinehtoja.

Edelläänottuun sisältyy jo myös se huomio, että pienviljelijäin taloudelliset edut eivät ole aivan kaikissa kohdin yhdenmukaiset

palkkatyöväen yleisten luokkaetujen kanssa. Tosin työrasituksen ja elannon yhtäläisyys pitää pienviljelijöitä ja palkkatyöläisiä tavallisesti lähellä toisiaan sekä taloudellisissa että muissakin pyrinnoissään. Mutta osittain on myös etujen ristiriitaisuutta olemassa heidän välillään. Vaikka pienviljelijä olisi velkaantunut ja köyhtynyt ja eläisi kerrassaan puutteellisissa oloissa ja vaikka hän tekisi paljon pitempiä työpäiviäkin kuin palkkatyöläiset yleensä, niin sittenkin ovat hänellä eräät edut pohjaltaan samallaiset kuin muilla maanviljelijöillä. Jos todella maataloustuotteiden myytäväksi tuottaminen on hänen päätulolähteenään, niin hänen etunsa vaatii, että niiden tuotteiden hinnat ovat mahdollisimman korkeat; palkkatyöläisille sitävästoin on edullista kaikkien ravintotarpeiden halpahintaisuus. Ja sikäli kuin pienviljelijä tarvitsee töissään palkollisia tai muuta palkkatyöväkeä, ovat useat näiden aseman parantamispyrinnöt vastoin hänen etujaan. Tällaisissa asioissa on pienviljelijäinkin erikoisetujen mukaista porvaripuolueiden nykyään kernaasti ajama „talonpoikaissuojelus“-politiikka. Ja sen politiikan tielle ei meidän puolueemme voi porvaripuolueita seurata, sillä me emme voi kannattaa mitään taantumuksellisia toimenpiteitä, emmekä voi luvatakaan talonpojille, pienille enempää kuin suurillekaan, mitään erikoisetuja palkkatyöväen etujen kustannuksella.

Sellaista ei tietenkään tarvitse otaksua, että yleensä ne köyhälistön jäsenet, jotka puolueemme toiminnan avulla tulisivat muuttamaan pienviljelijöiksi, sen jälkeen välttämättä kääntäisivät selkensä työväen luokkataistelulle taikka suorastaan yhtyisivät työväenliikkeen vihollisiin. Mahdollista, ettei monikaan heistä tulisi sellaista käännöstä tekemään. Mutta sen verran on joka tapauksessa selvää, että he silloin olisivat joutuneet asemaan, jossa heidän olisi eräiden siihen kuuluvain etujensa takia vaikeampaa kannattaa työväenliikkeen pyrintöä kuin jos olisivat pysyneet palkkatyöläisinä.

Pienviljelyskysymyksen yleisen puolen ohella kaipaisivat vielä erityistä tarkastelua myöskin muut puolet puolueemme nykyisissä lähimmissä maatalousohjelmavaatimuksissa. Tyydymme tässä esittämään niistä vain eräitä lyhyitä viittauksia.

Viljelyspakko eli toisin sanoen viljelyskelpoisten viljelemättömäin maiden pakkovuokraus ja muukin ohjelmassamme vaadittu maiden pakkoluovutus ovat sellaisia keinoja, että jos valtio niitä käyttäisi, niin tilattomille saataisiin kyllä riittävästi maita, nykyrihaintain kiskominen maista ei tulisi kysymykseen ja viljelijän olisi helpompi päästä alkuun kuin jos hänen tarvitseisi heti kiinnittää varoja maan

ostoon. Kun pakkoluovutuksella hankittavain maiden omistusoikeus tulisi kuulumaan valtiolle tai kunnille ja kun ehkä pakkovuokrattujenkin maiden suhteen viljelijäin hallinta-oikeutta erityisesti lainsäädännöllä suojattaisiin, niin siten on usein ajateltu saatavan nämä uudet pienviljelijät turvaan viljelystensä anastetuiksi joutumisen vaaralta.

Mutta viimeksimainitun varokeinonkin mainitseminen viittaa siihen että näissäkin maanhankintasuunnitelmissa on sama pahin puute kuin kaikissa muissa. Jos pienviljelys tulee kannattamaan niin huonosti, ettei pientilan omistaja sen takia pysyisi konnullaan ilman erityistä lainsäädännön turvaa, niin silloinhan hänelle hyöty siitä turvasta voisi olla epäilyttävän laatuista. Lainsäädännöllä voidaan kyllä turvata viljelijän omistus- tai hallintaoikeutta, mutta ei hänen toimeentuloansa, joka riippuu taloudellisesta kehityksestä. Jos voitaisiin luottaa uusien pienviljelijäin talouden tulevan menestymään, olisi kaikki erityinen omistus- ja hallintaoikeuden turvaaminen heidän viljelemänsä maiden suhteen tarpeetonta. Jos se taas ei tule menestymään, niin ainakin sikäli kuin pienviljelijän omistusta lainsäädännöllä siten suojeltaisiin, että se sitoisi häntä maahan, niin silloin hänelle tosiasiasa turvattaisiin vain hänen huono asemansa.

Niinmuodoin ei omistusoikeuskysymys tässä ole peruskysymyksenä, vaan tuotantokysymys. Ja viljelyspakkovaatimus, kuten muutkin maanhankintasuunnitelmat, kaipaa tuotannonkehityksen luonteesta lisää selvitystä.

Viljelyspakkovaatimusta on usein myös puolustettu sillä, että sen kautta laajasti edistettäisiin viljelemättömän maan tuottavaa käyttöä. Tämä peruste ei kuitenkaan riitä perusteeksi meidän puolueemme ohjelmavaatimukselle, niin kauan kuin on epävarmaa, koituisiko sellaisesta toimenpiteestä köyhälistölle hyötyä vai vahinkoa. Sillä yleisestä tuottavaisuuden kohoamisesta, joka kyllä merkitsee taloudellista edistystä, joutuu nykyisessä yhteiskunnassa sentään välitön hyöty pääasiallisesti tuotannon välikappaleiden suuromistajille.

Sillä ohjelmaamme sisältyvällä ajatuksella, että nykyisen valtion maanomistusta olisi lisättävä, on myös periaatteellisesti arveluttavakin puolensa. Kun Saksan sosialidemokratisen puolueen puoluekokouksessa Breslaussa v. 1895 hylättiin sensuuntainen maatalousohjelmaehdotus kuin meidän nykyinen ohjelmamme on, tuli puoluekokouksen päätös valtion maanomistuksen lisäämistä tarkoittavasta ehdotuksesta sisältämään sellaisen lausunnon, että se antaa „uusja mahtivälineitä nykyvaltion käytettäväksi ja vaikeuttaa siten köyhälistön luokkautustelua“; „asettaa kapitalistiselle valtiolle tehtäviä ja vaatimuksia, joita ainoastaan sellainen valtio, jossa köyhälistö on vallottanut itselleen valtiollisen vallan, saattaa kunnollisesti ja tarkoituksenmukaisesti

perille ajaa". Nämä näkökohdat ansaitsevat kyllä meilläkin huomiota harkittaessa sopiiko lisätä valtion maanviljelysmaiden omistusta.

Ei myöskään kaikellaisen valtioavustuksen myöntäminen pienviljelijöillekään ole arveluttavia puolia vailla. Työväenluokkaa ei missään tapauksessa ole oikein verottaa pienten, enempiä kuin suurtenkaan maanviljelijäin ammattietujen hyväksi. Siten kaikki valtion suoranainen lahja-avustus on hylättävä ja samoin elintarvetullit. Valtioavustus ei tietysti ajan pitkään auttaisikaan pienviljelijöitä pulasta, jollei viljelys muuten kannattaisi; valtioapu ei viime kädessä koidu viljelijäin, vaan maan todellisten omistajain (m. m. maavelan antajain) hyödyksi, se kun korottaa maakorkoa, siis maiden hintoja ja vuokria. Sitävastoin valtion sopii esim. luotonannolla avustaa pienviljelijöitä, mikäli siitä ei koidu valtiolle kustannuksia eikä tappionuhkaa.

Mitä edellä on esitetty, ei ole tarkotettu kieltävän eikä myöntävän vastauksen puolustamiseksi siinä peruskysymyksessä, josta tässä on puhe, nim.: onko maalaisköyhälistön jäseniä koetettava muuttaa pienviljelijöiksi, hankkimalla heille viljelysmaita vaiko ei? Vaan esitetyt näkökohdat ovat tarkotetut valaisemaan vain sitä seikkaa, ettei toistaiseksi vielä tiedetä pätevästi sanoa, onko yleensä maanhankinta hyväksyttävä vai hylättävä keino maalaisköyhälistön auttamisessa, eli onko siitä köyhälistölle enemmän hyötyä kuin vahinkoa. Ja kun tuota ei tiedetä, on mielestämme oikein ja parasta, että sitä keinoa ei nykyään puolueohjelmassamme säilytetä. Toisin sanoen, että ne tämän luvun alkupuolella (siv. 45—46) luetellut, Forssan ja Oulun puoluekokouksissa hyväksytyt lähimmän maatalousohjelman kohdat, jotka edellyttävät pienviljelyskysymyksen ratkaisua, ensi puoluekokouksessa sellaisinaan kumotaan.

Jos tässä olisi kysymys vain sellaisista vanhoista ohjelmavaatimuksista, joiden suhteen ei oltaisi selvillä siitä, onko niistä tarkotettua hyötyä vai ei, niin voisi olla paikallaan niiden säilyttäminen siksi kunnes päteviä tietoja olisi saatu. Mutta mielestämme ei voida puolueemme ja taistelumme menestystä vaikeuttamatta pitää ohjelmassamme mitään sellaisia vaatimuksia, joiden vahingollisuuden mahdollisuus on jotakuinkin yhtä iso kuin hyödyllisyydenkin mahdollisuus, niinkuin nykyään näyttää asianlaita olevan noiden maatalousohjelman kohtain suhteen. Tällaisissa tapauksissa on puolueen parasta ja rehellisintä pysyä odottavalla kannalla ja erossa määrätynsuuntaisista riidanalaisista vaatimuksista.

Meistä näyttää meidän moniaista lausunnoista päättäen, joita muiden maiden puoluetoverien mielipiteiden vaihdosta olemme nähneet julkaisuina, että enimmäkseen muuallakin pidetään nykyään varsinaista maa-

talousohjelmakysymystä sosialidemokratialle varsin vaikeana ja tyydyttävän pätevää ratkaisemista varten liian vähän selvitettyinä, vaikka kehittyneemmissä Euroopan maissa on maatalousoloja tutkittu toki paljoo enemmän ja pätevämmin kuin meillä. Viimeksi pidetyn kansainvälisen kongressin päiväjärjestykseen ehdotettiin alkujaan myös maatalousohjelmakysymystä, mutta se jätettiin silloin liian vähän kypsyneenä kongressin päiväjärjestyksestä pois. Tulevassa kansainvälisessä kongressissa vuonna 1913 se ehkä tulee esille. Olisi mielestämme meille eduksi, jos puolueemme tässä asiassa ainakin tuon kongressin yli pysyisi täysin odottavalla kannalla, jotta sittemmin kenties lopullisesti puolueemme kantaa määrättäessä meillä voitaisiin käyttää hyväksi niitäkin kokemuksia, joita muiden maiden sos.-dem. puolueiden taholta epäilemättä runsaasti esitettäisiin kansainvälisessä kongressissa ja sen käsittelyn yhteydessä julkaistavissa kirjoituksissa. Siihen mennessä olisi oman maamme oloista koetettava kerätä lisää tietoja ja jos voimat myöten antaisi, julkaista pieniä tutkimuksiakin.

On kyllä myönnettävä valitettavasti olevan todennäköistä, etteivät yleensä edellä kosketellut vaikeat kysymykset ole meillä vielä kahden kenties ei vielä kolmen tai neljänkään vuoden päästä niin selvitettyjä että olisi varma toivo saada ne kaikki silloin täysin pätevästi ratkaistuksi. Mutta ainakin sen verran lienee varmaa, että milloin puolueemme myöhemmin tahtoneekaakaan ottaa määrätyn kannan tällaisissa maatalousohjelmakysymyksen nykyään riidanalaisissa kohdissa, niin aina voi se tapahtua sentään jonkun verran pätevämpäin selvitysten pohjalla kuin mitä tällä kertaa on mahdollista saada.

Missään tapauksessa emme tahtoisimme myöntää oikeutetuksi sellaista, tosin pintapuolisesti katsoen lähellä olevaa vastaväitettä, että ehdotuksemme mukaan menetellessä jätettäisiin pelkkäin teoreettisten epäilysten takia epämääräiseen tulevaisuuteen maalaisköyhälistön auttaminen nykyisestä sietämättömästä kurjuudestaan, ottamatta huomioon että juuri maalaisköyhälistö kipeimmin kaipaisi apua aivan heti. Kuten olemme nähneet, ei näet perustu pelkästään epäilyksiin, vaan tosiasioihin se huomio, että yksipuolisen pienviljelysohjelman toteuttaminen ei kaikissa kohdin tulisi olemaan sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa ja vieläpä, että siitä olisi köyhälistölle osittain vahinkoaakin; toiset tosiasiat samalla osottavat päinvastaista, joten epäilyksen alaiseksi jää tässä se pääasia, tokko maanhankinta yleisenä maalaisköyhälistön avustamistoiminnan ohjelmana ajan pitkään tuottaisi köyhälistölle niin paljon kurjuuden lievenemistä kuin mitä se toisaalta sen lieventämistä vaikeuttaisi.

Sitäpaitsi on otettava huomioon, että ehdotuksemme mukaan ei suinkaan kiellettäisi ketään puolueemme jäsentä toimimasta pienviljelysten lisäämiseksi tai edistämiseksi, vielä vähemmän tietenkään ryh-

tymästä pienviljelijäin ammattiin. Onpa ainakin hyvin ajateltavissa, että vaikka pätevät syyt toistaiseksi kehoittavatkin meitä pidättymään yleisen pienviljelysohjelman ajamisesta, niin kuitenkin löytyisi sellaisia erityisiä, pienviljelysten lisääntymistä aiheuttavia uudistustoimenpiteitä, joista huomattaisiin ilmeisesti olevan tuntuva välitöntä hyötyä eikä sanottavaa vahinkoa miltään puolen. Sellaiset toimenpiteet voisivat kenties tulla kysymykseen maalaisköyhälistön väliaikaisina avustamiskeinoina, eikä ehdotuksemme kiellä keltään puolueemme jäseneltä oikeutta ehdottaa, kannattaa tai ajaa sellaisia uudistuksia. Sen mukaan jäisi esim. sos.-dem. eduskuntaryhmän vapaasti harkittavaksi kussakin yksityistapauksessa ehdotetun uudistustoimenpiteen hyvät ja huonot puolet ja sen harkinnan mukaan päätettäväksi kannatuksesta tai hylkäämisestä. Tällainen toimintavapaus, luonnollisesti sosialidemokratian periaatteiden rajoissa, on puolueemme jäsenillä yleensä kaikissa asioissa, joiden suhteen ei ole olemassa määrättyä puolueen päätöstä eikä selvää toimintaohjelmaa. Ja mielestämme on luonnollista ja hyödyllistä, että puolueemme jäsenten toiminta myös puheenaolevalla maatalouskysymyksen alalla jätetään toistaiseksi mahdollisimman vapaan harkinnan varaan. Mutta silti ei ole katsottava että tässä ehdottamamme moniaiden ohjelmakohtain poisto olisi turha ja tarpeeton. Puolueohjelmamme ei käsittääksemme saa sisältää muuta kuin sellaisia toimenpiteitä, joiden ajamiseen tai kannattamiseen puolueemme voi *velvoittaa* jäseniään. Yllämainittujen, yksipuolisesti pienviljelyssuunnan mukaisten toimenpiteiden suhteen ei nyt nähdäksemme puoluekokous voi varmalla vakaumuksella eikä pätevilla perusteilla ylläpitää yleistä velvoitusta, joka sitoiisi toista mieltä oleviakin puolueen jäseniä. Puolueen olisi näin ollen toistaiseksi asetettava näistä asioista keskuudessamme vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomalle kannalle.

Lisäksi on muistettava, että käytännölliseen puolueohjelmaamme tulisi edelleen jättämään muita maalaisköyhälistön jäsenten avustamiskeinoja, vaikka heidän muuttamisensa pienviljelijöiksi täytyisi jättää ohjelman ulkopuolelle. Tärkeimmät niistä kuuluvat kahteen pääryhmään, joiden voidaan sanoa tarkottavan maatyöväen suojelusta ja torpparien vapautusta. Näiden ohella ovat useimmat ohjelmamme sisältämät muut uudistustoimenpiteet yhtä lailla maaseudun kuin kaupunkien köyhälistölle hyödyllisiä ja välttämättömiä. Erityisesti ovat sellaisia kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttaminen, verojen siirtäminen riistäjäin maksettavaksi, yleinen vanhuuseläkkeiden suorittaminen köyhälistölle ja kouluolojen parantaminen. Tiedämme myös, että tällaisista uudistuksista ei hyöty koidu suinkaan yksistään työvälle vaan samalla pientilallisille ja pikkuporvareille, siis koko työtätekevän kansanenemmistön menestykseksi.

Tosin on myönnettävä, että viimeksimainitutkaan uudistukset eivät näytä täysin riittäviltä maalaisköyhälistömme kurjuuden poistamiseksi. Mutta hyvin todennäköistä on, että sen poistamiseksi, enempää kuin kaupunkilaisköyhälistönkään kurjuuden poistamiseksi ei täysin riittäviä keinoja ole olemassakaan niin kauvan kuin kapitalistista järjestelmää kestää.

Ylläolevan perusteella ehdotamme ensi puoluekokouksen hyväksyttäväksi tässä kohden seuraavan lausunnon:

Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten liittämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin he palkkatyöläisinä voivat päästä,

selittää kokous,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen turpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vastusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkoittavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehoittaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan sauttamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvari- ja petollisten maanhankintahommien ja talonpoikaisammattin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkoitukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimainsa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusta ja torpparien vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjän maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, kouluolojen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsivään pienitilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanememistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämätöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosialidemokratisen yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

4. Torpparien ja mäkitupalaisten asia.

Johdannossa olleessa historiallisessa katsauksessa Suomen maalaisolojen kehitykseen on jo mainittu, että Suomen torpparilaitos vasta 1600-luvulla on päässyt ensimmäiselle alulle ja pääasiassa vasta 1700-luvun keskivaiheilta alkanut huomattavammin kehittyä. Torpparien koko luku 1600-luvun lopulla ei noussut kuin noin 1,000:een ja v:n 1750 paikkeilla ei niiden lukumäärä vielä ollut kasvanut kuin noin 3,000 vaiheille. Torppareita oli ensiksi syntynyt aateliskartanoiden maille, joiden viljelykset pääasiassa hoidettiin torpparien ja lampuotien suorittamalla päivätöillä. Ensimmäiset torpparit olivat usein tiloiltaan hädettyjä talollisia, ja aateliskartanon synty jollekin seudulle merkitsi 1600-luvulla usein talollisväestön vajoamista torpparin tai päivätöitä suorittavan lampuodin asemaan.

1700-luvun puoliväliltä alkaa torpparien luku nopeasti lisääntyä. Vuonna 1767 oli niitä jo silloisessa Suomessa lähes 9,000, v. 1805 oli niiden luku kasvanut jo noin 25,000:een ja v. 1865 oli torppareita koko maassa, Viipurin lääninkin 2,668 torpparia lukuun otettuna, noin 63,000. Tämä torpparien ripeä lisääntyminen oli osaksi suoranaista jatkoa 1600-luvun kehitykselle. Kuten johdannossa on mainittu, lisääntyi juuri 1700-luvun puoliväliltä suurviljelys Suomessa huomattavasti. Istuttamalla takamaille torppareita ja vaatimalla näiltä työpäiväveroa hankki tämä kehittyvä suurviljelys itselleen tarpeellisen työvoiman. Lainsäädäntökin koetti edistää torppien syntymistä ja saivatpa suurviljelykset isossa jaossa säilyttää laajoja liikamaita juuri

sitä varten että voisivat torppien perustamiseen saada tarpeellisen laajat alueet. Työvelvollisuus muodostui niin yleiseksi veronmaksumuodoksi torppareille, että esim. 1800-luvun alulla valtiollekin veroja kannettaessa torpparit luokiteltiin ryhmiin ei viljelemänsä maan suuruuden, vaan suorittamiensa verotyöpäivien luvun mukaan.

Torpparilaitoksen kehitys ei kuitenkaan, kuten tiedetään, ole rajoittunut ainoastaan jo mainittuun suurviljelyksen yhteydessä esiintyvään muotoon. Talonpoikaisillakin tiloilla, joilla pien- tai keskikokoinen viljelys pysyi vallitsevana, kotiutui se yhteismetsäin jaettua myöskin sen kautta, että varsinkin perintötilaisuuksissa muutamat perillisistä siirtyivät uutistorppareiksi takatiluksille, johon lainsäädäntö heille soi nimenomaisen oikeuden, tai sen kautta että vieraille luovutettiin torpan paikka talon takatiluksilta. Laajat takamaat, joilla muuten ei juuri arvoa omistajalleen ollut, kävivät tämän kautta hyötyä tuottaviksi. Kun talo itse viljelystensä hoitoa varten ei vierasta työvoimaa ainakaan suuremmassa määrin tarvinnut, ei torpparin työvelvollisuus näissä tapauksissa yleensä suureksi muodostunut. Paitsi muutamia työpäiviä pantiin sen vuoksi usein torpparin kannettavaksi osa talon yleisistä rasituksista (maantientekovelvollisuus y. m.). Mutta kenties tärkeimmäksi osaksi näiden torpparien vuokramaksussa kävi kuitenkin rahavero joko vuotuisen vuokramaksun tai käsi- ja ostarahain muodossa. seikka, joka saa selvityksensä sen kautta, että tavaratuotannon vähitellen valtaapäätessä talollisväestön keskuudessa alkaa esiintyä rahantarvetta, jonka vuoksi torppareilta koetetaan saada tällaista tuloa.

Vielä nykyisinkin selvästi voidaan erottaa nämä kaksi torppari-ryhmää: kartanoiden työtorpparit ja talonpoikaistilain torpparit. Huomattava seikka on myöskin, että torppareita vielä nykyisin on eniten juuri maan lounais- ja keskiosissa, missä suurviljelyskin on parhaiten kehittynyt. Vuonna 1901, jolloin koko maassa oli noin 152,000 torpparia ja mäkitupalaista, oli noin 71,000 maanomistajaa eli noin 60 pros. maanomistajain koko luvusta sellaisia, joilla ei maallaan lainkaan ollut tällaisia alustalaisia. Noin 35,000 maanomistajalla oli niitä vain vähäinen luku, enintään kolme kullakin, mutta jälellä olevilla noin 10,700 maanomistajalla, joilla näitä alustalaisia oli vähintään 4, oli niitä yhteensä lähemmä 100,000 eli lähes $\frac{2}{3}$ torpparien ja mäkitupalaisen koko lukumäärästä.

Alustalaisten oloissa on muutenkin vielä nykyään runsaasti kuraantuntuvia piirteitä feodalisesta riippuvaisuudesta maanomistajista ja vanhentuneista luontaistaloudellisista oloista. Ei kuitenkaan liene tarpeellista näitä yleisesti tunnettuja seikkoja nyt tässä käydä kuvailemaan. Osittain niitä hiukan myöhemmin sitäpaitsi kosketellaankin toisessa yhteydessä.

Mäkitupia on syntynyt yleensä varsinaisten maanviljelys- eli maatorppien rinnalla, joskin yleensä jonkunverran myöhemmin. Aikaisemmin oli mäkitupain perustaminen ollut kokonaan kielletty, kunnes v. 1762 maanomistajille annettiin oikeus rakentaa mäkitupia „naineille palkollisilleen“. Nämä mäkitupalaiset olivat velvolliset, paitsi työveron suorittamiseen, myöskin muuten ensi sijassa tekemään työtä sille maanomistajalle, jonka maalla asuivat, ja yleensä varhaisempi mäkitupalaisväestö muodostaa ensimmäisen alun maalaistyöväen ja maaseudun tilattoman väestön kehittämisessä. Mäkitupia näyttää yleensä vanhempaan aikaan syntyneen pääasiassa talonpoikaistalojen maille, kylien kupeeseen, mutta harvemmin kartanoiden tiluksille. Niiden suhde päätilaan on yleensä muodostunut samansuuntaiseksi kuin torpparin, joskin luonnollisesti mäkitupalaisen vuokramaksun kokonaismäärä on ollut vähempi. Mäkitupalaisen lukumäärästä ei ole täydellisiä tietoja olemassa. Vuoden 1750 paikkeilla oli niitä vain vajaa 2,000, v. 1805 taas n. 7,000. Sittemmin on tietoja vasta aivan viime vuosilta olemassa, ja ne osottavat että mäkitupien luku on viime vuosiin saakka ollut lisääntymässä.

On myöskin jo johdannossa viitattu siihen, miten kapitalismin hävitystyö viimeksikuluneena vuosikymmenenä on alkanut torppariväestön keskuudessa. Torpparien lukumäärä alkaa pysähtyä kasvusaan. 1890-luvun alulle jatkuu tosin vielä hidasta lisääntymistä, ollen torpparien koko lukumäärä siihen aikaan noin 71,000 vaiheilla. Mutta sen jälkeen alkaa suoranaan väheneminen, niin että vuonna 1901 torpparien luku laskettiin olevan vain 67,000 ja v. 1905 enää vain 65,000. Mäkitupien lukumäärän osottaa tilasto kyllä jatkuvasti lisääntyvän; mutta tämä lisääntyminen on viimeaikoina nähtävästi toisen luontoista kuin aikaisemmin, johtuen ainakin osaksi teollisuus- y. m. työväen ja heidän asuntopalstainsa lukumäärän kasvamisesta.

Nämä luvut kuvastavat, vaikkakin vain osittain, sitä torpparien ja mäkitupalaisen omaisuuden anastusta, joka kapitalistisen kehityksen valtaan päästessä on alkanut ja jota paraillaan jatkuu. Ne torpat jotka torpparit ja heidän esivanhempansa sukupolvi toisensa jälkeen kovalla työllä vuosikymmenien jopa vuosisatainkin kuluessa ovat asumattomiin korpiin raivanneet, samaan aikaan suorittaen vielä raskasta maaveroa isännilleen, ne ovat heidän työnsä tulosta, heidän kieltämätöntä omaisuuttaan, jollei aina kokonaan, niin usein kuitenkin hyvin suureksi osaksi. Torpan paikka on usein jo alkuaankin joko perintöosuudesta tai pitkällisen palveluksen palkkiona tai sitten suorastaan oston kautta torpparille joutunut. Tunnustipa Suomen eduskunnan maatalousvaliokuntakin vuosien 1907 ja 1908 valtiopäivillä torppareilla ja mäkitupalaisilla tällaisen oikeuden olevan raivaus-

työnsä tuloksiin, vaikkakaan eduskunnan hyväksymään lopulliseen lakiehdotukseen ei tästä aiheutuvia säädöksiä otettukaan.

Torpparien ja mäkitupalaiusten tämän omaisuuden anastaminen, joka anastaminen yhä lisääntyvissä torpparihäädöissä ja torpparien lukumäärän jatkuvassa vähenemisessäkin ilmenee, ei kuitenkaan ole ainoa muoto, jossa kapitalistinen kehitys on tämän väestön tilaa uhannut.

Se alituinen epävarmuus, missä torppari- ja mäkitupalaisväestö tämän kehityksen jaloissa on elänyt ja jota epävarmuutta lainsäädäntö usein on enemmän lisännyt kuin vähentänyt, on sekin puolestaan erittäin turmiollisesti vaikuttanut tämän väestön taloudelliseen olotilaan yleensä. Tähän tulee sitten lisäksi ne monenmoiset vanhaa käytäntöä ja tapaa rajottavat lainsäädäntö- y. m. toimet, joiden kautta torpparien metsänkäyttöoikeutta, heidän oikeuttaan vapaasti viljellä tiluksiaan, heidän tilustensa siirto- ja myynti-oikeutta on rajotettu ja supistettu tai ne heiltä kokonaan pois riistetty. Mutta kenties kaikkein enimmäen on torpparien taloudellista edistystä kahlehtinut se veron kiskominen, jonka alaisina he ovat ja se muoto, jolla he veronsa tai vuokransa suorittavat. Jo 20 tai 30 markan arvoinen vero viljelysmaan hehtaarilta on usein niin suuri, ettei maanviljelys sellaista veroa voi kannattaa, puhumattakaan 40 ja 50, jopa 100 markan suuruisista ja vieläkin suuremmista, joita niitäkin hyvin usein tavaataan. Ei ainoastaan koko maanviljelyksen tuottama voitto tämän verotuksen kautta kiskota torpparilta maanomistajan taskuihin, vaan täytyy torpparin vielä niistä sivuansioistaan, mitkä hän toimeentulokseen on pakotettu hakemaan, useimmiten käyttää osa maanomistajain pussin täyttämiseksi. Ei ole olemassa täydellisiä tietoja, joiden nojalla voitaisiin laskea, kuinka suureen summaan torpparien ja mäkitupalaiusten vuotuiset vuokrat yhteensä koko maassa nousevat, mutta sikäli kuin nykyään voidaan arvioida, nousevat ne vähintään 15—20 miljoonaan markkaan. Tämä vuokramaksu on sen ohella laajoissa osissa maata pääasiassa työssä tai luonnontuotteissa suoritettava.

Ne haitat, mitkä työvuokrasta torppareille aiheutuvat, ovat hyvin tunnetut ja viime aikain torpparilakoissa ja muissa isäntien ja torpparien välisissä riitaisuuksissa on tämän vuokramaksun muodon rasittavuus tullut räikeällä tavalla ilmi. Työvero on myös samalla kun se kovin vaikeuttaa torpparin omain viljelysten hoitoa, pahin osa sitä orjuuttavaa alustalaissuhdetta ja näkyvin ilmaisu siitä feodalisesta riippuvaisuussuhteesta, missä torppariväestö yhä vieläkin on. Torpparin suhde maanomistajaan, hänen riippuvaisuutensa isännästään, josta torpparilla vanhempain aikain luontaistaloudellisissa oloissa usein oli etuakin, se kun häntä siihen aikaan monessa suhteessa suoja-sikin on täten yhä yksinomaisemmin muuttunut keinoksi, jonka kautta isännälle käy mahdolliseksi riistää turvatonta alustalaistaan.

On selvää, että tällaisissa oloissa ja tällaisen kapitalistisen riistämisen alaisena torppari- ja mäkitupalaisväestön taloudellinen edistys on useimmiten aivan mahdoton ja joka tapauksessa erittäin vaikea ja epävarma. Epäilemättä myöskin maanomistajain viljelystä haittaa nykyiset alustalaisolot. Maanomistajalle voi niistä kuitenkin olla osittain hyötyä, sillä jatkaen vanhanaikaista maataloutta alustalaisensa varassa, voi hän kiristämällä veroja ja pitentämällä työpäiviä j. n. e. yhtä kaikki hyvin tulla toimeen. Mutta maataloudellinen edistys tällöin luonnollisesti pysähtyy, koneita ja edistyneimpiä viljelystapoja otetaan vain verkalleen käytäntöön. Tällä tavoin nykyiset alustalaisolot, paitsi että ne tuomitsevat laajat kansankerrokset taloudelliseen kurjuuteen, myöskin ylläpitävät vanhentuneita tuotanto-oloja ja estävät taloudellista edistystä.

Tällaisissa oloissa elävä torppari- ja mäkitupalaisväestö ei ole yleensä paremmassa, vaan usein päinvastoin huonommassa asemassa, kuin varsinainen palkkatyöväestö. Viimeksi kuluneina vuosikymmeninä tapahtunut rahapalkkain kohoaminen, joskaan se yleisesti ei ole sanottavasti varsinaisen työväenkään asemaa parantanut, on vuokramiesten asemaa monessa suhteessa huonontanut. Samalla kuin tarvetavarain hinnat ovat kohonneet ja torpparien rahantarve muutenkin on kasvanut, on nimittäin toiselta puolen, työveron raha-arvon parin viime vuosikymmenen aikana kasvaessa enemmän kuin kahdenvertaiseksi, jo senkin kautta veronkiskomisen määrä lisääntynyt. Torppareille ja mäkitupalaisille tai ainakin heidän lapsille, merkitsee näin ollen teollisuustyöväen riveihin siirtyminen useinkin kurjuuden lievenemistä. Tällaista siirtymistä on Ruotsissa, missä teollisuuden kehitys on ollut varsin voimakas, jo useamman vuosikymmenen ajalla tapahtunutkin. Meillä tällainen siirtyminen sensijaan, teollisuuden paljoa hitaamman kehityksen vuoksi, on nykyoloissa ainakin vielä varsin hidasta. Juuri tästä syystä on maaseudun varsinaisen tilattoman väestön luku päässyt niin suureksi kehittymään ja sen erikoinen pula voinut muodostua niin vaikeaksi. Senvuoksi ovat myöskin torpparit ja mäkitupalaiset nykyisin niin turvattomassa asemassa maanomistajain anastusta vastaan, ja samasta syystä on heidän asemansa helpottaminen ja heidän suojelemisensa niin kipeän tarpeen vaatima sekä torpparien että muunkin köyhälistön olojen kannalta.

Se maanvuokraa koskeva lainsäädäntö, mikä meillä viime vuosikymmeninä on saatu aikaan, ei sanottavasti ole alustalaisoloja maassamme kyennyt parantamaan. Tämä maanvuokralainsäädännön uusiminen, jolla osittain myös on koetettu turvata vuokramiestä vuokrasopimusta tehtäessä, on suurimmaksi osaksi jättänyt vanhastaan olevat torpparisopimukset uuden lainsäädännön ulkopuolelle eikä näin

ollen ole alustalaisoloihin juuri koskenutkaan. Nekin harvat takautuvaa luonnetta olevat säädökset mitkä saatiin vuoden 1909 torpparilakiin, ovat tosioloissa tuskin muuta vaikuttaneet, kuin että niiden kautta on aikaansaatu torppareille ja mäkitupalaisille 7—14 vuoden „rauhotusaika“, jonka kuluessa he jotenkuten siinä ovat turvassa mielivaltaisilta häädöiltä. Toinen tärkeä oikeus, joka torpparien hyväksi tuohon lakiin saatiin, nimittäin oikeus siirtyä työverosta rahaverolle, lienee taas pääasiassa jäänyt kuolleeksi kirjaimiksi sen johdosta, että on säädetty, että työvero on rahaksi muutettava paikkakunnalla käyvän päivätyön nykyisen arvon mukaan. Torpparien verokuorma ei näin ollen rahaverolle siirtymisen kautta vähene, vaan päinvastoin tulee siten sekin veronnousu, joka työpalkkain kohotessa on vuokraopimuksen tekemisen jälkeen tapahtunut, nimenomaan torpparia rasittamaan korotettuna rahaverona. Kenties torpparien enemmistölle on rahaverolle siirtyminen tästä syystä sula mahdottomuus. Sikäli kuin vuoden 1909 torpparilaki sisältää takautuvaa luonnetta olevia säädöksiä, jotka koskevat torpparin oikeutta torpanhaltijana ja hallinto-oikeuden siirtoa merkitsevät sen säädökset ainakin useilla seuduilla maata torpparin nykyisen oikeuden rajottamista eikä laajentamista.

Sekin vähäinen turva, minkä nykyinen maanvuokralaki torppareille suo, lakkaa sitäpaitsi pääosaltaan muutaman vuoden kuluttua, sillä vuodesta 1916 alkaen alkaa uuden lain vuokramiehille suoma rauhotusaika asteettain päättyä. Kiireellisiä toimenpiteitä tarvitaan siis myöskin tältä kannalta torpparien ja mäkitupalaisten oikeuksien suojaamiseksi.

Näitä toimenpiteitä suunniteltaessa ei ole kysymys sen aseman muuttamisesta, mikä torppareilla ja mäkitupalaisilla on tuotannossa. Tässä suhteessa eivät nämä väestöryhmät olekaan samanlaisessa asemassa. Torppareille on useimmiten maanviljelys pääasiana, mäkitupalaiset taas saavat toimeentulonsa muulla tavoin, pääasiassa työansioillaan, ja useinkin on vuokratilus heille vain asuntopalstana. Niinpä vuonna 1901 mäkituvanhaltijoista noin 18,000 oli käsityöläisiä, tai teollisuustyömiehiä, noin 5,000 kaupan tai liikkeen palveluksessa olevia, noin 11,000 syytinkiläisiä ja noin 18,000 sekatyöläisiä tai ilman vakinaista tointa olevia. Maatyömiehiä joilla oli mäkitupa voidaan samana vuonna laskea olleen noin 30,000 ja varsinaisia maatorppareita noin 67,000, mutta näistäkin viimemainituista vain osan laskettiin saavan toimeentulonsa pääasiassa oman maanviljelyksensä varassa. Niiden mäkitupalaisten vastainen kehitys, jotka toimeentulonsa saavat teollisuustyöstä, riippuu luonnollisesti varsin suurella määrällä teollisuustyöväen olojen yleisestä kehityksestä maassamme. Seka- ja maatyöväen maanvuokraus taas on läheisessä yhteydessä näiden työväenkerrosten kehityksen kanssa. Maanviljelyksestä taas

toimeentulonsa saavan varsinaisen torppariluokan tulevaisuus riippuu pienviljelyksen tulevaisuudesta maassamme.

Mutta yhteistä torppareille ja mäkitupalaisille, heidän elinkeinostaan huolimatta, on heidän alustalaisasemansa. Isännästään ovat he yhtäläillä feodalisissa riippuvaisuudessa ja yhtäläillä turvattomia hänen anastuspyyteitään vastaan.

Viitattiin jo edellä siihen, että torppareilla ja mäkitupalaisilla ei ole katsottava olevan vain vuokraoikeus, vaan usein paljon täydellisempi varsinainen asumisoikeus tiluksiinsa, joita he monastikin useat sukupolvet ovat viljelleet ja raivanneet ja joihin he jo usein alkuaan perinnön, oston tai muunlaisen saannin kautta ovat suoranaisen oikeuden saavuttaneet. Tämän torpparien omaisuuden suojaaminen maanomistajain aikomalta selvältä ryöstöltä on ensimmäinen toimenpide, mikä heidän asemansa turvaamiseksi on tarpeen. Mutta se ei kuitenkaan yksin riitä, vaan on samalla myöskin yletön veronriistäminen saatava lopetetuksi. Vuokramaksuja on, kuten tiedetään, säännöllisesti sitä mukaa korotettu, kuin torpparit ovat laajentaneet torppainsa viljelyksiä tai muuten niitä parannelleet, ja työvuokran rahanarvon kohtaminen on jo sinänsä merkinnyt veronriistämisen kasvamista. Tämä kaikki on tehnyt torpparien ja mäkitupalaisien aseman vaikeaksi ja sitäpaitsi myöskin nämä veronkorotukset tosiasiaassa merkitsevät nekin torpparien omaisuuden anastamista. Torpparien auttamiseksi olisi näinollen myöskin heidän suorituksensa järjestettävä sellaisiksi, etteivät he tule maksamaan vuokraa siitä, mikä todellisuudessa on katsottava olevan heidän omaansa. Vihdoin kuuluu tähän torpparien auttamiseen myös välttämättä heidän hallinto-oikeutensa laajentaminen, sen saattaminen vapaaksi kaikesta riippuvaisuudesta maanomistajasta niin lähelle varsinaista omistusoikeutta kuin suinkin, sillä vasta silloin kun hän vapaasti voi torppaansa käyttää ja viljellä tai siitä luopua ja sen toiselle siirtää, on torpparin omaisuus todella tämän nimen arvoinen. Tällainen torpparin oikeuden laajentaminen, se kun tekee lopun vielä nykyisin niin kouraantuntuvista feodalisista jätteistä torpparioloissa, on myöskin täysin taloudellisen kehityksen vaatimusten mukainen.

Sellaiset uudistukset kuin edellä on viitoteltu, eivät luonnollisesti ole mahdolliset tavallisen vuokralainsäädännön uudistuksen rajoissa. Ne vaativat kaikki luonteeltaan takautuvia säädöksiä, joiden kautta torpparien ja mäkitupalaisien oikeudet saatetaan voimaansa kaikissa edellämainituissa suhteissa, missä porvarillinen lainsäädäntö ne jo heiltä on joko kokonaan tai osittain riistänyt. Tässä on toimitettava sellainen torpparien vapauttaminen, joka monessa suhteessa tulee olemaan samaa luonnetta kuin aikoinaan keski-Euroopassa talonpoikain

vapautus maaorjuudesta ja sen yhteydessä olleesta feodalisesta riippuvaisuudestaan maanomistajain Isäntävallasta.

On selvää että torpparien vapauttaminen pakkotoimenpiteillä, joilla otettaisiin maanomistajilta osa sitä, mitä he jo ovat luulleet saaneensa ikipäiviksi alustalaisiltaan riistetyksi, ei ole omistaville luokille mieleen. Hekin ovat kuitenkin huomanneet, että torppariolojen uudistus on pakosta toimitettava, ja sen vuoksi ovat he jo varsin ovelasti yrittäneet saada tämän aikaan sillä tavoin, ettei heidän ryöstö-oikeuksiaan tässä vapautuksessa „loukattaisi“. Sellaisen yrityksen sisälsi porvaripuolueiden taholta viime valtiopäiville jätetty ehdotus „maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle“. Sen tarkoituksena sanottiin — varovasti puhuen — olevan m. m. „nykyään olemassa olevien vuokratilojen, etupäässä suurempien eli varsinaisten maanviljelystorppien haltijain avustaminen pääsemään viljelemiensä vuokratilojen omistajiksi“. Valtion varoista oli tähän tarkoitukseen torppareille lainoja välitettävä, mikäli he maanomistajain kanssa tehtävään sopimusten kautta voisivat päästä tilaisuuteen ostaa torppansa omikseen.

Kieltämättä olisi tuollainen „torpparien vapauttaminen“ maanomistajille erittäin edullinen ja mieluinen. Torppareille voisivat he myydä kaikki heille itselleen hyödyttömät torppain tilukset, käyttäen näissä kaupoissa hyväkseen kaikkea sitä riippuvaisuutta, missä nämä alustalaiset heistä nykyisin ovat. Häädön uhalla voitaisiin torppareita pakottaa ostokauppoihin millä hetkellä hyvänsä ja melkein miten suuresta hinnasta tahansa. Entiset korkeat torpparien suorittamat verot tulisivat luonnollisesti hintaa määrätessä huomioon otetuksi, ja selvää on, että ostohinnasta jäisivät tällöin myös vähentämättä niiden korvausvaatimusten ja muiden oikeuksien raha-arvot, jotka torppareilla tiluksiinsa on katsottava olevan. Torpparit ja mäkitupalaiset tulisivat täten maksamaan täyden, jopa tavallista korkeamman hinnan tiluksistaan, jotka suureksi osaksi ovat heidän omaisuuttaan. Maanomistajat saisivat täten runsaat rahatulot, ja heidän ryöstöpyyteensä torpparien omaisuuden suhteen toteutuisivat täydelleen.

Tällaisten yritysten torjumiseksi on puolueellamme entistäkin enemmän syytä käydä täydellä ponnella vaatimaan oikeata torpparien ja mäkitupalaisien vapauttamista. Kun kerran tunnustetaan se käsitys, ettei torppareilla ja mäkitupalaisilla ole ainoastaan vuokraoikeutta, vaan yleensä paljoa laajemmat oikeudet tiluksiinsa ja että heille kuuluu torpan varsinainen asumisoikeus, niin seuraa jo tästä varsin liiheisesti vaatimus, että torpparit ja mäkitupalaiset olisivat saatettavat tilustensa laillisiksikin omistajiksi.

Tällaista vapautusta puheenaolevat alustalaiset itsekkin varsin yleisesti haluavat päästäkseen turvaan edes isäntiensä anastuspyyteilä.

Heidän muuttamisensa tilustensa omistajiksi ei kuitenkaan saisi tapahtua porvarieryn tyrkyttämään vapaaehtoisten sopimusten perusteella, vaan olisi erityisesti laissa säädettävä ne perusteet, joiden mukaan torppareilla ja mäkitupalaisilla olisi oikeus lunastaa tiluksensa omikseen. Tässä suhteessa olisi ensinnäkin säädettävä, että lunastushinnan määräämiseksi olisi torppien arvosta vähennettävä pois kaikkien niiden korvausvaatimusten ja muiden oikeuksien arvo, joita torppareilla on ilmeisesti katsottava torppiinsa olevan. Nähtävästi tulisi tällöin niiden vanhempien torppien lunastushinta, joita torpparit useita sukupolvia ovat viljelleet tai joihin heillä muutenkin jo alkuaan on ollut parempi oikeus, muodostumaan hyvin alhaiseksi; voisipa olla kohtuullista, että eräille torppariyhmille, esim. perintötorppareille, olisi täydellä syyllä vaadittava oikeutta päästä ilman lunastuksen maksamista omistajiksi. Uudempaan aikaan perustettuihin torppiin nähden taas tai milloin torppa on talon puolesta pantu kuntoon, tulisi luonnollisesti yleensä lunastushinnan mainitulla tavalla vähentäminen suhteellisesti vähemmässä määrin kysymykseen. Sen hinnan määräämistä, josta torpparit ja mäkitupalaiset olisivat oikeutetut tiluksensa omikseen lunastamaan, ei muutenkaan voitane jättää vapaan sopimuksen varaan. Sitä varten olisi välttämättä lain kautta määrättävä yleiset perusteet, jossa suhteessa olisi ajateltavissa useampiakin menetelmiä. Niiden lähempi pohtiminen ei mielestämme kuitenkaan tässä ole tarpeen, vaan kuuluu se eduskunnassa asiasta tehtävän aloitteen yhteyteen.

Torpparit olisi tällöin ehkä oikeutettava pitemmän ajan kuluessa vuotuismaksuilla kuolettamaan torppien vapaaksi-ostossa heidän suoritettavakseen joutuva lunastushinta. Kun koko vapautustoiminta täten tulisi pakkolainsäädännöllä järjestetyksi, ei nähdäksemme myöskään mikään estäisi, että valtio ryhtyisi välittämään tätä torppien ja mäkitupien vapaaksi-ostoa, laskemalla tätä tarkotusta varten liikkeeseen korkoa kantavia obligatsioneja, joilla se ensin suorittaisi maanomistajille heille tulevan lunastushinnan ja joiden korot ja kuoletus suoritettaisiin torpparien ja mäkitupalaisien vuotuismaksuilla, jotka kannettaisiin valtiolle. Nähtävästi tämän suuntainen suoritustapa, jonka kautta maanomistajat saisivat välittömästi haltuunsa rahanarvoisia arvopapereita ja jota eräät porvarilliset politikoitsijat muutama vuosi sitten suosittelivat, voisi jossain määrin helpottaa tämän uudistuksen läpimenoa.

Tällainen torpparien vapauttaminen ei sinänsä merkitsisi pienviljelysten lisäämistä, sillä sen kautta ei varsinaisesti muuttuisi heidän asemansa tuotannossa, olivatpa he palkkatyöläisiä tai pienviljelijöitä, vaan muutos koskisi ainoastaan heidän oikeuttansa tiluksiinsa. Tilustensa omistajina olisivat torpparit ja mäkitupalaiset epäilemättä paljon paremmin kuin nykyisessä riippuvaisessa alustalaisasemassaan turvat-

tuina isäntäinsä anastuspyyteiltä, eikä heitä myöskään enään tuo alustalaissuhde estäisi viljelyksiään vapaasti hoitamasta. Luonnollisesti tässä kuitenkin on pidettävä mielessä yleensä yksityisomistuksen huonot, kuten suhteellisesti hyvätkin puolet. Omistajiksi päästyään olisivat torpparit vapaat maanomistajain nykyisestä isäntävallasta, joka ei tunnusta eikä jätä oikeastaan mitään heidän työnsä tulosta heidän omaisuudekseen, he voisivat myös myydä omaisuuttaan niin kuin haluaisivat, eikä sitä möisi toinen mies, kuten nykyään myö tai muuten muille siirtää. Mutta tietenkään eivät he sittenkään olisi turvassa kaikelta kapitalistiselta anastukselta, ei sen enempää kuin muutkaan pientilalliset, joiden uhanalaista asemaa edellisessä luvussa tarkastelimme. Vieläpä olisivat torpparit myös vapautuksensa jälkeen vaikeammassakin asemassa kuin nykyiset velattomat pientilalliset, koska heillä olisi vapaaksilunastushinta kuoletettavanaan. Ja sellaiselta anastukselta, joka suurpääomain ja yleisen kapitalistisen kehityksen taholta uhkaa yleensä pientilallisia velkaannuttaa ja sortaa konnuiltaan, siltä eivät torpparit olisi turvattuja vapautuksensa jälkeenkään. Sen paremmin turvattua asemaa kuin yleensä pientilallisilla on nykyisessä yhteiskunnassa, ei näytä mahdolliselta toimittaa myöskään torppareille tai mäkitupalaisille.

Jo tähänkin nähden on luonnollista, että olisi kussakin yksityistapauksessa jätettävä torpparien ja mäkitupalaisten oman harkinnan varaan, haluavatko he pyrkiä tilustensa omistajiksi. Voidaan nimittäin hyvin ajatella, että kenties osa heistä ei tällaista muutosta haluaisikaan. Jos pienviljelys osottautuisi huonosti kannattavan tai jos torpan tilukset joko asemansa tai maanlaadun vuoksi olisivat epäedulliset, olisi esim. hyvin luultavaa, että ainakin se osa torppareista, joille lunastusehdot eivät tulisi olemaan erityisen edullisia, mieluummin yhä edelleen pysyisi vuokramiehen asemassa, kuin ryhtyisi vakinaisesti sitomaan itseään torppaan ostamalla sen itselleen. Myöskin se seikka, että torppari vapautuksessa useinkin voisi menettää osittain tai kokonaan laidun- tai metsänkäyttöoikeutensa talon mailla, saattaisi moniaissa tapauksissa tehdä tuollaisen vapaaksi-oston hänelle vähemmän edulliseksi. Muitakin syitä voisi epäilemättä esiintyä, jotka vaikuttaisivat, että moni torppari mieluummin yhä edelleen pysyisi vuokramiehenä, jos vain hänen asemansa tässä suhteessa muodostuisi riittävän vapaaksi ja turvalliseksi.

Tämän vuoksi olisi puolueemme, samalla kuin se käy vaatimaan torppien ja mäkitupain vapaaksi ostamista, myöskin rinnan yhä edelleenkin vaadittava yleistä torpparien ja mäkitupalaisten oikeuksien turvaamista heidän nykyisessä asemassaan. Tärkein toimenpide tässä suhteessa olisi epäilemättä yleinen vuokramaksujen uudelleen järjestäminen sillä tavoin, että vuokramaksut yleisten laissa säädettävien

perusteiden mukaan alennettaisiin kohtuullisen suuriksi rahasuorituksiksi. Tässäkin olisi välttämättä pidettävä silmällä, ettei torppari tulisi maksamaan vuokraa siitä mikä oikeastaan on katsottava hänen omaisuudekseen. Vuokramaksujen järjestelyyn tulisi liittyä torpparin hallinto-oikeuden turvaaminen, aluksi esim. siinä muodossa, että vuoden 1909 torpparilain esimerkin mukaisesti kaikkien nykyisten torpparien ja mäkitupalaisten sopimusaikaa pidennettäisiin, tai jos torppari mieluummin haluaisi torpasta luopua, hän saisi lähtiessään käteensä täyden korvauksen kaikesta siitä omaisuudesta, mikä häneltä torppaan jäisi. Samalla olisi torpparien ja mäkitupalaisten hallinto-oikeutta muutenkin laajennettava, ennen kaikkea heidän oikeuksiaan vapaasti viljellä tiluksiaan ja niitä siirtää vieraalle, jopa sitenkin, että torpparille kävisi mahdolliseksi kiinnittää torppansa velan vastineeksi.

On selvää etteivät tällaisetkaan muutokset olisi muulla tavoin toimeenpantavissa kuin pakkolainsäädännön kautta, ja kuuluvat nekin yleiseen torpparien vapautukseen.

Tätä vapautusta toimitettaessa lienee erinäisissä poikkeustapauksissa sekin mahdollisuus ajateltavissa, että maanomistajalle jätettäisiin oikeus lunastaa torppa tai mäkitupa itselleen. Torpat ja osittain mäkituvatkin ovat usein syntyneet aikoja sitten, joten toisinaan on hyvin mahdollista, että päätilan järkipäinen taloudenhoito nykyisin vaatisi torpalle jätettyjä tiluksia. Samoin on myöskin mahdollista, että torppa edelleen olisi talolle tarpeellinen esim. metsänvartijoiden tai metsätyöväen asunnoksi. Myöskin voisi sattua, että torpan erottaminen itsenäiseksi kovin pahasti pirstoaisi talon maita. Tällaisissa tapauksissa ei ehkä olisi syytä vastustaa tuollaisen lunastus-oikeuden jättämistä maanomistajalle, kun vain tämän oikeuden käyttämiseen sidottaisiin muun muassa se ehto, että torpparille olisi tällöin suoritettava korotettu korvaus omaisuudestaan ja oikeuksistaan.

Samalla kun ryhdyttäisiin toimenpiteisiin nykyisten torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamiseksi, olisi myöskin uusia vuokrasopimuksia tekevän eduksi koetettava saada parannuksia voimassaolevaan maanvuokralakiin. Kuten muistetaan, tuli tähän maanvuokralakiin m. m. useita sellaisia kohtia, jotka ovat omiaan vaikeasti sitomaan vuokramiestä orjuuttavaankin vuokrasopimukseen. Samoin riistettiin siinä varsin mitättömäksi vuokramiehen oikeus korvauksen saantiin vuokratilalle tekemistään parannuksista. Tuollaisia kohtia olisi koetettava saada niin korjatuksi, että sellainenkin vuokramies, joka ehkä on ollut pakotettu tekemään sopimuksen ylivoimaisesti rasittavilla ehdoilla tai muuten olojen pakosta joutuu vuokratilalla sietämättömään ahdiinkoon ja tahtoisii päästä kesken vuokra-aikaa sopimuksesta irti, että hän voi siitä vapautua menettämättä oikeuttaan korvauksen saan-

tiin parannuksistaan. Sillä jollei lakia noin saada korjatuksi, voi 50 vuoden vuokra-aika, joka nykyään on säädetty uusiin sopimuksiin nähden lähimmäksi sallitaksi vuokra-ajaksi, olla erityisissä tapauksissa vuokramiehelle epäedullisempi kuin lyhyempi vuokra-aika. Tällaisia tapauksia silmällä pitäen olisi eduskunta-ryhmällemme jätettävä vapaa harkintavalta myös vuokra-aikaa koskevain lainkohtain säätämässä vuokramiehille kaikin puolin mahdollisimman edulliseksi. Silloin kun oli kysymyksessä nykyisten torpparien ja mäkitupalaisten oikeuksien turvaaminen maanvuokralakiuudistuksen kautta — jonka tarkoituksen kuitenkin eduskunnan porvarillinen enemmistö teki tyhjäksi — niin oli luonnollisesti paikallaan, että heidän oikeuksiaan koetettiin turvata mahdollisimman pitkiksi ajoiksi.

Yksityiskohtaisten suunnitelmain valmisteleminen ja ehdottaminen sekä maanvuokralain korjaamista että nykyisten torpparien ja mäkitupalaisten vapautusuudistusta varten on mielestämme sopivimmin jätettävä niiden eduskunta-alotteiden yhteyteen, joita näistä asioista olisi koetettava lähimmässä tulevaisuudessa saada aikaan ja joiden valmistelun järjestämisestä vielä alempana erikseen tulee puhe.

Sen perusteella mitä edellä olemme esittäneet, ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi, että

torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntäinsä häätö- ja ryöstö-pyyteiden kynsistä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuurintaisen pakkolainsäädännön kautta kuin edellä on esitetty.

Muu osa puolueohjelmaa

tarvitsisi mielestämme kylläkin monessa kohden osittaista tarkistamista ja kehittämistä. Mutta kun viime puoluekokouksen päätöksen mukaisesti olemme koettaneet ensinnä käsitellä maatalousohjelmakysymystä, ei meille valitettavasti ole jäänyt aikaa ryhtyä valmistelemaan tarkistusehdotuksia muiden ohjelman kohtain suhteen. Ei liene myöskään varsin tarpeellista eikä aivan hyödyllistäkään, että samassa puoluekokouksessa yritettäisiin, monien muiden isojen asiain ohella, ratkaista useita laajakantoisia ohjelmakysymyksiä yhdellä kertaa. Muutamia pieniä muutosehdotuksia eräistä ohjelman sivuseikoista olisi kyllä verrattain helppo jo nyt esittää ja ensi puoluekokouksessa ratkaista; mutta tällaisillakaan muutoksilla ei nähdäksemme ole nyt sellaista kiirettä, etteivät ne voisi jäädä siksi kunnes muutenkin on ennatetty ohjelman tarkistamista enemmän harkita ja valmistella.

Mielestämme olisi niinmuodoin, mikäli tilaisuus myöten antaisi, pidettävä ensi puoluekokouksen jälkeenkin vireillä Kotkan kokouksen alkuunpanemaa ohjelman tarkistamistyötä. Periaatteellisen ohjelmamme yleisen suunnan muuttamiseen ei tosin nähdäksemme ole mitään syytä, mutta sen esitystavan kehittäminen ja selventäminen kohta kohdalta mahdollisimman tarkoin Suomen erityisiäkin oloja vastaaviksi olisi katsottava hyödylliseksi ja toivottavaksi. Mutta sekin vaatisi ilmeisesti niin pitkää valmistelua, että tuskin on syytä aivan ensimmäiseksi sitä kiirehtää. Sen sijaan olisi pyrittävä valmistamaan ehdotuksia niiden lähimmän ohjelmamme kohtain täydentämiseksi, jotka koskevat työväen suojelulainsäädäntöä, vanhuuden eläkeoikeutta ja verotusuudistusta sekä kunnallissosialistisia uudistuksia ja kouluolojen korjausta y. m.

Tässä on kuitenkin hyvä entistä enemmän pitää mielessä niitä vaikeuksia, joita meillä ilmeisesti on olemassa tällaisten laajain ohjelmakysymysten saamisessa riittävän perusteellisesti valmistelluksi. Sitä varten ei puolueellamme ole riittävästi voimia eikä varoja käytettävänä. Ainoastaan vähitellen voitane näissä asioissa valmista saada.

Kuitenkin edellyttävät jo ne ehdotukset, joita tässä mietinnössä olemme tehneet, että jos ne saisivat puoluekokouksen kannatusta, olisi myös pidettävä huolta eräiden niissä kosketeltujen uudistusvaatimusten edelleen valmistelemisestä. Sitä varten olisi mielestämme tarpeen asettaa erityinen komitea, joka, jos mahdollista, töissään ainakin aluksi käyttäisi vakinaisen sihteerin apua. Tämän komitea ensimmäisenä tehtävänä tulisi olla laajemman eduskunta-alotteen valmistaminen ensi valtiopäivillä esitettäväksi torpparien ja mäkitupalaiisten vapautusasiasta sekä senjälkeen samallinen tehtävä maatyöväen suojeluksesta. Sitten voisi sama komitea ehkä edelleen valmistella sitä laajakantoista ohjelmakysymystä, jota on kosketeltu tämän mietinnön 3:nnessä luvussa. Mielestämme tuntuisi sopivalta, että myös sos.-dem. eduskuntaryhmä ottaisi osaa tämän komitean menoihin.

Jos varoja ja voimia näyttäisi riittävän, voisi ehkä puolueenuevosto myöhemmin harkita ja päättää, kävisikö päinsä joko erityisen toisen komitean avulla tai muulla sopivalla tavalla seuraavalle puoluekokoukselle valmistuttaa uusia tarkistus- ja täydennysehdotuksia joiltakin puolueohjelmamme tärkeimmiltä aloilta. Kenties sitäkin tärkeämpää olisi, että eduskuntaryhmämme toiminnan tukemiseksi puoluetoimikunta ja -neuvosto osaltaan järjestäisivät yleensä jotain sellaista „lainvalmistelukunta“-työtä, kuin mitä tässä ehdotamme eräiden maalaisköyhälistön elinkysymysten suhteen. Sellainen tarpeellisuus on kyllä silmiinpistävä ja voitaisiin sillä ehkä suuressa määrin sekä korvata että myös kypsyttää puolueohjelmankin täydentämistä.

Ehdotamme siis,

että puoluekokous määrää puolueuuevoston valitsemaan komitean mahdollisimman pian valmistamaan eduskunnassa esitettäviä aloitteita torpparien ja mäkitupalaisten vapautuksesta sekä maatyöväen suojeluksesta.

Tämän mietinnön laatimiseen ovat ottaneet osaa

Edvard Gylling.

Matti Paasiuori.

Oskari Tokoi.

O. V. Kuusinen.

Sekä pääkohdista päätettäessä myös

Aatto Siren.

Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestäminen.

Puolueneuvoston alustus puoluekokoukselle.

Viime vuosien aikana on yhä enemmän pantu puolueessamme huomiota siihen, että puolueen keskuudessa toimivat liikkeet ja niin ulos kuin sisäänpäinkin vaikuttava toiminta tulisivat aivan välittömästi puolueesta tai siihen kuuluvista järjestöistä riippuviksi. Tämä pyrkimys, keskittää puolue toiminta puolueen ja sen järjestöjen välittömän vaikutuksen alaiseksi, ei johdu yksin siitä, että näin keskitettyjen liikkeitten tulot saataisiin yksin puoluetta hyödyttäväksi, vaan enemmän siitä, että puolueen ja järjestöjen täydellinen kontrollivalta niiden yli olisi täten taattu.

Hyvin pitkälle tähän suuntaan on kehittynyt sosialidemokratian kirjallisuuden kustannustoimi, joka takavuosina oli paljon enemmän yksityisten käsissä, joitten päätarkoituksena oli paremmin suuren voiton saavuttaminen kuin arvokkaan sos.-dem. valistuksen levittäminen. Tosin tässä on päästy vasta puoli askelta eteenpäin, kun kustannustoimi on siirtynyt etupäässä puoluelehtiä kustantavain osakeyhtiöitten ja osuuskuntain haltuun, eivätkä siis vielä ole aivan puoluejärjestöjen määrättävissä.

Puoluejärjestöistä riippuvaiseksi on myös suullinen agitatsioni täytynyt tehdä. Olihan puolue toimikunnan ja piiritoimikuntain pakko ryhtyä vastustaviin toimenpiteisiin niiden tovereiden suhteen, jotka n. s. kolehdin varassa liikkivat puheita pitämässä, koska ei voitu olla varmoja että heidän toimintansa ja puheensa olisivat aina olleet puolueelle eduksi.

Viime aikoina ovat muutamat piirijärjestöt ostaneet haltuunsa piirissä olevan puoluelehden painokoneet, maksamalla niitten velat, joka toimenpide, on alku siihen, että piirien järjestöt tulevaisuudessa tulevat lopullisesti omistamaan nämät lehdet ja niiden talouden.

Edellämainittuihin nähden ollaan siis kehityksessä hyvälle tolalle. Sitä vastoin on puolue vailla sitä yhtenäisyyttä ja niitä siteitä jotka ulkomailla ovat sos.-dem. puolueen ja sen pää-äänenkannattajat yhdistäneet. Puolueen pää-äänenkannattajan omistaa puolueesta ulkopuolella oleva yhtiö, johon kuuluu joitakuita vastustaviin puolueisiin lukeutuviakin ja lisäksi sellaisia, joilla ei ole mitään erityisiä harrastuksia sitä puoluetta kohtaan, jonka ensimmäinen lehti „Työmies“ on. Kun mainitulla osakeyhtiöllä on täysi valta määrätä lehden kannasta, toimituksesta, taloudenhoidosta ja kaikista lehteä koskevista kysymyksistä, valita yksinään koko yhtiön toimeenpaneva johtokunta, ilman että sillä puolueella jota lehti ja sen yhtiö saapi kiittää menestyksensä on mitään sananvaltaa, niin täytyy sanoa, että puolueemme ja sen pää-äänenkannattajan keskinäinen suhde on vielä aivan alkuperäisellä kannalla. Emme tahdo nyt väittää etteikö pää-äänenkannattajamme olisi täyttänyt sille kuuluvaa tehtävää, vaikkakin sen asioista ei ole saanut edes osaksikaan puolue määrätä, mutta, vaikka ei vielä olisikaan mitään aihetta luulla ettei lehti edelleenkin seisoi oikealla kannalla, niin siitä huolimatta on puolueen ja sen pää-äänenkannattajan erillään pysyttäminen puolueelle haitaksi ja sosialidemokratialle vierasta. Epäkohta on jo ennenkin ollut puheenalaisena, esim. Viipurin kokouksessa hyväksyttiin asiasta koko pitkälle käyvät ponnet. Tampereen ylimääräisessä puoluekokouksessa lausuttiin toivomus, että saataisiin jonkunlainen tarkastuskomitea joka valvoisi, että puoluelehtien sisältö vastaisi täysin tarkoitustaan ja asia jätettiin silloiselle puoluehallinnolle seuraavalle puoluekokoukselle esittämistä varten.

Lienee siis jo aika puoluekokouksen ryhtyä sellaisiin toimiin, että puolueen oikeudet puolueen pää-äänenkannattajaan nähden tulfisivat lähimmässä tulevaisuudessa tyydyttyä. Miten paljon Suomessa ollaan tässä suhteessa jälessä muita maita, osoittaa seuraava katsaus:

Saksa. „Vorwärts“-lehti on sos.-dem. puolueen omaisuutta. Valvomaan sen periaatteellista ja taktillista kantaa sekä sen rahallista hallintoa valitsevat Berliinissä ja esikaupungeissa asuvat puoluetoverit painotoimikunnan (Presskommission), johon kuuluu korkeintaan kaksi jäsentä joka vaalipiiristä. Tämä, yhdessä puoluettoimikunnan (Partei-vorstand kanssa, ratkaisee kaikki Vorwärtsiä koskevat kysymykset, m. m. valitsee ja eroittaa toimittajia ja muita lehden palveluksessa olevia henkilöitä. Erimielisyyden sattuessa puolue- ja painotoimikunnan välillä ratkaisee puolueeneuvosto (Kontrollkommission) yhdessä edellämainittujen toimikuntien kanssa, jolloin jokaisella näistä kolmesta on yksi ääni.

Saksan noin 70 sos.-dem. paikallislehteä on paikallisten puoluejärjestöjen hallussa, ja nämä valvovat valittujen kontrollitoimikuntien

kautta niiden toimintaa. Ylin valvonta kuuluu puoluesääntöjen mukaan puoluetoimikunnalle.

Ranska. „L'Humanité“, joka alussa oli yksityisen yhtiön kustantama, on vähitellen siirtynyt, jollei muodollisesti, niin kuitenkin asiallisesti, puolueen omaisuudeksi. Puolue on joko ostanut tai muulla tavalla saanut haltuunsa 37 % koko osakepääomasta, 5 % on eri puoluejärjestöjen, ammattiyhdistysten ja osuuskuntien sekä 58 % yksityisten tunnnettujen puoluetoverien hallussa. Yhtiön johtokunta on vuodesta 1910 seuraavalla tavalla valittu: puoluetoimikunta on valinnut 7 jäsentä, eduskuntaryhmällä on ollut 3, ammattiyhdistyksillä 2 ja sosialistisilla osuuskunnilla 2 edustajaa, joiden lisäksi yhtiön vuosikokous, vahvistettuaan edellämainittujen edustajain vaalin, on itse puolestaan valinnut 5. Päätoimittajan on valinnut puoluekokous, muut toimittajat puoluetoimikunta.

Englanti. „Labour Leader“, enin levinnyt työväen viikkolehti ja J. L. P:n virallinen äänenkannattaja, on osakeyhtiön kustantama. Pääoma on 150,000 mk:aa, jaettuna 25 mk:n osakkeihin, mutta ainoastaan tuhannella niistä seuraa äänioikeus ja nämä ovat puoluetoimikunnan hallussa. Tämä myös valitsee toimittajat. Kuukausilehti „Socialist Review“ on myös puolueen omaisuutta, ja puoluetoimikunta valitsee toimittajat.

S.-D.-Puolueen äänenkannattajat ovat erään sen keskuudessa tätä varten perustetun liiton kustantamat.

Venäjä. Puolueen pää-äänenkannattaja „Sozialdemokrat“ on puolueen omaisuutta. Tukholmassa 1906 pidetty puoluekokous valitsi itse toimittajat, mutta kun tällä tavalla saatiin ikäänkuin kaksi puoluehallintoa, niin päätti Lontoossa 1907 pidetty puoluekokous yksimielisesti antaa puoluetoimikunnalle toimeksi valita kaikki toimittajat.

Ruotsi. Pää-äänenkannattaja „Socialdemokraten“ on Tukholman ammattiyhdistysten omistama. Nämä valitsevat tai erottavat edustajainsa kautta (kontrahentförsamlingen) sen toimittajat.

Paikalliset lehdet ovat joko osuuskuntien tai osakeyhtiöiden kustantamat, ja nämä valitsevat toimittajat. Osakkeet ovat kunnallisjärjestöjen (arbetarkommuner) ja ammattiyhdistysten hallussa.

Puoluehallinto valvoo lehtien periaatteellista kantaa; rahastonhoitajansa kautta valvoo puoluehallinto myös niiden taloutta.

Norja. Pää-äänenkannattaja „Social-Demokraten“ on puolueen omaisuutta. Puoluekokous valitsee sen päätoimittajan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Muut toimittajat y. m. valitsee puoluehallinto. Lehden tilit esitetään puoluekokoukselle. Päätoimittaja on niistä vastuunalainen.

Paikalliset lehdet ovat paikallisten järjestöjen omaisuutta. Nämä joko itse tai — mikä on tavallisinta — toimikuntiansa kautta valitsevat toimittajat.

Tanska. Pää-äänenkannattaja „Social-Demokraten“ alkoi yksityisenä yrityksenä v. 1871, mutta siirtyi kohta Köpenhaminan y. m. työväenjärjestöjen omaisuudeksi. V. 1889 päätettiin ottaa silloin ilmestyvät 2 sos.-dem. maaseutulehteä „Soc.-D:in“ haltuun sekä julaista kaikki vastaisesti syntyvät maaseutulehdet sen haaralehtinä. Kaikki Tanskan työväenlehdet ovat siis yhden johdon alaisena.

Osuuksia voivat ostaa ainostaan puolueeseen tai ammattijärjestöön kuuluvat yhdistykset. Mikään yhdistys ei saa omistaa enemmän kuin 120 osuutta. Lehden asioista päättää edustajakokous (kontrahentmödet), johon joka yhdistys saa valita yhden edustajan 4 osuutta kohti. Tämä kokous valitsee 5 miehisen „kontrollikomitean“, joka kokoontuu kerta viikossa ja ja valvoo lehden virkailijain toimintaa. Edustajakokous valitsee myös liikkeen johtajan sekä päätoimittajan, molemmat kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan; nämä ovat vastuunalaisia edustajakokoukselle.

Tänä vuonna on kuitenkin tehty ehdotus, jonka mukaan puolue ja ammattijärjestö yhteensä vähitellen ostaisivat kaikki osuudet. Lehden asioista tulisi määräämään erityinen edustajakokous (representantskabet) johon puoluejärjestöt valitsevat puolueäänestyksen kautta yhteensä 40 edustajaa, sekä eri ammattiliitot, jäsenluvusta riippuen, 1 à 5 edustajaa. Tämä kokous valitsisi 5 miehisen johtokunnan (forretningsudvalget). — Tämän ohella pidettäisiin eri maaseutulehtien alueella kokouksia johon paik. järjestöt valitsevat edustajia ja jotka valitsevat paikallisia „kontrollikomiteoja“ valvomaan lehtien toimintaa.

Vertaileva yhteenveto. Yleensä ovat sos.-dem. puoluelehdet alkaneet toimintansa yksityisinä yrityksinä, yksityisten puoluetoverien kustantamina ja toimittamina. Mutta siinä määrin kuin liike on vaikiintunut, on yhä enemmän tullut tarpeen vaatimaksi lehti, joka on ollut ilmestymisensä, sekä toimittamisensa suhteen yksityisistä riippumaton. Joskus on lehden järjestöjen haltuun siirtymistä helpottanut taloudellinen pula, johon lehdet ovat joutuneet ja joka on pakottanut järjestöt ryhtymään toimenpiteisiin.

Mitä puolueiden pää-äänenkannattajiin tulee, ei kuitenkaan yleensä ole tyydytty siihen, että ne ovat paikallisjärjestöjen hallussa, koska silloin ei ole varmuutta että ne ilmaisevat puolueessa vallassa olevat mielipiteet. Sentähden on pyritty saamaan pää-äänenkannattaja puolueen välittömäksi omaisuudeksi, mikä jo Saksassa, Ranskassa (jokseenkin), Englannissa, Venäjällä ja Norjassa on toteutunut ja Tanskassa mahdollisesti tulee kohta toteutumaan. Tässä on kuitenkin Saksassa otettu huomioon, että puolueen pää-äänenkannattaja samalla on erään vussin seudun, nim. pääkaupungin ja sen ympäristön paikallislehtenä, johon nähdyn on myös tämän seudun puoluetovereille varattu vaikutusvaltaa päälehden suhteen. Ranskassa taas on koetettu

laata tämmöistä valtaa ammatillisen ja osuustoiminnallisen liikkeen kannattajille.

Niissä maissa, missä pää-äänenkannattaja on puolueen oma, harjoittaa puolue määräämisvaltaansa osaksi välittömästi, siten että puoluekokouksissa valitaan päätoimittaja (Ranskassa, Norjassa) tahi jäseniä lehden johtokuntaan (Ranskassa, missä yhtiö nimellisesti kustantaa lehteä), osaksi välillisesti, siten, että puolueoimikunta valitsee joko koko toimituksen (Englannissa, Venäjällä, Saksassa yhdessä „painotoimikunnan“ kanssa), tahi sen muut jäsenet paitsi päätoimittajan (Ranskassa, Norjassa).

Vaikkakin mainitut ulkomaitten esimerkit näyttävät, että useissa maissa puolue kokonaan omistaa sen pää-äänenkannattajan ja niissä maissa missä ei näin pitkälle vielä ole ehditty, pyritään samaan päämaaliin, niin ei meillä kumminkaan vielä voida näin pitkälle yhdellä kertaa yrittää. Löytyyhän syitä, joihin nähden lienee parasta, että pää-äänenkannattajamme ainakin nimellisesti omistaa vielä osakeyhtiö. Muutenkin riittää toistaiseksi kun puoluekokous lausuu vakavan toivomuksensa pää-äänenkannattajamme puolueen omaisuudeksi joutumisesta ja samalla antaa ohjeita puolueoimikunnalle ja -neuvostolle niistä käytännöllisistä tehtävistä mitkä nyt jo voitaisiin toteuttaa.

Sellaisista ensitehtävistä, jotka puoluekokous nyt jo voisi vaatia käytäntöön pantavaksi ja joita tuskin lehden yhtiökokoukseen vastustaisi, koska ne uudistukset lisäisivät lehdelle kannatusta, mainittakoon:

1. että puoluekokous kehoittaa puolueoimikuntaa hankkimaan Työväen Sanomalehtiyhtiön osakkeita joko oston kautta tai muulla sopivalla tavalla yksityisiltä osakkeen omistajilta puolueelle, joten puolue tulisi suurimmaksi lehden osakepääoman omistajaksi.

2. että puoluekokous antaa puolueoimikunnalle tehtäväksi esittää tulevalle Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön kokoukselle yhtiön sääntöihin tehtäväksi sellaisia muutoksia, että osakkeitten omistajilla olisi yhtiössä ääniä osakeluvun mukaan. Näin saataisiin puolueen ja osakkeita omistavien järjestöjen ylivalta yhtiössä, johon nyt ensialuksi olisi päästävä, ja

3. että mainittu yhtiökokous myöntäisi puolueoimikunnalle määräämisvallan lehden toimittajien toimeensa ottamisessa ja erottamisessa. Täten tulisivat lehden toimittajat riippuvaiseksi puolueoimikunnasta, eikä kuten nykyään yhtiön johtokunnasta.

4. että yhtiökokous valitseisi yhtiön johtokuntaan 3 puolueoimikunnan ja yhden Uudenmaan l. sos.-dem. piirikokouksen esittämää henkilöä, jolloin puolueelle ja piirille tulisi mahdolliseksi tutustua yhtiön sisäisiin asioihin ja vaikuttaa täten yhteisten etujen hyväksi sekä,

5. että osakeyhtiön mahdollisesti tuottamaa vuosivoittoa ei jaetaisi osakkaille, vaan annettaisiin puolueelle käytettäväksi puolue-tarkoituksiin.

Ylläolevan perusteella ehdotetaan puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

että puoluekokous pitää tärkeänä jotta puolueen pää-äänenkannattaja saadaan lähimmässä tulevaisuudessa puolueen välittömän vaikutuksen ja määräämisvallan alaiseksi.

Lähimpänä tehtävänä edellämainitun päämäärän saavuttamiseksi päättää puoluekokous:

että puoluetoimikunnan on ryhdyttävä toimenpiteihin osakkeiden hankkimiseksi yksityisiltä osakkeiden omistajilta puolueelle Työväen Sanomalehtiosakeyhtiössä joko oston kautta korkeintaan osakkeiden nimellisarvosta tai muulla sopivalla tavalla, ja

että puoluetoimikunta tekköön ehdotuksen Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön vuosikokoukselle.

1. että yhtiösäännöt muutettaisiin niin, että osakkeen omistajilla olisi yhtiössä sikäli ääniä kuin on osakkeita;

2. että yhtiökokous myöntäisi määräämisvallan lehden toimittajain ottamisessa ja erottamisessa puolueuustolle, jolle samoin kuin puoluekokoukselle nämä olisivat vastuunalaiset lehden kannasta;

3. että yhtiökokous suostuisi valitsemaan yhtiön johtokuntaan 3 puolueuustoston ja yhden Uudenmaan läänin sos.-dem. piirikokouksen esittämää henkilöä, ja

4. että yhtiön mahdollisesti tuottamasta voitosta varoja luovutettaisiin ainoastaan puolueelle puoluetarkoituksiin.

Tämän yhteydessä lausuu puoluekokous toivomuksen, että piiri-järjestöt ryhtyvät piirinsä puoluelehtien suhteen samansuuntaisiin toimiin.

Uusien puoluelehtien perustaminen ja jo perustettujen ja puolue- järjestöjen väliset suhteet.

Puolueneuvoston alustus puoluekokoukselle.

Hyvin toimitettu ja hyvässä taloudellisessa asemassa oleva sanomalehdistö on työväenliikkeen paras ase. Lähempää perustelua tai selvitystä ei tämä väite kaipaa. Sentähden on järjestöjen ja puolueen jäsenten velvollisuus toimia tällaisen sanomalehdistön aikaansaamiseksi. Toiminta on järjestettävä sanomalehdistön kokonaisetua silmällä pitäen, joten paikalliset hairahdukset ovat syrjäytettävät.

Tätä itsestään selvää periaatetta, jota melkein poikkeuksetta seurataan sosialidemokratisissa puolueissa ulkomailla, ei meillä ole aina toteutettu. Löytyy paikkakuntia, joissa n. s. nurkkaharrastukset ovat näyttäneet kyllin voimakkaiksi aikaan saadakseen paikallissanomalehtiä, jotka oikeastaan ovat elämisen mahdollisuutta vailla, koska niiden levenemisala osaksi on ollut liian rajoitettua, ja koska niitä avustavat järjestöt useimmiten ovat olleet liian vähäpätöiset ja harvat. Sentapaiset sanomalehtihankkeet ovat sitte saaneet taistella ainaisten vaikeuksien kanssa, jotka eivät ole vähentyneet, syystä että ei ole voitu hankkia tarpeeksi pääomaa ja riittävää määrää tilaajia, ja tämä on tietysti suuresti vaikeuttanut sanomalehden toimittamista (huonosti palkatut toimittajat ja hyvin alkuperäisellä kannalla oleva tekniikka). Syystä voidaan epäillä josko hanke on hyödyttänyt sosialidemokratista työväenliikettä, etenkin jos ottaa huomioon että sellainen sanomalehti luonnollisesti jossain määrin on vahingoittanut vanhempia puoluelehtiä ja sitäpaitsi on siitä koitunut suuri taloudellinen rasitus niille järjestöille ja yksityisille, jotka ovat sitä kannattaneet.

Yllämainittuja epäkohtia ei voida poistaa muuten kuin puoluepäätöksen kautta ja ehdottaa puoluetoimikunta sentähden, että puoluekokous lausuisi:

- 1) että uusia puolueen sanomalehtiä perustettaisiin entistä tarkem-

man harkinnan jälkeen ja vaan puolueuuvoston myöntymyksellä. Utta sanomalehteä perustettaessa on puolueuuvostolle todistettava: a) että riittävästi pääomaa voidaan hankkia; b) että sanomalehdellä on tarpeeksi leviämisalaa, sekä c) että sanomalehteen tarvittavat kelloiset toimihenkilöt ovat saatavissa.

Sanomalehteä, joka perustetaan ilman puolueuuvoston suostumusta ei voida hyväksyä puoluelehdeksi ja on puolueuuvostolla oikeus ryhtyä sellaisen sanomalehden suhteen niihin toimenpiteisiin kun se katsoo tarpeelliseksi.

2) sellaisten puoluelehtien suhteen, jotka aikovat ottaa lainoja puolueeseen kuuluvalta osastoilta taikka puoluevelvollisuuteen y. m. vetoomalla kehoittavat osastoja ostamaan suuremman määrän osakkeita tai osuuksia lehteen jonka taloudellinen asema on jatkuvasti horjuva, voi puoluetoimikunta puolueuuvoston kautta ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin jos sellaisen lehden piiriin kuuluvan puolueosaston tai jäsenen puolelta siitä huomautetaan. Mainitunlaisten lehtien on pyydetessä annettava puoluetoimikunnalle tarpeellisia tietoja lehden asemasta. Lehtien, jotka aikovat ryhtyä laajempaan avunkeräykseen tai puolueen jäsenien verottamiseen kehoitetaan kääntymään puolueuuvoston puoleen ja pyytämään sen suositusta.

Jos piirikokous on päättänyt verottaa tai pakkolainalla rasittaa järjestöjä puoluelehden hyväksi, on asia alistettava puoluetoimikunnan tarkastettavaksi, joka, jollei voi piirikokouksen tekemää päätöstä hyväksyä, jättää sen puolueuuvoston ratkaistavaksi.

3) että puolueuuvostolla, jos se katsoo siihen olevan syytä, on oikeus ryhtyä neuvottelemaan, vaikkakaan ei päättämään, sellaisten puoluelehtien asemasta, joista se katsoo puolueen etuun nähden parhaaksi, että ne joko liittyvät samassa vaalipiirissä olevaan puoluelehteen taikka kokonaan lakkautetaan.

Olisiko puolueen saatava itselleen äänenkannattajansa yli määräämisvaltaa?

Kysymyksen johdosta esittää F. Koskinen seuraavaa:

Puolueen pää-äänenkannattajalehden vakinaiset toimittajat ottaa toimeensa ja erottaa toimestaan lehteä kustantavan osakeyhtiön johtokunta yhdessä sosialidemokratisen puolueuuvoston kanssa.

Puoluetoimikunta ja puolueuuvosto ovat velvolliset pitämään huolta siitä, että puolueen pää-äänenkannattaja valvoo puolueen asioita sosialidemokratian periaatteisiin soveltuvalla tavalla.

2. Sos. dem. puolueen ja sos.-dem. nuorisoliiton suhtautuminen toisiinsa.

Asiasta esittää J. Railo puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa: „Viitaten siihen määritelmään, joka puolueohjelmassa lausutaan sanoilla: „Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistisen ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että yhä suuremmat joukot ennen itsenäisiä pikkuteollisuuden harjottajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannon välikappaleensa ja joutuvat milloin palkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi, huomauttaa kokous,

että tämä kehitys samalla yhä suurenevassa määrässä poistaa nuorten ja täysi-ikäisten työläisten välillä ennen vallinnutta ja osittain vieläkin vallitsevaa työvoiman riistämistä tavassa ilmennyt ja vieläkin ilmenevää sekä siitä johtuvaa erilaisuutta, pyrkien asettamaan heidät rinnakkain yhdenvertaiseksi samallaisen riippuvaisuuden ja kapitalistisen riistämisen alaisiksi, sekä painostaa puoluetoverien ja työläisluokan nuorison mieliin,

että yhä täydellisemmäksi käyvä konetekniikka tekee päivä päivältä alinomaa suurenevan määrän ihmistyövoimaa tarpeettomaksi tuotannon palveluksessa sekä samalla aikaansaa entistä suuremman alaikäisten ja nuorten työläisten työvoiman riistämismahdollisuuden, aiheuttaen siten samalla täysi-ikäisten työläisten yhä suurenevan syrjään työntämisen teollisuuden palveluksesta ja nuorison näännyttämisen koneiden ääressä ellei järjestäytymis- ja lainsäädäntötietä saada sille estettä asetetuksi.

Koska ylläesitetyn asiointilan todelliset syyt ovat kapitalistisessa yhteiskuntajärjestelmässä, on siis tämän asiointilan poistaminen mahdollinen vasta sen jälkeen, kuin yhteiskunnalliset vastakohtat ja niiden tuottamat seuraukset poistetaan, joka tapahtuu sosialidemokratian voittaessa. Tämän tähden ja erittäinkin katsoen siihen, että edelläesitetystä taloudellisesta kehityksestä aiheutuva työläisnuorison luokka-asema moninaisine surkeine seurauksineen epäilemättä on omiaan saattamaan työläisluokan nuorison luokkatunteet hereille ja sen kautta muodostaa sosialismin edistymiselle sopivan maaperän, mutta toiselta puolen myöskin tekee mahdottomaksi näiden luokkatunteiden kehittymisen selväksi luokkatietoisuudeksi, ellei nuoriso saa tarpeellista tukea kehityksessään, painostaa puoluekokous kaikkien järjestyneitten työläisten mieliin työläisluokan nuorison järjestäytymis- ja sosialistisen kasvatuliikkeen suurta tärkeyttä ja päättää käytännössä noudatettavaksi seuraavaa:

1:o. Työläisluokan vanhempien on mahdollisimman aikaisin johdettava poikansa ja tyttärensä sos.-dem. nuorisoliiton osastojen jäsenyyteen ja siellä, missä nuoriso itse on liian heikko näitä osastoja perustamaan, joko itse niitä perustettava tai ainakin avustettava nuorisoa sekä siellä, missä nuoriso-osastot syystä tai toisesta viettävät kituvaa elämää, tehtävä voitavansa näiden syiden poistamiseksi ja annettava osastoille kaikkea asiaintilain kulloinkin vaatimaa avustusta;

2:o. Työläisluokan vanhempien on koetettava varoa, ettei heidän lapsensa ja nuorisonsa saa antautua sellaisten työväenluokan nuorison luokkatietoisuuden selväksi kehittymiselle vahingollisten liikkeiden kuin porvarillisten nuorisoseurojen, sunnuntaikoulujen, kristillisten nuorisoyhdistysten ja partiopoikajoukkojen vaikutusten alaisiksi;

3. Työläisluokan nuorisoa itseään kehottaa puoluekokous entistä tarmokkaammin työskentelemään järjestämis- ja itsekasvatustyönsä edistämiseksi ja tätä työtä tukeakseen myöntää seuraavaan puoluekokoukseen asti Smk. 1,500 suuruisen vuotuisen agitatioonivastuksen Suomen sos.-dem. nuorisoliitolle käytettäväksi liittokokouksen päätösten ja liittoneuvoston sekä liittotoimikunnan harkinnan mukaiseen agitatioonityöhön, velvottaen samalla liiton antamaan siten suorittamastaan agitatioonityöstä täydellisen selostuskertomuksen tulevalle puoluekokoukselle.

4. Siihen katsoen, että liiton osastoihin kuuluu alle 18-vuotiaita, ei puoluekokous katso voivansa organisesti yhdistää liittoa puolueeseen eikä myöskään velvottaa sitä suorittamaan puolueveroja, vaan viitaten Suomen sos.-dem. nuorisoliiton Kotkan edustajakokouksen päätökseen, jossa sanotaan:

„1) Köyhälistönuorison on uskollisena luokkataistelulle tarmokkaasti taisteltava kotimaista taantumusta vastaan, joka ilmenee m. m. eräitten porvarillisten ryhmien katalassa juonittelussa koettaa venäläistä taantumusta hyväksi käyttäen, tehdä tyhjiksi kansanvaltaiset uudistukset maassamme;

2) Sosialidemokattisen nuorison on vältettävä hajanaisia ja varomattomia tekoja ja sentähden on alistuttava noudattamaan sos.-dem. puoluetoimikunnan ja -neuvoston päätöksiä tärkeissä toimintatilaisuuksissa samoin kuin on tarkasti silmälläpidettävä, että pimeät voimat eivät pääse harjottamaan provokatsionia nuorison keskuudessa,“

velvottaa liiton näitä määräyksiä noudattamaan ja tunnustaa Suomen sos.-dem. nuorisoliiton sen perusteella sosialidemokratiseksi järjestöksi sekä oikeuttaa sen kuulumaan kansainväliseen sosialistiseen nuorisosihteeristöön ja olemaan edustettuna kansainvälisissä edustajakokouksissa.

Edellä olevan esityksen johdosta ehdottaa puoluetoimikunta:

että Suomen sos.-dem. Nuorisoliitolle myönnettävä agitatsioni-avustuksen suuruus määrättäisiin 1,000 markaksi vuodessa ja,

että korkeimmaksi ikärajaksi, josta alkaen jokaisen sos.-dem. Nuorisoliiton jäsenen on kuuluttava puolueeseen, määrättäisiin 20 vuotta.

4. Turun l. etel. sos.-dem. vaalipiirijärjestön ja puolueuuvoston väliset selkkaukset.

Puolueuuvoston lausunto puoluekokoukselle.

Kun Turun piirin piirikokous ja toimikunta ovat tehneet itsensä syyppääksi puoluerikokseen jatkuvasti vastustamalla puolueuuvoston tekemiä päätöksiä ja kun tällainen oikuttelemine on järjestösääntöjen ja puolueen päätöksen rikkomista joka, ellei sellaista ajoissa lopeteta, saattaa viedä arveluttavimpiin seurauksiin, päättää kokous

vielä kerran teroittaa puoluejäsenten mieliin ehdottoman puoluekurin ja puolueen yhtenäisyyden noudattamista, sekä lausua Turun l. etel. vaalipiirin kolmelle viimeiselle piirikokoukselle ja samaan aikaan toimessa olleelle piiritoimikunnalle mitä ankaramman varoituksen siitä vastustuksesta, jota sanottu piiri on jatkuvasti puolueuuvoston päätöksiä vastaan harjoittanut, sekä myöntää puolueuuvostolle oikeuden, jos jotain tällaista vielä tapahtuu, ryhtyä sitä tai niitä vastaan kaikkiin tarvittaviin keinoihin, vieläpä puolueesta erottamiseenkin.

Samalla puoluekokous yhtyy siihen käsitykseen jonka puoluetoimikunta ja puolueuuvosto ovat järjestösäännöistä verojen kantotapaa koskevasta kohdasta lausuneet.

Muutosehdotuksia puolueen järjestösääntöihin.

5. Muutos-ehdotus puolueen järjestösääntöjen 20 §:ään.

F. Koskinen esittää, että puoluekokous päättäisi muuttaa sanotun pykälän kuulumaan seuraavasti:

„Edustajaksi valitut kokoontuvat kunakin vuonna syyskuulla ja tarvittaessa useammin vaalipiirijärjestöjen edustajakokoukseksi.“

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Esitetty muutos sisältää piirikokousten ajan siirtämisen huhtikuusta syyskuuhun. Kun nyt kuitenkin varsinaisten valtiopäivienkin toimittamisesta johtuvat toimenpiteet, kuten edustajaehdokkaitten asettaminen y. m. tehtävät sekä tämän lisäksi puolueilaston teko, vaatisivat piirikokousten ajan pysyttämistä entisellään ja kun huhtikuuhun mennessä ovat jo kaikki yhdistykset ennättäneet pitää vuosikokouksensa niin ehdottaa puoluetoimikunta:

että puoluekokous hylkäisi edellä olevan esityksen.

6. Eduskuntaehdokkaiden asettaminen.

Alustus puoluekokoukselle.

Eduskuntaehdokkaiden asetteluun nähden ei puoluekokous tähän saakka ole mitään yleistä pääpiirteistä menettelytapaa määrännyt, vaan on eri vaalipiireissä noudatettu, missä enemmän, missä vähemmän kansanvaltaista tapaa. Riitaisuuksia on tuon tuostakin sattunut; yksi vaalipiirin osa on voinut nousta toista vastaan. Toisten kansanvaltaisuus on toisten mielestä ollut nurkkaharrastusta. Ja vaalipiirikokoukset usein ovat tämän johdosta muodostuneet keskinäisiksi tais-

telutemmellyskentiksi; sen sijaan kuin tässä voisi käydä kaikki rauhallisesti ja sovussa, jos puoluekokous olisi määritellyt pääkohdissaan tavan minkä se on havainnut kansanvaltaiseksi.

Edellisen tavan suurimpana etuna pidetään sen suomaan tilaa paikallisille ehdokkaille välttämättä sen vaaran, että valitsijayhdistysten listoille tulisi ehdokkaita, joita sen alueella ei ole äänestetty. Jälkimmäinen tapa on edellisen vastakohta. Ehdokkaista on määräämässä koko vaalipiirin järjestyneet; siis yleiset siirtyy paikallisedun edelle. Kukin valitsija pitää silmämääränään silloin, että puolue saa mahdollisimman kyvykkäitä edustajia huolimatta heidän asuinpaikoistaan. Jälkimmäisen menettelytavan puolesta puhuu myös se seikka, että ehdokkaat tulevat ennen äänestystä arvostelun alaiseksi, mikä seikka valitsijayhdistyksittäin äänestettäessä jää tapahtumatta. On kyllä sanottu, että piirikokoukset arvostellessaan liiaksi karsivat ehdokkaita ja tämän olevan siten ristiriidassa kansanvaltaisuuden vaatimusten kanssa. Mutta todellisuudessa tuo karsiminen on vaan suojellut ääniä liian paljon hajalle menemästä. Rahalliselta puolelta katsottuna nielee valitsijayhdistysjärjestelmä melkoisesti enemmän varoja, joten ei sitä siltäkään kannalta ole suositeltava. Sitäpaitsi ei puolueen järjestäytymismuodot tiedä mitään valitsijayhdistyspiireistä, vaan ovat ne vaan vaalilain edellyttämiä muotoja, joita meidän ei ole tarpeellinen enemmän seurata kuin vaalilain noudattamiseksi on välttämätöntä.

Edelläoleviin seikkoihin nähden ehdotamme, että puoluekokous ottaisi asian tarkoin harkittavakseen ja hyväksyisi puolueen järjestö-sääntöjen 21 pykälän 5 kohtaan lisättäväksi eduskuntaehdokkaiden asettamisen puolueäänestyksellä vaalipiirittäin enemmistövaaleilla. Periaatteessa kyllä olemme suhteellisen vaalien kannalla, mutta kun niiden toteuttamisesta koituisi vielä suuria vaikeuksia, niin on toistaiseksi täytynyt niistä luopua enemmistövaalien hyväksi. Kuitenkin tämän johdosta olisi takeeksi määrättävä, että on äänestettävä piirikokouksen päättämään vissiiä lukua. On joissakin tapauksissa voinut tapahtua semmoistakin, että paikallisten harrastusten kiihottamina enemmistövaaleissa on pelkästään yhtä, kahta henkilöä äänestetty. Tällöinen menettely voi johtaa puolueäänestyksen aivan harhaan. Oikeudenmukaisinta olisi, että kukin äänestäjä sanoisi sanottavansa niin monesta ehdokkaasta, kuin piiri mahdollisesti saa vaaleissa läpi. Näin tapahtuneen äänestyksen perusteella olisi sitten piirikokouksen valitseman toimikunnan asetettava ehdokkaat lopullisesti listoille pitäen silmällä, että ehdokkaat tulevat valituiksi siinä järjestyksessä, kun heidän äänimääränsä edellyttää.

Ehdotuksemme mukaan tulisi järjestö-sääntöjen 21 pykälän 5 kohta kuulumaan seuraavasti:

Vaalipiirikokous järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouk-

nessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaiden asettamisen puolueäänestyksen alaiseksi vaali-piirissä enemmistövaaleilla, jolloin äänestetään piirikokouksen päättämää määrättyä ehdokaslukua koko vaalipiiriäänestyksessä. Enemmän ääniä saaneet asetetaan listoille niin, että ehdokkaat tulevat valituksi siinä järjestyksessä kuin heidän saamansa äänimäärä edellyttää.

Viiipurin läänin länt. vaalip. sos.-dem. piiritoimikunta.

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä olevan johdosta.

Edellä oleva lisäehdotus puolueen järjestösääntöjen 21 §:lään olisi itse asiaan katsoen hyväksyttävä. Katsoen kuitenkin siihen, että säännöt näin yksityiskohtaisesti määrittelevinä tulisivat hyvin laajoiksi, niin ehdottaa puoluetoimikunta,

että puoluekokous antaisi asiasta lausunnon, joka lausunto sitte pöytäkirjaan merkittynä olisi ohjeena eduskuntaehdokkaiden asettamisessa.

7. Vilppulan kunnan 10 järjestöä esittävät puolueen järjestösääntöihin seuraavia muutoksia:

5 §. Puolueen jäsenen on suoritettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot kupongeissa, jotka puoluetoimikunta toimittaa itsekullekin paikallisjärjestölle. Kupongin hinta määrättäköön S. t. Liiton sääntöjen 3:n pykälän mukaan. Kupongin hinnasta jää toinen puoli paikallisosastolle. Toinen puoli lankee edellämainittuihin veroihin.

19 §. Jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin järjestöä kohti piirikokoukseen. Ja että järjestöt suorittavat itse edustajansa palkan.

31 §. Olisi lisättävä että ratkaisevien äänestysten tuloksia yhdistettäessä, tulee olla yksi jäsen kustakin paikallisjärjestöstä kunnallistoimikunnan kanssa sitä suorittamassa.

35 §. Edustajia puoluekokoukseen valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 100 jäsentä kohti.

50 §. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä. (Takaportit pois).

Sitten katsomme tarpeelliseksi lisätä vielä, että itsekullakin valitsijayhdistyksellä olisi oikeus asettaa eduskuntaedustajaehdokkaansa.

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Puoluetoimikunnan mielestä on järjestösääntöjen 5 §:n muutosesitys, että verot suoritettaisiin kupongeissa, suurenpuoleinen uudistus, jonka yhtäkkiä käytäntöön ottaminen voisi tuottaa vaikeuksia. Tämä sama tarkeitus voitaneekin saavuttaa jos puolueen osastot hankkivat sopivan leimasimen, jota käyttävät jäsenmaksuja kuitatessaan. Puoluetoimikunta ehdottaa,

että puheena oleva järjestösääntöjen pykälä vielä toistaiseksi annettaisiin olla muuttamatta voimassa.

Järjestösääntöjen 19 §:n muuttaminen edellä olevan esityksen mukaan lisäksi kovin suuressa määrin piirikokouksien edustajien lukua ja tekisi siten piirikokoukset kovin kalliiksi piirin järjestöille. Puoluetoimikunta ehdottaa:

että esitys hylätään.

Järjestösääntöjen 31 §:n esitetty lisäys johtunee kai epäilyksestä, että kunnallistoimikunnat yksin toimien voisivat ehkä muuttaa vaalien tulosta. Sellaista ei nyt kuitenkaan ole uskottavissa. Jos taas sellaista alettaisiin epäillä, niin silloin pitäisi myös puolueosastojen valitsemat tarkastajat olla piiritoimikuntien työtä samoin tarkastamassa, joka laskee ja yhdistää koko puolueen äänimäärän. Puoluetoimikunta ehdottaa: että lisäysehdotus hylätään.

35 §:n muuttaminen tehdyn esityksen mukaan lisäksi puoluekokouksen edustajien luvun ainakin yli neljä kertaa nykyistä suuremmaksi. Siitä olisi seurauksena, että asioiden käsittely puoluekokouksessa muuttuisi kovin vaikeaksi ja entistä hitaammaksi. Puoluetoimikunta ehdottaa:

että esitystä ei ainakaan siinä muodossa hyväksyttäisi.

50 §:n lyhennysehdotus johtunee kaikesti erehdyksestä. Kun esittäjät tahtovat puheenaolevan pykälän loppuosassa olevat sanat: „paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa“, poistettavaksi ja luulevat siinä olevan takaportin, jonka avulla ehkä joskus voitaisiin asia ratkaista äänten vähemmistöllä, niin johtunee se siitä, että esittäjät eivät ole ottaneet huomioon sääntöjen 53 §:llä, jossa määrätään miten puoluetoimikunta ja sihteeri valitaan. Puoluetoimikunta ehdottaa:

että lyhennysehdotus hylätään.

Viimeksi olevan esityksen suhteen huomautettakoon, että ehdokkaat kyllä saa valitsijayhdistys asettaa, mutta kun jokainen valittu edustaja edustaa koko piiriä, niin täytyy myös jokaisella piirissä olevalla osastolla olla oikeus vaikuttaa edustajien listoille asettamisessa. Ehdokkaiden lopullisen asettamisen täytyy tapahtua piirissä toimitetun puolueäänestyksen perusteella.

8. Lisäehdotukset puolueen järjestö sääntöjen 3:teen ja 5:teen pykälisiin.

Esittää J. H. Harju:

Että puoluekokous tekisi puolueen järjestyssääntöjen 3:teen ja 5:teen pykälään sellaiset lisäykset,

että puolueyhdistys- ja osasto saa vakavan harkintansa perusteella maksuista vapauttaa todellisesti maksukyvyttömät henkilöt, ja antaa heille täydelliset jäsenoikeudet kaikissa äänestyksissä y. m. ja

että heidät puoluetilastossa merkitään erityiseen „maksuista vapautettujen“ sarakkeeseen.

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Puoluetoimikunta katsoo edellä esitetyn lisäyksen tarpeettomaksi, koska jokaisella yhdistyksellä on oikeus harkintansa mukaan vapauttaa jäseniään yhdistykselle tulevien jäsenmaksujen suorittamisesta, kuten työkyvyttömyyden, vanhuuden y. m. semmoisten seikkojen perusteella, joko määrääjäksi tahi elinaikaisesti. Jos yhdistyksen jäsenmaksuista vapautettu haluaa kuulua puolueeseen ja jos hän on niin peräti köyhä, ettei voi suorittaa puolue- ja piiriveroa eikä kunnalliseen toimintaan meneviä maksuja, niin voihan yhdistys, harkintansa mukaan, suorittaa sellaisen jäsenen puolesta edellämainitut maksut. Joka tapauksessa on parasta, että tämän luontoiset asiat jäävät puolueosastojen ja niihin kuuluvien jäsenten välisiksi asioiksi, joten puoluetoimikunta ehdottaa,

että puoluekokous hylkäisi esityksen.

9. Aikakauslehden perustaminen puolueelle.

Asiasta ehdottaa Anton Huotari seuraavaa:

että puoluekokous päättää perustaa puolueelle toistaiseksi keran kuussa ilmestyvän aikakauslehden, joka kustannetaan puolueen varoilla; ja

että puoluetoimikunnan ja neuvoston huoleksi jätetään ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin lehden säännöllisen toiminnan aloittamiseksi vuoden 1912 alusta.

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Puoluetoimikunta puolestaan kannattaa edelläolevaa esitystä, paitsi mitä tulee lehden säännöllisen toiminnan aloittamisajan määräämiseen. Puoluetoimikunta ehdottaa,

että kokous valtuuttaisi puoluetoimikunnan ja -neuvoston ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin lehden säännöllisen toiminnan aloittamiseksi vuoden 1912 aikana.

Sosialidemokratisen puolueen suhde esperantokieleen.

Väinö Merivirta esittää asiasta seuraavaa:

„Sen perustuksella, että esperanto oivallis na keinona useitten yhteiskunnassa vallitsevien kielellisten epäkohtien poistamiseen ja katsoen etenkin siihen, että esperanto samalla vastaten kansainvälisen kielen vaatimuksia on sosialismin taistelussa suureksi hyödyksi, päättää kokous

että puolueopisto, kun se perustetaan, ottaa yhdeksi oppiaineekseen esperantokielen. ;

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Kun esperantokielen oppiaineeksi ottaminen puolueopistossa tulisi syrjäyttämään joitenkin tärkeinä pidettyjen opetusaineiden opetusta, ellei opistoaikaa pitennettäisi, niin ehdottaa puoluetoimikunta: että ehdotus ainakin toistaiseksi hylätään.

11. Pankkiliike ja sos.-dem. puolue.

Oman pankin perustamisesta sos.-dem. puolueelle esittää A. A. Saarnio,

„että kokous velvoittaisi puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin sellaisen rahalaitoksen perustamiseksi, joka

1:ksi ei maksa tallettajille ollenkaan korkoja, tai jos nykyinen laki tekee sellaisen perustamisen mahdottomaksi, niin ainoastaan 0,1 tai 0,01 prosenttia, ja

2:ksi antaa lainoja ainoastaan seuroille, yhdistyksille ja osuuskunnille, mutta ei yksityisille henkilöille.“

* * *

Puoluetoimikunta ehdottaa,

että esitystä ei otettaisi puoluekokouksessa käsiteltäväksi.

12. Työväenlasten opetusolojen parantamisesta

esittää J. H. Harju puoluekokouksen harkittavaksi:

että eikä olisi tarpeellista perustaa työväenlasten, ja köyhille maksuista vapaita 4—6 luokkaisia sosialistisia alkeis- ja pyhäkouluja, sekä koulu jossa koulutetaan sanotuille kouluille opettajat.

* * *

Esityksen johdosta huomauttaa puoluetoimikunta

puolueen keskuudessa toimivasta „Ihanneliitosta“, jonka tarkoituksena on toimittaa työläisten lapsille opetusta sosialistisessa hengessä ja jota puolueen varoilla on avustettu. Tuskinpa muuta voidaan toistaiseksi asiasta tehdä.

13. Puolueemme ja porvarillisten henkivakuutusyhtiöiden välisistä suhteista

esittää S. Laamanen Kauhavan kunnallisjärjestön kannattamana:

1:ksi että sos.-dem. puolueeseen kuuluvat henkilöt, eivät saa puolueesta erottamisen uhalla olla asiamiehinä minkään porvarillisen henkivakuutusyhtiön palveluksessa:

2:ksi että mainitut yhtiöt tulisivat puolueen taholta boikotauksen alaisiksi; ja

3:ksi että kokous päättää ryhtyä niihin toimenpiteisiin, kuin asianhaarat aihetta antavat.

* * *

Edellä olevan esityksen johdosta ehdottaa puoluetoimikunta:

että puoluekokous hylkäisi esityksen.

Anomusehdotuksia puoluekokoukselle.

14. Anomusehdotus sosialidemokratiseille puoluekokoukselle.

Suomen sosialidemokratinen naisliitto kääntyy sos.-dem. puolueen puoleen anoen, että sos.-dem. puolueen varoista myönnettäisiin

- 1) sos.-dem. naisliitolle vuosittain 1,500 mk. liiton käytettäväksi luentotoimintaan ja sihteerin palkkauksen avustamiseen;
- 2) Sos.-dem. Ihanneliittotoimikunnalle 1,500 mk. kerta kaikkiaan seuraavaan puoluekokoukseen saakka käytettäväksi kiertävän ihanneliittotyön neuvojan palkkaamiseen, ihanneliittokurssien toimeenpanemiseen ja sosialistisen lasten kirjallisuuden julkaisemiseen.

* * *

Puoluetoimikunta ehdottaa edelläolevan anomuksen johdosta

että sos.-dem. naisliitolle ja ihanneliittotoimikunnalle myönnettäisiin avustusta yhteensä 1,000 mkaa vuodessa.

15. Suomen palvelijain liiton esitys.

Katsoen siihen, että palvelijat työskentelevät hajallaan ympäri maata, ja koska tämä hajanainen joukko järjestymättömänä on alttiina porvarillisten pimityshommille, ollen samalla valmis ymmärtämättömyydessään vahingoittamaan työväen pyrkimyksiä, Suomen palv. liitto esittää.

- 1) että puoluekokous myöntäisi Suomen palvelijain liitolle vuosittain 1,000 mk. seuraavaan puoluekokoukseen asti lentoleh-tisten kustantamista ja levittämistä varten; ja
- 2) että kokous lausuisi toivomuksen, että sekä puolue- että

piiriagitaattorit sopivissa tilaisuuksissa kohdistaisivat puheensa erikoisesti palkollisten herättämiseen;

3) että niissä paikoissa, missä se on mahdollista, perustettaisiin palvelijaosastoja puoluejärjestöjen avulla.

* * *

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Varojen myöntämisen suhteen Suomen palvelijain liitolle, on puoluetoimikunta ja samoin puolueuuvosto sitä mieltä, ettei erityistä määrärahaa liitolle määrättäisi, vaan että puolueuuvosto saisi, kuten tähänkin asti, myöntää harkintansa mukaan tämänlaatuisia avustuksia.

16. Hämeen l. pohj. vaalip. sos.-dem. piiritoimikunnan puolesta esittää Kaarlo Hellman:

Muutamia vuosia takaperin ryhdyttiin sosialidemokratisen puolueen taholta suuremmissa määrässä kuin ennen ajamaan käytännöllisiä parannuksia torppariväestölle. Tämä herätti runsaasti vastakaikua tilattoman väestön keskuudessa. Syntyi yleinen innostus tilattoman väestön kurjan aseman parantamiseksi. Tästä seuranneessa taistelussa käytettiin työväen liikkeessä hyväksytyjä taistelutapoja, työlakkoa.

Kaikki on selvillä, että taloudelliset taistelut, työlakot, valmistavat maaperää lainlaadinnan kautta saataville parannuksille. Niin on käynyt tilattoman väestön aseman parannustaistelunkin. Torpparilakot ovat olleet pohjana maanvuokralain uudistukselle. Yleensä kaikki torpparilakot ovat edistäneet lainlaadintaa tilattoman väestön hyväksi.

Edelläolevalla olemme tahtoneet johtaa mieliin sen, että tällaiset taisteluliikkeet edistävät yhteistä asiaa. Tämän saman oivaltaen ovatkin puolueemme eri järjestöt ja puoluetoimikunta tukeneet aikoinaan sattuneita torpparilakkoja.

Kun torppariväestössä syntyi halu parantaa asemaansa, alkoi pitkin maataamme torpparilakkoja, joista muutamat muodostuivat hyvinkin suuriksi. Yksi tällainen suurempi lakko oli Laukon torpparien lakko, jolla paljastettiin suuri joukko maalaistyöväestöä painavia epäkohtia. Paljon maksoi järjestöille Laukon lakko, mutta vielä enemmän ovat sanotut torpparit saaneet kärsiä lakon aikana. Lakkolaiset ovat kärsineet viimeiseen saakka. Kaikesta huolimatta kävi Laukon lakko lakkolaisille ylivoimaiseksi. V. 1909 annettiin puolueen varoista sanotuille Laukon lakkolaisille 2,500 mk:n laina. Lakkolaisen taloudellinen asema lakossa tulleen tappion vuoksi on kuitenkin niin heikko, että

näyttää käyvän lakkolaisille suorastaan ylivoimaiseksi tuon lainan takaisin maksaminen. Kun Laukon lakko joka tapauksessa on ollut herättävää laadultaan ja lakkolaiset ovat kärsineet työväen yhteisen asian hyväksi, käännyimme puoluekokouksen puoleen pyynnöllä, että sanottu velka annettaisiin lakkolaisille kokonaan anteeksi.

Hämeenl. pohj. vaalipiirin piirikokous huhtikuun 23 p:nä lausui toivomuksena, että puolue lahjottaisi velkasumman lakkolaisille ja tämän piirikokouksen valtuuttamana käännyimme täten sos.-dem. puoluekokouksen puoleen esityksellä,

että puoluekokous päättää Laukon torpparilakkolaisille lahjoittaa heille puolueen varoista v. 1909 annetun 2,500 markan lainan.

Puoluetoimikunnan lausunto edellä esitetyn johdosta.

Puoluetoimikunta puolestaan ei voi tätä ehdotusta puoltaa. Osaksi on kysymyksessä liian suuri rahamäärä ilman muuta pois annettavaksi yksityisille, kun moni puoluejärjestö ja yritys on välttämättömimmän pääoman puutteessa, osaksi ei ole ollut kysymyksessä, että laina nyt maksettaisiin takaisin, ja osaksi ei tämmöinen lahjoittaminen, niin kauvan kun puolueen varat ovat siksi rajoitetut, ja kun ei vielä tiedetä, kuinka suuria vaatimuksia tullaan tulevaisuudessa sille asettamaan, voi olla hyvin harkittu toimenpide. Ja vielä sekin seikka, että osakeyhtiö Laurila, jolla on 8,000 markan osakepääoma ja jonka varat maanarvokorotuksen y. m. kautta voidaan ajatella tulevaisuudessa melkoisesti nousevan, on mennyt takaukseen lainan takaisinmaksamisesta, tekee ehdotetun toimenpiteen vähemmän tarpeelliseksi. Jos niin tahtuisi, että edellä oleva anomus hyväksyttäisiin, täytyisi vastaava määrä poistaa puolueen varoista ja merkitä menoarvioon, joka puolue-neuvoston ehdotuksena puoluekokoukselle esitetään ja joka jo osottaa saman summan menoja kuin tulojakin, tulevalta toimintakaudelta.

17. Puoluekokouksen edustajain matkakulujen tasaus.

Puolue-neuvoston ehdotus puoluekokoukselle.

Oulun puoluekokous hyväksyi periaatteessa sen ajatuksen, että puoluekokouksen edustajain päivärahat ja matkakulut olisivat etukäteen maksettavat puolueen kassasta ja sitten karhuttava järjestöiltä. Mutta esiin tulleista syistä ja kun ei puolueen päätöksestä selvästi ilmennyt, olisivatko jo Kotkan kokouksen aikaansaamat yllämainitut

kustannukset sillä tavalla tasattavat, niin sellaiseen tasaukseen ei sillä kertaa vielä ryhdytty, vaan päätti kokous velvoittaa puoluetoimikunnan ja puolueuuvoston edelleen harkitsemaan, voisiko edustajain matkakuluja tasata.

Jo ennen Kotkan kokousta oli eräässä vaalipiirissä käytetty sitä tapaa, että maksettavat matkakulut ja päivärahat oli jaettu tasan. Siihen nähden, että nykyään voimassa olevat puolueen järjestösäännöt määräävät puolueen edustajain vaalit piirittäin toimitettavaksi, on luonnollisena seurauksena ollut se, että piirit ovat päättäneet jakaa kustannukset piirissä toimivien puoluejärjestöjen kesken. Täten on, usein mainittu tarkoitus jo osittain toteutettu, vaikka toisella tavalla mitä Oulussa ajateltiin.

Kun nyt kuitenkin Oulussa ajatellun kustannusten tasaamistavan toteuttaminen kävisi paljon vaikeammaksi, kun nykyään jo osittain on käytäntöön tullut tapa, ja kun puoluekokousten pitämispaikasta määrätään puoluekokouksessa ja määrättäessä katsotaan, että se tulee pidettäväksi aina toisella paikkakunnalla kuin edellinen kokous on pidetty, ja koska niin menetellen eri vaalipiireissä suoritettavien edustajien matkakustannusten suuruus tulee vaihtelemaan, riippuen siitä missä läänissä kulloinkin puoluekokous tulee pidettäväksi, ehdottaa puolueuuvosto puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluekokousten edustajien päivärahan suuruuden määrää kussakin vaalipiirissä piirin edustajakokous; ja

että edustajien matkakulut ja päivärahat tasataan kussakin vaalipiirissä olevien puoluejärjestöjen kesken piiritoimikunnan välityksellä.

Vastaehdotuksia puoluekokoukselle tehtyjen esitysten johdosta.

18. Kunnallisvaaleihin ja kunnallistoimintaan osan- otosta esittää Julius Nurminen

puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Kokous katsoo kokemuksen osottaneen sosialidemokratisen osanoton kunnalliseen toimintaan ja omien miesten asettamisen kunnallisiin luottamustoimiin kaupunki- ja niissä maalaiskunnissa, joissa kunnanvaltuustot ovat käytännössä, nykyisten kunnallislakien voimassa ollessa työväenluokalle vahingolliseksi ja vähemmän suotavaksi, ja

kehottaa kokous näissä kunnissa työväestön asettumaan vaalilakkoon kaikissa kunnallisvaaleissa, jos voimasuhteet erikoistapauksissa eivät edellytä omilla voimilla kunnallishallinnon työväen käsiin valtaamista siihen saakka, kunnes kansainvaltaisemmat kunnallislait on saatu voimaan.

Mutta siihen nähden, että niissä maalaiskunnissa, joissa asiat päätellään kuntakokouksissa, voidaan harkitulla toiminnalla vaikuttaa herättävästi köyhälistön joukkoihin ja valloittaa jonkunverran etuja, on tällaisissa maalaiskunnissa työväen kunnallistoimintaan toistaiseksi osaa otettava.

Tällöin on toiminnan periaattena tarkoin pidettävä:

että vältetään kaik nlaatuiset kompromissit ja sovittelut porvarillisten ryhmäin kanssa,

vaaditaan äänestyksissä seurattavaksi yleistä mies- ja ääniperustetta ja kieltäydytään vero-äyri perusteella suoritettaviin äänestyksiin osaa ottamasta, porvariston luokkaoikeuksiinsa turvautuessa,

että kunnanvaltuustojen käytäntöön ottamista vastustetaan

viimeiseen saakka kaikilla kunnallislakien oikeuttamilla keinoilla, ja

jos vastustuksesta huolimatta porvaristo saa valtuustot käytäntöön, heti ryhdytään vaalilakkoon ja kielletään omien miesten ehdokkaiksi asettaminen valtuustoon y. m. luottamustoimiin kunnassa.

19. Lappeenrannan sos.-dem. kunnallisjärjestö esittää

kunnallisiin vaaleihin ja kunnallistoimintaan osanotosta puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluekokous, katsoen olosuhteiden eri osissa maata olevan erilaiset, antaa kussakin kunnassa sijaitsevalle sos.-dem. kunnallisjärjestölle vapauden ottaa osaa kunnallisiin vaaleihin ja kunnallistoimintaan, missä määrin näkevät siitä köyhälistölle olevan etua.

20. Lappeen pitäjän sos.-dem. kunnallisjärjestö esittää

kunnallisvaaleihin ja kunnallistoimintaan osanotosta:

että puoluekokous asettuisi Oulun puoluekokouksessa tehdyn päätöksen kannalle, että puolueosastot saisivat itse päättää kunnallisista asioista ja kunnallisvaaleihin osanotto jäisi paikkakunnittain päätettäväksi.

21. Ehdotus muutamien puoluelehtien yhdistämisestä.

Uusien puoluelehtien perustamisesta ja jo perustettujen ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestämisestä koskevaan puolueuuvoston esitykseen ehdottaa Julius Nurminen lisäehdotuksena seuraa-

vaa:

että puoluekokous lausuu puolueemme sanomalehtiasiain nykyisen järjestelyn Hämeen l. eteläisessä ja Viipurin l. molemmissa vaalipiireissä heikentävän puolueemme toimintaa ja estävän edistymistä suuressa määrässä pieniä kannattamattomia ja muuten

tarkotustaan vastaamattomien lehtiyriytyksien säilyttämisellä, tästä syystä kokous vakavasti toivoo, että puoluelehdet „Raivaaja“ ja „Hämeen Voima“ Hämeen l. eteläisessä, „Työ“ ja „Kansan Ääni“ Viipurin l. läntisessä vaalipiirissä yhdistettäisiin toisiinsa ja „Rajavahti“ Viipurin l. itäisestä vaalipiiristä siirrettäisiin Joensuuhun Kuopion l. itäisen piirin lehtenä ilmestyväksi.

Esiintyjien luettelo.

- Aalto, M.* 104, 114, 215, 218.
Aaltonen, A. 49, 102, 103, 103, 109, 112, 114, 126, 132, 135, 143, 153, 154, 170, 198, 207, 215.
Ahlfors, Fanny 121, 144.
Annala, V. 120.
Attila, A. 129, 144, 216.
- Elo, R.* 55, 96, 102, 104, 109, 111, 126, 138, 143, 148, 161.
Evä, K. M. 40, 54, 102, 104, 109, 126, 132, 135, 136, 161, 169, 188, 198, 215.
- Gylling, Edv.* 159, 162.
- Haapalainen, E.* 37, 43, 107, 126, 140, 153.
Hakkinen, J. V. 94, 102, 106, 110, 160.
Halme, A. 110, 144, 154, 162.
Halonen, A. 57, 71, 94.
Hautala, J. 65, 98, 108, 130, 135, 143, 161, 167, 170.
Heikkinen, J. 128, 206.
Heinonen, V. 114.
Heinonen, K. 140.
Huhta, V. 47, 55, 104, 153, 170.
Huotari, Anni 56, 131.
Huotari, Anton 49, 63, 95, 103, 115, 125, 127, 134, 138, 165, 168, 190, 210.
- Hupli, V.* 104, 154.
Hurmevaara, H. 37, 42, 54, 71, 135, 169, 202.
Huttunen, P. 109, 128.
Hörhammer, I. 30, 45, 46, 55, 55, 55, 92, 127, 140, 143, 165, 198, 210.
- Jalava, E.* 72, 110, 120, 126, 136, 170.
Jalava, O. 65, 70, 153.
Jalonon, H. 41, 47, 51, 98, 114, 138, 143, 148, 188, 215.
Jokisaari, M. 109, 162, 218.
Juntikka, J. 102, 109, 128, 131, 138, 143, 165, 170.
- Kallio, A.* 107, 113, 170.
Karvonen, M. V. 48, 213.
Kellosalmi, F. E. 102, 103, 104, 136, 138.
Kiiskinen, Aura 56, 126, 140, 144, 207, 215.
Kilpi, E. 39, 56, 112, 165,
Kivisalo, V. 32, 40, 93, 107, 109, 120, 131, 134.
Kohonen, Hanna 143, 211.
Kohonen, Jalo 49, 56, 105, 143, 187.
Koivulahti, Hilma 114.
Komtu, Y. 112, 114, 143, 218.
Kotiranta, H. 59, 113, 130, 148, 149.
Kujala, J. 41, 42, 46, 55, 56, 61.

- 66, 104, 105, 107, 109, 115, 198, 206, 206.
- Kujanpää, J.* 129.
- Kunnassalo, O.* 128.
- Kurkinen, S.* 114, 128, 161.
- Kuusinen, O. V.* 29, 32, 35, 35, 37, 39, 42, 43, 48, 73, 86, 95, 95, 103, 125, 127, 132, 135, 153, 153, 164, 165, 168, 179, 187, 190, 198, 202, 209, 215.
- Laakkonen, A.* 128, 214
- Laakso, J.* 41, 42, 113.
- Lahti, R.* 35, 61, 94, 110, 112, 114, 115, 131, 161, 162, 170.
- Lehokas, V.* 38, 47, 51, 120, 126, 148, 207, 207, 211.
- Lehtimäki, K.* 70.
- Lehtinen, Sandra* 57, 95, 138, 215.
- Leppä, S.* 95, 110, 187.
- Leppänen, P.* 98, 107, 114, 154, 161, 170, 198, 201, 215.
- Lindstedt, A.* 56.
- Lonkainen, M.* 106, 128, 162, 165.
- Lumivuokko, J.* 29, 56, 70, 98, 132, 135, 187, 215, 219.
- Malm, Hanna* 112, 114, 128, 168, 170, 191, 206.
- Manner, K.* 43, 47.
- Manner, Olga* 135.
- Manninen, M.* 38, 41, 61, 98, 128, 215, 218.
- Marttila, H.* 170.
- Marttila, O.* 110, 114.
- Merivirta, J.* 34, 41, 41, 42, 43, 45, 49, 54, 55, 55, 57, 66, 99, 115, 120, 127, 129, 132, 148, 168.
- Murto, E.* 55, 56, 95, 103, 114, 127, 169, 215.
- Mäkelin, A.* 53, 56, 97, 128, 187, 206.
- Niemi, K.* 40, 42, 56, 102, 111, 114, 126, 127, 128, 144, 218.
- Nieminen, A.* 103, 104, 114, 144.
- Nunnenranta, I.* 114.
- Nuorteva S.* 63, 66, 72, 86, 94, 97, 127, 134, 143, 160, 168, 183, 190, 190, 198, 214, 217.
- Nurminen, J.* 53, 102, 103, 113, 212, 213.
- Paasivuori, M.* 25, 35, 64, 72, 94, 95, 95, 95, 112, 133, 138.
- Paronen, E.* 120, 218.
- Parviainen, N.* 102, 115, 127.
- Peltola, M.* 110, 138, 148, 213.
- Pennanen, A.* 128.
- Penttinen, R.* 93, 114, 148, 187, 206, 215.
- Petäjä, J.* 129.
- Pietikäinen, J.* 25.
- Püsinen, O.* 47, 50, 104, 106, 108, 128, 153, 168, 169, 170, 197, 202, 210, 215.
- Pusa, E.* 162, 206.
- Pürssinen, Hilja* 132.
- Railo, J.* 47, 56, 69, 111, 112, 143, 207.
- Rantala, K.* 41, 53, 129, 143, 214, 216.
- Rantmen, F.* 39, 42, 93, 102, 110, 114, 138, 159, 187.
- Rauhala, O.* 168, 207.
- Rikkonen, J.* 132, 187, 206.
- Roine, R.* 102, 114, 140.
- Rönberg, S.* 129.
- Saarikivi, S.* 37, 47, 55, 102, 110, 115, 128, 140.
- Salminen, J.* 168.
- Sampo, E.* 39, 42, 43, 53, 64, 98, 103, 103, 106, 115, 128, 153, 198.

Savola, J. 42, 111, 114, 128, 132, 153.

Savolainen, Anni 138.

Sillanpää, Miina 42.

Sivén, Hj. 59, 71, 96, 126, 170.

Starck, Elisabeth 103, 114.

Stanning, E. 30, 121.

Suosalo, K. 61, 110, 162, 170, 206.

Suntala, O. 114, 132, 143, 148, 215.

Tainio, J. 102, 206.

Tainio, Olga 57.

Telkkä, N. 127.

Teräväinen, M. 206, 215.

Toikko, K. 213.

Toivonen, E. 29, 55, 56, 94, 102, 108, 114, 138, 213, 218.

Tokoi, O. 42, 59, 61, 63, 70, 72, 90, 94, 96, 107, 112, 119, 131, 135, 165, 168, 188, 214, 215, 221.

Tossacainen, I. 128, 143, 206, 214.

Turkka, M. 36, 39, 40, 42, 42, 43, 43, 45, 48, 49, 49, 54, 55, 57, 85, 91, 97, 99, 130, 135, 169, 169, 172, 186, 214, 215, 215, 215.

Turunen, Mimmi 128, 140.

Typpö, T. 107, 110, 158, 162.

Valavaara, N. 61, 63, 93, 103, 187.

Vankkoja, V. 144.

Valanen, A. 55, 57, 59, 69, 96, 102, 110, 114, 162, 198.

Valanen, J. 69, 98, 132, 135, 135, 137, 140, 198.

Vierimaa, A. 107, 143, 170, 206.

Vik, K. H. 144, 148.

Viiita, K. 42, 105, 107.

Viljanen, E. 107, 114.

Virtanen, J. 98, 115.

Virkki, M. 128.

Vuorio, S. 56, 114, 140, 170, 198.

Vuoristo, J. 37, 102, 103, 114, 120, 126, 127, 142.

Sisällysluettelo.

	Siv.
Suomen Sos.-dem. puolueen ohjelma	3
Suomen Sos.-dem. puolueen järjestösäännöt	10

Pöytäkirja.

Alkutoimia ja järjestyskysymyksiä:

Edustajat	27, 54
Virkailijain vaali	28
Valiokunnat	28
Järjestysasioita	31
Pöytäkirjan muoto	32
Päiväjärjestys	33
Porvarilehtien kirjeenvaihtajat	32
Läsnäolo- ja puheoikeus	33, 40, 58, 97, 116, 171
Painattamatta jääneet aloitteet	37
Tanskan sos.-dem. puolueen edustaja	29
Sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten puheoikeus	41
Muutos työjärjestykseen	111, 116
Muutos valiokunnan jäsenyydessä	128
Asian siirtäminen toiseen valiokuntaan	73

Puoluetoimikunnan toimintakertomus:

Puolueopisto	34, 124
Luentokurssit ja puhujat	41
Työväensihteeristö	41
Työväenarkisto	41
Eduskuntaryhmän ja puolueen välinen toiminta	42, 129
Köpenhaminan kongressi y. m.	42
Menettelytapa	43
Sosialistinen kuukauslehti y. m.	43, 208

Yleiskeskustelu toimintakertomuksesta	48
Mietintö ja päätös	149

Tili- ja raha-asioita:

Tilikertomus	55, 122, 123
Tulo- ja menoarvio	55, 141, 145, 171
Mielenosoitukset	138
Laukon torpparien laina	127
Avustusanomukset	116

Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus:

Yleiskeskustelu	59
Perustuslakiasiat	61
Työväenasiat	64
Maatalousasiat	64
Erinäisiä lakivaliokunnan asioita	64
Sivistysasiat	94
Kieltolaki	95
Kunnallisasiat	95
Pankkiasiat	95
Rautatieasiat	96
Muita taloudellisia ja lainsäädäntöasioita	96
Ryhmän toiminta yleensä	129, 166
Yhdistyslakikysymys	133, 170
Pankkivaltuusmiesvaalit	136, 166

Keskustelukysymykset:

Turun läänin eteläisen vaalipiirijärjestön ja puolueuuvoston väliset suhteet	49, 117, 128, 165
Menettelytapa	73, 172
Puoluelehtien arvostelu	97, 208
Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen väliset suhteet	97, 191
Uusien puoluelehtien perustaminen ja entisten yhdistäminen	103, 151
Uusia puoluelehtiä	104, 220
Verojen kieltö	104, 216
Aikakauslehden perustaminen puolueelle	209
Osuuskuntien suhde puolueeseen	105, 198
Ohjelmakysymys	108, 154, 161
Nuorisoliittokysymys	111, 206
Kunnalliskysymys	112, 204
Muutosehdotukset puolueen järjestöasiantoihin	115, 145, 212

B. Alustuksia ja ehdotuksia:

Verojen kieltokysymys	3
Osuuskuntien ja valtiollisen puolueen välinen suhde	15
Ohjelmakomitean mielintö	26
Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestäminen	87
Uusien puoluelehtien perustaminen ja jo perustettujen ja puoluejärjestöjen väliset suhteet	93
Olisiko puolueen saatava itselleen äänenkannattajansa suhteen määräämisvaltaa	94
Sos.-dem. puolueen ja sos.-dem. nuorisoliiton suhtautuminen toisiinsa	95
Turun l. etel. vaalipiirijärjestön ja puolue-neuvoston väliset selkkaukset	97
Muutosehdotuksia puolueen järjestösiän-töihin	98
Aikakauslehden perustaminen puolueelle	102
Sos.-dem. puolueen suhde esperantokieleen	103
Pankkiliike ja sos.-dem. puolue	103
Työväenlasten opetusolot	104
Puolueen ja porvarillisten henkivakuutusyhtiöiden välit	104
Anomusehdotuksia puoluekokoukselle	105
Puoluekokouksen edustajain matkakulujen tasaus	107
Vastaehdotuksia puoluekokoukselle tehtyjen esitysten johdosta	109

Oikaisuja ja luetteloja.

Painovirheitä	222
Esiintyjäin luettelo	Liite 113
Sisällysluettelo	116